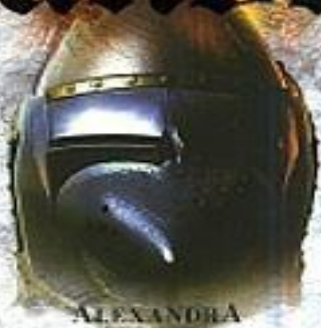

Bernard
Cornwell
Maiden

ALEXANDRA

Bernard Cornwell
Vándor
([Tartalom](#)) ([Térkép](#))

A VÁNDOR-t
June-nak és Eddie Bellnek ajánlom
barátsággal és hálával

ELSŐ RÉSZ

Anglia, 1346 októbere
Nyilak a domboldalon

Október volt, az év lassú haldoklásának ideje, amikor a jószágokat leölik még a tél beköszönte előtt, s az északi szelek már magukkal hozzák a fagy ígését. A gesztenyefák levelei aranyba fordultak, a bükkösök lángokban álltak, a tölgyeket mintha bronzból öntötték volna. Hooktoni Thomas, az oldalán asszonyával, Eleanorral, és barátjával, Hobbe atyával, szürkületkor érkezett el a magasan fekvő majorhoz, amelynek gazdája ugyan nem nyitott nekik ajtót, de kikiáltott a házból, hogy az utazók megalhatnak a tehénistállóban. Esőcseppek kopogtak a rothadó zsúpszalmán. Thomas egyetlen lovukat is bevitte a tető alá, amelyen egy farakással, a zömök rönkkarámba zsúfolt hat disznóval és a csirkefosztás után maradt tollakkal osztoztak. A tollak Hobbe atya eszébe jutatták, hogy Szent Gallus napját írják, és elmesélte

Eleanornak az esetet, amikor az áldott szent egy sötét téli éjszakán hazaérkezvén azt találta, hogy egy medve elorozta a vacsoráját. – Ő aztán beszélt a jószág fejével! – kiáltott fel Hobbe atya. – Alaposan beolvasott neki, úgy bizony, azután pedig elzavarta tűzifáért.

– Egyszer láttam egy képen – bólintott Eleanor. – Nem úgy történt, hogy a medve a szolgálatába lépett?

– De csak mert Gallus szent ember volt – magyarázta Hobbe atya. – A medvék nem hoznak tűzifát akárkinek! Csakis egy szent ember kedvéért.

– Egy szent ember – csóválta a fejét Thomas –, aki a tyúkok védőszentje. – Thomas mindent tudott a szentekről; ami azt illeti, többet is, mint Hobbe atya. – Ugyan mi szüksége egy tyúknak védőszentre? – kérdezte gunyorosan.

– Gallus a tyúkok védőszentje? – ráncolta a homlokát értetlenül Eleanor. – Hát nem a medvéké?

– A tyúkoké – erősítette meg Hobbe atya. – Sőt, ami azt illeti, valamennyi szárnyasé.

– De hát miért? – akarta tudni Eleanor.

– Mert egyszer kiűzte az ördög démonát egy fiatal leányból.

– Hobbe atya, ez a kalácsképű, tüskés hajú, köpcös kis pap, aki egyszerű paraszti sorba született, imádta a szentekről szóló regéket. – Egész sor püspök próbálta kiűzni azt a démont – folytatta –, ám egyiknek sem sikerült, amíg az áldott Gallus arra nem járt, és el nemátkozta. Elátkozta, úgy bizony! Az pedig teli torokból visongott – csapkodott Hobbe atya a kezével, hogy érzékeltesse a gonosz lélek páni vergődését –, azután elhagyta a testet,

és épp úgy festett, akár egy fekete szárnyas: egy jérce. Egy fekete jérce.

– Erről sosem láttam képet – jegyezte meg Eleanor, mielőtt kikémlelt a tehénistálló ajtaján –, de szívesebben megnézném, ahogyan egy valódi medve tűzifát hoz – tette hozzá ábrándos hangon.

Thomas mellette ült, és a nyirkos szürkületet fürkészte, amelyet a felszálló köd kezdett összemosni előtte. Nem tudta biztosan, hogy csakugyan Szent Gallust ünneplik-e; hosszú utazásuk során rég összekeveredtek a napok. Lehet, hogy már Szent Audrey napját írják? Bent jártak az októberben, ehhez nem fért kétség, ahogyan azt is tudta, hogy ezerháromszáz és még negyvenhat esztendő telt el, amióta Krisztus megszületett, a napban mégis kételkedett. Olyan könnyű elvéteni a számolást. Apja egyszer szombaton tartotta meg a vasárnapi istentiszteletet, és másnap az egészet újra kellett ismételnie. Thomas lopva keresztet vetett. Egy pap bal kézről való fattyaként született, ami köztudomásúlag rossz előjel. Megborzongott. Az est súlyosan borult rájuk, noha nem a lenyugvó nap, az esőfelhők vagy a köd miatt. Isten segítsen bennünket, gondolta, mert a szürkületben ott bujkál a gonosz, ő pedig újfent keresztet vetett, majd néma imádságot rebegett Szent Gallushoz és az ő jámbor medvéjéhez. Londonban is mutogattak egy táncoló medvét, amelynek fogai rothadt, sárga csonkokká hitványodtak, barna bundáját pedig eláztatta az ösztöke nyomán kiserkent vért. A kóbor kutyák ott acsarkodtak szerencsédén pára körül, és próbáltak belemarni, amíg a medve egy széles csapással el nem

kergette őket.

– Milyen messze lehet Durham? – kérdezte most Eleanor, ezúttal az anyanyelvén, franciául.

– Úgy hiszem, holnapra elérjük – felelte Thomas, aki tovább kémlelt észak felé, ahol a sötétség már elborította a vidéket. – Azt kérdi – magyarázta angolul Hobbe atya kedvéért –, hogy mikorra érünk Durhambé.

– Holnapra, hála legyen az Úrnak – mormolta a pap.

– Holnap megpihenhetsz – ígérte Thomas Eleanornak franciául. Eleanor várandós volt kettejük gyermekével, aki, ha Isten is úgy akarja, tavasszal jön a világra. Thomas nem tudta biztosan, szeretne-e máris apa lenni. Korainak tűnt a számára ekkora felelősséget vállalni, Eleanort azonban boldogsággal töltötte el a tudat, ő pedig szívesen tett a kedvére, s úgy, mintha hasonlóan boldog lenne. És ez, legalábbis javarészt, igaz is volt.

– És holnap – toldotta meg Hobbe atya –, választ kapunk a kérdéseinkre is.

– Holnap – igazította ki Thomas – esélyünk lesz arra, hogy feltegyük a kérdéseinket.

– Az Úr nem engedné, hogy ekkora utat tegyünk meg mindhiába – jelentette ki Hobbe atya, majd ezután, hogy elejét vegye a vitának, kiterítette szegényes vacsorájukat. – A kenyérből mindössze ennyi maradt – csóválta a fejét –, a sajtból és az almából pedig tartalékolnunk kellene reggelire is. – A kereszt jelét rajzolta a maradék ételre, megáldott minden falatot, azután három darabra törte a kiszikkadt kenyeret. – Együnk, mielőtt ránk sötétedik.

A sötétség csikorgó hideget hozott. A zápor hamar kiadta

az erejét, nyomában elapadt a szél is. Thomas aludt a tehénistálló ajtaja mellett, s miután a szél elállt, az éjszaka közepén egyszer csak felébredt, mert az északi égboltról erős fény tűzött le rá.

Áthemperedett, felült, s egy csapásra megfélekedett a hidegről, megfélekedett az éhségről és élete minden kínzó nyomorúságáról, mert maga előtt látta a Grált. A Szent Grált – a kereszténység legszentebb ereklyéjét, amely ezer esztendeje, sőt még hosszabb ideje rejtőzködött –, tündökölni látta az égbolton, akárha lángoló vérből öntötték volna, és körülötte, miként a szentek glóriáján, vakító fénysugarak töltötték ki az eget.

Mennyire szeretett volna hinni benne. Mennyire akarta, hogy valóságos legyen. Ha a Grál csakugyan létezne, a világ minden gonoszsága visszaszivárogna a föld mélyébe, ahová való. Annyira szeretett volna hinni ebben, s azon az októberi éjszakán, amikor hatalmas, lángoló kupaként látta a Grált, a szeme úgy megtelt könnyel, hogy a kép egészen elmosódott, ő mégis tovább látta maga előtt, és úgy tűnt, mintha a szent edényből köd gomolyogna elő. Mögötte, a magasba emelkedő, végtelen karokban, angyalok sorakoztak, szárnyukat megérintette a lángolás. Az egész északi égbolt füstbe burkolózott, aranyban és skarlátban izzott, tüzesen ragyogott az éjszakában, mintegy válaszként Thomas kételyeire. – Ó, Uram – fohászzkodott fennhangon, majd ledobta magáról a takarót és a tehénistálló hideg ajtónyílásába térdepelt –, ó, Uram!

– Thomas? – Eleanor felébredt a hangokra, és most felült, hogy belekémléljen az éjszakába. – Tüzek – mormolta

franciául –, *c'est un grand incendie*. – Hangja megtelt félelemmel vegyes áhítattal.

– *C'est un grand incendie?* – kérdezte Thomas, azután teljes öntudatra éledt, és látta, hogy a látóhatáron túl csakugyan hatalmas tüzek lángolnak, amelyek kirajzolják a fellegek egy kupa formájú hasadékát.

– Sereg közeleg – suttogta Eleanor franciául. – Nézd! – Egy másik, távolabb izzó gomolyag felé mutatott. Franciaország egén is ilyen fényeket láttak, a felhők ott is így tükrözték vissza a lángokat, ahol az angol sereg végigperzselte az útját Normandián és Picardián keresztül. Thomas, immár csalódottságában, tovább meredt észak felé. – Egy sereg? Nem a Grál?

– Thomas? – Eleanor láthatóan aggódott.

– A háborúk hírei. – Egy pap fattyaként a Szentírás szellemében nevelkedett, márpedig Máté evangéliumában az áll, hogy az idők végezetén háborúk lesznek, s a háborúk hírei. A Szentírás azt is beígérte, hogy a világ a háborúk és vér forgatagában érkezik el a végéhez, és az utolsó faluban, ahol a népek gyanakvással tekintettek rájuk, egy zord küllemű pap még azzal is megvádolta őket, hogy a skótoknak kémkednek. Hobbe atya megvető horkanással fogadta a vádaskodást, felpofozással fenyegette meg paptársát, Thomas azonban mindkettőjüket megnyugtatta, azután beszélt egy pásztorral, aki állítása szerint füstöt látott az északi dombokon. A skót sereg délnek menetel, állította a pásztor, ám a pap asszonya gúnyt űzött belőle, és kijelentette, hogy a skótok közönséges marhatolvajok, akiknek nincs is seregük. –

Zárjátok be éjszakára az istállót – tanácsolta –, és békén hagynak benneteket.

A távoli fények elhalványultak. Nem a Grált látta.

– Thomas? – vonta össze a szemöldökét Eleanor.

– Csak álmodtam – mormolta Thomas –, csak álmodtam.

– Én éreztem, hogy a gyermek megmozdult. – A lány megérintette a férfi vállát. – Össze fogunk házasodni, te és én?

– Durhamben – fogadta meg Thomas. Fattyúként született és nem akarta, hogy az ő gyermekére is hasonló sors várjon. – Holnapra elérjük a várost – biztosította róla Eleanort –, te és én összeházasodunk a templomban, azután majd feltesszük a kérdéseinket. – És magában azért fohászzkodott, hogy a válaszok egyike ez legyen: a Grál valójában nem létezik. Hadd legyen csak álom, az éjszakai fények és felhők csalóka játéka, mert Thomas attól tartott, hogy máskülönben a tébolyba vezetné. Fel akart hagyni ezzel a hiábavaló kutatással; el akarta felejteni a Grált, hogy újra az lehessen, ami mindig is lenni akart – Anglia íjásza.

Bernard de Taillebourg, dominikánus testvér és inkvizítor, az őszi éjszakát egy disznóólban töltötte, majd amikor a sűrű, tejfehér köddel beköszöntött a virradat, letérdelt és köszönetet mondott az Úrnak a kiváltságért, hogy a mocskos szalmán alhatott. Ezután, egy pillanatra sem feledkezvén meg magasztos feladatáról, imát mondott Szent Domonkoshoz, és a szent közbenjárásáért könyörgött aznapi munkájához. – Amiként a te ajkaid közt

lángoló fény rávilágított az igazságra – fohászzkodott fennhangon –, úgy e fény világolja be a mi utunkat is. – Ahogy érzelmei magukkal ragadták, önkívületben ringatózott előre-hátra, és fejét az ól egyik sarkát alátámasztó kőoszlopnak verte. A fájdalom belenyilallt a koponyájába, mire ő még nagyobb heveséssel csapta a kőhöz homlokát, és addig gyötörte magát, amíg meg nem érezte az orcáján végigiramló vérpatakat. – Áldott Domonkos – kiáltotta ekkor –, ezerszer is áldott Domonkos! Hála legyen Istennek a te dicsőségedért! Világítsd meg számunkra az utat! – A vérpatak elérte az ajkát, ő pedig megnyalta, és belegondolt a mérhetetlen szenvedésbe, amelyet a szenteknek és mártíroknak ki kellett állniuk. Összezsapta kezét, és elvadult arcán bős mosoly jelent meg.

A katonák, akik előző éjjel porig égették a falu java részét, miközben meggyalázták az asszonyokat, akik nem menekültek el idejében, és leöldösték a férfiakat, akik védeni próbálták asszonyaik becsületét, most szótlanul nézték, amint a pap újra meg újra a fejét veri a véres oszlopba. – Domonkos – nyögött fel Bemard de Taillebourg –, ó, Domonkos! – A katonák némelyike keresztet vetett, amint felismerte benne a szent embert; egy-ketten le is térdepeltek, noha az nem ment egykönnyen a láncingekben, a legtöbben mégis tisztos távolból figyelték a papot, avagy annak szolgáját, aki a disznóól előtt ült, és állta a tekintetüket.

A szolga, akárcsak maga Bemard de Taillebourg, francia volt, bár a fiatalabb férfi megjelenése egzotikusabb

származást sejtetett. A fickó arcbőre majdnem úgy sötétedett, mint egy móré, míg hosszú, olajosan fénylő haja, amely mintegy keretbe foglalta keskeny arcát, ádáz külsővel ruházta fel. Láncinget és kardot hordott, egy pap egyszerű szolgájaként is végtelen önbizalommal és méltósággal tüntetett, emellett elegáns ruhadarabokat viselt, ami szintén ritkaságszámba ment e rongyos seregben. Senki nem tudta a nevét. Senki nem is akarta tudni, ahogyan azt sem, miért nem eszik vagy elegendik beszédbe a többi szolgálával, és miért tartja meg a kimért távolságot. A rejtélyes szolga most is leplezetlenül meredt a katonákra, míg bal kezében egy szokatlanul hosszú és vékony pengéjű kést szorongatott, majd miután meggyőződött arról, hogy elegen figyelik, kinyújtott mutatóján egyensúlyozni kezdte. A penge szúrós hegyben végződött, ami csak azért nem bökte át a szolga bőrét, mert az gyűszű gyanánt egy lánckesztyű levágott ujját viselte. A férfi hirtelen mozdulattal felemelte az ujját, mire a kés a levegőbe emelkedett, a penge élesen megcsillant, azután a hegyével előre leereszkedett, és újra megállt a mutatóujj végén. A szolga oda se nézett, sötét tekintetét egy pillanatra sem vette le a katonákról. A pap, akit hidegen hagyott az ügyesség eme fitogtatása, tovább kiáltozta fohászait, miközben arcát mindenütt vérfoltok csúfították. – Domonkos! Domonkos! Világítsd meg utunk! – A kés újra megpördült, és az álnok kis penge visszatükrözte a ködös reggel sápadt fényeit. – Domonkos! Mutass nekünk utat! Vezérelj bennünket!

– Lóra mindenki! Nyeregbe, az istenfáját! Mozogjatok! – Az

ősz hajú férfi a vállára vetett óriási pajzzsal tört magának utat a bámészkok között. – Nem érünk rá egész nap! Mi az ördögöt bámészkodtok itt, mi? Jézus Krisztus a kereszten, hát mit gondoltok, hogy a nyavalyás eskdale-i vásáron vagytok? Mozgás, az Isten szerelmére! Gyerünk! – A férfi pajzsára egykor élénken vöröslő szívet festettek, ám a festés olyannyira megkopott, a pajzs bőrborítását pedig annyi forradás tarkította, hogy a jelvényt alig lehetett felismerni. – Ó, szerelmes Krisztusom! – A férfi is meglátta a dominikánust és a szolgáját. – Atyám! Indulnunk kell. Haladéktalanul! Nincs időm kivárni a fohászait.

– Visszafordult embereihez. – Nyeregbe! Mozgassátok meg a csontjaitokat! Rengeteg a tennivalónk!

– Douglas! – csattant fel a dominikánus.

Az ősz hajú férfi megpördült. – Pap, az én nevem Sir William, és jobban tennéd, ha ezt az eszedbe vésnéd.

A pap hunyorogni kezdett. Láthatóan azt sem igen tudta, hol van, annyira magukkal ragadták túlfűtött imádságai, azután árnyalatnyit meghajolt, mintha elismerné, mekkora hibát követett el, amikor a keresztnévén szólította Sir Williamet. – Épp az áldott nevű Domonkossal beszéltem – magyarázta.

– Akkor remélem megkérte arra, hogy oszlassa már szét ezt az istenverte ködöt?

– Ma ő fog a seregünk élén haladni! Ő vezérel bennünket!

– Akkor legjobb lesz, ha felveszi a csizmáját – mordult rá Sir William Douglas, Liddesdale lovagja a papra –, mert azonnal indulunk, akár a szenttel, akár nélküle. – Számptalan csata tépázta meg Sir William vértjét, amit mindenütt az új

lánckarikák világosabb foltjai tarkították, míg a peremeken és a könyöktájékon kiütközött rajta a rozsdá. A megfakult pajzsot, akárcsak a viharvert arcot, hegek borították. Sir William betöltötte az ötvenhatot, és úgy számította, minden egyes évére jutott egy-egy kard, nyíl vagy lándzsa ütötte seb, amely őszbe csavarta haját és kurta szakállát. Most széles mozdulattal kitérte az ól kapuját. – Talpra, atyám! Van egy lovam a számára.

– Gyalogolok – közölte Bemard de Taillebourg, miközben felvette vaskos botját, amelynek végére bőr ostorszíjat erősítettek –, amiként az Úr is gyalogolt.

– Akkor vizes se lesz, ha majd átkelünk a gázlón, igaz-e, atyám? – kuncogott Sir William. – A vízen is gyalogolni fog, atyám? Maga és a szolgája? – Emberei közül egyedül ő nem tartott sem a paptól, sem annak jól felfegyverzett szolgájától, de hát Sir William Douglast messze földön arról ismerték, hogy nem fél senkitől és semmitől. A határ menti birtokok törzsfőjeként gyilkolt és tüzet, kardot és lándzsát egyaránt bevetett földjei védelmében – egy Párizsból szalajtott, szédült pap aligha fogja megrémíteni. Sir William amúgy sem igen kedvelte a papokat, királya azonban megparancsolta, hogy vigye magával Bemard de Taillebourgot a reggeli portyára, és ő vonakodva beleegyezett.

A katonák mindenütt felszökkentek a lovak nyergébe. Valamennyien könnyű fegyverzetet viseltek, minthogy nem számítottak ellenségre. Kevesen, köztük maga Sir William, pajzsot is hordoztak, ám a többség megelégedett egy szál karddal. Bemard de Taillebourg sárfoltos és nyirkos

barátruhájában odasietett Sir William mellé. – Bemegyünk a városba?

– Természetesen a lábunkat se tesszük be abba az istenverte városba. Békét kötöttünk, nem emlékszik?

– De ha békét kötöttünk...

– Ha békét kötöttünk, akkor meg is tartjuk.

A francia pap jól beszélt az angolt, de így is beletelt néhány pillanatba, amíg megértette Sir William utolsó szavainak jelentését. – Akkor nem is lesz harc?

– Nem, köztünk és a város közt nem. S minthogy egyetlen nyavalyás angol sereg sincs jó száz mérföldön belül, más harc se lesz. Nem teszünk egyebet, mint élelmet és takarmányt keresünk, atyám, élelmet és takarmányt. Etetni kell az embereket és az állatokat, csak így nyerhetünk háborút. – Beszéd közben Sir William felhágott a lovára, amelyet egy apród tartott meg a számára, majd beékelte csizmáját a kengyelbe, kirángatta a láncvért szoknyáját a combjai alól, és marokra fogta a gyepőt. – Elviszem a város közelébe, atyám, de onnan egyedül kell boldogulnia.

– Boldogulni? – értetlenkedett Bernard de Taillebourg, de Sir William már elfordult, és végigügetett az alacsony kőfalak közt, a sáros csapáson. Kétszáz, a ködös reggeltől zord és szürke fegyverese indult meg utána, és a pap, akit ide-oda lökdöstek a testes harci lovak, küszködve igyekezett lépést tartani velük. A szolga tüntető nemtörődomséggel követte; nyilvánvalóan hozzászokott már a katonák társaságához, nem mutatott félelmet, sőt a viselkedése azt jelezte, hogy alighanem jobban bánik a fegyverekkel, mint a Sir William mögött lovagló harcosok

java része.

A dominikánust és szolgáját tucatnyi más küldönccel egyetemben Valois Fülöp, Franciaország királya menesztette Skóciába, II. Dávid királyhoz. A küldöttség nem volt egyéb, mint kétségbeesett segélykiáltás. Az angolok felperzseltek maguk mögött Normandiát és Picardiát, lemészárolták a francia király seregét egy Crécy nevű falunál, az íjászok pedig tucatnyi erősséget tartottak meg Bretagne-ban, miközben lovasaik tovább özönlöttek Angliai Edward ősi, gascogne-i birtokairól. Az amúgy is szörnyű helyzetet tovább rontotta, hogy az angol király – mintha csak bizonygatni akarta volna Európának, hogy büntetlenül felprédálhatja egész Franciaországot – ostrom alá vette Calais kikötővárosának kulcsfontosságú erődjét is. Valois Fülöp minden tőle telhetőt megtett, hogy feloldja az ostromzárat, ám közelgett a tél, és a nemesek már azon morgolódtak, hogy királyuk alkalmatlan a harcra; ezért is folyamodott Fülöp a skót Dávid királyhoz, Robert Bruce fiához. Szállja meg Angliát, könyörgött a francia király, hogy Edward feladja végre az ostromot, és otthona védelmére siessen. A skót király hosszan latolgatta a felkérést, mígnem a francia király követei meggyőzték arról, hogy Anglia védtelenné vált. Hogyan is lehetne másként? Angliai Edward hadai vagy Calais alatt, vagy Bretagne-ban és Gascogne-ban várakoznak, így egyetlen fegyverforgató sem maradt Anglia védelmére, ami azt jelenti, hogy a skótok ősellensége kiszolgáltattottá vált, szinte könyörgött azért, hogy feldúlják és minden gazdagságát elrabolják. Így azután a skótok délnek vették az irányt.

Ennél nagyobb hadat Skócia még sosem küldött a határain túlra. Eljött minden hadúr, azok fiai és unokái, akik megalázkodásra kényszerítették az angolokat a Bannockburn körüli véres mézszárlásban, és ezek az urak mind elhozták fegyvereseiket, akiket sziklakeménynyé edzettek a szakadatlan határvillongások, és a zsákmányszagra összegyűltek a klánok hegyekből és szigetekről érkezett vezetői is; a törzsfők, akiknek félvad harcosai a maguk nyelvét beszélték, és úgy küzdöttek, akár a zabolátlan démonok. A skótok ezrével gyülekeztek a gazdagság reményében, a francia küldöncök pedig kötelességüket végezvén hazavitorláztak, hogy elmondhassák Valois Fülöpnek: Angliai Edward bizonyosan fel fogja oldani az ostromzárat, amint hírért veszi, hogy északi földjeit a skótok fosztogatják.

A francia küldöttek tehát hazaindultak, Bernard de Taillebourg azonban maradt. Feladat várta Anglia északi részén, ám a megszállás első napjai csalódással töltötték el. A skót sereg tizenkétezer főt számlált, ily módon hatalmasabb volt a hadnál, amellyel Angliai Edward Crécynél legyőzte a franciákat, mégis, alig ért át a határon, máris hosszas ostromba bonyolódott egy magányos végvárnál, amelyet mindössze harmincnyolc ember tartott, s bár a védőket mind egy szálig kardélre hányták, a skótok négy napjukat vesztegették el. Még több időt vett igénybe az alkudozás, amikor Carlisle polgárai arannyal kívánták megváltani városuk sértetlenségét, azután az ifjú skót király három további napot pazarolt el a Fekete Kanonokok

hexhami szerzetesházának kifosztásával. Ám most, tíz nappal a határ átlépését követően, miután idáig céltalanul vándorolt Anglia északi ingoványain, a skót sereg végre elérte Durhamet. A nagyváros ezer aranyfontot kínált fel, amennyiben megkímélik, Dávid király pedig két napot adott arra, hogy megemeljék az összeget. Mindez azt jelentette, hogy Bernard de Taillebourgnak két napja maradt, hogy belopakodjon a városba, amely okból a sárban csúszkálva és a ködtől félig vakon is követte Sir William Douglast egy völgybe, majd át a gázlón, és fel a szemközti meredek domboldalra. – Merre visz az út a városba? – tudakolta most.

– Majd ha felszáll a köd, megmondom, atyám.

– Ők is tiszteletben tartják a békét?

– Durham teli van szentekkel, atyám – felelte Sir William szárazon –, de még annál is inkább halálra rémült emberekkel. – A város szerzetes testvérei alkudoztak a váltságdíjról, és Sir William amellett érvelt, hogy ezt semmiképp sem szabad elfogadniuk. Ha a szerzetesek ezer fontot ajánlottak, akkor szerinte célravezetőbb lett volna megölni a szerzeteseket, és elvenni mind a kétezret, Dávid király azonban másként döntött. David Bruce ifjúkorának tekintélyes részét Franciaországban töltötte, ezért civilizált uralkodónak tartotta magát, Sir Williamet azonban nem tartóztatták efféle aggályok. – Ha be tud jutni a városba, ott már biztonságban lesz – biztosította róla a papot.

A lovasok elérték a dombtetőt, és Sir William délnek fordult a gerinc mentén, majd tovább követte a csapást, amely

kőfalak között araszolt előre, majd jó egy mérföld után elért egy elhagyatott kis faluhoz, ahol a keresztút mentén négy apró kalyiba állt, de oly alacsonyan, hogy a megereszkedett, zsúpfedeles tetők mintha magából a földből türemkedtek volna elő. Az utak találkozásánál, ahol a sáros keréknyomokat csalánosok és szikkadt fűcsomók keretezték, egy kőkereszt dőlt dél felé. Sir William visszafogta lovát az útjelző mellett, és a kőbe faragott sárkányra meredt. A kereszt egyik szára hiányzott. Tucatnyi katona is leszökött a nyeregből, hogy átkutassa a kalyibákat, de nem találtak senkit és semmit, noha az egyik kunyhóban még parázsolt a tűz, így könnyedén felgyújthatták a négy nyomorúságos otthon tetejét. A nyirkos zsúpszalma, amelynek szálai között a gombák is megéltek, csak vonakodva kapott lángra.

Sir William kihúzta lábát a kengyelből, és megpróbálta felrúgni a csorba keresztet, de az jöttányit se moccant. Nyögve erőlködött tovább, majd amikor meglátta Bemard de Taillebourg helytelenítő arckifejezését, gúnyosan elmosolyodott. – Ez itt nem megszentelt föld, atyám. Ez csak Anglia. – Elnézte a faragott sárkányt, amint tátott szájjal ágaskodott felé. – Undok egy bestia, igaz-e?

– A sárkány bűnös teremtmény, a sátán kreatúrája – felelte Bemard de Taillebourg komoran –, természetes hát, hogy undok képet ölt.

– A sátán fattya, he? – Sir William újra belerúgott a keresztbe. – Az anyám mindig azt mondta – tette hozzá, miközben harmadszorra is hiába próbálta feldönteni a keresztet –, hogy a nyavalyás angolok az ilyen sárkányos

keresztek alá temetik az aranyukat.

Két perccel később a kereszt már az oldalán feküdt, és féltucatnyi katona meredt csalódottan a nyomában támadt veremre. A lángoló tetőkről felszálló füst csak még fojtóbbá tette a ködöt, ott örvénylett az út felett és beleveszett a reggeli levegő szürkeségébe. – Arany sehol – mordult fel Sir William, azután összegyűjtötte embereit, és dél felé vezette őket, hogy mielőbb maguk mögött hagyják a fullasztó ködöt. Tekintetével hiába keresett olyan jószágokat, amelyek jóllakathatták volna a skót sereget, kihalt mezők terültek el a szeme előtt. A felgyújtott kunyhók aranyló-vöröslő izzássá halványultak mögöttük, majd a köd ezt is magába fojtotta, míg csak a füstös bűz maradt, azután hirtelen az egész környező világot betöltötte a félrevert harangok éles kongása. Sir William kelet felől gyanította a hangot, ezért átfurakodott a kőfal egy hasadékán, majd a nyílt mezőn visszafogta a lovát és felágaskodott a kengyelben. Sokáig némán hallgatózott, de a ködben lehetetlen lett volna megmondani, merre vannak a harangok, vagy hogy milyen messzire kongatják őket, azután a hang, amilyen hirtelen felzendült, úgy abba is maradt. A köd kezdett ritkulni, elfoszlott a szilfák narancsszínű levelein. Fehér gombák pettyezték a kihalt legelőt, ahol Bemard de Taillebourg térdre rogyott és fennhangon imádkozni kezdett. – Csendesebben, atyám! – förmedt rá Sir William.

A pap némán keresztet vetett, mintha csak a mennyek bocsánatát kérné Sir Williamre, amiért az nem átalált félbeszakítani egy imádságot. – Azt mondta, nincs ellenség

– panaszkolta fel.

– Nem is ellenséget keresünk – mordult fel Sir William –, hanem jószágokat. Azért hallgatózunk, hátha megneszeljük őket. – Ám még Sir Williamet is furcsa nyugtalanság kerítette hatalmába, legalábbis ahhoz képest, hogy csak ennivalót kerestek. Szüntelenül hátrafordult a nyeregben és a ködöt fürkészte, felkapta a fejét a zabláncok és paták legapróbb neszeire is. Ráreccsent a közelében lovagló katonákra, hogy maradjanak csendben. Már azelőtt harcolt, hogy katonáinak túlnyomó része megszületett, és nem azért maradt életben, mert fittyet hányt az ösztöneire, márpedig itt, ebben a nyirkos ködben igenis veszélyt szimatolt. Az érzékei abba a hitbe ringatták, hogy nincs mitől félnie, hiszen az angol sereg messze, a tenger túlsó felén harcol, ám ettől még éppúgy érezte a halál bűzét, és szinte ösztönösen akasztotta le válláról a pajzsot, hogy átbújtassa bal karját a bőrhurkokon. Jókora pajzs volt, még azokból az időkből, amikor a katonák nem aggattak mindenféle lemezeket a láncvértjükre, és elég széles ahhoz, hogy egy férfi egész testét megvédje.

Egy katona visszakiáltott a legelő széléről, és Sir William a kardja markolata után kapott, azután már látta, hogy a katona csak a ködből hirtelen előbukkanó tornyokra hívja fel a figyelmet. Idefent ritkás párafelhővé oszlott a köd, bár kétoldalt, a mélyebb völgyekben még most is fehér folyamként hömpölygött. És a keleti folyamon túl, kissé észak felé, ahol a gomolygó fehérségből újabb dombgerinc bukkant elő, egy óriási katedrális és egy várkastély jelent meg előttük. Hatalmasan és sötéten tornyosultak a

ködpaplan fölé, akárha egy gonosz varázsló képzeletéből léptek volna elő, és Bernard de Taillebourg szolgája, aki hetek óta nyomát se látta civilizációnak, megigézetten meredt a két épületre. Fekete csuhás szerzetesek tülekedtek a székesegyház magasabbik tornyában, és a szolga látta, hogy a skót lovasok felé mutogatnak.

– Durham – mordult fel Sir William. A harangok, döntötte el a kérdést magában, bizonyára a reggeli imádságra szólították a barátokat.

– Oda kell jutnom! – A dominikánus felállt a földről, megragadta a botját és a ködbe burkolózó város felé mutatott.

Sir William odafordította lovát a francia felé. – Mi ez a sietség, atyám? – akarta tudni, amikor pedig de Taillebourg megpróbált eltülekedni a skót mellett, éles, reszelő hang hallatszott, majd hirtelen egy hideg, súlyos, ezüstös fényű penge szegeződött a dominikánus arcának. – Azt kérdem, mi ez a sietség, atyám? – Sir William hangja éppoly rideg maradt, akár a penge acélja; azután, hogy egyik embere felhívta rá a figyelmet, átkémlt a válla felett, és látnia kellett, hogy a pap szolgája félig máris elővonta a saját fegyverét. – Ha az a fattyú nem dugja vissza a kardját a hüvelyébe – mordult rá a papra Sir William halkán, mégis fenyegetően –, itt helyben kiontom a beleit.

De Taillebourg mondott valamit franciául, mire a szolga vonakodva helyére tolta a pengéjét. A pap felnézett Sir Williamre. – Hát nem félti a halandó lelkét? – kérdezte.

Sir William elvigyorodott, kivárt a válasszal, és körülnézett a dombtetőn, de semmit sem látott az oszladozó ködben,

ezért úgy döntött, hogy korábbi nyugtalanságát túlfűtött képzeletének tudja be. Vagy még inkább az előző este elfogyasztott temérdek rostélyosnak, disznósültnek és bornak. A skótok a durhami perjel otthonában ünnepeltek, és a perjel nem élt rosszul, legalábbis az éléskamra és a borospince tanúsága szerint, még ha a gazdag vacsora ilyen balsejtelmeket is ébresztett benne. – Azért van saját papom, hogy aggódjon helyettem – felelte Sir William, majd megemelte a kardja hegyét, hogy felfelé fordítsa de Taillebourg arcát. – Ugyan mi dolga lehet egy franciának durhami ellenségeinkkel? – tudakolta.

– Ez csakis az egyház dolga – felelte de Taillebourg határozottan.

– Francokat se érdekel, kinek a dolga – jelentette ki Sir William. – Akkor is tudni akarom.

– Csak álljon az utamba – söpörte félre a pengét de Taillebourg –, és egyetlen szavamra magára vonja a királya haragját, az egyház kiátkozza, a Szentatya pedig örökké tartó kárhozatra ítéli a lelkét. Ha kell, ide szólítom a...

– Még egy szó, és elvágom azt a nyavalyás torkát! – vágott közbe nyersen Sir William. – Mit képzelsz, hogy meg tud rémíteni a pokol tüzével? A királyunk szánalmas kis öleb, az egyház pedig azt teszi, ami kenyéradó gazdái parancsolnak. – Visszahúzta a pengét, s ezúttal a dominikánus nyakához szorította kifent életét. – És most mondja el, mi dolga velük. Mondja csak el, miért maradt itt ahelyett, hogy hazautazott volna a többiekkel. Mondja el, mit akar Durhamben.

De Taillebourg megragadta a nyakában viselt feszületet, és

Sir William fele tartotta. Mástól ez a gesztus talán a félelem jelének tűnt volna, a dominikánus azonban Sir William lelkét fenyegette a mennyek minden hatalmával. Sir William mohó pillantást vetett a feszületre, mintha az értékét latolgatná, ám a kereszt közönséges fából készült, míg a megfeszített és a haláltusában görcsösen eltorzult Krisztus alakját elsárgult csontból faragták ki. Ha aranyból készül, Sir William azonnal elragadta volna, így azonban csak viszolyogva kiköpött. Néhányan, akik gazdájuknál jobban félték az Istent, keresztet vetettek, ám a legtöbben nem törődtek a lelkük üdvével. Árgus szemmel figyelték a szolgát, aki veszélyes fickónak tűnt, ám ügyet sem vetettek a középkorú párizsi lelkészre, tűnhetett az bármily ádáznak és elvakultnak. – Akkor most mit fog tenni? – kérdezte de Taillebourg gúnyosan Sir Williamtól. – Meg fog ölni?

– Ha az kell – vont a vállát Sir William. A pap jelenléte a követek sorában legalábbis különcségnek tűnt, és hogy hátramaradt, miután a többiek hazaindultak, csak még érthetlenebbé tette a rejtélyt, mígnem az egyik francia, aki kétszáz lemezvértet hozott ajándékba a skótoknak, elárulta Sir Williamnek, hogy a pap egy hatalmas kincs nyomában jár, és hogy ez a kincs Durhamben lapul, Sir William tehát tudni akart erről. Neki is kijárt az őt megillető rész. – Korábban is öltem már papot – tette hozzá –, majd egy másik paptól bűnbocsánatot vettem rá, úgyhogy nincs miért tartanom magától vagy az egyházától. Nincs az a bűn, amire ne kaphatnék bocsánatot, és nincs az a bocsánat, ami ne lenne megvásárolható.

A dominikánus vállat vont. Sir William két embere máris a hátába került és kivonta a kardját; ha másból nem, hát ebből megérthette, hogy ha kell, a skótok hidegvérrel leölik őt és a szolgáját. A katonák, akik idáig követték Douglas vörös szívét, a határ menti harcokban edződtek, csatára és öldöklésre nevelték őket, akár a vérebeket, és a dominikánus tudta, hogy hiába fenyegetné tovább a lelküket. – Azért megyek Durhambe – közölte de Taillebourg –, hogy megtaláljak valakit.

– Ugyan kit? – kérdezte Sir William, aki jöttányit se mozdított a pengéjén.

– Egy szerzetest – magyarázta de Taillebourg türelmesen –, egy öregembert, aki annyira vén, hogy talán már nincs is életben. Francia pap, egy Benedek-rendi szerzetes, és sok évvel ezelőtt menekült el Párizsból.

– Miért menekült el?

– Mert a király a fejét akarta.

– Egy szerzetes fejét? – Sir William jól hallhatóan kételkedett.

– Nem szolgált mindig a Benedek-rendieknél – felelte de Taillebourg. – Azelőtt templomos volt.

– Aha. – Sir William kezdte megérteni.

– És tud arról – folytatta de Taillebourg –, hogy hová rejtettek el egy hatalmas kincset.

– A templomosok kincsét?

– Azt mondják, Párizsban rejtőzik – kerülte meg az egyenes választ de Taillebourg –, mindig is ott rejtőzött, de csak az elmúlt évben tudtuk meg, hogy a francia él, méghozzá Angliában. A Benedek-rendi, mint mondtam,

egykor sekrestyés volt a templomosoknál. Tudja, mit jelent ez?

– Ne próbáljon alábecsülni, atyám – felelte Sir William hűvösen.

De Taillebourg meghajtotta fejét, elismervén a feddés jogosságát. – Ha van valaki, aki tudhat a templomosok kincsének hollétéről, az csakis a rend egykori sekrestyése, és mint halljuk, ez az ember jelenleg Durhamben él.

Sir William elvette a pengét. A pap minden egyes szava hihetőnek és értelmesnek tűnt. A templomos lovagrend – a szerzetes harcosok rendje, amely felesküdütt a keresztény világ és Jeruzsálem között húzódó zarándokutak védelmére – minden képzeletet meghaladóan gazdaggá, még a királyoknál is gazdagabbá vált, ami elég nagy ostobaság volt tőle, minthogy féltékennyé tette a királyokat, márpedig a féltékeny királyoknál nincs ádázabb ellenség. Ilyen ellenség vált a francia királyból is, aki elrendelte a templomos rend széttűzését; ebből a célból eretnekség vádjával illették a lovagokat, az ügyvédek fáradtságot nem ismerve torzították el az igazságot, és a templomosokat mindenütt kiirtották. Vezetőiket máglyán égették meg, földjeiket elkobozták, azonban a kincseik, a templomosok mesés kincsei sosem kerültek elő, és a rend sekrestyése, aki e kincsek biztonságáról gondoskodott, bizonyosan tudott a sorsukról. – Mikor is oszlatták fel a templomosokat? – kérdezte Sir William.

– Huszonkilenc esztendővel ezelőtt – felelte de Taillebourg. Akkor a sekrestyés még életben lehet, gondolta Sir William.

Vénséges vén öregember, de még élhet. Sir William visszadugta a hüvelyébe a kardot, miután végleg meggyőződött de Taillebourg meséjének hiteléről, noha annak egy szava sem volt igaz, leszámítva azt, hogy csakugyan élt egy öreg szerzetes Durhamben – még ha nem is francia, és soha nem volt tagja a templomosok rendjének, így nagy valószínűséggel nem tudott semmit a kincsek hollétéről –, de Taillebourg azonban meggyőzően beszélt, az eltűnt kincsek meséje pedig különben is népszerűnek számított Európában, és minden alkalommal felmerült, valahányszor az emberek összejöttek megvitatni a világ csodáit. Sir William áhította, hogy a történet igaz legyen, s mindennél inkább ez a vágy kerítette hatalmába és győzte meg. – Ha megtalálja ezt az embert – húzta ki magát a nyeregben –, ha még életben van, és elvezeti a kincshez, akkor mindez csakis azért történhet így, mert mi lehetővé tettük. Azért lehetséges, mert mi elhoztuk idáig és megvédelmeztük a Durhamig vezető úton.

– Igaz, Sir William – hajtotta meg a fejét de Taillebourg. Sir Williamet meglepte a pap alázatos, sőt készséges válasza. A homlokát ráncolta, fészkelődni kezdett a nyeregben, és úgy nézett le a dominikánusra, mintha újfent megkérdőjelezné a szavahihetőségét. – Ezért is kell osztoznunk a kincsen – fejezte be a gondolatmenetet.

– Természetesen – vágta rá de Taillebourg azonnal. Sir William nem volt ostoba. Csak engedje be a papot Durhambé, és az életben nem látja viszont. Kifordult a nyeregben, és elnézett északnak, a katedrális felé. A templomosok kincse állítólag Jeruzsálemből származó

arany, méghozzá több arany, mint amennyit el lehet képzelni, és Sir William azonnal átlátta, hogy nem rendelkezik akkora erővel, hogy legalább a kincs egy részét átirányítsa Liddesdale-be. A királyt is be kellett vonnia. II. Dávid ugyan harmatgyenge uralkodó, túlonúl ellágyították a Franciában töltött évek, a királyok mégis rendelkeznek olyan eszközökkel, amelyekkel a lovagok nem, így amíg Skóciai Dávid szinte egyenlőként tárgyalhatott Francia Fülöppel, addig William Douglas követét nem is fogadták volna Párizsban. – Jamie! – reccsent rá Sir William egyik unokaöccsére, akit társával együtt a pap őrzőjévé nevezett ki. – Te és Dougal visszaviszitek a papot a királyhoz.

– Engedjen utamra! – tiltakozott de Taillebourg kétségbeesetten.

Sir William előrehajolt a nyeregben. – Azt akarja, hogy erszényt szabassak magamnak a papi golyóiból? – Kajánul elvigyorodott, azután visszafordult unokatestvéréhez. – Mondd meg a királynak, hogy a pap bennünket érintő hírek birtokában van, és hogy tartsa őrizet alatt, amíg vissza nem térek. – Sir William úgy döntött, ha csakugyan él egy vén francia szerzetes Durham falai közt, akkor kikérdezhetik a skót király szolgái is, és a szerzetes tudását, már ha ér valamit, jó áron továbbadhatják a francia királynak. – Vidd el, Jamie – parancsolta meg –, és figyelj oda arra a nyavalyás szolgájára! Jó lesz, ha elveszed a kardját.

James Douglas elvigyorodott a gondolatra, hogy egy közönséges pap és a szolgája gondot okozhatna neki, de

azért szó nélkül engedelmeskedett nagybátyjának. Utasította a szolgát, hogy adja át a kardját, majd miután a férfi megtagadta a parancsot, félig elővonta a saját pengéjét. De Taillebourg kurtán utasította a szolgát, hogy engedelmeskedjen, mire a kard vonakodva gazdát cserélt, Jamie Douglas pedig elégedetten vigyorgott, amint a saját derekára kötötte azt. – Nem lesz velük gond, bácsikám.

– Induljatok rögvest. – Sir William figyelte, ahogyan unokaöccse és társa – mindketten a Northumberlandben, Percy földjein zsákmányolt remek paripák hátán – elvezetik a papot és szolgáját a király táborhelye felé. A pap kétségkívül be fogja őt panaszolni a királynál, és Dávid, aki nyomába se léphet nagy elődjének, bizonyosan aggasztónak találja majd, hogy keresztezze az Úr és a franciák akaratát, bár inkább kellene aggódnia amiatt, hogy keresztezi Sir William akaratát. Sir William komoran elmosolyodott a gondolatra, aztán meglátta, hogy a mező túlsó felén emberei közül többen leszállnak a nyeregből. – Ki az ördög mondta nektek, hogy leszállhattok? – förmedt rájuk dühödten, azután már látta, hogy azok nem is az ő emberei, hanem olyan idegenek, akik csak most bukkantak elő a foszladozó ködből, ő pedig visszaemlékezett ösztönös megérezésére, és átkozta magát, amiért a papra pazarolta el az értékes időt.

Még akkor is átkozódott, amikor dél felől megvillant az első nyílvessző. A toll sziszegve szelte át a levegőt, azután olyan hanggal talált be, mint amikor a mészárosbárd belehasít a húsba. A tompa csattanást követően az acél belemart az izomrostokba, hátborzongató, reszelős csikorgással találta

meg a csontot, azután az áldozat elhalóan felnyögött, és egy pillanatra néma csend támadt.

S azután felhangzottak az első sikolyok.

Hooktoni Thomas hallotta a harangok mély, érces zengését; nem valami kis falusi templom csengőit, de az öblös harangok mennydörgő kongását. Durham, gondolta, és erőt vett rajta a hosszú utazás nyomában járó kimerültség.

Minden Picardiában kezdődött, egy halott katonától és lovaktól büzlő mezőn, ledöntött harci zászlók, csorba fegyverek és kilőtt nyilvesszők között. Hatalmas győzelmet arattak, ezért Thomas nem is értette, mi oka van a komorságra és a nyugtalanságra. Az angolok északnak, az ostromlott Calais felé meneteltek, Thomas azonban, aki Northampton urának tartozott hűséggel, az earl, vagyis a gróf engedélyével elvitte volna egy sebesült bajtársát Caenbe, ahol egy rendkívüli tehetséggel megáldott doktor élt, ám ekkor hirdették ki, hogy a király engedélye nélkül senki sem hagyhatja el sereget, így az earl arra kényszerült, hogy megkörményekezze a királyt. Plantagenet Edward pedig ekkor hallott először Hooktoni Thomasról és az apjáról, aki papként szolgált egy isten háta mögötti faluban, noha nemesi sorba, egy száműzött, Vexille nevű francia családba született, márpedig úgy hírlett, a Vexille család valaha birtokolta a Szent Grált. Mindezt a legtöbben szóbeszédnek tartották, egy letűnt világ ódivatú meséjének, s mégis, a mese a Szent Grálról szólt, ennél értékesebb dolog pedig sosem létezett, már ha csakugyan létezett; így

a király alaposan kikérdezte Hooktoni Thomast, s bár Thomas igyekezett gúnyt űzni a Grál-történet csekély igazságtartalmából, Durham püspöke – aki maga is ott harcolt a pajzsfalban, amely megtörte a francia rohamok lendületét – elmesélte, miként börtönözték be egykor Thomas atyját Durhamben. – Megháborodott – magyarázta a püspök a királynak –, kirepült az esze az ablakon! A saját érdekében zártuk be.

– Beszél a Grálról? – kérdezte a király. Durham püspöke azt válaszolta, az egyházmegyéjében csak egyetlen ember maradt, aki ezt tudhatja: egy Hugh Collimore nevű öreg szerzetes, aki a háborodott Ralph Vexille gondját viselte. A király talán habozás nélkül a szóbeszéd és a kalendáriumi mesék körébe utalta volna a történetet, ha Thomas nem szerzi vissza atyja örökségét, Szent György lándzsáját abban az ütközetben, amely után oly sokan maradtak örökre a Crécy felett zöldellő domboldalakon. Ebben az ütközetben Thomas barátja és parancsnoka, William Skeat is megsebesült, ezért akarták őt elvinni a normandiai doktorhoz, a király azonban ragaszkodott hozzá, hogy Thomas inkább utazzon Durhambé és beszéljen Collimore testvérrel. Így azután Eleanor apjára maradt, hogy Sir William Skeatet Caenbe vigye, míg Thomas, Eleanor és Hobbe atya elkísérte a király káplánját és Edward házának egyik lovagját Angliába, ám Londonban a káplánt és a lovagot egyaránt leverte lábáról a téli láz, ezért Thomas és társai magukban indultak észak felé, és ezen a ködös reggelen olyan közel kerültek Durhamhez, hogy tisztán hallották a katedrális haragjait. Eleanor Hobbe atyával

egyetemben izgatottan várta ezt a pillanatot, és őszintén hitt benne, hogy a Grál felfedezése békét és igazságot hoz e felgyújtott otthonok füstjétől terhes világnak. Nem lesz több bánat, gondolta Eleanor, nem lesz többé háború, talán nem lesznek még betegségek sem.

Thomas szeretett volna hinni mindebben. Akarta, hogy éjszakai látomása is valóra váljon, ne csak a lángok és a füst; ám ha a Grál létezett, Thomas szerint csakis valamilyen pazar székesegyházban rejtőzhetett, angyalok karától övezve – máskülönben örökre elhagyta ezt a világot, és ha nem volt többé Grál, Thomas nem hihetett másban, csakis a jó itáliai tiszafából készült, feketére festett és kenderrel felhúrozott íjban, amely a kőrishől faragott, lúdtollakban és acéltüskében végződő nyílveszőket kirepítette. Az íj hasát, ahol bal keze markolta a tiszafát, ezüstsapkába metszett griff ékesítette; a karmokkal, szarvakkal és agyarakkal felcicomázott mesebeli teremtmény, amely családja, a Vexille-ek címerében is feltűnt. A griff egy kupát tartott a karmai között, és Thomas úgy tudta, hogy az nem más, mint a Grál. Mindenhol csak a Grál. Magához hívta, gúnyt űzött belőle, szabadon alakította életét és megváltoztatott mindent, mégsem mutatkozott, csakis az álmaiban. Rejtély maradt, ahogyan Thomas családja is, de Collimore barát talán feloldhatja ezt a rejtélyt, és Thomas ezért utazott északra. A Grál alighanem ezúttal is elillan előle, de talán többet tudhat meg a családjáról, és akkor az utazás már nem volt hiábavaló.

– Merre? – kérdezte Hobbe atya.

– Isten tudja – vonta meg a vállát Thomas. Áthatolhatatlan köd burkolta be a földeket.

– A harangok arrafelé konganak. – Hobbe atya északkelet felé mutatott. A pap eltelt izgalommal és lelkesedéssel, amellest naiv módon bízott Thomas tájékozódási képességében, pedig Thomas egyáltalán nem tudta, merre lehetnek. Korábban elértek az út egy elágazásához, ahol találmra a bal oldali ágat választotta, amely mostanra egyszerű erdei csapássá csökevényesedett. Mindenütt gombák nőttek a réten, amely teljesen felázott a gomolygó párából, és miközben felfelé kapaszkodtak, a nyirkos fűvön a lovuk minduntalan elcsúszott. Thomas kancája a hátán vitte kis csomagjukat, és a nyeregkápagombhoz kötött egyik kis zsákban ott lapult a durhami püspök levele, amelyet John Fossornak, Durham perjelének címeztek. „Hőn szeretett testvérem az Úrban” – így kezdődött a levél. Az írás a továbbiakban arra utasította Fossort, hogy engedje Hooktoni Thomasnak és társainak kikérdezni Collimore testvért Ralph Vexille atyával kapcsolatban, „akire testvérem nem emlékezhet, minthogy akkor tartották őrizet alatt a házában, mielőtt testvérem Durhambé érkezett, vagy ami azt illeti, mielőtt még jómagam átvettem volna az egyházmegye irányítását, ám bizonyosan akadnak, akik ismerték őt, és Collimore testvér, ha az Úr helyesnek látta őt életben tartani, biztosan tudomással bír felőle, valamint a nagy kincsről, amelyet egykor elrejtett. Ezt kívánjuk testvéremtől a király nevében és Isten szolgálatában, akinek áldását kérjük e magasztos küldetéshez.”

– *Qu'est-ce que c'est?* – mutatott fel Eleanor a dombtetőre, amely mögött tüzes izzás színezte a ködöt.

– Mi az? – kérdezte Hobbe atya, aki a társaságból egyedül nem beszélt franciául.

– Csendet – intette Thomas feltartott kézzel. Érezte a füst bűzét és látta a lángok lobogását, de nem hallott hangokat. Lassan leemelte az íjat a nyeregkápáról és felhúrozta – meghajtotta a szívós fát, hogy a kenderideg hurkát beakaszthassa az íj végén kialakított horonyba –, előhúzott egy nyílveesszót a táskájából, majd miután intett Eleanornak és Hobbe atyának, hogy maradjanak a helyükön, lassan előrearaszolt a csapáson egy sövény rejtekéig, ahol pacsirták és pintyőkék rebbentek fel a haldokló levelekről. A tüzek még harsányan pattogtak, ami arra utalt, hogy nemrégiben gyújtották őket. Közelebb húzódott, és félig hátrahúzta a nyilat, amíg meg nem látta a keresztúton álló háromnégy kalyibát, amelyek szarufái és zsúptetői lángokban álltak, és örvénylő szikraesőt hánytak a hamuszürke égre. A tüzeket csakugyan nemrég gyújthatták, mégsem látott senkit a közelben – se ellenséget, se láncvértes férfiakat, ezért magához intette Eleanort és Hobbe atyát, majd a tűz morajlásán túl meghallotta az első sikolyt. Távol esett tőlük, vagy ha közel is volt, elfojtotta a gomolygó köd. Thomas addig kémlelte a füstöt és a ködöt, túl a táncoló lángokon, amíg hirtelen meg nem látott két vértet viselő és fekete lovon ülő férfit. A lovasok fekete sisakot, fekete csizmát és fekete hüvelyű kardot viseltek, és két másik, gyalogos alakot kísértek. Ezek egyike pap lehetett, fekete-fehér öltözéke alapján alighanem

dominikánus, akinek arcát vérfoltok csúfították; a másik magas, láncvértbe öltözött harcos volt, hosszú fekete hajjal és keskeny, értelemről árulkodó arccal. A páros követte a lovasokat a füstködben, azután megtorpant a keresztútnál, ahol a pap térdre vetette magát, és csak úgy hányta magára a keresztet.

Az elől haladó lovas nyilván felingerelte a pap buzgósága, mert visszafordította a lovát, s miután elővonta karját, a pengével a térdepelő alak felé bökött. A pap felnézett, majd Thomas legnagyobb döbbenetére váratlanul előrebökött botjával a csataló torka felé. A jószág felágaskodott, pap pedig botjával félreütötte a lovas fegyvert tartó karját. A lovas, aki elveszítette egyensúlyát az ágaskodó állaton, széles mozdulattal próbált lecsapni a papra a hosszú pengével. Társa mostanra kiesett a nyergéből, noha Thomas nem látta lezuhanni, és a láncvértet viselő, fekete hajú férfi máris lovagló ülésben telepedett a testére, keze között egy hosszú, kivont késsel. Thomas értetlenül meredt a látványra; bizonyosan tudta, hogy sem a két lovas, sem a pap, sem pedig a fekete hajú férfi nem sikoltott, mást viszont semerre sem lehetett látni. A lovasok egyike máris kiszendvedt, míg a másik néma csendben küzdött a pappal, és Thomasnak az a különös érzése támadt, hogy az összecsapás nem is valódi; hogy megint csak álmodik, és ez az egész valamiféle misztériumjáték süketek számára, amelyben a fekete ruhás lovas az ördög, a pap pedig az Úr akarata, és Thomas kétellte, hogy a Grál titkára fény derülhet, győzzön bármelyikük is. Hobbe atya ekkor hirtelen kiragadta az íjat Thomas kezéből. –

Segítenünk kell!

Pedig a pap aligha szorult rá a segítségükre. Kardként forgatta hosszú botját, ügyesen háritotta ellenfele csapásait, kemény ütésekert mért a lovas bordái közé, azután a hosszú hajú férfi előredőftt egy karddal a lovas hátába, mire a férfi összegörnyedt, megremegett és elejtette saját kardját. Egy pillanatig még értetlenül meredt le a papra, azután hátrazuhant a nyeregből. Lába beszorult a kengyelbe, miközben a lova páni rémületben galoppozott felfelé a dombon. A férfi gyilkosa megtörölte a pengéjét, azután visszavette kardja hüvelyét a halott fegyverestől.

A pap sietett befogni a másik lovat, és most, miután megérezte az őt figyelő szempárokat, megpördült, hogy a ködben két férfit és egy asszonyt lásson maga előtt. A férfiak egyike, egy pap, felajzott ijjal vette célba. – Meg akartak ölni! – tiltakozott Bemard de Taillebourg franciául. A fekete hajú férfi feléjük lendült, fenyegetően emelte meg a kardját.

– Minden rendben – fordult Thomas Hobbe atyához, majd elvette barátjától a hosszú, fekete íjat és a férfi vállára akasztotta. Az Úr szólott, a pap megnyerte a küzdelmet, és Thomas felidézte magában éjszakai látomását, amikor a Grál tüzes serlegként izzott a felhők méhében. Ekkor látta csak meg a sebhelyek és vérfoltok alatt a pap kemény, szikár arcát; egy vértanú arcát; egy olyan férfi arcát, aki mindenben Istent látja, és még életében szentté válhat, ő pedig kis híján térdre borult előtte. – Ki maga? – kiáltott oda a dominikánusnak.

– Hírvivő vagyok. – Bemard de Taillebourg

belekapaszzkodott a legelső adandó válaszbba, csak hogy leplezze zavarát. Sikerült megszöknie skót őrzőitől, és most azon töprengett, hogyan meneküljön meg a magas íjász elől, amikor dél felől hirtelen nyílveszők szisszentek elő a kőből, és az egyikük belehasított egy közeli szilfába, míg egy másik végigcsusszant a nyirkos fűvön, miközben a közelben lovak nyihogtak panaszosan, és férfiak üvöltöttek páni rémületükben. De Taillebourg atya odakiáltott szolgájának, hogy fogja be a másik lovat, amelyik felfelé kaptatott a domboldalon, s mire ezt utolérték, de Taillebourg megkönnyebbülten látta, hogy az idegen íjász már el is feledkezett róla, és dél felé mered, ahonnét a nyílveszők érkeztek.

Így hát a város felé fordult, hátrakiáltott szolgájának, hogy kövesse, és keményen belevájta a sarkát lóva oldalába. Istenért, Franciaországért, Szent Derúsért, azaz Szent Dénesért és a Grálért.

Sir William keservesen szitkozódott. Körülötte mindenütt nyílveszők záporoztak, lovak sikítottak, nyihogtak, halott és sebesült férfiak feküdtek a fűben. Egy pillanatra hatalmába kerítette a páni rémület, majd rádöbbsent, hogy a fosztogató csapat belebotlott az angol erőkbe, de ugyan miféle erőkbe? A közelben nem lehet valódi angol sereg! A teljes angol had Franciaországban állomásozik, nem itt! Ami nem jelenthet mást, csak hogy Durham polgárai megszegték a békét, és már a gondolat is szörnyű haragra gerjesztette Sir Williamet. Krisztusra, határozta el magában, kő kövön nem marad majd, mire

végez azzal a várossal. Maga elé rántotta hatalmas pajzsát, hogy védje a testét, és előretört dél felé, neki egyenesen az alacsony sövény mentén felsorakozott íjászoknak. Úgy számította, hogy nem lehetnek többen ötvennél, neki pedig még így is közel kétszáz embere maradt nyeregben, ezért üvöltve adott parancsot a rohamra. Kardok reppentek elő a hüvelyükből. – Öljétek a mocskokat! – bömbölte Sir William. – Pusztítsátok el őket! – Még gyorsabb haladásra ösztökélte harci paripáját, és félretaszította útjából a saját lovasait, csak hogy mielőbb a sövényhez érjen. Tudta, hogy a roham nem lesz elég összehangolt, és hogy az emberei közül sokan odavesznek majd, de tudta azt is, hogy amint átküzdötték magukat a kökénybokrokra, szétzilálják az íjászok sorait, és megölnék minden álnok fattyút.

Nyavalyás íjászok, gondolta. Gyűlölte az íjászokat, és még annál is jobban az angol íjászokat, de mindenkinél inkább gyűlölte a hitszegő, békerontó durhami íjászokat. – Tovább! Előre! – üvöltötte. – Douglas! Douglas! – Szerette tudatni ellenségeivel, hogy ki végez velük, és ki fogja meggyalázni asszonyaikat, amikor ők már nem lesznek. Ha a város megszegte a fegyvernyugvást, úgy Isten irgalmazzon a városnak, mert ő kirabolja, meggyalázza és porig égeti az egészet. Felgyűjtja a házakat, és beszántja a hamvakat, csak a városlakók csontjait hagyja hátra a téli üszőknek; és az emberek, akik évek múltán is látni fogják a romba döntött katedrális csupasz köveit és a vár kongó tornyaiban fészkelő madarakat, tudni fogják majd, hogy Liddesdale lovagja állt rajtuk szörnyű bosszút.

– Douglas! – kiáltozta. – Douglas! – A nyilak tompa

puffanással csapódtak a pajzsába, azután a lova panaszosan felnyihogott, ő pedig tudta, hogy még több nyilvessző temetkezhetett a szerencséden pára mellkasába, és érezte, ahogyan az állat botladozni kezd. Kapkodva kirántotta a lábát a kengyelből, mielőtt még a ló oldalt bukott volna. Férfiak rohamoztak mellette, üvöltve hívták ki maguk ellen az angolokat, azután Sir William elrúgta magát a nyeregtől, és a nyirkos fűvön úgy csusszant a pajzsa hátán, mintha az szán lett volna, s bár a lova kiszenvedett, ő maga sértetlen maradt, még csak egy karcolás sem esett rajta. Felegyenesedett, megtalálta a kardját, amelyet esés közben kiejtett a kezéből, és együtt rohant lovasaival. Egyik katonájának nyilvessző fúródott a térdébe; egy hátszló felbukott mellette: a szeme kifordult, fogai csupaszon vicsorogtak, nyíl ütötte sebéből vér patakzott. Az első lovasok mostanra elérték a sövényt, néhányan rést ütöttek maguknak rajta, és Sir William látta, ahogyan a gyűlöletes angol íjászok futásnak erednek. Nyavalyások, mormolta, istenverte rohadék angol szukafattyai; azután a balján még több íj idege pendült, és egy férfi lebukott a nyergéből, miután egy nyilvessző áthatolt a koponyáján. A köd mostanra annyira megritkult, hogy Sir William is láthatta, az ellenséges íjászok nem menekülnek, csupán csatlakoznak a gyalogosan támadó fegyveresek tömegéhez. A húrok újra megfeszültek. Egy állat fájdalmasan nyihogott, amint a nyilak belefúródtak a mellkasába; egy férfi megtántorodott azután, hogy újabb találatok érték, és a láncvért csörömpölésétől kísérvé elvágódott.

Szentséges Krisztus, hördült fel magában Sir William, egy egész átkozott sereg! Egy egész átkozott, istenverte sereg! – Vissza! Vissza! – üvöltötte. – Vissza! – Addig ordított, amíg a torka bírta. Újabb nyílvesző csapódott a pajzsába, acélhegye átfurakodott a bőrrel borított fűzfán, ő pedig ádáz indulattal törte le kőrisfa szárát.

– Bácsikám! Bácsikám! – kiáltotta egy férfi, és Sir William meglátta Robbie Douglast, nyolc unokaöccsének egyikét, aki elkísérte a skót sereget, és most lovat hozott neki, ám az angol nyílveszők ezt az állatot sem kímélték, és a fájdalomtól feltüzelt jószág kitépte magát Robbie szorításából.

– Menj északnak! – kiáltott oda Sir William az unokaöccsének. – Menekülj, Robbie!

Robbie ehelyett odaügetett a nagybátyjához. Egy nyílvesző fúródott a nyergébe, egy másik lepattant a sisakjáról, de ő előrehajolt, megragadta Sir William kezét, és magával vonszolta a bácsikáját észak felé. A nyilak a nyomukban jártak, ám a köd sűrűn örvénylett és elrejtette őket. Sir William idővel lerázta magáról unokaöccse szorítását, és botladozva haladt északnak, mozgását nehézkessé tette a nyilakkal átlőtt pajzs és a súlyos vértet. Az isten verje meg, az isten verje meg!

– Balról! Balról! – kiáltott fel egy skót, és Sir William látta, amint az angol lovasok elötörnek a sövény mögül. Egyikük észrevette Sir Williamet, és úgy gondolta, könnyen végezhet vele. Az angolok sem álltak jobban készen az ütközetre, mint a skótok. Kevesen viseltek láncinget, még kevesebben megfelelő vértet, és egyikük sem hordozott

lándzsát. Sir William ezzel együtt úgy számította, az angolok már jóval azelőtt tudhattak a jelenlétükről, hogy eleresztették az első nyílveendőket, és az orvtámadás felett érzett jogos felháborodásában tett egy lépést a lovas felé, aki lándzsaként tartotta maga elé a kardját. Sir William nem fáradozott azzal, hogy hárítani próbáljon. Nem tett mást, csak fellendítette a súlyos pajzsot, annak élével mélyen belehasított a harci mén szájába, amikor pedig meghallotta az állat fájdalmas sikolyát, a kardját széles ívben a ló lába felé lendítette. Az állat görcsös igyekezettel arrébb húzódott, és kis híján kivetette a nyergéből lovasát, aki még akkor is a lovát nyugtatgatta, amikor Sir William pengéje felszakította a vértjét és behatolt a zsigereibe. – Mocsok! – köpött ki Sir William, a férfi pedig felüvöltött, amikor támadója megcsavarta a pengéjét benne, azután Robbie túnt fel a túlsó oldalon és csapott le a férfi nyakára, hogy a lovas feje messze repüljön, miközben a teste erőtlenséggel alábukott a nyeregből. A többi lovas rejtélyes módon messze elkerülte őket, a nyilak azonban tovább záporoztak, és Sir William tudta, hogy a ritkás köd egyre kevésbé rejti el őket. Kiszabadította kardját a tetemből, hüvelyébe dugta a véres pengét, és felhúzta magát a halott ember lovára. – Tovább! – rivallt rá Robbie-ra, aki láthatóan egymaga is szívesen nekiment volna az angol seregnek. – Gyerünk, fiú!

Isten szent nevére, gondolta, bármennyire is fáj, hogy menekülnie kell az ellenség elől, nincs abban semmi szégyen, ha kétszáz megfutnak hat-hétszáz fős sereg elől. Ha majd a köd felszáll, nekigyürkőzhetnek a valódi

ütközetnek, a férfiak és a pengék gyilkos összecsapásának, és ő maga fogja megtanítani a nyavalyás angoloknak, milyen is az igazi harc. Belevágta sarkát kölcsönvett lovának oldalába, hogy elvigye az angolok hírét a skót sereg többi részének, ám ekkor észrevett egy íjászt, aki a sövénynél ólalkodott. Egy asszony és egy pap is volt vele, Sir William pedig kardja markolatára tette a kezét, és arra gondolt, hogy legalább kicsinyes bosszút áll az őket ért megpróbáltatásokért, ám a hátuk mögött már egyre újabb angol katonák harsogták harci kiáltásukat: – Szent Györgyért! Szent Györgyért! Így Sir William végül békén hagyta a magányos íjászt. Továbblovagolt, ám sok jó emberét hagyta maga mögött az őszi réten. Valamennyien meghaltak, haldokoltak, vagy megsebesültek és halálra rémültek. De ő akkor is igazi Douglas. Vissza fog térni, és bosszút áll mindnyájukért.

Pánikba esett lovasok vágtaztak el a sövény mellett, ahol Thomas, Eleanor és Hobbe atya rejtőzött. Féltucatnyi csatamén lovas nélkül maradt, míg legkevesebb húsz másik társuk erősen vérzett sebeitől, amelyekből hosszú nyílászarak álltak ki, a végükön vörössel pettyezett fehér lúdtollal. A lovasokat harmincnegyven katona követte gyalogosan; egyesek sántikáltak, másoknak nyílvevesszők meredeztek a testükből, és akadtak, akik magukkal cipelték a nyergüket is. A menekülők elsiettek a még most is lángoló kalyibák mellett, miközben egyre újabb nyilak siettették távozásukat, azután a vasalt paták dübörgésére valamennyien rémülten fordultak vissza, és sokan nehézkesen rohanni kezdtek, amint a tucatnyi láncvértbe

öltözött lovas mennydörgő robajjal kitört a ködből. A lovak patái nyomán nyirkos földrögök záporoztak a levegőbe. A paripákat megzabolázták, lépteiket rövidere fogták, ahogy a lovasok célba vették áldozataikat, azután a sarkantyúk hátralendültek, amint szabadon eresztették lovaik gyilkos erejét, és Eleanor hangosan felsikoltott, mielőtt a mézszárlás kezdetét vette. A súlyos pengék lecsaptak. Egykét menekülő térdre bukott, és felemelt kézzel megadta magát, de a legtöbben szokni próbáltak. Egyikük lebukott egy vágtazó lovas mögött, és a sövény felé rohant, ahol meglátta Thomast és az íját, majd visszafordult, közvetlenül szembe egy másik lovassal, aki kardjával belehasított az arcába. A skót térdre bukott, eltátotta a száját, mintha sikoltani készülné, azután nem tört fel belőle hang, csak a vér buggyant elő szemére és orrára szorított ujjai közül. A lovas, akinél egyébként nem volt pajzs, és nem hordott sisakot sem, elfordította lovát, azután kihajolt a nyeregből, hogy kardjának élével csapjon le a férfi nyakára, és úgy ölje meg a skótot, ahogyan a marhát letaglózzák, amit Thomas helyénvalónak is érzett, minthogy a gyilkos barna tehenes jelvényt viselt kurta zekéjén, amely félig takarta csak el láncingét. A zeke szétfoszladozott, vérfoltok tarkították, és a címer is olyannyira megfakult, hogy Thomas először bikának gondolta a barna tehenet. Ekkor a lovas Thomas felé lendült, és fenyegetően megemelte kardját, mielőtt észrevette az íjat és visszafogta a lovát. – Angol?

– És büszke is vagyok rá! – felelt Hobbe atya Thomas helyett.

Egy második lovas, akinek zekéjére három fekete hollót

hímeztek, odahúzódott társa mellé. A két lovas mögött három fogoly várta megadóan a sorsát. – Hogy az ördögbe keveredtek ilyen messze az arcvonaltól? – kérdezte az újonnan érkezett férfi Thomastól.

– Az arcvonaltól? – értetlenkedett Thomas.

– Tőlünk, a többiektől.

– Gyalogoltunk – vonta meg a vállát Thomas –, egészen Franciaországtól, de legalábbis Londontól.

– Southamptontól – igazította ki Hobbe atya azzal a kínos aprólékossággal, ami egyáltalán nem tűnt helyénvalónak ezen a füstös dombtetőn, ahol körülöttük mindenfelé skót harcosok vívták a haláltusájukat.

– Franciaország? – Az első, csapzott hajú és barna arcú lovas, aki olyan vaskos északi akcentussal beszélt, hogy Thomas alig értette, úgy hördült fel, mint aki még életében nem hallott Franciaországról. – Franciaországban voltatok? – kérdezte.

– A királlyal.

– Most már velünk vagytok – mordult fel a második férfi, azután tetőtől talpig végigmérte Eleanort. – A lotyót is Franciaországból hoztad magaddal?

– Igen – felelt Thomas kurtán.

– Csak hazudik és hazudik – hallatszott egy harmadik hang, majd újabb lovas csatlakozott a társaihoz. Thomas és társai szikár, harminc év körüli férfit láttak maguk előtt, olyan vörös és nyers arccal, amelynek beesett orcáiról és megnyúlt állkapcsáról mintha a bőrt is lehántották volna a borostával együtt. A férfi hosszúra engedte és a tarkóján bőrszalaggal kötötte meg sötét haját. Lova, egy viharvert

deres, éppoly nyúzottnak és ösztövérenek tűnt, mint maga a lovas, és fehéres, nyugtalan szemmel méregette őket. – Ki nem állom a hazugokat – közölte a férfi, amint végigmérte Thomast, azután gyűlölködő pillantást vetett a foglyokra, akik közül az egyik Liddesdale lovagjának vörös szívét viselte a zekéjén. – Majdnem annyira, mint a nyavalyás Douglaseket.

Az újonnan érkezett lovas párnázott mellényt viselt láncing helyett. Az íjászok hordtak ilyet, ha nem engedhettek meg maguknak különösebb viseletet, a férfi mégis láthatóan felette állt társainak, hiszen aranylánc csillogott a nyakában, ami legalábbis köznemesi származást sejtetett. A nyereg kápagombjáról viharvert, csőrös sisak lógott alá, éppoly megtépázott volt, mint maga a hátszló; a férfi egyszerű hüvelybe zárt kardot kötött az oldalára, míg a bal vállán jókora pajzsot hordott, amelynek fehér lapjára fekete bárdot festettek. Az övébe egy összetekert korbácsot tűzött. – A skótoknak is vannak íjászaik – mérte végig a férfi Thomast, majd vetett egy barátságtalan pillantást Eleanor felé –, ahogy asszonyaik is.

– Angol vagyok – erősködött Thomas.

– Mind azok vagyunk – toldotta meg Hobbe atya határozott hangon, nagyvonalúan elfeledkezve Eleanor normann származásáról.

– A skótok is angolnak vallják magukat, ha ezzel elkerülhetik a kibevezést – jegyezte meg a durva arcú férfi maró gúnyjal. A két másik lovas hátrébb húzódott, láthatóan tartott szikár társától, aki most kioldotta a bőrostort, és gyakorlott mozdulattal megpattintotta a

levegőben, hogy a korbács kígyózó hegye alig egy-két centire kerülje el Eleanor arcát. – Ő is angol?

– Francia – felelte Thomas.

A lovas nem válaszolt azonnal, csak némán meredt Eleanor-ra. Az ostorszíj hullámsani kezdett, amint a keze megrebbent. Aranyló hajú, karcsú lányt látott maga előtt, hatalmas, rémülettől kikerekedett szemmel. Várandóssága még nem mutatkozott, és olyan finomság áradt belőle, amely fényűzéssel és ritka élvezetekkel kecsegtetett. – Skót, walesi, francia, mit számít az? – vonta meg a vállát a férfi. – Az asszony, az asszony. Ugyan kit érdekel, hol születik egy ló, mielőtt a nyergébe ülünk? – Tulajdon megviselt és csonttá aszott gebéjét is megrémíthették a szavak, vagy csak a hirtelen feltámadó szél hordta el orráig a füst kesernyés bűzét, mindenesetre a jószág ideges, apró lépésekkel oldalazni kezdett, mígnem gazdája olyan hevességgel vágta hátra sarkantyúját, hogy a fémtüskék belevájtak a deres oldalába. – Nem számít, honnét jött – mutatott a férfi a korbács nyelével Eleanorra –, de te akkor is skót vagy.

– Angol vagyok – ismételte meg Thomas. Tucatnyi fekete szekercés jelvényt viselő férfi gyülekezett körjük, és Thomasra és társaira meredt. A férfiak körbevették a három skót foglyot is, akik láthatóan ismerték a korbácsos lovast, és egy cseppet sem boldogította őket ez a tudat. Egyre több íjász és fegyveres figyelte a lángoló kalyibákat, és harsogva nevetett, amint a rémült patkányok tülekedve próbáltak menekülni a beomlott, üszkös zsúpfedelek közül. Thomas előhúzott egy nyilat a táskájából, mire négy-öt

fekete szekercét viselő íjász azonnal fenyegetően húzta fel fegyverét. Az ugyanilyen öltözéket viselő többi fegyveres várokozóan vigyorgott, mintha csak ismerné és előre élvezné a játékot, ám mielőtt még erre sor kerülhetett volna, az egyik skót fogoly, aki Sir William Douglas vörös szíves jelvényét viselte, kihasználta a lehetőséget, hogy fogva tartóinak figyelme Thomasra és Eleanorra irányul, kitört a lovasok köréből és eliramodott észak felé. Húsz lépést se tehetett meg, amikor az angol fegyveresek egyike beérte, és a szikár férfi, akit láthatóan mulattatott a skót kétségbeesett igyekezete, az egyik lángoló kalyiba felé mutatott. – Pörköljük meg a nyomorultat! – parancsolta. – Dickon! Koldus! – fordult két fegyvereséhez. – Vigyázzatok erre a háromra. – Thomas felé biccentett. – Jól figyeljete rájuk.

Dickon, a páros fiatalabb tagja, kerek képű, kedélyes fickónak tűnt, Koldus azonban annál tekintélyesebbnek, valóságos óriásnak, a feje tetején sisakként szolgáló ódivatú vaskalappal, és az arcán olyan dús szőrzettel, hogy egyedül a szeme és az orra látszódott a kuszán összefonódó, szurtos szőrszálak közül.

Thomas magassága elérte a száznyolcvan centit, az íj hosszát, ám így is eltörpült Koldus mellett, akinek hatalmas mellkasán fémlapokkal kiveret börmellény feszült. Az óriás derekán két-hossznyi kötélén egy kard és a Hajnalcsillag mása függött. A kardot nem védte hüvely, a penge éle több helyütt kicsorbult; míg a csillagbuzogány nagy fémgolyójának egyik fémtüskéje elhajlott, vér és hajcsomó tapadt hozzá. A fegyver jó méteres nyele az óriás csupasz

lábszárát verdeste, amint közelebb lépett Eleanorhoz. – Aranyos – mormolta –, aranyos.

– Koldus! Vissza, fiú! Vissza! – parancsolta Dickon vidoran, Koldus pedig kötelességtudóan visszahúzódott, noha tovább bámulta Eleanort, és a torkából mély, gurgulázó hang tört fel. Ekkor hirtelen egy sikoly irányította figyelmüket a legközelebbi lángoló kalyiba felé, ahol az immár csupaszra vetkőztetett skótot a tűzbe taszították. A fogoly hosszú haja tüzet fogott, és a skót kétségbeesetten csapkodta a lángokat, miközben angol fogva tartói legnagyobb örömeire körbe-körbe szaladgált. A két másik fogoly a közelben kuporgott a feléjük meredező kardok árnyékában.

A szikár lovas elnézte, ahogyan az egyik íjász zsákot borít a fogoly hajára, hogy ezzel kioltsa a lángokat. – Hányan vagytok? – kérdezte az ösztövérférfi.

– Ezrével! – húzta ki magát a skót.

A lovas rátámaszkodott a nyeregkápagombra. – Hány ezrével, tökfilkó?

A füstölgő hajú és szakállú skót, akinek bőre megfeketedett a zsarátnokon, és sebhelyes volt a vágásoktól, mindent megtett, hogy dacosnak és hajthatatlannak tűnjék. – Épp elegen ahhoz, hogy pórázon vigyenek haza!

– Én nem mondanék ilyet Madárijesztőnek – csóválta a fejét kajánul Dickon. – Neki aztán biztosan nem!

– Madárijesztő? – vont a szemöldökét Thomas. A név igazán ráillett a fekete bárdot viselő lovasra, aki csakugyan szikár volt, nincstelen és rémisztő.

– Neked csak Sir Geoffrey Carr, cimbora – mordult rá

Dickon, miközben áhítattal meredt vezérére.

– És ki ez a Sir Geoffrey Carr? – érdeklődött Thomas.

– Hát ő Madárijesztő és Lackby ura – felelte Dickon olyan hanghordozással, ami arra utalt, hogy mindenkinek illene ismernie Sir Geoffrey Carrt –, aki épp a kedvenc játékát űzi! – Dickon elvigyorodott, mert Sir Geoffrey, aki újra a derekára csatolta az összecsavart ostort, most leszökkent a lováról, és kivont késsel indult a skót fogoly felé.

– Tartsátok meg – parancsolta Sir Geoffrey az íjászoknak.

– Tartsátok meg, és tájjátok szét a lábát.

– *Non!* – tiltakozott rémülten Eleanor.

– Aranyos – morgott Koldus olyan hangon, amely az öblös mellkas mélyéből visszhangzott fel.

A skót felsikoltott és próbált arrébb húzódní, de elgáncsolták, azután három íjász szorosán megtartotta, amíg a férfi, akit láthatóan egész északon csak Madárijesztőként ismertek, odatérdepelt a lába közé. Maroknyi íjász északnak fordult, arra az esetre, ha a skótok visszatérnének, ám a legtöbben Madárijesztőre és késére meredtek. – Meg akarod tartani azokat a fonnyadt golyóidat? – kérdezte Sir Geoffrey a skóttól. – Akkor áruld el, hányan vagytok.

– Tizenötezen? Tizenhatezen? – A skót látható igyekezettel próbálta fenntartani a társalgást.

– Vagyis lehetnek úgy tíz-tizenegyezzen – jelentette be Sir Geoffrey a körben álló íjászoknak –, ami több mint elég a nyilainknak. És hol marad az a fattyú királyotok?

A skót habozott válaszolni, de az ágyékához érintett penge egy szemvillanás alatt jobb belátásra térítette. – David

Bruce is itt van.

– Ki még?

A kétségbeesett skót kapkodva megnevezte a sereg többi vezérét. A király unokaöccse és a trón várományosa, Lord Robert Stewart is a megszálló haddal tartott, akárcsak Moray, March, Wigtown, Fife és Menteith urai. A fogoly másokat is megnevezett, a klánok törzsfőit és a messzi észak félvad törzseinek vezetőit, ám Carrt mindennél inkább két earl érdekelte. – Fife és Menteith? – emelte fel a hangját. – Ők is ott vannak?

– Igen, nagyuram.

– De hát ők felesküdték Edward királyra – csóválta a fejét hitetlenkedve Sir Geoffrey.

– Velünk tartanak – erősködött a skót –, akárcsak Liddesdale-i Douglas.

– Az a szukafattyá – sziszegte Sir Geoffrey –, az a pokolravaló.

Elnézett észak felé a foszladozó ködön keresztül a dél felé futó és keskeny fennsíkká öblösödő gerinc mentén. A fennsíkon szűkös, sziklával tarkított legelő terült el, és a fűcsomók közül úgy türemkedtek elő a gerinc viharvert kövei, akár egy kiéhezett ember bordái. Északkeletre, túl a ködbe burkolózott völgyön, a katedrális és Durham vára magasodott folyóval övezett bércén, míg nyugatra kis patakok hasították a dombokat, a sűrű erdőségeket és a kőfalakkal övezett mezőket. Két egerészölyv siklott a dombtető felett és tartott a skót sereg felé, amelyet még most is magába rejtett az északon gomolygó köd, bár Thomas úgy vélte, nem sok időnek kell már eltelnie, mielőtt

a csapatok elővágtáznak, és bosszút állnak azokon, akik elűzték honfitársaikat a keresztútról.

Sir Geoffrey felegyenesedett, visszadugta kését a hüvelyébe, azután láthatóan eszébe jutott valami, és vigyorogva fordult vissza a fogolyhoz. – Azt mondod, pórázon fogtok hazavinni?

– Nem!

– Dehogynem! De vajon miért kellene látnom Skóciát? Itt is van épp elég bugris paraszt. – A fogoly felé köpött, azután biccentett az íjászoknak. – Tartsátok meg.

– Ne! – ordított fel a skót, azután a kiáltás szörnyű sikollyá vékonyodott, amint Sir Geoffrey újra közelebb hajolt a férfihoz a késével. A fogoly görcsösen rázkódott és vonaglott, amint Madárijesztő, akinek párnázott mellénye immár vérben úszott, lassan felegyenesedett. A skót még most is sikoltozott, kezével vérző ágyékát markolászta, és a látvány mosolyt csalt Madárijesztő ajkaira. – A maradékot vessétek a tűzre! – parancsolta, majd odafordult a két másik skót fogolyhoz. – Ki az uratok? – követelte tőlük a választ.

A skótok habozni látszottak, azután az egyikük megnyalta az ajkát. – Douglast szolgáljuk – jelentette ki büszkén.

– Gyűlölöm Douglast. Gyűlölök minden Douglast, akit a pokol valaha is kiokádott magából. – Sir Geoffrey megborzongott, azután elfordította lovát. – Égessék meg mindkettőt – rendelkezett.

Thomas, aki félrefordította tekintetét a vérengzéstől, a keresztút közepén észrevette a kidöntött keresztet. Meredten nézte, noha nem látta a faragott sárkányt, csak a

szörnyű hangokat hallotta, majd az újabb sikolyokat, amint a foglyokat a tűzbe taszították. Eleanor odarohant hozzá és szorosán átölelte.

– Aranyos – morogta Koldus.

– Ide, Koldus, ide! – kiáltott fel Sir Geoffrey. – Emelj fel. – Az óriás összefűzte ujjait, Sir Geoffrey pedig a tenyerébe lépett, hogy onnét felhágjon a nyeregbe, majd Thomas és Eleanor felé ugrasson a lovával. – Miskárolás után – tudatta kaján vigyorral – mindig megéhezem. – A tűz felé fordult, ahonnét az egyik skót lángoló hajjal próbált szabadulni, ám egyszerre tucatnyi íjjal lökdöstek vissza az izzó pokolba. Az üvöltés hirtelen abbamaradt, amint a férfi összerogyott. – Ma miskároló és skótégető kedvemben vagyok – közölte Sir Geoffrey –, te pedig nagyon is skótra emlékeztetsz, kölyök.

– Nem vagyok kölyök. – Thomas érezte, ahogyan a düh fortyogni kezd benne.

– Nekem nagyon is kölyöknek tűnsz. Egy skót fattyúnak. – Sir Geoffreyt láthatóan mulattatta Thomas indulata, és vigyorogva nézte el legfrissebb áldozatát, aki csakugyan fiatalnak tűnt, noha Thomas már huszonkét nyarat megélt, utolsó négy esztendejében pedig végigharcolta Bretagne-t, Normandiát és Picardiát. – Kiköpött skót vagy – bízatta Madárijesztő Thomast arra, hogy merjen csak szembeszállni vele. – Minden skót fekete! – fordult közönsége felé, hogy emberei ítéljék meg a kérdést. Igaz, ami igaz, Thomas haja feketén fénylett, bőrét pedig sötétre barnította a nap, ám ugyanezt Madárijesztő embereinek zöméről is el lehetett mondani. S bár Thomas fiatalnak tűnt,

az is látszott, hogy kemény fából faragták. Haját kurtára nyírta, a négy, háborúban töltött esztendő éles barázdákat vont az arcára, mégis volt valami a megjelenésében, valami lovagias előkelőség, ami magára vonzotta a tekinteteket, és felszította Sir Geoffrey Carr féltékenységét. – Mi van a lovadon? – bökött Sir Geoffrey Thomas kancája felé.

– Semmi olyan, ami magáé – felelte Thomas.

– Minden az enyém, kölyök, amit megkívánok magamnak. Csak rajtam áll, mit adok oda és mit veszek el. Koldus! Akarod a lányt?

Koldus elvigyorodott a szakála mögött, busa fejével lázasan bólogatni kezdett. – Aranyos. – Megvakarta tetvektől hemzsegő szakállát. – Koldus szereti.

– Akkor tiéd lehet a kis aranyos, ha már kitöltöttem rajta a kedvem – vigyorodott el Sir Geoffrey is, azután levette az ostort az övéről és meglendítette a levegőben. Thomas látta, hogy a hosszú bőrszíj kis vaskaromban végződik. A visszataszító arcon újabb vigyor áradt szét, azután Sir Geoffrey fenyegetően felemelte a korbácsot. – Vetkőztesd csak le, Koldus – utasította emberét –, hadd legyen egy kis öröme a fiúknak. – Sir Geoffrey még akkor is vigyorgott, amikor Thomas előrelendítette a súlyos íjat és keményen az angol lovának szájába hasított vele, az állat pedig felágaskodott, ahogyan Thomas számította is, és Madárijesztő, akit készületlenül ért a támadás, hátrabukott, hiába próbálta visszanyerni az egyensúlyát, miközben az emberei, akiknek védelmezniük kellett volna, túlságosan elfoglalták magukat a skót foglyok égetésével, így senki

sem húzta fel iját vagy emelte fel pengéjét, amikor Thomas lerángatta Sir Geoffreyt a nyeregből, rátérdepelt a testére, és a torkának szegezte kését.

– Négy éve ölöm az embereket – sziszegte Thomas –, és nem volt mindegyik francia.

– Thomas! – sikoltott fel Eleanor.

– Fogd a lányt, Koldus! Fogd a lányt! – ordította Sir Geoffrey. Szabadulni próbált, ám Thomas hosszú évek óta hordozta már a nehéz ijat, a karja és mellkasa rendkívüli módon megerősödött, ezért Sir Geoffrey nem tudta kibillenteni, így csak Thomas felé köpött. – Fogd a lányt, Koldus! – kiáltott fel újra.

Madárijesztő emberei uruk felé rohantak, azután megtorpantak, amikor meglátták, hogy Thomas kést szegez foglyának torkához.

– Vetköztesd le, Koldus! Vetköztesd le a kis aranyost! Mindnyájunknak meglesz! – üvöltözte Sir Geoffrey, aki láthatóan nem volt tudatában, hogy egy éles penge feszül a torkának.

– Ki tud itt olvasni? Ki tud olvasni? – kiáltott fel Hobbe atya. A különös kérdésre mindenki mozdulatlaná dermedt, még Koldus is, aki már letépte Eleanor kalapját, és hatalmas bal karját átvette a nő nyakán, miközben másik kezével megmarkolta ruhájának nyakrészét. – Van itt valaki, aki tud olvasni? – követelte a választ Hobbe atya, miközben meglengette a pergament, amelyet a Thomas lovára aggatott zsákból húzott elő. – Ezt a levelet itt nagyuram, Durham püspöke írta, aki felséges királyunkkal együtt harcol Franciaországban, és a címzettje nem más, mint John

Fossor, Durham perjele. Ilyen levelet nem hordozhat más, csak olyasvalaki, aki együtt-harcolt a mi felséges urunkkal. Egyenesen Franciaországból hoztuk el idáig.

– Ez semmit sem bizonyít! – kiáltott fel Sir Geoffrey, azután újra Thomas felé köpött, aki késével keményen nekifeszült a garatjának.

– És milyen nyelven íródott az a levél? – furakodott át egy újabb lovas Madárijesztő emberei között. Nem viselt se köpenyt, se mellényt, ám ütött-kopott pajzsára egy fésűskagyló héját és egy keresztet festettek, ami azt jelezte, hogy nem Sir Geoffrey követőinek egyike. – Milyen nyelven? – kérdezte még egyszer.

– Latinul – felelte Thomas, aki jöttányit se mozdított a Sir Geoffrey nyakának feszülő pengén.

– Engedd el Sir Geoffreyt – emelte fel a hangját az újonnan érkezett lovas –, és elolvasom a levelet.

– Mondd meg neki, hogy eressze el az asszonyomat – mordult rá Thomas.

A lovast láthatóan meglepte, hogy egy közönséges íjász parancsot ad neki, mégsem tiltakozott; ehelyett Koldus felé ugratta a lovát. – Engedd el – szólt rá halkán, majd amikor az óriás vonakodott engedelmeskedni, félig elővonta a kardját. – Azt akarod, hogy kicsipkézzem a szakállad, Koldus? Vagy lemetsszem a füled? Ez kell? Előbb a füled, azután az orrod és a farkad, ezt akarod, Koldus? Azt akarod, hogy megnyírjalak, mint egy süldő birkát?

– Engedd el, Koldus – reccsent fel Sir Geoffrey mogorván. Koldus engedelmeskedett és hátrébb lépett, a lovas pedig előrehajolt a nyeregben, hogy elvegye a levelet Hobbe

atyától. – Engedd el Sir Geoffreyt – utasította Thomast –, mert ma békességnek kell lennie az angolok között, ha csak egyetlen napra is.

A lovas idősebb férfiú volt, legkevesebb negyven telet megért már; szerteszét meredező ősz fürtjei úgy festettek, mintha még sohasem láttak volna kefét vagy fésűt. Ezzel együtt természetesen nőtt, magas volt és öblös hasú, míg zömök hátságára nem borított vértet, csak kopott nyeregtakarót. A férfi teljes hosszúságú sodronyvértje több helyen is berozsdállt és kiszakadozott; mellvértje két tartószíját is elveszítette. A jobb oldalán méretes kard függött. Thomas szemében leginkább egy gyülevész hadparancsnokának tűnt, aki olyan hevenyészett fegyverzettel indult hadba, amelyet kisbirtokos szomszédjai dobtak össze a számára, Sir Geoffrey íjászaik azonban láthatóan nagyra tartották, levették előtte a kalapjukat és a sisakjukat, amikor felbukkant. Még maga Sir Geoffrey is meghunyászkodott az ősz lovas előtt, aki most homlokráncolva igyekezett kibetűzni a levelet. – *Thesaurus*, mi? – mormolta magában. – Az lenne még a szép! Egy igazi *thesaurus*. – A *thesaurust* a latinból emelte át, ám a többit a normannok francia nyelvén mondta, és nyilvánvalóan nem számított rá, hogy bármelyik íjász is megértheti.

– A kincsek említése – használta Thomas ugyanezt a nyelvet, amelyet még atyja tanított neki – túlon túl izgatottá teszi a katonákat, nagyuram.

– Magasságos Isten az égben, hiszen te beszélsz franciául! Hát mégis vannak csodák. *Thesaurus* annyit tesz, hogy

kincs, nem igaz? A latinom már nem olyan jó, mint ifjabb koromban. Egy pap ostorral verte a fejembe a tudományt, de félek, azóta sok mindent elfeledtem. Egy kincs, igaz? És beszélsz franciául! – A lovas őszintén megdöbben azon, hogy Thomas beszéli az arisztokraták nyelvét, de riadtnak tűnt még Sir Geoffrey is, aki maga nem beszélt franciául, viszont kezdte sejteni, hogy Thomas különb töről fakad, mint gondolta. A lovas visszaadta Hobbe atyának a levelet, azután visszafordult Sir Geoffrey felé.

– Viszályt szított, Sir Geoffrey, egy angol honfitársunkkal, aki ráadásul nem kisebb személy, mint felséges urunk követe. Hogyan magyarázza ezt?

– Nem szükséges magyarázkodnom – vetette fel a fejét Sir Geoffrey –, nagyuram – tette hozzá vonakodva a tiszteletteljes megszólítást.

– Legjobb lenne, ha itt helyben kizsigerelném – folytatta hűbérura zavartalanul –, azután kitömném és odatűzném egy karó végébe, hogy elriassa a varjakat újszülött bárányaimtól. A skiptoni vásárban kellene mutogatnom magát, Sir Geoffrey, okulásul a többi bűnös számára. – Láthatóan komolyan mérlegelte a lehetőséget, azután lassan megcsóválta a fejét. – Nem, inkább csak szálljon fel a lovára, és harcoljon a skótokkal ahelyett, hogy viszályt szítana az angolok között. – Visszafordult a nyeregben, és felemelte a hangját, hogy valamennyi íjász és fegyveres jól hallhassa. – Mindenki húzódjon vissza a gerincről, még mielőtt a skótok visszatérnek és elűznek bennünket! Akinek nem tetszik, máris csatlakozhat azokhoz a patkányokhoz a tűzben! – A három skót fogolyra mutatott, akik mostanra

üszkös, felismerhetetlen alakokká zsugorodtak a lángok között, azután magához intette Thomast, és visszaváltott franciára. – Csakugyan Franciaországból jött?

– Igen, nagyuram.

– Akkor részeltessen abban a kiváltságban, drága barátom, hogy minden elmesél nekem.

Délnek indultak, és hátrahagyták a kidöntött keresztet, az elégetett embereket, a nyilakkal teletűzdelt tetemeiket a ritkuló ködben, ahonnan a skót sereg érkezett Durhambe.

Bernard de Taillebourg leemelte a feszületet a nyakából, és megcsókolta Krisztus göcsörtös alakját, amelyet a kis fakeresztre szegeztek. – Az Úr legyen testvéremmel – mormolta az öregembernek, aki szalmazsákkal és összehajtott takaróval kipárnázott kőpadon feküdt. Egy másik, hasonlóan vékony takaró borította be a vén szerzetest, akinek tar fején csak sóhajnyi, hófehér hajszálok maradtak.

– Olyan hideg van – szólalt meg Hugh Collimore testvér erőtlén hangon –, annyira hideg. – Franciául beszélt, noha de Taillebourg fülét szinte sértette vaskos akcentusa, a normandiai franciák és Anglia normann uralkodóinak félbarbár nyelve.

– Közeleg a tél – bólintott de Taillebourg –, azt érzi a szélben.

– Haldoklóm – fordította Collimore testvér a látogató felé vizenyős tekintetét –, és már nem érzek semmit. Ki maga?

– Vegye ezt magához – nyújtotta de Taillebourg az öreg barát felé feszületét, azután felpiszkálta a tüzet, két újabb

rönköt vetett a feléledt zsarátnokra, és beleszagolt a párkányra állított nagy kupa forralt borba. Nem érezte túlon túl állottnak, ezért egy keveset kitöltött a szarucsészébe. – Itt legalább meleg van. – Kikémlelt a kis, lőrésnél alig nagyobb ablaknyíláson, amely nyugatnak, a várost övező Wear felé tekintett. A szerzetesek ispotálya a durhami domb oldalában, a katedrális alatt állt, így de Taillebourg láthatta, ahogyan a skót fegyveresek lándzsái szétfoszlatják a köd ritkás maradékát. A sodronyvértbe öltözött férfiak közül csak kevesen ültek lovon, ami azt jelezte, hogy a skótok gyalogos ütközetre készültek.

Collimore barát erődén kezével markolászta a feszületet, és törékeny hangon szólalt meg. – A haldoklóknak mindig gyújtanak tüzet – védekezett, mintha csak hívsággal és fényűzéssel vádolták volna. – Kicsoda maga?

– Bessières bíboros küldött – felelte de Taillebourg – egyenesen Párizsból, és a legmelegebb üdvözetével. Igya ezt meg, testvérem, ez majd felmelegíti. – Az öregember felé nyújtotta a forralt bort.

Collimore feltartott kézzel utasította vissza a csészét. Tekintete elővigyázatosan csillant. – Bessières? – kérdezte olyan hangon, mint aki még életében nem hallott a bíborosról.

– A Szentatya franciaországi legátusa. – De Taillebourg meglepetéssel tapasztalta, hogy a barát nem ismeri fel a nevet, de végül úgy döntött, hogy a tudatlansága csak az ügy hasznára válhat. – A bíboros úr pedig olyan ember – ment tovább a dominikánus –, aki éppoly szenvedélyesen szereti egyházunkat, miként magát az Urat.

– Ha szereti az egyházat – szólalt fel Collimore meglepő hével –, akkor felhasználhatná a befolyását, és meggyőzhetné a Szentatyát arról, hogy vigye vissza a hivatalát Rómába. – A kijelentés teljesen kimerítette, és erőtlenül lehunyta a szemét. A barát sosem lehetett tekintélyt parancsoló jelenség, de most, a tetvektől hemzsegő takaró alatt törekeny teste gyermeki méretűre zsugorodott, vékony és finom fehér hajszálai pedig egyenesen csecsemőre vallottak. – Vigye vissza a hivatalát Rómába – ismételte kitartóan, bár akadozva –, mert minden gondunk csak súlyosbodott, amióta Avignonba költözött.

– Bessières bíborosnál jobban senki nem kívánja, hogy a szentatya visszaköltözzék Rómába – hazudott szemrebbenés nélkül de Taillebourg –, és testvérem talán segíthet abban, hogy ezt elérhessük.

Collimore barát mintha meg sem hallotta volna a szavakat. Újra felnyitotta a szemét, de mozdulatlanul feküdt, és a boltíves mennyezet fehérre meszelt köveire meredt. A cella alacsony volt, hideg és fehér. Olykor, ha a nyári nap magasan állt, láthatta a fodrozódó hullámok tükröződését a fehér köveken. A mennyben, gondolta, örökké a kristályos vizek közelében és a meleg napfényben maradhat. – Egyszer voltam Rómában – szólalt meg vágyakozó hangon. – Emlékszem, sok lépcsőn mentünk le egy templomba, ahol kórus énekelt. Olyan gyönyörű volt minden.

– A bíboros úr a segítségét kéri – szakított félbe az álmodozást de Taillebourg.

– Egy szent is volt ott. – A bencés homlokát ráncolva igyekezett emlékezni. – A csontjai egészen megsárgultak.

– A bíboros úr ezért is küldött el testvéremhez – emelte fel a hangját de Taillebourg. Sötét tekintetű, hosszú hajú szolgája az ajtónyílásból figyelte.

– Bessières bíboros – suttozta erőtlenül Collimore testvér.

– Aki legmelegebb üdvözetét küldi testvéremnek.

– Amit Bessières bíboros akar – beszélt tovább Collimore, még most is suttozva –, azt ostorral és erővel veszi el.

De Taillebourg megengedett magának egy félmosolyt. Tehát Collimore mégiscsak ismeri Bessières bíborost, ami nem csoda, de talán a puszta félelem is elég lesz ahhoz, hogy kiszedje belőle az igazságot. A szerzetes újra lehunyta a szemét, ajka hangtalanul mozgott, láthatóan belemerült imádságaiba. De Taillebourg nem zavarta meg áhíatában, csak némán meredt kifelé a kis ablakon, amelyen túl a skótok máris csatarendbe sorakoztak. A megszállók dél felé álltak fel, így arcvonaluk bal széle a lehető legközelebb került a városhoz, és de Taillebourg látta, hogy a katonák ádáz küzdelmet folytatnak a megbecsült helyekért, hogy minél közelebb harcolhassanak hűbérurukhoz. A skótok láthatóan eldöntötték, hogy gyalogosan vívják meg az ütközetet, így az angol íjászok nem zilálhatják szét az alakzatot azáltal, hogy kilövik a fegyveresek lovait. Az angoloknak ugyanakkor még nyomát sem lehetett látni, s amennyire de Taillebourg tudta, nem is vonhattak össze nagyobb erőket. A seregük Franciaországban, Calais falai alatt vesztegelt, így talán csak egy helybéli földesúr vezette a skótok ellen gyülelész

hadát, bár annyian így is lehettek, hogy a skótok tisztességes csatarendbe sorakozzanak, és de Taillebourg úgy számította, hogy Dávid serege már nem késlekedik soká. Mindez azt jelentette, hogy ha meg akarta hallgatni az öregember történetét, azután pedig épségben ki akart jutni a városból, mielőtt a skótok betörnek Durhambe, akkor jobban teszi, ha igyekszik. Visszafordult a szerzetes felé. – Bessières bíboros mást sem áhít, csak az egyház és az Úr dicsőségét. Ezért szeretne hallani Ralph Vexille atyáról.

– Magasságos Isten – nyögött fel Collimore, és ujjával végigsimított a kis feszület csontba faragott alakján, miközben felnyitotta szemét, és a pap felé fordította a fejét. A barát arckifejezése arról árulkodott, hogy most először tudatosul benne de Taillebourg jelenléte, azután Collimore megborzongott, amint látogatójában olyan személyre ismert, aki hitt abban, hogy a kínszenvedés az arra érdemesek kiváltsága. Olyan személyre, aki éppoly engesztelhetetlen, akár párizsi gazdája. – Vexille! – mormolta Collimore, mint aki már-már el is felejtette a nevet, azután felsóhajtott. – Hosszú történet.

– Akkor elmondom, amit már tudok. – A szikár dominikánus fel-alá járkált a kis cellában, és néhány lépésenként lendületesen megpördült, hogy ne verje be a fejét az alacsony boltozatba. – Hallott róla – kérdezte –, hogy ezen a nyáron Picardiában nagy ütközet dűlt? Angliai Edward harcolt franciaországi rokona ellen, akihez csatlakozott egy délről érkezett férfi is, a zászlaján egy kupát szorongató griff képével. – Collimore hunyorogni kezdett, de nem szólt. A tekintete követte de Taillebourgot,

aki most megállt, hogy szembeforduljon a baráttal. – Egy kupát szorongató griff – ismételte.

– Ismerem azt a bestét – sóhajtott fel Collimore bánatosan. A griff, ez a való természetben ismeretlen állat, egy oroszlán karmaival, egy kecske szarvaival és egy sárkány pikkelyes bőrével rendelkezett.

– A férfi délről jött – hangsúlyozta de Taillebourg –, és azért harcolt Franciaországért, hogy ezáltal lemossa családja címeréről az eretnokség és a hitszegés ősi szenny foltját. – Collimore barát túlságosan is beteg volt ahhoz, hogy lássa, amint a pap szolgálja odaadó, sőt mohó figyelemmel hallgatja minden szavukat, vagy hogy érzékelje, amint a pap árnyalatnyit megemeli a hangját, s ezzel megkönnyíti az ajtóban álló szolgának, hogy kihallgassa a beszélgetésüket. – Ez a férfi délről jött önhitt büszkeségében és abban a hitben, hogy a jellemét nem érheti gáncs, ám az Úr nyitott könyvként olvas mindnyájunkban. Azt gondolta, hogy győzelmünk által kiharcolja magának a király kegyeit, ám ehelyett osztoznia kellett Franciaország vereségében. Az Úr olykor alázatra int bennünket, testvérem, mielőtt megdicsőítene. – De Taillebourg az idős baráthoz szólt, ám szavait a szolgának szánta. – És az ütközet után, amikor Franciaország mély bánatba merült, megtaláltam ezt az embert, aki beszélt nekem testvéremről.

Collimore barát ijedtnek tűnt, de nem szólt egy szót sem.

– Beszélt nekem testvéremről – ismételte de Taillebourg –, nekem, aki inkvizítor vagyok.

Collimore testvér ujjai összerándultak az igyekezettől, hogy

keresztet vessenek. – Az inkvizíciónak – mordult fel reszelős hangon – nincs hatalma Angliában.

– Az inkvizíciónak hatalma van a mennyek és a poklok felett, gondolja testvérem, hogy épp e kis ország lenne kivétel? – A hangjában bujkáló fenyegetés visszhangozva halt el az ispotály cellájában. – Hogy gyökerestől kitépjük az eretnekséget, akár a világ végére is elmegyünk, testvérem.

Az inkvizíció, akárcsak a szerzetesek dominikánus rendje, az eretnekség kiirtására ajánlotta magát, s e cél elérésére nem fukarkodott a tűzzel és a gyötrelmekkel. Nem ontott vért, minthogy az Isten ellen való lett volna, ellenben élt minden kínnal, amely nem kívánt vérontást, és az inkvizíció pontosan tudta, hogy a tűz kiégeti a vérző sebet, a kínpad nem sebzi fel az eretnek bőrét, a mellkasára pakolt hatalmas súlyok pedig nem szakítják szét az ereket. A tűztől, félelemtől, vizelettől és füsttől bűzlő kazamatákban, a komor sötétben, a fáklyák pislákoló fényében és az eretnekek elhaló sikolyai között vadászott az inkvizíció Isten ellenségeire, és a vértelen gyötrelmek eszközét választotta arra, hogy egyesítse az eretnekek bűnös lelkét Krisztus szent közösségében.

– Ez a férfi jött délről – ismételte konokul de Taillebourg –, a pajzsán egy kupát tartó griffel.

– Egy Vexille – mormolta Collimore.

– Egy Vexille – bólintott de Taillebourg –, aki ismeri testvérem nevét. Mármost miként lehet, testvérem, hogy egy déli földről érkezett eretnek ismeri egy Durhamben élő angol szerzetes nevét?

Collimore atya felsóhajtott. – Mind ismerik – szólt fáradtan –, az egész család ismeri. Ismernek, mert hozzám küldték Ralph Vexille-t. A püspök azt gondolta, én majd kigyógyítom az örületéből, de a család attól félt, hogy ehelyett kifecsegi nekem a titkaikat. Holtan akarták őt látni, de mi elzártuk egy cellában, ahová rajtam kívül senki sem léphetett be.

– És miféle titkokat árult el testvéremnek? – kérdezte de Taillebourg.

– Örültségeket – felelte Collimore testvér –, csupa örültséget.

A szolga az ajtónyílásból figyelmesen hallgatta őket.

– Beszéljen ezekről az örültségekről – rendelkezett a dominikánus.

– Egy örült mindenfélét összehord – válaszolt Collimore testvér –, beszél szellemekről és kísértő árnyakról, nyári hóról és nappali sötétről.

– Ralph atya azonban a Szent Grálról beszélt – közölte de Taillebourg színtelen hangon.

– Beszélt a Grálról – erősítette meg Collimore barát.

A dominikánus megengedett magának egy megkönnyebbült sóhajt. – És mit mondott a Grálról?

Collimore barát sokáig nem felelt. Mellkasa alig észrevehetően emelkedett és süllyedt, azután hirtelen megcsóválta a fejét. – Azt mesélte, hogy a családja birtokában volt a Grál, de ő ellopta és elrejtette! És még tucatnyi ilyen bolondságot beszélt. Mindenféle dolgokat.

– Azt is mondta, hová rejtette el? – emelte fel a hangját de Taillebourg.

– Háborodott volt. Örült. Ez volt a kötelességem, tudja? Gondoskodni az örültekről. Éhezettük és vertük őket, csak hogy kiűzzük belőlük az ördögöt, bár ez sem mindig vált be. Telente beteretlük őket a folyóba, a zajló jég közé, az mindig működött. Az ördög gyűlöli a hideget. Ralph Vexille-nél is bevált, vagy legalábbis jobbára. Egy idő után elbocsátottuk. A démonok elhagyták őt.

– Hová rejtette el a Grált? – De Taillebourg hangja egyre keményebben és hangosabban zengett.

Collimore barát a mennyezeten egy pillanatra visszatükröződő víz fodrokra meredt. – Háborodott volt – suttogta –, ám ugyanakkor ártalmatlan. Ártalmatlan. Amikor elhagyott bennünket, egy déli parókiába került. Messze délre.

– A dorseti Hooktonba?

– A dorseti Hooktonba – bólintott Collimore testvér –, ahol született egy fia. Lehetett bár pap, nem tudott parancsolni a bűnös hajlamainak. Fia született.

De Taillebourg atya a szerzetesre meredt, aki végre szolgált egy új hírrel is. – Egy fia? Mit tud erről a fiúról?

– Semmit. – Collimore atya meglepettnek tűnt, amiért egyáltalán ilyet kérdeznek tőle.

– És mit tud a Grálról? – lépett tovább de Taillebourg.

– Tudom, hogy Ralph Vexille háborodott volt – felelte Collimore alig hallhatóan.

De Taillebourg leült a kemény fekhely szélére. – Mennyire háborodott?

Collimore hangja még jobban elhalkult. – Azt mondta, ha meg is találjuk a Grált, nem fogjuk felismerni, csak ha

érdemesek vagyunk rá. – Elhallgatott, és az arcán pillanatnyi értetlenség, sőt megrökönyödés tükröződött. – Érdemesnek kell lennünk arra, azt mondta, ha fel akarjuk ismerni a Grált, ám ha azok vagyunk, akkor a napnál is fényesebben fog ragyogni előttünk. Elvakít tündöklő ragyogásával.

De Taillebourg közelebb hajolt a szerzeteshez. – Testvérem hitt neki?

– Hittem, hogy Ralph Vexille örült – felelte Collimore barát.

– Az örültek olykor igazat beszélnek – figyelmeztette de Taillebourg.

– Úgy vélem – folytatta Collimore testvér zavartalanul, tuntha az inkvizítor nem is szólt volna –, hogy az Úr nagyobb terhet rakott Ralph Vexille vállára, mint amennyit elbírható.

– A Grált? – vont a szemöldökét de Taillebourg.

– Testvérem elbírná? Én biztosan nem.

– Akkor hát hol van? – erősködött de Taillebourg. – Hol van?

Collimore testvér újra zavartnak tűnt. – Honnét tudhatnám?

– Hooktonban nem volt – mondta de Taillebourg. – Guy Vexille ott is kereste.

– Guy Vexille? – kérdezte Collimore testvér.

– A férfi, aki délről jött, hogy harcoljon Franciaországért, és akit az őrizetemre bíztak.

– A szerencsédén – sóhajtott fel a szerzetes.

De Taillebourg atya megrázta a fejét. – Csupán megmutattam neki a kőpadot, s hagytam, hogy lássa a fogókat, és megérezze a füst bűzét. Azután felajánlottam

neki a szabadulást, ő pedig mindent elmondott, amit csak tudott. Tőle tudom azt is, hogy a Grál nem volt Hooktonban. Az öreg szerzetes arca torz mosolyra rándult. – Nem hallotta, mit mondtam, testvérem? Ha valaki nem érdemes rá, a Grál nem mutatkozik előtte. Guy Vexille nem volt rá érdemes.

– De Ralph atya a birtokában volt? – próbálta lezárni a kérdést de Taillebourg. – Testvérem szerint ő rejtette el a Grált?

– Nem állítanám biztosan – felelte a szerzetes.

– De hitt neki? – kérdezte de Taillebourg, és amikor Collimore barát nem felelt, elégedetten bólintott. – Hitt neki.

– Lecsusszant az ágyról, térdre rogyott, és földöntúli áhítattal fordította tekintetét az ég felé, miközben ájtatosan összekulcsolta ujjait. – A Grál – suttogta megigézve.

– Örült volt – térítette volna magához Collimore testvér. De Taillebourg meg se hallotta. – A Grál – mormolta újra –, *le Graall* – Belelovalta magát a révületbe, és hajladozni kezdett előre-hátra. – *le Graal!*

– Az örültek sok mindent fecsegnek – figyelmeztette Collimore barát –, és sokszor maguk se tudják, hogy mit.

– Vagy éppen az Úr szavait közvetítik – csattant fel de Taillebourg.

– Akkor az Úrnak olykor igencsak mocskos a szája – vágta rá az öreg szerzetes.

– El kell mondania mindent – erősködött de Taillebourg –, amit csak Ralph atyától hallott.

– De hiszen olyan régen történt!

– A Grálról van szó! – kiáltottade Taillebourg, és tehetetlen dühében megrázta az öregembert. – *Le Graal!* Ne mondja, hogy mindent elfelejtett! – Kikémlelt az ablakon, és látta, hogy a szemközi dombtetőn ott lengedezik a skót király sárga zászlaja, rajta a vörös András-keresztel, alatta pedig a szürke láncvértet viselő katonák kavargó tömegével, a felfelé meredező lándzsákkal, pikákkal és dárdákkal. Az angolok még most sem mutatkoztak, ám de Taillebourgot az sem érdekelte volna, ha a keresztény világ összes hada gyülekezik is Durham falainál, mert rátalált egy látomásra, a Szent Grálra, és még ha a világ talapzata belereszket is a katonák lábdobogásába, akkor is követni fogja. És az öreg szerzetes beszélni kezdett.

A rozsdás sodronyvértet, leszakadozott szíjú mellvértet és fésűskagylóval díszített pajzsot viselő lovas Lord Outhwaite-ként, Witcar uraként mutatkozott be. – Ismeri azt a helyet? – kérdezte Thomast.

– Witcart, nagyuram? Még csak nem is hallottam róla.

– Nem is hallott Witcarról! Szent egek! Pedig mennyire kellemes hely, igazán az. Jó termőföld, tiszta víz, vadászatra termett erdők. A, szóval itt vagy! – Az utóbbi felkiáltás egy apródnak szólt, aki hatalmas hátason ült, és gyeplőjénél fogva vezetett egy másik derest. A fiú zekét viselt, amelyre a fésűskagylót sárgával és vörössel festették fel, s miközben magával vonszolta a természetes harci mént, gazdája felé ugratott.

– Bocsásson meg, nagyuram – kezdte már messziről –, de Hereward folyton elhúzott, úgy bizony. – Nyilvánvalóan

Herewardnak hívták a jókora csatalovát. – És mindig csak messzebb akart kerülni nagyuramtól.

– Add csak oda ennek az ifjú embernek – mosolygott Lord Outhwaite. – Tud lovagolni? – fordult Thomashoz.

– Tudok, nagyuram.

– Hereward ritka kezes jószág, úgy becsülje meg. Csak keményen oldalba kell rúgni, és máris tudja, ki a gazdája.

Tucatnyi katona bukkant fel Lord Outhwaite színeiben, valamennyien nyeregben és különb páncélzatban, mint amit uruk viselt. Lord Outhwaite dél felé irányította őket. – Durhambe tartottunk – tudatta Thomasszal –, hogy a magunk dolgával törődjünk, ahogyan jó keresztényhez illik, és a nyavalyás skótok ismét felbukkantak! Nem fogjuk átengedni Durhamet. Ott esküdtem meg, tudja? A katedrálisban. Annak is van már harminckét esztendeje, hitte volna? – Sugárzó mosollyal mérte végig Thomast. – És az én drága Margaretem még életben van, áldott legyen az Úr. Ő is szívesen meghallgatná a történetét. Csakugyan járt Wadicourtban?

– Igen, nagyuram.

– Mily szerencsés, mily szerencsés! – Lord Outhwaite magához kurjantotta többi emberét, hogy elirányítsa őket, mielőtt azok belebotlanának a skótokba. Thomas hamar ráébredt, hogy viharvert vértje és rendeden megjelenése ellenére Lord Outhwaite igazi nagyúr, egyike az északi országrész nagybirtokosainak, és ölordsága meg is erősítette ebben a meggyőződésében, amikor zsörtölődve tudatta, hogy a király eltiltotta őt a franciaországi háborútól, mondván, hogy rá és embereire az északi határok

védelméhez, a skót megszállók visszaveréséhez van szükség. – És milyen igaza lett! – Lord Outhwaite-et láthatóan meglepte ez a tény. – A nyomorultak csak lejöttek délre! Mondtam már, hogy az idősebb fiam Picardiában van? Ezért viselem ezt. – Az öreg vért egyik tátongó hasadékára mutatott. – Neki adtam a legjobb vértünket, mondván, hogy idehaza úgysem lesz rá szükség! Dávid, az ifjú skót király mindig békeszeretőnek tűnt, erre most a honfitársai lerohanják Angliát. Igaz-e, hogy Wadicourtnál hatalmas vérengzés folyt?

– Valóságos mészárszék volt, nagyuram.

– De az övék, nem a miénk, hála legyen az Úrnak és szentjeinek. – Őlordsága elnézte a dél felé tartó íjászokat. – Ne csak bóklásszatok! – förmedt rájuk angolul. – A skótok nemsokára eljönnek értetek! – Visszafordult Thomashoz és elvigyorodott.

– Nos, mihez kezdett volna, ha épp nem járok arrafelé? – érdeklődött, még mindig angolul. – Elvágta volna Madárijesztő torkát?

– Ha nagyon muszáj...

– Az emberei meg a magáét vágta volna el – jegyezte meg Lord Outhwaite vidáman. – Ezt a mérges varangyot! Egyedül Isten a megmondhatója, miért nem fojtotta meg az anyja még a gyermekágyon, bár annál harapósabb, megátalkodottabb szipirtyót még nem hordott a hátán a föld. – Mint sok más nagyúr, aki a francia nyelvet beszélve nőtt fel, Lord Outhwaite is a szolgáktól tanulta meg az angolt, épp ezért gyakran élt vaskos szófordulatokkal. – Meg is érdemelné Madárijesztő, hogy valaki felhasítsa a

torkát, bár különb ellenséget kívánni se lehet. Tovább dédelgeti a sérelmeit, mint akármely élő ember, bár mostanra annyi gyűlt neki össze, hogy talán nincs is helye többnek. De mindenkinél inkább gyűlöli Sir William Douglast.

– Miért?

– Mert Willie egyszer foglyul ejtette. Annyi baj legyen, Willie Douglas, vagy így, vagy úgy, de mindnyájunkat fogságba ejtette már, sőt sokan közülünk viszonzták is ezt a kedvességet, csak hogy a váltságdíj kis híján tönkretette Sir Geoffreyt. Csak alig maroknyi csatlósát tudta megtartani, és csodálkoznék, ha három penny is csörögne az erszényében. Madárijesztő szegény ember, jóformán nincstelen, ám annál büszkébb, és épp ez teszi olyan megátalkodott ellenséggé. – Lord Outhwaite megállt, hogy szívélyesen odaintsen egy csapatnyi íjásznak. – Remek katonák, igazán csodálatosak. De beszéljünk csak a wadicourti ütközettől. Igaz, hogy a francia lovasok letaposták a tulajdon íjászaikat?

– Igaz, nagyuram. A génuai számszeríjasokat.

– Mesélje hát el, mi történt.

Lord Outhwaite legidősebb fiának levelében már olvasott a picardiai csatáról, ám alig várta, hogy olyasvalaki beszéljen neki a küzdelemről, aki maga is ott állt azokon a zöldellő lankákon, Wadicourt és Crécy között. Thomas pedig készségesen elmesélte, miként támadt az ellenség késő délután, miként záporoztak alá a domboldalról a nyílveszők, hogy a francia király magasztos seregét sikoltozó emberek és lovak páni forgatagává változtassa,

és miként tört át az ellenséges sereg egy része mégis a frissen megásott vermek és halálos nyílzáporok vonalán, hogy kaszabolni kezdje az angol fegyvereseket, s hogy az ütközet végére ne maradjon egyetlen nyilvessző se, csak az ijászok véres ujjai és a hosszan elterülő domboldal, teleszórva halott katonákkal és csatalovakkal. Mintha maga az égbolt is vérré vált volna.

Mesélés közben Thomas leereszkedett a dombgerincről, és elvesztette szem elől Durhamet Eleanor és Hobbe atya mögötte gyalogolt, kötőféken vezette a kancát, és néha közbeszúrta a maga megjegyzését, míg körülöttük ott gyülekeztek Lord Outhwaite csatlósai, hogy ők is hallhassák az ütközet történetét. Thomas értett az elbeszéléshez, és mindenki látta, hogy Lord Outhwaite egyre inkább megkedveli az ifjút. Hooktoni Thomas mindig is rendelkezett egyfajta természetes vonzerővel, amely megoltalmazta és a hatalmasságok figyelmébe ajánlotta, bár olykor féltékeny is tette a Sir Geoffreyhoz hasonló irigyeket. Sir Geoffrey messze előrelovagolt, amikor pedig Thomas is elérte a kaszálót, ahol az angol erők gyülekeztek, a lovag feléje mutatott, mintha csak átkot szórna a fejére. Thomas babonásan keresztet vetett, hogy hatástalanítsa az átkot, Sir Geoffrey pedig indulatosan kiköpött.

Lord Outhwaite gúnyos mosollyal mérte végig Madárijesztőt. – Nem feledkezem meg a levélről, amelyet a pap mutatott – váltott vissza franciára –, de remélem, nem hagy itt bennünket, hogy saját maga vigye Durhambe? Legalábbis amíg az ellenség itt ólálkodik?

– Beállhatnék lordságod íjászai közé? – kérdezte Thomas. Eleanor sziszegve tiltakozott, de a két férfi ügyet sem vetett rá. Lord Outhwaite határozott bólintással fogadta el Thomas ajánlkozását, azután intett a fiatal íjásznak, hogy ideje leszállnia a lováról. – Egy dolgot akkor sem értek – csóválta meg a fejét. – Felsőleges urunk miért bízott egy ilyen fontos küldetést egy ennyire ifjú emberre?

– És ilyen alantas sorú emberre? – tette fel Thomas mosolyogva a kérdést, amely kimondatlanul is ott bujkált Lord Outhwaite szavai mögött.

Ólordsága harsány kacajjal fogadta a leleplezést. – Franciául beszél, fiatalember, mégis íjat hordoz. Akkor hát, minek is született? Közembernek vagy nemesnek?

– Nemesi vérből származom, nagyuram, csak épp bal kézről.

– Á!

– És hogy válaszoljak a kérdésére, nagyuram, felsőleges urunk egyik káplánja és lovagja társaságában indított útnak, ám Londonban mindketten megbetegedtek, ezért csak mi maradtunk. Társaim kísértek el ideig.

– Csak azért, hogy beszélhessen egy öreg szerzetessel?

– Már ha életben van, igen. Ő az egyetlen, aki mesélhet az apám családjáról. Az én családomról.

– És persze beszélhet erről a kincsről is, a *thesaurustól*. Mit tud róla?

– Tudok róla egyet s mást, nagyuram – felelte Thomas tartózkodóan.

– Akkor tehát a király ezért küldte épp magát, he? – kacsintott rá Lord Outhwaite, majd mielőtt Thomas még

válaszolhatott volna, marokra fogta a gyepőt. – Harcoljon az íjászaik oldalán, ifjú ember, de gondja legyen rá, hogy életben maradjon, helyes? Szeretnék minél többet megtudni erről a *thesaurus*ról. Az a kincs tényleg olyan hatalmas, mint ahogy a levélben áll?

Thomas elfordult a kusza küllemű Lord Outhwaite-től, és felnézett a dombtetőre, ahol semmit sem lehetett látni, leszállítva a tüzelő levelű fákat és a kiégett kunyhókról felszálló ritkás füstködöt. – Ha csakugyan létezik, nagyuram – felelte franciául –, akkor olyasféle kincs az, amelyet angyalok őriznek, és démonok üldöznek.

– És éppen ezt kutatja? – érdeklődött Lord Outhwaite mosolyogva.

Thomas viszonzta a mosolyt. – Én csupán Durham perjelét keresem, nagyuram, hogy átadhassam neki a püspök úr levelét.

– Fossor perjelt keresi, he? – Lord Outhwaite egy csapatnyi szerzetes felé biccentett. – Ott találja. Az, aki a nyeregben ül. – A magas, ősz hajú szerzetes felé intett, aki oldalt ülte meg a szürke kancát, és aki maga köré gyűjtötte szerzetestársait, mindnyájukat gyalogosan, és az egyikük kezében egy különös zászlóval, amely csupán egy festett karóra erősített fehér rongyfoszlányból állt. – Beszéljen vele – javasolta Lord Outhwaite –, azután keresse meg a zászlómat. Az Úr legyen magával! – Az utolsó négy szót fennhangon és angolul mondta ki.

– Lordságoddal is – felelte Thomas és Hobbe atya kórusban.

Thomas a perjel felé indult, és utat tört magának az íjászok között, akik a három társzeker körül gyülekeztek, hogy magukhoz vegyék a tartalék nyílkötegeket. A kis angol sereg két külön úton menetelt Durham felé, és a csapatok most átvergődtek a mezőkön, hogy egyesítsék erőiket arra az esetre, ha a skótok megindulnának a magaslatról. Fegyveresek öltötték fel láncingeiket, míg a tehetősebbek magukra szíjazták az összes rendelkezésükre álló páncéllemezt. A sereg vezérei csak sietve találkozhattak, mert az első zászlók máris megindultak észak felé, ami azt jelezte, hogy az angolok szívesebben mérkőztek meg a skótokkal a magaslaton, sem hogy megtámadják őket a felázott mezőkön, vagy kerülő úton jussanak el Durhambé. Bretagne-ban, Normandiában és Picardiában Thomasnak rengeteg alkalma nyílt megismerni az angol lobogókat, ezek mégis furcsán festettek a szemében – ezüst félhold, barna tehén, kék oroslán, Madárijesztő fekete bárdja, egy vörös vaddisznó, Lord Outhwaite kagylóval ékesített keresztje, és valamennyi közül a legharsányabb, egy hatalmas skarlátszín lobogó, rajta keresztbe tett kulcsokkal, gazdagon kivarrrva arannyal és ezüsttel. A perjel zászlaja rongyosnak és hitványnak tűnt a többi jelvény mellett, hiszen nem állt másból, csak egy kis, seszínű rongydarabból, amely alatt maga a perjel kiáltozott lázas izgalommal. – Menjetek és végezzétek be Isten művét – kiáltozta a közelében felsorakozó íjászoknak –, mert a skótok mind vadak! Állatok! Taglózzátok le őket! Öljétek meg mindet! Isten megjutalmaz benneteket minden leölt skótért! Menjetek és sújtsatok le rájuk! Öljétek őket! – Felfigyelt a

közélgő Thomasra. – Áldást szeretnél, fiam? Akkor az Úr erősítse meg az íjad, és vezesse célba a nyilaidat! A karod sose fáradjon, a szemed látása sose homályosodjon el. Áldjon meg az Úr és valamennyi szentje, amíg ellenségeinket ölöd!

Thomas ájtatosan keresztet vetett, azután előrenyújtotta a levelet. – Azért jöttem, hogy ezt átadjam, uram.

A perjel láthatóan meglepte, hogy egy közönséges íjász ilyen közvetlen hangnemben szólítja meg, a levélről már nem is beszélve, és először át sem akarta venni a pergament, ám ekkor az egyik szerzetes kiragadta kezéből a levelet, majd mikor meglátta a feltört pecsétet, felvonta a szemöldökét. – Urunk, a kegyelmes püspök úr küldte – jelezte.

– Mind állatok! – ismételte a perjel az elragadtatás hevében, azután ráébredt, mit is mondott a szerzetes. – Urunk levelet küldött?

– Testvéremnek – bólintott a szerzetes.

A perjel megragadta a festett rudat, és lejjebb rángatta a hevenyészett lobogót, hogy az ott lógott Thomas arca előtt.

– Megcsókolhatod – intett nagylelkűen.

– Megcsókolni? – hördült fel Thomas megrökönyödve. A rongyos zászló, amely közel került az orrához, áporodottan bűzlött.

– Ez itt Szent Cuthbert halotti leple – lelkesült fel a perjel –, amit a sírjából mentettünk ki, fiam! Az áldott Szent Cuthbert tna a mi oldalunkon harcol! Még a mennyek angyalai is követni fogják őt a csatában.

Thomas, amint szembesült az erekleve értékével, térdre

rogyott, és ajkához emelte a szövetet. Vászonzból készült, gondolta, és most már a szövvényes mintákat is látta, amelyeket rég Megfakult, kék színű fonállal hímeztek a szegélyébe. Az anyag közepét, amelyet a szentmisék során az ostyatartó alá helyeztek, választékosan kidolgozott kereszt ékesítette, bár a hímzés ezüstszínű szálai alig váltak el a kikopott szövettől. – Ez csakugyan Szent Cuthbert halotti leple? – kérdezte gyanakodva.

– Senki másé! – kiáltott fel a perjel. – A katedrálisban épp ma reggel nyitottuk fel a sírját, hogy imát mondjunk hozzá, és a mi oldalunkon fog harcolni! – A pap felkapta a zászlót, és meglendítette a fegyveresek felé, akik észak felé ügettek lovaikkal. – Végezzétek be Isten művét! Öljétek meg valamennyit! Trágyázzátok be földjeinket eretnek hússal, locsoljátok meg hitszegő vérükkel!

– A püspök úr azt kívánja, hogy ez az ifjú beszélhessen Hugh Collimore baráttal – tudatta a szerzetes a perjellel, miután elolvasta a levelet –, és ez királyunk óhaja is. Urunk szerint egy nagy kincset kell megtalálnia.

– A király óhaja? – A perjel elképedten meredt Thomasra.
– A király óhaja? – kérdezte újra, azután kapkodva összeszedte magát. Nyilvánvalóan rádöbbsent a királyi pártfogás kézzelfogható előnyeire, ezért magához ragadta a levelet, és amikor elolvasta, azt minden várakozásánál előnyösebbnek találta. – Azért jöttél, hogy megkeress egy nagy *thesaurust*? – faggatta Thomast gyanakodva.

– A püspök úr akaratából, uram – bólintott Thomas.

– Mégis, miféle kincs ez? – csattant fel a perjel, és a szerzetesek döbbsenten meredtek rá, amiért a kincs

említése még a küszöbön álló ütközetet is elfeledtették vele.

– A kincsről, uram – kerülte meg Thomas az egyenes választ –, egyedül Collimore barát tud felvilágosítással szolgálni.

– De hát miért téged küldtek? – kérdezte a püspök, méghozzá jogosan, hiszen Thomas túlonúl fiatalnak tűnt, és nem rendelkezett a nemesi rang nyilvánvaló ismérveivel.

– Azért, mert némi tudomással én is bírok az ügyről. – Thomas attól félt, hogy ezzel máris többet árult el a kelleténél.

A perjel összehajtotta a levelet, eközben vigyázatlanul leszakította a pecsétet, majd a kötélövén függő kis tarsolyba rejtette a pergament. – Az ütközet után még beszélünk – közölte –, és akkor, csakis akkor, eldöntöm, meglátogathatod-e Collimore testvért. Ő nagyon beteg, tudod? Erősen gyengélkedik a szerencsédén pára. Meglehet, hogy a halálán van. Talán nem lenne illő most háborgatnunk. Meglátjuk, meglátjuk. – Nyilvánvalóan egyedül akart beszélni a vén szerzetessel, hogy ily módon egyedül birtokolja a tudást, amelynek Collimore a birtokában volt. – Az Úr áldjon meg, fiam – bocsátotta el a perjel Thomast, majd felvonta a szent lobogót, és elindult észak felé. Az angol sereg java része már felfelé kapaszkodott a dombon, csak a társzekereket, valamint az asszonyok, a gyermekek és a sebesültek tömegét hagyta hátra. A szerzetesek meneteltek a halotti lepel mögött, és kántálásba kezdtek.

Thomas odasietett az egyik társzekérhez, és elvett egy

kötegni ijat, amelyet az övébe tűzött. Láta, hogy Lord Outhwaite emberei a gerinc felé lovagolnak, ezért követni kezdett egy nagyobb csapatra való ijászt. – Talán legjobb lesz, ha ti itt maradtok – szolt hátra Hobbe atjának.

– Nem! – kiáltott fel Eleanor. – És neked sem kellene harcolnod.

– Ne harcoljak? – vonta fel a szemöldökét Thomas.

– Ez nem a te csatád! – erősködött Eleanor. – A városba kellene mennünk! Hogy megkeressük azt a szerzetest.

Thomas megtorpant. Eszébe villant a pap, aki az örvénylő füstben és ködben megölte a skótot, azután franciául szolt hozzá. Hírvivő vagyok, mondta a pap. „*Je suis un avant-coureur*”, pontosan ezeket a szavakat használta, márpedig az *avant-coureur* többet jelent egyszerű küldöncnél. Talán inkább előfutár? Vagy egyenesen angyal? Thomas nem tudta elúzni magától annak a néma küzdelemnek a képeit, az össze nem illő ellenfeleket, a katonát és a papot, akik közül mégis az utóbbi került ki győztesen, hogy azután felé fordítsa elvadult, vérző arcát, és bejelentse: „*Je suis un avant-coureur*”. Ez csakis figyelmeztető jel lehet, döntötte el magában Thomas, még ha nem is akart hinni a jelekben és látomásokban, egyedül a tiszafa ijban. Arra gondolt, hogy talán Eleanornak van igaza, és a találkozás az esélytelen győztesse talán égi jel, hogy követnie kell az *avant-coureur*t a városba, ám a dombon máris felsorakozott az ellenség, ő pedig ijász, és az ijászok nem szoktak megfutamodni a csata elöl. – Majd bemegyünk a városba – döntötte el a kérdést –, az ütközet után.

– Miért? – követelte a választ a lány.

Thomas nem talált rá magyarázatot. Némán nekiindult a domboldalnak, ahol pacsirták és pintyőkék villantak meg a sövények között, ahol fenyőrigók szolongatták egymást a kihalt legelők felett. A köd mostanra szertefoszlott, és a szél erőtlenül fújt a Wear felett.

És ekkor abból az irányból, ahol a skótok felsorakoztak a magaslaton, dübörögni kezdtek a harci dobok.

Sir William Douglas, Liddesdale lovagja az ütközethez készülődött. Felöltötte bőrnadrágját, amelynek vastag, szívós anyaga a kardcsapást is eltérítette, és vászonigefölé kötötte a kis feszületet, amelyet egy pap Santiago de Compostelában, Szent Jakab sírjának városában áldott meg. Sir William Douglas nem tartotta magát különösebben vallásos embernek, de külön megfizetett egy papot, hogy gondoskodjék a lelki üdvéről, és az a pap biztosította róla: Szent Jakabnak, a vihar fiának keresztje a legjobb kezesség arra, hogy a tulajdon ágyában részesül majd az utolsó kenetben. Sir William a derekára egy vékony selyemcsikot kötött, amelyet még a Bannockburnnél zsákmányolt angol zászlók egyikéből kanyarított ki. A selymet szentelt vízben áztatták Sir William hermitage-i várának kápolnája előtt, és Sir Williamet arról is sikeresen győzték meg, hogy a selyem segítségével diadalt fog aratni legősibb és leggyűlöltebb ellensége felett.

Párnázott mellényt viselt, amelyet a számtalan határ menti portya egyikén rángatott le egy angolról. Sir William élénken emlékezett erre az esetre. Már a küzdelem elején

felismerte az angol vértjének különleges értékét, ezért ráförmedt embereire, hogy hagyják békén a fickót, azután a bokájára mért lendületes csapással levágta az angolt, aki térdre rogyott, és olyan cérnavékony hangon sikított fel, hogy Sir WilHam emberei harsány nevetésre fakadtak. A katoná megadta magát, de Sir William akkor is elvágta a torkát, miután úgy tartotta, aki ilyen szánalmas hangon sikongat, az sosem lehet igazi harcos. Odahaza, Hermitageben a szolgák két hétig dolgoztak, amíg letisztogatták a vért a finom fémsodronyról. A legtöbb skót vezér hosszú láncvértet viselt, amely nyaktól a lábikráig teljesen beborította őket, s bár a kurtább változat védtelenül hagyta viselője lábszárát, Sir William beérte ezzel is, minthogy gyalogosan akart harcolni, és tudta, hogy a hosszú sodronyvért súlya hamar kifárasztja az embert, márpedig a kimerült harcost könnyű levágni. A láncvért felett hosszú köpenyt viselt, rajta jelvényével, a vörös szível. A fején csak könnyű sisakot hordott, rostély és arcvédő nélkül, hogy jól láthassa az ellenség mozgását tőle balra és jobbra is. Egy zárt sisakot viselő harcos, még ha az oly divatos csőrös sisakot is választotta, csak annyit látott, amennyit a szeme előtt meghagyott keskeny rés engedett, ezért a rostélyos sisakot viselő katonák szüntelenül forgatták a fejüket, jobbra-balra, jobbra-balra, akár a csirke a róka-fészekben, és addig forgolódtak, míg a nyakuk is belesajdult, mégis csak ritkán látták a csapást, amely végül bezúzta a koponyájukat. Sir William a csatában mindig azokat kereste, akiknek a feje ide-oda járt, s akiből a drága sisak alapján kinézte, hogy takaros

váltságdíjat képesek megfizetni. Hatalmas pajzsát sem felejtette a táborban, s bár az csakugyan megterhelte a karját egy gyalogos összecsapásban, számított az angolok halálos nyílzáporára, márpedig a pajzs kemény fűzfája elég vastag volt ahhoz, hogy elnyelje a hosszú, egy yardos, acélhegyű nyilak csontrepesztő erejét. A pajzs peremét megpihentethette a földön, és biztonságban lekuporodhatott mögötte, amikor pedig az angolok kifogytak a nyilakból, még mindig félrehajíthatta. Arra az esetre, ha az angolok lovasrohamot indítanának, lándzsát is hordozott, és felkötötte kardját, legkedvesebb gyilkoló eszközét is. A kard markolatába bezártak egy haj fűtöt is, amelyet Szent András teteméről metszettek le, vagy legalábbis ezt állította az a bűnbocsánatárus, aki eladta az ereklyét Sir Williamnek.

Robbie Douglas, Sir William unokaöccse láncvértet és könnyű sisakot viselt, emellett pajzsot és kardot hordozott. Robbie hozta meg a hírt Sir Williamnek, hogy Jamie Douglas, Robbie bátyja odaveszett, feltehetőleg a dominikánus szolgájának keze által. Vagy talán maga Bernard de Taillebourg vitte véghez az alávaló tettet? Annyi bizonyos, hogy az ő parancsára történt. A húsz esztendő Robbie Douglas megsiratta fivéréét. – Hogy képes egy pap ilyet tenni? – követelte a választ nagybátyjától.

– Különös fogalmaid vannak a papokról, Robbie – csóválta a fejét Sir William. – A legtöbb pap gyenge ember, akire ráruházzák Isten hatalmát, és ez veszélyessé teszi őket. Hálát adok az Úrnak, hogy még egyetlen Douglas se bújít papi csuhába. Ehhez mi túl tisztességesek vagyunk.

– Amint vége ennek az ütközetnek, bácsikám – húzta ki magát Robbie Douglas –, el kell engedned, hogy megkeressem azt a papot.

Sir William komoran elmosolyodott. Talán nem volt túlbuzgóan vallásos ember, de egy credót mindenek felett tiszteletben tartott: ha a család bármely tagját megölték, bosszút kellett állni a gyilkosokon, és Robbie e bosszú alkalmas eszközének tűnt – jóra való ifjú, harcedzett és jóvágású, szálás testű és egyenes jellemű. Sir William büszkén mérte végig legkisebb húga gyermekét. – A nap végén majd megbeszéljük – ígérte neki Sir William –, de addig is maradj a közelemben, Robbie.

– Úgy lesz, bácsikám.

– Ha Isten is úgy akarja, ma jó pár ellenségünkkel végezhetünk. – Sir William ezután elvezette unokaöccsét, hogy találkozzék a királlyal, és részesüljön a királyi káplánok áldásában.

Sir William a legtöbb skót lovaghoz és törzsfőhöz hasonlóan sodronyvértet viselt, a király azonban francia készítésű lemezpáncélt öltött az alkalomra, amely annyira ritkának számított az északi határvidéken, hogy a vad törzsek tagjai nyíltan megbámulták a napfényben tündöklő, mozgó, fémből öntött alakot. Az ifjú királyt hasonlóképpen lenyűgözhetette tulajdon szépsége, mert levetette köpenyét, fel-alá járkált, hogy csodálja és csodálat tárgyává tegye magát hűbéresei előtt, akik mind felsorakoztak az áldásért, s hogy keretien tanácsokat osszanak. Moray earlje, akit Sir William tökfilkónak tartott, lóhátról akart harcolni, és a király hajlott is rá, hogy egyetértsen vele. Atyja, a nagy Robert

Bruce, Bannockburnnél lóhátról győzte le az angolokat, s nemcsak legyőzte, de meg is alázta őket. Skócia színe-java akkor sárba tiporta az angol nemességet, és Dávid, amint megörökölte atyjától az országot, ugyanezt kívánta tenni. Azt akarta, hogy lovának patái vért köpjüljenek, és a nevéhez örökké tartó dicsőség tapadjon; olyan hírnevet akart, amely szétterjedt az egész keresztény világban, ezért most elfordította a fejét, és vágyakozó pillantást vetett piros-sárgára festett lándzsájára, amelyet egy szilfatörzsnek támasztott.

Sir William Douglas is elnézett abba az irányba. – Íjak – jegyezte meg kurtán.

– Bannockburnnél is ott voltak az íjak – torkolta le Moray earlje.

– No igen, csak a nyavalyások akkor *még* nem tudták használni őket – vetette ellene Sir William. – És nem bízhatunk abban, hogy az angolok örökké ostobák maradnak.

– Ugyan hány ilyen íjászuk lehet? – kérdezte gúnyosan az earl. – Azt mondják, ezrével harcolnak Franciaországban, százával Bretagne-ban, s még egyszer annyian Gascogne-ban. Akkor hányan maradhattak itt?

– Épp elegen – mordult fel Sir William, aki *nem* is igyekezett véka alá rejteni megvetését, amelyet John Randolph, Moray harmadik earlje iránt érzett. Az earl éppoly tapasztalt volt a harcban, mint Sir William, csak túlon túl hosszú időt töltött angol hadifogságban, ezért a gyűlölet indulatossá és kapkodóvá tette.

A fiatal és tapasztalatlan király legszívesebben az earl

mellé állt volna, akit barátjának tekintett, ugyanakkor látta, hogy a többi vezér Sir William pártját fogja, aki, noha nem viselt magasztos címet vagy hivatalt, egész Skócia legtöbbit tapasztalt harcosának számított. Moray earlje megérezte, hogy vesztesre áll a vitában, ezért sietségre ösztönzött. – Rohamozzunk azonnal, felség – vetette fel –, mielőtt csatasorba rendeződnek. – Dél felé mutatott, ahol az angol csapatok kezdtek feltűnedezni a legelő peremén. – Vágjuk le a mocskokat, mielőtt felkészülnének.

– Valois Fülöp – szúrta közbe csendesen Menteith earlje – Picardiában pontosan ugyanezt a tanácsot kapta. Nem vált a hasznára, ahogyan nekünk sem válna.

– Amellett – tette hozzá Sir William Douglas – nekünk meg kell birkóznunk azokkal is. – A mezőt szegélyező kőfalak felé mutatott, amelyek mögött az angolok kezdték felállítani az arcvonalat. – Moray talán azt is elárulná nekünk, hogyan jutnak át a páncélos lovagok azokon a falakon? – kérdezte gúnyosan.

Moray earlje elvörösödött. – Ennyire ostobának hisz, Douglas?

– Csak annyira, amennyire mutatja magát, John Randolph – felelte hűvösen Sir William.

– De urak! – csattant fel a király. Ő maga eddig nem figyelt fel a kőfalakra, amikor a kiégett kalyibák és a kidöntött kereszt mellett állította fel csatasorát; nem látott mást, csak a zöldellő mezőket, a széles utat, és azt a még fényesebb ösvényt, amely a dicsőséghez vezetett. Most pedig már azt is láthatta, ahogyan az ellenség kitört a távoli fák vonalából. Szép számmal akadtak közöttük ijászok, és ő is pontosan

tudta, hogyan töltik meg ezek az íjászok nyílvesszőkkel az eget, miként fúródnak acélhegyű nyilaik mélyen a csatalovakba, és vesztik eszüket az állatok a fájdalomtól. Márpedig ezt a csatát nem veszíthette el. Megfogadta nemeseinek, hogy a karácsonyt már az angol király londoni csarnokában üli meg, így ha veszít, elveszítheti sokuk tiszteletét is, míg másokat egyenesen lázongásra ösztönöz. Győznie kellett, márpedig türelmetlen ifjú lévén, minél előbb. – Ha elég gyorsan rohamozunk – kezdte puhatolózva –, mielőtt még valamennyien felállnak...

– Akkor a lovak lábát törjük azokon a kőfalakon – vágott közbe Sir William, aki fikarcnyi tiszteletet se mutatott királyi hűbérura iránt. – Már ha felséged lova egyáltalán eljut odáig. A lovakat nem kímélheti meg a nyílzáportól, felség, de gyalogosan átvészselheti a vihar legjavát. Vonja csak előre a pikásokat, de legyenek velük fegyveresek is, akik a pajzsokkal megvédik őket. Pajzsokat fel, fejeket le, és kitartani, ez a győzelem titka.

A király megigazította a vállvertet, amely a jobb oldalát védte, és amelynek megvolt az az idegesítő „szokása”, hogy felcsúszott a mellvert peremére. A skót seregek védelme hagyományosan a pikásokra várt, akik veszedelmesen hosszú fegyverekkel tartották vissza az ellenséges lovagokat, ám az ormóttan fegyver megtartása mindkét kezüket lefoglalta, ezért a pikások könnyű célpontként kínálkoztak fel az angol íjászoknak, akik szerettek azzal kérkedni, hogy a nyíltaskájukban hordozzák a skótok életét. A pikásokat tehát meg kellett oltalmazni a fegyveresek pajzsával, hogy az ellenség hiába

vesztegesse el a nyilait. Az elgondolás hasznosnak tűnt, mégis alkalmatlan volt David Bruce számára, aki így nem vezethette mennydörgő robajjal az ellenségre lovasait, miközben a kürtök érces harsogásába az ég is belereszket.

Sir William látta a király vonakodását, ezért tovább érvelt. – Ki kell tartanunk, felség. Várnunk kell, a pajzsokkal kell felfognunk az angolok nyilait, ám a végén, felség, amikor már belefáradtak a nyilak elvesztegetésébe, és támadásba lendülnek, akkor majd úgy vágjuk le valamennyit, mint a rühes kutyát.

A többiek morogva helyeseltek. A skót nagyurak – ezek a harcban edzett, szakállas, zord fegyverforgatók – nem kételkedtek a győzelemben, hiszen számban messze felülmúlták az ellenséget, ám tudták azt is, hogy ezt a győzelmet nem kényszeríthetik ki egy csapásra, amikor velük szemben az íjászok sorakoznak fel, ezért pontosan azt kell tenniük, amit Sir William is javasolt: átvészelni a nyílzáport, magukra vonni az ellenséget, azután bevégezni a mészárlást.

A király felismerte, hogy hűbéresei Sir Williammel értenek egyet, ezért vonakodva bár, de feladta a tervet, hogy lovagjaival törje meg az ellenséget. Mindez óriási csalódást okozott neki, ám amint végighordozta tekintetét a skót nagyurakon, úgy érezte, hogy ilyen férfiakkal az oldalán nem veszíthet. – Gyalogosan fogunk harcolni – jelentette ki –, és levágjuk őket, mint a kutyákat. Letaglózzuk valamennyit! – És azután, tette hozzá gondolatban, amikor a túlélők dél felé menekülnek majd, a skót lovasok

bevégzik a véres munkát.

Ám addig is, gyalogos harcolt gyalogos ellen, ezért előrehozták Skócia lobogóit, és felállították azokat a gerinc mentén. A felgyújtott kalyibák mostanra üszkös romokká enyésztek, a hamvak mélyén a három megfeketedett és gyermeki méretűre aszott tetemmel, és a király ezek közelében állította fel a maga lobogóit – a sárga mezőben lángoló vörös András-keresztet és a sor közepén Skócia szentjének zászlaját, kék mezőben a fehér András-kereszttel –, míg jobbra és balra a kisebb rangú urak zászlói lengedeztek. A Stewart-oroszlán pengéjét suhogtatta; a Randolph-sólyom szétterjesztette szárnyát, míg keletre és nyugatra csillagok, szekercék és keresztek repkedtek a szélben. A sereg három, sheltronnak nevezett részre oszlott, és a három sheltron olyan hatalmasra nőtt, hogy a szárnyakon felsorakozott embereknek tülekedniük kellett, ha meg akartak maradni a gerinc fennsíkján.

A sheltronok leghátsó sorait a szigetekről és északról érkezett törzsek tagjai foglalták el, akik csupasz lábbal, fémvértek nélkül harcoltak, és olyan hatalmas kardokat forgattak, amellyel éppoly könnyen agyonverhettek valakit, mint ahogyan lekaszabolhatták. Valamennyien félelmetes harcosok hírében álltak, ám a vértek hiánya rendkívül sebezhetővé tette őket a nyilak számára, ezért hátravonták őket, hogy az alakzatok első sorait fegyveresekkel és pikásokkal töltsék fel. A fegyveresek kardokat, szekercéket, buzogányokat és harci kalapácsokat forgattak, és ami ennél is fontosabb, pajzsaikkal megvédehették a pikásokat, akiknek hosszú fegyvere éles

tüskében, kampóban és bárdban végződött. A tüske hátraszorította az ellenséget, a horoggal leránthatták nyergéből a páncélos lovast, a bárddal pedig átüthették a vértjét. Az arcvonal hosszában pikák meredeztek, amelyek szöges acélkerítésként tartották vissza az angolokat, a kerítés mentén pedig papok jártak, hogy megáldják a fegyvereket és azokat, akik forgatták őket. A katonák térdepelve fogadták az áldást. Az urak némelyike, köztük maga a király is, megmaradt a lován, de csak azért, hogy adathasson a sereg felett, és most valamennyien dél felé fordultak, hogy lássák, amint az utolsó angol egységek is felsorakoznak velük szemközt. Milyen kevesen gyűltek össze! Egy ilyen kis sereget könnyedén szétzúzhatnak! A skótok balján terült el Durham, tornyain és sáncain ott hemzsegték a bámészok, előttük az angolok kis seregével, amelybe nem szorult annyi értelem, hogy visszavonuljon délnek, York felé. Az angolok ehelyett megvetették a lábukat, még ha a skótok oldalán állt is a számbeli fölény és a magaslatból fakadó előny. – Ha gyűlölitek őket – kiáltott oda Sir William az embereinek, akik a skót csatasor jobbán várakoztak –, akkor hallassátok a hangotokat!

A skótok egy emberként bődültek fel. Pajzsukhoz verték kardjukat és lándzsájukat, égnek kiáltották izzó gyűlöletüket, és középpütt, ahol a királyi sheltron várakozott a keresztes lobogó alatt, a tucatnyi dobos püfölni kezdte a kifeszített kecskebőröket. Valamennyi dob egy-egy hatalmas tölgyhéjből készült, amelyre kötelekkel két kecske bőrért nyújtották ki, de olyan feszesre, hogy a bőrhártyára

ejtett makk visszapattant róla annak a kezébe, aki eldobta, és ezek a dobok a fűzfavesszők csapására élesen, szinte fémes hangon kongtak, ami betöltötte az eget. A skótok már a zajongással is támadást intéztek az angolok ellen.

– Ha gyűlölitek az angolokat, hadd tudják meg ők is! – kiáltott fel March earlje a skót sereg bal oldalán, amely a városhoz a legközelebb esett. – Ha gyűlölitek az angolokat, kiáltsátok oda nekik! – Az üvöltés egyre erősödött, a kardok és lándzsák egyre nagyobb erővel csapódtak a pajzsoknak, és Skócia gyűlöletének hangjai szétáradtak a gerincen, ahogyan a kilencezer férfi üvöltve fordult a háromezer ellen, akik voltak olyan ostobák, hogy kihívták őket maguk ellen.

– Úgy vágjuk le őket, akár az érett kalászt – ígérte egy pap –, búzihódt vérükkel öntözzük meg a földjeiket, és elkárhozott angol lelkekkel töltjük meg a legförtelmesebb poklokot.

– Minden asszonyuk a tiétek lesz! – buzdította Sir William az embereit. – Az asszonyaik és a lányaik a ti játékszereitek lesznek ma este! – Vigyorogva fordult unokaöccséhez, Robbie-hoz. – Te is választhatsz magadnak egy jó kiállítású durhami asszonyt, Robbie.

– És egy londoni asszonyt – bólintott komoran Robbie –, toég karácsony előtt.

– Abban biztos lehetsz – ígérte Sir William.

– Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében – kiáltozta a király káplánja –, küldjétek valamennyit pokolra! Minden elkárhozott, förmedvényes lelket! Minden leölt angolért cserébe ezer héttel kevesebbet kell eltöltenetek a

purgatóriumban!

– Ha gyűlölitek az angolokat – kiáltotta Lord Robert Stewart, a trón várományosa –, hadd tudják meg ők is! – És a gyűlölet hangja mennydörgésként morajlott végig a Wear mély völgyén, visszacsapódott a szirtfokról, amelyen Durham állt, és még tovább dagadt, hogy tudassa az egész északi országrésszel: a skótok átlépték a határt.

És Dávid, Skócia királya boldog lehetett, amiért eljött erre a helyre, ahol kidöntötték a sárkányos keresztet, ahol a házakból csak füstölgő romokat hagytak, s ahol az angolok felkínálkoztak arra, hogy leöljék valamennyiüket. Mert ez a nap örökkévaló dicsőséget hoz Szent Andrásnak, a Bruce háznak és Skóciának.

Thomas, Hobbe atya és Eleanor követte a perjelt és szerzeteseit, akik még most is kántáltak, noha a barátok hangja el-elcsuklott a nagy sietségben. Szent Cuthbert halotti leple ide-oda lengedezett, magához vonzotta az asszonyokat és a gyermekeket, akik nem akarták elveszíteni szem elől a férfiakat, ezért inkább körmenetet alkottak, s így vitték fel a dombra a tartalék nyílkötegeket. Thomas szíve szerint gyorsabban haladt volna, hogy elhagyja a szerzeteseket, és megkeresse Lord Outhwaite embereit, Eleanor azonban szántszándékkal lemaradozott, amíg a férfi dühödten elé nem pördült. – Ennél gyorsabban is tudsz gyalogolni! – tiltakozott franciául.

– Én gyorsabban is tudnék gyalogolni – csattant fel a lány –, te pedig hátat fordíthatnál az ütközetnek! – Hobbe atya, aki kantáron vezette egyetlen lovukat, felismerte a

hanghordozást, még ha a szavak nem is jelentettek a számára semmit. Felsőhajtott, s ezzel magára vonta Eleanor dühödt pillantását. – Nem kellene harcolnod! – kiáltott a lány.

– Ijász vagyok – vetette meg a lábát Thomas –, és odafent az ellenségeink gyülekeznek.

– A királyod azért küldött ide, hogy keresd meg a Grált! – erősködött Eleanor. – Nem azért, hogy meghalj! Nem azért, hogy egyedül hagyj! Engem és a gyerekünket! – Elhallgatott, végigsimított a hasán, és a szemében könnyek csillantak. – Itt hagynál engem egyedül? Egy idegen országban?

– Nem fogok meghalni – jelentette ki Thomas gunyoros hangon.

– Olyan biztos vagy benne? – kérdezte Eleanor még elevenebb gúnnyal. – Talán megint Isten szólott hozzád? Olyasmit tudsz, amit senki más? Tudod, melyik napon fogsz meghalni?

Thomas megrökönyödve fogadta a kirohanást. Eleanor erős lány volt, sosem hajlott a szeszélyes kitörésekre, most mégis halálra rémült és zokogott. – Azok az emberek – mondta Thomas –, Madárijesztő és Koldus, egy ujjal se nyúlhatnak hozzád. Itt leszek.

– Nem róluk van szó! – jajveszékelt Eleanor. – Álmodtam a múlt éjszaka! Álmot láttam.

Thomas megnyugtatóan a vállára tette a kezét, amelyet keményre edzett a nagy íj kenderből font húrja. – Én a Grálról álmodtam múlt éjjel – mosolyodott el, noha a kijelentés nem volt egészen igaz. Nem álmodott a Grálról,

csupán felriadt egy látomásra, amely csalóka képnek bizonyult csupán, ha ezt nem is mondhatta el Eleanornek. – Aranyló volt és gyönyörű – tette hozzá ábrándos hangon –, akár egy tűzserleg.

– Az én álmomban – nézett fel rá könnyes szemmel Eleanor – halott voltál, a tested megfeketedett és felduzzadt.

– Mit mond? – kérdezett közbe Hobbe atya.

– Volt egy rossz álma – felelte Thomas angolul. – Igazi lidércnyomás.

– Az ördög bocsát ránk rémálmokat – bólintott a pap komoran. – Ezt mindenki tudja. Mondd csak el neki.

Thomas lefordította a szavait, azután félresimított egy aranyló fürtöt a lány homlokából, s betuszkolta azt kötött sapkája alá. Imádta ezt az őszinte, ártatlan arcot, amely a hatalmas szemmel és a kifejező ajkakkal mindig is egy kiscicát juttatott az eszébe. – Csak egy rossz álom volt – bizonygatta –, *un cauchemar*.

– Madárijesztő – borzongott meg Eleanor –, az a *cauchemar*. Thomas szorosán magához ölelte. – A közeledbe sem fog jönni – ígérte meg a lánynak. Távoli kántálást hallott, ám ez még csak nem is hasonlított a szerzetesek fennkölt fohászához. Gúnyos és kitartó üvöltés ért el a füléhez, éppoly súlyosan, mint a dobütések, amelyek a mértékét adták. Nem tudta kivenni a szavakat, de erre nem is volt szükség. – Az ellenség – vont ki magát az ölelésből – csak ránk vár.

– De nem a te ellenségeid – vetette ellene a lány.

– Ha beveszik Durhamet – csóválta a fejét Thomas –, nem

törődnek majd ezzel. Éppúgy meggyaláznak téged is.

– Az angolokat mindenki gyűlöli. Tudtad ezt? Gyűlölnék a franciák, gyűlölnék a bretonok, gyűlölnék a skótok, a keresztény világban mindenki gyűlöl benneteket! És tudod, miért? Mert imádjátok a harcot! Úgy bizony! Mindenki ilyennek ismeri az angolokat. Te pedig? Ma végre nem kellene harcolnod, az egészhez nincs semmi közöd, mégis alig várod, hogy ott legyél, és újra gyilkolhass!

Thomas nem tudta, mit felelhetne erre, mert volt némi igazság abban, amit Eleanor mondott. Vállat vont, és felvette a nehéz íjat. – Én a királyomért harcolok, és azon a dombon az ő ellenségei gyülekeznek. Túlerőben vannak. Tudod te, mi fog történni, ha bejutnak Durhambe?

– Tudom – felelte Eleanor kurtán, és csakugyan tudta, hiszen ott volt Caenben, amikor az angol íjászok a királyi parancs ellenére átözönlöttek a hídon, és elpusztították az egész várost.

– Ha nem harcolunk, és nem állítjuk meg őket – folytatta Thomas –, akkor a lovasaik fognak levadászni bennünket. Egyikünket a másik után.

– Azt mondtad, feleségül akarsz venni – fakadt sírva megint Eleanor. – Nem akarom, hogy a gyerekem apátlan árva legyen. Nem akarom, hogy olyan legyen, mint én – utalt tulajdon törvénytelen voltára.

– El foglak venni, megesküszöm rá. Amint vége az ütközetnek, Durhamben összeházasodunk. A katedrálisban, helyes? – Elmosolyodott. – A katedrálisban fogunk megesküdni.

Eleanor kedvét lelte az ígéletben, csak haragjában nem

akarta ezt kimutatni. – Most kellene a katedrálisba mennünk! – csattant fel. – Ott biztonságban lennénk. Imádkoznánk a főoltárnál.

– Te így is elmehetsz a városba – vont a vállát Thomas. – Engedd, hogy megküzdjek a király ellenségeivel, addig ti menjetek a városba, te és Hobbe atya, beszéljete az öreg szerzetessel, utána pedig menjetek a katedrálisba, és ott várjatok meg. – Leoldotta az egyik jókora zsákot a kanca hátáról, előhúzta páncélingét és belebújt. Merevnek és hidegnek érezte a bőrbélést, amely áporodottan büzlött. Küszködve bebújtatta a karját, azután kardot kötött a derekára, és vállára vetette a nagy íjat. – Menjetek a városba – biztatta Eleanort –, és beszéljete a szerzetessel.

Eleanor vigasztalanul zokogott. – Meg fogsz halni – jajveszékelt. – Megálmodtam.

– Én nem mehetek a városba – tiltakozott Hobbe atya is. – Maga pap – mordult fel nyersen Thomas –, nem katona! Vigye Eleanort Durhambe. Keresse meg Collimore barátot, és beszéljen vele. – A perjel ragaszkodott hozzá, hogy Thomas várjon a csata végéig, és egyszeriben nagyon is célravezetőnek tűnt, ha elküldte Hobbe atyát az idős szerzeteshez, mielőtt még a perjel megmérgezi annak emlékeit. – Mindketten menjenek Collimore baráthoz – erősködött Thomas –, és beszéljenek vele. Tudja, mit kell kérdeznie. Azután találkozunk a katedrálisban, még napnyugta előtt. – Felvette könnyű sisakját, amelynek széles pereme eltéríthette a lefelé irányuló kardcsapásokat. Dühös volt Eleanorra, mert érezte, hogy a lánynak igaza

van. A küszöbön álló ütközet csakugyan nem az ő gondja, ha nem számol azzal, hogy a harc a mestersége, és Anglia a hazája. – Nem fogok meghalni – bizonygatta konok, alaptalan meggyőződéssel –, és ma este találkozunk. – Odalökte a gyepelőt Hobbe atyának. – Gondoskodjon Eleanor biztonságáról – emelte fel a hangját. – Madárijesztő semmivel sem fog próbálkozni a rendházban vagy a katedrálisban.

Búcsúzóul szívesen megcsókolta volna Eleanort, ám a lány dühös volt rá, ő pedig nemkülönben a lányra, ezért csak vette az iját, a nyílvevesszőkkel teli zsákot, és útnak indult. A lány nem próbálta meg visszatartani; a büszkesége neki sem engedte, hogy jöttányit is visszakozzon. Amellett ő is tudta, hogy igaza van. A skótokkal való összecsapás nem tartozott Thomasra, nem úgy a Grál keresése. Hobbe atya, aki mit sem tehetett a konok önfejűség ellen, némán bandukolt, bár felfigyelt rá, hogy Eleanor nemegyszer visszafordul, s láthatóan abban reménykedik, hogy Thomas visszanéz rá, ám a lány csupán azt látta, hogy szerelme felfelé kaptat a domboldalon a hátára vetett óriási ijjal.

Az ij csakugyan hatalmas volt; magasabb a legtöbb férfinál, a markolatánál pedig olyan vaskos, akár egy ijász csuklója. Tiszafából készült; Thomas meggyőződése szerint itáliai tiszafából, noha ebben nem lehetett biztos, hiszen az ij fáját a tenger vetette ki egy megfeneklett hajóról. Thomas maga faragta ki a fát, a markolatrészt meghagyta vastagon, a végeket pedig gőzzel hajlította meg, hogy azok épp ellenkezőleg íveljenek, mint a felhúzott ij. A fegyvert olaj és korom keverékével festette éjféketére, majd a fa két

végébe hornyolt agancsszarut húzott, hogy az tartsa meg az ideget. Az íj fáját úgy munkálta meg, hogy a markolatrész felé néző oldalra a kemény színfa kerüljön, amely összepréselődött, amikor az idegre helyezett nyílveesszőt hátrahúzta, míg a hasas íj külső oldalát a ruganyos szijács alkotta, így amikor elengedte a húrt, a színfa kieresztette a nyomást, a szijács pedig visszarántotta a fát eredeti alakjára, miközben a nyílveessző halálos erővel röppent ki. Az íj hasát, ahol bal kezével megmarkolta a tisztafát, Thomas betekerte kenderrel, és a csontenyvel kikeményített rostok fölé egy darabka ezüstöt szegezett, részét annak az összetört templomi serlegnek, amelyet apja használt a hooktoni templomban. Az ezüstöt a griff ékesítette, karma között a Szent Grállal. A griff Thomas családjának címeréből származott, noha ezt annak idején még nem tudta, miután apja sosem mondta el neki a történetüket. Sosem mondta el neki, hogy származását tekintve a kathar eretneknek bélyegzett Vexille család sarja, azé a családé, amelyet tűzzel-vassal űztek el dél-franciaországi otthonából, egészen a keresztény világ legsötétebb zugáig.

Thomas nem sokat tudott a kathar eretnekségről; tudta viszont, hogyan használja az íjat, s válassza ki a nyílnak legalkalmasabb kőrist, bükköt és gyertyánt, hogyan tollazza fel a vesszőt a válogatott lúdtollakkal, s húzzon a végébe hegyes acéltüskét. Tudta mindezt, de azt már nem, miként löje keresztül a nyíllal a pajzsot, a vértet és a testet. Mindezt ösztönösen végezte, és gyermekkora óta gyakorolta – addig gyakorolt, amíg az ujjaiból ki nem serkent a vér, amíg

már gondolkodás nélkül a füléig hátra tudta húzni az ideget, amíg a többi íjászhoz hasonlóan ki nem öblösödött a mellkasa és meg nem erősödött a karja. Nem kellett arra gondolnia, hogyan használja az íjat, hiszen ez az ösztöneiből fakadt, akár a lélegzés, az ébredés vagy éppenséggel a harc.

Visszafordult, amint elérte a gyertyánokat, amelyek sánc gyanánt óvták a felfelé kapaszkodó utat. Eleanor konokul haladt előre, és Thomas hirtelen késztetést érzett, hogy utána kiáltson, de tudta, a lány túl messzire került, úgysem hallaná meg. Korábban is perlekedett már vele – úgy tűnt, a férfiak és az asszonyok fél életüket civódással, a másik felét pedig szerelemmel töltik, és az előbbi hevessege táplálja az utóbbi szenvedélyességét. Thomas már-már elmosolyodott, amiért elismerte, sőt egyenesen kedvelte Eleanor csökönyösségét; azután mégis elfordult, és átgázolt az útra hullott gyertyánleveleken, a kőfalakkal körülvárt mezők mentén, ahol százával legelésztek a felnyergelt paripák – az angol lovagok és fegyveresek csatalovai, amelyek jelenléte tudatta Thomasszal, hogy az angolok skót rohamra számítanak, hiszen egy lovag gyalogosan sokkal hatékonyabban védhette magát. A lovakat mindazonáltal felnyergelve tartották, hogy a páncélos fegyveresek vagy fürgébben menekülhessenek, vagy lóhátról vehessék üldözőbe a legyőzött ellenséget.

Thomas még most sem látta a skót sereget, hallotta viszont a kitartó kántálást, amelyet a dobok morajlása ruházott fel pokoli erővel. A dübörgő hang nyugtalanná tette a legelésző állatokat, s közülük hárman a réműlettől kifordult

szemmel vágtaztak a kőfal mentén, nyomukban a lovász fiúkkal. Apródok járták a csatalovakat közvetlenül az angol vonal mögött, amelyet három rendre osztottak. Minden rendben a hátsó sorban helyezték el a csapatnyi lovaszt és az egységek harsány lobogók alatt várakozó parancsnokait, míg előttük három-négy sorban a kardokkal, szekercékkel, lándzsákkal és pajzsokkal harcoló fegyveresek sorjáltak, a fegyveresek előtt pedig, a rendek közötti hasadékokat kitöltve, az íjászok.

A skótok, akik két íjlövésnyire lehettek az angoloktól, valamivel magasabban sorakoztak fel, és szintén három egységre oszlottak, amelyek, az angol csatarend mintájára, szintén a vezérek lobogói körül összpontosultak. A legmagasabb zászló, a vörös és sárga királyi lobogó, középütt lengett. A skót lovagok és fegyveresek angol ellenfeleikhez hasonlóan gyalogosan harcoltak, bár minden sheltron háromszor-négyszer erősebbnek tűnt, mint a vele szemközt sorakozó angol erők, ugyanakkor Thomas, aki magassága folytán elnézhetett az angol sorok felett, azt is láthatta, hogy az ellenséges alakzatban alig találni íjászokat. A skót arcvonalból itt-ott előmeredt ugyan egy hosszú íj, és a pikák erdejében néhány számszeríj is láthatóvá vált, ám az íjászok száma meg sem közelítette az angolokét, noha a skót sereg ezzel együtt is hatalmas túlerőben volt. A csatát tehát, már ha valaha is elkezdődik, a nyilak és a skót fegyveresek-pikások közti összecsapás dönti el, s ha a nyilvesszők kevésnek bizonyulnak, a dombgerinc menthetetlenül az angolok vesztőhelye lesz.

Lord Outhwaite keresztes-fésűskagylós jelvénye a bal

oldali alakzatban bukkant elő, így Thomas is arrafelé vette az irányt. A perjel, aki mostanra leszállt a lováról, a bal oldali és a középső hadtest közötti térben várakozott, ahol egyik szerzetese egy füstölőt lengetett, míg társa a festett rúdra akasztott oltárterítőt lengette. Maga a perjel teli torokból ordított, noha Thomas nem tudta volna megmondani, hogy szidalmakkal illeti-e az ellenséget, vagy csak az Úrhoz fohászkodik, minthogy a pap szavai belefűttek a skót kántálásba. Thomas az ellenség szavait sem tudta különválasztani, a skótok érzelmeihez azonban így sem férhetett kétség, és a kitartóan gyorsuló dobolás féktelen dühbe lovalta a katonákat.

Thomas most már látta az óriási dobokat, és megfigyelte, hogy milyen szenvedélyesen püfölik a dobosok a kifeszített bőroket, amelyek éles, csontropogáshoz hasonló hangokat hallattak. Az ütemes, hosszan visszhangzó zajongás a dobhártyájuk ellen intézett rohamot, és a dobosok előtt, az ellenséges arcvonal közepe táján a szakállas harcosok némelyike máris vad táncba kezdett. E férfiak a skót alakzat hátsó részéből törtek utat maguknak, és nem viseltek sem láncvértet, sem páncélt, csak vaskos, redős öltözéket; a fejük felett hosszú, súlyos kardokat lengettek, míg a bal karjukra kis, fatálnál alig nagyobb kerek bőrpajzsokat szíjaztak. Mögöttük a skót fegyveresek kardjuk lapjával püfölték pajzsukat, míg a pikások hosszú fegyverük boldogabbik végét verték oda a földhöz, és tették ezzel teljessé a hangzavart. A káosz olyannyira teljessé vált, hogy a perjel szerzetesei is felhagytak a kántálással, csak némán meredtek az ellenségre.

– Most azzal próbálkoznak – emelte fel a hangját Lord Outhwaite, aki embereivel együtt maga is gyalogosan harcolt –, hogy elijesszenek bennünket a pusztá hangjukkal, mielőtt nekünk esnének. – Ólordsága bicegett, bár Thomas nem szívesen kérdezte volna meg, hogy a kortól vagy egy régi sebtől-e; mindenesetre olyan helyet keresett, ahol járhatott egyet és rugdoshatta a rögöket, ezért is elegyedett szóba a szerzetesekkel, míg csak észre nem vette Thomast. – Nagyon óvatosnak kell lennie a gazfickókkal – mutatott a táncoló férfiakra –, mert vadabbak azok, mint a leforrázott macska. Azt mondják, elevenen nyúzzák meg a foglyaikat. – Lord Outhwaite keresztet vetett. – Nem sokszor látni őket ennyire délen.

– Kik ezek? – kérdezte Thomas.

– Olyan törzsek tagjai, amelyek a messzi északon telepedtek le – magyarázta az egyik szerzetes, egy magas férfi, ősz tonzúrával, sebhelyes arccal és fél szemmel. – Barbárok – tette hozzá a szerzetes –, közönséges vadállatok! Bálványok imádatára adják magukat! – Szomorúan csóválta meg a fejét. – Olyan messzire még sosem jutottam, de azt mondják, a távoli északon örökös a köd, és ha egy férfi hátsebtől hal meg, az asszonya felfalja a porontyait, és szégyenében leveti magát egy szikláról.

– Igaz ez? – kérdezte Thomas.

– Így hallottam – felelte a szerzetes, majd buzgón keresztet vetett.

– Madárfészkeken, tengeri hínáron és nyers halon élnek – vette át a szót Lord Outhwaite, azután elmosolyodott. – Sebah, Witcarban is sokan ezt teszik a népemből, de ők

legalább az egy Istent imádják. Legalábbis, azt hiszem.

– De a népének akkor sincsen hasított patája – meredt a szerzetes gyűlölködve az ellenségre.

– A skótoknak van? – kérdezte nyugtalanul egy fiatalabb barát, akinek arcát szörnyű himlőhegek borították.

– A klánok tagjainak igen – válaszolt Lord Outhwaite. – Már-már nem is emlékeztetnek emberre! – Megrázta a fejét, azután az idősebb testvér felé nyújtotta a kezét. – Michael testvér, igaz?

– Hízegő, hogy őlordsága emlékszik a nevemre – bólogatott a szerzetes buzgón.

– Valamikor az én Lord Percym fegyverese volt – magyarázta Lord Outhwaite Thomasnak –, méghozzá nem is akármilyen!

– Amíg a skótok miatt el nem vesztettem ezt – emelte fel Michael testvér a jobb karját, hogy a csuha visszahulló ujjá látni engedje a csuklónál elmetszett végtagot –, és ezt – mutatott ezután üres szemeire –, ezért már csak imádkozom harc helyett. – Elfordult és végigmérte a skót vonalakat. – Nagyon zajosak ma – jegyezte meg.

– Magabiztosak – bólított Lord Outhwaite –, és miért is ne lennének azok? Mikor fordult elő utoljára, hogy a skótok túlerőben voltak?

– Talán túlerőben vannak – engedte meg Michael testvér –, de a helyet akkor is rosszul választották meg. A gerinc déli végébe kellett volna menniük.

– Ha már így történt, testvérem – sóhajtott fel Lord Outhwaite –, legalább adjunk hálát az Úrnak ezért a kis jótéteményért. – Michael testvér arra utalt, hogy a skótok

feláldozták a számszerű fölényükből fakadó előnyt, amikor a szűkös dombgerincen harcoltak, ahol nem tudták körbekeríteni az angol arcvonalat, lehetett az bármily törékeny. Ha a skótok délebbre sorakoznak fel, ahol a gerinc tágas fensíkká szélesedett, mielőtt alázuhant a vizenyős rétek felé, könnyedén az ellenség oldalaiba kerülhettek volna. A hely óvatlan megválasztása az angolokat segítette, bár ez csekély vigaszt nyújtott, amikor Thomas megpróbálta felbecsülni az ellenséges sereg nagyságát. Mások is Megpróbálkoztak ezzel, és az eredmények széles skálán mozogtak, a hat- és a tizenhatezer fő között, bár maga Lord Outhwaite úgy vélte, hogy a skótok nem lehetnek többen nyolcezernél.

Vagyis alig vannak három-négyszeres túlerőben – közölte vidáman –, és nincsenek közöttük ijászok. Hála legyen Istennek az angol ijászokért.

– Ámen – vágta rá Michael atya.

A himlőhelyes ifjú szerzetes megigézetten meredt a vaskos skót sorokra. – Azt hallottam, hogy a skótok kékre mázolják az arcukat. Eddig *egy olyat* se láttam.

Lord Outhwaite meglepettnek tűnt. – Mit mond?

– Hogy kékre mázolják az arcukat, nagyuram – felelte a szerzetes zavartan –, de meglehet, csak az arcuk egyik felét. Hogy elijesszenek bennünket.

– Hogy elijesszenek bennünket? – Őlordsága szórakoztatónak találta a gondolatot. – Nem inkább azért, hogy megnevettessenek? Még sosem láttam, hogy bármelyik is ilyet tett volna.

– Én sem – szúrta közbe Michael testvér.

– Márpedig én ezt hallottam – erősködött a fiatal szerzetes.
– Festék nélkül is elég ijesztőek. – Lord Outhwaite egy szemközt magasodó zászló felé mutatott. – Látom, Sir William is eljött.

– Sir William? – ráncolta a homlokát Thomas.

– Willie Douglas – bólintott Lord Outhwaite. – Egyszer két évre fogságba vetett, azóta is nyögöm a kölcsönöket. – A bajba jutott családoknak ilyen esetben szinte mindig pénzkölcsönzőkhöz kellett fordulnia. – Azért kedvelem. Hamisítatlan gazfickó. És együtt harcol Morayval?

– Moray? – kérdezte most Michael testvér.

– John Randolph, Moray earlje. – Lord Outhwaite a Douglasek vörös szíve mellett lengedező egyik zászlóra mutatott. – Szívből gyűlölik egymást. Isten tudja csak, miért küzdenek ma egymás mellett. – Újra elnézte a skót dobosokat, akik messze hátrahajoltak, hogy a hasukon egyensúlyozzák ki óriási hangszereiket. – Gyűlölöm ezeket a dobokat – csóválta meg a fejét. – Még hogy kékre mázolják az arcukat! Még sosem hallottam nagyobb sületlenséget! – kuncogott.

A perjel figyelme most a legközelebbi csapat felé fordult, és közölte a katonákkal, hogy a skótok elpusztították a nagy hexhami rendházat. – Megszentségtelenítették az Úr templomát! Leölték testvéreinket! Megraborták magát Krisztust, a Megváltót, és könnyeket csaltak az Úr orcájára! Teljesítsétek be Isten bosszúját! Ne mutassatok könyörületet! – Egy közelben álló íjász megmozgatta ujjait, megnyalta az ajkát és gyűlölködve meredt az ellenségre, ám az semmi jelét sem adta annak, hogy támadni akar. –

Bosszút állsz ellenségeinken – rivallt rá a perjel –, és az Úr megáld érte! Záporozni fognák rád a jótéteményei!

– Azt akarják, hogy mi támadjunk – jegyezte meg szárazon Michael testvér, akit láthatóan mély zavarba hozott a perjel lázas kirohanása.

– Na igen – értett egyet Lord Outhwaite –, és azt hiszik, lóhátról fogunk támadni. Látja a pikákat?

– Azért gyalogosok ellen is hatásosak, nagyuram – vélte Michael testvér.

– Azok bizony, azok bizony – helyeselt Lord Outhwaite. – Undok kis férgék azok a pikások. – Játszadózni kezdett vértje meglazult fémkarikáival, és meglepettnek tűnt, amikor az egyik a kezében maradt. – Kedvelem ezt a Willie Douglast – mondta újra. – Sokat vadásztunk együtt vadkanra, amíg a foglya voltam. Emlékszem, Liddesdaleben ledöftünk néhány igazán szép példányt. – Megcsóválta a fejét. – Ezek az átkozott dobok.

– Akkor most támadni fogunk? – vette a fiatal szerzetes a bátorságot, hogy megkérdezze.

– Uramisten, dehogy, remélem, nem! – csattant fel Lord Outhwaite. – Túlerőben vannak! Nem tehetünk mást, mint kitartunk a helyünkön, és hagyjuk őket támadni.

– És ha nem támadnak? – vetette közbe Thomas.

– Akkor üres erszénnyel kell hazaoldalogniuk – felelte Lord Outhwaite –, az pedig nem tetszene nekik, egyáltalán nem tetszene. Amikor másért se jöttek, csak hogy kifosszanak! Ezért is gyűlölnék bennünket annyira.

– Ezért gyűlölnék? Mert ki akarnak fosztani? – Thomas képtelen volt átlátni ölordsa gondolatmenetét.

– Irigyek ránk, fiatalember! Egyszerűen irigyek. Gazdagok vagyunk, ők nem azok, és kevés dolog képes akkora gyűlöletet szítani, mint az ilyen aránytalanság. Volt egy szomszédom Witcarban, aki jóra való, tisztességes fickónak tűnt, azután ő és az emberei megpróbálták kihasználni a távollétekből fakadó előnyöket, amikor Douglas fogságba ejtett. Bármilyen hihetetlen, de még a váltságdíjnak szánt pénzt is megpróbálták elorozni. Merő irigységből, amiért nekik nem jutott ilyen gazdagság.

– Lordságod végzett vele? – tudakolta Thomas.

– Uramisten, dehogy! – felelte Lord Outhwaite feddő hangon. – Egy mély verembe zártam, az öregtorony legaljába. A patkányok közé. Néha odavetek neki néhány pénzermét, hogy emlékeztessenem rá, miért került oda. – Lábujuhgyre állt, és elnézett nyugat felé, ahol a dombok magasabbak voltak. A skót fegyvereseket kereste, akik esetleg lóhátról és dél felől próbálnak a hátukba kerülni, de egy ilyet se látott. – Az apja – utalt váratlanul Robert Bruce-ra –, nem várna ennyit. Ő az oldalunkba küldené a lovasokat, hogy egy kis istenfélelmet verjen belénk, de ez a fiatal tacskó még nem érti a dolgát, igaz? Még csak nem is jó helyen állt fel!

– A túlerőben bízunk – vélte Michael testvér.

– És ennyi talán elég is lesz – válaszolta Lord Outhwaite komoran, majd lassan keresztet vetett.

Thomas, aki mostanra szemügyre vehette a seregek között elterülő mezőt, pontosan értette, miért beszél Lord Outhwaite ilyen lekicsinylően a skót királyról, aki csapatait a felgyújtott kunyhóktól délre, a kidöntött keresztnél vonta

össze. A mozgásteret nemcsak a fennsík szűkossége korlátozta, megfosztva a skótokat a lehetőségtől, hogy a számban messze alulmaradó angolok oldalába kerüljenek, de a rosszul megválasztott csatatéren a *tömött* sövények és a kőfalak is komoly akadálynak számítottak. Egyetlen sereg sem törhetett át ilyen akadályokon anélkül, hogy a sorai ne lazultak volna fel, a skót király azonban láthatóan abban bízott, hogy az angolok fognak támadni, mert tapodtat sem mozdult. Emberei válogatott szidalmakat kiáltottak abban a reményben, hogy feltüzelik az ellenség indulatát, ám az angolok kitartóan megmaradtak a helyükön.

A skótok gúnyos kórusa még inkább felbátorodott, amikor egy hatalmas ménen lovagló, szálás férfi vált el az angol arcvonal közepétől. A csataló fekete sörényébe bíbor szalagokat fontak, míg a hímzett, aranyszínű kulcsokkal ékesített bíbor nyeregtakaró olyan hosszan lógott alá, hogy a földet söpörte a ló hátsó patái mögött. Az állat fejét bőr fejevért oltalmazta, amelyre csavart ezüstszarvat erősítettek, miáltal a paripa sötét unikornisra emlékeztetett. A lovas fényesre csiszolt lemezpáncélt viselt, hozzá ujjadan, bíbor- és aranyszínű köpenyt, de ugyanilyen színekben pompáztak a zászlóvivők, az apródok és a lovagok is, akik követték. A természetes férfi nem viselt kardot, ellenben felfegyverezte magát egy olyan csillagbuzogánnyal, amilyent Koldus is hordott. A skót dobosok megkétszerezték erőfeszítéseiket, a skót katonák válogatott szidalmakat kiáltottak, az angolok pedig lelkes üdvivalgásban törtek ki, amíg a

magas férfi fel nem emelte páncélkesztyűs kezét.

– Mégsem ússzuk meg prédikáció nélkül – sóhajtott fel Lord Outhwaite elgyötörten. – Öméltósága mindennél inkább szereti a tulajdon hangját hallani.

A magas férfi nyilvánvalóan York érseke volt, aki, miután az angol sorokra némaság borult, páncélkesztyűs jobb kezét magasra, még bíbor tollforgós sisakjánál is magasabbra emelte, hogy cikornyás keresztet rajzoljon a levegőbe. – *Dominus vobiscum* – kántálta. – *Dominus vobiscum*. – Végiglovagolt a sorok előtt, hogy mindenütt megismételje a köszöntést. – Ma megküzdötök Isten ellenségeivel – emelte még feljebb a hangját, hogy túlharsogja az ellenség lármázását. – Isten veletek van, és Isten munkáját végzitek, ha minél több skót asszonyt és gyermeket tesztek özvegyé, árvává. Mélységes bánatot fogtok okozni Skóciának, amely igaz büntetés lesz istentelenségükért. A mennyei seregek Ura veletek van, s ma az Úr bosszúját teljesítitek be! – Az érsek lova kimérten lépkedett, és az állat fel-le ingatta a fejét, miközben gazdája igyekezett lelket önteni a sereg szárnyaiba is. A köd utolsó foszlányai is rég elpárologtak, s bár a levegő hűvös maradt, melegen süttött a nap, és sugarai ezernyi skót pengéről tükröződtek vissza. Két egylovas társzeker érkezett a városból, majd tucatnyi asszony szárított halat, kenyeret és sörrel teli tömlőket osztott szét a katonák között.

Lord Outhwaite fegyvernöke hozott egy üres heringes hordót, amire őlordtsága leülhetett. Egy férfi a közelben nádsípon kezdett játszani, míg Michael atya rázendített egy régi dalra az utcai kofáról és a bűnbocsánatárusról, Lord

Outhwaite pedig jóízűt nevetett a csattanókon, azután fejével a csatatér felé biccentett, ahol két lovas találkozott egymással, a két harcoló fél képviselőjében. – Látom, ma tartjuk az illemet – jegyezte meg. Egy harsány színű köntöst viselő herold ellovagolt a skótok felé, míg egy pap, akit kapkodva kineveztek skót heroldnak, előügetett, hogy köszöntse. A két férfi meghajolt egymás felé a nyeregben, egy ideig társalgott, azután visszatért az övéihez. Az angol herold, miután a serege közelébe ért, széttárt karral jelezte, hogy a skótok konokul kitartanak.

– Ilyen messzire eljöttök, és nem akarnak harcolni? – csattant fel a perjel indulatosan.

– Azt akarják, hogy mi kezdjük az ütközetet – felelte Lord Outhwaite halkán –, ahogyan mi is ezt várjuk tőlük. – A heroldok azért találkoztak egymással, hogy kitárgyalják az ütközet részleteit, és nyilvánvalóan mindketten azt követelték, hogy a másik fél kezdje a csatát, ahogyan mindkét fél vissza is utasította a felkérést, így a skótok ismételten a szidalmak eszközével próbálták dühbe lovalni az angolokat. Néhányan kiváltak az ellenséges sorokból, ijlvésnyi távolságon belülre merészkedtek, és onnét kiáltozták, hogy az angolok disznók, az anyjuk pedig koszos emse, ám amikor egy íjász felemelte fegyverét, hogy megtorolja a sérelmeket, angol kapitánya ráfordult. – Nem pazaroljuk a nyílveesszőt szavakra.

– Gyáva férgek! – Egy skót még közelebb merészkedett, és immár jócskán ijlvésnyi távolságon belülre került. – Gyáva férgek! Anyátok, az a kiszolgált lotyó, kecskehúggal szoptatott meg benneteket! Asszonyaitok

búzhódt varangyok! Szajhák és varangyok! Halljátok? Szemét fattyai! Angol fattyúk! Ördög csahos patkányai! – A skót immár egész testében reszketett a gyűlölettői és a dühtől. Loboncos szakállt és rongyos zekét viselt, utóbbi felett pedig ócska láncinget, a hátán jókora szakadással, így amikor hátat fordított és előrehajolt, a csupasz ülepét mutathatta az angolok felé. Láthatóan vaskos sértésnek szánta a gesztust, de csak harsány röhögést váltott ki az angolokból.

– Előbb vagy utóbb, de támadniuk kell – jelentette ki Lord Outhwaite. – Vagy támadnak, vagy üres kézzel mennek haza, és nem hinném, hogy utóbbit választanák. Egy ekkora sereget nem kevés pénzbe kerül etetni.

– Kifosztották Hexhamet – jegyezte meg a perjel komoran. – És nem nyertek vele semmit, csak értéktelen kacatokat – vágta rá Lord Outhwaite. – Hexham igazi kincseit rég biztonságos helyre menekítették. Mint hallom, Carlisle tisztességesen megfizette őket, hogy békén hagyják, de vajon ennyivel gazdaggá lehet tenni kilenc-tízezer embert? – Megrázta a fejét. – Azok a katonák nem kapnak zsoldot – fordult Thomashoz –, nem úgy, mint a mieink. Skócia királyának nincs pénze arra, hogy megfizesse az embereit. Nem, ma vagyonos foglyokat akarnak ejteni, azután ki akarják fosztani Durhamet és Yorkot, ha pedig nincs ínyükre, hogy földönfutóként és üres kézzel térjenek haza, akkor fel kell venniük a pajzsukat, és támadniuk kell.

A skótok azonban még most sem mozdultak, az angolok pedig túl kevesen voltak a támadáshoz, bár folyamatosan érkeztek a lemaradozók, hogy felduzzassák az érsek erőit

– jobbára helybéliek, néhányan igazi vértben és fegyverekkel, ám a többség csak kifent szerszámokkal, fejszékkel és csákányokkal. Közeledett a dél, és a nap fokozatosan elűzte a reggel hűvösséget; Thomas is verítékezni kezdett a bőrujjas és a sodronying alatt. A perjel két világi szolgája megérkezett egy társzekérrel, rajta hígított sörrel teli hordókkal, kenyereszsákokkal, egy láda almával és egy nagy, kerek sajttal, majd a tucatnyi fiatalabb szerzetes szétosztotta az ellátmányt az angol katonák közt, akik közül a legtöbben mostanra a földre telepedtek, sőt sokan el is aludtak, és a skótok hasonlóan cselekedtek. Még a dobosok is feladták az erőlködést, és a legelő fűvén pihentették hangszereiket. Tucatnyi holló körözött felettük, és Thomas, aki baljós előjelnek vélte jelenlétüket, babonásan keresztet vetett, majd megkönnyebbülten látta, amikor a sötét madarak a skót sereg felett északnak repülnek.

Csapatnyi íjász érkezett a városból, és zsúfolta be nyilait a tegezekbe, annak biztos jeleként, hogy *még* sosem harcolt íjjal, minthogy a tegez alkalmatlan eszköz egy ütközetben. A tegezektől nagy valószínűséggel kihulltak a nyilak, amint az íjász rohanni kezdett, és alig akadt, amelyikbe hús vesszőnél több belefért. Az igazi íjászok Thomashoz hasonlóan a fűzfavesszőre feszített, vászonból készült nyíltáskákat részesítették előnyben, amelyben a nyilak egyenesen álltak, a váz nem préselte össze a tollakat, és az acélhegyek kiálltak a zsák nyakából, amelyet bőrszalaggal szorosra kötöttek. Thomas gondosan megválogatta a nyílvesszőket, és sosem használt olyat,

amelyiknek kicsit is megvetemedett a szára vagy összezsomósodott a tolla. Franciaországban, ahol sok ellenséges lovag viselt drága lemezevértet, az angol íjászok hosszú, keskeny és nehéz, levél formájú nyílhegyeket használtak, amelyek könnyebben átvárták a mellvértet és sisakot, itt azonban megmaradtak a vadásznyíl mellett, amelynek szakállas fejét lehetetlen volt kitépni a sebből, bár kétszáz lépésnyi távolságból még az ilyen nyilak is átfurakodhattak a vértéken.

Thomas kora délután aludt egy keveset, míg arra nem riadt fel, hogy Lord Outhwaite lova kis híján rálép. Ólordságát a többi angol parancsnokkal együtt az érsekhez hívták, ezért magához fűttenette a lovát, majd fegyvernöke társaságában ellovagolt a sereg központja felé. Az érsek egyik káplánja ezüsthéruát hordozott végig az arcvonal előtt. A héruán kis bőrzacskó függött, közvetlenül Krisztus lába alatt, és a káplán állítása szerint abban a zacskóban lapultak a vértanúhalált halt Szent Oswald ujjpercei. – Csókold meg a zacskót, és az Úr megkímél a csatában – ígérte a káplán, mire az íjászok és fegyveresek tülekedni kezdtek azért, hogy élhessenek a lehetőséggel. Thomas nem került elég közel, hogy csókkal illethesse a zacskót, de azért sikerült megérintenie. Sok férfi viselt olyan amulettet és rongydarabot, amelyet asszonyától, ágyasától vagy leányaitól kapott, amikor elhagyta a földjét vagy a házát, hogy harcba induljon a megszállók ellen – ők most ezeket a talizmánokat érintették meg, amikor a skótok, megérezvén, hogy végre történik valami, elkezdtek felállni a földről. A dobok egyike újra nekikezdett a

zajongásnak.

Thomas elnézett a sereg jobb oldala felé, amely felett láthatta a katedrális ikertornyainak csúcsát és a vár sáncain repkedő lobogót. Eleanor és Hobbe atya mostanra már beérhetett a városba, és Thomas sajtó büntudatot érzett, amiért ilyen indulatosan vált el asszonyától, azután megmarkolta az íjat, hogy a fa érintésével űzze el magától a gonoszt. Legalább azzal a tudattal vigasztalhatta magát, hogy Eleanor biztonságban lesz a városban, és ma este, miután megnyerik az ütközetet, elsimíthatják a nézeteltéréseket. Azután, tette hozzá gondolatban, össze is házasodhatnak. Nem volt biztos benne, hogy csakugyan házasodni akar – számára kicsit korainak tűnt, hogy asszonyt vegyen maga mellé, még ha Eleanor lenne is az, akit mindenkinél jobban szeret –, annyit azonban biztosan tudott, hogy a lány azt szeretné, ha ő szögre akasztaná a tiszafa íjat, és letelepedne, márpedig Thomas erre vágyott a legkevésbé. Ő legszívesebben az íjászok parancsnoka lett volna, olyasvalaki, mint Will Skeat. Saját íjászcsapatot akart maga mellé, amelyet a gazdag nagyurak rendelkezésére bocsáthatott. Lehetőségekben pedig aligha lenne hiány. Azt beszélték, az itáliai államok egész vagyont fizetnek az angol íjászoknak, és Thomas részt akart ebből, csak hogy gondoskodnia kellett Eleanorról, és azt sem akarthatta, hogy a gyermekük bal kézről szülessen. Épp elég fattyú van a világon nélküle is.

Az angol hadurak hosszan tárgyaltak. Tucatnyian gyűltek össze, szüntelenül az ellenség felé tekingettek, és Thomas elég közel állt ahhoz, hogy lássa arcukon a nyugtalanságot.

Vajon az ellenség nyomasztó túlereje miatt aggódtak? Vagy amiatt, hogy a skótok sosem szánják rá magukat az ütközetre, és a másnapi köd leple alatt kereket oldanak? Michael barát jött oda, és pihentette meg öreg csontjait a heringes hordón, amely Lord Outhwaite ülőkéjeként szolgált. – Előre fogják vonni az íjászokat, ezt fogják tenni. Kiküldenek néhány íjászt, hogy belelovalják a skótokat a támadásba. Vagy támadnak, vagy végképp beijednek. Akárhogy is legyen, a skótokat nem lesz könnyű elijeszteni. Van mersz az ördögfattyaiban.

– Mersz? Akkor miért nem támadnak?

– Mert nem ostobák. Ők is látják ezeket. – Michael testvér megérintette Thomas íjának fekete fáját. – A saját bőrükön tapasztalták, mire képesek az íjászok. Hallott már Halldon Hillről? – Meglepetten húzta fel a szemöldökét, amikor Thomas megrázta a fejét. – Na persze, hiszen délről való. Ha Krisztus újra feltámadna itt északon, maguk arról se hallanának, vagy ha hallanák, akkor se hinnék. Tizenhárom esztendeje Berwick megtámadott bennünket, és mi tömkelegével vágtuk le a csatlósait. Jobban mondván az íjászaink tették, és a skótok nem állnak sorba azért, hogy ugyanez történjen velük is. – Michael testvér összeráncolta a homlokát, amint éles csattanás hallatszott. – Mi volt ez?

Valami megérintette Thomas sisakját, és amikor Thomas visszafordult, Madárijesztőt, Sir Geoffrey Carrt látta maga mögött, aki elcsettintette ostorát, és a fémtüske éles pendüléssel vágódott le a könnyű sisak csúcsáról. Sir Geoffrey gúnyos mosollyal tekerte fel a korbácsot. – A papok szoknyája mögé bújss félelmedben, igaz?

Michael testvér visszatartotta Thomast. – Táguljon, Sir Geoffrey – emelte fel a hangját a szerzetes –, mielőtt még elátkozom azt a sötét lelkét.

Sir Geoffrey orrlyukába vajt a mutatóujjával, kiturkált valami nyálkás anyagot, és a pap felé pöckölte. – Azt hiszed, megijedek tőled, te félszemű kecskebak? Tőled, aki a kezeddal együtt a golyóidat is elvesztetted? – Felnevetett, azután visszafordult Thomashoz. – Te akartál az ellenségem lenni, fiú, és még nem adtál rá alkalmat, hogy elrendezzük az ügyet.

– Ne most! – csattant fel Michael barát.

Sir Geoffrey ügyet sem vetett rá. – Kezet emelsz egy nemesemberre, fiú? Ezért még fellógathatnak. Nem is... – mutatott hosszú, csontos ujjával Thomasra – ...ezért még fel fognak lógatni. Hallod? Lógni fogsz. – Thomas felé köpött, azután elfordította ösztövére lovát, és eliramodott az arcvonal mentén.

– Hogyan került ismeretségbe Madárijesztővel? – érdeklődött Michael testvér.

– Egymásba botlottunk.

– Gonosz egy pára – vetett kapkodva keresztet Michael testvér. – Fogó hold alatt született, amikor tombolt a vihar.

– Elnézett Madárijesztő után. – Azt mondják, Sir Geoffrey még magának az ördögnek is tartozik. Váltásdíjat kellett fizetnie Liddesdale-i Douglasnek, és ehhez kölcsönt vett fel majdnem minden uzorástól. Az uradalom, a földek, minden tulajdona elúszik, ha nem tud fizetni, és ha még egy vagyont is zsákmányol, egy este képes kockán elverni az egészet. Madárijesztő született bolond, bár veszedelmes

bolond. – Thomas felé fordította megmaradt szemét. – Tényleg maga kezdte az ellenségeskedést?

– Meg akarta gyalázni az asszonyomat.

– Igen, ez Madárijesztőre vall. Legyen óvatos, fiam, mert ő sosem felejtí el a sérelmeket, és meg sem bocsátja őket.

Az angol nagyurak bizonyára valamilyen megegyezésre jutottak, mert kinyújtották páncélos kezüket, és egymáshoz érintették a fémbütyköket, azután Lord Outhwaite visszafordította lovát az emberei felé. – John! John! – hívta magához íjászáinak kapitányát. – Nem várjuk azt, hogy meggondolják magukat – magyarázta, miközben nehézkesen leszállt a nyeregből –, de próbáljuk feltüzelni őket. – Úgy tűnt, Michael testvér előrejelzése bevált; az íjászokat küldték előre, hogy felpiszkálják a skótok harci kedvét. Azt tervezték, hogy a nyilakkal belelovalják őket a dühbe, majd egy elkapkodott rohamba.

Egy fegyvernök visszavezette Lord Outhwaite lovát a fallal övezett legelőre, miközben York érseke újfent kilovagolt a sereg elé. – Isten velünk van! – kiáltott oda saját embereinek, akik a sereg középső részén harcoltak. – A skótok rettegnek tőlünk! Már ők is tudják, hogy Isten segedelmével apátlan árvává teszszük gyermekeiket! Azért állnak és néznek bennünket, mert moccanni sem mernek. Ezért kell nekünk támadnunk. – A kijelentésre a katonák üdvívalgásban törtek ki. Az érsek felemelt kézzel parancsolt csendet. – Azt akarom, hogy induljanak előre az íjászok – kiáltotta –, de csakis az íjászok! Marjatok beléjük! Öljétek őket! Az Úr áldja meg mindnyájukat! Az Úr áldja meg a nyilaitokat!

Igy hát az íjászokra várt, hogy megnyissák az ütközetet. A skótok konokul megvetették a lábukat, abban a reményben, hogy az angolok kezdik a támadást, hiszen mindig könnyebb védekezni, mint rárontani a csatarendbe állt ellenségre, de most a gyűlölt angol íjászok léptek elő, hogy addig zaklassák, szurkálják és gyötörjék az ellenséget, amíg az vagy elmenekül, vagy megpróbál bosszút állni.

Thomas máris kiválasztotta legjobb nyilát. Vadonatúj vessző volt, olyannyira új, hogy még most is ragacsosnak érezte a zölde színű enyvet, amely a tollakat leszorító zsinórt a helyén tartotta. A nyílvessző kissé kihasasodott az acéltüske irányában, míg a tollak felé fokozatosan elvékonyodott, hogy a lehető legkeményebben csapódjon a célba. A pompás, egyenes kőrisszár harmad olyan hosszú volt, mint Thomas karja, és Thomas nem szándékozott elvesztegetni, noha a nyitólövést igen messziről kellett megejtenie.

Nagy távolságot kellett áthidalnia, hiszen a skót király a sereg központi sheltronjának hátsó részébe húzódott vissza, ugyanakkor a feladat korántsem tűnt lehetetlennek, hiszen fekete íja hatalmas volt, ő maga pedig fiatal, erős és pontos.

- Isten legyen velünk – mormolta Michael testvér.
- Célozzatok pontosan! – kiáltotta Lord Outhwaite.
- Az Úr vezesse a nyilaitokat! – harsant fel York érseke.

A dobok morajlása felerősödött, a skótok teli torokból felüvöltöttek, és Anglia íjászhadja előreindultak.

Bernard de Taillebourg nagyobb részét ismerte az öreg szerzetes történetét, ám most, hogy Collimore nyelve végre megeredt, nem akart közbeszólni. A történet egy családról szólt, amely Franciaország déli részének egy ködös birtoka felett uralkodott. A birtokot Astaracnak nevezték, közel esett a katharok földjeihez, és idővel maga is az eretnokség áldozatává esett. – Terjedt a hamis tanítás – mesélte Collimore atya –, akár a dögvész. A beltengertől az óceánig, északon egész Burgundiáig. – De Taillebourg tudta mindezt, mégsem szólt közbe; csak engedte, hogy az öregember tovább gombolyítsa a történetet, és leírja, miként menekültek a Vexille-ek a kathar eretnokséggel megfertőzött nemesek között utolsóként a kereszténység legtávolabbi szegletébe, miután a katharokat tűzzel-vassal elűdözték a földjeikről, hogy a máglyák gomolygó füstje tudassa az Úrral és angyalaival: helyreállították az igaz hitet a Franciaország és Aragónia között elterülő vidéken. – Ám mielőtt még elmentek – emelte Collimore barát tekintetét a fehérre meszelt boltozatra –, elrejtették eretnokségük kincseit.

– És a Grál is ezek közé tartozott?

– Azt mondják, de hát ki tudhatja? – Collimore testvér elfordította a fejét, és a homlokát ráncolta. – Mert ha birtokukban volt a Grál, az miért nem segítette őket? Ezt sosem értettem. – Lehunyta a szemét. Olykor, ha az öregember megállt, hogy lélegzetet vegyen, és ilyenkor mintha el is szundított volna, de Taillebourg kikémlelt a keskeny ablaknyíláson keresztül, hogy felmérje a szemközi dombon gyülekező két sereget. A hadak nem mozdultak,

noha hatalmas máglyára emlékeztető, pattogó-dübörgő hangot hallattak. A dübörgés az emberek üvöltéséből eredt, a pattogás a dobok morajától, a két összeszövődő motívum pedig úgy emelkedett és süllyedt, ahogyan a szél fel-feltámadt a Wear folyó fölé tornyosuló sziklabérc körül. De Taillebourg atya szolgája még most is az ajtónyílásban állt, ahol felig elrejtőzött az egyik jókora kőhalom mögött, amely sok más kőkupaccal egyetemben a vár és a katedrális közötti üres térben Magasodott. Szövevényes állványzat borította be a katedrális közelebb eső tornyát, és a kisebb fiúk, akik égtek a vágytól, hogy lopva pillantást vethessenek a küzdelemre, felkapaszkodtak az egymáshoz kötözött póznák pókhálójára. A kőművesek is félbehagyták a munkát, és a bámészkok számát gyarapították.

Most, miután feltette a kérdést, hogy a Grál vajon miért nem segítette a Vexille-eket, Collimore atya röpke álomba zuhant, de Taillebourg pedig odalépett a feketébe öltözött szolgálóhoz. – Te hiszel neki?

A szolga megvonta a vállát, és nem válaszolt.

– Hallottál bármi újat? – kérdezte de Taillebourg.

– Hogy Ralph atyának született egy fia – felelte a szolga. – Erről nem tudtam.

– Beszélünk kell azzal a fiúval – közölte a dominikánus komor hangon, azután visszafordult, amint az öreg szerzetes ébredezni kezdett.

– Hol tartottam? – kérdezte Collimore testvér. A szája szegletéből vékony nyálpatak csorgott alá.

– Testvérem azon tűnődött, miért nem segítette a Grál a Vexille-eket – emlékeztetett de Taillebourg.

– Mert így kellett volna történnie – vette fel a társalgás fonalát az öreg szerzetes. – Ha birtokukban volt a Grál, nem kellett volna hatalmassá válniuk?

De Taillebourg atya elmosolyodott. – Tegyük fel, hogy a Grál egy hitetlen muzulmán birtokába kerül. Testvérem szerint az Úr rá is átruházná a serleg hatalmát? A Grál hatalmas kincs, testvérem, a legnagyobb valamennyi e világi kincs közül, mégsem lehet hatalmasabb, mint maga az Úr.

– Nem – értett egyet vele Collimore testvér.

– Ezért, ha az Úrnak nem tetsző a Grál őrzője, a Grálnak sem lehet hatalma.

– Igaz – ismerte el Collimore testvér.

– Azt mondja, a Vexille-ek elmenekültek?

– Elmenekültek az inkvizítorok elől – vetett Collimore testvér lapos pillantást de Taillebourg atyára –, és a család egyik ága ide, Angliába jött, ahol tett némi jó szolgálatot a királynak. Persze nem a jelenkori királynak – tette hozzá a szerzetes –, hanem az ő dédapjának, az utolsó Henriknek.

– Miféle szolgálatot? – vont a szemöldökét de Taillebourg.

– A királynak adták Szent György lovának egyik patáját. – A szerzetes úgy beszélt, mintha az ilyen dolgok természetesek lennének. – Egy aranyba foglalt patát, amely csodás dolgokra képes. Legalábbis a király hitt benne, miután a fia megérintette a patkót, és kigyógyult a lázából. Úgy tudom, azt a patkót ma is a westminsteri apátságban őrzik.

A család jutalom gyanánt földhöz jutott Cheshire-ben,

mesélte tovább Collimore barát, és ha eretnek is maradt, annak nem adta jelét, de éppúgy élt, mint akármely más nemesi család. Hanyatlásuk akkor vette kezdetét, amikor a jelenlegi király anyja a Mortimer család segítségével igyekezett meggátolni a fiát abban, hogy átvegye a hatalmat. A Vexille-ek a királyné pártjára álltak, így amikor ő elbukott, a kontinensre kellett menekülniük. – Valamennyien elmentek – sóhajtott fel Collimore barát –, kivéve egyiküket, a legidősebb fiút, aki természetesen Ralph volt. Szerencsédén Ralph.

– De ha a család visszamenekült Franciaországba, akkor testvéremnek miért kellett kezelnie őt? – kérdezte de Taillebourg, és gyanakvó kifejezés jelent meg az arcán, amelyet még most is véres horzsolások és sebhelyek borítottak attól, ahogyan aznap reggel a kőoszlopnak verte a fejét. – Miért nem végezték ki, mint hitszegőt?

– Belépett a papi rendbe – tiltakozott Collimore testvér –, hogyan is végezhetnék volna ki?! Amellett, mindenki tudta, mennyire gyűlöli az apját, s hogy nyíltan a király pártját fogja.

– Akkor mégsem volt teljesen örült – jegyezte meg de Taillebourg szárazon.

– Amellett dúskált a pénzben – ment tovább Collimore –, nemesi rangba született, és állítása szerint ismerte a Vexille-ek titkát.

– A kahtarok kincsének a helyét?

– De a démonok akkor sem hagyták nyugodni! Püspöknek nevezte magát, és vad prédikációkat tartott London utcáin. Azt mondta, új keresztes hadjáratot indít, hogy kiűzze a

hitetleneket Jeruzsálemből, és azt ígérte, hogy a Szent Grál győzedelmessé teszi őket.

– Ezért kellett bezárni?

– Azért küldték hozzám – csóválta a fejét Collimore testvér feddően –, mert köztudomásúlag értettem a démonok legyőzéséhez. – Ábrándozva sóhajtott fel. – A magam idejében százával üttem el őket! Százával!

– Ralph Vexille-t mégsem tudta teljesen kigyógyítani?

A szerzetes megrázta fejét. – Az Úr olyan hével és szenvedéllyel átkozta meg, hogy szüntelenül zokogott, üvöltött, s addig büntette magát, amíg vére ömlött. – Collimore testvér megborzongott, amint ráébredt, hogy a leírás akár de Taillebourgra is ráillene. – És az asszonyok is kísértették. Azt hiszem, ebből sosem sikerült őt kikúrálni, de ha nem is tudtuk kiűzni belőle a démonokat, annyit azért elértünk, hogy azok mélyen elrejtőztek benne, és csak nagy ritkán mertek mutatkozni.

– Vajon a Grál is olyan álom csupán, amelyet a démonok sugalltak neki? – kérdezte a dominikánus.

– Mi is ezt akartuk megtudni – felelte kitérően Collimore testvér.

– És mit sikerült kideríteni?

– Gazdáimnak azt mondtam, hogy Ralph atya hazudott. Hogy csak kitalálta a Grált. Hogy nincs semmi igazság a locsogásában. Azután, amikor a démonok többé már nem zaklatták, elküldtük őt egy kis egyházkerületbe, messze délre, ahol szabadon prédikálhatott a sirályoknak és a fókáknak. Többé már nem hívatta magát nagyúrnak, egyszerűen Ralph atya lett, és miután elküldtük, el is

feledkeztünk róla.

– Elfeledkeztek róla? – húzta fel a szemöldökét de Taillebourg. – De hiszen híreket kapott felőle. Megtudta, hogy született egy fia.

Az idős szerzetes bólintott. – Van egy rendházunk Dorchester közelében, onnét üzenték meg. Testvéreink tudatták velünk, hogy Ralph talált magának egy asszonyt, a tulajdon gazdasszonyát, de hát melyik vidéki pap cselekszik másként? Megtudtuk azt is, hogy fia született, és hogy a templomában felakasztott egy viharvert lándzsát, amelyet Szent György lándzsájának nevezett.

Taillebourg kikémlelt a nyugati domb felé, ahol a zajongás hirtelen felerősödött. Úgy tűnt, mintha az angolok, akik számban messze elmaradtak a skótok mögött, előretörnének, ami annyit *tett* hogy el fogják veszíteni az ütközetet, ez pedig nem jelentett mást, mint hogy de Taillebourg atyának mielőbb el kellett hagynia a rendházat, sőt magát a várost is, mielőtt még Sir William Douglas bossúja utoléri. – Testvérem azt mondta az előljárónak, hogy Ralph atya hazudott. De csakugyan így volt?

Az öreg szerzetes nem felelt, és de Taillebourg számára úgy tűnt, mintha egy lélegzetvételnyi időre az egész mindenség megdermedt volna. – Nem hinném, hogy hazudott – suttogta Collimore.

– Akkor miért állította, hogy igen?

– Mert megkedveltem – felelte egyszerűen Collimore testvér –, és nem hiszem, hogy kiszedhettük volna belőle az igazat, még ha megostorozzuk, halálra éheztetjük vagy jeges vízbe fojtjuk is. Ártalmatlannak tartottam, és úgy

gondoltam, jobb a dolgot Istenre bízni.

De Taillebourg kitekintett az ablakon. A Grál, gondolta, a Szent Grál. Az Úr vérebei végre szagot fogtak. Meg fogja találni! – A család egyik tagja visszatért Franciaországból – fordult vissza a dominikánus –, és elrabolta a lándzsát, azután megölte Ralph atyát.

– Hallottam róla.

– A Grált ugyanakkor nem találta meg.

– Istennek legyen hála! – nyögött fel Collimore testvér elhaló hangon.

De Taillebourg mozgolódásra lett figyelmes, és látta, hogy szolgálja, aki eddig odaadóan figyelt, most az udvar felé fordul. A szolga bizonyosan közeledni hallott valakit, de Taillebourg pedig közelebb hajolt Collimore testvérhez, és lehalkította a hangját, hogy senki se hallgathassa ki őket. – Hányan tudnak Ralph atyáról és a Grálról?

Collimore testvér hosszasan elgondolkodott. – Évek óta senki sem beszélt erről – válaszolta végül –, amíg csak be nem iktatták azt az új püspököt. Nyilván ő is meghallotta a szóbeszédet, mert faggatózni kezdett. Annyit mondtam neki, hogy Ralph Vexille háborodott volt.

– És ő hitt testvéremnek?

– Csalódottnak tűnt. A katedrálisnak akarta volna a Grált.

No persze, gondolta de Taillebourg, hiszen bármelyik katedrális is birtokolta a Grált, rövid úton a keresztény világ leggazdagabb temploma lett. Még Genua is ezrével fogadta a zarándokokat, pedig csupán egy rikítóan zöld üvegkupával büszkélkedhetett, amelyet nem átallt Grálnak nevezni. A valódi Grál százezérel vonzaná az embereket,

akik tárkocsiszámra hoznák a pénzt és az ékszereket. Királyok, királynék, hercegek és grófok tolongának a katedrális hajóiban, hogy egymással vetekedve kínálják fel gazdagságukat.

A szolga eltűnt, hangtalanul besurrant az egyik kőhalom mögé, de Taillebourg pedig kivárt, figyelte az ajtót és azon tűnődött, milyen újabb akadályra számíton. Azután akadály helyett egy fiatal pap bukkant fel, aki egyszerű, durva vászonöltözetet viselt, míg széles, jámbor, napbarnított arcát rendezetlen hajfürtök keretezték. Egy fiatal, sápadt, törékeny teremtés is vele tartott. A leány nyugtalannak tűnt, a pap azonban lelkesen üdvözölte de Taillebourgot. – Szép jó napot, atyám!

– Magának is, atyám! – viszonzta az előzékenységet de Taillebourg. Szolgája újra felbukkant az idegenek háta mögött, hogy elállja a visszautat, hacsak de Taillebourg engedélyt nem ad a távozásukra. – Épp Collimore testvérünket gyóntatom – jegyezte meg de Taillebourg.

– Remélem, nincs sok dolga – mosolyodott el szélesen Hobbe atya. – Ön ugye nem angol, atyám?

– Francia vagyok – felelte de Taillebourg.

– Akárcsak én – szólt közbe Eleanor francia nyelven –, és azért jöttünk, hogy beszéljünk Collimore testvérrel.

– Hogy beszéljenek vele? – kérdezte kellemes társalgási modorban de Taillebourg.

– A püspök úr küldött bennünket – húzta ki magár büszkén Eleanor –, és őfelsége, a király.

– Melyik király, gyermekem?

– *Edouard d'Angleterre* – büszkélkedett Eleanor. Hobbe

atya, aki nem értett franciául, tanácstalanul járatta a tekintetét Eleanor és a dominikánus között.

– Miért küldött ide Edward? – kérdezte de Taillebourg, s amikor Eleanor zavarában nem válaszolt, megismételte a kérdést. – Miért küldött ide Edward?

– Nem tudom, atyám – sütötte le a szemét Eleanor.

– Szerintem igenis tudod, leányom, igenis tudod. – Felállt, és Hobbe atya, aki hirtelen bajt szimatolt, megragadta Eleanor csuklóját, hogy kivonsolja a lányt a cellából, ám de Taillebourg biccentett a szolgának, és Hobbe atya felé intett. Az angol pap még akkor is azon törte a fejét, mit talál ennyire gyanúsak a dominikánus viselkedésében, amikor a penge a bordái közé siklott. Elcsukló hangot hallatott, azután felköhögött, és a lélegzet a torkán akadt, amint lecsusszant a hideg kövekre. Eleanor próbált elszaladni, de nem jutott messzire; de Taillebourg elkapta a csuklóját, és durván visszarántotta az ajtóból. A lány felsikoltott, a dominikánus pedig az ajkára tapasztotta a tenyerét, hogy elhallgattassa.

– Mi történik itt? – kérdezte Collimore testvér.

– Bevégezzük Isten munkáját – felelte de Taillebourg habozás nélkül –, bevégezzük Isten munkáját.

És a domboldalon felröppentek a nyilak.

Thomas előrehaladt a bal oldali hadtest íjászaival együtt, és alig tett húsz lépést, amikor közvetlenül a vizesárok, a rézsű és néhány újonnan ültetett kökénybokor mögött a csapat máris arra kényszerült, hogy jobbra széles ívben megkerülje a domboldal jókora bemélyedését, amelynek oldalai

túlontúl meredeknek bizonyultak a szántáshoz. A katlant ölyvharasztal töltötték ki, amelynek levelei rég megsárgultak, míg a túsó oldalán zuzmóval borított kőfal húzódott, s amint megpróbált átmászni, Thomas nyíltáskáját kiszakította a fedés egy éles pereme. Csak egyetlen nyíl hullt ki, de az egyenesen bele a bozótosba, s miközben Thomas igyekezett eldönteni, hogy ezt jó vagy rossz előjelnek vegye-e, a skót dobok zajongása vonta el a figyelmét. Felkapta a nyílveesszőt és továbbszaladt. Most már az ellenség összes dobosa a bőroket püfölte, de olyan hévvel, hogy szinte maga a levegő is lüktetni látszott. A skót fegyveresek megemelték pajzsukat, hogy azokkal oltalmazzák a pikásokat, míg egy számszeríjas hátratekerde a kenderideg felajzását végző motollát, majd az ideget rögzítette az elsütőbillentyű horgába. A férfi nyugtalanul tekintett fel a közelgő angol íjászokra, azután eleresztette a motolla forgatókarját, hogy egy fémíjat helyezzen a számszeríjon végigfutó horonyba. Az ellenség újra üvöltöni kezdett, és Thomas most már néhány szót is ki tudott venni kiáltásukból. – Ha gyűlölitek az angolokat – hallotta, azután a számszeríj nyila elszisszent mellette, és ő egy csapásra megfeledkezett az ellenség kántálásáról. Százával törtek át az angol íjászok a mezőn, többségük rohamtempóban. A skótok csak néhány számszeríjjal rendelkeztek, ám azok hatótávolságukat tekintve felülmúlták a hosszú angol íjakat, amelyek csak közelebről bizonyultak hatásosnak. Egy nyílveessző csusszant végig a fűvön Thomas előtt. Nem számszeríjból, hanem a kevés skót íjak egyikéből lőtték ki, és a felbukkanása azt jelezte,

hogy lassan ők is lőtávolságon belül kerültek. Az első angol íjászok már meg is torpantak, hogy hátrahúzzák fegyverük idegét, azután a nyílveszők felszöktek az égre. Egy párnázott bőrmellényt viselő íjász hátrabukott, homlokában egy számszerű fémnyilával. Vér fröccsent az égbolt felé, amelyre utolsó, közel függőlegesen kilőtt nyila hasztalanul kapaszkodott fel.

– Célozzatok az íjászokra! – kiáltott el magát egy rozsdás mellvértet viselő férfi. – Elsőként az íjászokat öljétek meg!

Thomas megállt, és keresni kezdte a királyi jelvényt. Jobbra találta meg, méghozzá tisztos távolságban, ám a maga idejében ennél sokkal távolabbi célpontokat is kilőtt, ezért elfordult, megvetette a lábát, azután Isten és Szent György nevében az idegre illesztette az előre kiválasztott nyilat, és egészen a füléig hátrahúzta a fehér lúdtollakat. II. Dávidra, Skócia királyára célzott, látta a nap aranyló csillogását a királyi sisakon, ahogyan azt is, hogy a király nyitva hagyta a sisak rostélyát, azután célba vette a mellkasát, igazított egy kicsit az íj oldalszögén, hogy kiegyenlítse a szelet, majd eleresztette az ideget. A nyíl egyenesen haladt, nem ingott meg, ahogyan egy rosszul elkészített vessző tette volna; Thomas némán figyelte, ahogyan felkapaszkodik az égre, majd le hull, azután látta, ahogyan a király hátrabukik a nyeregben, és az udvaroncok összezárulnak körülötte, ő pedig máris egy másik nyilat készített elő, és keresni kezdte a következő célpontot. Egy skót íjász kibicegett a sorból, a combjában egy nyílveszővel. A fegyveresek összezártak a sebesült körül, súlyos pajzsokkal foldozták be az arcvonal részét. Thomas kutyák ugatását hallotta az

ellenséges alakzat mélyéről, vagy talán a félvad törzsek állati üvöltése ért el hozzá. A király oldalt fordult, miközben emberei fölé hajoltak. Az égboltot betöltötte a röppenő nyilvesszők sziszegése, amely az íjak pengésével összeszövődve ütemes harci zeneként állandósult – a franciák ezt nevezték az ördög hárfajátékának. Thomas már nem látott egyetlen ellenséges íjászt sem. Valamennyien célpontként kínálkoztak az angol íjászok számára, és a nyilak kíméletlenül kiirtották őket, így az angolok immár a pikákkal, kardokkal, szekercékkel és lándzsákkal felfegyverzett skótok ellen fordították lövedékeiket. A klánok harcosai, valamennyi csupa haj, szakáll és féktelen indulat, a fegyveresek mögött várakoztak, akik hat-nyolc ember mélyen sorakoztak fel, így a nyilak a vérteteket és a pajzsokat találták meg. A skót lovagok, fegyveresek és pikások tőlük telhetően igyekeztek menedéket keresni az acélzápor elől, de néhány nyíl mindig megtalálta a pajzsok közötti réseket, míg mások egyenesen keresztültörték a bőrrel borított fűzfa pajzsokon. A pajzsokba csapódó nyilak tompa pufogása idővel versenyre kelt a dobok harsányabb zajongásával is.

– Előre, fiúk! Előre! – biztatta az íjászok egyik vezetője az embereit arra, hogy menjenek húsz lépéssel még közelebb az ellenséghez, mert így a nyilak még nagyobb erővel csapódnak majd a skót sorokba. – Öljétek őket, fiúk! – Két embere élettelenül feküdt a fűvön, bizonyítékeként annak, hogy a skót íjászoknak sikerült kárt tennie a támadókban, mielőtt az angol nyilak végeztek volna velük. Egy másik angol íjász úgy botorkált, mintha beivott volna, a saját

vonalai felé támo lygott, és a hasát markolászta, ahonnet vérpatakok folytak végig a lábszárán. Egy ij idege elpattant és félrehordta a nyilat; az ijász szitkozódva kutatott a táskájában a tartalékideg után.

A skótok immár semmit sem tehettek. Nem maradt egyetlen ijászuk sem, az angolok pedig egyre közelebb és közelebb araszoltak, míg a nyilak már lapos röppályán haladtak, acélhegyükkel keresztülfurakodtak a pajzsokon, sodronyvérteken, de még a lemezpáncélokön is. Thomas alig hetven méternyire lehetett az ellenséges vonaltól, és hideg eltökéltséggel válogatta meg célpontjait. Láta, hogy egy férfi lába kilóg a pajzs alól, és egy nyíllal átlötte a combját. A dobosok elmenekültek, és eldobták hangszereiket, amelyek bőre felhasadt, akár a túlérett gyümölcsöké. Egy csataló közel húzódott a gyalogosokhoz, Thomas pedig mélyen a deres mellkasába temetett egy nyílvesszöt, és mire meglelte a következő célpontot, a ló már fel is bukott, a katonák pedig rémülten menekültek az összevissza csapkodó vasalt paták elöl, s ezek az emberek, mihelyt felfedték magukat a pajzsfal mögöl, maguk is a földre zuhantak, amint a nyílvesszök megtalálták öket. Egy pillanattal később tucatnyi hosszú szörü, sárga agyaráú és veszettül csaholó véreb tört elő a hátrafelé húzódó alakzatból, majd bukott fel a nyílzáporban.

– Mindig ilyen könnyű? – kérdezte szomszédjától egy ifjone, aki láthatóan most először harcolt.

– Csak, ha a másik oldalon nincsenek ijászok – felelte az idősebb férfi –, és ameddig kitartanak a nyilaink. Azután már átkozottul nehéz.

Thomas hátrahúzta és elengedte az ideget, éles szögben lőtt bele a skót arcvonalba, hogy rést találjon a pajzsok között, és nyilvesszeje belefúródjon egy szakállas férfi arcába. A skót király megmaradt a lován, de most már négy, nyilakkal teletöltött pajzs is védelmezte, és Thomas visszaemlékezett a picardiai dombokon felfelé kapaszkodó csatalovakra, amelyek nyakából, lábából és testéből mindenütt fehér tollas nyilvesszők meredeztek. Belebotort kiszakadt táskájába, előhalászott egy újabb nyilat, és kilőtte a király lovára. Az ellenség immár súlyos választás elé került: vagy elmenekül a halálos nyílzápor elől, vagy megrohamozza a kisebb angol hadat, és a pajzsok mögül felharsanó dühödt kiáltásokból ítélve inkább az utóbbi megoldást választotta.

Thomas is átlátta a megváltozott helyzetet. Egy utolsó lövésre még maradt ideje, azután hirtelen szörnyűséges üvöltés harsant, s bár senki sem adott parancsot, az egész skót arcvonal rohamra indult. A harcosok üvöltve-sikoltva, a nyilaktól féktelen haragra gerjedve rontottak előre, és az angol íjászok menekülőre fogták a dolgot. Ezernyi feldühödött skót indult rohamra, és egy szemvillanással később le is rohanhatta az íjászokat, még ha azok ki is lőtték minden nyilvesszőjüket, ezért az angolok hanyatt-homlok menekültek, hogy saját fegyvereseik mögött keressenek menedéket. Thomas elesett, amint megpróbált átmászni a kőfalon, de azonnal talpra ugrott és továbbrohant, azután látta, hogy a többi íjász megtorpan, és löni kezd üldözőikre. A kőfal feltartotta a skótokat, ezért maga Thomas is visszafordult, hogy kilőjön két nyilvesszőt

a védtelen skótokra, mielőtt az ellenség leküzdí az akadályt, és továbbkergeti őket. Thomas az angol arcvonal egy kis hasadéka felé rohant, ahol Szent Cuthbert oltárterítője lengett, ám ezt a rést hamarosan eltömítették az angol íjászok, akik kétségbeesett igyekezettel próbáltak a vértések mögé kerülni, ezért Thomas kitért, hogy megcélozza azt a hajszálnyi hasadékot, amely a sereg jobb szárnyát és a domb meredek oldalát elválasztotta egymástól.

– Pajzsokat fel! – förmedt rá a fegyveresekre egy sokat látott harcos, aki felcsapva hordta sisakrostélyát. – Felkészülni! – Az alig négy-öt embernyi széles alakzatban harcoló angolok megvetették lábukat, hogy előretartott pajzsokkal fogják fel a heves roham erejét. – Szent Györgyért! Szent Györgyért! – kiáltotta valaki. – Tartsatok ki! Állítsátok meg őket!

Thomas mostanra beékelődött a sereg szárnyába, és visszafordult, hogy lássa, amint a kapkodva rohamozó skótok kiszélesítik soraikat. Védekező alakzatban még minden ember szorosan összezárt a szomszédjaival, ám most, rohamozás közben a skótok szétszóródtak, és ez azt jelentette, hogy a nyugati sheltron leszorult a domb lankájára, a mély katlanba, ami váratlanul leszűkítette a csatateret. A skótok a bemélyedés aljáról kétségbeesetten néztek fel az égre.

– Íjászok! – kiáltotta Thomas, aki újra Franciaországban érezte magát, ahol ő parancsolt Will Skeat embereinek. – Íjászok! – üvöltötte, miközben a mélyedés pereme felé rohant. – Most öljétek őket! – A férfiak felsorakoztak

mellette, diadalittasan kiáltottak fel, és megfeszítették ijaikat.

Most érkezett el az öldöklés, az ijászok ideje. A skótok jobb szárnya az ingoványos katlanba tévedt, az angolok pedig felülről lőttek rájuk, és nem hibázhattak. Két szerzetes hordta a tartalék nyílkötegeket, és minden köteg huszonnégy nyilat tartalmazott, amelyeket a két keményített bőrkorong egyenlően osztott szét, így a nyilak különváltak egymástól, és a tollúk nem sérülhetett meg. A szerzetesek átvágták a nyilakat összetartó zsinórokat, és a vesszőket kiszórták a földre az ijászok mellé, akik újra és újra felajzották fegyverüket, majd újra és újra végeztek a halálatlanban rekedt skót szárny egy fegyveresével. Thomas fülsüketítő robajt hallott, amint a fegyveresek összecsaptak a harcmező közepén, ám itt, az angolok balján a skótok sosem érhették el ellenségeik pajzsát, örökre az elsárgult ölyvharaszt halálos birodalmában rekedtek.

Thomas a gyermekkorát Hooktonban, egy kis dél-angliai faluban töltötte, ahol a tenger felé tartó kis folyó mély csatornát vájt a kavicsos partba. A kígyózó csatorna kis földnyelvet hagyott maga után, amely megvédelmezte a halászhajókat, és egyszer egy évben, amikor a patkányok túlságosan elszaporodtak a hajók fenékterében, hatalmas köveket hordtak a fedélzetre, azután hagyták, hogy a dagály elárassza a bűzlő fatesteket. A falu gyerekei valóságos örömnepet ültek ilyenkor – a Hook tetején állva várták, hogy a patkányok menekülni kezdjenek az elárasztott hajókról, azután, örömben felhőtlenül

nevetgélve és sikongatva, halálra kövezték a kártevőket. A patkányok páni rémületbe estek, ami csak még inkább feltüzeltelte a gyerekeket, akiket minden oldalról körülvettek a nevetgélő, tapsoló és őket biztató felnőttek.

Most is valami hasonló történt. A skótok a lejjebb eső területre szorultak, az íjászok pedig a kinyúló földnyelven álltak, és élet-halál uraivá váltak. A nyilak egyenesen villantak lefelé a domboldalon, roptuk szinte minden ívet nélkülözött, majd ugyanolyan émelyítő csattanással találtak be, mint amikor a tagló belehasít a vágóállat nyakába. A skótok gyötrődtek és odavesztek a katlanban; vörösen izzott a sárga őszi ölyvharaszt. A fegyveresek közül többen megpróbálták felkapaszkodni a rézsűn gyötrelmeik okozói felé, de ezáltal csak még könnyebb célpontul kínálkoztak; mások a túlsó oldalon próbáltak kereket oldani, és nyilat kaptak a hátukba, míg a többiek szétszóródva menekültek lefelé. Sir Thomas Rokeby, Yorkshire seriffje felfigyelt igyekezetükre, és kiharcolta két tucat emberét, hogy nyergeljen fel, és tisztítsa meg a völgyet. A vértés lovasok széles ívben lengtették pengéiket, és a csillagbuzogányok bevégezték az íjászok véres munkáját.

A katlan alja egyetlen vonagló, vérző tömeggé vált. Egy lemezpáncélt és tollas sisakot viselő férfi megpróbált kúszva menekülni a mézárszékből, mire két nyílvesző járta át a mellvértjét, míg egy harmadik a sisakrostély részébe fúródott, és a férfi rángatózva bukott fel. A pajzsára festett sólyomból tucatnyi nyílvesző állt ki. A nyilak idővel már nem záporoztak olyan hevesen, miután alig maradt leöltni való skót; ekkor az első íjászok kivont késsel indultak

meg lefelé, hogy kifosszák a halottakat, és megöljék a sebesülteket.

– Akkor most ki gyűlöli az angolokat? – kiáltott fel az egyik íjász gúnyosan. – Gyerünk, ti anyaszomorítók, hadd halljam! Ki gyűlöli az angolokat?

Azután középről rémült kiáltás harsant. – Íjászok! Jobbra! Jobbra! – A hangból teljes kétségbeesés sugárzott. – Jobbra, az isten szerelmére, de azonnal!

A hátramaradt angol fegyveresek még alig bocsátkoztak harcba, amikor az íjászok már a teknőben rekedt skótokat öldösték. Az angol középhad kitartott, minthogy az érsek emberei egy kőfal bőgött sorakoztak fel, amely hatékonyan vetett gátat a skót rohannak, noha a fal csak derékig ért. A támadók döfködhatték kaszabolhatták és rugdoshatták a fedőköveket, megpróbálhatták megmászni, sőt akár kövenként lebontani az egész falat, akkor sem jutottak túl rajta, s ezzel a roham lendülete megtört, az angolok pedig, noha jócskán kevesebben voltak, meg tudták tartani állásaikat, még ha a skótok feléjük is döfködtek a hosszú pikákkal. Az angol lovagok némelyike lováért kiáltott, majd miután nyeregbe szállt, és magához vette lándzsáját, felzárkózott bajtársai mögé, és lándzsájával célba vette a skótokat. Más fegyveresek félrehajoltak a feléjük döfő pikák elől, kardokkal és szekercékkel hadakoztak, és mindeközben bal felől becsapódtak az első hosszú nyilvesszők. A középütt tomboló hangzavar a hátsó sorokban rekedt katonák üvöltéséből, a sebesültek sikolyaiból, az egymásnak csapódó kardok pengéséből, a széthasadó pajzsok roppanásából, az összekoccanó pikák

és lándzsák csörgéséből állt össze, az arcvonalak azonban kintartottak, így mindkét harcoló fél nekiperéselődött a kőfalnak, és csak küzdött, döfködött és kaszabolt, szenvedett, vérzett és odaveszett.

Ám az angolok jobbján, ahol Lord Neville és Lord Percy parancsolt, a fal befejezetlen maradt; a hevenyészetten felrakott néhány kősor nem állhatott ellen a skót bal szárnynak, amelyet March earlje és a király unokaöccse, Lord Robert Stewart vezetett. A városhoz legközelebb eső sheltron egyben a legnagyobbak is számított a skót hadtestek között, és a fegyveresek olyan mohón vetették magukat az angolokra, akár a kiéhezett farkasok. A támadók vérre szomjaztak, és az angolok úgy futottak bős dühük elől, akár a bárányok a vicsorgó agyarak láttán, azután a skótok összecsaptak az angol jobb szárnyal, és a támadás lendülete egymagában mintegy húszlépésnyire hátravetette a védőket, mielőtt a fegyvereseknek valahogyan sikerült meg állítania a skótokat, akik már az általuk leölt és megsebesített angolokon gázoltak keresztül. Az egymáshoz préselt angolok lekuporodtak a pajzsaik mögött, és magukra vették az ellenség nyomását, miközben kardjukkal a skótok bokája és arca felé döfködtek, és felnyögtek az erőfeszítéstől, amely a roppant horda visszatartásához kellett.

Az első sorokban hatalmas erőt követelt a harc. A katonákat hátulról tolták előre, így az angolok és a skótok szerelmesekként simultak egymáshoz, miközben a közelségtől, a szűkös hely miatt alig használhatták a kardjukat, még moccanni se tudtak. A mögöttük

harcolóknak több helye maradt, és egy skót lecsapott a pikájával, amelyet roppant csatabárdként forgatott; a penge belehasított egy ellensége sisakjába, s éppoly könnyen hatolt keresztül acélon, bőrbélésen, fejbőrön és koponyán, mintha mindaz csak nyers tojás lett volna. Tucatnyi embert is beterített a szétfröccsenő vér, amint a halott katona elvágódott, és máris újabb skót katonák furakodtak be az általa hagyott résbe; egy harcos megbotlott a tetemben, és felsikoltott, amint egy angol elfűrészelte védtelen nyakát tompa késével. A pika újra lecsapott, végzett egy másik ellenséggel is, és ezúttal, amint a penge felemelkedett, a halott sisakjának összeroncsolódott rostélya is ott ragadt a véres tuskén.

Az épen maradt dobok újra rákezdték a dübörgésre, és a skótok felvették az ütemet. – Bruce! Bruce! – kántálták sokan, míg mások védőszentjüket hívták segítségül. – Szent András! Szent András! – Lord Robert Stewart, aki kihívó előkelőséggel öltözött sárgába és kékbe, sisakjának szemöldökét pedig arannyal ékesítette, kétkezes kardjával kaszabolta az angol fegyvereseket, akik hátrébb húzódtak a skótok féktelen dühe láttán. – Előre! – rivallt Stewart az embereire. – Előre! Öljétek őket! Öljétek őket! – A király ígéretet tett rá, hogy a karácsonyt már Londonban ünnepli meg, s úgy tűnt, alig maréknyi rémült ellenfél áll csak az ígéret teljesülésének útjába. Alig néhány kardcsapás választotta el őket Durham, York és London gazdagságától; Norwich, Oxford, Bristol és Southampton minden kincse az övék lehet, ha átgázolnak néhány ellenségük tetemén. – Skóciáért! Skóciáért! Skóciáért! –

kiáltotta Lord Robert. – Skóciáért! – A pikás, aki a fennakadt rostély miatt nem forgathatta akadálytalanul a fegyverét, annak kampós végével kalapálta egy másik angol sisakját, ezáltal nem felhasította, de sokkal inkább összezúzta a fémet, és az összelapult sisak belevájt a haldokló koponyájába, hogy a vér és a pépes agyvelő a rostély résein át szivárgott el. Egy angol felüvöltött, amint egy skót pika a láncvértjén keresztül is az ágyékába döfött. Egy fiú, alighanem egy apród, sikoltva pördült meg; szeme vérben úszott egy kardcsapás következtében. – Skóciáért! – Lord Robert már orrában érezte a diadal édes illatát. Olyan közel jártak a sikerhez! Tovább tolakodott előre, megérezte az angol sor vonaglását, és hátrébb húzódott, hogy lássa, milyen erőtlenül vékony az ellenséges arcvonala, azután elhárított egy csapást a pajzsával, majd előredöfött, hogy leölje egyik elesett és megsebzett ellenségét, és visszaüvöltött fegyvernőkeinek, hogy keressék azokat a vagyonos angol nemeseket, akiknek a váltságdíja gazdaggá tette a Stewart-házat. A férfiak hörögtek, amint előredöftek és vagdalkoztak. Egy félvad északi kivonta magát a küzdelemből, és zihálva kapkodott levegő után, miközben megpróbálta visszatartani a felszaggatott hasából kitüremkedő zsigereket. Egy dobos tovább ösztökélte előre a skótokat. – A lovamat! – rivallt rá Lord Robert egy fegyvernőkre. Tudta, hogy a meggyengült angol sor bármelyik pillanatban összeroppanhat, s ekkor nyeregbe kell szállnia, hogy lándzsájával üldözőbe vegye a legyőzött ellenséget. – Előre! Előre! – üvöltötte. – Előre! – És ekkor a hosszú szárú pikát forgató férfi, az a skót óriás,

aki rést vágott az angolok első sorába, és eddig egymagában tört utat dél felé az ellenséges fegyveresek között, hirtelen döbbsent, éles hangot hallatott. Magasba emelt pikája, amelyről mostanáig nem tudta lefejtani az elgörbült rostélyt, visszahanyatlott. A férfi összerándult, ajka hangtalanul nyílt meg és csukódott össze; hang nem tört fel a torkából, amelyből hosszú, fehér tollas nyílvevessző meredt előre.

Egy nyílvevessző, látta döbbsenten Lord Robert, azután a levegő hirtelen eltelt az újabb nyilakkal, ő pedig kapkodva zárta le sisakrostélyát, és burkolózott ismét a sötétségbe. Az átkozott angol íjászok visszatértek.

Sir William Douglas nem is döbbsent rá, mennyire mély és meredek falú az ölyvharasztal benőtt katlan, amíg el nem ért a kaptató lábához, hogy ott az íjászok keresztüzében találja magát, s ne tudjon haladni se előre, se hátra. A skót fegyveresek első két sora máris kihullt, a katonák vagy odavesztek, vagy súlyos sebeket kaptak, és a testek olyan magas halmot emeltek előtte, amelyen nem tudta keresztülverekedni magát a súlyos páncélban. Robbie bösz üvöltéssel próbálta megmászni az emberhegyet, Sir William azonban minden teketória nélkül visszarántotta, és belökte a bokrok közé. – Nem azért jöttünk, hogy itt dögöljünk meg, Robbie!

– Átkozottak!

– Talán átkozottak, de nem ostobák! – Sir William lekuporodott unokaöccse mellé, és mindkettőjüket megvédte a hatalmas pajzzsal. Szóba sem kerülhetett,

hogy visszahúzódjanak, hiszen így elmenekültek volna az ellenség elől, előbbre viszont nem juthattak, ezért nem maradt más, mint hogy eltűnődjenek a pajzs fűzfájába csapódó nyilvesszők kivételes erején. Szakállas klántagok egy csoportja viharzott el mellettük, még védtelenebbül, mint a többi fegyveres, hiszen ők még fémvéretezetet sem voltak hajlandók húzni, hogy vad üvöltéssel és csupasz lábbal kapaszkodjanak fel a haldokló skótok halmára, azután sisteregni kezdtek az angol nyilvesszők, és visszavetették az északiakat. A nyilak felhasadó hólyaghoz hasonló hangot adtak, amint célba találtak, a klánok tagjai pedig sikoltoztak, hörögtek és görcsösen megvonaglottak, amint egyre több nyíl fúródott a soraikba, minden nyilvessző nyomán felfröccsent a vér, így Sir William és Robbie Douglas, akik sértetlenül meglapultak a hatalmas pajzs alatt, hamarosan úsztak a kiontott nedvekben.

A fegyveresek közeli soraiban támadt hirtelen tumultus nyomán újabb nyilvesszők záporoztak a közelükben, és Sir William dühödten förmedt rá a katonákra, hogy feküdjenek el, hátha a mozdulatlanságukkal sikerül meggyőzniük az angolokat arról, hogy egyetlen skót sem maradt életben, ám a fegyveresek visszakiáltottak, hogy Moray earljét találat érte. – Épp ideje – mordult fel Sir William, aki az earlt még az angoloknál is jobban gyűlölte, és elégedetten vigyorodott el, amikor hírért vette, hogy őlordsága nemcsak hogy megsebesült, de meg is halt; azután újabb nyilak fojtották bele a szót az earl tányérnyalóiba, és Sir William hallotta a fémnek csapódó nyilak érces pengését, a testeket és a fapajzsokat átjáró acélhegyek tompa

puffanását; amikor pedig a nyílzápor elállt, nem maradt más, csak a hörgések és a zokogás hangjai, és az elfojtott, sziszegő lélegzetvételek, amint a fegyveresek kiszenvedtek, avagy szabadulni próbáltak halott társaik alól.

– Mi történt? – kérdezte Robbie.

– Nem derítettük fel rendesen a terepet – felelte Sir William. – Túlerőben vagyunk, és ez elbizakodottá tett bennünket. – A hirtelen támadt csendben nevetés, majd a csizmatalpak baljóslatú dobogása hallatszott. Kiáltás harsant, és Sir William, aki sok hasonló ütközetet megélt már, pontosan tudta, hogy az angol íjászok leereszkednek a mélyedésbe, és sorra végezni fognak minden sebesülttel. – Nemsokára vissza kell vonulnunk – fordult Robbie-hoz –, nincs más választásunk. Védjük a hátunkat a pajzzsal, és rohanjunk, ahogy csak tudunk.

– Elmenekülünk? – kérdezte Robbie elszörnyűlködve.

Sir William felsóhajtott. – Két választásod van, te istenverte bolond. Vagy kitörsz és odaveszel, én pedig elmondom az anyádnak, hogy bátor, de ostoba emberként haltál meg, vagy visszatakarodunk a dombra, azután megpróbáljuk megnyerni ezt a nyavalyás ütközetet.

Robbie nem vitatkozott, csak visszatekintett a mélyedés feléjük eső oldalára, ahol az ölyvharasztot fehér tollas nyílveszők tarkították. – Szólj, mikor menjünk – bólintott komoran.

Tucatnyi íjász és legalább ennyi angol fegyveres használta a kését arra, hogy elvágja a skótok torkát. Mielőtt végeztek egy emberrel, mindig megvizsgálták, remélhetnek-e

váltságdíjat a fogva tartásából, de csak kevés módosabb skótot találtak, a klánok tagjai közül pedig éppenséggel egyet sem. Utóbbiakkal, akiket másságuk okán minden skótnál jobban gyűlöltek, alantas férgek módjára bántak. Sir William óvatosan felemelte a fejét, és úgy döntött, hogy érkezett a visszavonulás pillanata. Még mindig jobb elmenekülni ebből a halálos csapdából, mint fogságba esni, ezért ügyet sem vetett az angolok gúnyolódására, amikor ő és unokaöccse felkaptatott a katlan meredek oldalán. Sir William legnagyobb meglepetésére a nyílveszők nem követték őket. Arra számított, hogy a fűre és a bokrokra záporosó gyanánt hullanak majd a nyilak, ám őt és Robbie-t valamiért békén hagyták. Félúton felfelé kapkodva visszafordult, és azt látta, hogy az angol íjászok eltűntek; a csatamezőnek ezen a felén csak a fegyveresek maradtak. Az élükön, a mélyedés túlsó partján ott figyelt Lord Outhwaite, akit egykor sikerült foglyul ejtenie. Outhwaite, aki lesántult és egy lándzsát használt bot gyanánt, észrevette Sir Williamet, és mosolyogva üdvözlésre emelte fegyverét.

– Szerezz magadnak egy tisztességes vértet, Willie! – kiáltotta oda neki Sir William. Lord Outhwaite-et, akárcsak Liddesdale első lovagját, szintén Williamnek keresztelték. – Még nem végeztünk veletek.

– Nem félünk tőletek, Sir William – kiáltott neki vissza Lord Outhwaite. Megtámasztotta testét a lándzsanyélen. – Remélem, jól érzed magad!

– Hogy érezném jól magam, te istenverte bolond! Az embereim fele odalent maradt.

– Szegény barátom – fintorodott el Outhwaite, azután erőtlően intett, amint Sir William feltolta Robbie-t a domboldalon, toajd követte unokaöccsét a biztonságba. Miután visszatért a magaslatra, Sir William gyors leltárt tartott. Láta, hogy jobb oldalt a skótokat alaposan helybenhagyok, de hát az egész csak saját maguknak köszönhető, amiért egyenesen lemasíroztak az alacsonyabban húzódó területre, ahol remek célpontként kínálkoztak fel az angol íjászoknak. Az íjászok azóta nyom nélkül eltűntek, és Sir William gyanította, hogy visszavonták őket a mező túlsó oldalára, ahol a skót bal szárny jelentős előretörést ért el, és messze a középső hadtest előtt járt. Mindezt abból látta, hogy Lord Robert Stewart kék-sárga oroszlánja messze megelőzte a király vörös és sárga zászlaját. Vagyis a csata bal oldalon jól állt, Sir William azonban azt is látta, hogy középtűt nem számíthatnak hasonló áttörésre, minthogy a kőfal útját állja a támadóknak.

– Semmi értelme itt maradni – fordult Robbie-hoz –, úgyhogy tegyük hasznossá magunkat. – Elfordult és felemelte véres kardját. – Douglas! – kiáltotta el magát. – Douglas! – Zászlóvivője nyom nélkül eltűnt; Sir William okkal gyanította, hogy a férfi és a vörös szível díszített zászló egyaránt odalent, a mélyedésben maradt. – Douglas! – kiáltotta újra, s amikor már kellően sok embere gyülekezett körülötte, elvezette őket a megfeneklett középső sheltronhoz. – Itt harcolunk – jelentette ki, majd odafurakodott a királyhoz, aki lóháton, a második vagy a harmadik sorban küzdött nyílveszőktől átluggatott harci

zászlaja alatt. A király a sisakrostélyát is felemelte, így Sir William láthatta, hogy a fél arca vérben úszik. – Engedje le a rostélyt! – rivallt rá.

A király egy hosszú lándzsával megpróbált átdöfni a kőfal felett, ám a tülekedés hasztalanná tette az igyekezetét. Kék-sárga köpenye mostanra szerteszét foszlott, felfedte az alatta megbújó csillogó fémvértet. Egy nyíl csapódott a jobb oldali karvértjének, amely újfent felszaladt a mellvértre, és a király még akkor is ezt rángatta, amikor egy újabb nyílvessző belefúródott a lova bal fülébe. Ezután vette észre Sir Williamet, és elvigyorodott, mint aki remekül szórakozik. – Húzza le a rostélyt! – üvöltötte Sir William, aki ekkor vette észre, hogy a király nem vigyorog, de a fél arca felhasadt, a sebből pedig ömlik a vér, amely a sisak alsó peremén lecsordulva máris eláztatta a szétfoszlott köpenyt. – Kötöztesse be az arcát! – ordította túl Sir William a csatazajt.

A király engedte, hogy halálra vált lova elhátráljon a kőfaltól. – Mi történt a jobb oldalon? – A hangját felismerhetetlenné tette a sebesülés.

– Megsemmisítettek minket – felelte Sir William kurtán, miközben megrázta hosszú kardját, hogy a vércseppek lefröccsenjenek a hegyéről. – Nem is igaz, inkább lemészároltak bennünket – tette hozzá. – Van ott egy földteknő, és mi egyenesen belesétáltunk.

– Bal oldalon nyérésre állunk! Ott áttörünk! – A szája szüntelenül megtelt vérrel, amelyet közönyösen kiköpött maga elé, s bár a sebből dőlt a vér, a királyt láthatóan nem aggasztotta túlságosan a sérülés, amely még az ütközet

legelején keletkezhetett, amikor egy nyílvesző átszisszent a sereg felett, hogy egyenesen belevágódjon a sisakja részébe. – Itt tartjuk őket – mondta most Sir Williamnek.

– John Randolph meghalt – tudatta Sir William. – Moray earlje – tette hozzá, amikor látta, hogy a király nem értette a szavait.

– Halott? – hunyorgott Dávid király, azután újra kiköpött. – Meghalt? Nem fogságba esett? – Újabb nyílvesző hasított a zászló anyagába, ám a király ügyet sem vetett a közvetlen veszélyre. Elfordult és az ellenség lobogóira meredt. – Az érsekkel mondatunk imát a sírja felett, azután ő fog áldást osztani a vacsoránkra is. – Észrevett egy rést a skótok arcvonalában, és habozás nélkül előreugratott a lovával, hogy kitöltse a hézagot, azután máris egy angol védő felé döfött a lándzsájával. A királyi csapás eltörte a férfi vállát, és a nyílt sebbe döngölte a láncvért széthullt szeméit. – Átkozottak! – köpött ki a király. – Győzni fogunk! – kiáltott hátra embereinek, azután Douglas követői betüremkedtek a király és a kőfal közé. Az újonnan érkezettek hatalmas hullámként csapódtak a kőfalnak, ám a fal erősebbnek bizonyult, és a hullám megtört a köveken. Kardok és szekercék csaptak össze a mellvéd felett, és az élen harcolók mindkét oldalon hátravonták a halottakat, hogy hozzáférjenek ellenségeikhez.

– Itt tartjuk a szemét fattyakat – biztosította a király Sir Williamet –, azután a jobbjuknak fordulunk.

Sir William azonban, aki fülét ösztönösen a csatazajra hangolta, most valami változásra lett figyelmes. Az elmúlt percekben is a kiáltásokat és az acélcsörgést, a sikolyokat

és a dobmorajt hallgatta, egy hang azonban hiányzott: az ördög hárfazenéje, az íjhúrok mély pengése. Ám most ez is felhangzott, és Sir William tudta, hogy bár számolatlanul ölték ellenségeiket, íjászok nemigen akadtak a holtak között. És az angol íjak most újra nekikezdték véres munkájuknak. – Adhatok egy tanácsot, felség?

– Természetesen. – A király egészen kivirult a küzdelemben, bár derese, amelyet számos nyílvesző sebzett meg, kis, nyugtalan léptekkel elhúzódott a néhány lépésnyire dúló elkeseredett közelharctól.

– Engedje le a sisakrostélyát – javasolta Sir William –, azután vonuljon vissza.

– Visszavonulni? – A király láthatóan nem hitt a tulajdon fülének.

– Visszavonulni! – erősítette meg Sir William, aki tűnhetett bármily határozottnak és magabiztosnak, maga sem tudta, miért ad ilyen tanácsot. Talán megint hatalmába kerítette az átkozott balsejtelem, amelyet ma hajnalban, a gomolygó ködben egyszer már megtapasztalt, mégis tudta, hogy a tanács hasznos. Vissza kell vonulni, vissza egészen Skóciáig, ahol a hatalmas várak öles falai ellen tudnak állni a nyílzápornak, még akkor is, ha a félelmeire nincs magyarázat – legalábbis ő nem talált ilyet. A rettegés belemarkolt a szívébe, eltöltötte balsejtelemmel. Egy ilyen tanács bármely más ember esetében óhatatlanul felvetette volna a gyávaság gyanúját, ám Sir William Douglast, Liddesdale lovagját igazán senki sem vádolhatta nyúlászívúséggel.

A király ezzel együtt rossz tréfának találta Sir William

tanácsát, és felhorkant. – Győzni fogunk! – közölte Sir Williammel, miközben még több vér csurgott le sisakja pereméről, le egészen a nyeregig. – Lát bármilyen veszélyt jobb oldalon? – kérdezte.

– Semmit – vonta meg a vállát Sir William. A katlan éppoly hatékonyan állta útját egy esetleges angol előretörésnek, ahogyan megakasztotta a skót támadást is.

– Akkor a bal szárnyon meg fogjuk nyerni a csatát – döntötte el a király a kérdést, azután megmarkolta a gyeplőt, hogy elforduljon. – Még hogy visszavonulni! – A király felnevetett, azután az egyik káplántól elvett egy darabka vásznat, hogy azt sebesült arca és a sisak közé tömködjön. – Győzni fogunk! – szólt vissza Sir Williamnek, azután elügetett kelet felé. Ellovagolt, hogy dicsőséget szerezzen Skóciának, és bebizonyítsa, méltó atyja, Robert Bruce örökségére. – Szent Andrásért! – kiáltozta a feltoluló véren keresztül. – Szent Andrásért!

– Szerinted vissza kellene vonulnunk, bácsikám? – kérdezte Robbie Douglas, aki éppúgy összezavarodott, mint a király. – De hát győzelemre állunk!

– Csakugyan? – Sir William az íjak pengését hallgatta. – Jobban teszed, ha imádkozol, Robbie – mormolta –, ha fohászkodni kezdesz az Úristenhez, hogy engedje elvinni az ördögnek azokat a nyavalyás íjászokat.

És hogy az Úr vagy az ördög, de valaki meghallgassa az imáikat.

Sir Geoffrey Carr az angolok balján harcolt, ahol a skótokat oly durván helybenhagyták a terepviszonyok, és

most néhány fegyveresével a vérgőzös mélyedésben kutatott az alkalmas hadifoglyok után. Madárijesztő látta, amint a skótok csapdába estek az alacsonyabban fekvő területen, és alantas örömét lelte abban, ahogyan a nyilak lekaszabolták a támadókat. Az egyik feldühödött hegyvidéki skót, akinek vaskos bőrzekéjén oly sűrűn meredeztek a nyilak, mint sündisznó hátán a tüskék, megpróbálta felküzdeni magát a kaptatón. Átkozódott és szitkozódott, miközben egyre újabb nyilvesszők találták el – egyikük egyenesen kusza hajába ragadt, míg egy másikat elvadult szakálla fogott fel –, és mégis tovább tört előre, véresen és tombolva, olyannyira eltelve az engesztelhetetlen gyűlölettel, hogy még azt sem tudta, rég halottnak kellene lennie, és sikerült is ötlépésnyire megközelítenie az íjászokat, mielőtt Sir Geoffrey megvillantotta ostorát, hogy olyan tisztán kapja ki a férfi bal szemét az üregéből, akár a Mogyorót a héjából, azután egy íjász előrelépett, és közönyösen félbehasította a férfi nyilakkal telelőtt koponyáját egy szekercével. Madárijesztő összetekerte ostorát, és kitapintotta az acéltüske nyirkos hegyét. – Imádom a csatákat – jegyezte meg fennhangon. Miután a támadás megfeneklett, észrevett egy rikító színekbe, kékbe és ezüstbe öltözött skót nagyurat a halottak között. Nagy kár. Igazán nagy kár. Egy egész vagyon veszett oda a halálával, és Sir Geoffrey, miután eszébe idézte fájó adósságait, megparancsolta embereinek, hogy ereszkedjenek le a katlanba, vágják el a sebesültek torkát, de ugyanakkor fosszák ki a tetemeiket, és keressenek olyan foglyokat, akik legalább szegényes

váltságdíjat képesek fizetni. Íjászeit ugyan elvitték a csatamező túlsó felére, de fegyveresei itt maradtak, hogy keressenek némi készpénzt. – Indulás, Koldus! – kiáltotta Sir Geoffrey. – Gyerünk! Foglyok kellene és zsákmány! Keressétek az urakat! Nem mintha egy is akadna közöttük Skóciában! – Ez utóbbi, csupán önmagának szánt észrevételt Madárijesztő olyan mulatságosnak találta, hogy hangosan felnevetett. Egyre sikerültebbnek találta a tréfát, és minél többször elismételte, annál jobban összegörnyedt a hahotázástól. – Még hogy urak Skóciában! – ismételte, aztán észrevette, hogy egy fiatal szerzetes aggodalmas képpel méregeti.

A szerzetes a perjel kíséretéhez tartozott, ételt és világos sört, álét osztott szét a harcosok között, amíg Sir Geoffrey vad kacaja meg nem riasztotta. Madárijesztő, aki egy csapásra elnémult, elkerekedett szemmel meredt a barátára, azután engedte, hogy a kezében szorongatott korbács nesztelenül szétnyíljon. A puha bőr egyetlen hang nélkül bomlott ki, majd miután Sir Geoffrey megmozdította a jobb karját, a fény sebességével villant meg, és tekeredett rá szorosán a fiatal szerzetes nyakára. – Gyere csak ide, fiú! – parancsolta Sir Geoffrey.

A hirtelen rántástól a szerzetes megbotlott, elejtette a kenyeret és az almákat, azután már ott állt Sir Geoffrey lóva mellett, és Madárijesztő föléje hajolt a nyeregből, hogy a fiatal szerzetes az arcán érezze áporodott leheletét. – Figyelj rám, te ájtatos kis ganajtúró – sziszegte Sir Geoffrey –, ha nem az igazat mondod nekem, saját kezemmel vágom le és vetem oda a disznóknak amit amúgy se

használsz másra, csak pössentésre, megértetted?

A szerzetes rémülten bólogatott.

Sir Geoffrey még egyszer ráhurkolta az ostort a fiatal szerzetes nyakára, és erőteljesen megrántotta, csak hogy tisztázza az erőviszonyokat. – Egy íjász, akinek fekete íja van, levelet vitt a perjelednek.

– Igen, uram, így történt, uram.

– És a perjel elolvasta ezt a levelet?

– Igen, uram, elolvasta, uram.

– És mit mondott, mi áll benne?

A szerzetes ösztönösen megrázta a fejét, de azután látta a felszikrázó indulatot Madárijesztő szemében, és rémületében kibökte az első szót, amelyet a levél kibontása után meghallott. – *Thesaurus*, uram, ez állt benne.

Thesaurus.

– *Thesaurus*? – akadt fenn Sir Geoffrey az idegen szón. – És mondd csak, te büzhödt kis varangy, az Úr szent nevére, mégis mi a szart akar jelenteni ez a *thesaurus*?

– Kincset, uram, kincset. Latinul van, uram. A *thesaurus* latinul annyit tesz... uram... – A szerzetes hangja itt fokozatosan elhalt. – ...Annyit tesz... hogy kincs – fejezte be végül a mondatot.

– Kincs – ismételte Sir Geoffrey színtelen hangon.

A szerzetes, aki zihálva kapkodott levegő után, hirtelen erős késztetést érzett arra, hogy továbbadja a szóbeszédet, amely azután kelt lábra a testvérek között, hogy Hooktoni Thomas találkozott a perjellel. – A király küldte őt, uram, őfelsége személyesen, és a mi fenséges

püspök urunk, egyenesen Franciaországból. Egy kincset keresnek, uram, de senki sem tudja, mifélté...

– A király?

– ...sem azt, hogy hol keressék, uram, és igen, uram, a király. Ő küldte, uram.

Sir Geoffrey mélyen belenézett a szerzetes szemébe, de nem látta jelét ármánynak, ezért eloldozta a korbácsot. – Elejtettél néhány almát, fiú.

– Igen, uram, elejtettem, uram.

– Add az egyiket a lovamnak. – Figyelte, ahogyan a szerzetes felszed egy almát, azután az arca hirtelen eltorzult a dühtől. – Előbb töröld le róla a sarat, te semmirekellő! Mosd meg! – Megborzongott, azután elnézett észak felé, de nem látta, amint a skót jobb szárny maradéka elmenekül a földteknő túlsó felén, nem látta még gyűlöletes ellenségét, Sir William Douglast sem, akinek pedig minden nyomorúságát köszönhette. Madárijesztő semmit sem látott mindebből, mert szeme előtt már a kincs lebegett. Az arany. A halmokban álló arany. Szívének minden vágya. És a pénz, az ékszerek, a díszes vérték, a szépséges asszonyok és minden, amit csak egy férfi kívánhat magának.

A skótok bal oldali sheltrona ádáz dühvel szorította egyre hátrébb az angolok jobb oldalát, ily módon hatalmas hasadék keletkezett a kőfal mögött védekező középső hadtest és a jobb oldalt visszavonuló angolok között. A visszavonulás egyben azt is jelentette, hogy immár a középső hadtest jobb szárnya, sőt az érsek csapatának hátsó sora is ki volt téve a skót rohamnak, ám ekkor,

egyenesen a csatamező túlsó feléről érkeztek megmentésükre az íjászok.

Az íjászok visszatértek, hogy új vonalat húzzanak, amely az érsek szárnyát védte; olyan vonalat, amely oldalvást állt fel a diadalittas skót támadókkal szemben, és az íjászok valósággal tülekedtek azért, hogy nyilaikkal végigsöpörhessenek Lord Robert Stewart sheltronján. Nem hibázhattak. Az angol íjászok százlépésnyiről kezdték a gyakorlást, amikor pedig befejezték, már több mint kétszáz lépésnyire álltak a szalmával kitömött célpontoktól, és most húzlépésnyi távolságból lőtték ki nyilaikat, azok pedig olyan erővel röppentek ki, hogy átjárták a vértet, a testet, majd újra a vértet. A páncélos férfiakon végigsöpörtek a nyilak, majd a skót támadók jobb oldala görcsösen vonagló és vérző embertömeggé silányult, s valahányszor egy fegyveres kihullt, azonnal újabb társát fedte fel az íjászok előtt, akik olyan gyorsan lőttek, amilyen gyorsan csak az idegre tudták helyezni a nyilat. A skótok tucatjával estek áldozatul; haldokoltak és üvöltöttek. Sokan ösztönösen megpróbáltak rárontani az íjászokra, ám azonnal odavesztek – egyetlen támadó csapat sem vészelteti A tollas nyilvesszők rohamát –, és a skótok hirtelen visszavonulót fújtak, átbotladoztak halott bajtársaik testén, és visszahúzódtak arra a helyre, ahonnan a támadást megkezdték, miközben minden lépésüket sziszegő nyilvesszők kísérték, amíg egy angol parancsszó végre álljt nem parancsolt az íjászoknak. – Maradjatok itt! – kiáltotta a férfi, hogy a bal szárny felől érkezett íjászok ne pártoljanak el a sokat szenvedett jobbtól.

Thomas az íjászok között harcolt. Megszámolta a nyilait, s miután csak hetet talált a táskájában, kutatni kezdett a fűben a kevésbé sérült nyilvesszők után, amíg egy férfi oldalba nem bökte, majd rá nem mutatott a mezőn feléjük bucskázó társzekérre, és az arra halmozott tartalék nyílkötegekre. Thomas elképedten meredt a látványra. – Franciaországban folyton kifogytunk a nyilakból.

– De itt nem! – A férfi nyúlszájjal született, ezért csak nehezen lehetett megérteni, mit mond. – Durhamben tartják őket. A várban. Három országból küldik ide. – Magához vett két új köteget.

A nyilvesszőket Anglia- és Wales-szerte mindenütt készítették. Voltak, akik a szárakat vágták és háncsolták, mások a tollakat gyűjtötték; az asszonyok az idegeket fonták, a férfiak kifőzték az irhákat, a patákat és az enyvet, míg a kovácsok kikalapálták a fémhegyeket, hogy azután minden alkotóelemet a városokba szállítsanak, ahol a nyilakat összeállították, nyalábokba kötözték, majd Londonba, Yorkba, Chesterbe vagy Durhambe küldték, s itt a raktárak mélyén pihentették a legközelebbi veszélyhelyzetig. Thomas letépte a madzagot két kötegről, és bezúditotta a nyilakat új táskájába, amelyet egy halott íjásztól vett el. A férfi az érsek csapatai mögött feküdt a földön, Thomas pedig mellette hagyta régi, szakadozott táskáját, és most már egy friss nyilakkal teli, új táskával harcolt. Megmozgatta jobb kezének ujjait, amelyek máris sajogtak, ékes bizonyítékként annak, hogy Picardia óta nem gyakorolt eleget. A hátába is belenyilallt a fájdalom, ahogyan mindig, ha húsz lövésnél többet adott le egymás

után. Az íj minden egyes felhúzása akkora erő kifejtést követelt tőle, mintha fél kézzel emelt volna fel egy férfit, és az igénybevételtől mélyen a csigolyáiba ágyazódott a fájdalom, ám a nyilak így is visszaűzték a skótok bal szárnyát oda, ahonnan a támadás eredetileg indult, és ahol a támadók, akárcsak angol ellenségeik, egy kis levegőhöz jutottak. A két sereg közt a csatateret elhasznált nyilak, halott és sebesült harcosok borították, akik közül néhányan utolsó erejükkel is megpróbáltak bajtársaik felé kúszni. Két kutya egy holttestet szaglászott, majd elinalt, amint egy szerzetes követ hajított feléjük.

Thomas leoldotta az ideget íjáról, hogy a fa kiegyenesedhessen. Az íjászok közül sokan állandóan felhúrozva hagyták fegyverüket, amíg csak az íj fája fel nem vette a görbületet, vagy ahogyan ők mondták, követte az ideget; ez a görbület volt hivatott tudatni, hogy az íjat hozzáértéssel használták, és a gazdája sokat tapasztalt katona, ám Thomas úgy vélte, hogy a húrt követő íj túlságosan gyenge, ezért ha csak tehetett, leakasztotta az ideget a fáról. Ezzel megkímélte magát az íjhúrt is. Egy ideget nem lehetett egykönnyen a pontos méretre szabni, ráadásul óhatatlanul meg is nyúlt, bár a jó kenderhúr, amelyet enyvébe is áztattak, közel egy évig eltartott, amennyiben szárazon tartották, és nem tették ki állandó feszítésnek. Mint sok más íjász, Thomas is szerette női hajszálakkal megerősíteni íjhúrját, hogy az ütközet közben ne pattanhasson el. Ebben hitt, no meg Szent Sebestyénben. Thomas engedte lazán lelógni az íj felső végébe akasztott ideget, míg ő maga lekuporodott a fűbe,

ahol egyenként kivette a nyilakat a táskájából, majd megforgatta azokat a két tenyere között, hogy lássa a száraz esetleg és vetemedését.

– A nyavalyások vissza fognak jönni! – Egy férfi lovagolt végig a sorok előtt, köpenyén ezüst félholddal. – Még többet akarnak majd, de ti remekül helyt álltatok! – Az ezüst félhold felig vérben úszott. Egy íjász kiköpött, egy másik ösztönösen végigsimított lehúrozott fegyverén. Thomas arra gondolt, hogy ha ledőlne, talán tudna aludni egy keveset, ám ekkor gyökeret vert benne az a nevetséges félelem, hogy amíg ő alszik, a többi íjász visszavonul, és itt hagyja őt, a skótok pedig védtelenül találják és leölik. Habár a skótok is megpihentek, akárcsak az angolok. Akadtak, akik meggörnyedtek, mintha csak levegő után kapkodnának; mások a földön ültek, míg néhányan a vizes-és söröshordók körül csoportosultak. A hatalmas harci dobok elnémultak, felhangzott viszont a fenőkövek zaja, amint a fegyveresek nekiestek az első ütközetben kicsorbult pengék élezésének. Szidalmak immár egyik oldalról sem hangzottak fel, a katonák néma elővigyázattal vizslatták egymást. Papok térdeltek a haldoklók mellé, a mennyek kegyelmébe ajánlották a kiszenvedők lelkét, míg az asszonyok halott férjük, szeretőjük, fiuk mellett jajveszékelték. Az angol jobb szárny, amelyet alaposan megtépázott az ádáz skót roham, most visszavonult eredeti helyére, miután tucajtával hagyta hátra halottait és sebesültjeit. A sietős visszavonuláskor hátrahagyott skót áldozatokat csupaszra vetkőztették, átkutatták, és a fosztogatók rendre összeverekedtek a holtak szegényes

ingóságai felett. Két szerzetes vizet vitt a sebesülteknek. Egy kisgyermek egy sodronyvért leszakadt fémkarikaival játszadozott, míg anyja megpróbálta lefeszíteni az elgörbült sisakrostélyt az egyik pikáról, amely alkalmas baltának tűnt. Egy holtnak hitt skót felnyögött és az oldalára fordult, mire egy fegyveres hozzá lépett, és ledöfte a kardjával. Az ellenség görcsösen megmerevedett, azután elernyed, és nem moccan többé. – Még nincs itt a feltámadás ideje, te mocsok! – förmedt rá a fegyveres, amint kirántotta a pengét a testéből. – Az átkozott fattya – morgolódott, miközben megtisztogatta kardját a halott férfi rongyos köpenyében –, így rám ijeszteni! – A fegyveres letérdelt a tetem mellé, hogy átkutassa a ruháit.

A katedrális tornyaiban és a vár falain hemzsegték a bámészok. Egy szürke gém vitorlázott át a sáncok felett, és követte a folyó szalagját, amely ezüstösen villódzott az őszi nap fényében. Thomas még a harisok hangját is hallotta a lanka felől. A vérfoltos fű felett elrebbentek az év talán legutolsó pillangói. A skótok felálltak, kinyújtóztatták tagjaikat, felöltötték sisakjukat, bebujtatták karjukat a pajzstartó hurkokba, majd magasba emelték frissen megfent kardjukat, pikáikat és lándzsáikat. Sokan elnéztek a város felé; láthatóan maguk elé képzelték a katedrális altemplomában és a vár pincéiben rejtegetett kincseket. Arannyal megtömött ládákról, csillogó érmekkel teli edényekről és ezüsttel telezsúfolt szobákról, sörben bővelkedő tavernákról és asszonyokkal csábító utcákról álmodoztak. – Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében – emelte fel a hangját egy pap. – Szent András legyen

veletek. Harcoljatok a királyotokért! Az ellenség mind istentelen sátánfattyá! Az Úr velünk van!

– Felállni, fiúk! – kiáltott egy íjász az angol oldalon. A férfiak felkászálódtak a földről, felhúrozták fegyvereiket, és elővették az első nyílveesszőt a táskából. Sokan keresztet vetettek, miként a skót harcosok is.

Lord Robert Stewart pihent lovon ült, és kiügetett a skót bal szárny első sora elé. – Már alig maradt nyíluk – ígérte embereinek –, alig néhány darab. Most áttörünk! – Emberei a legutóbb hajszál híján megtörték a nyavalyás angolok ellenállását. Egy újabb ádáz rohammal bizonyosan elsöpörhetnék újukból a konok ellenség maradékát is, hogy utat nyissanak a dél minden gazdagsága felé.

– Szent Andrásért! – kiáltotta Lord Robert, mire a dobosok püfölni kezdték a bőroket. – A királyért! Skóciáért!

És a skótok újra felüvöltöttek.

Bernard de Taillebourg a katedrálisba ment, miután végzett a feladatával a rendház kis ispotályában. Szolgája előkészítette a lovakat, amíg a dominikánus végigviharzott a főhajón a vörös, sárga, zöld és kék csíkosra mázolt, vastos kőpillérek között. Szent Cuthbert sírjához igyekezett, hogy elrebejjen egy fohászt. Noha nem tudta biztosan, mekkora befolyással bírhat Szent Cuthbert – bár aligha tartozott az áldott szentek közé, akiknek véleményét az Úr mértékadónak tartotta –, a helybéliek nagyra tartották; imádatukról az ékszerekkel, arannyal és ezüsttel gazdagon ékesített sír is tanúskodott.

Az asszonyok közül legalább százan gyűltek jajveszékelve a sírhoz, és de Taillebourgnek néhányukat félre kellett

löknie az útjából, ha elég közel akart kerülni ahhoz, hogy megérinthesse a sírra borított hímzett leplet. Az egyik asszony acsarkodva fordult felé, azután felismerte papi rangját, s miután véres, sebhelyes arcát is meglátta, a bocsánatáért könyörgött. Bemard de Taillebourg ügyet sem vetett rá, ehelyett közelebb hajolt a sírhoz. A lepel szegélyét bojtokkal díszítették, és az asszonyok imáik mellé egy-egy kis szövetfoszlányt is kötöztek a rojtokra. Jobbára egészségért, egy végtag visszanyeréséért, a látás adományáért vagy gyermekük életéért fohászkodtak, bár a mai napon a legtöbben azért könyörögtek, hogy Szent Cuthbert biztonságban hazavezérelje a férfiakat a dombok közül.

Bemard de Taillebourg is elrebegette a maga imádságát. Menj el Szent Denishez, kérte Cuthbertet, és kérd meg, hogy beszéljen az Úrral. Cuthbert, még ha nem is birtokolta az Úr figyelmét, bizonyosan megtalálhatta Szent Denist, aki francia lévén közelebb állt az Úristenhez, mint Cuthbert. Kérd meg Denist, fohászkodjon az Úrhoz azért, hogy sikerrel végezzem a küldetésem, hogy az Úr áldását adja munkámra, és nagy kegyelmében teljesítse be azt. És kérd meg az Istent, hogy bocsássa meg a mi bűneinket, amelyeket, lehetnek bármily szörnyűségesek, csakis az ő szolgálatában követünk el. Felnyögött, amint számba vette aznapi bűneit, azután megcsókolta a halotti leplet, és előhúzott egy érmet a csuhája alatt rejtegetett tarsolyból. Beledobta a pénzt a nagy fémedénybe, amelybe a zarándokok elhelyezték mindazt, amint a szentélynek szántak, azután végigsietett újra a katedrális főhajóján.

Mennyire kezdetleges építmény, gondolta – színes oszlopai zömökek és ritkítóan harsányak, faragványai otrombák, akár a gyerekek irkafirkái –, mennyire nem hasonlít a Franciaországban emelt új és kecses apátságokhoz, templomokhoz. Megmártotta ujjait a szentelt vízben, keresztet vetett, és kilépett a napfénybe, ahol szolgája már felnyergelt lovakkal várta.

– Elmehetett volna nélkülem – szólította meg a szolgát.

– Akkor már egyszerűbb lenne, ha az úton ölném meg gazdámat – vont vállat a szolga –, s úgy mennék tovább egyedül.

– Mégsem fogja ezt tenni – vélte de Taillebourg –, mert Isten kegyelme megvilágosította a lelkét.

– Hála legyen Istennek! – bólintott ájtatosan a szolga.

A férfi nem szolganak született, sokkal inkább lovagnak és nemesnek, ám most, de Taillebourg legnagyobb öröme, a maga és családja vétkeiért bűnhődött. Akadnak persze olyanok – közöttük is elsőként Bessières bíboros –, akik szerint a fickót kínpadra kellene vonni, roppant súlyokat halmazni a mellkasára, és izzó vasakkal perzselni a húsát, hogy görcsben rángatózó testtel és a fájdalomtól eltorzult üvöltéssel valljon bűnbánatot, ám de Taillebourg meggyőzte róla a bíborost, hogy ne tegyenek mást, csak mutassák meg neki az inkvizíció kínzóeszközeit. – Azután adja át őt nekem méltóságod – kérte de Taillebourg –, és engedje, hogy elvezessen a Grálhoz.

– Utána mindenképp ölje meg – utasította a bíboros az inkvizítort.

– Minden másképpen lesz, ha birtokunkba kerül a Grál –

kerülte meg az egyenes választ de Taillebourg. Még most sem tudta, mihez fog kezdeni ezzel a vékony, sötét arcbőrű, fekete hajú és keskeny arcú férfival, aki egykor Harlequinnak hívatta magát. A fickó merő hívságból vette fel ezt a nevet, hiszen a harlequinek elkárhozott lelkek, ám de Taillebourg hitt abban, hogy még megmentheti ennek az harlequinnak a lelkét. Harlequint eredetileg Guy Vexille-nek, Astarac grófjának hívták, és Guy Vexille volt az, akiről de Taillebourg beszélt, amikor leírta Collimore barátjának a férfit, aki délről érkezett Picardiába, hogy Franciaországért harcolhasson. Vexille-t az ütközet után fogták el, amikor a francia király bűnbakokat keresett, márpedig abból a férfiból, aki nem átalált egy eretneknek és lázadónak bélyegzett család jelvényével kérkedni, remek bűnbak vált. Vexille-t átadták az inkvizíciónak abban a reményben, hogy a kínpadon majd kiűzik belőle az eretnek eszméket, ám de Taillebourg megkedvelte Harlequint. Rokon lélekre ismert benne, kemény fából faragott, a végletekig elkötelezett emberre, aki pontosan tudja, hogy ez az élet mit sem jelent, csakis a következő számít, és de Taillebourg ezért kímélte meg Vexille-t a gyötrelmekről. Egyszerűen csak megmutatta neki a kamrát, ahol férfiak és asszonyok könyörögtek sikoltozva az Úr kegyelméért, azután kikérdezte Vexille-t, aki készségesen elmondta neki, miként hajózott egykor Angliába, hogy fellelje a Grált, s bár megölte nagybátyját, Thomas apját, mégsem találta meg a kincset. És nemrég de Taillebourggal együtt ő is végighallgatta, amint Eleanor elmesélte Thomas történetét. – Hisz neki? – kérdezte tnost a dominikánus.

– Hiszek neki – bólított Vexille.

– De ha őt is félrevezették? – tűnődött az inkvizítor. Eleanor elmondta, hogy Thomast a Grál felkutatásával bízták meg, ám az ő hite gyenge, ezért csekély elszántsággal végzi a keresést. – A fiút mindenképp meg kell ölnünk – tette hozzá de Taillebourg.

– Természetesen.

De Taillebourg a homlokát ráncolta. – Nem is bánja?

– A gyilkolást? – Guy Vexille meglepettnek tűnt, amiért de Taillebourg fejében egyáltalán megfordul ilyesmi. – A gyilkolás a munkám, atyám – közölte Harlequin. Bessières bíboros parancsba adta, hogy aki csak a Grált kutatja, azt mind meg kell ölni, kivéve természetesen azokat, akik a bíboros utasítására teszik ezt, és Guy Vexille készséggel vállalta, hogy az Úr halálos eszköze legyen. Láthatóan az a kilátás sem aggasztotta, hogy elvágja tulajdon unokatestvére, Thomas torkát. – Itt akarja megvárni? – érdeklődött az inkvizítor. – A lány szerint a katedrálisba jön, amint vége az ütközetnek.

De Taillebourg a domb felé fordult. A skótok győzni fognak, ebben nem kételkedett, még ha ez kétségessé is tette, hogy Hooktoni Thomas el fog jutni a katedrálisba. Sokkal valószínűbb, hogy hanyatt-homlok menekül dél felé. – Hooktonba kell mennünk.

– Egyszer már átkutattam Hooktont – ellenkezett Guy Vexille.

– Akkor most megteszi még egyszer – csattant fel de Taillebourg.

– Igen, atyám. – Guy Vexille alázatosan meghajtotta a fejét,

bűnös volt, ezért bűnbánatot kellett gyakorolnia, és különben sem szállt volna vitába de Taillebourggal, akinek ígérete szerint az együttműködéséért cserébe egy napon vissza fogják helyezni őt a jogaiba. Akkor majd visszanyeri a becsületét, megint csatába vezetheti embereit, és elnyeri az egyház bocsánatát.

– Indulnunk kell – tudatta de Taillebourg. Maga mögött akarta hagyni a várost, mielőtt William Douglas hajtóvadászatot indít utánuk, s még ennél is inkább, mielőtt valaki felfedezi a három tetemet az ispotály alagsorában. A dominikánus rácsukta az ajtót a holttestekre, így a szerzetesek kétségkívül azt hiszik majd, hogy Collimore testvér alszik, ezért nem is fogják zargatni, de Taillebourg mégis úton akart lenni, mire a holttesteket felfedezik, ezért felhúzta magát annak a lónak a nyergébe, amelyet aznap reggel zsákmányolt Jamie Douglastól. Mintha ez időtlen időkkel ezelőtt történt volna... Becsúsztotta a lábát a kengyelbe, azután dühödten félrerúgott egy arcátlan koldust. A férfi eddig de Taillebourg lábát kaparászta, és azon jajveszékelt, hogy éhen hal, de a pap haragját látván most rémülten húzódott vissza.

A csatazaj egyre erősödött. A dominikánus újra a dombgerinc felé fordult, noha a harc nem tartozott rá. Ha az angolok és a skótok fel akarják őrölni egymás erejét, ám tegyék. Neki magasztosabb ügyek jártak a fejében, Isten munkája és a Szent Grál, a menny és a pokol. Az ő lelkét is szörnyű bűntettek terhelték, ám azok a szentatya egyetlen szavára szertefoszlanak majd, és még a mennyekben is megbocsátást nyer, ha megtalálja a Grált.

A város kapuit, noha erősen őrizték, most szélesre tárták, hogy bevihessék a sebesülteket, egyszersmind ételt-italt juttathassanak a dombon harcolóknak. Az őrséget kivénhedt katonák adták, akiknek azt parancsolták, hogy egyetlen skót fosztogatót se engedjenek a városba, viszont arról nem szólt a parancs, hogy senkit sem engedhetnek ki a falak közül, így az örök figyelemre sem méltatták a megtermett harci ménen lovagló, zord arcú papot és elegáns küllemű szolgáját. De Taillebourg és Harlequin kilovagolt Durhamből, ráfordult a yorki útra, megsarkantyúzta lovát, s miközben a csatazaj már ott visszhangzott a város falai között, elvágta déli felé.

* * *

Már jócskán a délutánban jártak, amikor a skótok másodszer is támadásba lendültek, ám az előzővel ellentétben ezt a rohamot nem a menekülő ijászok vonták az angolokra. Az ijászok most készen várták a támadást, és a nyilak valóban olyan sűrűn repkedtek, akár a seregélyek. A skótok balján harcolók, akik korábban kis híján áttörték az angol vonalat, most kétszer annyi ijással néztek farkasszemet, és a magabiztosan indult roham fokozatosan araszolássá lassult, majd teljesen megfeneklett, miután a fegyveresek lekuporodtak a pajzsaik mögött. A skót jobb oldalt korábban teljesen felőrölték, míg a király középső sheltronja végképp megrekedt, mintegy ötven lépésnyire a kőfaltól, amely mögül az ijászok tömege szakadatlan nyílzáport bocsátott rá. A skótok nem vonulhattak vissza, és nem haladhattak tovább, ezért egy ideig csak hulltak a pajzsokra és az

óvatlanul felfedett testrészekre a hosszú szárú nyílveesszők, azután Lord Robert Stewart emberei kihátráltak az íjászok lőtávólából, majd a király sheltronja következett, és ily módon újabb szünet állt be az ütközetben. A dobok elhallgattak, többé egyik oldal sem üvöltözött válogatott szidalmakat a véres csatatér felett. A még életben lévő skót nagyurak a király zászlaja alá gyűltek, és York érseke az ellenséges tanács láttán szintén összehívta a maga embereit. Az angol urak komor hangulatban gyülekeztek. Az ellenség, érveltek, sosem fogja feltárni magát annak, amit az érsek csak a nyilak harmadik keresztvizének nevezett. – A nyavalyások elsomfordálnak észak felé – jósolta az érsek –, hogy az Isten verje meg a gyáva fajtájukat.

– Akkor majd követjük őket – vetette közbe Lord Percy.
– Fürgébben mozognak nálunk – csóválta a fejét az érsek. Levette a sisakját, és annak bőrbélése körben lenyomatot hagyott dús hajzatán.

– Lekaszaboljuk a gyalogságukat – szólt közbe egy másik úr vérszomjasan.

– Pokolba a gyalogosokkal! – csattant fel az érsek, aki egyre türelmetlenebb lett. Alig várta, hogy foglyul ejthesse a skót nagyurakat, akik a legfürgébb és legdrágább hátasokat ülték meg, hiszen a váltságdíjuk egy csapásra gazdaggá tehetné őt, de még inkább fáj a foga az olyan skót nemesekre, mint Menteith earlje, aki hűséget esküdött Angliai Edwardnak, így a jelenléte az ellenség soraiban felért a hitszegéssel. Őket nem a váltságdíjért vetik fogságba, hanem azért, hogy a kivégzésük okulásként

szolgáljon mindazok számára, akik meg akarnák szegni az esküjüket, ám ha az érsek aznap győzelmet arat, elvezetheti seregét Skócia földjére, és magának követelheti az árulók birtokait. Mindent szabadon elvehet – a fát az erdőségekből, a lepedőt az ágyakról, sőt magukat az ágyakat, a palákat a tetőkről, az edényeket, a serpenyőket, a jószágokat, még a legutolsó gyékényt is. – Nem fognak még egyszer támadni – csóválta fejét az érsek.

– Akkor okosnak kell lennünk – vetette közbe Lord Outhwaite jó kedélyűen.

A többi úr gyanakodva fordult Outhwaite felé. Az okosságot egyikük sem értékelte, hiszen azzal nem ejthettek vaddisznót, nem ölhetek szarvasbikát, nem tölthették kedvüket az asszonyokon és nem ejthettek foglyokat. Az egyházfik lehetek okosak, kétségkívül épp elég okos sült bolond akadt Oxfordban, s még az asszonyok is lehetek okosak, ameddig nem kérkedtek vele, de mire való egy csatatéren az okosság?

– Okosnak? – kérdezte Lord Neville sokatmondó hangsúllyal.

– Félnek az ijászainktól – magyarázta Lord Outhwaite –, de ha azt látják, hogy az ijászainknak alig maradt nyila, a félelmük elpárolog, és talán újra ránk támadnak.

– Csakugyan, csakugyan... – kezdte az érsek, azután elhallgatott. Nem volt olyan okos, mint Lord Outhwaite, de annyira igen, hogy leplezze, mennyire nem az. – De hogyan győzzük meg őket? – tette fel a kérdést.

Lord Outhwaite megtette az érseknek azt a szívességet,

hogy elmagyarázta, amit gyanúja szerint az érsek is kezdett átlátni. – Úgy gondolom, méltóságod is egyetért azzal, ha íjászaink a csatamezőn kezdenének kutatni az elhullt nyílveszők után, abból az ellenség is levonhatná a megfelelő következtetéseket.

– Vagyis ebben az esetben – tette hozzá az érsek a kevésbé fogékony észjárású nagyurak kedvéért –, a nekünk megfelelő következtetéseket.

– Ó, ez nagyon jó – nevetett fel kényszeredetten az egyik lord.

– Talán még jobb lenne, méltóságos uram – vetette közbe Lord Outhwaite túlzott szerénységgel –, ha a lovakat is előhoznánk. Az ellenség talán feltételezné, hogy menekülni szándékozunk.

Az érsek egy pillanatig sem habozott. – Előhozni az összes lovat! – rendelkezett.

– De... – ráncolta a homlokát az egyik nagyúr.

– Az íjászok kutassanak elhullt nyílveszők után, a fegyvernökök és apródok hozzák elő a fegyveresek lovait – emelte fel a hangját az érsek, aki azonnal átlátta, mit forgat Lord Outhwaite a fejében, és lázas sietséggel igyekezett azt megvalósítani, mielőtt még az ellenség visszavonul észak felé.

Lord Outhwaite maga adta ki a parancsot az íjászoknak, és néhány percen belül máris tucatnyian sorjáztak ki a két sereget elválasztó térre, hogy elhasznált nyílveszőket gyűjtsenek. Az íjászok közül sokan morgolódtak, amiért ezzel a sületlenséggel újfent kitették magukat a skót fegyveresek támadásainak, akik nem is haboztak újfent

gúnyt űzni belőlük. Egyikük, aki minden társánál messzebbre merészkedett, egy számszeríjból nyilat kapott a mellkasába, és elképedt arckifejezéssel rogyott térdre, majd felköhögte véréét összezárt tenyerébe. Ekkor zokogni kezdett, és ettől csak még kevésbé kapott levegőt, azután egy második férfit, aki társa segítségére sietett, ugyanaz a számszeríj találta meg a combján. A skótok üvöltve űztek gúnyt a sebesültekből, azután meghunyászkodtak, amint tucatnyi angol íjász fordult az egyetlen számszeríjas felé. – Tartalékoljátok a nyilat! Tartalékoljátok a nyilat! – kiáltozta Lord Outhwaite a lova nyergéből. Közelebb űgetett az íjászokhoz. – Tartalékoljátok a nyilat, az isten szerelmére! Már alig maradt! – Elég hangosan beszélt ahhoz, hogy az ellenség is hallhassa szavait, azután egy csapatnyi skót, aki belefáradt már a szüntelen rejtőzködésbe, hirtelen előrerontott, és láthatóan el akarta vágni Lord Outhwaite menekülésének útját, mire valamennyi angol visszamenekült a saját vonala felé. Lord Outhwaite hátravágta sarkantyúját, és könnyedén kikerülte a feldühödött skótokat, akik megelégedtek annyival, hogy lemészárolták a két sebesültet. A többiek, látván az angolok futását, gúnyosan nevettek. Lord Outhwaite visszafordult a két halott íjász felé. – Vissza kellett volna hoznunk őket – korholta magát.

Senki sem válaszolt. Az íjászok némelyike szemrehányóan meredt a fegyveresekre, akik a lovaikkal segíthették volna őket a menekülésben, ám ekkor Lord Outhwaite ráförmedt az íjászok csoportjára, hogy húzódjanak a fegyveresek mögé. – Sorakozzatok fel, de ne mindenki. El akarjuk

hitetni velük, hogy kifogytunk a nyilakból, ha pedig nem lenne nyilatok, akkor aligha állnátok csatarendben, nem igaz? Tartsátok meg a lovakat, ahol vannak! – Utóbbi parancs a fegyvernököknek, apródoknak és szolgáknak szólt, akik előhozták a csatalovakat. A fegyveresek még nem szálltak nyeregbe, a lovakat így egyszerűen megtartották kötőféken és a csatarend mögött, azon a helyen, ahol az íjászok fele is gyülekezett. A lovak láttán az ellenségnek arra a következtetésre kellett jutnia, hogy nyilak híján az angolok a menekülést fontolgatják.

Az egyszerű csapda készen állt arra, hogy lépre csalja az ellenséget.

Néma csend borult a harcmezőre, leszámítva a sebesültek nyögését, a varjak rikoltozását és az asszonyok jajveszékélését. A szerzetesek újramezték a kántálást, ugyanakkor megmaradtak az angolok balján, és Thomas, aki a jobb szárnyban harcolt, alig hallotta a hangjukat. A városban megkondult egy harang. – Attól félek, túlon túl okosak akarunk lenni – jegyezte meg Lord Outhwaite. Ólordsága nem olyasféle ember volt, aki sokáig megállta szó nélkül a várakozást, s minthogy a jobb oldali hadtestben nem akadt más, aki kedvelte a társalgást, Thomast választotta. Felsőhajtott. – Nem mindig válik be, ha okos az ember.

– Bretagne-ban bevált, nagyuram.

– Bretagne-ban is harcolt, nemcsak Picardiában? – kérdezte Lord Outhwaite, aki még most is nyeregben ült, és onnét tekingetett a fegyveresek feje felett a skótok felé.

– Egy nagyon okos ember szolgálatában, nagyuram.

– És ki volt az? – színlelt érdeklődést Lord Outhwaite, aki igazság szerint már kezdte megbánni, hogy egyáltalán belefogott ebbe a beszélgetésbe.

– Will Skeat, nagyuram, helyesebben szólva, immár Sir William. A király a csatamezőn ütötte lovaggá.

– Will Skeat? – élénkült fel Lord Outhwaite. – Will alatt szolgált? Isten szent nevére, valóban? Drága William. Hány éve nem hallottam már a nevét. Mi van vele?

– Nincs túl jól, nagyuram – felelte Thomas, azután elmesélte, hogy Will Skeat, a közember, aki ijászok és fegyveresek parancsnokává küzdötte fel magát, s akinek nevét minden francia rettegte, súlyosan megsebesült a picardiai csatában. – Caenbe vitték, nagyuram.

Lord Outhwaite a homlokát ráncolta. – Egyenesen a franciák karmaiba?

– Egy francia vitte magával, nagyuram – magyarázta Thomas –, méghozzá egy jó barát. Ismer a városban egy orvost, aki csodákra képes. – Az ütközet végére, amikor a katonák végre belegondolhattak abba, hogyan élhettek túl ennyi borzalmat, Skeat koponyáját már meglékeltek, és amikor Thomas találkozott vele, Skeatet már vaknak és erőtlennek találta.

– Nem látom be, miért lennének a franciáknak különb seborvosaik – méltatlankodott Lord Outhwaite. – Igaz, atyám is mindig így tartotta, márpedig neki épp elég gondja volt a nedveivel.

– Ez az orvos zsidó, nagyuram.

– Meg a vállával is. Egy zsidó! Azt mondja, egy zsidó? – kérdezte Lord Outhwaite riadtan. – Nem mintha bajom

lenne a Zsidókkal – ment tovább, noha meggyőződés nélkül –, de tucatnyi indokot is találhatnék arra, miért ne bíznám soha az egészségem egy zsidó seborvosra.

– Úgy véli, nagyuram?

– Drága barátom, hogyan is vethetnék latba a szentek befolyását? Vagy az ereklyék csodatévő erejét? A szenteltvíz hatalmát? Számukra még az imádság is kész rejtély. Édesanyám, Isten nyugosztalja, erős fájdalmat érzett a térdében. Mindig azt gondoltam, túl sokat imádkozik, de az orvosa azt rendelte, hogy bugyolálja a lábát olyan gyolcsokba, amelyeket előzőleg Szent Cuthbert sírjára terítettek, és naponta háromszor mondjon imát Nazianzoszi Szent Gergelyhez, és ez bevált! Bevált! Viszont egyetlen zsidó sem rendelhetne ilyen kúrát, nem igaz? És ha meg is tenné, istenkáromlást követne el, ezért óhatatlanul kudarcot vallana. Azt kell mondanom, szerintem helytelen dolog volt szerencsédén Willt egy zsidóra bízni. Ennél jobbat érdemelne, sokkalta jobbat. – Feddőleg megcsóválta a fejét. – Will egy időben atyámat szolgálta, de ahhoz túlságosan is agyafúrt volt, hogy egész életét a skót határ védelmének szentelje. Ahhoz túlságosan sovány itt a zsákmány. Ő mindig is a saját útját járta, úgy bizony. Szegény Will.

– Az a zsidó orvos – tartott ki az álláspontja mellett Thomas – engem is kigyógyított.

– Nincs más, csak az ima – közölte Lord Outhwaite olyan hangnemben, mintha arra utalna, hogy az ima, noha szükséges, szinte bizonyosan hatástalannak bizonyul. Ezután őlordsága hirtelen felélénkült. – Á! Azt hiszem, a

barátaink végre mozgolódni kezdenek! – A skót dobok újra felmorajlottak, és az ellenséges arcvonal mentén a fegyveresek mindenütt felvették pajzsaikat, lecsapták sisakrostélyukat vagy meglendítették kardjukat. Valamennyien láthatták, ahogy az angolok előhozták lovaikat, nyilván a közelgő visszavonulás előkészületeként, s hogy az ellenséges arcvonalból hiányzott az íjászok jó fele, ami csakis azt jelenthette, hogy veszedelmesen leapadtak a nyílkészletek, a skótok mégis gyalogosan indultak előre, annak a tudatában, hogy maréknyi íjász is komoly fenyegetést jelenthet a lovak számára, így a lovasroham könnyen teljes káoszba fulladhat. A fegyveresek üvöltve törtek előre, legalább annyira önmaguk biztatására, mint azért, hogy félelmet plántáljanak az angolok szívébe, és egyre magabiztosabbak lettek, amint elérték a helyet, ahol az előző roham áldozatait hátrahagyták, mégsem reppent feléjük egyetlen nyíl sem.

– Még nem, fiúk, még *nem*. – vette át Lord Outhwaite a jobb szárny íjászainak parancsnokságát. A hadtestnek ezt a részét Percy és Neville urak vezették, de mindketten készséggel átengedték az íjászok feletti uralmat, miközben ők a fegyveresek soraiban várták a rohamot. Lord Outhwaite szüntelenül az angol bal szárny felé tekingetett, ahol saját emberei harcoltak, s mindannyiszor meglepődéssel látta, hogy a természetes katlan éppúgy megoltalmazza őket, ahogyan a kőfal pajzsként védi a középső hadtestet. Itt, a Durhamhez legközelebb eső oldalon támadtak legnagyobb erővel a skótok, és az angolok itt voltak a leggyengébbek. – Hadd jöjjenek

közelebb – figyelmeztette az íjászokat. – Egyszer s mindenkorra végezni kell velük. – Ujjaival dobolni kezdett a nyeregkápagombon, és tartotta az ütemet megmaradt skót dobokkal, amíg a támadók első sora százlépésnyi távolságra nem került. – Legelső sor – kiáltott fel, amint úgy ítélte meg, hogy épp elég közel engedték az ellenséget –, vagyis akik az alakzat letelején állnak! Most már löhettek!

Az íjászok mintegy fele élesen elvált a sereg arcvonalától, és most felhúzta íját, lapos szögben az égbolt felé irányította fegyverét, majd eleresztette a nyilát. A skótok a közelgő nyilak láttán rohanni kezdtek, hogy minél gyorsabban áthidalják a távolságot, és reményeik szerint csak maroknyi nyílvesszőt kapjanak.

– Valamennyi íjász! – kiáltotta el magát Lord Outhwaite, aki attól félt, hogy máris túl sokáig várt. Az íjászok, akik eddig megbújtak a fegyveresek mögött, elkezdtek löni az előttük állók feje felett. A skótok mostanra közel kerültek, elég közel ahhoz, hogy még a leggyatrább íjász se téveszthesse el őket; olyan közel, hogy a nyilak ezúttal is tisztán keresztülhatoltak a vértéken és a testeken, hogy sebesültekkel és holtakkal szórják teli a csatamezőt. Thomas hallotta a tompa puffanásokat, ahogyan a nyilak becsapódtak. Akadt, amelyik páncélt talált, mások pajzsokba fúródtak, de valamennyi olyan hangot hallatott, mint amikor a tel közeledtével a taglók belehasítanak a vágóállatok inas nyakába. Megcélzott egy tagbaszakadt férfit, aki nem engedte le sisakrostélyát, és nyilával átlőtte a torkát, majd egyenesen belelőtt a férfi indulattól eltorzult arcába. Azután egy nyíl teljes hosszában végighasadt, és

Thomas kapkodva tisztogatta meg az ideget a tollas maradványoktól, mielőtt új nyilat rántott elő, s azt beletemette egy törzsi harcos elvadult, szakállal elborított arcába. Egy skót lovas újabb rohamra biztatta embereit, azután lebukott a nyeregből, amint három nyílvesző is eltalálta, Thomas pedig eleresztett egy újabb nyilat, amely egyenesen beleállt a férfi mellvértjébe, hogy az acélhegy átfurakodjon vértén, bőrön, csonton és húson. A következő nyila egy pajzsba vágódott. A skótok megtorpantak, kétségbeesetten próbáltak védekezni az égből záporozó halál ellen. – Csak lassan, fiúk! – kiáltotta egy íjász a bajtársainak, attól való félelmében, hogy társai kapkodva lönek, és nem használják ki az íj teljes erejét.

– Lőjetek! – biztatta őket Lord Outhwaite, aki ujjaival tovább dobolt a nyeregkápán, noha a skót dobosok már rég elhallgattak. – Remek munka! Remek munka!

– Lovakat! – rendelkezett Lord Percy. Láta, hogy a skótok a végső kétségbeesés szélén állnak, amiért az angolok korántsem fogytak ki a nyilakból. – Lovakat! – kiáltotta újra, fegyveresei pedig sietve hátráltak, hogy mielőbb nyeregbe szállhassanak. Apródok és fegyvernökök tartották meg a súlyos lándzsákat, amíg a páncélos férfiak betuszkolták lábukat a kengyelbe, kaján vigyorral felmérték a küszködő ellenséget, majd lecsapták sisakjuk rostélyát.

– Lőjetek! Lőjetek! – kiáltozta Lord Outhwaite. – Ez az, fiúk!

– A nyilak nem ismertek könyörületet. A sebesült skótok Istenhez fohászkodtak, az anyjukat hívták, a tollas nyilak mégis tovább osztották a halált. Egyikük, aki Stewart oroszlánját viselte, fuldokolva köpködte a vért. Térdre

rogyott, mégis sikerült újra felállnia és tennie egy lépést, azután újra elvágódott, úgy küszködött tovább előre, miközben a vér feltolult a torkán. Azután egy nyílvesző átfurakodott a szemgöd్రén és az agyvelején, hogy csak a koponya hátsó falánál állapodjon meg. A férfi úgy vágódott hátra, mint akibe a villám csapott.

Azután a hatalmas csatalovak belevetették magukat a küzdelembe.

– Angliáért, Edwardért és Szent Györgyért! – kiáltotta Lord Percy, és egy trombita érces hangon zendült fel, amint a csatalovak kitörtek, és minden további nélkül félresöpörték az íjászokat.

A föld is megrázkódott. Csak alig néhány lovas indult rohamra, ám a váratlan támadás így is pörölycsapásként zúzta szét az ellenséget, és a skótok rémülten menekültek. Miután a lándzsák rendre benragadtak áldozataik testébe, a lovagok kardot rántottak, és kaszabolni kezdték a halálra vált, meghunyászkodó fegyvereseket, akik a mögöttük érkezők miatt el sem szaladhattak. Egyre több lovas szökkent a nyergekbe, s akik nem bírták kivárni a hátasokat, gyalogosan rontottak előre, hogy kivegyék részüket a vérengzésből. Az íjászok csatlakoztak hozzájuk, kardot vagy szekercét rántottak. A dobok végre elnémultak, és megkezdődött az öldöklés.

Thomas korábban is látott már ilyet. Látta, miként változott meg a csata kimenetele egyetlen szemhunyasnyi idő alatt. A skótok egész álló nap támadtak, kis híján áttörték az angol vonalat, féktelenül tomboltak, és győzelemre álltak, most mégis alulmaradtak, és épp a skótok bal szárnya tört

meg, amely korábban csaknem kiharcolta a királynak a diadalt. Az angol csatalovak beékelődtek a soraikba, hogy véres csapásokat vágjanak maguknak; a lovasok kardokat, bárdokat, furkósokat és csillagbuzogányokat lengettek a pánikba esett skótok feje felett. Az angol íjászok is kivették a részüket a mézszárlásból, és úgy döntöttek le a lassúbb skótokat, ahogyan a véredek falkája a szarvasbikát. – Foglyokat! – rivallt Lord Percy az embereire. – Foglyokat akarok! – Egy skót a lova felé lendítette szekercéjét, de eltévesztette a célt, így védtelenül kínálkozott fel őlordsága pengéjének, majd egy íjász késével bevégezte a véres munkát, azután felhasította a férfi párnázott ujjasát, hátha talál néhány érmét. Két durhami ács bárdjával rontott egy csapdába esett fegyveresre, és bezúzta a férfi koponyáját. Egy íjász hátratántorodott, zihálva kapott levegő után, és felhasított gyomrát markolászta, miközben egy skót dühödten követte, és összefüggéstelen szavakat üvöltözött míg meg nem botlott egy íjban, és a haldokló íjász társai le nem terítették. Az angol lovak nyeregtakarói vérben áztak, amint lovasaik pengéikkel hasítottak utat maguknak a skótok tömegében. A fegyveresek akadálytalanul átjutottak, azután visszafordultak, hogy találkozzanak az angol támadók újabb hullámával, amely már felhajtott sisakrostéllyal harcolt, miután a páni rémületben menekülő ellenség már nem fejtett ki számottevő ellenállást. A skótok középső és jobb szélső hadteste ugyanakkor serieden maradt.

A jobb szárny most is beszorult az alacsonyabban húzódó teknőbe, ám a peremről nyilazó íjászok helyett ezúttal a

fegyveresekkel nézett szembe, akik elég ostobák voltak ahhoz, hogy leereszkedjenek a mélyedésbe, és ott küzdenek meg a skótokkal. A páncélos férfiak a skótok tetemei felett csaptak össze, és nehézkesen botladoztak súlyos vértjeikben, amint karjukat és szekercéiket lengették a pajzsok és a koponyák ellenében. A férfiak hörögve gyilkoltak. Vicsorogtak, támadtak és odavesztek a sáros ölyvharasztban, áldozatuk mégis hiábavalónak bizonyult, hiszen bármelyik oldal is kerekedett felül, csak annyit tehetett, hogy feljebb szorította ellenfeleit a katlan meredek oldalán, mire a vesztesre állók szert tettek a magaslat előnyeire, visszaszorították a támadókat, és egyre újabb halottak gyarapították a kaptató lábainál összegyűlt tetemhegyet; így a küzdelem oda-vissza tartott, s minden kilengésnél zokogó és haldokló férfiak maradtak hátra, hogy panaszos hangon szólítsák Krisztust ésátkozzák az ellenséget, miközben elvéreznek.

Koldus is itt harcolt; a hegyomlásra emlékeztető férfi Moray earljének teteme felett állt, gúnyt űzött a skótokból, és kihívta őket maga ellen; fél tucattal már végzett is, mielőtt a felföldi harcosok egy csapata dühödten rárontott, ő pedig teli torokból üvöltve lendítette meg hatalmas, tüskés buzogányát, és Madárijesztőt, aki fentről figyelte, leginkább hatalmas, bozontos medvére emlékeztette, akit a szelindekek hiába igyekeznének széttépni. Sir William Douglas, aki túlságosan is elővigyázatos volt ahhoz, hogy másodszor is csapdába essék a mélyedésben, szintén a küzdelmet figyelte a földteknő túlsó pereméről, és elképesztőnek találta, hogy a fegyveresek önként

menetelnek előre a vágóhídra. Jól tudta, hogy az ütközet sorsa nem ebben a halálatlanban fog eldőlni, ezért idővel visszafordult a sereg középső sheltronja felé, ahol a katasztrofális veszteségek ellenére a királynak még mindig maradt esélye arra, hogy kiharcolja magának a nagy diadalt.

Hiszen a király emberei még a kőfalon is túljutottak. Sok helyütt ledöntötték a köveket, másutt a fal magától omlott le a támadók nyomására, s bár a szétszóródott sziklatömbök még mindig komoly akadályt jelentettek a súlyos pajzsokat hordozó és nehéz sodronyvértekbe öltözött katonák számára, azok megállíthatatlanul törtek előre, hogy hátraszorítsák az angolokat középen. A skótok bemasíroztak a nyílzáporba, átvészelték a rohamot, még csapdába is ejtettek egy csapatnyi íjászt, akiket külön élvezettel mészároltak le, és most kaszabolva-döfködve törtek utat maguknak az érsek harci lobogója felé. A király, akinek sisakjára időközben ráalvadt az arcáról lecsorgó vér, a sheltron élvonalában küzdött. A király káplánja ura mellett maradt, tüskés buzogányát forgatta, és unokaöccsével együtt Sir William is csatlakozott a támadókhoz. Sir William hirtelenjében még azt is szégyellte, hogy a visszavonulást fontolgatta. Most érkezett el a skótok ideje! Így kell harcolni, szenvedéllyel és ádáz indulattal. Az angol középső hadtest egyre hátrébb szorult, már a sorokat is alig tudta megtartani. Sir William látta, hogy az ellenség a csatasor közelébe hozta előre a lovakat, amiből arra következtetett, hogy az angolok már a menekülésre készülnek, ezért megkétszerezte

erőfeszítéseit. – Öljétek őket! – bömbölte. Ha a skótok át tudnak törni a vonalon, az angolok körében eluralkodik a káosz, ha pedig a fegyveresek nem jutnak el a lovaikhoz, könnyűszerrel lemészárolhatják valamennyit, akár a vágóállatokat.

– Öljétek! Öljétek! – kiáltozott a király, miközben jól láthatóvá tette magát lova nyergében.

– Foglyokat! – kiáltott Menteith earlje, aki a csata hevében is Megőrizte józan ítélőképességét.

– Ejtsetek foglyokat!

– Törjétek át! Már nem bírják soká! – üvöltött Sir William. Előrelökte pajzsát, hogy felfogjon egy erőteljes kardcsapást majd előredőft a perem alatt, és érezte, ahogyan a penge átjár egy láncvértet. Elfordította és egy lendületes mozdulattal kiszabadította kardját, mielőtt az bent ragadt volna áldozatában. Pajzsával tolakodott előre, s bár nem láthatott át annak pereme felett, érezte az angolok ellenállásának hanyatlását. Leengedte a hatalmas pajzsot, hogy az alatt ne döfhessenek felé, majd újra előrelendült, és még hátrébb vetette ellenségeit. Közben belebotlott az általa megölt fegyveresbe, és kevés híján elveszítette az egyensúlyát, de még idejében letette pajzsát a földre, megtámaszkodott rajta, majd lecsapott a kardjával egy szakállas arcra. A penge lepattant a férfi arccsontjáról, de még előtte belehasított a szemébe, és az angol eltátott szájjal dőlt hátra, hogy feladja a küzdelmet. Sir William lebukott, hogy elkerüljön egy bárdcsapást, pajzsával felfogott egy újabb kardot, és vadul döfködött a reá támadó két fegyveres felé. Robbie megállás nélkül szitkozódott,

miközben leölte a szekercés férfit, majd ugyanazzal a lendülettel belerúgott egy földön fetregő fegyveres arcába. Sir William ekkor alulról döfött előre, és érezte, hogy az acél egy sodronyvért felszakított széleit karcolja, ezért fűgén megcsavarta a pengét, hogy az ne szorulhasson az ellenségbe, amikor pedig visszarántotta, a sebesült fegyveres felszakadt vértje mögül minden irányban szétfröcskölt a vér. A férfi zihálva és rángatózva bukott fel, azután jobbról újabb angol védők vetették magukat a harcba, és kétségbeesetten küzdöttek a skót roham ellen, amely azzal fenyegetett, hogy keresztülhatol az érsek vonalain. – Douglas! – bömbölte Sir William. – Douglas! – hívta embereit, hogy jöjjenek és harcoljanak az oldalán, hogy vele együtt döfködjék, kaszabolják és öljék a hitvány ellenséget. Ő és unokaöccse véres csapást vágta maguknak, mélyen az érsek vonalaiba, és már csak egy utolsó erőfeszítés kellett ahhoz, hogy áttörjék az angol középső hadtestet, azután megkezdődhetett az igazi öldöklés. Sir William lebukott, amint egy újabb szekerce lendült felé. Robbie megölte a fegyverest, kardjával beledöfött a szekercés torkába, ám rögvést ezután háritania kellett egy lándzsadöfést, s amint így tett, hátratántorodott, és ráesett nagybátyjára. Sir William felsegítette unokaöccsét, majd pajzsával belecsapott egyik ellensége arcába. Hol a pokolban lehetnek már az emberei? – Douglas! – üvöltötte el magát. – Douglas!

Azután egy kard vagy lándzsa beleakadt a lábába, ő pedig súlyosan elvágódott, és ösztönösen maga fölé borította a hatalmas pajzsot. Zajos lábdobogás hallatszott körülötte, ő

pedig azért imádkozott, hogy a saját fegyveresei legyenek azok, akik végre leküzdötték az angolok ellenállásának maradványát is, ám az ellenség várt sikolyai helyett csak kitartó kopogást hallott, méghozzá a saját sisakján. – Sir William? – szólt hozzá egy lány hang.

A sikoltozás végül megkezdődött, így Sir William alig hallott valamit, de a sisakján kitartóan kopogató ujjak végül meggyőzték arról, hogy most már biztonságban leengedheti a pajzsát. Beletelt egy hosszú pillanatba, amíg megértette, hogy esés közben a sisak félrefordult a fején, és neki át kell fordítania, ha látni akar valamit. – Isten szemfogára! – nyögött fel, amint a világ megjelent előtte.

– Kedves Sir William – szólt a dallamos hang –, felteszem, megadja magát. Természetesen igen. És ön is, ifjú Robert. Nahát, hogy megnőtt, fiatalember! Mikor legutóbb láttam, még csak ereden tacsó volt.

– Ó, Isten szemfogára!- ismételte Sir William, amint felnézett Lord Outhwaite-re.

– Segíthetek? – érdeklődött Lord Outhwaite előzékenyen, miközben mélyen előrehajolt a nyeregben.

– Azután meg is vitathatjuk a váltságdíj kérdését.

– Jesszusom! – mordult fel Sir William. – A pokolba is! – Most kezdte megérteni, hogy a lábdobogás az angol fegyveresektől származott, a sikolyok pedig az életükért küzdő skótok torkából törtek fel.

Az angolok középső hadteste végül csak kitartott, és a skótok számára az ütközet teljes kudarcnak bizonyult.

* * *

Megint csak az íjászok miatt. A skótok egész nap

vesztésegeket szenvedtek, s bár a túlerejüket így is megőrizték, a nyilakra nem találtak ellenszert, amikor pedig a skót sereg középső része ledöntötte a falat, és áthágott a maradványain, a bal szárnya menekülőre fogta a dolgot, s ezzel feltárta az angol íjászok előtt a királyi sheltron oldalát. Az íjászok alig néhány perc alatt ráébredtek a nem várt előnyre. Korábban ők is csatlakoztak a szétszóródott skót bal szárny üldözőihez, így nem tudhatták, milyen közel került a skót közép a győzelemhez, amíg Lord Neville embereinek egyike fel nem ismerte a veszélyt. – Íjászok! – üvöltött fel olyan hangosan, hogy még Durhamben is tisztán hallhatták. – *Íjászok!* – Az angolok azonnal felhagytak a fosztogatással, és nyilat rántottak elő táskájukból.

Az ördög hárfája ismét felzendült, minden pendítésénél újabb nyilak csapódtak az előretörő skótok oldalába. Dávid sheltronja hátraszorította az angolok középső hadtestét a széles legelőre, így a sorai elvékonyodtak és összezárultak az érsek zászlaja körül, ám ekkor beléjük martak az első nyilvesszők, a nyilak után pedig fegyveresek érkeztek az angol jobb szárnyból, Lord Percy és Lord Neville emberei, akik közül sokan már a hatalmas csatalovakon ültek, amelyeket arra képeztek ki, hogy vasalt patáikkal tapossák és rugdossák az ellenséget. Az íjászok újfent elhajították íjjaikat, hogy szekercéikkel és kardjaikkal kövessék a fegyvereseket, s ezúttal velük tartottak az asszonyok is, akik kivont késeiket rázták az ellenség felé.

A skót király levágott egy angolt, még látta ellenségét elvágódni, azután meghallotta zászlóvivőjének rémült üvöltését, és amikor felé fordult, a hatalmas lobogó

belebukott a kavargó tömegbe. Egy angol fegyveres elmetszette a zászlóvivő lovának inait, a szerencsédén jószág panaszos nyihogással vágódott el, azután már fegyveresek és íjászok falkái vetették magukat a férfira és háttárára, megragadták a zászlót és elvonszolták hordozóját szörnyű vége felé, ám ekkor a királyi káplán megragadta a király lovának gyepelőjét, és kirángatta David Bruce-t a halálos forgatagból. A skótok közül többen királyuk mellett termettek, hogy biztonságba kísérik őt, míg mögöttük az angolok messzire előrehajoltak a nyergekben, kardjukkal vagdalkoztak, és megállás nélkül szitkozódtak. A király vissza akart fordulni, hogy újra belevesse magát a küzdelembe, de a káplán visszatartotta. – Induljon, felség! Vágtasson! – rivallt rá. Halálra rémült katonák ütköztek neki a király lovának, amely egy halott felföldi skóton taposott, majd belebotlott egy másik tetembe. Az angolok immár a skótok hátába kerültek, s miután felismerte a veszélyt, a király hátracsapta a sarkantyúját. Egy ellenséges lovag feléje lendítette a kardját, de a király hátrította a csapást, és továbbvágta. Serege mostanra elszigetelten küzdő, kétségbeesett fegyveresek csoportjaira bomlott. Menteith earlje megpróbált felhágni a lovára, de egy íjász megragadta lábát, és lerántotta őlordságát a földre, azután ráült a testére, és a torkának szegezte a kését. Az earl reményvesztett üvöltéssel adta meg magát. Fife earlje már korábban fogságba esett, Strathearn earlje meghalt, Wigtown earlje két angol lovag támadt, kiknek kardjai úgy pengtek a lemezején, akár a kovács pörölye az üllőn. Egy hatalmas skót harci dob felhasadt, és szétoszlott bőrrrel

bucskázott lefelé a domboldalon, egyre jobban nekilendült a meredek kaptatón, és tompán verődött neki a szikláknak, míg végül oldalt bukott és megállapodott.

A király harci zászlaja az angolok kezére került, akárcsak tucatnyi más skót nagyúr jelvénye. Az életben maradt skótok közül néhányan északnak vágtaztak. Lord Robert Stewart, aki korábban hajszál híján diadalt aratott, biztonságban, a gerinc keleti oldaláról nézte a királyt, aki a nyugati oldalon vágtazott, és behatolt a sűrű árnyak közé, minthogy a nap alig állt magasabban, mint azok a dombok, amelyek felé oly kétségbeesetten menekült. Dávid az asszonyára gondolt. Vajon csakugyan állapotos? Tudta, hogy Lord Robert felfogadott egy boszorkányt, aki megátkozta asszonya méhét, hogy a trónus róla egyenesen a Stewartokra szálljon. – Felség! Felség! – kiáltozott felé egyik embere, és a király visszatért az ábrándok világából, s azt látta, hogy az angol íjászok már ellepték a völgyet. Hogyan kerülhettek elébe? Megrántotta a gyeplőt, jobbra dőlt, hogy lova könnyebben fordulhasson, és beleremegett, amint egy nyílveendő az állat mellkasába fúródott. Egy másik embere is felbukott, és most előrekúszott a köves talajon, amely fényes foszlányokra tépte sodronyvértjét. Egy ló panaszosan felnyihogott, vércseppek szóródtak szertesét a szürkületben, azután egy újabb nyílveendő csapódott a király hátán viselt pajzsba. A harmadik nyíl a csataló sörényét találta el, mire az állat lelassított, és ágaskodva kapkodott lélegzet után.

A király hátracsapta a sarkantyúját, ám a ló nem iramodott meg. Erre elfintorodott, és a grimasz nyomán felhasadt

megkérgesedett arcsebe, majd a felnyitott rostélyon keresztül ömleni kezdett a vér szakadozott köpenyére. A ló újra megtántorodott. Előttük patak keresztezte az utat, amely felett kis kőhid ívelt át, és a király elképesztőnek találta, hogy valaki kőművest fogadjon egy ilyen kis vízfolyás leküzdésére, azután a ló elülső lába megbicsaklott, a király pedig előrebukott a nyeregből, csodával határos módon elkerülte a haldokló állat csapkodó patáit, és jobbára sértetlenül kászálódott fel a földről, hogy rohanni kezdjen a híd felé, ahol három embere várta, egyikük egy gazdátlan paripával. Ám mielőtt még a király elérhette volna embereit, nyilak villantak fel és megtalálták a lovakat, amelyek megtántorodtak a becsapódás erejétől. A gazdátlan paripa fájdalmasan felnyihogott, kitepte magát a férfi szorításából, és vérző hassal elvágta magát kelet felé. Újabb állat rogyott össze; egy nyíl a farába, két másik a hasába, egy negyedik pedig mélyen a torkába temetkezett. – A híd alá! – kiáltotta a király. A boltozat alatt menedéket lelhetett, és elrejtőzhetett, amíg maga köré nem gyűjtötte vagy tucatnyi emberét, akikkel már megkísérelhette a kitörést. Nemsokára beköszönt a szürkület; ha kivárja a sötétséget, és egész éjjel gyalogol, virradatra már Skóciában lehet.

Így azután a négy skót, köztük maga a király, megbújt a kőhid alatt, és még a lélegzetét is visszatartotta. A nyilak nem repkedtek tovább; a lovak mind odavesztek, és a király merte remélni, hogy az angol íjászok más prédát keresnek maguknak. – Itt várunk – suttogta. A magaslat felől elhaló sikolyokat hallott, a kaptatón vasalt paták

dübörögtek, de egyik hang se közelített a kis kőhídhöz. David Bruce megborzongott, amint tudatosult előtte a katasztrófa mértéke. A serege semmivé foszlott, vérmes reményeivel együtt; a karácsonyt nem Londonban fogja ünnepelni, és Skócia védtelenül áll ellenségei előtt. Kikémlelt észak felé. Felföldi skótok egy csoportja gázolt át a vízen, majd hirtelen hat angol lovas bukkant fel és ugratott le lovával a partoldalon azután hatalmas kardok csaptak le, és vér örvénylett lefelé a vízfolyáson, indái körülfonták a király páncélos lábszárát, míg ő maga visszahúzódott az árnyak mélyére, amíg a fegyveresek el nem ügettek nyugat felé, hogy felkutassák a többi szökevényt. Paták kopogtak a kőhídon, és a négy skót nem szólt, még egymásra nézni sem mert, amíg a zajok el nem halkultak. Trombita harsant a gerincen, és zengte gyűlöletes zenéjét – a diadal és a gúny hangjait. A király lehunyta a szemét, mielőtt a könnyei kicsordulhattak volna.

– Seborvosra van szüksége, felség – jegyezte meg valaki, és a király kinyitotta a szemét, hogy egyik szolgáját lássa maga előtt.

– Ezen senki sem segíthet – csóválta a fejét a király, aki Skócia egészére gondolt.

– Az arca még begyógyulhat, felség. – A szolga arcán megnyugtatónak szánt mosoly jelent meg.

A király úgy meredt alattvalójára, mintha az valamely idegen nyelven szólna, azután zavarba ejtő és kínzó hirtelenséggel fájni kezdett sebesült arca. Egész nap nem érzett semmilyen fájdalmat, most azonban valósággal belehasított a gyötrelmek, és a király érezte, hogy patakzani

kezdenek szeméből a könnyek. Nem a fájdalomtól, hanem a szégyentől, és ekkor, amint hunyorogva megpróbálta elapasztani könnyeit, kiáltások harsantak, árnyak suhantak felettük, majd vízcsobogás hallatszott, amint a fegyveresek leugrottak a hídról. A támadók kardokkal és lándzsákkal harcoltak, úgy dőfködtek be a híd alá, mintha csak egy vidrát akarnának kiugrasztani, és a király féktelen dühében rávetette magát a legelső fegyveresre, de miután indulatában a kardját is elfelejtette kivonni, páncélos öklével esett neki, és érezte, ahogyan a férfi fogai csikorogva kitörnek a csapás alatt, látta felserkenni a vért, és lenyomta támadója fejét a víz alá, de többre már nem maradt ideje, miután a többiek lefogták. Az alatta fekvő férfi, noha elvesztette elülső fogait, és kis híján belefűlt a patakba, teli torokból nevetni kezdett.

Mert sikerült elejtenie egy foglyot. És nemsokára gazdag ember lesz.

Foglyul ejtette a királyt.

MÁSODIK RÉSZ

Anglia és Normandia, 1346-47

A téli ostrom

Sötét volt a katedrálisban. Olyan sötét, hogy a pillérek és a falak harsány színe is belefakult a feketeségbe. Fény csak az oltárokon sorakozó gyertyákból és a szentélyrács mögül eredt, ahol lángok táncoltak a kórusban, és fekete csuhás szerzetesek kántáltak. Hangjuk sejtelmessé, fojtotta tette a sötétséget, amint panaszosan felemelkedett és

visszasüllyedt, felkelt és lenyugodott, és a komor dallam bizonyosan könnyeket csalt volna Thomas szemébe, ha maradt volna még kiontani való könnye. „*Libera me, Domine, de morte aeternam*” intonáltak a szerzetesek, amint a gyertyák füstje felkigyózott a katedrális boltozata felé. Szabadíts meg, Uram, az örök haláltól; és a kórus kockakövein ott feküdt a koporsó, amelyben Hugh Collimore testvért kiterítették a tunikáján keresztezett karral, lehunytt szemmel, és – bár erről a perjel mit sem tudott – a nyelve alatt egy pogány érmével, amelyet az egyik szerzetes csempészett ide, attól való félelmében, hogy az ördög viszi el Collimore lelkét, ha az nem tudja megfizetni a révést, aki átszállítja az eltávozottakat a túlvilág folyóján.

„*Requiem aeternam dona eis, Domine*” kántálták a testvérek, akik esdve kérték az Urat, hogy adjon Collimore testvérnek örök nyugalmat, és a katedrális alatt elterülő városból, a sziklabérc oldalába kapaszkodó kis házakból felszüremlettek a zokogás elfojtott hangjai, hiszen olyan sok durhami férfi veszett oda a csatában – bár ez semmiség azokhoz a könnyekhez képest, amelyeket akkor ontanak majd, ha a katasztrófa híre elér Skóciába. A király fogságba esett, akárcsak Sir William Douglas, valamint Fife, Menteith és Wigtown earljei; odaveszett Moray earlje, miként Skócia hadseregének parancsnoka, a király marsallja és kamarása, akiket lemészároltak, csupaszra vetkőztettek és gúny céltáblájává tettek, s velük együtt veszett sok száz honfitársuk, akiknek vérrel szennyezett, fakóra sápadt húsát immár rókák farkasok, kutyák és

varjak marcangolták. A mocsokkal borított skót harci jelvényeket a durhami katedrális oltárára helyezték míg Dávid roppant seregének maradéka az éj leple alatt északnak menekült, sarkában a bosszúszomjas angolokkal, akik feldúlják és kifosztják majd a földjeiket, hogy visszahozzák, amit tőlük elraboltak, s még annál sokkalta többet. „*Et lux perpetua luceat eis*”, kántálták a szerzetesek, vagyis hogy az örök világosság fényeskedjen a halott barátnak, míg a dombgerincen számolatlanul heverték a halottak a sötétben, amelynek mélyén fehér baglyok huhogtak.

– Bíznod kell bennem – sziszegte a perjel Thomas fülébe a katedrális hátsó felében. Kis gyertyák rebbentek a tucatnyi mellékoltáron, amelyeknél a papok – sokan a skótok által kifosztott falvak menekültjei – misét mondtak a holtak lelki üdvéért. A legtöbb vidéki pap botrányos latinsággal bírt, megunhatatlan multságára a katedrális saját klérusának és nagy gyönyörűségére a perjelnek, aki most Thomas mellett ült a keskeny kőperemen. – Feljebbvalód vagyok az Úrban, gyermekem – erősködött a perjel, ám Thomas néma maradt, mire a perjel kezdett feldühödni. – A király megparancsolta! A püspök úr levelében is ez áll! Mondd hát el, mi az, amit keresel?

– Vissza akarom kapni az asszonyomat – felelte Thomas, aki örült a katedrálisban honoló sötétségnek, minthogy a szeme kivörösödött a sírástól. Eleanor meghalt, Hobbe atya meghalt, Collimore testvér meghalt, mindnyájukat késsel ölték meg, és senki sem tudta, hogy kicsoda, habár az egyik szerzetes beszélt a sötét férfialakról, egy

szolgáról, aki az idegen pappal érkezett, és Thomas visszaemlékezett a hírvivőre, akit aznap hajnalban látott, amikor Eleanor még élt, amikor még nem civódtak egymással, de most a lány halott, és az egész az ő hibája. Egyedül az övé. A bánat szétáradt és túlcsondult benne, ő pedig vigasztalanul kiáltotta világgá nyomorúságát.

– Csendesebben, fiam! – szisszent rá a perjel döbbenten.

– Szerettem őt!

– Vannak más asszonyok, százával is. – A perjel utálkozva keresztet vetett. – Miért küldött ide a király? Megparancsolom, hogy beszélj róla.

– Várandós volt – fordította fel Thomas könnyes tekintetét a katedrális boltozatára –, és én feleségül akartam venni. – Éppoly kihaltak és sötétnek érezte a lelkét, mint a fölé boruló üres teret.

– Parancsolom, hogy mondd el! – förmedt rá a perjel. – Isten szent nevében megparancsolom!

– Ha a király tudatni akarja bárkivel is, mit keresek – felelt Thomas franciául, noha a perjel eddig az angolt használta –, hát majd tudtja azokkal, akik érdekesekek rá.

A perjel dühösen fordult a szentélyrács felé. A francia, az arisztokraták nyelve, belé fojtotta a szót, és tűnődésre készítette. Ki is lehet ez az íjász valójában? Két fegyveres csörgő vértzetben végighaladt a kockaköveken, hogy köszönetet mondjon Szent Cuthbertnek életben maradásukért. Az angol sereg java része messze északon járt, és megpihent éjszakára, mielőtt tovább folytatta a legyőzött ellenség üldözését, ám a lovagok és a fegyveresek egy része megtért a városba, ahol az értékes

foglyokat őrizték; némelyeket a várban, másokat a püspöki palotában. Talán a kincs, amelyet Hooktoni Thomas keres, már nem is olyan fontos, gondolta a perjel; végtére is foglyul ejtették a királyt Skócia nagyurainak többségével együtt, és a váltságdíjuk szárazra fogja apasztani a nyomorult északi ország teljes kincstárát; a perjel mégsem tudott szabadulni a *thesaurus* szó ígézetéből. Egy igazi kincs, amikor az egyháznak szüntelenül pénzre van szüksége. Felegyenesedett. – Elfeledted – szólt hűvösen –, hogy kinek a vendégszeretetét élvezed.

– Nem feledtem el – mormolta Thomas. A szerzetesek vendégkörletében szállásolták el, vagy még inkább az istállóikban, ttiinthyogy a melegebb helyiségekre a nálánál magasabb rangú embereknek volt szüksége. – Nem feledtem el – sóhajtott fel fáradtan.

A perjel most felnézett a boltozat rideg sötétjébe. – Talán – vetette fel – többet tudsz Collimore testvérünk meggyilkolásáról, mint amennyit hajlandó vagy elárulni? – Thomas nem válaszolt. A perjel szavai semmit sem jelentettek, és ezt maga a perjel is tudta, hiszen ő és Thomas egyaránt a harcmezőn tartózkodott, amikor a vén szerzetest megölték, Thomas pedig láthatóan teljes szívéből gyászolta Eleanort, ám a perjel dühében és csalódottságában nem gondolta végig, mit mond. A kincs kísértése erősebbnek bizonyult a józan értelemnél. – Durhamben maradsz – rendelkezett –, amíg engedélyt nem adok a távozásra. Parancsot adtam rá, hogy a lovatat őrizték az istállóinkban. Megértetted?

– Megértettem – bólintott Thomas kimerülten, azután

szótlanul figyelte a perjel távozását. Egyre több fegyveres lépett a katedrálisba, nehéz kardjuk csörögve csapódott az oszlopoknak és a síroknak. Az árnyékok között, az egyik mellékoltár mögül Madárijesztő, Koldus és Dickon figyelte Thomast. Az ütközet vége óta itt rejtőzködtek. Sir Geoffrey immár finoman kidolgozott sodronyvértet viselt, amelyet az egyik halott skótról rángatott le, és korábban sokat vívódott, hogy csatlakozzék-e az üldözőkhöz, de végül egy őrmesterét és fél tucat emberét küldte el azzal a paranccsal, hogy raboljanak össze mindent, amit csak tudnak, mielőtt megkezdődik Skócia kifosztása. Maga Sir Geoffrey inkább vállalta a kockázatot, és követte az íjászt, mondván, ha Thomas kincse érdekli a királyt, akkor bizonyosan kielégítené az ő igényeit is.

Thomas, aki mit sem sejtett Madárijesztő szándékairól, előregörnyedt, lehunyta a szemét, és arra gondolt, hogy már soha többé semmi nem lesz ugyanolyan. A háta és a karizmai kíméletlenül égtek az egész napi megerőltetéstől, jobb kezének ujjait a nyers húsig feldörzsölte az íj idege. Ha lehunyta a szemét, nem látott mást, csak a felé közeledő skótokat; az íj fekete fonalként húzódott végig az emlékképeken, és a lúdtollak fehérje fénylő csikká mosódott össze a nyilak reptében, azután a képek hirtelen elhalványultak, és Eleanort látta, amint ott vonaglik az őt megkínzó kés alatt. Rábírták a beszédre, de hát mit mondhatott nekik? Hogy Thomas kértli a Grál létezését, hogy vonakodva indult a kutatására, hogy ő csupán az íjászokat szeretné vezetni, s hogy ezért adta asszonyát és egy jó barátját a halál kezére?

Egy kéz most az ő tarkóját is megérintette, Thomas pedig kis híján földre vetette magát rémületében, amiért valami sokkal rosszabbat várt, talán egy hideg pengét, ám ehelyett gyengéd hangot hallott, és annak gazdájában Lord Outhwaite-re ismert. – Jöjjön, fiatalember – rendelkezett őlordsága –, menjünk el valahová, ahol Madárijesztő nem hallgat ki bennünket. – Mindezt fennhangon és angolul mondta, azután lehalkította a hangját, és franciára váltott. – Már mindenütt kerestem. – Bátorítón megérintette Thomas karját. – Hallottam a lányról, és nagyon sajnálom. Szemrevaló kis jószág volt.

– Az volt, nagyuram.

– Már a fellépése is nemesi származást jelzett – folytatta Lord Outhwaite –, így felteszem, a családja segíteni fog abban, hogy bosszút álljon?

– Az apja valóban nemesember, nagyuram, de Eleanor törvénytelen gyermek volt.

– Á! – Lord Outhwaite sántikálva megindult, és menet közben arra a lándzsára támaszkodott, amelyet egész nap magával hordozott. – Akkor az apja vélhetően nem fog segíteni, igaz? Lehet, hogy erre talán nem is lesz szükség. Ön elég tetterősnek tűnik egyedül is. – Őlordsága kivezette Thomast a hideg, tiszta éjszakába. A lomhán mozgó holdat ezüstrojtos felhők keretezték, míg a nyugati dombgerincen hatalmas tüzek lángoltak, hogy vörösen izzó füstpaplanba burkolják a látóhatárt. A tüzek megvilágították a csatateret a férfiak és az asszonyok számára, akik szabadon fosztogatták a halottakat, és átvágták a sebesült skótok torkát, hogy azokkal is a holtak számát szaporítsák, s

akiket azután szintén kifoszthattak. – Túl öreg vagyok már az üldözéshez – sóhajtott fel Lord Outhwaite, majd elnézett a távoli tüzek felé. – Túl öreg és túl merev. A vadászat az ifjak mulatsága, márpedig azok meg sem állnak Edinburghig. Láttá már az edinburghi várat?

– Nem, nagyuram – felelt tompán Thomas, akit vajmi keveset érdekelt Edinburgh vagy a nevezetes vár.

– Ó, pedig csodálatos! Csakugyan az! – lelkesedett Lord Outhwaite. – Sir William Douglas tőlünk rabolta. Hordókban csempészte be oda az embereit. Jókora hordókban. Agyafúrt egy gazember, igaz-e? És most az én foglyom. – Lord Outhwaite olyan várakozással tekintett fel a várra, mintha Sir William Douglas és a többi skót nemes bármelyik pillanatban felbukkanhatna a pártázaton. Két, döntött falikarra helyezett fáklya fénye világította meg a bejáratot, ahol tucatnyi fegyveres állt őrt. – Csakugyan gazember ez a mi Williamünk, igazi kis ördögfióka. Madárijesztő miért koslat az ön nyomában?

– Sejtelmem sincs róla, nagyuram.

– Szerintem igenis van. – Őlordsága megpihent egy nagyobb kőrakásnál. A katedrális melletti területen mindenütt építőköveket és gerendákat halmoztak fel a munkások, akik az egyik nagy torony helyreállítását végezték. – Tudja, hogy egy bizonyos kincset keres, ezért most már ő is kutatja.

Erre már Thomas is felkapta a fejét; előbb Őlordsága, majd a katedrális felé fordította a tekintetét. Sir Geoffrey és emberei már elérték a boltozatos kaput, de közelebb nem merészkedtek, nehogy kivívják maguk ellen Lord Outhwaite

rosszallását. – Hogyan tudta meg? – kérdezte Thomas.

– Hogyan ne tudta volna meg? – kérdezett vissza Lord Outhwaite. – A szerzetesek mind tudnak róla, és ezzel az erővel akár egy herolddal is kikiáltathatná. A barátok pletykásabbak, mint a piaci kofák! Vagyis Madárijesztő tudja, hogy ön nagy gazdagság forrása lehet, és magának akarja az egészet. Mi is lenne ez a kincs?

– Csak egy kincs, nagyuram, bár kétlem, hogy túlon túl nagy e világi értéke lenne.

Lord Outhwaite elmosolyodott. Sokáig nem szólt, csak némán elnézett a folyó sötét szurdoka felett. – Mintha azt mondta volna – szólalt meg végül –, hogy a király egyik lovagja és tulajdon káplánja társaságában indította útnak, nemde?

– De igen, nagyuram.

– És hogy Londonban mindketten betegségbe estek?

– Úgy volt.

– Egészségtelen egy hely. Kétszer is jártam ott, és ennyi épp elég. Egészségtelen! A disznóim is tisztább helyen élnek! De egy királyi káplán, hm? Bizonyosan agyafúrt egy fickó, nem afféle vidéki pap, igaz? Nem valami tudatlan bugris, aki ismer néhány latin kifejezést, hanem igazi üstökös, akiből egy napon még püspök lehet, már ha túléli a lázat. Mármost, miért küldene a király egy ilyen embert?

– Őt kellene erről megkérdeznie, nagyuram.

– Egy udvari káplán, nem kevesebb – tűnődött tovább Lord Outhwaite zavartalanul, mintha Thomas meg se szólalt volna. A felhők között csillagok sziporkáztak, és amint feltekintett az égre, Lord Outhwaite nagyot sóhajtott. –

Valamikor régen – szólt ábrándos hangon – láttam egy kristályüvegcsét, s benne a mi Urunk vérével. Ez még Flandriában történt, és az imádságtól a vér valósággal felpeszűdült. Egy másik fiolát Gloucestershire-ben őriznek. Hallottam róla, bár magam nem láttam. Egyszer Nantes-ban megsimogattam Szent Jeromos szakállát; birtokomban volt egy szőrszál Bálám szamarának farkából; megcsókoltam Szent Gábiel szárnyának egy tollát, és meglengettem azt a csontot, amellyel Sámson oly sok filiszteust ölt le. Láttam Szent Pál saruját, Mária Magdolna egy körmét és az igaz kereszt hat szilánkját, egyiküket ugyanazzal a vérrel átitatva, mint amit Flandriában mutattak. Vethettem egy pillantást azon halak csontjaira, amelyekkel az Úr ötezer embert lakatott jól, kitapintottam egy olyan nyílveendő hegyét, amely egykor Szent Sebestyénbe fúródott, és megszagoltam az édenkert almafájának egy levelét. A saját kápolnámban, fiatalember, ott őrzöm Szent Tamás egy ujjpercét, és egyik csuklópántját annak a doboznak, amelyben a tömjént kiszolgáltatták a gyermek Krisztusnak. Az a csuklópánt rengeteg pénzembe került, rengeteg pénzembe. Mondja hát meg, Thomas, milyen ereklje lehet értékesebb azoknál is, amelyeket eddig láttam, s amelyeket reményeim szerint ezután fogok látni a keresztény világ fényes templomaiban? Thomas a tüzeket kémlelte a távoli dombtetőn, ahol oly sok halott feküdt. Vajon Eleanor már a mennyekből figyel? Vagy előtte még ezer esztendőket kell eltöltenie a purgatóriumban?

Minderről eszébe jutott, hogy misét kellene mondatnia a

lelke üdvéért.

– Nem felel – jegyezte meg Lord Outhwaite. – De mondja csak meg, fiatalember, úgy véli, csakugyan birtokában vagyok Krisztus gyermekkori tömjéntartójának vagy akár csak egy apró darabkájának is?

– Nem tudom megmondani, nagyuram.

– Én magam sokszor kétlem – sóhajtott fel Lord Outhwaite –, de az asszony váltig hisz benne! És egyedül ez számít: a hit. Ha hiszünk abban, hogy egy tárgy birtokolja az Úr hatalmát, akkor az a tárgy be is fogja váltani a reményeinket. – Megállt és felvetette jókora, busa fejét, mintha ellenség után szaglászna a sötétben. – Én úgy gondolom, hogy olyasvalamit keres, ami bírja az Úr hatalmát, valami nagy dolgot, és maga az ördög igyekszik azon, hogy megállítsa ebben. Maga a sátán biztatja arra a kreatúráit, hogy hiúsítsák meg a küldetését. – Lord Outhwaite nyugtalan tekintettel fordult Thomas felé. – Az a különös pap és a sötét szolgája mindketten az ördög csatlósai, ahogyan Sir Geoffrey is! A sátán fattya, ha létezik ilyen teremtmény. – Vetett egy pillantást a katedrális kapuja felé, ahol Madárijesztő és emberei visszahúzódtak az árnyak közé, amint a kámzsás barátok körmenete elő vonult az éjszakába. – Az ördög mindig gonoszságon töri a fejét – figyelmeztetett Lord Outhwaite –, de nekünk ellen kell állnunk neki. Megvan ehhez a szükséges fedezete?

Az emelkedett röptű társalgás után Thomas meglepve hallotta az anyagi helyzetére vonatkozó tapintatlan kérdést.

– A fedezetem, nagyuram?

– Ha az ördög csahol a sarkában, fiatalember, én

segíthetek magának, és a világon kevés dolog lehet hasznosabb a pénznél. El kell végeznie egy kutatást, végére kell járnia az útjának, és ehhez fedezetre lesz szüksége. Nos tehát, van elég pénze?

– Nincs, nagyuram – felelte Thomas az igazsághoz híven.

– Akkor engedje meg nekem, hogy segítek. – Lord Outhwaite egy pénzzel teli zacskót helyezett a kőrakás tetejére. – És talán szüksége lenne egy alkalmas útitársra is?

– Egy útitársra? – kérdezte Thomas még mindig mély zavarban.

– Nem rám! Nem rám! Én már túl öreg vagyok az ilyesmihez – kuncogott Lord Outhwaite. – Nem, de meg kell vallanom, én kedvelem Willie Douglast. A pap, aki szerintem végzett az asszonyával, Douglas egyik unokatestvérét is megölte, és Douglas bosszút akar. Azt kéri, sőt azért könyörög, hogy halott unokatestvére fivére magával tarthasson az útján.

– Ő is fogságba esett?

– Bizonyára, ám az ifjú Robbie-t nem túl kifizetődő fogságban tartani. Talán fizetnének utána néhány fontot, de közel sem akkora vagyont, mint a bácsikája után. Nem, én jobban szeretném, ha Robbie magával tartana. Meg akarja találni azt a papot és a szolgáját, ezért szerintem nagy segítségére lehetne. – Lord Outhwaite elhallgatott, majd amikor Thomas nem válaszolt, tovább érvelt. – Jóravaló ifjú ember ez a Robbie. Ismerem őt, kedvelem őt, és nagyon is életrevaló. Vérbeli harcos, azt mondják.

Thomas vállat vont. E pillanatban az sem érdekelte volna,

ha fél Skócia vele tart az útján. – Velem tarthatna, nagyuram – felelte –, ha én magam elmehetnék innen.

– Hogy érti ezt? Miért ne mehetne?

– Nincs rá engedélyem – válaszolt Thomas keserű hangon.

– A perjel megtiltotta, hogy elhagyjam a várost, és még a lovamat is elvette. – A lovat, amelyet Hobbe atya hozott el Durhambe, a kolostor kapujához kikötve látta viszont.

Lord Outhwaite felnevetett. – És engedelmeskedni is akar a perjelnek?

– Nem engedhetem meg magamnak, hogy elveszítsek egy jó Wat, nagyuram – felelte Thomas.

– Nekem bőven van lovam – legyintett Lord Outhwaite –, kezdetnek mindjárt az a kettő, amelyet ma zsákmányoltam a skótoktól. Holnap virradatkor az érsek küldöncei délnek lovagolnak, hogy elvigyék a híreket Londonba, és az embereim közül három elkíséri őket. Javaslom, hogy Robbie-val együtt tartsanak velük. Így mindketten épségben eljutnak Londonba. És azután? Merre indulnak azután?

– Hazatérek, nagyuram – felelte Thomas –, haza Hooktonba. Abba a faluba, ahol az apám élt.

– És ha az a gyilkos pap éppen erre számít?

– Ki tudhatja?

– Keresni fogja magát. Kétségkívül itt is megvárta volna csak ezt túl veszélyesnek találta. Ám ettől még tudni akarja, amit maga tud, Thomas, és kész megkínozni, hogy ezt kiszedje magából. Sir Geoffrey hasonlóképp. Az a nyomorult kis Madárijesztő bármit megtenne a pénzért, bár gyanítom, hogy a pap ezzel együtt is veszedelmesebb.

– Vagyis tartsam nyitva a szemem és élesen a

nyilvesszőimet?

– Ennél is agyafúrtabbnak kell lennie – csóválta a fejét Lord Outhwaite. – Mindig is úgy véltem, ha valaki vadászik ránk, az a legszerencsésebb, ha olyan helyen talál ránk, amelyet mi magunk választunk meg. Ne hagyjuk magunkat törbe csalni, de álljunk készen arra, hogy mi csaljuk törbe az ellenséget.

Thomas felismerte a tanácsban rejlő bölcsességet, bár ez sem segített feloldani a kételyeit. – És honnan fogják tudni, merre megyek?

– Majd én elmondom nekik – mosolyodott el Lord Outhwaite –, vagy ami még jobb, ha majd a perjel elpanaszolja, hogy az ő parancsa ellenére ön elhagyta a várost, elmondom őneki, a szerzetesei pedig kikotyogják a hírt mindenkinek, aki csak hajlandó őket meghallgatni. Szószátyár egy népség. Nos, hol szeretne szembenézni az ellenségeivel, fiatalember? A falujában?

– Nem, nagyuram – felelte Thomas kapkodva, azután hosszan elgondolkodott. – La Roche-Derriennél – nevezte meg végül a helyet.

– Bretagne-ban? – Lord Outhwaite meglepettnek tűnt. – Bretagne-ban keresi tovább a kincset?

– Nem tudom, merre találok a kincset, de Bretagne-ban vannak barátaim.

– Nos, remélem most már engem is a barátai közé sorol. – Lord Outhwaite Thomas felé tolta a pénzes zacskót. – Vegye csak el.

– Visszafizetem, nagyuram.

– Fizesse vissza azzal – húzta ki magát ölordsaqa –, hogy

elhozza nekem a kincset, és engedi, hogy legalább egyszer megérintsem, mielőtt a királyhoz kerülne. – Visszanézett a katedrálisra, amelynek kapujában Sir Geoffrey lapult. – Azt hiszem, jobb lesz, ha ma éjjel a várban alszik meg. Vannak embereim, akik távol tudják tartani azt a nyomorult kis varangyot. Jöjjön.

Sir Geoffrey Carr némán figyelte, ahogyan a két férfi távozik. Nem támadhatott rá Thomasra, amíg vele volt Lord Outhwaite is; ám Madárijesztő azt is tudta, hogy a hatalom forrása a pénz, márpedig úgy tűnt, valahol a világban egy kincs csak arra várt, hogy valaki felfedezze magának. Egy kincs, amelyet a király magának akart, és amely immár felkeltette Lord Outhwaite érdeklődését is.

Madárijesztő pedig eltökélte magában, hogy történjék bármi, elsőként fog rátalálni.

Thomas nem La Roche-Derrien felé vette az irányt. Hazudott, amikor megnevezte az első ismerős várost, amely az eszébe jutott, és egyáltalán nem bánta, ha üldözői arrafelé indultak, ő azonban mást tervezett. El kellett jutnia Hooktonba, hogy meggyőződjön róla, apja nem ott rejtette el a Grált, majd azután, minthogy nem számított sikerre, Franciaországba akart menni, hiszen az angol sereg itt vette ostrom alá Calais városát, a barátai mind ott harcoltak, és azon a helyen egy jó íjászra számos kecsesgető lehetőség várt. Will Skeat emberei az ostromlókat erősítették, márpedig Will íjásza Thomast akarták a parancsnokuknak, és ő tudta, hogy képes lenne ellátni a feladatot. El tudná vezetni a saját csapatát, és

éppúgy rettegnek a nevét, ahogyan Willét rettegték. Erre gondolt, miközben dél felé lovagolt, noha nem ez kötötte le minden gondolatát; ehhez túlságosan is megrázta Eleanor és Hobbe atya halála, így azzal az emléképpel sanyargatta magát, hogy még egyszer utoljára visszanezett Eleanorra, és lovaglás közben meredt tekintettel figyelte a könnyeitől elmosódó tájat.

Thomasnak dél felé kellett volna lovagolni a küldöncökkel akik megvitték Londonba az angol diadal hírért, de Yorknál tovább nem tartott velük. Virradatkor kellett elhagyniuk Yorkot ám Robbie Douglas addigra eltűnt. A skót lovát az érsek istállójában találta ugyan, miként a csomagja is megmaradt azon a helyen, ahol előző nap ledobta az udvarra, ám Robbie nem volt sehol. Thomas egy pillanatra kísértést érzett arra, hogy maga mögött hagyja a skótot, és csak a kötelességtudata nem engedte tovább – vagy talán nem szívelte a fegyveresek társaságát, ahol másról sem folyt a szó, csak a győzelemről, ezért szívesen útjukra engedte a katonákat, és elindult megkeresni útítársát.

A skótra a székesegyház aranyozott boltozata alatt talált rá. – Indulnunk kellene dél felé – köszörülte meg a torkát Thomas.

– Ajé – felelt Robbie kurtán, de máskülönben ügyet sem vetett Thomasra.

Thomas türelmesen várakozott, majd hosszú idő után újra megszólalt. – Mondom, indulnunk kellene dél felé.

– Menj csak – bólintott Robbie –, én igazán nem foglak visszatartani. – Nagylelkű mozdulattal intett körbe. – Menj csak.

– Eszerint te feladod a keresést de Taillebourg után? – kérdezte Thomas. A pap nevét Robbie-tól tudta meg.

– Nem. – Robbie még most is hátrahajtott fejjel meredt a kereszthajó mennyezetének szépségeire. – Megtalálom és kifilézem azt a rohadékot.

– Akkor mi az ördögnek vagyunk még itt?

Robbie a homlokát ráncolta. A szerteszét ágazó hajkorona és a kerek arc első látásra kisfiús megjelenéssel ruházta fel a skótot, bár a második pillantásra már szembeötlött a határozott vonalú álla és a szeme keménysége is. S ezek a szemek most végre Thomas felé fordultak. – Az a helyzet – sóhajtott fel Robbie –, hogy ki nem állom azokat a nyavalyásokat! A szemét fattyai!

Beletelt néhány pillanatba, amíg Thomas megértette, hogy a fegyveresekre gondol, akik mellé a Durham és a York közötti úton a szegődtek; azokra, akik immár kétórányi lovaglásra délebbre jártak London felé. – Mi a bajod velük?

– Hallottad őket az elmúlt éjjel? Hallottad őket? – Robbie hangja méltatlankodva csattant fel, és magára vont a két férfi figyelmét, akik egy állványzatról éppen az ötezer ember jóllakatásának motívumát festették fel a középhajó falára. – És a megelőző este? – sorolta a sérelmeit Robbie.

– Leitták magukat – vont a vállát Thomas. – Ahogy mi is.

– Azzal kérkedtek, hogyan harcoltak a csatában! – folytatta zavartalanul Robbie. – A nyavalyások hallatán bárki azt hihetné, hogy hitvány módon elmenekültünk!

– Elmenekültetek – vetette közbe Thomas.

Robbie mintha meg se hallotta volna. – Azt hihetnék, nem is harcoltunk! A győzelmükkel kérkednek, amikor kis híján mi győztünk. Hallod? – Erős mutatóujjával megbökte Thomas mellkasát.

– Csaknem győztünk, és azok a mocskok gyávának neveznek bennünket!

– Legyőztünk titeket – emlékeztette rá Thomas.

Robbie úgy meredt rá, mint aki nem hisz a tulajdon fülének.

– Majdnem Londonig visszaűztünk benneteket! Megfutamítottunk titeket, úgy bizony! Nem sok híja, hogy győztünk, és azok a mocskok gúnyt űznek belőlünk! Csak kérkednek és hivalkodnak! A legszívesebben levágnám az összeset! – Most már tucatnyian hallgatták őket. Két zarándok, akik térden csúszva haladtak a főoltár mögött megbújó szentély felé, tátott szájjal meredt felfelé Robbie-ra. Egy pap nyugtalanul ráncolta a homlokát, míg egy kisgyermek az ujját szopta, és elszörnyülködve bámulta a zilált megjelenésű férfit, aki magából kikelve kiáltozott. – Hallasz engem! – förmedt Robbie Thomasra. – Kis híján győztünk!

Thomas sarkon fordult.

– Most hová mész? – akarta tudni Robbie.

– Délnek – felelte Thomas kurtán. Nagyon is meg tudta érteni Robbie fájdalmát. Az ütközet hírért elterjesztő küldöncök nem tudtak ellenállni a kísértésnek, hogy ki ne színezzék a csata történetét, amint azt újra meg újra felidéztek az őket vendégül látó várak és rendházak falai között, és a nehezen megszerzett nagy véráldozattal járó küzdelem óhatatlanul könnyű kis diadallá silányult az

ajkukon. Nem csoda, hogy Robbie sértve érezte magát, Thomas mégsem osztozott vele a fájdalomán. Megfordult és a skótra mutatott. – Inkább maradtatok volna otthon!

Robbie utálkozva kiköpött, azután rádöbbsent nézőközönsége jelenlétére. – Megfutamítottuk őket – közölte szenvedélyes hangon, azután felpattant, hogy beérje Thomast. Elvigyorodott, és arca egy csapásra megnyerővé vált. – Nem akartam kiabálni veled – szabadkozott. – Csak dühös vagyok.

– Én is – mordult fel Thomas. Csakhogy az ő dühe saját maga ellen irányult, amellet büntudat és gyász árnyalta, amely mit sem enyhült, miközben a páros dél felé lovagolt. Harmattal terhes, nyirkos reggeleken vágta neki az útnak, belelovagoltak a kavargó őszi ködfelhőkbe, összehúzták magukat a fagyos esőkben, és Thomas utazásuk szinte minden egyes lépésénél Eleanorra gondolt. Lord Outhwaite ígéretet tett rá, hogy tisztességgel eltemeti, és misét mondhat a lelki üdvéért, Thomas pedig azt kívánta, bárcsak osztozhatna vele a sírján.

– És miért üldöz téged ez a de Taillebourg? – tudakolta Robbie azon a napon, amelyiken maguk mögött hagyták Yorkot. Angolul társalogtak, miután Robbie, noha a Douglasek nemesi házából származott, nem beszélte a franciát.

Thomas hosszú ideig nem válaszolt, majd amikor Robbie már azt hitte, hogy nem is fog feleletet kapni, Thomas megvetően felhorkant. – Mert a nyavalyás azt hiszi, hogy az apám birtokában volt a Grál.

– A Grál! – Robbie kapkodva keresztet vetett. – Úgy

tudom, Skóciában van.

– Skóciában? – húzta fel a szemöldökét Thomas. – Olyat már hallottam, hogy Genuában mutogatják, na de Skóciában?

– Miért is ne? – csattant fel Robbie. – Se baj – enyhült meg azonnal. – Úgy hallottam, Spanyolországban is van egy.

– Spanyolországban?

– Márpedig, ha Spanyolországban van egy – ment tovább Robbie –, akkor nyilván a franciáknál is van, a portugálokról már nem is beszélve. – Vállat vont, azután visszafordult Thomashoz. – Tehát apádnak is volt egy ilyenje?

Thomas nem tudta, mit felelhetne. Atyja hóbortos és önfejű, nehezen kezelhető és sokat szenvedett lélek volt; megátalkodott bűnös hírében állt, de ugyanezzel az erővel lehetett szent is.

Ralph atya csak nevetett a babonás félelmeken, gúnyt űzött a disznócsontokból, amelyeket a bűnbocsánatárusok kínáltak szentek ereklyéi gyanánt, mégis felakasztott egy öreg, megfeketedett és elvetemedett lándzsát a temploma gerendáira, és váltig állította, hogy az Szent György fegyvere. A Grált egyszer sem mlítette, ám Thomas a halála óta megtanulta, hogy a családja története szétválaszthatatlanul egybefonódott a Grállal. Végül úgy döntött, elmondja Robbie-nak az igazat.

– Nem tudom – vont a vállát. – Egyszerűen nem tudom.

Robbie lebukott egy vaskos ág előtt, amely messze benyúlt az út fölé. – Azt akarod mondani, hogy ez a valódi Grál?

– Ha csakugyan létezik – felelte Thomas, és újra eltűnődött

azon, hogy így van-e. Hitt abban, hogy a Szent Grál létezik, még ha az ellenkezőjét is kívánta. S ha már azt a feladatot kapta, hogy találja meg, fel fogja keresni atyja egyetlen barátját, ki fogja faggatni őt a Grállal kapcsolatban, majd miután megkapta a várható választ, visszatér Franciaországba, és megint csatlakozik Will Skeat íjászához. Egykori parancsnoka és barátja, Will Skeat Caenben rekedt, Thomas pedig még azt sem tudhatta, él-e, s ha igen, képes-e beszélni, megérteni mások beszédét, vagy egyáltalán megmozdulni. Kiderítheti, ha küld egy levelet Sir Guillaume d'Evecque-nek, Eleanor atyjának, és egy kisebb rangú francia nemes szabadulásáért cserébe Will bármikor elhagyhatja Bretagne-t. Az ellenségtől zsákmányolt pénzből visszafizetheti az adósságát Lord Outhwaite-nek, aztán pedig vigaszt meríthet abból, hogy gyakorolja választott mesterségét, az íjászatot, és halomra öli a király ellenségeit. Talán még de Taillebourg is eljön majd, hogy kifaggassa, ő pedig úgy fogja megölni, akár egy nyavalyás patkányt. Ami pedig Robbie-t illeti? Thomas úgy döntött, hogy kedveli a skótot, de így sem törődött azzal, hogy maiad vagy meggy.

Robbie csak annyit tudott, hogy de Taillebourg vadászni fog Thomasra, ezért az íjász mellett kell maradnia, amíg csak meg nem öli a dominikánust. Nincs más becsvágya, csak megbosszulni a fivérét, és leróni a család iránti kötelességét. – Ha csak egy ujjal is hozzányúlsz egy Douglashoz – magyarázta Thomasnak –, menthetetlenül kifilézünk. Elevenen nyúzunk meg. Ez a vérbosszú, tudod?

– Még akkor is, ha a gyilkos egy pap?
– Vagy ő tette, vagy a szolgája – vont a vállát Robbie –, márpedig egy szolga az urának engedelmeskedik, tehát bárhogy is legyen, a pap a felelős, ezért meg kell halnia. Elvágom azt a nyavalyás torkát. – Robbie egy ideig némán lovagolt, azután elvigyorodott. – Azután a pokolra jutok, de legalább leszünk elegen a Douglasek közül, hogy elszórakoztassuk az ördögöt. – Felnevetett.

Tíz napjukba telt, míg elérték Londont, és amint odaértek, Robbie teljes érdektelenséget színlelt, mintha csak Skóciában minden második völgyben ilyen nagyvárosok terülnének el, ám egy idő után felhagyott a színészkedéssel, hogy tátott szájjal meredjen a hatalmas épületekre, az emberektől hemzsegó utcákra és az összezsúfolt piaci bódéokra. Thomas Lord Outhwaite pénzén szállást vett maguknak az egyik tavernában, közvetlenül a városfal előtt, a smithfieldi lóitató mellett, ahol több mint háromszáz kalmár állította felé elárusítóbódéját. – És még csak nincs is vásár? – kiáltott fel Robbie, azután megragadta Thomas ingujját. – Nézd! – Egy mutatványos féltucatnyi labdát pörgetett a levegőben, amiben nem volt semmi különleges, vidéki búcsúkon is lehetett hasonló látni, ám ez a fickó két kardon állt, amelyeket gólyaláb gyanánt használt, és csupasz talpával egyensúlyozott a kardok hegyén. – Hogy csinálhatja? – ámuldozott Robbie. – Nézd csak! – Egy táncoló medve döcögött nehézkesen a furulya unott dallamára közvetlenül a bitó alatt, amelyről két tetem lógott alá. Erre a helyre hozták ki London gonosztevőit, hogy a legrövidebb úton a pokolra küldjék

őket. Minőket tetemet láncokkal kötöztek át, hogy a csontokon tartsák a rothadó húst, miközben a bomlás bűze összevegyült a fojtogató füsttel és azoknak a halálra rémült jószágoknak a szagával, amelyeket a London kapuja és a Szent Bertalan-szerzetház között elterülő mezőn adtak-vettek, s utóbbi templomában Thomas megfizetett egy papot, hogy mondjon misét Eleanor és Hobbe atya lelke üdvéért.

Thomas – aki Robbie előtt úgy tett, mintha messze járatosabb lenne Londonban, mint amennyire valójában volt – nem más okból választotta a smithsfieldi tavernát, csak mert annak cégére két keresztezett nyílveszőt ábrázolt. Csupán másodszor járt a nagyvárosban, ezért a látnivalók éppúgy lenyűgözték, zavarba ejtették, elkápráztatták és megdöbbenetették, mint Robbie-t. Hosszasan vándoroltak az utcákon, tátott szájjal meredtek a templomokra és a nemesek palotáira, majd Thomas Lord Outhwaite pénzén vett magának egy új borjúbőr csizmát, egy marhabőr kabátot és egy finom gyapjúköpenyt. Egy elefántcsont tokban meglapuló csillogó francia borotva is kísértésbe ejtette, de minthogy nem ismerte a borotvák értékét, attól tartott, hogy becsapják, ráadásul bármikor lophatott magának borotvát egy elesett franciától, miután visszatért Calais-ba. Végül megfizetett egy borbélyt, hogy borotválja meg, majd magára öltötte új ruhadarabjait, a francia borotva árát inkább elverte a taverna egyik cafkájára, azután pedig sokáig feküdt könnyes szemmel, amint Eleanorra gondolt.

– Van valami oka, hogy Londonban vagyunk? – kérdezte

tőle Robbie aznap éjjel.

Thomas kiitta a sörét, és intett a lánynak, hogy hozzon még egy korsóval. – Útba esik Dorset felé.

– Persze ez is van olyan jó ok, mint akármelyik.

London nem igazán esett útba Durham és Dorset között, viszont a fővárosba vezető országutak messze különbe voltak a latyakos vidéki földutaknál, ezért a nagyvároson keresztül még addig gyorsabban haladhattak. Akárhogy is, Thomas három nap elteltével döbönt rá, hogy indulniuk kellene, ezért ő és Robbie újfent délnek vették az irányt. Megkerülték Westminstert és Thomas egy múló pillanatra eljátszott a gondolattal, hogy meglátogatja John Pryke-ot – a Durham felé vele együtt utazó királyi káplánt, aki Londonban betegségbe esett, és most is az apátság ispotályában élt vagy halt –, de miután nem fűlött a foga ahhoz, hogy a Grálról társalogjon, inkább szótlanul tovább lovagolt.

A levegő tisztább lett, ahogyan egyre mélyebben hatoltak a vidékbe. Errefelé igencsak veszélyesnek tartották az utakat, bár Thomas arcán olyan zord kifejezés ült, hogy a többi utazó inkább tartotta őket veszélyforrásnak, mintsem prédának. A borostás íjász szokás szerint fekete ruhadarabokat viselt, keskeny arcára mély barázdákat vontak az elmúlt napok megpróbáltatásai, míg Robbie kusza hajkoronája láttán mindkettőjüket afféle csavargóknak tekintették, akikből szép számmal akadt az utakon, bár ez a páros alaposan fel is fegyverkezett. Thomas magával hozta a kardját, az íját és a nyíltáskáját, míg Robbie derekára kötötte nagybátyja kardját, annak

markolatában Szent András egy hajfürtjével. Sir William úgy találta, hogy nem sok szüksége lesz a kardra az elkövetkező néhány esztendőben, amíg a családja megkísérli összegyűjteni a tekintélyes váltságdíjat, ezért kölcsönadta a pengét Robbie-nak.

– Gondolod, hogy de Taillebourg Dorsetben lesz? – kérdezte Robbie, miközben keresztüllovagoltak az esőfüggönyön.

– Nem hinném.

– Akkor miért oda megyünk?

– Mert végül talán ott fog kikötni – felelte Thomas –, ő és az a nyavalyás szolgája. – Semmit sem tudott a pap szolgájáról, leszámítva azt, amit Robbie mondott: hogy a férfi kifinomult ízlésű, elegáns, sötét megjelenésű és rejtélyes, ám a nevét még ő sem tudta. Thomasnak nehezebbre esett elhinni, hogy egy pap gyilkolta meg Eleanort, ezért meggyőzte magát arról, hogy a szolga tehet mindenről, és eltervezte, hogy a fickó keserves gyötrelmekkel fog megfizetni mindenért.

Késő délutánra járt, amikor áthaladtak Dorchester keleti kapujának alacsony boltozata alatt. Az ottani őr riasztónak találta a fegyvereiket, és megpróbálta megállítani őket, de meghunyászkodott, amikor Thomas franciául felelt neki. A nyelv arisztokrata származásra utalt, és az őr, ha vonakodva is, de átengedte a két lovast, azután figyelte, amint az East Streeten elhaladtak a Mindenszentek temploma és a városi tömlöc mellett. A házak egyre választékosabbak lettek, amint közeledtek a város központja felé, és a Szent Péter-templom közelében már a

gyapjúkereskedők is olyan házakban laktak, amelyek Londonból sem ríttak volna ki. Thomas vérbűzt érzett a házaknál, ahol a mészárosok üzték mesterségüket, és elvezette Robbie-t Cornhillbe, egy dadogó és kancsal önöntő üzletén túl, majd a kovács műhelye mellett, ahol régebben több nyílhegyet is rendelt. Jól ismerte a legtöbb helybelit. Bundás – a láb nélküli koldus, aki onnan kapta gúnynevét, hogy úgy lefetyelte a vizet a Cerne-folyóból, akár egy kutya – most is a tenyerére szíjazott fatéglákra támaszkodott, úgy lendítette magát előre a South Streeten. Dick Adyn, a város foglárjának fivére, három bárányt terelt felfelé a dombon, és megállt, hogy válogatott szidalmakat vágjon Willie Palmer fejéhez, amiért az az orra előtt zárta be az üzletét. Fiatal pap sietett be egy sikátorba, hóna alatt egy bebugyolált könyvvel, és szégyenlősen elkerülte a sarkon álló élemedett asszony kihívó tekintetét. A feltámadt szél széthordta az utcán a kémények füstjét. Dorcas Galton, aki magasan feltornyozta sötétbarna haját, a szőnyegét rázta egy emeleti ablakban, és jóízűt nevetett Dick Adyn egyik kiszólásán. Valamennyien a Thomas által is jól ismert helyi tájnyelven beszéltek, ő pedig kísértést érzett rá, hogy visszafogja lovát, és beszédbe elegyedjen velük, ám amikor a tekintetük találkozott, Dick Adyn kapkodva félrefordította a fejét, majd Dorcas is becsapta az ablakát. Robbie is ijesztőnek tűnt, ám Thomast elvadult külleme még félelmetesebbé tette, és a helybeliek közül senki sem ismerte fel benne a hooktoni pap bal kézről született fiát. Talán ráismertek volna, na bemutatkozik, de a háború visszavonhatatlanul megváltoztatta Thomast – kérlelhetetlen

keményység áradt belőle, amely taszította az idegeneket. Ereden tacskóként hagyta el Dorsetet, és most Angliai Edward rettegett íjászainak egyikeként tért vissza. Amikor a déli kapun át elhagyta a várost, az őt egyértelművé tette, mennyire örül, hogy megszabadul tőle és Robbie-tól.

– Örüljetek, hogy nem dugtak a tömlőcbe! – kiáltotta utánuk a férfi, akit felbátorított az ifjú rozsdás sodronyvértje és vetemedett lándzsája. Thomas visszafogta a lovát, megfordult a nyeregben, és kemény pillantást vetett az őrré, aki hirtelen okosabbnak találta visszavonulni a kapu mögötti sikátorba. Thomas kiköpött és továbbindult.

– Ez az otthonod? – kérdezte Robbie epés hangon.

– Már nem – felelte Thomas, és eltűnődött, mit is nevezhetne manapság az otthonának. Valamely furcsa okból La Roche-Derrien jutott az eszébe, vele együtt pedig Jeanette Chenier és az a nagy ház a Jaudy folyó partján, azután a régi szerelem emlékképei nyomán ismét lelkébe mart az Eleanor halála felett érzett bűntudat. – Merre van a te otthonod? – kérdezte Robbie-t, csak hogy ne kelljen a múltba, az emlékeibe merülnie.

– Langholm közelében nőttem fel.

– Az merre van?

– Az Esk folyónál – felelte Robbie –, nem messze a határtól. Kemény vidék, az bizony. Nem olyan, mint ez.

– Ez itt szép vidék – sóhajtott fel Thomas. Felnézett a Maiden Castle magasan zöldellő falaira, ahol mindenszentek estéjén látni lehetett az ördögöt, s ahonnan most a harisok nyers éneke hallatszott. Érett szedrek feketélltek a sövényeken, és ahogyan nyúlni kezdtek az

árnyak, rókakölykök jelentek meg ugrándozva a mezők szélén. Még néhány mérföld, és az este már-már sötét éjszakába fordult, de Thomas már érezte a tenger illatát, és elképzelte, hogy már hallja is a hullámok moraját a dorseti partokon. Beköszöntött a szellemek órája, amikor a halottak lelke ott villódzott a szem látómezejének sarkában, amikor a jóra való népek mind hazasiettek a tüzek mellé, a zsúpfedelek alá és a bereteszelt ajtók mögé. Az egyik faluból kutyaugatás hallatszott.

Thomas arra gondolt, ellovagol Down Mapperleybe, ahol Sir Giles Marriott, Hookton mellett több más falu birtokosa is lakott, de már későre járt, és Thomas úgy gondolta, nem lenne bölcs dolog ilyenkor bekopogtatni a csarnokába, ráadásul látni akarta Hooktont még azelőtt, hogy beszél Sir Gilesszal, ezért a tenger felé fordította fáradt paripáját, és bevezette Robbie-t a fölénk tornyosuló Lipp Hill sötét árnyai közé. – Ezen a dombon, itt öltem legelőször – kérkedett.

– Az ijjal?

– Négyüket szedtem le – felelte Thomas –, négy nyílveszővel. – Mindez persze nem pontosan így történt, hiszen hét-nyolc nyilat, de talán többet is kilőtt, ám ettől még megölt négyet a fosztogatók közül, akik azért keltek át a Csatornán, hogy feldúlják Hooktont. És most mélyen bent járt Hookton tengervölgyének fakó árnyai között, és már láthatta a partnak csapódó hullámok fehéren villanó tajtékját, amint a vízfolyás mellett ellovagolt arra a helyre, ahol egykor apja élt és halt.

Már senki sem lakott itt. A fosztogatók egy halott falut

hagytak maguk mögött. A házak kiégték, a templom teteje beomlott, a falu lakóit a csalántól, túskebokroktól és bogáncstól fuldokló temetőben helyezték végső nyugalomra. Négy és fél esztendő telt el azóta, hogy Hooktonban partot értek a rablók, élükön Thomas unokatestvérével és Astarac grófjával, Guy Vexille-lel, valamint Eleanor atyjával, Sir Guillaume d'Evecque-vel. Thomas egymaga végzett négy számszeríjassal, és ezzel kezdetét vette ijáaszélete. Félbehagyta oxfordi tanulmányait, és egészen eddig a pillanatig nem tért vissza Hooktonba. – Ez volt az otthonom – mondta most Robbie-nak.

– Mi történt?

– A franciák – intett Thomas a sötédő tengerre. – Normandiából hajóztak át ide.

– Jesszusom! – Robbie valamiért meglepőnek találta mindezt. Tudta, hogy Skócia és Anglia határvidékén akadnak helyek, ahol falvakat égetnek fel, jószágokat rabolnak el, asszonyokat gyaláznak meg, és férfiakat mészárolnak le, de sosem gondolta volna, hogy mindez ennyire délen is megtörténhet. Lecsusszant lova nyergéből, és odasétált egy hatalmas csalánbokorhoz, amelynek helyén egykor kis kunyhó állt. – Falu volt itt?

– Kis halászfalu – bólintott Thomas, és végigügetett az utcán, ahol egykor a hálókat foldozták, és az asszonyok a halat füstölték. Atyja házából csak üszkös, folyondárokkal benőtt romok maradtak. A többi otthon is hasonlóan elenyészett, zsúpszalmája és vályogfala hamuvá és földdé vált. Csak a patak nyugati oldalán álló templom maradt felismerhető az égboltra nyíló komor falaival. A temetőben

Thomas és Robbie kikötötte lovát a mogyoróbokrokhoz, azután felvitte csomagjaikat a romos templomba. A falu maradványainak feltárásához már túlságosan későre járt, de Thomas nem tudott elaludni, ezért lesétált a partra, és visszaemlékezett arra a húsvét reggelre, amikor a normann hajók kisiklottak a partra, azután kardokat és számszeríjakat, bárdokat és fáklyákat lengető férfiak üvöltözése törte meg a békés hajnalt. A Grálért jöttek. Guy Vexille meggyőződéssel hitt benne, hogy az nagybátyja birtokában van, ezért Harlequin habozás nélkül kardélre hányta Hookton lakosait. Felégette és elpusztította a falut, hogy ezután mégis a Grál nélkül kelljen hazatérnie.

A kis patak szinte zajtalanul csörgedezett át a parton, hogy az utolsó kanyar után szembe találja magát a partra robajló morajjal kicsapó hullámokkal. Thomas letelepedett a Hookra, bebugyolálta testét új köpenyébe, és magához szorította hosszú, fekete íját. A királyi káplán, John Pryke ugyanazzal az áhítattal beszélt a Grálról, mint Hobbe atya, amikor a szent ereklyéről mesélt. A Grál, mondta Pryke atya, nem csupán egy kehely, amelyből Krisztus ivott az Utolsó vacsorán, de ugyanaz az edény, amelyben a vérét felfogták a keresztfán. – Longinus – magyarázta Pryke atya, idegesítően tudálékos modorában – centurióként a kereszt alatt állt, és amikor a lándzsa felemelkedett az utolsó fájdalmas csapásra, megemelte a kelyhet, hogy felfogja a Megváltó vérét.

Vajon ez a kehely, tűnődött el Thomas, miként kerülhetett az Utolsó vacsora helyszínévé szolgált felső teremből egyenesen egy római centurio birtokába? És ami ennél is

különösebb, hogyan jutott el Ralph Vexille-hez? Lehunyta a szemét, megcsóválta a fejét, és szégyenkezni kezdett hitetlensége miatt. Hobbe atya nem véletlenül nevezte mindig hitetlen Tamásnak. „Nem kell rá magyarázatot találni – korholta Hobbe atya újra meg újra –, hiszen a Grál maga a csoda. Felette áll minden világi magyarázatnak.”

– „*C'est une tasse magique*”, tette hozzá Eleanor, aki minden ilyen alkalommal Hobbe atya pártját fogta.

Thomas olyannyira szeretett volna hinni ebben a mágikus serlegben. Hinni akarta, hogy a Grál létezik, csak a hitetlen halandók számára láthatatlan, amikor pedig megmutatkozik az arra érdemesek előtt, földöntúli fényben ragyog, és úgy izzik, akárha tűzből öntötték volna. Hinni akarta, hogy egy napon kézzelfogható valósággá válik, és hogy az edényből, amely egykor befogadta Krisztus borát és véréit, béke és szeretet árad szét a világban. Ám ha az Úr békésnek akarta látni a világot, és azt akarta, hogy az emberek szeressék egymást, akkor miért rejtette el a Grált? Hobbe atya erre azt válaszolta, hogy az emberiség még nem érdemes a serleg birtoklására, és Thomas eltűnődött azon, hogy igaza van. Lehet bárki is érdemes ekkora ajándéokra? És talán, tette hozzá gondolatban, ha a Grálnak van bármilyen hatalma, akkor bizonyára felnagyítja mindazok hibáit és erényeit, akik a nyomába erednek – Hobbe atya valóságos szentté vált a keresése közben, míg a különös pap és szolgája átadta magát a gonoszságnak. Mint azok a kristálylencsék, amelyeket az ékszerkészítők használnak a munkáik felnagyítására, csak a Grál az emberi jellemvonásokat nagyítja fel. Vajon belőle mit fog

kiemelni? Visszaemlékezett kelletlenségére, amikor Eleanor szóba hozta az esküvőjüket, azután hirtelen áradni kezdtek a könnyei, egész teste belerázkódott a zokogásba, és vigasztalanabbnak érezte magát, mint a gyilkosság óta bármikor. Előre-hátra ringatózott, bánata éppoly mélyé vált, mint a tenger, amelynek hullámai a partot nyaldosták, és a gyötrelmeit még szörnyűbbé tette a tudat, hogy bűnös lelkét immár semmi sem Mentheti meg az örök kárhozattól.

Képtelen volt feledni asszonyát, gyűlölte magát, üresnek, Magányosnak és elkárhozottnak érezte a lelkét, és vigasztalanul Zokogott apja halott falujában.

később eleredt az eső, és a kitaró zápor eláztatta az új köpenyt, csontig megdermesztette Thomast és Robbie-t. Kis tüzet gyújtottak, amely erőtlenül pislákol az öreg templom romjai között, sziszegve állta az esőcseppek ostromát, és megajándékozta őket a melegség halvány illúziójával. – Vannak itt farkasok? – érdeklődött Robbie.

– Állítólag – vontá meg a vállát Thomas –, bár én soha egyet se láttam.

– Nálunk Eskdale-ben vannak farkasok – állította Robbie – és éjszakánként vörösen izzik a szemük. Akár a tűz.

– Errefelé tengeri szörnyek élnek – húzta ki magát Thomas. – A víz olykor partra mossa őket, és a szirtek között megtalálni a csontjaikat. Néha még szép, napfényes időben is előfordul hogy a férfiak nem térnek vissza a halászatból, és tudni lehet, hogy a szörnyek ragadták el őket. – Megborzongott, és kapkodva keresztet vetett.

– Amikor a nagyapám meghalt – vette át a szót Robbie –, a farkasok a ház körül ólálkodtak és ott üvöltöttek.

– Nagy az a ház?

Robbie-t láthatóan meglepte a kérdés. Egy pillanatig elgondolkodott, azután határozottan bólintott. – Ajé – felelte.

– Az apám igazi laird.

– Lord?

– Hasonló – bólintott Robbie.

– Nem volt ott a csatában?

– Berwicknél elveszítette az egyik lábát. Ezért harcoltunk helyette mi, a fiai. – Mint mondta, ő a legfiatalabb a négy fiú közül. – Illetve már csak három fiú közül – javította ki magát, és keresztet vetett, amint Jamie-re gondolt.

Félig éberen, borzongva aludtak, azután hajnaltájt Thomas visszasétált a Hookhoz, hogy végignézze, amint a nap erődén, szürke fénye szétárad a tenger foszladozó pereme mentén. Az eső elállt, de a hideg szél tovább szaggatta a hullámok taróját. A szürkeség idővel beteges fehérséggé fakult, azután ezüstössé vált, amint a sirályok átsiklottak a hosszú partszakasz felett, ahol a Hook csúcsánál Thomas megtalálta a négy cölöp viharvert maradványait. Nem ott akadt rájuk, ahol hagyta őket, de az egyikük alatt, félig eltemetve a kövek között, ott lapult egy koponya megsárgult töredéke, és gyanította, hogy az egykor a négy számszerűs egyikéhez tartozott, akit társaival együtt húsvét szent napján ölt meg a hatalmas ijjal. Négy karó, négy halott, és Thomas feltette, a négy fejet egykor behúzták a karók végébe, majd a tenger felé fordították őket, amíg csak a sirályok ki nem vájták a szemüket, és le nem csipkedték a húst róluk a csupasz csontokig.

Lenézett a romos faluba, de nem látott senkit. Robbie a

templomban maradt, ahonnan sóhajnyi füst szállt fel, ám tőle eltekintve Thomas magára maradt a sirályokkal. Még a Lipp Hillen sem legelésztek birkák, tehének vagy kecskék. Maga mögött hagyta a partot, csizmatalpa csikorogva örölte a kavicsokat, aztán rádöbbsent, hogy még most is a kezében szorongatja a koponya ívelt töredékét, és messzire elhajította a csontot a vízfolyásba, ahol a halászhajókat valaha elárasztották, hogy kikergessék belőlük a patkányokat, azután elindult, hogy elverje éhségét száraz kenyérral és sziklakemény sajttal, amelyet a templom bejárata mellé levetett nyeregtáskában tartott. A templom falai, amelyek leplezetlenül tárultak elé a világosságban, alacsonyabbnak tűntek, mint amilyenre emlékezett, talán mert a helyiek szekereiken elhordták a fészernak, istállóknak és lakóháznak egyaránt alkalmas építőköveket. A templomon belül nem maradt más, csak a tűske- és csalánbokrok összefonódott szövedéke, meg néhány elüszkösödött gerenda, amelyet rég benőtt a gyom.

– Kis híján én is itt végeztem. – Thomas elmesélte Robbie-nak, hogyan verték a fosztogatók a templom kapuját, miközben ő kirágta az egyik ablakkeret szaruhártyáját, és kivetette magát a temetőbe. Emlékezett rá, hogyan zúzta össze a lába az ezüst misézőserleget, amint átmászott az oltáron.

Vajon az a serleg lehetett a Grál? Hangosan felnevetett a gondolatra. A misézőserleg kis ezüstpohár volt, amelybe a vexille-ek címerét vésték, és ez a címer, miután kivágta az összezúzott serlegből, azóta is Thomas íját díszítette. Mindössze ennyi maradt a régi kehelyből, így az biztosan

nem lehetett a Grál. A Grál sokkal régebbi, sokkal rejtelmesebb, és sokkalta félelmetesebb.

Az oltár rég eltűnt, a helyén megmaradt viszont egy sekély agyagtál a csalánok között. Thomas félrerugdosta a gyomokat és felvette a tálat, miközben visszaemlékezett rá, hogy atya minden mise előtt megtöltötte ostyákkal és leterítette egy vászonszövettel, azután sietett a templomba, és féktelen dühre gerjedt, ha a falusiak nem vették le a kalapjukat vagy nem hajoltak meg a szentségek előtt. Thomas félrerúgta a tálat, amikor felmászott az oltárra, hogy meneküljön a franciák elől, és most mégis itt találta. Fájdalmasan elmosolyodott, egy pillanatig eljátszott a gondolattal, hogy megtartja a tálat, azután mégis visszadobta a csalánok közé. Egy ijásznak minél kevesebb holmival kell utaznia.

– Valaki jön – figyelmeztette Robbie, aki máris rohant, hogy magához vegye nagybátyja kardját. Thomas felkapta az íjat, és előhúzott egy nyilat a táskájából, azután már ő is meghallotta a paták dobogását és a kutyák csaholását. Odahúzódott a templomajtó romjaihoz, és tucatnyi nagy testű vérebet látott átkelni a vízfolyáson, sárga agyaruk között hosszan előrelógott a nyelvük. Nem maradt ideje a menekülésre, csak arra, hogy nekilapuljon a falnak, amint a kopók máris felé vetették magukat.

– Argos! Maera! Vissza! Hová tettétek a jó modorotokat? – ripakodott rá a lovas a kutyáira, és a parancsnak a feje felett csattogtatott ostorral is nyomatékokot adott, ám a bestiák máris körülvették Thomast és felugráltak rá, noha nem fenyegették a testi épségét, csak az arcát nyaldosták

és a farkukat csóválták. – Orthos! – rivallt a vadász az egyik vérebre, azután kemény tekintettel végigmérte Thomast. Nem ismerte fel az íjászt, a kutyák viszont annál inkább, és ez gondolkodóba ejtette a vadászt.

– Jake – szólította meg Thomas.

– Szerelmes Krisztusom! – kiáltott Jake. – Szerelmes Krisztusom! Nézd csak, mit vetett ki a víz. Orthos! Argos! Vissza, ti nyavalyások, vissza, de azonnal! – Hangosan csattogott az ostor, és a kutyák, ha vonakodva is, de hátrébb húzódtak. Jake meglepetten csóválta a fejét. – Thomas, igaz?

– Hogy vagy, Jake?

– Öregesen – zsémbelt Jake Churchill, azután lemászott a nyeregből, átfurakodott a vadászkopók között és meleg öleléssel üdvözölte Thomast. – Még az a nyavalyás apád, az nevezte el w a kutyákat. Remek tréfának találta. Örülök, hogy újra ládák. – Jake ősz szakállt viselt, a naptól olyan sötét lett az arca, mint a dió, míg a bőrét sebhelyekkel csúfította el a számtalan tövisbokor. Ő volt Sir Giles Marriott vadász mestere, aki annak idején megtanította Thomast, hogyan használja az íjat, cserkésze be a szarvast, és lapuljon meg, ha a szükség úgy hozza. – Szentséges Krisztus a kereszten, fiú – kiáltott fel a vadász –, rendesen megnőttél! Igazi férfi lett belőled!

– Idővel mindenki felnő, Jake – mosolyodott el Thomas, majd Robbie felé intett. – Ő a barátom.

Jake biccentett a skót felé, és elkergette két vadászkutyáját Thomas közeléből. A véredek, amelyeket a görög és latin mitológia alakjai után neveztek el, izgatottan nyüszítettek. –

És mi az ördögöt kerestek errefelé? – akarta tudni Jake. – A csarnokban kellene hálótok, ahogy jó keresztényekhez illik!

– Későn értünk ide – magyarázta Thomas –, és előbb látni akartam a helyet.

– Nincs itt semmi látnivaló – biggyesztette le az ajkait Jake.

– Nincs itt más, csak vadnyulak.

– Rájuk vadászol?

– Nem hoznék ki tíz jó vadászkopót néhány girhes vadnyúl miatt, fiam. Dehogy, Lally Gooden fia látott titeket erre somfordálni az elmúlt éjjel, ezért Sir Giles kiküldött, hogy nézzen meg, miféle gonosz alakok ólalkodnak a környékünkön. Tavasszal néhány csavargó itt próbált tanyát vetni, és úgy kellett ostorral kikergetni őket. És a múlt héten két másik idegen is járt errefelé.

– Idegenek? – Thomas tudta, hogy Jake számára már azok is idegenek, akik a szomszédos egyházközségből érkeznek ide.

– Egy pap és a szolgálja – bólintott Jake –, és ha nem pappal van dolgom, bizony rájuk is eresztem a kutyákat. Nem szeretem az idegeneket, nincs itt semmi keresnivalójuk. Azok a lovak igencsak éhesnek tűnek, akárcsak ti ketten. Nincs kedvetek egy reggelihez? Vagy inkább itt maradtok, és halálba kényeztetitek a kutyáimat?

Követték a kopókat a kihalt falun keresztül, és visszalovagoltak Down Mapperleybe. Thomas hatalmas, Hooktonnál kétszerte nagyobb településre emlékezett, gyermekként már-már igazi városnak gondolta Down Mapperleyt, most azonban látnia kellett, mennyire

Jelentéktelen. Jelentéktelen és alacsony, olyannyira alacsony, hogy lóhátról szinte fölébe tornyosult a zsúpfedeles kunyhóknak, amelyeket gyermekként olyan fényűzőnek látott. A trágyadombok minden viskó mellett a tető magasságáig nőttek. Sir Giles Marriott csarnoka, amely a falu után következett, szintén zsúpfedelelet kapott, és a mohával vastagon benőtt tető szinte a földet söpörte. – Örülni fog, hogy viszontláthat – ígérte Jake.

És Sir Giles csakugyan örült. Az özvegy öregember, aki valaha rémülten szemlélte Thomas vadságát, most elveszett fiaként üdvözölte őt otthonában. – Olyan sovány vagy, fiam, olyan sovány. Nem jó, ha egy férfi ennyire sovány. Ugye nálam reggeliztek mind a ketten? Borsópüré és híg ale, ez minden, amit kínálni tudok. Tegnapra jutott kenyér, de ma nincs. Mikor sütünk legközelebb kenyeret, Gooden? – fordult a cselédjéhez.

– Ma szerda van, nagyuram – felelte a cseléd feddő hangon.

– Akkor hát holnap – sóhajtott fel Sir Giles. – Holnap lesz kenyér, ma még nincs. Különben is rossz szerencsét hoz szerdán kenyeret sütni. Megmérgezi az embert a szerdai kenyér. Én is hétfőit ettem. Azt mondd, skót vagy? – fordult Robbie-hoz.

– Az vagyok, uram.

– Én azt hittem, minden skót szakállas – vont a vállat Sir Giles. – Volt egy skót Dorchesterben is, nem igaz, Gooden? Emlékszel rá? Neki volt szakálla. Jól játszott a gittemen, és táncolni is tudott. Biztosan emlékszel rá.

– Ő a Scilly-szigetekről származott – emlékeztette a cseléd.

– Én is épp azt mondom. De volt szakálla, igaz-e?

– Volt neki, Sir Giles. Nem is akármekkora.

– Na látjátok. – Sir Giles belapátolt némi borsópürét a szájába, amelyben alig két foga maradt. Kövér, ősz hajú, pirosposzsgás férfi volt, aki legalább ötven nyarat megért már. – Manapság már nemigen tudok lovagolni, Thomas – vallotta meg. – Nem vagyok jó már semmire, csak hogy itthon ücsörögjek, és figyeljem az időjárást. Jake mondta már, hogy idegenek koslatnak a környékünkön?

– Mondta, nagyuram.

– Egy pap! Fekete-fehér gúnyában, akár egy szarka! Az apádról akart velem beszélni, de én közöltem vele, hogy nincs semmi mondanivalóm. Ralph atya halott, mondtam, és az Isten nyugosztalja szegény, bűnös lelkét.

– Az a pap rólam nem kérdezősködött? – érdeklődött Thomas.

Sir Giles elvigyorodott. – Azt feleltem, már évek óta nem láttalak, és remélem, nem is látlak soha többé, azután a szolga azt kérdezte, merre találhatóának meg, mire én azt feleltem neki, hogy engedély nélkül ne szólítsa meg a felette állókat. Ez aztán egyáltalán nem tetszett neki! – kuncogott.

– Azután a szarka az apádról kérdezett, én meg azt feleltem, hogy alig ismertem. Ami persze hazugság, de ő hitt nekem, és elhordta az irháját. Vess még néhány rönköt a tűzre, Gooden! Az ember halálra fagyhat a saját csarnokában, ha rajtad áll.

– Vagyis a pap elment? – kérdezte Robbie.

Valószínűtlennek tűnt, hogy de Taillebourg ilyen közönyösen fogadja az elutasítást, és jámboran odébb álljon.

– Megrémült a kutyáimtól – élénkült fel Sir Giles. – Van itt jó néhány vérebem, és ha a fickó nem öltözött volna szarkának, bizony isten, ráengedem őket, de hát mégsem való papot ölni. Azzal mindig csak a gond van. Az ördög jól kibabrál az emberrel, ha papot öl. De nem tetszett nekem ez a figura, és meg is Mondtam neki, hogy nem tudom, meddig bírom még visszafogni a kopóimat. Van még némi sonka a konyhában. Nem kívánnál egy kis sonkát, Thomas?

– Nem, nagyuram.

– Mennyire gyűlölöm a telet. – Sir Giles a tűzbe meredt, amely újult erővel lángolt fel a hatalmas kandallóban. A csarnok Jókora zsúpfedelét füsttől megfeketedett gerendák támasztották alá. A terem egyik végében faragott paraván rekesztette el konyhát, míg a hálóhelyiségek a csarnok másik végét foglalták el, bár asszonya halála óta Sir Giles már nem használta a kis kamrákat, inkább a nagy tűz mellett élt, evett és aludt. – Úgy tűnik, ez lesz az utolsó telem, Thomas.

– Reméljük, nem, nagyuram.

– Reménykedj csak, ha úgy tetszik, de ezt már nem élem túl. Főként, ha bejön a fagy. Az ember ilyen korban már nem képes felmelegedni, Thomas. A hideg a csontjaimba mar, beeszi magát egészen a velőig, és ezt korántsem élvezem. Az apádnak se nagyon szolgált javára az öregség. – Felnézett Thomasra. – Apád mindig is mondta, hogy el fogsz menni. Nem Oxfordba. Tudta, hogy nem fülne

hozá a fogad. Mintha csak egy csatalovát akarnának a szekér elé fogni, mindig ezt mondogatta. Tudta, hogy idővel elmész, és katonának állsz. Azt mondta, hajtani fog az a vad véred. – Sir Giles mosolyogva emlékezett. – Bár azt is megmondta, hogy egy napon még visszajössz. Azt mondta, hazajössz, hogy megmutasd neki, milyen pompás fickó lett belőled.

Thomas visszanyelte a könnyeit. Apja csakugyan így beszélt róla? – Vissza is jöttem, nagyuram – bólintott Thomas –, de csak azért, hogy feltegyek *egy* kérdést. Ugyanazt a kérdést, amit az a francia pap is fel akart tenni. – Kérdések! – zsémbelődött Sir Giles. – Sosem szerettem a kérdéseket! Mindig válaszok után kiáltanak, nem igaz? De látom, szívesen ennél egy kis sonkát. Mi az, hogy nem kérsz! Gooden? Kérd meg a lányod, hogy csomagolja ki azt a sonkát, jó?

Sir Giles feltolta magát a karosszékből, és csoszogó léptekkel átvágott a csarnokon, és egy jókora, sötétre fényezett tölgyfaladához tartott. Megemelte a fedelet, nyögve előrehajolt, majd kutakodni kezdett a ládába zsúfolt öltözékek és csizmák között. – Az én koromban már tudom, Thomas – morogta maga elé –, hogy nincs szükség kérdésekre. Minden második héten *ott ítékeztem* az úriszékben, és jól tudom, ki ártatlan, és ki bűnös, abban a pillanatban, hogy átlépi a csarnokom küszöbét! Csak hát egész életünkben színészkedni kell, nem igaz? Hol a fenében lehet? Á! – Megtalálta, amit keresett, és visszatért vele az asztalhoz. – Én mégis azt mondom, tartsd meg a kérdéseid, Thomas, mert itt a válasz mindenre. – Felé tolt

a csomagot az asztalon.

A foszladozó, durva szövetanyagba egy kis tárgyat csomagoltak, és Thomasnak hirtelen az a képtelen ötlete támadt, hogy magát a Grált, ezért nevetséges módon még csalódottnak is érezte magát, amikor kiderült, hogy a csomag egy könyvet tartalmaz. A könyv fedőlapját puha bőrbe kötötték, s minthogy az négyszer-ötször is nagyobb volt maguknál az íveknél, a bőrrel körbe lehetett csomagolni az egész kötetet, amelyről felnyitás után kiderült, hogy apja a saját kezével írta tele. Ugyanakkor az is az apjára vallott, hogy semmit sem közölt egyértelmű módon. Thomas sebesen forgatta a lapokat, és felfedezte, hogy a jegyzeteket latinul, görögül, valamint egy ezeknél is különösebb nyelven, vélhetően héberül írták. Visszatért a legelső oldalra, amelyen csupán három szó szerepelt, és amint elolvasta őket, a vér is meghűlt az ereiben. „*Calix meus inebnans.*”

– Megkaptad hát a választ? – érdeklődött Sir Giles.

– Igen, nagyuram.

Sir Giles belesett az első oldalra. – Az ott latin, igaz?

– Igen, nagyuram.

– Mindjárt gondoltam. Természetesen én is belenéztem, de gy árva szót se értettem az egészből, és nem szívesen kérdezem volna meg Sir Johnt – utalt a dorchesteri Szent Pétertemplom papjára –, vagy azt a törvénytudót, mi is a neve? Akinek csorog a nyála, amikor felizgatja magát? Ő is beszél latinul, vagy legalábbis azt állítja magáról. Mit jelentenek a szavak?

- „A kelyhem megrészegít.” – fordított Thomas.
- „A kelyhem megrészegít.” – Sir Giles rendkívül mulatságosnak tartotta a mottót. – Ajé, az apádnak nem volt ki mind a négy kereke. Jó ember volt, jó ember, de hát ez! „A kelyhem Megrészegít!”
- Az egyik zsoltárból való – jegyezte meg Thomas, amint átfordított a második lapra. Ezt már a különös jelekkel borították, amelyeket Thomas héber írásnak vélt, bár ezzel együtt is volt bennük valami megmagyarázhatatlan és idegen. Visszatérő jelképnek számított többek között az emberi szem egyszerű ábrázolása, és Thomas még soha, egyetlen héber kéziratban sem találkozott hasonlóval – bár az igazat megvallva, még nem túl sok héber kéziratot látott.
- Abból – tette hozzá –, amelyik úgy kezdődik, hogy az Úr a mi pásztorunk.
- Nekem ugyan nem pásztorom – zsémbelt Sir Giles. – Nem vagyok holmi oktalan birka.
- Ahogy én se, nagyuram – jelentette ki Robbie.
- Úgy hallottam – fordult Sir Giles Robbie-hoz –, mintha Skócia király fogságba esett volna.
- Valóban, nagyuram? – kérdezte Robbie ártatlanul.
- Talán csak szóbeszéd – vont a vállát Sir Giles, azután belekezdett egy terjengős történetbe arról, hogyan találkozott Londonban egy szakállas skóttal, Thomas pedig eközben minden figyelmét a könyvnek szentelte, és különös módon csalódottságot érzett afelett, hogy a könyv nagyon is jogos cselekedetnek tartja a Grál keresését. Mennyire szeretne volna, ha valaki azt mondja neki, hogy ez az egész képtelenség, hogy nincs értelme továbbra is hozzákötnie a

sorsát egy legendához, ám apja elég komolyan vette a kérdést ahhoz, hogy egy egész könyvet szenteljen neki. Csak hát, emlékeztette magát Thomas, az apjáról mindenki tudta, hogy nincs ki a négy kereke.

Gooden lánya, Mary, sonkát hozott. Thomas azóta ismerte Maryt, hogy kisgyermekként együtt lubickoltak a libaúsztatóban, és mosolyogva üdvözölte a lányt, azután észrevette, hogy Robbie úgy mered rá, mintha földöntúli jelenést látna. A lány hosszúra engedte sötét haját, telt ajka érett gyümölcsre emlékeztet, és Thomas biztosan tudta, hogy Robbie-nak nem kevés vetélytársa lehet Down Mapperleyben. Kivárta, amíg Mary visszavonult, azután feltartotta a könyvet. – Apám beszélt erről valaha is, nagyuram?

– Sok mindenről beszélt – kerülte meg az egyenes választ Sir Giles. – Egyfolytában locsogott, akár egy asszony. Be nem állt a szája! Apád jó barátja voltam, Thomas, de sosem fűlött a fogam a valláshoz. Ha túl sokat beszélt róla, egyszerűen elaludtam. És neki még ez is tetszett. – Sir Giles vágott magának egy szelet sonkát. – De hát az apád örült volt.

– Gondolja, nagyuram, hogy ez is örülség? – tartotta fel Thomas újra a könyvet.

– Apádat az Úr túlzott szeretete őrijtette meg, de ettől még nem volt bolond. Sosem ismertem senkit, akibe ennyi értelem szorult volna, és azóta is nagyon hiányzik. Hiányzanak a tanácsai.

– Ez a lány itt dolgozik? – kérdezett közbe Robbie, majd a paraván felé intett, amely mögött a lány eltűnt.

– Mindig is itt dolgozott – felelte Sir Giles. – Emlékszel még Maryre, Thomas?

– Gyermekkorunkban sokszor megpróbáltam vízbe fojtani – felelte Thomas. Újra végigforgatta atyja könyvének lapjait, noha az idő szűkössége miatt nem tulajdoníthatott jelentést a kusza szavaknak. – Tudja, mi áll ebben, igaz, nagyuram?

Sir Giles kivárt, azután lassan bólintott. – Tudom, Thomas, hogy sokan akarják azt, ami állítása szerint apád birtokában volt.

– Tehát azt állította, hogy a birtokában van?

Újabb hosszú szünet. – Nos, utalt rá – felelte végül Sir Giles, és egyáltalán nem irigyellek érte.

– Miért?

– Amikor nekem adta ezt a könyvet, apád azt mondta, ha bármi történne vele, őrizzem meg, amíg elég idős és megfontolt em leszel ahhoz, hogy felvállald ezt a küldetést. Pontosan ezt mondta. – Sir Giles szúrós tekintettel meredt Thomasra, és látta, hogy öreg barátjának fia összerenzen.

– De ha ti ketten szívesebben maradnátok egy ideig – tette hozzá –, úgy legyetek üdvözölve. Jake Churchillnek segítségre van szüksége. Azt mondja, még életében nem látott ennyi rókakölyköt, és ha nem végzünk a nyavalyásokkal, jövőre ritka nagy veszteségre kell számolnunk a bárányok sorában.

Thomas Robbie-ra sandított. A feladatuk nem más, mint megtalálni de Taillebourgot, hogy megbosszulják Eleanor, Hobbe atya és Jamie Douglas halálát, az pedig nem valószínű, gondolta, hogy a dominikánus valaha is visszatér ide. Robbie ugyanakkor láthatóan maradt volna: Mary

Gooden tartóztatta És Thomas is kimerültnek érezte magát. Nem tudta, merrefelé kereshetné a papot, ezért lelkesen üdvözölte a lehetőséget, hogy a csarnokban maradhat. Legalább alkalma nyílik rá, hogy tanulmányozza a könyvet, azután pedig kövesse atyja nyomait a Grálhoz vezető hosszú, tekervényes és gyötrelmes csapáson.

– Maradnánk, nagyuram – felelte Thomas.

Legalábbis egy ideig.

Ez volt az első alkalom, hogy Thomas nemesemberhez méltó életet élhetett. Talán nem annyira, mint egy igazi nagyúr, egy earl vagy egy herceg, aki emberek tucatjai felett rendelkezett, de mindenképp kiváltságban volt része, egy udvarház kényelmében múlatta az időt – még ha az udvarház nem is állt másból, csak egy fából ácsolt, döngölt földpadlójú csarnokból –, amíg mások mindennapos kemény munkájukat végezték: tűzifát vágtak, vizet hordtak, tehenet fejtek, vajat köpültek, kenyeret dagasztottak és ruhát mostak. Robbie inkább szokott az ilyesmihez, de azért ő is messze kényelmesebbnek találta a dorseti életet.

– Odahaza – magyarázta – azok a nyavalyás angol rablók folyton átkeltek a hegyeken, hogy elvigyék a jószágokat meg a termést.

– Miközben te – gúnyolódott Thomas – még álmodban sem gondoltál arra, hogy délnek lovagolsz, és kifosztod az angolokat.

– Ugyan miért gondoltam volna ilyesmire? – vigyorodott el Robbie.

Így azután, miközben a tél fagyos ölelésébe vonta a vidéket, Sir Giles Marriott birtokán vadászgattak, hogy

biztonságossá tegyék a földeket az ellesi időre, és vadhússal gazdagítsák Sir Giles étrendjét; együtt ittak a dorchesteri tavernákban, és nevettek a teli vásáron fellépő mimeseken. Thomas régi barátokkal találkozott, történeteket mesélt Bregane-ról, Normandiáról és Picardiáról, amelyek némelyikében akadt egy kevés igazság is, és a vásár íjászversenyén elnyerte az aranynyilat, amelyet odaajándékozott Sir Gilesnak, aki felakasztotta azt a csarnoka falára, és kijelentette, hogy ennél szebb trófeát még életében nem látott. Az én fiam is remek íjász lett volna. Igazán remek íjász. Szeretem azt hinni, hogy akár ő is elnyerhette volna ezt a trófeát.

Sir Giles egyetlen fia lázban halt meg, míg egyetlen leánya hozzáment egy lovaghoz, aki Devonban birtokolt földeket, és Sir Giles nem kedvelte sem a vejét, sem a tulajdon leányát. – Majd öröklök a birtokot, ha meghaltam – mondta Thomasnak – de addig is, élvezd ki a szépségeit Robbiel együtt.

Thomas sikeresen meggyőzte magát arról, hogy nem hanyagolja el a Grál keresését, hiszen minden nap órákat görnyedt apja könyve felett. A lapokat a rendkívül ritka és drága borjúbőr pergamenből vágta ki, ami ékesen jelezte, milyen sokat jelentettek ezek a jegyzetek Ralph atyának, ám a szöveg ezzel együtt nem sokat mondott Thomasnak. A könyv javarészt történeteket mesélt. Az egyikben egy vak ember, aki kézbe vehette a kelyhet, visszanyerte a látását, ám ezután, mivel csalódottsággal töltötte el a Grál közönséges külleme, ismét elveszítette azt. Egy másik történetben egy mór harcos megpróbálta elrabolni a Grált,

és istentelen bűnéért kígyóvá változott. A könyv leghosszabb meséje Percevalról, a régen élt lovagról szól, aki részt vett a keresztes hadjáratban, és felfedezte a Grált Krisztus sírjában. Ezúttal a Grál leírására a latin *crater* szót használták, amely tálát jelent, ugyanakkor más lapokon ugyanez *calix*, kehely volt, és Thomas eltűnődött azon, lehet-e bármilyen jelentősége ennek a különbségtételnek. Ha atya birtokában volt a Grálnak, épp ő ne tudta volna, hogy az tál-e vagy kehely? Vagy talán nincs is igazi különbség. Akárhogy is, a hosszú történet szerint a tál ott hevert egy polcon Krisztus sírjában, így bárki láthatta, aki csak a sírba lépett, lett légyen keresztény zarándok vagy pogány ellenség, ám amíg Perceval térden csúszva be nem hatolt a sziklasírba, addig a Grál nem mutatkozott meg senki előtt, mert Sir Perceval igaz ember volt, és érdemes arra, hogy a szeme felnyitassék. Sir Perceval elhozta a tálát, és magával vitte a keresztény világba, ahol azt tervezte, hogy a kincshez méltó szentélyt építtet köre, ám, a történet kissé lapos és közönyös fordulata szerint, „ekkor meghalt”. Thomas apja kapkodva a lapszélre vetett egy jegyzetet. „Sir Perceval Astarac grófja volt, és más néven is ismerték. Egy Vexille-t vett feleségül.”

– Sir Perceval! – Sir Gilesra láthatóan nagy hatást gyakorolt név. – Akkor ő is a családhoz tartozott? Az apád ezt sosem említette. Legalábbis, nem emlékszem rá. Sok meséjét végigaludtam.

– Sokszor ő maga is gúnyt űzött az efféle történetekből – jegyezte meg Thomas.

– Gyakran gúnyt űzünk abból, amitől félünk – ragadtatta magát egy bölcs kijelentésre Sir Giles, azután hirtelen elvigyorodott. – Jake mondja, hogy Five Marys mellett elkaptátok azt a vén csatarókat. – Five Marys azokat az ősi sírbuckákat jelölte, amelyeket a helybéliek szerint egykor óriások emeltek, és Thomas sosem értette, hogyan lehet belőlük hat.

– Nem ott történt – felelte Thomas –, hanem White Nothe mögött.

– White Nothe mögött? Fent a szirteken? – Sir Giles Thomasra meredt, majd elnevette magát. – Az már a vén Holgate földje! Ti ördögfiókák! – Sir Giles, aki mindig is szóvá tette, ha Thomas engedély nélkül vadászott a földjén, most mérhetetlenül mulatságosnak találta szomszédjának kirablását. – Vén szipirtyó már ez a Holgate. Nos, sikerült jutnod valamire azzal a könyvvel?

– Bárcsak tudnám – sóhajtott fel Thomas, aki éppen az Astarac névre meredt. Mindössze annyit tudott, hogy Astarac egy hűbérbirtok vagy vidék neve Franciaország déli részén, s hogy ezt tekintette otthonának a Vexille család, mielőtt hitszegőnek és eretneknek ítélték. Megtudta azt is, hogy Astarac közel feküdt a katharok birtokaihoz, legalábbis elég közel ahhoz, hogy a métely rájuk is átterjedhessen, és hogy amikor jó száz évvel korábban a francia király és az igaz egyház kiirtotta az eretnekséget a földjeiről, a Vexille-eknek is menekülniük kellett. Hogyan lehetséges akkor, - hogy a legendás Sir Perceval maga is Vexille volt? Thomasnak úgy tűnt, minél mélyebbre ássa toagát a rejtélybe, annál nagyobb lesz körülötte a sötétség.

– Az apám beszélt valaha is Astaracról, nagyuram? – faggatta Sir Gilest.

– Astaracról? Mi lenne az?

– A föld, ahonnan a családja érkezett.

– Nem, nem, ő Cheshire-ben nőtt fel. Mindig azt mondta.

Cheshire csupán menedékként szolgált, ahol a család elrejtőzhetett az inkvizíció elől – lehet, hogy a Grál még most is ott rejtőzik? Thomas lapozott, hogy egy hosszú passzusban arról olvashasson, miként vették ostrom alá a rablók Astarac tornyát és kényszerültek meghátrálásra a Grál puszta látványától. „Elvakította őket – írta Ralph atya –, így 364-üket ott helyben levágtuk.” Egy másik oldalon azt tudta meg, hogy senki sem hazudhat, ha a Szent Grálon tartja a kezét, „máskülönben holtan esik össze”. Még a meddő asszonyok is részesülhetnek gyermekáldásban, ha megérintik a Grált, ha pedig nagypénteken egy ember ebből iszik, vethet egy szempillantást „arra, akit a mennyekben nőül fog venni”. Egy másik történetben a lovagot, aki a Grált végighordozta a vadonon, pogányok vették üldözőbe, és amikor már úgy tűnt, hogy nem menekülhet, az Úr hatalmas sasmadarat küldött érte, amely felemelte őt magát, a lovát és a Grált a levegőbe, hogy a pogány harcosok csak az öklüket rázhatták utána hiábavaló haragjukban.

Egy frázis újra meg újra felbukkant a könyv lapjain: „*Transfer calicem istem a mi*” és Thomas nagyon is át tudta érezni apja nyomorúságát, amint ehhez a fordulathoz ért. „...távoztasd el tőlem e pohárt”, ezt jelentette a kifejezés, és a Getsemáne-kertben Krisztus ugyanezekkel

a szavakkal könyörgött atyjához, az Úrhoz, hogy kímélje meg őt a gyötrelmekről. A frázis olykor görögül bukkant fel, amelyet Thomas ugyan tanulmányozott, de sosem sajátított el teljesen; s bár a görög szavak tekintélyes részét sikerült kibetűznie, a héber szöveg továbbra is rejtély maradt előtte. Sir John, a Szent Péter agg vikáriusa is egyetértett abban, hogy ez a héber igen különös. – Elfeledtem minden hébertudást, amit valaha is magamba szívtam – sóhajtott fel –, de nem emlékszem, hogy egyszer is láttam volna ilyen szöveget! – A jelképre mutatott, amely egy emberi szemre emlékeztetett. – Igen különös, Thomas, igen különös. Aligha héber. – Elhallgatott, majd panaszos hangon hozzátette. – Bárcsak még itt lenne szegény Nathan. – Nathan?

– Még előtted élt itt, Thomas. Nathan piócákat gyűjtött, és Londonba küldte őket. Az ottani doktorok igen nagyra tartották a dorseti piócákat, tudtad ezt? De persze ő is zsidó volt, és elment a többiekkel együtt. – A zsidókat közel ötven esztendővel azelőtt űzték el Angliából, de az esemény még élénken élt az idős pap emlékezetében. – Azóta se tudjuk, hol szedte össze a piócáit – tette hozzá Sir John –, és néha már azt hiszem, ő maga vont átkot a fejünkre. – Összeráncolt homlokkal meredt a könyvre. – Ez itt az apádé volt?

– Igen.

– Szegény Ralph atya – sóhajtott fel Sir John, jelezve, hogy a bőrbbe kötött könyvet is a téboly termékének tartja. Lecsukta a fedelet, és gondosan körülkerítette a puha bőrborítást a lapokon.

De Taillebourgnek híréet se hallották, ahogyan Thomas nem kapott hírt normandiai barátai felől sem. Verejtékes munkával megfogalmazott egy levelet Sir Guillaume-nak, amelyben tudatta, hogy a leánya meghalt, és könyörgött, hogy hírt hallhasson Will Skeat felől, akit Sir Guillaume Caenbe vitt, hogy ott saját zsidó orvosával, Mordehai-jal gyógyítássá meg. A levél Southamptonba utazott, majd onnét Guernseybe, és Thomast biztosították róla, hogy sértetlenül elér Normandiába, ám karácsonyra még mindig nem érkezett válasz, és Thomas immár nem kételkedett abban, hogy a levél elveszett. Thomas Lord Outhwaite-nek is írt, és megnyugtatta őlordságát afelől, hogy tovább folytatja a Grál keresését, majd felidézett néhány történetet atya könyvéből.

Lord Outhwaite válaszlevelében gratulált Thomasnak eddigi felfedezéseihez, majd tudatta, hogy Sir Geoffrey Carr féltucatnyi emberével útra kelt Bretagne felé. A szóbeszéd szerint, tette hozzá Lord Outhwaite, Madárijesztő adósságai az egekbe szöktek, „s talán épp emiatt kellett Bretagne-ba utaznia”. Persze nemcsak a gazdag zsákmány reménye csalta Madárijesztőt La Roche-Derrienbe, de a törvény is, amely szerint az adóst nem lehetett törlesztésre kötelezni, amíg külhonban szolgálta királyát „Követni fogja Madárijesztőt?” érdeklődött Lord Outhwaite Thomas pedig válaszlevelében tájékoztatta arról, hogy La Roche-Derrienben lesz, mire ezek a sorok eljutnak őlordságához, azután nem tett semmit annak érdekében, hogy elhagyja Dorsetet. Végtére is, karácsony van, mondta magának, és ő mindig is szerette a karácsonyt.

Sir Giles fényűzővé tette az ünnep tizenkét napját. Advent vasárnapján nem ettek húst, ami nem jelentett komolyabb megpróbáltatást, hiszen Thomas éppúgy kedvelte az angolnát és más halakat, ám karácsonyeste csak úgy tömték magukba a friss kenyeret, hogy felkészüljenek az ünnep első napjára. Tizenkét üres kast hoztak a csarnokba, azokat borostyán- és magyalágakkal díszítették fel; az asztal közepére egy akkora gyertyát helyeztek, amelyet az ünnepek alatt végig égve hagyhattak, míg a kandallóban hatalmas rönköt vetettek a tűzre. Sir Giles a szomszédait is meghívta egy kis borra és áléra, mellé pedig bárányt, vadkant, szarvast, ludat és disznósajtot szolgáltak fel. Édes, fűszeres vörösborral teli ünnepi kelyhet adtak körbe a csarnokban, és Sir Giles, miként minden karácsonyestén, most is megkönnyezte elhalt asszonyát, és kábult álomba zuhant, mire a gyertyák kialudtak. Karácsony negyedik éjjelén Thomas és Robbie is csatlakozott azokhoz, akik szellemeknek, zöld embereknek és a legkülönbélebb vadaknak öltöztek, hogy a parókia körül járt táncukkal adományokat szerezzenek a templom részére. Egészen Dorchesterig eljutottak, ahol két másik parókiát is körbetáncoltak, mielőtt összeverekedtek volna a táncosok egy másik csapatával, hogy az éjszakát valamennyien a dorchesteri tömlőcben töltsék, ahonnan fülig érő vigyorral maga George Adyn eresztette ki őket, aki reggelire hozott nekik egy kancsó álért és egy kis ízeltőt asszonya híres kocsonyájából. Vízkereszt ünnepén azt a vadkant szolgálták fel, amelyet Robbie döfött le a lándzsájával, s miután ezzel végeztek, a vendégek pedig

már félig részegen feküdtek el a földpadlóra terített gyékényeken, havazni kezdett.

Thomas megállt az ajtóban, és elnézte a fáklya meg-megrebbenő fényében örvénylő pelyheket.

– Nemsokára indulnunk kell. – Robbie csatlakozott hozzá.

– Indulnunk kell?

– Még nem végeztük el a feladatunkat – emlékeztette a skót.

Thomas tudta, hogy igaza van, mégsem akaródzott elhagyja a kényelmes szállást. – Azt hittem, boldog vagy a társaságunkban.

– Az is vagyok – bólintott komoran Robbie –, és Sir Giles messze nagylekőbb, mint amit érdemelnék.

– Akkor hát?

– Maryről van szó. – Mély zavarában a skót be sem tudta fejezni a mondatot.

– Várandós? – találgatott Thomas. Robbie keresztet vetett. – Nagyon úgy tűnik.

Thomas a hóesést fürkészte. – Ha hagysz neki elég pénzt a hozományra – vetette fel –, kapni fognak utána.

– Csak három fontom maradt – hajtotta le a fejét Robbie. Nagybátyja, Sir William ellátta egy erszénnyel, amelynek tartalmát egy egész esztendőre szánta.

– Annyinak elégnek kell lennie – bólintott Thomas. A hó vadul kavargott a heves szellőkésekben.

– De akkor nekem semmi sem marad! – tiltakozott Robbie. – Erre még azelőtt kellett volna gondolnod, hogy bevetted a földjét. – Thomas visszaemlékezett rá, hogyan került ő is hasonlóan szorult helyzetbe egy hooktoni lány miatt.

Visszafordult a csarnok felé, ahol egy hárfás és egy flótás játszott a részegen hortyogó vendégeknek. – Indulnunk kellene – sóhajtott fel –, de nem tudom, merre.

– Azt mondtad, Calais-ba szeretnél menni.

Thomas vállat vont. – Gondolod, hogy de Taillebourg ott fog keresni bennünket?

– Én úgy gondolom – felelte Robbie –, hogy amint tudomást szerez a könyvről, a pokolba is hajlandó lesz utánad menni.

Thomas tudta, hogy Robbie-nak igaza van, noha a könyv egyáltalán nem vált a hasznára. Ralph atya egyszer sem utalt rá egyértelműen, hogy birtokában lenne a Grál, sem azt a helyet nem írta le, hol kereshetnék. Pedig Thomas és Robbie mindent megtett. Átfésülték a tenger által kivájt barlangokat a hooktoni szirtek mentén, de csak uszadékfát, kagylókat és hínárt találtak. A parton semerre sem rejtettek el egy aranykelyhet. Akkor most merre tovább? Hol keressék? Ha Thomas Calais-ba megy, akkor csatlakozik az íjászokhoz, és kétellte, hogy de Taillebourg az angol sereg szívébe is utána jönne. Talán, gondolta Thomas, vissza kellene térnie Bretagne-ba, és azt is tudta, hogy nem a Grál vagy de Taillebourg vonzza La Roche-Derrienbe, de sokkal inkább az a remény, hogy Jeanette Chenier talán hazatért otthonába. Gyakran gondolt a lányra, fekete hajára, indulatos természetére és merészségére, s valahányszor így tett, belemart a szívébe a bűntudat Eleanor miatt.

A hó nem sokáig tartott, latyakká olvadt, és nyugatról fagyos záporok söpörtek végig a dorseti partvidéken. Egy

Jókora angol hajó zátonyra futott Chesil közelében, Thomas és Robbie pedig elvitte Sir Giles egyik szekerét a partra, ahol Jake Churchill és két fia segítségével elkergettek tucatnyi környékbelit, hogy kimentsék azt a hat bála gyapjút, amelyet azután visszavittek Down Mapperleybe, és átadtak Sir Gilesnak, aki ily módon egyévi jövedelmet könyvelhetett el egyetlen nap alatt.

És másnap reggel a francia pap megérkezett Dorchesterbe.

George Adyn hozta meg a híret. – Azt mondtad, tartsam a fél szemem az idegeneken – fordult egyenesen Thomashoz –, márpedig ez csakugyan idegennek látszik. Úgy öltözik, mint egy pap, de hát ki tudhatja? Úgy fest, mint egy csavargó, úgy bizony. Csak egy szavadba kerül – kacsintott Thomasra –, és ostorral kergetjük el a nyavalyást, hogy Shaftesburyig meg se álljon.

– És ott mihez kezdenének vele? – kérdezte Robbie.

– Elővennék az ostort, és visszakergetnénk mihozzánk – vont a vállát George.

– Dominikánus? – kérdezte Thomas.

– Honnan az ördögből tudhatnám? Összevissza locsog, az biztos. Nem beszél rendesen, ahogyan egy keresztényhez illik.

– Milyen színű a ruhája?

– Fekete, milyen lenne?

– Majd én beszélek vele – állt fel Thomas.

– Már ha tudsz vele, amilyen zagyva a beszéde. Méltóságos uram! – Utóbbi köszöntés Sir Gilesnak szólt, és Thomasnak ki kellett várnia, amíg a két helybeli

megvitatja egymással a különféle unokatestvérek és egyéb távoli rokonok egészségi állapotát. Már délre járt az idő, amikorra ő és Robbie belovagolt Dorchesterbe, s Thomas ezredszerre is arra gondolt, mennyire kellemes ez a hely, és milyen jó lenne itt letelepedni.

A papot előhozták a tömlőc kis udvarára. Csodás nap köszöntött rájuk. Két feketerigó ugrándozott a falak tetején, és az udvar sarkában bimbóit bontogatta egy sisakvirág. A pap fiatal, rendkívül alacsony növésű férfinak bizonyult, aki lapos orrával, kidülledt szemével és sörteszerű fekete hajzatával, szakadozott és pecsétes öltözékével csakugyan nyomorúságos benyomást tett; nem csoda, hogy a törvénytörők csavargónak vélték, még ha a kis pap méltatlankodva is fogadta a feltételezést. – Hát így bántok ti angolok az Úr felkent szolgálóival? A pokol is túl jó hely az angolok bűnös lelkének! Beszélek erről a püspök úrral, és elmondok mindent az érsek úrnak, de még a szentatyának is, aki egyházi átokkal fogja sújtani ezt az egész disznóólat! Ki lesztek közösítve!

– Látod már, hogy értettem? – kérdezte George Adyn. – Csak hablatyol összevissza, egy szavát se érteni.

– Franciául beszél – tudatta Thomas, majd a paphoz fordult. – Mi a neve?

– Azonnal beszélni akarok a püspökkel! Itt és most!

– Mi a neve?

– Hozzanak nekem egy itteni papot!

– Előbb pofozom le a fülét – mondta Thomas higgadtan. –

Mi a neve?

A férfi, egy bizonyos Pascal atya, épp most vészelt át egy

rendkívül kimerítő utat: Normandiából, egy Caentől délre fekvő helységből kelt át a téli tengeren. Előbb Guernseybe utazott majd onnan tovább Southamptonba, ahol gyalogosan vágott neki az útnak, s tette ezt anélkül, hogy egy árva mukkot is beszélt volna angolul. Kész csoda, hogy egyáltalán sikerült eljutnia idáig. És a csodát még az is tetézte, hogy Pascal atyát Evecque-ből küldték Hooktonba, egy Thomasnak szánt üzenettel.

A papot Sir Guillaume d'Evecque küldte, vagy jobban mondva Pascal atya maga jelentkezett a küldetésre, és sürgős üzenetet hordozott, hiszen Sir Guillaume Thomas segítségéért könyörgött. Evecque ostrom alatt állt. – Szörnyűség! – kiáltott fel Pascal atya. Mostanra kissé megenyhült, hogy a Három Kakasban leülhetett a tűz mellé, majd libasültet és méhsört tettek elé. – Coutances grófja ostromolja. A gróf maga!

– Mi ebben olyan szörnyűség? – ráncolta a homlokát értetlenül Thomas.

– Hiszen a gróf a hűbérura! – csattant fel a pap, és Thomas azonnal megértette, mi ebben a szörnyűség. Sir Guillaume a gróf hűbérbirtokát igazgatta, és amikor háborút indított a tulajdon bérlője ellen, a gróf törvényen kívülé nyilvánította Sir Guillaume-ot.

– De hát miért tesz ilyet? – kérdezte Thomas.

Pascal atya vállat vont. – A gróf szerint mindez azért van, ami a csatában történt. Tudja, mi történt a csatában?

– Tudom – bólintott Thomas, de miután a pap szavait lefordította Robbie-nak, mindenképp fel kellett idéznie a történeteket. A pap arra az ütközetre utalt, amelyet az elmúlt

nyáron vívtak meg Crécy erdeje mellett. Sir Guillaume a franciák oldalán harcolt, ám a csata közepén meglátta ősellenségét, Guy Vexille-t, és fegyvereseivel a Vexille-csapat ellen fordult.

– A gróf szerint ez hitszegés – magyarázta a pap –, és a király is áldását adta az ostromra.

Thomas sokáig nem szólt. – Honnan tudta, hogy itt talál? – kérdezte végül.

– Levelet küldött Sir Guillaume-nak.

– Nem hittem, hogy a kezébe került.

– Természetesen a kezébe került. Még tavaly. Mielőtt a bajaink megkezdődtek.

Sir Guillaume ugyan bajba került, magyarázta a pap, ám Evecque udvarháza kőből épült és sáncárokkal is rendelkezett, ezért Coutances grófjának mind ez ideig nem sikerült sem ledönteni a falakat, sem átkelni az árkon, noha a gróf tucatnyi emberével támadt, miközben Sir Guillaume helyőrsége csupán kilenc emberből állt. – Akadnak még asszonyszemélyek is – szakított le Pascal atya egy libacombot a fogaival –, de azokat nem is számolom.

– Van élelmük?

– Bőséggel, és a kutat sem mérgezték meg.

– Akkor egy ideig kitarthatnak?

A pap vállat vont. – Talán igen. Talán nem. Sir Guillaume szerint igen, de ki tudhatja? És a grófnak van egy ostromgépe is, egy... – Összeráncolt homlokkal kereste a megfelelő szót.

– Egy trébuchet?

– Nem, nem, egy balliszta! – A balliszták megtermett

számszeríjakra emlékeztettek, és hatalmas nyilakat lőttek ki az ellenségre. Pascal atya lepusztította az utolsó húscafátokat is a csontról. – Nehézkes és lassú gépezet, egyszer el is romlott, de megjavították. Képes lerontani a falakat. Ó, igen, és ami a barátját illeti... – csámcsogta teli szájjal –, nos...

– A barátomat?

– Skeat, ugye, ez a neve? Még a doktorral van. Már tud beszélni és sétálni. Sokkal jobban van, ugye? Igaz, az embereket nem tudja felismerni, csak ha szólnak hozzá.

– Csak ha szólnak hozzá? – értetlenkedett Thomas.

– Ha látja magát – magyarázta a pap türelmesen –, nem fogja megismerni. Ha viszont megszólal, meg fogja ismerni. – Újra megvonta a vállát. – Érdekes, nem igaz? – Kiitta a korsóját. – Nos, akkor most mi legyen, monsieur?

– Sir Guillaume mit vár tőlem?

– A közelében akarja önt tudni, arra az esetre, ha menekülnie kellene, bár már küldött egy levelet a királynak, amelyben részletesen kifejtette, mi történt az ütközetben. Magam vittem el a levelet Párizsba. Sir Guillaume szerint a király meg fog enyhülni, ezért nagyon várja a válaszát, de ami engem illet? Szerintem Sir Guillaume-ot megkopasztják és feltálatják, akár ezt a libát.

– Mondott valamit a lányáról?

– A lányáról? – hunyorgott Pascal atya. – Ó! A törvénytelen lányáról? Azt mondta, megöli, bárki is gyilkolta meg.

– Én is ezt teszem.

– És azt mondta, hogy a segítségét kéri.

– Megkapja – bólintott Thomas. – Holnap reggel indulunk. –

Robbie felé fordult. – Visszatérünk a háborúba.

– És kiért fogok harcolni? Thomas elvigyorodott. – Értem.

Thomas, Robbie és a pap másnap reggel útnak indultak. Thomas magával vitt egy váltás ruhát, egy nyilakkal teli zsákot, valamint az íját, a kardját és a vértjét, és egy szarvasbőrbe csomagolva az apja könyvét, amit mindennél nehezebbnek érzett, noha az könnyebb volt egy nyílkötegnél is. A küldetés és a felelősség ólomsúlyként nehezedett Thomas lelkiismeretére, és hiába mondogatta magában, hogy csupán Sir Guillaume segítségére siet, a lelke mélyén tudta, hogy tovább folytatja a keresést apja titka után.

Sir Giles két bérlője velük tartott, hogy visszahozza a kancát, amelyen Pascal atya lovagolt, és a két paripát, amelyet Sir Giles vásárolt Thomasnak és Robbie-nak. – A hajón úgysem vihetitek őket magatokkal – magyarázta Sir Giles. – A lovak és a hajók nem férnek meg együtt.

– Túlon túl bőkezű volt velünk – jegyezte meg Robbie, miután elhagyták Sir Giles csarnokát.

– Csak nem akarja, hogy mindent a veje örököljön – vonta meg a vállát Thomas. – Amellett mindig is ilyen nagylelkű volt. Mary Goodennek is adott még három fontot. A hozományára. Szerencsés fickó.

Thomas hanghordozása felkeltette Robbie figyelmét. – Szerencsés fickó? Úgy érted, máris talált neki férjet?

– Méghozzá jóra való férjet. Egy tolpuddle-i tetőfedőt. Jövő héten esküsznek.

– Jövő héten! – Robbie-t láthatóan megbotránkoztatta, hogy hogy máris férjhez megy. Nem számított, hogy ő hagyta el a lányt, a frigy akkor is sértette a büszkeségét. –

De miért venné el feleségül? – kérdezte egy idő után. – Vagy nem tudja, hogy várandós?

– Azt hiszi, övé a gyermek – felelte Thomas rezzenéstelen arccal –, s mint hallom, nem is alaptalanul.

– Jesszusom! – Robbie keservesen szitkozódni kezdett, amint megértette a célzást, azután visszafordult, hogy még egyszer végighordozza tekintetét a vidéken, és megenyhült, amint visszaemlékezett a szép időkre. – Azért rendes fickó – dicsérte tovább Sir Gilest.

– Magányos fickó – javította ki Thomas. Sir Giles nem is akarta, hogy elmenjenek, bár elfogadta, hogy ezt kell tenniük.

Robbie beleszimatolt a levegőbe. – Megint havazni fog.

– Nem is igaz! – Langyos, napfényes reggel köszöntött rájuk. A védett helyeken már kibújtak a sáfrányok és sisakvirágok, a sövények körül pintyökék és vörösbecyek zajongtak, Robbie mégis havat érzett a tiszta levegőben. Ahogyan múlt az idő, az égbolt borús lett és szürke, a szél keletire fordult és az arcukba mart, azután csakugyan megeredt a hó. Az erdőkerülő kis házában kerestek menedéket, ahol össze kellett zsúfolódniuk a férfival, annak asszonyával, öt leányával és három fiával. Két tehén bőgött a ház egyik végéből kialakított istállóban, négy kecskét kötöttek ki a másik oldalon. Pascal atya bizalmasan tudatta Thomasszal, hogy ő maga is egy hasonló otthonban cseperedett fel, majd eltűnődött, hogy a szokások errefelé is ugyanazok-e, mint odahaza. – A szokások? – kérdezte Thomas.

– A mi házunkban – pirult el Pascal atya – az asszonyok a

tehenekkel pössentettek, a férfiak pedig a kecskéekkel. Nem akarom, hogy kinézzenek.

– Felénk is így csinálják – biztosította róla Thomas.

Pascal atya alkalmas útitársnak bizonyult. Pompás énekhanggal rendelkezett, s miután megosztották az ételüket az erdőkerülővel és a családjával, a pap rázendített néhány francia nótára. Azután, hogy a hó tovább szakadt, és a füst sötéten örvénylett a zsúpszalma alatt, leült és beszédbe elegyedett Thomasszal. Evecque falujában szolgált papként, és amikor Coutances grófja rájuk támadt, az udvarházban talált menedéket. – Nemigen szeretek összezsúfolódni másokkal – magyarázta ezért is vállalkozott rá, hogy elviszi Sir Guillaume üzenetét Angliába. Úgy kellett kiszöknie Evecque-ből, mesélte el, hogy előbb a ruháit dobta át a vizesárok túloldalára, azután maga is utánuk úszott. – Átkozott hideg volt! – borzongott meg. – Még életemben nem fáztam úgy! Azt mondogattam magamban, hogy még mindig jobb a hideg, mint a pokol tüze, de nemigen hittem el. Rettenetes volt.

– Mégis, mit vár tőlünk Sir Guillaume? – kérdezte tőle Thomas.

– Nem mondta. Talán, ha sikerülne elbátortalanítani az ostromlókat... – Megvonta a vállát. – A tél nem igazán alkalmas időszak az ostromra. A falak között kényelemben és melegben lehettünk, ott volt az egész évi termés, de az ostromlók? Áznak és fáznak. Ha még kényelmetlenebbé tennék a dolgukat, ki tudja? Talán feladnák az egészet.

– És maga? Mihez fog kezdeni?

– Nekem nem maradt dolgom Evecque-ben – felelte a pap.

Sir Guillaume-ot hitszegővé nyilvánították, javait elkobozták, a jobbágyait elhajtották Coutances grófjának birtokaira, míg a bérlők az ostromlók zaklatásai nyomán nagyobbrészt elmenekültek. – Talán elmehetnék Párizsba? Caen püspökéhez mégsem fordulhatok.

– Miért nem?

– Mert az ő emberei is Coutances grófját segítik az ostromban. – Pascal atya hitetlenkedve csóválta meg a fejét. – Az angolok a nyáron kis híján koldusbotra juttatták a püspököt – magyarázta –, ezért pénzre, földre és javakra van szüksége, amit Evecque-ből remél előteremteni. A kapzsiság minden háború legfőbb mozgatórugója.

– Mégis Sir Guillaume oldalára állt?

Pascal atya vállat vont. – Tisztességes ember. És mire mentem vele? Most kereshetek Párizsban új állást. Vagy esetleg Pijonban. Van ott egy unokatestvérem.

Az elkövetkező két napban tovább küszködtek kelet felé, keresztüllovagoltak New Forest hangafüves pusztáin, amelyeket puha hópaplan takart be. Éjjenként a kis falvak pislákoló fényei keményen csillantak meg a fagyos hidegben. Thomas attól tartott, hogy túlságosan későn érik el Normandiát, s már nem lehetnek Sir Guillaume segítségére, ám a kétely önmagában még nem lehetett elég ahhoz, hogy feladják a próbálkozást, így tovább küzdöttek. A Southamptonig hátralévő utolsó néhány mérföldet a felolvadt hó és sár hideg latyakjában tették meg, és Thomas máris azon tűnődött, hogyan juthatnának át Normandiába, amely ellenséges tartománynak számított. Kétellte, hogy egyetlen hajó is elvinné őket

Southamptonból, hiszen a Normadia partjai közelében cirkáló valamennyi angol bárkát kalózhajónak kiáltották ki. Bretagne-ba ugyan szép számmal indultak hajók, ám az gyalogosan túlságosan messze esett Caentől. – Majd a szigeteken keresztül megyünk – vonta meg a vállát Pascal atya.

Egy éjszakát a város egyik fogadóiban töltöttek, majd másnap reggel helyet találtak maguknak az *Ursulán*, amely Guernsey felé tartott, a fedélzetén sózott disznóhússal teli hordókkal, szögekkel, bárdolt gerendákkal, vasöntecsekkel, fűrészporban óvott edényekkel, szövetvégekkel, nyílkötegekkel és három ládára való szaruval. A hajón utazott továbbá tucatnyi íjász, akik a St. Peter Port erődjének helyőrségét adták. Jöjjön csak egy rossz nyugati szél, magyarázta az *Ursula* kapitánya, és tucatnyi, Gascogne-ból Angliába bort szállító hajó kényszerül arra, hogy St. Peter Portnál keressen menedéket, ám erről a franciák is tudnak, épp ezért rossz időben valósággal rajzanak a sziget körül, hogy lecsapjanak a zsákmányra. – Ez azt jelenti, hogy várni fognak bennünket? – kérdezte Thomas. A Wight-sziget a tatjuk felől esett, amint a hajó orra belehasított az unottan szürke hullámokba.

– Nem várnak, legalábbis nem bennünket, az biztos. Jól ismerik az *Ursulát*, úgy bizony. – A kapitány, egy fogatlan fickó akinek arcát szörnyű himlőhegek csúfították, szélesen elvigyorodott. – Ismerik is, meg kedvelik is. – Ami azt jelenthette, hogy a kapitány illendő sarcot fizetett a cherbourgi és cartereti kalózoknak. Mindazonáltal, nem

fizetett sarcot Neptunusnak vagy a téli tengert kormányzó más isteneknek, mert bármennyire is állította, hogy előre ismeri a szeleket és a hullámokat, s azok nyugodt utazást ígérnek, az *Ursula* úgy dülöngélt, akár a harang nyelve: fel és le, sokszor olyan erővel, hogy a rakomány mennydörgő robaj kíséretében indult meg a hajófenékben; és az égbolt szürke maradt, akár a halál, majd a havas eső is szakadni kezdett a tajtékozó vizekre. A kapitány, aki lankadatlan vigyorral kapaszkodott a kormány kerékbe, csak annyit jegyzett meg, hogy egy kis fuvallat miatt nincs mit aggódnia egyetlen jó kereszténynek sem, ám a legénység többi tagja vagy a nyakába akasztott feszületet tapogatta, vagy meghajtotta fejét a tatfedélzeten kialakított kis szentély felett, amelyben egy fából durván kifaragott, majd színes szalagokba bugyolált alakot helyeztek el. A képmás feltehetően a hajósok védőszentjét, Szent Ursulát, tehát Szent Orsolyát ábrázolta, és Thomas maga is elrebegett egy imádságot, amint lekuporodott az elő fedélzet mögötti kis térben, ahol a többi utassal együtt menedéket keresett, noha a feljebb eső fedélzeteken öles hasadékok tátongtak, így az eső- és a tengervíz fagyos keveréke szüntelenül a nyakukba ömlött. Az ijászok közül hárman megállás nélkül okádtak, de rosszuléttel küzdött Thomas is, aki pedig már kétszer is átkelt a csatornán, amellet halászok között nőtt fel, és napokat is eltöltött a kis bárkák fedélzetén. Robbie, aki még sosem járt a tengeren, vidáman és érdeklődve követte figyelemmel mindazt, ami csak a fedélzeten történt.

– Az ilyen kerek hasú hajók – kiabálta túl a tengermorajt –

könnyedén megbillennek!

– Ennyire értesz a hajókhoz? – kérdezte Thomas.

– Hát nem nyilvánvaló? – vigyorgott Robbie.

Thomas megpróbált aludni. Bebugyolálta testét nyirkos köpenyébe, összehúzta magát, és olyan nyugodtan feküdt, amennyire csak a hánykolódó hajó engedte, s egy idő után csodálatos módon sikerült is álomba zuhannia. Az éjszaka folyamán tucatszor is felébredt, és mindannyiszor eltűnődött azon, hol lehet, majd miután rájött, azon morfondírozott, véget ér-e valaha is ez az éjszaka, és éreznek-e még újra melegséget.

A pirkadat beteges szürkeséggel köszöntött rájuk, és a hideg belemart Thomas csontjaiba, ám a legénység ezzel együtt is lelkesen végezte a munkáját, miután a szél elhalt, s bár a tenger továbbra is ellenséges maradt, a hosszan elnyúló, tajtékos hullámok csak lustán emelkedtek és süllyedtek a felszín fölé meredő komisz sziklák körül, amelyek mintha miriádnyi tengeri madárnak adtak volna otthont. Közel s távol nem láttak más földet.

A kapitány átvágtázott a fedélzeten, és megállt Thomas mellett. – A Casquets – bökött a sziklák felé. – Azok a régi kövek sok asszonyt tettek már özvegyé. – Keresztet vetett és átköpött a korláton, hogy elűzze a balszerencsét, azután felnézett a felhők között egyre szélesedő hasadékokra. – Jó időt megyünk – vigyorodott el –, hála az Úrnak és Ursulának. – Vetett egy sanda pillantást Thomasra. – Szóval, mi keresnivalójuk a szigeteken?

Thomas arra gondolt, hogy előáll valami elfogadható kifogással, esetleg egy családi ügygel, azután arra gondolt,

hogy az igazság révén elkerülheti a további
kérdősködést. – Normandiába akarunk eljutni – felelte.
– Nemigen szeretik az angolokat Normandiában, amióta
királyunk tavaly látogatást tett arrafelé.
– Ott voltam.
– Akkor biztos tudja, miért nem kedvelnek bennünket.
Thomas tudta, hogy a kapitánynak igaza van. Az angolok
ezreket megöltek Caenben, azután majorokat, malmokat
és falvakat perzseltek fel keleten és nyugaton egyaránt. A
hadviselés ritka könyörtelen formáját választották, de csak
így tudták rávenni az ellenséget, hogy hagyja el az
erődöket, és bocsátkozzon közelharcba. Coutances grófja
nyilván maga is élt ezzel az eszközzel, és pusztulást hozott
Evecque földjeire abban a reményben, hogy ezzel
kicsalogathatja Sir Guillaume d'Evecque-et az őt védő
kőfalak közül, csakhogy Sir Guillaume mindössze kilenc
emberrel rendelkezett, így reménye sem lehetett arra, hogy
nyílt ütközetet vívjon a gróffal. – Fontos ügyünk lenne
Caenben – vallotta meg Thomas –, ha valaha is elérünk
oda.

A kapitány piszkálni kezdte az orrát, azután bepöckölt
valamit a tengerbe. – Keresse a trójai barátokat – mondta
végül.

– Kiket?

– A *Troy Frairs* – felelte a kapitány – egy hajó neve.
Francia. Nem túlzottan nagy, alig nagyobb annál a kis
lélekvesztőnél. – A kis, szuroktól fekete testű bárkára
mutatott, amelyről két halász hálót vetett a Casquets
körül tajtékozó tengerbe. – A *Troy Frairs* tulajdonosa egy

bizonyos Rút Péter. Ő elviszi magukat Caenbe, esetleg Carteretbe vagy Cherbourgba. De ezt nem tölem hallották. – Természetesen – bólintott Thomas. A kapitány alighanem arra utalt, hogy Rút Péter a parancsnoka a *Les Trois Frères* nevű hajónak. A kis halászbárkára meredt, és azon töprengett, milyen élet lehet az: a könnyörtelen tengertől elvenni a mindennapi betevő falatot. Nem kétséges, ennél csak könnyebb lehet gyapjút csempészni Normandiába, és bort vissza a szigetekre.

Egész délelőtt egyenesen délnek tartottak, amíg végül el nem érték a szárazföldet. Egy kisebb sziget tőlük keletre feküdt, míg nagyobbik társa, Guernsey nyugatra, és mindkettőről füstoszlopok szálltak fel, amelyek a szállás és a meleg étel ígézetével kecsegtettek, ám ennek ellenére a feltámadt szélben és az ellenük fordult árbán a nap hátralévő része ráment arra, amíg az *Ursulának* sikerült bevergődnie a kikötőbe, ahol a hajó a sziklabércen tornyosuló vár árnyékában horgonyzott le. Thomas, Robbie és Pascal atya a partra evezett, és a fagyos szél elől egy tavernában keresett menedéket, ahol a tágas kandallóban pattogó tűz mellett hallevet és komiszkenyeret evett, majd az egészet vizezett áléval öblítette le. Olyan szalmazsákokon aludtak meg, amelyekben csak úgy hemzsegték a tetvek.

Négy nap telt el, amíg Rút Péter, avagy igazi nevén Pierre Savon, eljutott a kikötőbe, és újabb kettő, amíg felkészítette indulásra a csempésztett gyapjúból álló

rakományt. Örült, hogy utasokat is felvehet, bár így is olyan árat szabott, hogy Robbie és Thomas kifosztva érezte magát. Pascal atya ingyen utazott, miután Normandiában született, és a papi hivatásnak élt, ami pierre, a Rút szerint egyet jelentett azzal, hogy az Úr kétszeresen is kedvelte, és aligha süllyesztette el a *Les Trois Frères*t, amíg Pascal atya is a fedélzeten tartózkodott.

Az Úr bizonyosan kedvelte is a kis termetű papot, mert lágy nyugati széllel, tiszta égbolttal és nyugodt tengerrel áldotta meg őket, így a *Les Trois Frères* valósággal repült az Orne folyóig. Az ár hátán felhajóztak egész Caenig, ahová reggelre érkeztek el, s miután partra szálltak, Pascal atya megáldotta Robbie-t és Thomast, azután felkapta szurtos csuháját, és gyalogolni kezdett a keletre fekvő Párizs felé. Thomas és Robbie, hátukon a vértékéből, fegyverekből, nyilakból és tartalék ruhákból álló súlyos csomaggal, a városon keresztül délnek indult.

Caen semmivel sem tűnt különbnek, mint amikor Thomas itthagya az előző évben, miután az angol íjászok a királyi parancsra fittyet hányva tovább folytatták a támadást, és átgázoltak a folyón, hogy százával hányják kardéltre a városban élő férfiakat és asszonyokat. Robbie elképedten meredt a Caen legújabb és a fosztogatóktól a legtöbbet szenvedett negyedében, az Ile St. Jeanban végbevitt pusztítás nyomaira. Csak kevés kiégett házat építettek újjá; az árapály határán mellkasok, koponyák és hosszú csontok temetkeztek az iszapba. A boltok polcai üresen álltak, bár a vidékiek újra feljártak a városba, hogy szekerekről kínálják áruikat, s Thomas vett is némi szárított halat,

kenyeret és sziklakemény sajtot. Sokan sandán néztek hosszú ijára, ám ő mindenkit biztosított róla, hogy skót, s mint ilyen, Franciaország szövetségese. – Skóciában is vannak tisztességes ijak, ugye? – kérdezte Robbie-t.

– Még szép, hogy vannak.

– Akkor miért nem használtátok őket Durhamben?

– Nincs belőlük elég – felelte Robbie –, és amellett mi szívesebben gyilkoljuk közelharcban az angol fattyakat. Csak hogy lássuk, tényleg megdöglenek-e? – Eltátott szájjal meredt egy tejesrocskát cipelő fiatal lányra. – Máris szerelmes vagyok.

– Elég hozzá két bögy, hogy máris szerelmes legyél – sóhajtott fel Thomas. – Menjünk inkább. – Elvezette Robbie-t Sir Guillaume városi házához, arra a helyre, ahol megismerte Eleanort, s bár Sir Guillaume jelvényét, a három sast meghagyták a kapu feletti kőboltozaton, a ház felett már új lobogó repkedett amelyen egy púpos hátú vadkan látszott, fenyegető agyarakkal. – Kinek a zászlaja ez? – Thomas átvágott a kis téren, hogy beszédbe elegyedjen egy kádárral, aki épp az utolsó vaskarikát kalapálta rá egy új hordó dongáira.

– Coutances grófjáié – felelte a kádár –, és az a nyavalyás máris felemelte a bérletet. Megmondom én, még ha kegyelmed őt is szolgálja. – Felegyenesedett, és összeráncolt homlokkal mérte végig a nagy ijat. – Maga angol?

– *Ecoissais* – felelte Thomas.

– Á! – A kádár érdeklődve hajolt közelebb Thomashoz. – És igaz, monsieur – kérdezte –, hogy a csatában kékre

mázolják az arcukat?

– Feltétlenül – bólintott Thomas –, és a seggünket is.

– *Formidable* – hördült fel a kádár.

– Mit mond? – kérdezett közbe Robbie.

– Semmit. – Thomas a kis tér közepén álló tölgyfára mutatott. Az ágakon alig néhány elfonnyadt levél maradt. – Egyszer felkötöttek arra a fára – mesélte Robbie-nak.

– Ajé, én meg az avignoni pápa vagyok. – Robbie vállára vette súlyos csomagját. – Megkérdezted tőle, hol szerezhetnénk lovakat?

– Nem olcsó manapság a jó háttas – felelte Thomas –, és azt gondoltam, igazán megtakaríthatnánk magunknak a vásárlás nyűgét.

– Akkor végleg gyalogosan maradunk?

– Meglehet. – Thomas végigvezette Robbie-t a folyó felett átívelő hídon, ahol oly sok íjász esett áldozatul az első rohamoknak, majd átvágtak az óvároson. Ez a városrész kevesebbet szenvedett, mint az Ile St. Jean, minthogy itt senki sem próbálta védeni a szűkös utcákat, míg a vár, amelyet az angoloknak nem sikerült bevenni, csak néhány ágyúlövést kapott, s ezek nem okoztak nagyobb kárt, csak kicifrázták a kapuboltozat köveit. A vár sáncán vörös-sárga lobogó lengett, és a fegyveresek, akik ugyanilyen színű öltözetet viseltek, kérdőre vonták Thomast és Robbie-t, amint azok elhagyták az óvárost. Thomas skót harcosokként mutatta be magukat, akik Coutances grófjánál keresnek alkalmazást. – Azt hittük, itt találjuk – hazudta Thomas –, de mint halljuk, Evêque-be utazott.

– És mire ment vele? – gúnyolódott az őrség parancsnoka, egy szakállas férfi, akinek sisakján jókora hasadás jelezte, hogy rákényszerült kifosztani egy elesett katonát. – Már két hónapja nyüstöli azokat a falakat, és semmire se jutott, de ha ti ott akartok megdöglenni Evecque alatt, hát sok szerencsét.

Elgyalogoltak az Abbaye aux Dames falai mellett, és Thomas lelki szemei előtt hirtelen újra Jeanette jelent meg. A lány a szeretője volt, amíg nem találkozott Edward Woodstockkai, Wales hercegével, és ugyan milyen esélye lehetett Thomasnak ezek után? Itt, az Abbaye aux Dames-ban élt Jeanette és a herceg Caen rövid ostroma idején. Vajon merre lehet most Jeanette, tűnődött el Thomas. Visszatért Bretagne-ba? Tovább keresi csecsemőkorú gyermekét? Gondol néha rá? Vagy megbánta, hogy elhagyta Wales herceget abban a hitében, hogy Picardia trindenképp elveszett? Mostanra talán már újra megházasodott. Thomas gyanította, hogy ékszerekben egész kis vagyont vitt magával, amikor elmenekült az angol seregtől, és egy vagyonos, alig húszesztendős özvegy mindenki számára vonzó ara lehet.

– Mi történik – szakította félbe Robbie az ábrándozásban –, ha kiderül, hogy nem vagy skót?

Thomas feltartotta jobb kezének két ujját, amelyekkel az ideget szokta hátrafeszíteni. – Levágják ezeket.

– Ez minden?

– Legelőször biztosan ezeket vágják le.

Délnek gyalogoltak a meredek dombok, kis szántóföldek sűrű erdőségek és mély kerékcsapások között. Thomas

még sosem járt Evecque-ben, s bár az nem esett messze Caentől, az általuk megkérdezett parasztok némelyike még csak nem is hallott róla, ám amikor Thomas azt kérdezte, merre haladtak a katonák a tél során, valamennyien dél felé mutattak. Az első éjszakájukat egy tetődén kalyibában töltötték, amelyet láthatóan akkor hagytak a sorsára, amikor elmúlt nyáron betörték az angolok, és feldúlták egész Normandiát.

Hajnaltájt ébredtek, és Thomas kilőtt két nyilat egy közeli fára, csak hogy ne jöjjön ki a gyakorlatból. Épp az acélhegyeket vájta ki a fából, amikor Robbie felvette a földről a hosszú íjat. – Meg tudnál tanítani erre? – kérdezte. – Amit megtaníthatok – vontá meg a vállát Thomas –, azzal tíz perc alatt végzünk. A többihez viszont egy élet is kevés. Én már hétévesen elkezdtem nyilazni, és tíz év után kezdtem csak érteni hozzá.

– Nem lehet ez olyan bonyolult – tiltakozott Robbie. – Én már szarvast is öltem nyílvezzővel.

– Az csak vadászíj volt. – Odanyújtott Robbie-nak egy nyílvezzőt, majd rámutatott egy fűzfára, amely makacsul megőrizte leveleit. – Találd el a törzsét.

Robbie felnevetett. – El se lehetne hibázni! – A fűzfa alig harminclépésnyire állt tőlük.

– Akkor hát, rajta!

Robbie hátrahúzta az ideget, és Thomasra sandított, amint rádöbbsent, mekkora erő szükséges a nagy tiszafa íj felajzásához. A fegyver kétszerte olyan merev volt, mint a rövidebb vadászíjak, amelyeket Skóciában használt. – Jesszusom! – nyögött fel, amint hátrahúzta az ideget az

orráig, és látta, hogy a bal keze enyhén reszketni kezd a megerőltetéstől, de azért igyekezett célra tartani a fegyvert, és már épp el akarta eresztetni a nyílveesszőt, amikor Thomas feltartotta a kezét. – Még nem vagy kész.

– Hogy a pokolba ne lennék? – nyögött fel Robbie, akinek minden erejét felemésztette, hogy megtartsa az íjat ebben a felajzott állapotban.

– Még nem vagy kész – erősködött Thomas –, mert a nyíl még négyhüvelyknyire kilóg az íj vonalából. Hátra kell húznod az ideget, amíg a nyíl hegye meg nem érinti a bal kezéd.

– Ó, szerelmes Krisztusom! – hördült fel Robbie, azután vett egy mély lélegzetet, megfeszítette az izmait, és hátrébb húzta az ideget, túl az orrán, a szemén, a jobb füle közelébe. Az acél nyílhegy megérintette a bal kezét, de így már nem mérhette be a célt a vessző alapján. A homlokát ráncolta, amint felismerte ezt a nehézséget, azután igyekezett ezt úgy kiküszöbölni, hogy kissé jobbra tartotta az íjat. A bal karja megállíthatatlanul reszketett az erőfeszítéstől, s miután nem tudta tovább tartani az ideget, eleresztette a nyilat, azután összerándult, amint a feszes kender végighasított az alkarján. A nyíl tolla féhéren villant, amint a fatörzstől jó egy lábnyira elsüvített. Robbie hitetlenkedve káromkodott, azután visszaadta az íjat Thomasnak. – Vagyis az a csel – ráncolta a homlokát –, hogy meg kell tanulni célozni?

– Az a csel – felelte Thomas –, hogy egyáltalán ne célozz. Egyszerűen csak hagyd megtörténni a dolgokat. Benézed a célt, és elengeded a nyilat. – Az íjászok közül sokan,

főként a lustábbja, csak a szeméig húzta hátra az ideget, így a nyílveendő pontosabban betalált, de nélkülözöte a kellő erőt. A jó íjászok, akik eldöntötték a seregek és a csillogó vértű királyok sorsát, egészen hátravonták a nyilat. – A múlt nyáron löni tanítottam egy asszonyt – emlékezett vissza Thomas –, és egészen jó lövő lett. Igazán jó. Hetvenlépésnyiről is eltalált egy vadnyulat.

– Egy asszony!

– Nekiadtam a hosszabbik ideget – magyarázta Thomas –, így nem kellett akkora erő a felajzáshoz, de ezzel együtt is pompásan lött. Élénken emlékezett Jeanette örömére, amikor a vadnyúl végigbucskázott a fűvön, hátában a fehér tollas nyíllal. Jeanette. Miért gondol rá ilyen sokat?

Továbbhaladtak a dértől csipkézett fák között. A tavak befagytak, és a kopár sövényeket fehérén kicsapta a zúzmara, amely fakulni kezdett, amint a nap magasabba hágott. Átkeltek két vízfolyáson, azután a bükkök között felkapaszkodtak egy fensíkra, amely elvadult, szikkadt fűcsomókkal borított helynek bizonyult; még sosem láthatott ekét. A fűvet néhol rekettyék törték át, ám ettől eltekintve a csapás jellegtelen síkságon tört keresztül a látóhatár felé. Thomas azt hitte, a kietlen senki földje csupán keskeny sáv a termékeny vidéken, s ők nemsokára újra leereszkednek a fákkal sűrűn benőtt völgyekbe, ám az út kitartóan tört előre, és ő egyre inkább vadnyúlnak érezte magát a végtelen fensíkon, egy egerészölyv könyörtelen tekintetétől kísérten. Robbie is hasonlóképp érzett, és hamarosan mindketten lehúzódtak az útról, ahol a rekettyések némi rejtekhelyet kínáltak a számukra.

Thomas szüntelenül előre-hátra tekintgetett. A vidék a lovasoknak teremtetett; a kemény talajú fennsíkon a paripákat teljes vágtára lehetett fogni, és nem akadt egyetlen liget vagy vízmosás sem, ahol ők ketten elrejtőzhettek volna. Emellett úgy tűnt, a síkságnak sosem lesz vége.

Déltájt elérték egy sziklából álló kört; valamennyi kőtömb ember nagyságúra nőtt, és tömött zuzmórétegbe burkolózott. A kör átmérője jó húsz méter lehetett, és a sziklák egyike feldőlt – ennek támasztották a hátukat, amíg elfogyasztották kenyérből és sajtból álló ebédjüket. – Az ördög násznépe, mi? – kérdezte Robbie.

– A kövekre gondolsz?

– Skóciában is van belőlük. – Robbie elfordult, és lesöpörte a kő felszínére telepedett csigákat. – Olyan népek, akiket az ördög változtatott kővé.

– Dorsetben azt mondják – csóválta a fejét Thomas –, hogy Úr változtatta őket kővé.

Robbie elfintorodott az ötlet hallatán. – Miért művelne az Úr ilyet?

– Mert táncoltak a boszorkányszombaton.

– Azért egyszerűen a pokolra kerülnek. – Robbie tunyán kapargatni kezdte a földet a csizmája sarkával. – Néha kiássuk a köveket, ha van rá idő. Az arany miatt, tudod.

– És találtak már?

– A sírbuckákban szoktunk. Legalábbis cserepeket meg gyöngyöket. Csupa értéktelen kacatot. A legtöbbször ki is dobtuk őket. És persze akadnak tündérkövek is. – Azokra a rejtélyes, kőből kifaragott nyílhegyekre utalt, amelyeket

valaha a tündétek lőhettek ki. Robbie kinyújtózott, élvezte a téli pályájának csúcsán álló nap erőtlen melegét. – Hiányzik Skócia.

– Még sosem jártam ott.

– Az Isten országa – jelentette ki Robbie, és még akkor is Skócia szépségeit ecsetelte, amikor Thomas lassan álomba zuhan. Elszunyókált, azután riadtan felpattant, amint Robbie egy rúgással felébresztette.

A skót az oldalt zuhan sziklán állt. – Mi az? – kérdezte Thomas.

– Társaságot kapunk.

Thomas megállt mellette, és jó egy mérföldnyire északra négy lovast látott. Leugrott a szikláról, felnyitotta csomagját és előhúzott egy köteg nyilat, azután behurkolta az ideget az íj hornyolt végeibe. – Talán nem láttak meg minket – jegyezte meg derűlátóan.

– Megláttak – hűtötte le Robbie, Thomas pedig újra felhágott a sziklára, hogy lássa, amint a lovasok elhagyják az utat, majd megtorpannak, és az egyikük felágaskodik a kengyelben, hogy jobba lássa a két ideget. Thomas láthatta, hogy a lovasok sodronyvértet viselnek a köpenyük alatt. – Hármat le tudok szedni – paskolta meg az íjat –, ha elbánsz a negyedikkel.

– Ne tedd ezt egy szegény skóttal – vont ki Robbie nagybátyja kardját –, hagyj csak meg kettőt. Valahogyan pénzt kell szereznem, ne feledd. – Talán közelharcba kellett bocsátkoznia négy lovassal Normandiában, ám ettől még Lord Outhwaite foglya maradt, és meg kellett fizetnie a váltságdíjat, amelynek összegét kétszáz fontban állapították

meg. A nagybatyja kerek tízezer fontot ért, és Skóciában a Douglas klánnak főhetett a feje, honnan teremtsen elő ennyi pénzt.

A lovasok tovább figyelték Thomast és Robbie-t, kétségkívül azt latolgatták, kik és mik lehetnek. Okuk nem volt a félelemre, hiszen mindnyájan páncélt viseltek és fegyvert hordoztak, míg a két idegen gyalogosan közlekedett, márpedig a gyalogos férfiak szinte bizonyosan parasztok, és a parasztok közelébe se érhetnek a páncélos lovasoknak. – Őrjárat Evecque-ből? – tűnődött Robbie hangosan.

– Talán. – Coutances grófja kiküldhette embereit, hogy élelmet keressenek a vidéken. Vagy talán a lovasok azért érkeztek hogy megerősítsék az ostromlókat? Akárhogy is legyen, alkalmas prédát láthattak a szabadon kószáló idegenekben.

– Már jönnek is – jelezte Robbie, amint a négy férfi egy vonalba fejlődött. A lovasok bizonyosan arra számítottak, hogy a két idegen menekülni próbál, ezért próbálták őket így kelepcébe csalni. – A végítélet négy lovasa, mi? – vigyorodott el Robbie. – Sosem emlékszem, mire is való a negyedik.

– Halál, háború, pestis és éhínség. – Thomas az idegre illesztette az első nyílveesszőt.

– Az éhínséget mindig elfelejtem – csóválta a fejét Robbie. A négy lovas fél mérföldre járhatott, kivonta a kardját, és könnyű vágóra fogta lovait a kemény talajon. Thomas alacsonyan tartotta az íját, hogy ellenségei ne készülhessenek fel a nyilakra. Most már tisztán hallotta a

patadobogást, és az apokalipszis négy lovasára gondolt, akiknek érkezése az idők végezetét jelezte, amikor majd gigászi küzdelem kezdődik a menny és a pokol között. A háború vérvörös paripán lovagol majd, az éhínség fekete hátason, a pestis fehér lova hátán dülja fel a világot, míg a halál szürke jószágon közeleg majd. Thomasnak hirtelen eszébe villant az apja, amint egyenes derékkal és hátravetett fejjel kántálta a latin szavakat: „*et ecce equus pallidu!*”. Ralph atya e szavakkal szokta háborgatni ágyasát és gazdasszonyát, Thomas anyját, aki, noha nemigen ismerte a latint, megértette, hogy a halálról és pokolról esik szó, és joggal gondolhatta, hogy a pap a pokol és a halál erőit igyekszik rászabadítani Hooktonra.

– Ímé, egy sárga színű ló – vívta ki Thomas Robbie értetlen pillantását. – „És látám, és ímé, egy sárgaszínű ló, és a ki rajta üle, annak a neve halál, és a pokol követi vala azt.”

– A pokol a többi lovas? – értetlenkedett Robbie.

– A pokol az, ahová ezek a nyavalyások valók. – Thomas felajzotta az íjat, és hátravonta az ideget, miközben a szívében hirtelen indulat és gyűlölet támadt e négy férfi iránt, azután az ideg kemény és éles hangon megpendült, s mielőtt még a hang elhalhatott volna, Thomas máris a második földre szúrt nyilat kapta fel. Visszahúzta az ideget, és a négy lovas továbbra is egyenesen feléjük tartott, amint Thomas megcélozta a bal oldali férfit. Elengedte a húrt, felkapta a harmadik vesszőt, és a fagyos földet tapodó vasalt paták robaja immár úgy zengett, akár a skót dobok Durhamnél, azután jobbról a második férfi hirtelen hátrabukott egy fehér tollas nyílvevesszővel a mellkasában,

míg balról érkező társa ernyedten dőlt a nyeregkápára, miközben a másik két lovas, aki végre felismerte a váratlan veszélyt, élesen elfordult, hogy megnehezítse Thomas dolgát. Földrögök és fűcsomók röppentek fel a lovak patái nyomán, amint elviharzottak mellettük. A két sértetlen lovasba szorulhatott némi értelem, mert azok csakugyan úgy vágtáztak, mintha a Halál és Pokol lihegne a sarkukban; széles ívben visszafordultak volna arrafelé, ahonnan jöttek, csak hogy minél távolabb kerüljenek a halálos nyilaktól, ám dühükben, amiért így megritkította soraikat az általuk alantasnak gondolt ellenség, ehelyett éppen remélt prédáik felé fordultak, és ekkor Thomas útnak indította a harmadik nyilat is. Az első két áldozat mostanra kivonta magát az egyoldalú küzdelemből: egyikük lezuhant a nyeregből, a másik a lovára borult, amely békésen legelészte a fagytól ropogós fűszálakat. A harmadik nyíl keményen és egyenesen röppent áldozata felé, ám a vágtázó paripa felvetette a fejét, így a nyíl lecsusszant a koponyája oldaláról, vöröslő vér fröccsent a fényes, fekete szőrre, és az állat görcsösen összerándult a fájdalomtól, lovasa pedig, akit készületlenül ért az éles forduló, kétségbeesetten próbálta visszanyerni az egyensúlyát. Ám Thomasnak nem maradt ideje őt ügyelni, mert a negyedik lovas máris a sziklakörön belülré került, és egyenesen felé tartott. A férfi óriási fekete köpenyt viselt, amely mögötte dagadozott, amint elfordította fakószürke lovát, és üvöltve emelte magasba a kardját, hogy azt lándzsa gyanánt Thomas mellkasába mélyessze, de Thomas már az idegen tartotta negyedik nyilat, és a férfi

hirtelen rádöbbsent, hogy még ha egy tört másodperccel is, de elkésett. – *Non!* – kiáltotta rémulten, és Thomas ezúttal nem húzta hátra teljesen az ideget, csak hagyta félállásból indulni, ám a nyílnak így is volt elég ereje ahhoz, hogy beletemetkezzék a férfi fejébe, kettéhasítsa az ornyergét, és a koponyája mélyén állapotodjon meg. A lovas görcsösen megrázkódott, kardot szorongató keze ernyedten lehullt. Thomas érezte a fagyos szelet, amint a paripa elviharzott mellette, azután a fegyveres átbucskázott a jószág tomporán.

A harmadik férfi, aki lezuhant fekete lováról, a sziklakör közepére esett, és most Robbie-t vette célba. Thomas kirántott egy nyilat a földből. – *Ne!* – kiáltotta Robbie. – Ő az enyém.

Thomas visszaengedte az ideget.

– *Chien bâtard* – mormolta a támadó. Jócskán idősebbnek tűnt a skótnál, és alighanem taknyos suhancnak vélte Robbie-t, mert vigyorogva lépett előre, hogy meglendítse kardját. Robbie hátrébb lépett, háritott, és a pengék kis harangokként pendültek meg a tiszta levegőben. – *Bâtard!* – köpött ki a férfi, mielőtt újra támadt. Robbie újfent hátrébb lépett, és átengedte támadójának a terepet, amíg szinte már elérte a sziklakör peremét. Thomas aggodalmában megfeszítette az íját, ám ekkor Robbie olyan fürgén háritott és ríposztzott, hogy a francia kétségbeesett igyekezettel próbált menekülni. – Rohadt angol fattyú – sziszegte Robbie. Alacsonyán lendítette a kardját, a férfi pedig leengedte a magáét, hogy háritson,

mire Robbie egyszerűen félrerúgta a pengét, és széles ívben felfelé lendített, hogy nagybátyja kardja mélyen beletemetkezzen a férfi nyakába. – Rohadék kis angol fattyú! – acsarkodott Robbie, miközben kiszabadította a véres pengét. – Mocskos angol disznó! – Meglendítette a kardot, hogy újra lecsapjon az élével arra, ami a férfi nyakából megmaradt.

Thomas figyelte, ahogyan a támadó oldalt bukik. A vérszerteszét fröccsent a fagyos fűszőnyegen. – Nem is volt angol – jegyezte meg.

– Ez a szokásom, amikor harcolok – vonta meg a vállát Robbie. – A bácsikám tanított rá. – Tett egy lépést áldozata felé. – Meghalt?

– Félig levágtad a fejét – sóhajtott fel Thomas. – Mégis, mit gondolsz?

– Azt gondolom, hogy ideje elvenni a pénzét. – Robbie letérdelt a halott férfi mellé.

Az első lovas, akit Thomas eltalált az íjával, még mindig élt. A lélegzet hörögve tört fel a torkán, és véresen tajtékozva ült ki az ajkára. Ő görnyedt rá a nyeregkápára, és nyögött fel, amikor Thomas lerángatta a nyeregből.

– Életben marad? – Robbie lépett közelebb, hogy lássa, mit művel Thomas.

– Jesszusom, dehogyl! – Thomas elővette a kését.

– Krisztusra! – Robbie hátrébb lépett, miután a penge elvágta a férfi torkát. – Muszáj volt?

– Nem akarom tudatni Coutances grófjával, hogy csak ketten vagyunk – felelte Thomas. – Azt akarom, hogy Coutances grófja halálra rémüljön tőlünk. Azt akarom, hogy

azt higgye, az ördög lovasai eredtek az emberei nyomába. Átkutatták a négy tetemet, majd küszködve sikerült befogniuk a négy állatot is. A katonák ruháiból és nyeregtáskájából összesen tizennyolc fontot szedtek össze rossz francia ezüstérmékben, emellett találtak két gyűrűt, három jó tört, négy kardot és egy tisztességes sodronyvértet, amellyel Robbie felválthatta a sajátját, valamint egy aranyláncot, amelyet az egyik zsákmányolt karddal vágtak ketté. Ezután a két rosszabbik kardhoz kipányvázta egy pár lovat az út mentén, és a lovak hátára kötözték két holttestet, hogy azok oldalt lógnak alá a nyeregből, üres tekintettel és vértől foltos fakó bőrrrel. A két másik tetemet, miután megfosztották őket a vértjüktől, az útra fektették, és Thomas mindkettőjük szájába egy-egy reketyeágot tett. A gesztus önmagában semmit sem jelentett, de ha valaki így találta a holttesteket, különös, már-már sátáni rítusra gyanakodhatott. – Hadd törjék a fejüket a nyavalyások – magyarázta Thomas.

– Négy halottól még a vér is megfagy bennük – vigyorgott elégedetten Robbie.

– Halálra rémülnek majd, és azt hiszik, elszabadult a pokol.

– Coutances grófja alighanem gúnyosan biggyesztené az ajkát, ha tudná, hogy csupán két éretlen tacska siet Sir Guillaume d'Evecque segítségére, de négy tetemet és egy ilyen különös rítust már ő sem hagyhat figyelmen kívül. Muszáj tudomást vennie a halálról.

Épp e célból, miután a testeket elrendezték, Thomas elvette a hatalmas fekete köpenyt, a pénzt és a fegyvereket, és a fakó paripát.

Mert az a fakó paripa a halálhoz tartozott.

És általa Thomas valóra válthatta ellensége legszörnyűbb rémálmaid.

Egyetlen kurta mennydörgés hallatszott, amint Thomas és Robbie Evecque közelébe ért. Nem tudták, mennyire lehetnek még, de olyan vidéken lovagoltak, ahol minden majort és házat leromboltak, ez pedig egyértelművé tette Thomas számára, hogy már a földbirtok határain belül kell járniuk. Robbie a moraj hallatán értetlenül tekintett fel, hiszen a fejük felett tisztán kékkelt az égbolt, noha délen már sötét fellegek gyülekeztek. – Túl hideg van egy viharhoz – vélte.

– Talán Franciaországban más az időjárás?

Elhagyták az utat, és követtek egy csapást, amely átkigyózott az erdőn, és egy kiégett ház mellett bukkant ki, amely még most is füstölgött. Nem tűnt értelmes cselekedetnek felégetni ilyen nyomorúságos kalyibákat, és Thomas kétellte, hogy Coutances grófja rendelte volna el a lerombolásukat, de az elhúzódó ostrom és a katonák oktalan vérszomja gondoskodott róla, hogy a legkisebb viskók se kerülhessék el a sorsukat. Thomas ugyanezt művelte Bretagne-ban. Hallgatta a sikolyokat és az otthontalanná vált családok kétségbeesett tiltakozását, azután szenvtelenül lobot vetett a zsúpszalmára. Ilyen a háború. A skótok ugyanezt művelték az angolokkal, az angolok a skótokkal, és itt, Coutances grófja a tulajdon bérlőivel.

Újabb mennydörgő hang hallatszott, s miután a visszhang elhalt, Thomas meglátta a kavargó füstködöt a keleti

égbolton. Arrafelé mutatott, és Robbie, aki azonnal felismerte a tábortüzek nyomait és annak szükségességét, hogy csendben maradjanak, némán bólintott. A lovakat a sűrű mogyoróbokrok között kötötték ki, azután felkapaszkodtak a fákkal benőtt domboldalon. A nap mögöttük nyugodott le, és odavetette hosszú árnyékukat a halott levelekre. Egy vörös fejű és fehér szárnyú harkály hangosan kopogtatni kezdett a fejük felett, amint átkeltek a dombgerincen, hogy maguk alatt megpillantsák Evecque faluját és földjét.

Thomas azelőtt még sosem látta Sir Guillaume birtokát. Olyannak képzelte, mint Sir Giles Marriott csarnokát, egyetlen csúrszerű teremmel és néhány zsúpfedeles melléképülettel, ám Evecque sokkal inkább kis várkastélyra hasonlított. A Thomashoz legközelebb eső sarokban még egy kis torony is állt; négyszögletes és nem túl magas építmény, amelyet ugyanakkor tisztos pártázattal is elláttak, felette pedig a fennben lebegő három sólyom hirdette, hogy Sir Guillaume még nem adta be a derekát. Az uradalom védelme ezzel együtt is a sáncárokra hárult, amelynek szélesen elterülő vízfelszínét elborította a zöldes tajték. A vízből szinte függőlegesen emelkedtek ki a vár falai, s rajtuk csak kevés ablak nyílt, azok is olyan szűkösek, hogy legfeljebb nyilazásra feleltek meg. A zsúpszalmával fedett tető a kis udvar felé lejtett. Az ostromlók, akiknek sátrai és hevenyészett kalyibái a faluban, az uradalom északi részében álltak, néhol sikeresen gyűjtötták fel ezt a tetőt, ám Sir Guillaume csekély számú védőjének mindig sikerült időben elfojtania

a lángokat, így a zsúpfedélnek csak kis része hiányzott vagy üszkösödött el. E védők közül most egyet sem lehetett látni, bár némelyikük bizonyosan ott rejtőzött a lőrések mögött, amelyek a dombtetőről csak kis sötét pettynek tűntek a szürke kőfalon. Látható sérelmet egyedül a torony egyik sarka szenvedett; itt mintha egy roppant bestia csipkedte volna meg a köveket, bár valószínűbben a Pascal atya által is említett balliszta okozta a kárt – csakhogy azóta a túlméretezett számszerij ismét, ezúttal végérvényesen elromlott, és gigászi darabjai hasznavehetedenül feküdtek a mezőn, a kis falusi templom közelében. Az ostromgép nem sok kárt tett, mielőtt a gerendája kettétört, és Thomas azon tűnődött, hogy az innen nem látható keleti oldalon talán komolyabban is megsérülhetett az épület. Az udvarház bejárata arról a túlsó oldalról nyílt, és Thomas gyanította, hogy az ostrom is inkább arra az oldalra összpontosult.

Az ostromlók közül alig tucatnyian mutatkoztak, és a legtöbben nem tettek mást, mint a falusi házak előtt ücsörögtek, kár a templom udvarán féltucatnyian is összegyűltek egy kis asztal körül. A gróf emberei közül senki sem merészkedett százötven lépésnél közelebb a házhoz, ami arra utalt, hogy a védőknek sikerült leszedniük néhány ellenségüket a számszerijakkal, így a többiek megtanulták, hogy széles ívben kerüljék a falakat. Maga a falu alig lehetett nagyobb Down Mapperleynél, s akárcsak a dorseti falucska, rendelkezett vízimalommal. A házaktól délre tucatnyi sátor állt, és kétszer ennyire rúgott a még egyszerűbb menedékek száma. Thomas próbálta

kiszámítani, hányan lakhattak a faluban, a sátrakban és a földkalyibákban, és úgy döntött, hogy a gróf mintegy 120 emberrel rendelkezett.

– Mihez kezdünk? – kérdezte Robbie.

– Egyelőre semmihez. Csak figyelünk.

A virrasztás felőrölte az energiájukat, a kis faluban ugyanis nemigen történt semmi. Néhány asszony vizet vitt a malom csatornájából, mások a nyílt tüzek felett főztek, vagy beszédtek a ruhákat, amelyeket a mező szélén sorakozó bokrok ágaira teregettek ki. Coutances grófjának lobogója, a kék virágokkal teleszórt fehér mezőn ábrázolt fekete vadkan, egy hevenyészett zászlórúdon repkedett a falu legnagyobb háza előtt. A zsúpfedeles tetők fölé további hat zászlót függesztettek, azon környékbeli nemesek jelvényeit, akik ki akarták venni a részüket a zsákmányból. Féltucatnyi apród vagy fegyvernök néhány csatalovat futtatott a táborhely mögötti legelőn, ám másként Evecque ostromlói alig tettek egyebet, mint várakoztak. Az ostrom mindig is unalmas elfoglaltság – Thomas visszaemlékezett a tétlenségre La Roche-Derrien falai előtt, bár a hosszúra nyúló órákat ott rendre megszakították az alkalmankénti rohamok borzalmai és izgalmi. Ezekre a katonákra ugyanakkor, miután a sáncárok miatt nem tudtak felülkerekedni a falakon, nem maradt más, csak a várakozás és a remény, hogy kiéheztetéssel megadásra tudják bírni a helyőrséget, és addig is elfoglalhatják magukat a környező tanyák felégetésével. Vagy talán csak arra vártak, hogy egy jókora érett fagerendával meg tudják majd javítani a balliszta eltört alkatrészét.

Ekkor, hogy Thomas úgy döntött, már épp eleget látott a csapatnyi katoná, aki eddig a templomudvaron, az alacsony asztalnak tetsző tárgy köré gyűlt, most hirtelen rohanni kezdett a kis templom felé.

– Isten szent nevére, mi az? – hördült fel Robbie, és Thomas most látta csak, hogy nem egy asztal vonzotta magához Coutances grófjának embereit, de egy jókora fémmozsár, amelyet súlyos falábazaton helyeztek el.

– Egy ágyú. – Thomas képtelen volt leplezni döbbenetét, azután a fegyver eldördült, a hatalmas fémüst és természetes faváza beleveszett a hirtelen támadt, gomolygó füstbe, és Thomas a szeme sarkából látta, amint egy letört kődarab elválik a vár megrongált saroktoronyától. Ezernyi madár rebtent fel a sövényekről, a zsúpfedelekről és a fákról, amint az ágyú mennydörgő robaja végigmorajlott a domboldalon. Amikor Evecque közelébe kerültek, ezt az öblös dőrejt vélték a közlő vihar előjelének. Coutances grófjának tehát sikerült mozgósítania egy ágyút, és annak segítségével megkezdte a vár szétrombolását. Az elmúlt nyáron, Caennél az angolok is használtak ilyen ostromgépeket, noha a sereg összes ágyúja és az itáliai tüzérek minden szakértelme is kevésnek bizonyult ahhoz, hogy kárt okozzanak a caeni várban. Amikor a füstköd lassan szertefoszlott a táborhely körül, Thomas már látta, hogy az ágyúlövés itt sem járt értékelhető eredménnyel. A szörnyű zaj hatásosabbnak bizonyult, mint a lövedék maga, bár Thomas elképzelhetőnek tartotta, hogy ha a gróf emberei elegendő követ lönek ki, a torony végül beleomlik a várárokba, s ezáltal hevenyészett töltésűt keletkezik az

addig áthatolhatatlan víztükör felett. Kőről kőre, töredékről töredékre, napi három-négy lövéssel, de az ostromlók végül aláaknázhattak a tornyot, és kikövezhették az útjukat Evecque-be.

Egy férfi kigurított egy kisebb hordót a templomból, ám társa visszaintette, és a kis hordó újra eltűnt odabent. A templom szolgálhatott lőszerraktár gyanánt, és a férfit azért hívhattak vissza, mert az ágyúsok eleresztették az aznapra szánt utolsó lövést is, így csak másnap reggel vállalkoztak újra a kockázatos mutatványra. Ez pedig sugallt egy érdekes ötletet, amit Thomas azonnal kivihetetlennek és ostobának ítélt.

– Eleget láttál? – kérdezte Robbie-t.

– Még sosem láttam ilyen ágyút. – Robbie a távoli fémüstre meredt, mintha abban reménykedne, hogy az újra tüzelni fog, Thomas azonban tudta, hogy a tüzérek ma már nagy valószínűséggel nem fogják újra megtölteni. Egy ágyú előkészítése hosszú időt vett igénybe, s miután a fekete lőport betöltötték a mozsárba, és a tetejébe elhelyezték a lövedéket, a csövet még le kellett pecsételni a nyirkos, agyagos földdel. A fojtás gondoskodott arról, hogy a lövedéket kirepítő robbanás zárt térben történjen meg, ám ehhez előbb ki kellett száradnia, ezért valószínűtlennek tűnt, hogy másnap reggel előtt sor kerülne egy újabb lövésre. – Nekem úgy tűnik, több a baja, mint a haszna – csóválta a fejét csalódottan Robbie, miután Thomas mindezt elmagyarázta. – Szóval azt mondod, ma már nem tüzelnek újra?

– Kivárják a holnap reggelt.

– Akkor eleget láttam – bólintott Robbie, és mindketten visszakúsztak a bükkfák között, amíg túl nem jutottak a dombgerincen, ahol lesiettek a kipányvázott lovakhoz, és ellovagoltak a sűrűsödő szürkületbe. Félholdas, fagyos éjszaka köszöntött rájuk, de olyan keservekkel, hogy még a tűzrakást is megkockáztatták, bár legjobb képességük szerint elfedték a tüzet, és egy meredek sziklafalakkal övezett, mély vízmosásba húzódtak be, amelyet kapkodva vágott faágakkal és az azokra fektetett tőzeggel fedtek le. A lángok átszüremlettek a tetőbe vágott lyukakon, hogy izzó vörösre fessék a sziklafalakat, de Thomas kételte, hogy az ostromlók közül bárki is venné a fáradságot egy éjszakai őrjáráshoz. Éjszakánként senki sem járt szívesen az erdők mélyén, ahol mindenféle vadak, szörnyetegek és szellemek kísértettek, és mindez Thomas eszébe juttatta a Jeanette-tel tett nyári utazást, amikor szinte minden éjszakájukat a fák között töltötték. Boldog idöket éltek, és az emlékek nyomán eltöltötte őt az önsajnálát, majd a bűntudat Eleanor miatt, és összeborzadva melengette meg a kezét a pislákoló lángok felett. – Skociában vannak zöld emberek? – kérdezte Robbie-t.

– Úgy érted, az erdőben? Hogyne lennének. Ott vannak mindjárt a koboldok. Gonosz kis fattyú mind. – Robbie gyorsan keresztet vetett, majd arra az esetre, ha ez sem lenne elég, megérintette nagybátyja kardjának fémmarkolatát.

Thomas a koboldokra és egyéb baljóslatú teremtményekre gondolt, akik az éjszakai erdőben várakoztak áldozataikra. Tényleg vissza akart lopakodni Evecque-be az éj leple

alatt? – Észrevetted – fordult Robbie-hoz –, hogy Coutances táborából senkit sem nyugtalanított a négy fegyveres eltűnése? Nem úgy tűnik, mintha lázas igyekezettel keresnék őket.

Robbie belegondolt a felvetésbe, azután megvonta a vállát.

– Talán nem is a táborból jöttek.

– Onnan jöttek – jelentette ki Thomas azzal a magabiztossággal, amelynek korántsem volt a birtokában, és egy pillanatra eltöltötte a büntudat, amint arra gondolt, hogy a négy lovasnak talán semmi köze sem volt Evecque-hez, de azután visszaemlékezett arra, hogy végül is a lovasok kezdeményezték a harcot. – Evecque-ből kellett jönniük – döntötte el a kérdést –, és a társaik bizonyára aggódnak értük.

– Vagyis?

– Vagyis lehet, hogy több őrszemet állítanak a táborban ma éjszakára?

Robbie vállat vont. – Számít ez valamit?

– Arra gondoltam – felelte Thomas –, hogy tudatnom kellene Sir Guillaume-mal az érkezésünket, és szerintem erre a legalkalmasabb módszer, ha jókora zajt csapunk.

– És ha írál neki egy üzenetet – vetette fel Robbie –, és belőnéd a várba egy nyíllal?

Thomas társa szeme közé nézett. – Nincs pergamenem – magyarázta türelmesen –, nincs tintám sem, és különben is, próbáltál már kilőni egy pergamenbe tekert nyilat? Alighanem úgy repülne, mint a döglött madár. Akkor már inkább odaállok az árok partjára, és kézzel hajítom át azt a nyilat.

Robbie vállat vont. – Akkor mit tegyünk?

– Zajt keltünk. Bejelentjük az érkezésünket. – Thomas elgondolkodott egy pillanatig. – Azt hiszem, az az ágyú végül leomlasztja a tornyot, ha nem teszünk valamit.

– Az ágyú? – vonta fel a szemöldökét Robbie, azután meredten nézett Thomasra. – Szentséges Isten! – hördült fel, miután belegondolt a nehézségekbe. – Ma éjjel?

– Amint Coutances és az emberei hírért veszik, hogy itt vagyunk – felelte Thomas –, meg fogják kétszerezni az őrséget, de lefogadom, hogy ma este még senki sem gyanít semmit.

– És ha egy kis eszük van, mindnyájan behúzódnak a tűz mellé – toldotta meg dörmögve Robbie, azután ráncolni kezdte a homlokát. – Azért az az ágyú eléggé kemény diónak tűnik. Hogy a pokolba akarod tönkretenni?

– Arra a sok löporra gondoltam, odabent a templomban – magyarázta Thomas.

– Gyűjtsuk fel?

– Tábortűz akad bőven a faluban. – Thomas egy pillanatra belegondolt, mi történhet velük, ha elkapják őket az ellenséges tábor kellős közepén, de végül értelmetlennek tartotta, hogy emiatt aggódjon. A legérzékenyebb csapást azzal mérhették a grófra – mielőtt az még rájött, hogy új ellenség tűnt fel a láthatáron –, ha használhatatlanná tették az ágyúját, erre pedig legjobb alkalomként ez az éjszaka kínálkozott. – Neked nem kell jönnöd – vonta meg a vállát Thomas. – Végtére is nem a te barátaidat ostromolják.

– Tartalékkold a levegőt a harcra – biggyesztette le az ajkát gúnyosan Robbie. Újra összeráncolta a homlokát. – Mi fog

történni azután?

– Azután? – Thomas elgondolkodott a kérdésen. – Az Sir Guillaume-tól függ. Ha nem kap választ a királytól, nyilván Megkísérli a kitörést. Ezért is kell tudnia, hogy itt vagyunk.

– Miért?

– Arra az esetre, ha szüksége lenne a segítségünkre. Ő küldetett el értünk, emlékszel? Vagy legalábbis értem. Úgyhogy nagy zajt fogunk csapni. Nem hagyunk nyugságot a grófnak. Valóra váltjuk a legszörnyűbb rémálmait.

– Mi ketten?

– Te és én – bólintott Thomas, és eközben jött rá, hogy Robbie rövid idő alatt a barátja lett. – Azt hiszem, te és én mindennél jobban értünk a bajkeveréshez – tette hozzá mosolyogva. És aznap éjjel neki is látnak. Ezen a csikorgóan fagyos éjjelen, a hold élesen metszett sarlója alatt, megidézik a gróf első rémálmát.

Gyalogosan haladtak, s miután a fénylő félhold dacára szinte teljes sötétség honolt a fák alatt, Thomas csakugyan aggódni kezdett, miféle démonok, koboldok és lidércek kísérthetik a normann erdőket. Jeanette-től tudta, hogy Bretagne-ban *nainok* és *goricok* ólálkodnak a sötétben, míg Dorsetben ott a Zöld Ember, aki a Lipp Hill mögötti erdőben dobogott és morgott, de a halászok is sokat meséltek a vízbe fúltak szellemeiről, akik olykor kivergődnek a partra, és ott gyászolják jajongva hátrahagyott özvegyeiket. Mindenszentek éjszakáján az ördög és a halottak a Maiden Castle ormain táncoltak, más éjjeleken a kisebb rendű szellemek kísértettek a faluban és a környékén, meg fent a dombokon, a templomtoronyban,

és ahová csak nézett az ember; ezért senki sem maradt otthon éjszakára egy vasdarabka vagy fagyöngyág nélkül, de még a leghitetlenebbek is magukhoz vettek egy szövetsdarabkát, amely valamikor hozzáért a szent ostyához. Thomas apja ki nem állhatta az ilyen babonásokat, de amikor a nyájának egy tagja feltartotta kezét a szentségért, és meglátta a tenyerére kötözött vékony gyolcsot, még ő sem tudott nemet mondani.

Thomas maga sem szűkölködött babonás félelmekben. Az íjat mindig csakis bal kézzel vette fel; miután ráhurkolta az ideget az íjra, az első nyílveesszőt mindig háromszor nekiütötte a tisztának, egyszer az Atya, másodszor a Fiú, és harmadszor a Szentlélek nevében; sosem húzott fehér ruhát, és a bal csizmáját mindig előbb vette fel, mint a jobbat. Hosszú ideig kutyalábat is viselt a nyakában, azután félrehajította abban a hiszemben, hogy csak balszerencsét hoz, bár most, Eleanor halála után eltűnődött azon, hogy talán mégis meg kellett volna tartania. Amint eszébe jutott Eleanor, gondolatai menthetetlenül tovább kalandoztak Jeanette sötétebb, rejtelmesebb szépsége felé. Vajon a lány emlékszik még rá? Megpróbálta őt kizárni a gondolataiból, mert a régi szerelem emléke csakis bajt hozhatott, és elhaladtában megérintette egy öreg fa törzsét, hogy elűzze a balszerencsét.

Thomas a pislákoló tábornövek fojtottan izzó fényét kereste a látóhatáron, amely tudathatta vele, hogy közel járnak Evecque-hez, de nem látott egyebet, csak a göcsörtös faágak közé gabalyodott ezüst félholdat. *Nainok és goncok*, merre vagytok? Jeanette erről sosem beszélt;

csak annyit mondott, hogy ezek a szellemek kísértik a vidéket. Itt, Normandiában is hasonló szerzetek élhetnek. Vagy talán akadnak boszorkányok is? Megérintett egy újabb fatörzset. Az anyja szilárdan hitt a boszorkányokban, míg az apja arra biztatta Thomast, hogy mondjon el egy miatyánkot, ha valaha is eltévedne. A boszorkányok Ralph atya hite szerint az elkóborolt gyermekekre vadásztak, sőt később, sokkal később azt is elárulta Thomasnak, hogy a boszorkányok az ördögidézés során visszafelé mondják el a miatyánkot, és Thomas természetesen maga is kipróbálta ezt, noha egyszer sem merte végigmondani az imádságot. *Olam a son arebil des*, így kezdődött a fordított miatyánk, és ő nyugodtan ejtette ki a szavakat, megbirkózott még *a temptationem* és a *supersubstantiakum* bonyolult visszájával is, bár arra ügyelt, hogy soha ne érjen az ima végére, hiszen akkor kénbűz és lángok kíséretében maga a sátán ereszkedett volna alá fekete szárnyával és tüzes szemével.

– Mit motyogsz? – kérdezte Robbie.

– Próbálom fordítva kimondani, hogy *supersubstantiakum* – felelte Thomas.

Robbie kuncogni kezdett. – Különös egy szerzet vagy, Thomas.

– *Mêlait nats hus repus* – mormolta Thomas.

– Ilyen a francia? – értetlenkedett Robbie. – Mert akkor nekem is meg kell tanulnom.

– Meg is fogod – ígérte Thomas, azután végre elősejlett a fák közül a tábortüzek fénye, s mindketten némaságba

burkolóztak, amint a hosszú kaptató végén a bükkfák közül kiértek az Evecque-re tekintő dombgerincre.

Az udvarházban sehol sem égtek fények. A tiszta és hideg holdfény megcsillant a várárok zöld tajtékos vizén, amely oly mozdulatlanok és síkosnak tűnt, akár a jég – vajon csakugyan befagyott? A fehérlő holdsarló fekete árnyat vetett a torony megrongálódott sarkára, míg a vár túlsó oldalán tüzek fojtott fénye izzott, ami megerősítette Thomas gyanúját, hogy az ostrom elsősorban az épület bejárata ellen irányul. A gróf emberei gyaníthatóan árkokat ástak, amelyekből számszeríjnyilakkal lőhettek a kapunyílást, miközben társaik megpróbálták átkelni a sáncárkon, amelyet békésebb időkben függőhíd tett átjárhatóvá. Thomas visszaemlékezett a La Roche-Derrien falairól záporozó számszeríjnyilakra és megborzongott. A hideg egyre inkább nekikeseredett. A harmat dérré változik, gondolta Thomas, és beüzüstözi a világot. Robbie-hoz hasonlóan ő is gyapjúinget viselt bőr ujjasa alatt, annak tetejében pedig láncvértet, amelyre köpenyt is borított, mégis megremegett a hidegben, és azt kívánta, bárcsak megmaradtak volna a vízmosásban, a tűz mellett.

– Nem látok senkit – jegyezte meg Robbie.

Thomas sem látott, mégis tovább kutatta az őrszemeket. Talán a hideg mindenkit fedél alá űzött? Az árnyakat kémlelte a kihunyó tábortüzek közelében, a mozgolódás jeleit kereste a templom körüli sötétségben, de senkit sem talált. A szemközti oldalon, a vár bejáratánál bizonyosan őrszemek figyelték az ellenség minden mozdulatát, de itt hátul nyilvánvalóan senki sem számított arra, hogy a védők

némelyike megpróbál kiosonni. Ugyan ki úszna át az árkot egy ilyen fagyos éjszakán? Az ostromlók mostanra bizonyosan elunták a küszködést, és a figyelmük is ellankadt. Thomas látta, hogy egy ezüstös szélű felhő egyre közelebb araszol a holdhoz. – Amikor az a felhő eltakarja a holdat – fordult Robbie-hoz –, indulunk.

– Isten áldjon meg mindkettőnket! – vetett buzgón keresztet Robbie. A felhő alig látszott mozdulni, de végül mégis elfátyolozta a holdat, az ezüstös fényben fürdő táj pedig szürkévé és feketévé fakult. A fények nem hunytak ki teljesen, de Thomas kétellte, hogy lesz ennél sötétebb is, ezért felállt, lesöpörte köpenyéről a gallyakat, és a falu felé indult a csapás mentén, amely keresztülvágott a gerinc keleti lankáján. Gyanította, hogy a csapást a disznók taposták ki, amikor makkoltatásra kihajtották őket, és visszaemlékezett rá, hogyan zabálták fel a parton kóborló hooktoni disznók a halfejeket, s hogyan állította anyja váltig, hogy ez elrontja a sonkájuk ízét. Halas sonka, csak így nevezte, és nem állta meg, hogy össze ne hasonlítsa azzal a sonkával, amely szülőföldjén, a kenti Wealdban készült. Az igen, mondta mindig, az már igazi sonka, bükk- és tölgyfamakkon tartott disznóké. Thomas megbotlott egy fűcsomóban. Nem lehetett egykönnyen követni a csapást, amint az éjszaka egyre sötétebbnek tűnt, talán mert mélyen bent jártak a völgyben.

Miközben az ifjú gondolatai a sonkák körül forogtak, minden perccel közelebb kerültek a faluhoz, és Thomas hirtelen megrémült. Órszemeket ugyan nem látott, de mi a helyzet a kutyákkal? Ha csak egy is elvakkantja magát,

mindketten halott emberek. Nem hozta magával az íjat, és most hirtelen azt kívánta, bárcsak elhozta volna – de mihez is kezdene vele? Lelőne egy kutyát? Legalább a csapást tisztábban látták, miután közelebb kerültek a táborüzekhez, és mindketten olyan magabiztossággal mozogtak, mintha csak ide tartoztak volna. – Biztosan folyton ezt csinálod – jegyezte meg Thomas suttogva.

– Mit?

– Így ólálkodsz, amikor a határ mentén fosztogatsz.

– Fenéket, mindig megmaradunk a nyílt terepen. A marhákra és a lovakra hajtunk.

A katonák szállásai között jártak, és felhagytak a társalgással. Az egyik kis tűzegykunyhóból harsány horkolás hangja szűrődött ki, majd egy kutya halkan nyüszített, de nem ugatott fel. Az egyik sátor előtt egy férfi ült székében; feltehetőleg a sátorlakó almát vigyázta, mígnem ő maga is elaludt. A templom melletti gyümölcsösben enyhe szél borzolta az ágakat, a vízfolyás csobogva bukott át a malom melletti kis gáton. Egy asszony lágyan felnevetett az egyik házban, ahol néhány férfi énekelni kezdett Thomas még nem hallotta ezt a dallamot, de az öblös hangok legalább elleplezték a csikorgást, amint kitárták a templomudvar kapuját. A templom kis, fából ácsolt haranglábnak bizonyult és Thomas hallotta, amint a szél sóhajtva körülöleli a harangot. – Te vagy az, Georges? – kiáltott ki egy férfi a tornácról.

– *Non* – válaszolt Thomas kurtábban, mint szándékozott, és a hanghordozása előcsalta a férfit a tornác boltívének sötét árnyai közül. Thomas, aki bajt sejtett, a háta mögé

csúsztotta a kezét, hogy megmarkolja a törét.

– Bocsásson meg, nagyuram! – A férfi nyilván összetévesztette Thomast egy tiszttel, sőt egy nemesemberrel. – A váltásra várok, nagyuram.

– Talán még alszanak – vélte Thomas.

A férfi kinyújtotta tagjait, és hatalmasat ásított. – A nyavalyások sosem kelnek fel időben. – Az őrszem még most sem vált ki az árnyak közül, de Thomas megérezte, hogy tagbaszakadt férfival áll szemben. – Hideg van idekint – folytatta a férfi –, istenverte hideg. Guy és az emberei már visszajöttek?

– Az egyik ló levetette a patkóját – felelte Thomas.

– Szóval ez történt! Én meg azt hittem, megkeresték azt a jó kocsmát Saint-Germainben. Krisztus könnyeire, amikor annak a lánynak csak fél szeme van! Láttá már?

– Még nem – válaszolt Thomas. Még most is a törét markolászta, amelyet az ijászok a kegyelem eszközének tartottak, minthogy ezzel szabadították meg a lovukat vesztett és sebesült fegyvereseket a szenvedéseiktől. A karcsú és ruganyos penge remekül megtalálta a páncélok illesztéseit, hogy kioltsa a mögöttük dobogó életet, Thomas mégis vonakodott most használatba venni. Az őrszem nem gyanított semmit, és nem szólt más ellene, csak hogy feltartotta őket. – Nyitva a templom? – kérdezte meg Thomas, hogy gátat vessen az oktan fecsegésnek.

– Persze. Miért ne lenne?

– Imádkoznunk kell – jelezte Thomas.

– Sok minden nyomhatja a lelkét, ha éjnek évadján keresi a bűnbocsánatot, he? – vigyorodott el az őr.

– Túl sok félszemű tündér – felelte Thomas. Robbie, aki nem beszélt franciául, félrevonult és az öblös ágyú sötét árnyékára meredt.

– Azt már érdemes meggyónni – kuncogott a férfi, azután kihúzta magát. – Megvárnak itt, amíg felköltöm Georges-ot?

Egy perc és ott vagyok.

– Maradjon csak, amíg jólesik – mondta Thomas nagylelkűen –, mi úgysis itt leszünk vagy hajnalig. Ha tetszik, hagyja csak aludni Georges-ot. Majd mi örködünk.

– Maga egy élő szent, szavamra. – A férfi felkapta a pokrócát a tornácról, mielőtt lelkes köszöntéssel visszavonult. Miután a férfi távozott, Thomas fellépett a tornácra, ahol azonnal belerúgott egy üres hordóba, amely nagy csattogással gurult arrébb. Keservesen szitkozódott és mozdulatlaná dermedt, de a faluból senki sem követelt magyarázatot a váratlan zajra.

Robbie lekuporodott mellette. A tornácon áthatolhatatlan volt a sötétség, ezért csak a kezével tapogathatta ki az itt lapuló fél tucat üres hordót, amelyek záptojásra emlékeztető bűzt árasztottak, és Thomas gyanította, hogy ezekben tárolták a lőport. Suttogva elmondta Robbie-nak az örrel folytatott beszélgetés lényegét. – Csak azt nem tudom – fejezte be –, hogy felkelti-e Georges-ot vagy sem. Nem hinném, hogy felébreszti, de nem vagyok biztos benne.

– Kinek gondol bennünket?

– Alighanem két fegyveresnek. – Thomas félretolta az üres hordókat, azután felegyenesedett és kitapogatta a kötelet,

amelyik a templomajtó reteszét emelte fel, és összerándult, amint a zsanérok megcsikordultak. Nem látott semmit, de a templom ugyanazt az áporodott bűzt árasztotta, mint az üres hordók. – Elkelve egy kis fény – suttogta. A szeme lassan hozzászokott a sötéthez, és már látta a keleti oldalon, az oltár felett vágott kis ablakon beszüremlő tompa fényeket. Még egy kis fáklya se pislákol a szentély felett, ahol a szent ostyákat tartották, talán mert ez túlságosan nagy veszélyt jelentett volna a templomhajóban tarolt lőporra nézve. Thomas hamarosan megtalálta a lőport, amint belebotlott az ajtó mögött tárolt teli hordókba. Legkevesebb két tucat, vizesvödör méretű fahordót halmoztak fel odabent, és Thomas úgy számította, hogy az ágyú minden lövéssel egy-két hordónyi lőport használhatott el. Napi három-négy lövéssel számolva úgy két hétre elegendő ez a lőporkészlet. – Kellene egy kis fény – mormolta újra, de Robbie nem felelt. – Merre vagy? – sziszegte Thomas, ám ezúttal sem kapott választ majd meghallotta, amint egy csizmaszár tompán nekikondul a tornácon álló üres hordóknak, azután Robbie árnyéka villant át a kinti temetőben, az elfelhőzött holdvilág fényében.

Thomas várakozni kezdett. Tábortűz füstölgött valamivel túl a tuskésövényen, amely távol tartotta a falu jószágait a temetőtől, és ennek fényénél láthatta, amint egy alak lekuporodik a kihunyó lángok mellé. Azután hirtelen világosság támadt olyan erővel, akár a nyári villámlás, és Robbie hátrahőkölt, Thomast pedig úgy elvakított a fényár, hogy egy pillanatig semmit sem látott. Odahúzódott a templom ajtajához, és már arra számított, hogy a faluból

bármelyik pillanatban felharsanhat a vészkiáltás, ám ehelyett nem hallott mást, csak a zsanér nyikorgását, majd Robbie lépteinek zaját. – Fogtam egy üres hordót – zihálta a skót –, csakhogy nem volt olyan üres, mint gondoltam. Vagy a lőpor már beette magát a fába is.

Robbie a tornácon állt keze között egy üres hordóval, amelybe összegyűjtötte a zsarátnok maradványait. A lőpor üledéke a parazsaktól kapott lángra, hogy lepörkölje a szemöldökét, de a hordó alján most vidáman pattogtak a lángok. – Hová tegyem? – kérdezte Robbie.

– Krisztusra! – Thomas maga elé képzelte az ízeire szétrobbanó templomot. – Add csak ide. – Kikapta Robbie kezéből a hordót, amely mostanra teljesen átforrósodott, és végigrohant vele a templomon, miközben a lángok megvilágították az útját, azután behajította az égő fát a kéttucatnyi teli hordó közé. – Ideje mennünk – fordult vissza Robbie felé.

– Nézzed már a perselyt? – kérdezte Robbie. – Ha már úgyszólván felrobbantjuk a templomot, akár a perselyt is kiüríthetjük.

– Menjünk! – Thomas megragadta Robbie karját, és kivonszolta a skótot a tornácra.

– Igazán kár volt otthagyni – jegyezte meg Robbie.

– Nincs itt semmiféle persely – csattant fel Thomas –, a falu tele van katonákkal, te ostoba!

Rohanni kezdtek a sírok között, el az öblös mozsárágyú mellett, amely most is ott feküdt fából ácsolt bölcsőjében. Felkapaszkodtak a kerítésre, amely a tövises sövény réseit töltötte ki azután elviharzottak az összetört balliszta és a

tőzeggel fedett kalyibák mellett; már azzal sem törődtek, hogy zajt csapnak és a két kutya veszett ugatásba fog, egy férfi pedig feléjük vetette magát sátrának sötétjéből. – *Qui va là?* – ripakodott rájuk, és máris elkezdte felhúzni a számszeriját, Thomas és Robbie azonban máris maga mögött hagyta a férfit, és kiért a nyílt terepre, ahol botladozni kezdett a hepehupás rögökön. A hold kiért a felhők közül, és Thomas látta ködként gomolygó leheletét. – *Halte!* – rivallt rájuk a férfi.

Thomas és Robbie megtorpant, de nem a férfi parancsszava miatt, hanem mert egyszeriben vörös fény töltötte be az egész világot. Visszafordultak és megigézetten meredtek a látványra, de még az őket üldöző őrszem is elfeledkezett róluk, amint a skarlátszín tűzrózsák kibomlottak az éjszakában.

Thomas maga sem tudta biztosan, mire számított. Az égboltot átszakító tüzes lándzsára? Mennydörgést idéző robajra? A hang ehelyett szinte lágynak tűnt, akár egy óriás lélegzetvétele, és a lángok rőt vörösen szökkentek szárba a templom ablakain át, mintha csak a poklok kapui nyíltak volna meg odabent, és a holtak tüzei töltenék be a boltozatos hajót, ám a fojtott izzás csak alig szemvillanásnyi ideig tartott, mielőtt a templom teteje a levegőbe emelkedett, és Thomas azt is látni vélte, amint a fekete gerendák szétszórt csontokként reppennek fel. – Szentséges Krisztus az égben! – káromolta az Istent. – Mennyei Szűzanyám! – rebegte Robbie kikerekedett szemmel.

Lángok, füst és levegő forrongott a tetejétől megfosztott

templom katlana felett, mégis egyre újabb hordók robbantak fel, egyikük a másik után, s valamennyi nyomán új, lüktető tűz- és füstoszlop szökött fel az égre. Jóllehet sem Thomas, sem Robbie nem tudhatta, de a löport kevergetni kellett, a nehezebb sa létrom ugyanis könnyen utat talált magának a hordók aljára, mí a könnyebb faszén a felszínen maradt, és ez azt jelentette, hogy a keverék csak lassabban kapott lángra, ám a robbanások így is hatékonyan összekeverték a maradék löport, amely élénk, vöröslő színekben lobbant fel, hogy skarlátszín füstfelhőben egyesüljön a falu felett.

Mostanra Evecque valamennyi kutyája ugatott és nyüszített, férfiak, asszonyok és gyermekek kászálódtak ki ágyaikból, hogy tanúi legyenek a pokoli látványnak. A robbanások zaja végigmorajlott a rétek és a kaszálók felett, visszaverődött a várként szolgáló udvarház falairól, és százsámra riasztotta fel az erdei madarakat fészükéből. Törmelék záporozott a zsúpfedeles tetőkre és szórta szerteszt az éles jégszilánkokat, amelyek visszatükrözték a tüzet, így olybá tűnt, mintha az udvarházat sziporkázó lángtenger vette volna körül.

– Jesszusom! – hördült fel újra Robbie, azután mindketten rohanni kezdtek a legelő túlsó végében sorakozó bükkfák felé.

Miközben felfelé botorkáltak a meredek csapáson, Thomas hirtelen elnevette magát. – Ezért a pokolra kerülök – csóválta a fejét, majd a fák között megtorpant, hogy buzgón keresztet vessen.

– Amiért felgyújtottál egy templomot? – Robbie is

elvigyorodott, szeme huncutul tükrözte vissza a tüzeket. – Látnod kellett volna, mit műveltünk a hexhemi kanonokokkal! Krisztusra, azért fél Skóciának a pokolban kellene égnie!

Néhány pillanatig elnézték a tüzeket, azután befordultak az erdő sötétjébe. Nem lehetett messze a pirkadat; keleten máris halvány, szürke, halottsápadt fénycsík keretezte a látóhatárt. – Be kell vennünk magunkat az erdőbe! – szólalt meg egy idő után Thomas. – El kell rejtőznünk!

Valóban, nemsokára kezdetét vette a hajtóvadászat a károkozók után, és az első fényeknél, amikor a füst még mindig tömötten gomolygott Evecque felett, Coutances grófja húsz lovasát és falkára való vérebét küldte ki, hogy megtalálja azokat, akik elpusztították a lőporkészletét, ám csikorgóan hideg nap köszöntött rájuk, a föld sziklakeményre fagyott, így az úzótt variak szaga hamar semmivé foszlott. Másnap a csalódott és türelmetlen gróf újabb rohamra indította erőit. A katonák előkészítették a fűzfából szőtt, földdel és kövekkel megtöltött sánckosarakat, és azt tervezték, hogy a kosarakkal feltöltik a sánccárkot majd a hevenyészett hídon át megtámadják a kaputornyot. A kapubejárót nem védte a felvonható híd, amelyet még az ostrom korai szakaszában sikeresen lerontottak, így nem maradt hátra más, csak a védtelen és hívogató kapunyílás, amelyet csupán egy alacsony kőbarikád zárt le.

A gróf tanácsadói ugyan jelezték, hogy sánckosárból nem áll elegendő rendelkezésre, hogy a vizesárok mélyebb, mint azt gondolták, hogy az időjárás korántsem kedvező,

hogy a Vénusz emelkedőben, a Mars viszont hanyatlóban van, ezért ki kellene várnia az alkalmasabb csillagállást, miközben a helyőrség egyre éhesebb és kétségbeesettebb lesz, ám a gróf tekintélyét súlyos csorba érte, amelyet csakis egy tisztes rohammal köszörülhetett ki, és az emberek megtettek minden tőlük telhetőt. Még némi védelmet is élveztek, amíg a sánckosarakat hordozták, hiszen a földdel feltöltött fűzfaedény ellenállt a számszeríjak lövedékeinek, ám amint a kosarakat a várárokba hajították, a támadók védtelenné váltak. Sir Guillaume hat számszeríjasa előtt, akik a vár kapuboltozatát lezáró alacsony kőfal mögül, a felvonható híd egykori helyén sorakoztak fel. A gróf is rendelkezett számszeríjasokkal, és azokat hatalmas, testmagasságú pajzsok védték, amelyeket egy másik katonának kellett megtartania, amíg az íjász fáradságos erővel felajzotta a számszeríjat, ám a sánckosarat hordozó fegyveresek egy csapásra fedezék nélkül maradtak, amint eldobták terhüket, és nyolcuk áldozatul esett, mire a többiek ráeszméltek, hogy az árok csakugyan túlságosan mély, és nekik közel sincs elég sánckosaruk. Két pajzshordozónak és egy számszeríjasnak is súlyosan meg kellett sebesülnie, mielőtt még a gróf elfogadta volna, hogy csak az idejét vesztegeti. Miután visszahívta a támadókat, megátkozta Sir Guillaume-t a St. Suandace-i tizennégy púpos hátú ördöggel, azután jótékony kábulatba itta magát.

Thomas és Robbie túlélte a gróf dühét. Másnap, miután felégették a lőporkészletet, Thomas lőtt egy szarvast, majd a következő napon Robbie fedezett fel egy rothadó nyulat a

sövény egyik hasadékában, amikor pedig kihúzta a tetemet, egy csapdára lett, amelyet még Sir Guillaume egyik bérlője állíthatott fel mielőtt a gróf emberei megölték vagy elkergették. Robbie lemosta a csapdát a patakban, felállította egy másik helyen, és már másnap reggel talált benne egy megfulladt vadnyulat.

Nem mertek két egymást követő éjszaka ugyanazon a helyen aludni, és az elhagyott, felégetett majorok rengeteg búvóhelyet kínáltak. Az elkövetkező heteket javarészt az Evecque-től délre fekvő vidéken töltötték, a mélyebb völgyek, magasabb dombok és sűrűbb erdőségek között. Errefelé számtalan rejtekhelyet találhattak, és ezen az átjárhatatlan tájon valóra váltották a gróf legszörnyűbb rémálmait is. Az ostromlók táborában hamarosan lábra kelt a szóbeszéd a magas, feketébe öltözött és fakó lovon ülő férfiről, és valahányszor a fakó lovon ülő férfi megjelent, valakinek meg kellett halnia. A halált minden esetben egy hosszú nyílvevő, az angolok nyílvevője okozta, pedig a lovas nem hordozott íjat, csupán egy bot végébe húzott szarvaskoponyát, de így is mindenki tudta, ki ez a fakó lovon ülő teremtmény, s mit jelez a karóba tűzött koponya. A férfiak, akik találkoztak a fakó lovassal, beszéltek a látomásról asszonyaiknak, az asszonyok elsírták bánatukat a gróf tábori lelkészének, és a gróf az egészet letudta annyival, hogy csak álmodtak, ám a holttestek ezzel együtt is valóságosnak tűntek. Négy fivér, aki a távoli Lyonból jött, hogy az ostromlók oldalán keresse meg a betevőt, összecsomagolt és elment. Mások is azzal fenyegetőztek, hogy követik a példájukat. A halál oldalgott Evecque körül.

A gróf káplánja szerint csak a holdvilág űzött ostoba játékot a népekkel, és ellovagolt a veszedelmes déli vidékre, hogy fennhangon imádságokat kántáljon, és szenteltvizet hintsen maga köré, majd miután a káplán sértetlenül visszaérkezett, a gróf sült bolondnak titulálta embereit, amiért hittek a fakó lovon ülő Halálban, de másnap újabb két ember veszett oda, ezúttal a keleti vidéken. A mesék pedig egyre színesebbek lettek. Úgy hírlett, a lovast óriás, lángoló szemű véredek kísérik, és immár jelen sem kellett lennie ahhoz, hogy őt okolják minden szerencsétlenségért. Ha egy ló felbukott, ha valakinek csontja tört, ha egy asszony kiborította az ételt, vagy egy számszerij idege elszakadt, máris a rejtelmes férfit okolták érte, aki fakó hátason lovagolt.

Az ostromlók magabiztossága semmivé foszlott. Mindenki átkról sugdolózott, és hat fegyveres délnek indult, hogy Gascogne-ban keressen magának munkát. Akik hátramaradtak, szüntelenül azon morgolódtak, hogy az ostrom Isten ellen való, és úgy tűnt, Coutances grófja semmit sem tehet, amivel helyreállíthatja emberei bizalmát. Megpróbálta kivágnatni a fákat, hogy a rejtélyes ijász ne rejtőzhessen el, ám túlságosan sok volt a fa, és túl kevés a fejsze, a nyilak meg csak tovább pusztítottak. Elküldetett Caen püspökéhez, aki lejegyezte áldását egy darabka pergamenre, és azt küldte vissza maga helyett, ám az áldás semmilyen hatást sem tett a sötét jelenésre, akinek felbukkanása mindenkor halált jelzett, ezért a gróf, aki buzgón hitt abban, hogy Isten munkáját végzi, s ha kudarcot vall, azzal magára vonja az Úr haragját, magához a

Feljebbvalóhoz fohászkodott segítségért.

Levelet írt Párizsba.

Louis Bessières bíboros – aki, noha Livorno érseke volt, csupán egyetlenegyszer, Róma felé menet látta érseki városát (a visszaúton pedig még kitérőt is tett, csak hogy ne kelljen még egyszer látnia) – lassan végigsétált a Quai des Orfèvres-n a párizsi Ile de la Citén. Két szolgája haladt előtte, és botjaival tisztította meg az utat a bíboros előtt, aki láthatóan nem sok figyelmet szentelt a szikár, beesett arcú papnak, noha az lázas izgalommal beszélt hozzá. A bíboros ehelyett az aranyművesek kirakataiban pompázó ékszereket tanulmányozta, miközben végighaladt a parton, amelyet a kézművesek után neveztek az Aranyművesek partjaik. Megcsodált egy rubinokkal kirakott nyakéket, még a vásárlás gondolatával is eljátszadozott, amíg az egyik kövön fel nem fedezett egy parányi szépséghibát. – Mily kár! – mormolta, amint továbbindult a következő üzlethez. – Remekmű! – kiáltott fel egy ezüsből készült sószóró láttán, amelynek négy festett panelján a vidéki életből vett jelenetek elevenedtek meg. Az egyik oldalon a férfi szántott, a másikon magot vetett, a harmadikon egy asszony learatta a termést, míg az utolsó panelen a pár már az asztalnál ült, és az aranylóan fénylő cipőt csodálta. – Igazán pompás darab – lelkesedett a bíboros –, nem találja?

Bernard de Taillebourg csak futó pillantást áldozott a sószóróra. – Az ördög ellenünk munkálkodik, eminenciás uram! – csattant fel indulatosan.

– Az ördög minden percben ellenünk munkálkodik, Bernard – csóválta a fejét a bíboros feddőleg –, hiszen ez a dolga. Mily fájoan üres lenne a világ, ha az ördög többé nem munkálkogna ellenünk. – Gyengéden végigsimított a sószóró felszínén, ujjával a panelek finom íveit becézgette, azután úgy döntött, hogy az alapzat formája nem igazán harmonikus. Valami nem kellően tökéletes, gondolta, némiképp még otrombává is teszi a finom mívű megjelenést, ezért mosolyogva elfordult a boltostól, visszatette a sószórórt és tovább sétált. Ragyogott a nap; még némi melegség is áradt a téli levegőben és a Szajna szikrázó fényében. Egy láb nélküli férfi, akinek csonka végtagjai ormóttan fatuskókban végződtek, feléjük lendült rövid mankóin, és kitarotta szurtos kezét a bíboros felé, akinek szolgálai habozás nélkül a férfira emelték botjaikat. – Ne, ne! – kiáltott a bíboros, és kihalászott néhány érmét az erszényéből. – Isten áldása legyen veled, fiam! – Bessières bíboros imádott adakozni, szerette a nincstelének hálától sugárzó pillantását, s még inkább a megkönnyebült arckifejezésüket, amikor visszahívta a szolgálait, de csak alig egy szemvillanással azelőtt, hogy azok használták volna botjaikat. A bíboros olykor egy pillanattal tovább várt a kelletténél, és élvezte azt is, ma azonban lopott magának egy meleg, verőfényes napot a szürke téltől, ezért atyafias kedvében érezte magát.

Miután elhagyta a tollnokok kocsmáját, a Sabot d'Ort, elfordult a folyótól, és bevette magát a királyi palota labirintusa körül tekergőző szűk sikátorokba. Az országgyűlés, már ha megtartották, itt gyülekezett, és a

sötét közökben patkányok gyanánt sűrögtek az ügyvédek, ám itt-ott csodálatos építmények törték át a félhomályt, és magasodtak a nap felé. A bíboros szerette ezeket sikátorokat, és magában mindig úgy képzelte, hogy az üzletek éjszakánként varázslatos módon eltűnnek, hogy a helyükbe újak kerülhessenek. Ez a mosoda vajon mindig is itt állt? És eddig miért nem figyelt fel erre a pékműhelyre? A lantkészítők csakugyan a nyilvános árnyékszék mellett üzték a mesterségüket? Egy szűcs medveprémeket aggatott ki az utcára, és a bíboros megállt, hogy kitapogassa a finom szőrmét. De Taillebourg tovább rikácsolt mellette, de ő alig figyelt rá.

Valamivel a szűcs üzletén túl kékbe és aranyba öltözött fegyveresek őriztek egy kapubejárót. A katonák tündöklő mellvértet és tollas sisakot viseltek, fényesre csiszolt hegyű lándzsát hordoztak. Csak kevesen haladhattak el mellettük, a bíboros láttán azonban kapkodva hátrébb léptek, és mélyen meghajoltak. Bessières bíboros nagylelkű mozdulattal áldásra emelte a kezét, azután követte a nyirkos átjárót az udvarra. Immár a királyi udvarban jártak, és az udvaroncok valamennyien tiszteletteljes meghajlással köszöntötték őt, aki nem csupán egyszerű bíboros volt, de a francia trón mellé kirendelt pápai legátus is. Bessières az Ur nagykövetének vallhatta magát, de meg is felelt e szerepnek szálás testalkatával és erős felépítésével, amely még a skarlátszín köntös nélkül is félelmet és tiszteletet ébresztett az emberekben. Jó megjelenésű férfi volt, aminek tudatában is volt, amellet hiú, amiről próbált nem tudomást venni, és becsvágyó, amit, önmagát leszámítva

mindenki előtt palástolni igyekezett. Végtére is egy bíboros érseknek már csak egyetlen trónusra kell felhágnia, mielőtt a legmagasabb trónus kristályos lépcsőire tehetné a lábát, és az Úr Bemard de Taillebourg alantas személyében adta kezébe az eszközt, amellyel Louis Bessières megszerezhetette magának az áhított hármaskoronát.

A bíboros épp ezért elcsigázottan fordította figyelmét a dominikánus felé, amint mindketten beléptek az udvarra és megindultak felfelé a Sainte-Chapelle-hez vezető lépcsőfokokon. – Mondja csak – fojtotta bele a szót de Taillebourgba, bármiről is beszélt éppen –, ez a szolgálja engedelmességgel van az ön irányában?

De Taillebourgnak, miután ilyen kurtán-furcsán félbeszakították, beletelt néhány pillanatába, amíg újrendezte a gondolatait, azután kapkodva bólintott. – Engedelmes mindenben.

– Kellő alázatot mutat?

– Minden tőle telhetőt megtesz, hogy alázatosnak tűnjék.

– Á! És a kevélysége?

– Mélyen gyökerezik a lelkében – felelte de Taillebourg –, de keményen küzd ellene.

– És nem hagyta el önt?

– Nem, eminenciás uram.

– Eszerint visszatért Párizsba?

– Természetesen – bólintott kurtán de Taillebourg, azután igyekezett tompítani a válasz kéretlenségén. – A rendházban van, eminenciás uram – tette hozzá alázatosan.

– Azon tűnődöm, talán újfent le kellene kísérnünk a

katakombákba – vetette fel a bíboros, miközben lassan az oltár felé indult. Szerette Sainte-Chapelle-t, ahogyan a fények beáramlottak a magas, karcsú kőpillérek között. Idebent, gondolta, olyan közel kerülhet a mennyekhez, amennyire csak egy halandónak megadatik: a szépségnek, a túláradó fényességnek és az elbűvölő kecsességnek e hónapban igazán része lehet benne. Azt kívánta, bárcsak rendelt volna valamilyen éneket – a tisztán csengő fiú-hangok, amint átjárják a kápolna áttört kődíszzeit, valósággal révületbe lovalták. Papok szaladtak az oltár felé, hogy köszöntsék az idelátogató bíborost. – Úgy vélem – folytatta –, néhány perc a katakombákban bárkit rávehet arra, hogy nagyobb buzgalommal keresse az Úr kegyelmét. De Taillebourg megcsóválta a fejét. – Ő már járt lent, eminenciás uram.

– Vigyék le újból. – A bíboros hangja ellentmondást nem tűrően zengett. – Mutassák meg neki az eszközöket. Mutassanak neki egy kínpadra vont lelket. Értessék meg vele, hogy a pokol nemcsak a sátán birodalmában létezik. Mindenképp vigyék le. Mindkettőjüknek útra kell kelniük.

– Útra kelniük? – kérdezte de Taillebourg meglepetten. A bíboros nem világosította fel, ehelyett letérdepelt a főoltár felé, és leemelte bíbor sapkáját. Nagyrítkán és csak vonakodva vette le a sapkáját a nyilvánosság előtt, miután kényszerűen tudomásul vette, hogy erősen kopaszodik, most azonban nem kerülhette meg a gesztust. Az egyik pap kinyitotta az oltár alatti ereklyetartót, hogy elővegyen egy csipkével szegélyezett, arany-paszományos, bíborszínű párnát, amelyet kellő tisztelettel és áhítattal mutatott feléje.

És a párnán ott feküdt a korona. Olyan vénnek, olyan védtelennek, olyan feketének és törékenynek tűnt, hogy a bíboros még a lélegzetét is visszatartotta, amint kinyújtotta érte a kezét. Mintha maga a föld is megtorpant volna, minden hang elhalt, még a mennyek is mozdulatlanságba dermedtek, amint megérintette, majd felemelte a koronát, amely oly könnyűnek tűnt, akárha súlytalan lenne.

Kezében tartotta a töviskoronát.

Ugyanazt a töviskoronát, amelyet egykor Krisztus fejére tettek, ahol felfogta a Megváltó szent vérét és verítékét, és a bíboros szeme eltelt könnyekkel, amint az ajkához emelte, és lágyan megcsókolta az ereklyét. A tüskés fejkoronába szőtt ágak a legkisebb érintésre is megtörhettek; oly törékenynek tűntek, akár egy kismadár csontjai, a tövisek mégis élesek maradtak, éppoly élesek, mint azon a napon, amikor belevájtak a Megváltó fejébe, hogy kiontsák az Ő megszentelt vérét, és a bíboros mindkét kezével magasba emelte a koronát, majd újfent megcsodálta könnyedségét, amint leeresztette tulajdon kopaszodó fejére. Azután imára kulcsolt kézzel tekintett fel az oltár aranykeresztjére.

Tudta, a Sainte-Chapelle papjai mélyen helytelenítik, amikor idejön, és viseli a töviskoronát. Még Párizs érsekének is bepanaszolták, az érsek pedig elsírta a bánatát a királynak, ám Bessières továbbra is idejárt, mert a hatalmában állt, hogy megtegye. A pápa delegált követe volt, márpedig Franciaországnak elkelt a Papa támogatása. Anglia ostrom alá vette Calais-t, az északi Flandria háborút üzent, Gascogne egésze hűséget

esküdött angliai Edwardnak, míg Bretagne fellázadt francia hercege ellen, és a területén csak úgy hemzsegték az angol íjászok. Franciaországot ostrom alá vették, és egyedül a pápa győzhette meg a keresztény világ hatalmait arról, hogy siessenek a segítségére.

És a pápa talán meg is teszi ezt, hiszen maga a szentatya is francia. Kelemen Limousinban született, és Franciaország kamarásaként ténykedett, mielőtt elfoglalta Szent Péter trónusát és a fényűző avignoni palotában felkenték. Kelemen ott Avignonban hallgatta meg a római követeket is, akik arról próbálták meggyőzni, hogy költöztesse vissza a pápaság intézményét az örök városba. A rómaiak szüntelenül sugdolóztak és szövetkeztek, mindenkit megvesztegettek, és újra csak szövetkeztek, Bessières pedig attól tartott, Kelemen egy napon megadja magát a fondorlataiknak.

Ha majd az új pápát Louis Bessières-nek fogják hívni, többé egyetlen szó sem esik Rómáról. Róma értéktelen romhalmaz, dögvészes posvány, körülötte a szüntelenül egymással háborúzó, száználmas városállamokkal – az Úr földi helytartója sosem lehetne biztonságban egy ilyen helyen. Ugyanakkor, bár menedéket nyújtott a pápaságnak, Avignon sem lehetett alkalmas erre a célra, hiszen a város és környéke, Venaissin, egyaránt a nápolyi királysághoz tartozott, márpedig Louis Bessières fogalmai szerint egy pápa sosem lehetett bérlő a maga földjén.

Ahogy egy pápa nem lakozhat valamely isten háta mögötti kisvárosban sem. Róma valaha az egész világot uralta, ezért egy pápa joggal uralkodhatott Rómában. De

Avignonban? A bíboros, tar koponyáján a könnyű töviskoszorúval, feltekintett az oltár felett kéklő, Krisztus kínszenvedéseit megörökítő színes ablakra. Tudta, melyik város érdemelné ki a pápát. Csak egyetlen egy ilyen létezik. És Louis Bessières nem kételkedett abban, hogy amint pápává koronázzák, képes lesz meggyőzni Franciaország királyát, hogy engedje át az Ile de la Citét a szentatyának, ily módon Bessières bíboros északra költöztetné a pápaságot, új és dicsőséges otthonába. A palotája lesz az otthona, a Notre-Dame az új Szent Péter-székesegyház, és a Sainte-Chapelle a magánszentélye, ahol a töviskoronát saját ereklyéjeként használhatja. Talán ötvöztetné is a töviskoszorút a pápa hármaskorónájával, gondolta. Tetszett neki az elképzelés, és már látta is magát, ahogyan itt, saját tulajdonú szigete szívében imádkozik. Az aranyműveseket és a koldusokat, az ügyvédek és a szajhákat, a mosodásokat és a lantkészítőket mind a hídon túlra, Párizs többi részébe számúzi majd, és szent helyé avatja az Ile de la Citét. Akkor Krisztus földi helytartója örökké maga mellett tudhatja majd Franciaország minden világi hatalmát, ily módon Isten királysága tovább terjeszkedik, leszámol a hitetlenséggel, és béke honol a földön.

De miként legyen pápa? Tucatnyian is akadtak, akik Kelemen örökébe akartak lépni, bár a vetélytársak közül egyedül Bessières ismerte Vexille-eket; egyedül ő tudta, hogy valaha birtokukban tartották a Szent Grált, és talán még most is náluk van.

Ezért is küldte el Bessières Skóciába de Taillebourgot, s

bár a dominikánus üres kézzel tért vissza, sikerült megtudnia egyet s mást. – Akkor hát úgy véli, hogy a Grál nincs Angliában? – kérdezte most Bessières bíboros olyan halkán, hogy a Sainte-Chapelle papjai ne hallgathassák ki a társalgásukat.

– Talán most is ott rejtőzik – felelte de Taillebourg komoran –, de bizonyosan nem Hooktonban. Guy Vexille alaposan átkutatta a helyet, amikor kifosztotta. Mindent újra átnéztünk, de nem találtunk egyebet, csak romokat.

– Elképzelhető, hogy Sir Guillaume elvitte Evecque-be?

– Elképzelhető, eminenciás uram – felelte de Taillebourg kimérten, majd finomított a válaszon: – Nem valószínű, de elképzelhető.

– Az ostrom rosszul halad. Félreismerete ezt a Coutances-t. Felkínáltam neki, hogy ezer esztendővel csökkentem a purgatótiumban töltött évei számát, ha Szent Timót napjára beveszi Evecque-et, de láthatóan nincs benne kellő erély egy ilyen ostromhoz. Beszéljen erről a törvénytelen gyerekről.

De Taillebourg lekicsinylően legyintett. – Senki és semmi. Még a Grál létezésében is kételkedik. Nem akar mást, csak hogy katona lehessen.

– Egy íjász, azt mondja?

– Egy íjász – erősítette meg de Taillebourg.

– Úgy vélem, félreismeri őt. Coutances megírta, hogy a munkáját éppen egy íjász hátráltatja. Egy íjász, aki angol típusú nyílvevesszőkkel irtja az embereit.

De Taillebourg nem szólt.

– Egy íjász – ment tovább a bíboros –, aki vélhetően

egymagában elpusztította a gróf teljes lőporkészletét. Ami azt illeti az egyetlen lőporkészletet egész Normandiában! Ha szükség lenne többre, csak Párizsban szerezhethjük be. A bíboros leemelte a koronát a fejéről, és óvatosan visszahelyezte a párnára. Azután lassan, áhítattal nekipréselte mutatóujját az egyik tövisnek, mire a körben álló papok közelebb hajoltak. Attól tartottak, hogy megpróbálja ellopni a tövisek egyikét, ám a bíboros csupán a vérét ontotta. Összerezent, amint a tövis áthatolt a bőrén, azután ajkához emelte, és szívni kezdte az ujját, amelyen nehéz aranygyűrűt viselt, és az agyafúrt módon felnyitható rubinkő mögött most is ott lapult a tövis, amelyet nyolc hónappal korábban csent el. Olykor, hálókamrájának magányában megkarcolta homlokát a tövissel, és azt képzelte, hogy máris ő Isten földi helytartója. És e becsvágy beteljesülésének útjában nem állt más, csak Guy Vexille. – Elmondom, mit kell tennie – rendelkezett, miután a vér íze szertefoszlott a szájában. – Vigye le újból Guy Vexille-t a katakombákba, hogy emlékeztesse, milyen gyötrelmek várnak rá, ha cserbenhagy bennünket. Azután pedig induljanak Evecque-be.

– Eminenciád Evecque-be küldi Vexille-t? – De Taillebourg képtelen volt leplezni döbbenetét.

– Kegyetlen, könyörületet nem ismerő ember – felelte a bíboros, miközben felállt és visszatette a fejére a kalapját –, és ön azt mondja, bennünket szolgál. Akkor hát még több pénzt fogunk elkölteni, adunk neki elegendő lőport és embert, hogy szétzúzza Evecque-et, azután levisszük Sir Guillaume-ot a katakombákba. – Figyelte, ahogyan a

tövisszoszorút visszahelyezik az ereklyetartóba. Hamarosan, gondolta, egy még nagyobb kincset fognak őrizni ugyanebben a kápolnában, ezen a fényből és dicsőségből szőtt helyen. Olyan kincset, amely a keresztény világ minden gazdagságát az ő aranytrónusához fogja vonzani. Övé lesz a Szent Grál.

Thomas és Robbie ki sem látszott a koszból; ruháikra vastagon rátapadt a mocskok; sodronyvértjeikhez gallyak és halott falevelek tapadtak; hajuk zsírosan és rendezetlenül ereszkedett vállukra. Végigreszkették az éjszakákat, a fagyos hideg a csontjaikba férközött, ám nappaloként még sosem érezték magukat ennyire elevennek, hiszen halálos játékot űztek az Evecque körüli szűkös völgyekben és szövevényes rengetegben. Robbie, aki magára öltötte a fekete palástot, és koponyát hordozott a botja végén, fehér lován törbe csalta Coutances embereit, akikkel azután Thomas végzett. Thomas olykor csupán sebeket osztott, de hibázni csak nagy ritkán hibázott, hiszen az áthatolhatatlan sűrűség arra kényszerítette, hogy mindig közvetlen közlőlől löjön, s a játék azokra az énekekre és mesékre emlékeztette, amelyeket az ijászok és asszonyaik szoktak felidézni a tábortűz mellett – az egyszerű népek énekeire és meséire, amelyeket a trubadúrok sosem vettek volna a szájukra, s amelyek egy számkivetett, Robin Hood történetét idézték fel. Minthogy sosem látta írásos formában, Thomas nem tudta biztosan, hogy Hood-e vagy Hude, arra azonban biztosan emlékezett, hogy az angol hős néhány száz évvel korábban élt, és ádáz ellensége volt

Anglia franciául beszélő nemességének. Hood egy angol fegyverrel, a harci íjjal vette fel velük a harcot, és a nemesek vélhetően manapság is felforgatóknak tartották ezeket a történeteket, ezért nem énekelték őket a trubadúrok a nagy csarnokokban. Thomas néha arra gondolt, hogy neki magának kellene ezeket lejegyeznie, csak hogy még soha senki nem írt angolul. Ahány könyvet Thomas csak látott, azt mind latinul vagy franciául írták. De hát miért ne lehetne Hood meséit papírra vetni? Éjszakánként továbbadta Hood történeteit Robbie-nak, miközben mindketten ott vacogtak valamelyik nyomorúságos hajlékukban, ám a skót hamar elunta az efféle meséket. – Szívesebben hallok Arthur királyról – vallotta meg.

– Skóciában is mesélik őket? – kérdezte Thomas meglepetten.

– Természetesen! – méltatlankodott Robbie. – Hiszen Arthur is skót volt.

– Még sosem hallottam ekkora sületlenséget! – tiltakozott Thomas.

– Igenis skót volt – erősködött Robbie –, és halomra ölte a nyavalyás angolokat.

– Angol volt – torkolta le Thomas –, és alighanem sosem hallott a nyavalyás skótokról.

– Eredj a pokolba! – acsarkodott Robbie.

– Csak utánad! – Thomas kiköpött, és arra gondolt, ha valaha is lejegyzi Hood történeteit, gondoskodni fog róla, hogy a derék íjász eljusson északra, és kilőjön néhány tisztességes angol nyilat a skótokra is.

Másnap reggel már mindketten szégyenkeztek hirtelen természetük miatt. – Csak mert éhes voltam – szabadkozott Robbie. – Mindig elvesztem a béketűrésem, ha éhes vagyok.

– És mindig éhes vagy – toldotta meg Thomas.

Robbie elnevette magát, azután feltette a nyeret fehér lovára. Az állat megborzongott. A hátasoknak is alig jutott ennivaló, és mindkettő olyannyira legyengült, hogy Thomasnak és Robbie-nak elővigyázatosnak kellett lennie, nehogy a nyílt terepen ériék őket, ahol a gróf pihent lovai könnyűszerrel beérhették a kifáradt jószágokat. De legalább az idő enyhült valamelyest, habár a nyugati óceán felől rendre óriási záporok szakadtak a nyakukba, és volt, hogy egy hétig szüntelenül esett, márpedig ilyen időben egyetlen angol íjat sem lehetett használni. Coutances grófja nyilván kezdte elhinni, hogy a káplán szentelt vize végleg kiűzte a fakó lovat Evecque-ből, és az Úr megkönyörült az emberein, ám az Úr ugyanígy megkönyörült az ellenségein is, hiszen nem érkezett újabb adag lőpor az ágyúhoz, a környező legelőket pedig úgy átjárta a víz, hogy az árkok felteltek, és az ostromlók kis híján belefúltak a sártengerbe. A lovak patái begyulladtak, a láztól reszkető katonák a sátruktól se tudtak kimozdulni.

Thomas és Robbie minden virradatkor elsőként ellovagolt az Evecque-etől délre fekvő erdőbe, és az udvarháznak azon az oldalán, ahová a gróf emberei nem ástak ostromárkokat, és csupán egyetlen őrszemet állítottak, megálltak az erdősáv peremén és integettek. A harmadik reggelen a helyőrség tagjai visszaintettek nekik, azután

senki sem válaszolt, míg be nem köszöntött az egyhetes esőzés. Ekkor – azután, hogy vitába bonyolódott Arthur királyról – Thomas és Robbie újra az udvarház felé intett, és ezúttal a tetőn egy férfialak bukkant fel, aki magasra emelte számszeriját, és eleresztett egy lövés a levegőbe. A lövedék nem az őrszemet célozta meg, és ha az látta is a röptét, nem tett semmit. Thomas figyelte, ahogyan a nyíl belecsapódott a legelőbe, ahol megtalált egy jókora tócsát, majd végigcsusszant a nedves fűvön.

Aznap nem lovagoltak ki, inkább vártak egészen estig, amíg be nem állt a sötétség, azután négykézláb visszalopakodtak a legelőre, ahol kutakodni kezdtek a vaskos fűcsomók és a trágyahalmok között. Óráknak tetsző idő után Robbie végül ráakadt a lövedékre, és felfedezte, hogy egy vízhatlanná tett csomagot erősítettek a rövid szárhoz. – Látod? – vigyorgott diadalmasan Robbie, miután visszatértek menedékükbe, és ott borzongtak az erőtlen tűz mellett. – Mégiscsak meg lehet csinálni. – A rövid nyílhoz erősített csomagra bökött. Az üzenetet gyapjúfonállal kötötték a vesszőhöz, hogy repülés közben se vesszen el, és Thomas elvágta a zsinórt, azután széthajtotta a viaszolt pergament, és közelebb tartotta a tűzhöz, hogy ki tudja betűzni az üzenetet, amelyet egy széndarabbal jegyeztek le. – Sir Guillaume-tól jött – tudatta Thomas –, és azt akarja, hogy menjünk Caenbe.

– Caenbe?

– És keressünk meg egy... – Thomas a homlokát ráncolta, és még közelebb tartotta a tűzhöz a kusza írásjelekkel telerótt pergament – ...hajóst, bizonyos Pierre Villeroyt.

– Alighanem Rút Péter lesz az – vetette közbe Robbie.
– Nem – vizsgálta meg még közelebbről a levelet Thomas –, ennek a hajóját úgy hívják, *Pentecost*, ha pedig nem találánk, meg kell keresnünk Jean Lapoulliert vagy Guy Vergont. – Thomas olyan közel tartotta az üzenetet a tűzhöz, hogy annak széle kezdett megpörkölődni és felkunkorodni, amint hangosan is felolvasta az utolsó szavakat. – „Mondd meg Villeroynek, Szent Kelemen napjára álljon készen a hajójával, és gondoskodjon arról, hogy tíz embert kell Dunkirkba szállítania. Várakozz nála, és Caenben majd találkozunk. Ma este gyújts tüzet az erdőben, ha megkaptad az üzenetet.”

Aznap éjjel tehát tüzet gyújtottak az erdőben. A lángok hamar kialudtak, azután megjött az eső, és elfojtotta a parazsat is, Thomas mégis biztosan tudta, hogy a helyőrség látta a tüzet.

Azután hajnalban – átázva, fáradtan és mocskosan – visszatértek Caenbe.

Thomas és Robbie átkutatta a város kikötőit, de nyomát sem látta Pierre Villeroynek vagy hajójának, a *Pentecostnak*, viszont egy kocsmáros úgy tudta, hogy Villeroy nem lehet messze. – Egy rakomány követ vitt Cabourgba – árulta el a férfi –, és úgy számította, hogy mára vagy holnapra meg is fordul, hacsak az időjárás nem tartóztatja. – Vetett egy lapos pillantást a tiszafa újra. – Az ott egy nyavalyás ij?

– Már mint, egy nyavalyás angol ij, gondolta a kocsmáros.
– Vadászij Argentanból – vont a vállát Thomas, és a kocsmáros nem is firtatta tovább a dolgot, hiszen minden

francia vidéken akadtak olyanok, akik a hosszú vadászíjat használták, noha csak kevesen, és semmiképp sem elegenden ahhoz, hogy gátat vessenek egy olyan hadseregnek, amely nemesi vérrel öntözte a jó francia földet.

– Ha Villeroy még ma este visszaér – jegyezte meg a férfi –, úgyszólván az én kocsmámba fog betérni.

– Megmutatná nekem? – kérdezte Thomas.

– Nem is lehet eltéveszteni – nevetett a férfi –, valóságos óriás! Egy kopasz óriás, himlőhelyes bőrrel és akkora szakállal, hogy egeret tenyészethetne benne. Nélkülem is meg fogja ismerni Pierre-t.

Thomas úgy számította, hogy Sir Guillaume-nak igencsak sietős lesz, amikor majd eléri Caent, és nem vesztegeti az idejét a lovak behajózására, ezért a nap hátralevő részében kicsinyes alkudozás árán áruba bocsátotta két lovukat, és aznap este, immár elégséges pénzzel a zsebében, ő és Robbie visszatért a kocsmába. A kopasz fejű, bozontos szakállú óriásnak nyomát sem látták, viszont odakint szakadt az eső, s minthogy mindketten átáztak, úgy döntöttek, akár odabent is várhatnak, ezért angolnapörköltet, kenyeret és fűszeres bort rendeltek maguknak. A kocsmában egyik félreeső sarkában vak férfi hárfázott, majd énekelni kezdett a tengerészekről, fókákról és különös tengeri teremtményekről, amelyek felemelkednek az óceán mélyéről, hogy panaszosan bőgjenek a fogyó holdnak. Azután megérkezett az étel, és Thomas épp belekóstolt volna, amikor egy testes, törött orrú férfi vágott keresztül a kocsmán, és telepedett le vele

szemközt, hogy rosszindulattal végigmérje, azután az ijra mutasson. – Az egy angol ij – jelentette ki tompa hangon.

– Ez egy vadászij Argentanból – közölte vele Thomas. Tudta, mennyire veszélyes ilyen jellegzetes fegyvert hordoznia, ezért elmúlt nyáron, amikor ő és Jeanette gyalogosan jutott el Bretagne-ból Normandiába, zarándokbotnak álcázta az ij hosszú fáját, ám ezúttal kevesebb gondal járt el. – Csak egy vadászij – ismételte kényszeredetten, majd felszisszent, amint a forró ragu az ajkához ért.

– Mit akar a nyavalyás? – kérdezte Robbie. A férfi meghallotta. – Angol vagy.

– Úgy beszélek, mint egy angol? – kérdezte Thomas.

– És ő, ő hogy beszél? – A férfi Robbie-ra mutatott. – Vagy talán elvesztette a nyelvét?

– Ő skót.

– Na persze, én meg Normandia istenverte hercege vagyok.

– Nem vagy más – közölte Thomas halkán –, csak egy istenverte nyűg – azzal a férfi arcába lötyintette a levesestálat, és az asztal alatt belerúgott a kötekedő ágyékába. – Menjünk! – szólt oda Robbie-nak.

– Krisztusra, imádom a verekedést! – kiáltott Robbie. A leforrázott férfi vagy fél tucat barátja máris feléjük iramodott Thomas pedig elébük lökte a padot, és felborította kettejüket miközben Robbie meglengette a kardját egy másik férfi felé.

– Angolok! – üvöltözte a leforrázott férfi a padlóról. – Istenverte angolok! – Az angolokat senki sem szerette

Caenben.

– Angolnak nevezett – fordult Thomas Robbie-hoz.

– Ledugom a torkán a nyavalyás nyelvét – hördült fel Robbie, azután fejbe rúgta a leforrázott férfit, majd a kardja markolatával lecsapott egyik társának arcára, és a skótok harci kiáltását üvöltözve nekiment a maradéknak.

Thomas mostanra felkapta a csomagjukat és az íját, majd feltépte az ajtót. – Gyerünk! – kiáltott vissza.

– Csak hívjatok angolnak, szemét fattyai! – üvöltötte Robbie. Kardjával eddig kordában tartotta a támadóit, de Thomas tudta, hogy azok nemsokára összeszedik a bátorságukat, és rohamra indulnak, akkor pedig Robbie-nak meg kell ölnie legalább egyiküket, mire lesz nagy sírás-rívás, és még szerencsésnek mondhatják magukat, ha nem végzik a kötél végén a vár ormára fellógatva, ezért hátrafelé, a kocsma ajtaja felé rángatta barátját. – Menjünk már!

– Most kezdek belemelegedni – erősködött Robbie, és megpróbált visszaindulni a kocsmába, Thomas azonban keményen visszarántotta, majd a vállával félretaszított egy, a sikátorba lépő férfit.

– Rohanj! – kiáltotta Thomas, és az lle központja felé taszigálta Robbie-t. Bevágódtak egy sikátorba, elszaladtak egy kis térig, és végül elérték a St. Jean-templom árnyékos tornácát. Üldözőik néhány percig kutattak utánuk, ám az éjszaka kíméletlenül hidegnek, a vadászok türelme pedig végesnek bizonyult.

– Hatan voltak – jegyezte meg Thomas.

– Győzelemre álltunk! – kötötte Robbie az ebet a karóhoz.

– Holnap pedig – sóhajtott fel Thomas –, amikor Pierre Villeroy vagy a többiek után kellene kutatnunk, ott csücsülhetnénk a caeni tömlőben.

– A durhami verekedés óta még egy fickót se töröltem képen – zsörtölődött Robbie –, legalábbis nem tisztességesen.

– És az a kis összetűzés ott Dorchesterben?

– Akkor túl részegek voltunk. Az nem számít. – Nevetni kezdett. – Különben is, te kezdted.

– Én?

– Ajé – bólogatott Robbie –, amikor képen öntötted az angolnaruval.

– Csak próbáltam megmenteni az életed – mutatott rá Thomas. – A szentségit! Angolul beszélni Caenben! Amikor itt mindenki gyűlöli az angolokat!

– Jól is tesz – felelte Robbie –, isten bizony, de hát mit kellene tennem? Tartsam csukva a szám? A pokolba! Az az én anyanyelvem is! Isten tudja csak, miért hívják angolnak.

– Mert angol – csattant fel Thomas –, és mert Arthur király is ezt beszélte.

– Szentséges Jézus! – hördült fel Robbie, azután újra elnevette magát. – Annak a fickónak akkorát betöröltem, hogy ha felébred, azt se fogja tudni, milyen nap van. Egy olyan házban találtak menedéket, amely az angolok múlt nyáron véghez vitt pusztítása óta üresen állt. A ház tulajdonosai talán messze földön jártak, de még valószínűbb, hogy a csontjaik ott heverték a templomudvaron ásott hatalmas tömegsírban vagy a folyó

mélyének iszapjában.

Másnap reggel újra lesétáltak a rakpartra. Thomas élénken emlékezett rá, ahogyan keresztülgázolt az erős vízáramon, miközben a számszeríjasok megállás nélkül lőttek rá a lehorgonyzott hajókról. A folyóba csapódó nyilak nyomán magasra szökkent a víz, és ha nem akarta megkockáztatni, hogy eláztassa az ideget, még csak nem is lőhetett vissza. Most ő és Robbie kényelmesen végigsétáltak a rakparton, hogy azt találják, a *Pentecost* varázslatos módon előkerült az éjszaka folyamán. A hajó, amely méretben nem maradt el a folyón hajózó társai mellett, húsz fegyverest és lovat is elszállíthatott Angliába, most azonban, a dagály visszavonultával, partra vetett halként vergődött a bűzös iszapban. Thomas és Robbie óvatosan átkelt a keskeny pallón, hogy a tatban kialakított kis kabin felől öblös horkolásra legyen figyelmes. Thomas számára úgy tűnt, mintha a fedélzet minden alkalommal megreszketne, amikor csak a férfi levegőt vett, és maga elé képzelte, miként reagálna az odalent szunnyadó roppant teremtmény arra, ha felkeltenék, ám a kabin ajtaja mögül ekkor egy fiatal lányka bukkant elő, sápadtan, akár a hajnali pára, és vékonyan, akár a nyílveessző, hogy kiteregessen néhány ruhadarabot, s eközben az ajkához emelt mutatóujjával parancsoljon rájuk csendet. A lányka törékeny jelenségnek tűnt, és amint felemelte köntösét, hogy belebújjon harisnyájába, felfedte előttük cérnavékony lábát. Thomas gyanította, hogy még a tizenháromat is alig tölthette be.

– Alszik – suttozta a lány.

– Hallani – jegyezte meg Thomas.

– Sss! – A lány újra ajkához érintette mutatóját, miközben vastag gyapjúinget húzott hálóköntöse fölé, majd belebújtatta lábát a hatalmas csizmaszárakba, és beburkolta vézna testét egy jókora bőrkabáttal. Szőke hajára zsíros gyapjúkalapot kerített, és felvette a batyuját, amelyet láthatóan régi, elhasznált vitorlavászonból szabott ki. – Megyek élelemért – közölte csendesen –, de közben tüzet is kellene rakni az orr-rekeszben. Találnak kovát és acélt a polcon. Nehogy felkeltsék!

Azzal lábujjhegyen lelopakodott a fedélzetről, bebugyolálva hatalmas kabátjába és csizmájába, Thomas pedig szörnyülködve hallgatta a mélyen zengő horkolást, és úgy döntött, nem árt követni a lány tanácsát. Elindult az orrba, ahol megtalálta a kőlapra állított öntöttvas kályhát. A tűzifát már takarosán összerakták, s miután felnyitotta az orr-rekesz kéményként szolgáló fedélzeti nyílását, kicsiholt néhány erődén szikrát a kovából. A nyirkos gyújtós csak hosszas kísérletezés után kapott lángra, de Thomas kitartóan adagolta az aprófát, így tisztességes tüzet sikerült gyújtania, mire a lány visszatért. – Yvette vagyok – mutatkozott be a vézna teremtes, akit láthatóan cseppet sem érdekelt, mit keres itt Thomas és Robbie. – Pierre asszonya – tette hozzá magyarázat gyanánt, azután előhúzott egy jókora, megfeketedett serpenyőt, amelybe beleütött tizenkét tojást. – Maguk is akarnak enni? – kérdezte Thomast.

– Szeretnénk.

– Tőlem vehetnek néhány tojást – biccentett a lány a vitorlavászon batyu felé –, meg akad némi sonka és kenyér

is. Magyar szereti a sonkát.

Thomas elnézte a tűz felett kifehéredő tojásokat. – Ez mind Pierre-nek lesz?

– Minden reggel éhes – magyarázta a lány –, de miért nem vágnak addig egy kis sonkát? Jó vastag szeleteket. – A fedélzet hirtelen megreccsent, és a hajó érezhetően megingott az iszapban. – Felébredt – tudatta Yvette, miközben levett egy bádogtányért a polcról. A hajó tatja felől öblös morgás, azután döngő léptek zaja hallatszott, és Thomas kihátrált az orr-rekeszből, hogy szembetalálja magát a legmagasabb férfival, akit valaha is látott.

Pierre Villeroy jó egy lábbal magasabb volt Thomas ijánál. Hordónyi mellkasa kitöltötte a hajó teljes szélességét, arcát rettenetesen elcsúfították a gyermekkori himlő hegei, míg bozontos szakállában egy vadnyúl is eltévedt volna. Az óriás hunyorogva nézett Thomasra. – Dolgozni jöttek – mordult fel.

– Nem, üzenetet hoztunk.

– Csak, mert hamarosan indulnunk kell – közölte Villeroy olyan hangon, amely mintha egy barlang mélyéből morajlott volna fel.

– Üzenetet Sir Guillaume d'Evecque-től – magyarázta Thomas.

– Ki kell használni az apályt, tudja? – folytatta zavartalanul Villeroy. – Három hordó moha van a raktérben. Mindig is mohát használtam, akárcsak az apám. Mások a foszlatott kenderre esküsznek, de én azt nem szeretem, egyáltalán nem szeretem. Fele annyit nem ér, mint a friss moha. Jobban tart, he? És jobban keveredik a szurokkal. – Az

elvadult arcon váratlanul fogatlan vigyor áradt szét. – *Mon caneton* – kiáltott a férfi, amint Yvette megjelent a púposra megrakott tányérral.

Yvette ellátta Thomast és Robbie-t fejenként két tojással azután előhozott két kalapácsot és pár különös vasszerszámot amelyek leginkább eltompult vésőkre emlékeztettek. – Dugarozni kell a réseket – magyarázta Villeroy –, ezért felmelegítem a szurkot, maguk meg addig tömködjék a mohát a palánkok közé.

– Az ujjjaival belapátolt egy egész adagra való tojásfehérjét a szájába. – Meg kell lennie, amíg a hajó szárazon van két dagály között.

– De mi üzenetet hoztunk – erősködött Thomas.

– Értem én. Sir Guillaume-tól. Amit azt jelenti, hogy kellene neki a *Pentecost* egy útra, és amit Sir Guillaume akar, azt meg is kapja, mert jó volt hozzám, bizony hogy az, csakhogy semmire nem megy a *Pentecosttal*, ha elsüllyed, nem igaz? Mihez kezd a tengerfenéken a vízbe fúlt embereivel, he? Ezért kell bedugaszolni a réseket. Az én kis galambom meg én majdnem odavesztünk tegnap éjjel, igaz-e, kiscsibém?

– Bejött a víz – bólogatott hevesen Yvette.

– Egész úton csak mertük – folytatta, Villeroy bömbölő hangon –, Cabourgtól egészen idáig, ezért, ha Sir Guillaume el akar jutni bárhová is, legjobb lesz, ha mielőbb munkához látnak!

– Sugárzó mosoly jelent meg a kusza szakáll felett, amelyet immár tojásfehérje is borított.

- Dunkirkbe akar hajózni – tudatta Thomas.
- Még hozzá mihamarább, nem igaz? – tűnődött Villeroy fennhangon. – Átkel az árkon, felkap a lovára, azután kereket old, mielőtt még Coutances annyit mondhatna, hogy bükkmakk.
- De miért Dunkirkbe? – kérdezte Yvette.
- Mert csatlakozik az angolokhoz – felelte Villeroy a neheztelés legkisebb jele nélkül, noha Sir Guillaume ezzel nyilvánvalóan elárulta az övéit. – Az urak ellene fordultak, a püspökök ott ártanak neki, ahol csak tudnak, és azt mondják, a király is fülíg benne van az egészben, úgyhogy akár át is állhat a másik oldalra – Dunkirk, azt mondják? Akkor csatlakozni fog Calais ostromlóihoz. – Újabb adag tojást és sonkát lapátolt a szájába. – És mikor akarna Sir Guillaume útnak indulni?
- Szent Kelemen napján – felelte Thomas.
- Mikor is van az?
- Egyikük se tudta. Thomas ugyan tudta, hogy a hónap mely napján ülik meg Szent Kelemen ünnepét, de azt nem, hányat kell még aludniuk addig, és a tudatlansága mentséget szolgáltatott arra, hogy megkerülje a kétségkívül mocskos, hideg és nedves munkát. – Megyek és kiderítem – közölte –, azután majd segítek a munkában.
- Én is veled megyek – ajánlkozott önként Robbie.
- Maradj csak nyugodtan – fordult felé Thomas. – Monsieur Villeroy-nak van egy kis munkája a számodra.
- Munkája? – Robbie egy szót sem értett az eddig társalgásból.
- Semmi komoly – nyugtatta meg Thomas –, még élvezni

is fogod.

Robbie eltelt gyanakvással. – És te hová még addig?

– Templomba, Robbie Douglas – felelte Thomas. – Templomba megyek.

Az angolok előző nyáron foglalták el Caent, aztán elég hosszan megszállva tartották a várost ahhoz, hogy meggyalázzák asszonyait, és elrabolják gazdagságát. Elkínzott, vérző és megrendült Caent hagytak maguk mögött, Thomas azonban itt maradt azután is, hogy a sereg elvonult. Megbetegedett, és Mordehai doktor gyógyította ki Sir Guillaume házában, majd miután Thomas felépült annyira, hogy járni tudjon, Sir Guillaume elvitte őt az Abbaye aux Hommes-ba, hogy megismerkedjen Germain testvérrel, a rendház írástudóinak vezetőjével, akinél bölcsebb férfiút Thomas még nem ismert. Germain testvér bizonyosan tudta, mikorra esik Szent Kelemen napja, ám Thomas nem csak emiatt akart ellátogatni az apátságba. Csak nemrég döbönt rá, hogy ha akad olyan ember, aki értelmezni tudja apja naplójának különös írásjeleit, akkor az csakis az öreg szerzetes lehet, és a váratlan fejlemény, hogy talán már ma reggel választ kap a Grál minden rejtélyére, izgalommal töltötte el Thomast. S ez mélyen meglepte. Gyakorta kételkedett a Grál létezésében, és még gyakrabban kívánta, bár semmi köze ne lenne a serleghez, ám most, váratlanul felülkerekedett benne a vadászat izgalma. És mindezen túl, egyszeriben átérezte az egész keresés áhíthatát, méghozzá olyan mélyen, hogy megtorpant, s miközben a folyóról visszatükröződő, sziporkázó fényekre meredt, megpróbálta maga elé idézni

a rideg angol éjszakát tűzzé és arannyá változtató látomást. Hogy is kételkedhetett, gondolta hirtelen. Hát persze, hogy létezik a Grál! Csakis arra vár, hogy felleljk, és boldogságot hozzon e gyászos világnak.

– Vigyázz, te fiú! – Thomast az ábrándozásból egy férfi riasztotta fel, aki jókora, osztrigával megrakott kézikocsit tolt el mellette. A kocsihoz egy bozontos kutyát kötöttek, és az Thomasra vetette magát, csattogó fogakkal kapott a bokája után, míg a kötélt tovább nem rángatta. Thomas alig vette észre a kutyát vagy a gazdáját. Arra gondolt, a Grál éppen oly módon rejtőzik el az érdemtelenek elöl, ahogy kételyeket ébreszt bennük. Ha meg akarja találni, nem kell mást tennie, csak hinnie, és talán egy kis segítséget kérnie Germain testvértől.

A kapus megállította Thomast az apátság kapujában, majd szinte azonnal görcsösen köhögni kezdett. A férfi meggörnyedt, levegő után kapkodott, azután lassan felegyenesedett, és belefújta az orrát ujjába. – Halálos egy kórság – szipákolta –, az bizony. Halálos kórság. – Felköhögött egy jókora adag váladékot, és kiköpött az apátság előtt gyülekező koldusok felé. – A másolóterem arrafelé van – mutatott előre –, a kerengőn túl.

Thomas hamar megtalálta a napsütötte helyiséget, ahol tucatnyi szerzetes állt a magas, döntött lapú asztalok mellett. A terem közepén kis tűz lobogott, talán hogy a tinta ne fagyjon bele a tartókba, ám a boltozatos helyiségben így is elég hideg maradt ahhoz, hogy a szerzetesek lehelete ködként lebegjen a pergamenek felett. Valamennyien könyveket másoltak, a kőből rakott falak között élesen

visszhangzott a tollak sercegése. Két novícius az egyik félreeső asztalnál festéket porított a táblaképekhez, egy társuk báránybőrt kapargatott, míg egy negyedik ifjú a lúdtollakat hegyezte, és valamennyien nyugtalanul tekingettek fel Germain testvérré, aki egy emelvényen foglalt helyet, és saját kéziratán dolgozott. Germain vén, törékeny termetű és hajlott hátú szerzetes volt, sóhajnyi ősz hajjal, opálosan vizenyős szemmel és heves vérmérsékletet sejtető arckifejezéssel. Arcával egészen közel hajolt a munkájához, míg csak meg nem hallotta Thomas lépteit; ekkor hirtelen felnézett, s bár nem látott jól, annyit azonnal észrevett, hogy a hivatlan látogató kardot visel az oldalán. – Mi keresnivalója van egy katonának Isten házában? – dörrent rá Germain testvér. – Be akarja végezni, amit az angolok a múlt nyáron megkezdtek?

– Beszélhiválóm lenne önnel, testvérem – felelte Thomas. A tollak sercegése fokozatosan abbamaradt, amint a barátok fékeztek kihallgatni a társalgást.

– Dolgozni! – förmedt a szerzetesekre Germain testvér. – Dolgozni! Így sosem kerültök a mennyekbe! Kötelességeitek van, hát végezzétek! – A tollak nekikoccantak a tintatartóknak a sercegés, festékpóritás és kaparászás újra megkezdődött. Germain testvér riadtan tűnt, amint Thomas fellépett az emelvényére. – Ismerjük mi egymást? – csattant fel.

– Elmúlt nyáron találkoztunk. Sir Guillaume mutatott be minket egymásnak.

– Sir Guillaume! – Germain testvér végre letette az író tollat.

– Sir Guillaume? Kérdem, hogy valaha is viszontlátom! Ha!

Coutances a torkát szorongatja, mint hallom, és ez így is van jól. Tudod te, mit tett?

– Coutances?

– Sir Guillaume, te ostoba! A királya ellen fordult Picardiában! A királya ellen fordult. Hitszegővé lett. Mindig is ostoba volt, amiért így kockáztatta a fejét, de most szerencsés lesz, ha egyáltalán a nyakán tarthatja a kobakját. Mi az?

Thomas kicsomagolta a könyvet, és az asztal lapjára helyezte. – Azt reméltem – felelte alázatos hangon –, testvérem talán lel némi értelmet ezekben a...

– Azt akarod, hogy elolvassam, mi? Magad sosem tanultál meg, és most azt hiszed, nincs jobb dolgom, mint felolvasni, csak hogy te megítélhesd az értékét? Az írástudatlan népek olykor birtokába jutnak a könyveknek, azután elhozzák őket ide a kolostorba, és oktalanul abban reménykednek, hogy egy közönséges kalendárium valamely ritka teológiai, asztrológiai vagy filozófiai műnek bizonyul. Mit is mondtál, hogy hívnak? – tudakolta gyanakvóan Germain testvér.

– Nem mondtam – felelte Thomas –, de a nevem Thomas. A név láthatóan semmilyen emléket sem idézett fel Germain testvérben, aki nem is mutatott iránta különösebb érdeklődést, minthogy máris beleásta magát a könyvbe, magában motyogva olvasta a szavakat, miközben hosszú, fehér ujjával a lapokat forgatta, s miután sokáig nem tudott betelni vele, visszalapozott az első oldalra, és hangosan is felolvasta a latin címsort. – „*Calix meus inebrans*”. – Mély áhítattal ejtette a szavakat, mintha szent szöveget olvasna,

azután keresztet vetett, és következő lapra fordított, amelyre a különös héber írást jegyezték le, és még izgatottabbnak tűnt. – „Fiamnak – fordította fennhangon a szöveget –, aki a Satrapa fia és Hakália unokája.” – Thomas felé fordította rövidlátó szemét. – Te lennél ez? – Én?

– Te vagy Hakália unokája? – kérdezte Germain, és rossz látása ellenére felfedezte a zavart Thomas arcán. – Inkább hagyjuk! – csattant fel türelmetlenül. – Tudod, mi áll ebben? – Mesék – vont a vállát Thomas. – Mesék a Grálról. – Mesék! Mesék! Olyanok vagytok, akár az eredenyű gyerekek, ti katonák. Oktalanok, kegyetlenek, tudatlanok és éhesek a mesékre. Tudod te, mi áll ebben? – Hosszú ujjával a különös írásjelekre bökdösött, amelyek közé a szemre emlékeztető jelképeket beszúrták. – Tudod te, mi ez?

– Héber, nem igaz?

– „Héber, nem igaz?” – űzött gúnyt Thomasból Germain testvér. – Még szép, hogy héber, ennyit még egy párizsi egyetemen tanult sült bolond is tudna, csak hogy ez mágikus szöveg. A zsidók e szavakat használják a varázslataikhoz, a sötét mágiához. – Közelebbről is megvizsgálta az egyik lapot. – Látod, itt! Ez az ördög neve, Abrakadabra! – Néhány pillanatig a homlokát ráncolta. – A szerző szerint Abrakadabra megidézhető e világra, ha a nevét kiejtik a Grál felett. Hihetőnek tetszik. – Germain testvér újra keresztet vetett, hogy távol tartsa magától a gonoszt, azután felsandított Thomasra. – Hol szerezted ezt? – kérdezte éles hangon, de nem várt válaszra. – Te vagy

az, ugye?

– Kicsoda?

– A Vexille, akit Sir Guillaume hozott ide – felelte Germain testvér vádló hangon, majd kapkodva újra keresztet vetett.

– Angol vagy! – tette hozzá, ha lehet, még nagyobb megbotránkozással. – Kinek viszed ezt a könyvet?

– Előbb szeretném megérteni – felelte Thomas, aki értetlenül fogadta a kérdést.

– Megérteni! Te? – gúnyolódott Germain testvér. – Nem, nem. Itt kell hagynod nálam, fiatalember, hogy lemásolhassam, azután magát az eredetit el kell küldenünk Párizsba a dominikánusokhoz. Már küldtek is valakit, aki utánad érdeklődött.

– Utánam? – Thomas kezdett teljesen összezavarodni.

– A Vexille-ek után. Úgy tűnik, a pokoli családok egyik fattya e nyáron a király oldalán harcolt, és azóta meghajtotta fejét az egyház tekintélye előtt. Az inkvizítorok...

– Germain testvér szünetet tartott, nyilvánvalóan kereste a helyes kifejezést – ...nos, kifaggatták.

– Guyt? – hördült fel Thomas. Annyit tudott csupán, hogy Guy, az unokatestvére, Picardiában a franciák oldalán harcolt, és korábban megölte az apját, akitől hiába próbálta kicsikarni a Grált.

– Ki mást? És most, azt mondják, Guy Vexille az egyház alázatos szolgája. – Germain testvér tovább forgatta a lapokat. – Az egyház alázatos szolgája! Ugyan mikor szolgálna egy farkas a bárányoknak? Ki írta ezt?

– Az apám.

– Akkor hát te vagy Hakália unokája – szólt Germain

testvér mély áhítattal, azután rákulcsolta csontos kezét a könyvre. – Köszönöm, hogy ezt elhozta nekem – tette hozzá.

– Meg tudná mondani, mi áll a héber passzusokban? – kérdezte Thomas, aki zavartan hallotta a szerzetes utolsó mondatát.

– Megmondani? Természetesen meg tudnám mondani, de semmit sem jelentene a számodra. Tudod te, ki volt Hakália? Ismeretségben vagy a Satrapával? Ugye, nem. Csak kárba vesznének a válaszaim! De még egyszer köszönöm, hogy elhozta nekem e könyvet. – Maga felé húzott egy üres pergamenívet, tintába mártotta a tollát, és lefirkantott néhány szót. – Ha odaadod ezt a sekrestyésnek, megkapod illő jutalmad. Most pedig dolgoznom kell. – Aláírta és Thomas felé nyújtotta a pergament.

Thomas a könyv után nyúlt. – Nem hagyhatom itt – jelentette ki.

– Nem hagyhatod itt! Dehogynem hagyhatod itt! Az ilyesmi csakis az egyházra tartozik. Amellett mindenképp másolatot kell készítenem róla. – Germain testvér karjával átfonta a kötetet, és egész testével ráhajolt. – Itt kell hagynod – sziszegte.

Thomas mindaddig úgy gondolt Germain testvérré, mint aki a barátja, vagy legalábbis nem az ellensége, s még az sem változtatott a véleményén, hogy az öreg szerzetes célzást tett Sir Guillaume hitszegésére, és közölte, hogy a könyvnek Párizsban, a dominikánusoknál a helye, most azonban egyszeriben átlátta, hogy Germain szövetkezett az

inkvizícióval, amelynek sikerült a maga oldalára állítania Guy Vexille-t is. És Thomas azt is megértette, hogy befolyásos ellenségei oly buzgalommal kutatják a Grál nyomát, amelyről egészen e pillanatig tudomása sem volt, s hogy a Grálhoz vezető út óhatatlanul is rajta és a könyvön keresztül vezet. Azok az emberek bármire képesek, és ez azt jelentette, hogy Germain testvér is az ellenségei közé kellett sorolnia, épp ezért szörnyű hibát követett el, amikor elhozta a könyvet ebbe az apátságba. Beleborzongott a félelembe, amint a könyv után nyúlt. – Indulnom kell – erősködött.

Germain testvér próbálta magához ölelni a könyvet, de kiaszott karja nem vehette fel a versenyt Thomas ijjal edzett izmaival, mindazonáltal konokul rákulcsolta ujjait a kötetre, és azzal fenyegetett, hogy letépi a puha bőrborítást. – Hová viszed? – akarta tudni Germain testvér, majd megpróbálta rászedni Thomast egy hamis ígérettel. – Ha itt hagyod – fogadkozott –, készítek róla egy másolatot, azután visszaküldöm neked az eredetit, amint végeztem.

Thomas Dunkirk felé indult, tehát megnevezett egy ellenkező irányban fekvő helyet. – La Roche-Derrienbe megyek – hazudta.

– Egy angol városba? – Germain testvér továbbra is próbálta magához ragadni a könyvet, majd éles hangon felsikoltott, amint Thomas rácsapott a kezére. – Nem viheted el az angoloknak!

– Márpedig elviszem La Roche-Derrienbe – jelentette ki Thomas, amint végül visszaszerezte a könyvet. Óvatosan ráhajtotta a bőrborítást a lapokra, azután félig elővonta a

kardját, miután néhány fiatalabb barát előlépett magas íróasztala mögül, és próbálta az útját állni, ám a penge látványa visszatántorította őket bármilyen erőszaktól. A szerzetesek némán figyelték, ahogyan kiviharzott a másolóteremből.

A kapus még ekkor is köhögött; görnyedten dőlt a boltozatnak, és levegőért kapkodott, miközben könnyek peregtek az arcán. – De legalább nem lepra – sikerült kinyögnie, miután meglátta Thomas. – Biztos, hogy nem lepra. A fivérem leprás volt de nem köhögött. Legalábbis nem ennyit.

– Mikor van Szent Kelemen napja? – jutott eszébe Thomasnak, hogy megkérdezze.

– Holnapután, és ha az Úr szeret, talán még megláthatom. Senki sem követte Thomast, ám aznap délután, amíg ő és Robbie ágyéig állt a hideg folyó vízében, és a vaskos mohát tömködté a *Pentecost* palánkjai közé, vörösbe és sárgába öltözött katonák érdeklődtek Pierre Villeroynál, nem látott-e egy vértbe és fekete köpenybe öltözött angol íjászt.

– Ott van a hajófenékben – bökött Villeroy Thomasra, azután felnevetett. – Ha látnék egy nyavalyás angolt – toldotta meg –, addig szorongatnám azt a nyavalyás torkát, míg bele nem kékül.

– Inkább csak hozza a várba – mondta az őrjárat vezetője, azután továbbindult, hogy kikérdezze a következő hajó legénységét is.

Villeroy kivárta, amíg a katonák hallótávolságon kívül kerültek. – Ezért – súgta oda Thomasnak – jön nekem még

két dugarozással.

– Jézus Krisztus! – nyögött fel Thomas.

– Mármost, Jézus igazán értett az ácsmunkához – szolt elismerően Villeroy, mielőtt nagyot harapott Yvette almás pitéjéből –, de hát mégiscsak az Úr fia volt, nem? Neki nem kellett ilyen alantas munkát végeznie, amilyen a dugarozás, úgyhogy nincs értelme a segítségét kérni. Csak tömítse el rendesen a lékeket, fiam, ne sajnálja a mohát!

Sir Guillaume közel három hónapon keresztül tartotta a várkastéllyal felérő udvarházat az ostromlók ellenében, és nem kétellte hogy akár az örökkévalóságig képes kitartani, amennyiben Coutances grófja nem hozat újabb adag lőport a faluba, ám Sir Guillaume azt is tudta, hogy Normandiában töltött ideje lejárt. Coutances grófja a hűbérura volt, Sir Guillaume az ő földjein uralkodott, miként a király a gróf földjein, s ha valakit hitszegőnek kiált ki a tulajdon hűbérura, a király pedig az ő oldalára áll, akkor annak az embernek nincs jövője, hacsak nem keres egy másik hűbérurat, aki egy másik királynak tartozik hűséggel. Sir Guillaume levelet írt a királynak, és barátaihoz folyamodott, akik befolyással bírtak az udvarnál, de senkitől sem kapott választ. Az ostrom tovább folytatódott, ezért Sir Guillaume-nak el kellett hagynia a birtokát. Ez mélyen elszomorította, amiért mindig is az otthonának tekintette Evecque-et. Ismerte legelőinek minden inchét, tudta, merre található levetett szarvasagancsot, hol bújnak meg a reszkető vadnyulak a hosszú fűszálak között, és hol tenyésznek a legnagyobb csukák a sebes vizű patakok mélyén. Ez volt az otthona,

ám egy hitszegőnek kikiáltott embernek nincs otthona, ezért Szent Kelemen ünnepének előestéjén, amikor az ostromlókat elnyelte a nyirkos téli félhomály, Sir Guillaume hátrahagyta mindenét.

Sosem kételkedett abban, hogy képes lesz elszökni, Coutances grófja unott, képzelőtehetség nélküli, koravén földesúr volt, aki minden háborús tapasztalatát a nálánál nagyobbak szolgálatában szerezte. A gróf minden igyekezetével kerülte a kockázatot, és fortyogó indulattal fogadta, valahányszor nem az ő várakozásai szerint alakultak a dolgok, ami gyakorta előfordult vele. A gróf bizonyosan azt sem értette, miért ösztökélik a párizsi nagyurak Evecque ostromára, ugyanakkor felismerte a meggazdagodás lehetőségét, ezért gondolkodás nélkül engedelmeskedett, bármennyire is tartott Sir Guillaume-tól. Maga Sir Guillaume a harmincas évei közepén járt, és egész életét a harcnak, főként pedig a maga hasznára szentelte; nemhiába nevezték Normandiában a tenger és a föld urának, amiért egyforma rátermettséggel és eredményességgel harcolt mindkettőn. Egykor jóvágású, kemény kiállású és aranyló hajú férfinak ismerték, ám Guy Vexille elvette a fél szemét, és olyan harci sebeket hagyott hátra, amelyek még keményebbé tették Sir Guillaume arcvonásait. Félelmetes harcos, igazi katona hírében állt a királyok, hercegek és grófok világában mégis be kellett érnie az alantas ranggal, és gazdag földjei nagy kísértést jelentettek amazok számára, hogy hitszegőnek kiáltsák ki.

Tizenkét férfit, három asszonyt és nyolc lovat tudhatott maga mellett a várban, ami azt jelentette, hogy egyet

leszámítva minden lovának két embert kellett elbírnia. Sötétedés után, amikor az eső lágyan permetezett Evecque víztől felázott földjeire, Sir Guillaume palánkokat hozatott, áthidalta a várárkot azon a helyen, ahol egykor a felvonható híd állt, azután bekötözött szemű lovait egyesével átvezették az ingatag átjárón. A hideg és eső elől a fedelek alá húzódó ellenség nem látott és nem hallott semmit, jóllehet külön előrevont őrszemeket is állított, éppen az ilyen szökési kísérletek megakadályozására.

A lovak szemkötőjét ezután levették, a menekülők nyeregbe szálltak, és ellovagoltak észak felé. Csupán egyetlenegyszer állt elénk egy őrszem, aki tudni akarta, mit keresnek arrafelé. – Mit gondolsz, mi az ördögöt kereshetnénk? – förmedt rá Sir Guillaume, és a hangjából áradó kérhetetlen vadság meggyőzte róla az őrszemet, hogy nincs értelme a további kérdéseknek. Pirkadatra a menekülők elérték Caent, és Coutances grófja még csak nem is sejtett semmit. Csak miután az egyik őr felfedezte a várárok fölé fektetett pallót, akkor jöttek rá az ostromlók, hogy ellenségük eltűnt, és a gróf még ekkor sem átallta az épület átkutatásával vesztegetni az időt. Végül csupán bútorokat, szalmát és főzőedényeket találtak, kincset azonban nem.

Egy órával később mintegy száz fekete köpenyes férfi érkezett Evecque-be. Vezetőjük nem hordozott zászlót, a katonák pajzsára sem festettek címet. A férfiak harcban edzett fegyvereseknek tűntek, akik azzal keresik a betevőjüket, hogy bérbe adják lándzsájukat és kardjukat annak, aki a legtöbbet hajlandó fizetni érte, s miután

visszafogták lovaikat az evecque-i várak fölé fektetett hevenyészett híd mellett, közülük kettő – az egyikük egy pap – beügetett az udvarra. – Mit vittek el? – kérdezte kurtán a pap.

Coutances grófja dühödten pördült a férfi felé, aki a dominikánusok reverendáját viselte. – Ki maga?

– Mit zsákmányoltak az emberei? – akarta tudni az elvadult és indulatos külsejű pap.

– Semmit – biztosította a gróf.

– Akkor hol a helyőrség?

– A helyőrség? Megszökött.

Bernard de Taillebourg dühödten köpött ki. A mellette álló Guy Vexille feltekintett a toronyra, amelyen immár a gróf zászlaja repkedett. – Mikor szöktek el? – kérdezte. – És hová mehettek?

A gróf sértőnek tartotta ezt a hangnemet. – Ki maga? – akarta tudni, minthogy Vexille semmilyen jelvényt nem viselt fekete köpenyén.

– Önnel egyenrangú – felelte Vexille hűvösen –, és uram, a király tudni akarja, hová mehettek.

Senki sem tudta, bár némi kérdezősködés után kiderült, hogy az ostromlók közül néhányan látták a lovasokat észak felé vágtázni, ami egyértelműen arra utalt, hogy Sir Guillaume és emberei Caenbe lovagoltak. Ha a Grál Evecque-ben rejtőzött, úgy az is útban volt észak felé, ezért de Taillebourg visszaparancsolta embereit a kimerült lovak nyergébe.

Kora délutánra érték el Caent, ám ekkorra a *Pentecost* már félúton járt a folyón a tenger felé; észak felé haladt a

szeszélyes szélben, amely a tetőző dagállal szemben csak lomha vánszorgásra tudta rábíni a hajót. Pierre Villeroy szüntelenül azon zsörtölődött, mennyire hiábavaló küzdeni az árral, ám Sir Guillaume tovább erősködött, hogy ellenségei bármelyik pillanatban felbukkanhatnak. Csupán két fegyveres maradt mellette, a többiek nem kívánták követni urukat az új hűbéri kötelékbe. Maga Sir Guillaume sem tűnt túlzottan lelkesnek. – Gondolod, hogy Angliai Edward oldalán akarnék harcolni? – kérdezte Thomast. – De hát mi egyéb választásom maradt? A tulajdon uram fordult ellenem. Hűséget kell esküdnöm a te Edwardodnak, akkor legalább életben maradok. – Ezért kellett eljutnia Dunkirkbe, hogy onnan megtegye a rövid szárazföldi utat a Calais köré vont angol vonalakig, és ott letegye hűségesküjét Edward királynak.

A lovakat hátra kellett hagyni a rakparton, így Sir Guillaume alig hozott mást a *Pentecost* fedélzetére, mint a vértjét, némi ruhát és három pénzes zsákot, amelyet a fedélzetre dobott, mielőtt magához ölelte Thomast. Thomas ezután odafordult régi barátjához, Will Skeathez, aki a felismerés legapróbb jele nélkül nézett vissza rá, majd elfordította a fejét. Thomas, aki már szóra nyitotta a száját, dermedten torpant meg. Skeat könnyű sisakot viselt, hófehér haja csapzottan lógott ki sisakjának horpadt pereme alól. Arca szikárabbra fogyott, mint korábban bármikor, bőrébe mély barázdák vésődtek, ködös tekintete pedig olyan emberre vallott, aki csak most ébredt, és azt sem tudja, hol van. És mennyire megöregedett! Nem lehetett több negyvenötnél, mégis hatvannak tűnt, de legalább életben maradt. Amikor

Thomas utoljára látta, szörnyű, kard ütötte seb tátongett a koponyáján, amely mögül az agyveleje is kilátszott, s már az is kész csoda, hogy elevenen elérte Normandiát és Mordehai-t, a zsidó seborvost, akit most segítettek át az ingatag hajópallón.

Thomas tett egy lépést régi barátja felé, aki értetlenül tekintett fel rá. – Will? – szólította meg Thomas. – Will?

A hang hallatán hirtelen a felismerés fénye költözött Skeat szemébe. – Thomas! – kiáltotta. – Istenemre, te vagy az! – Thomas felé lépett, kissé megingott, azután a két férfi összeölelkezett. – Istenemre, Thomas, de jó újra angol szót hallani! Egész álló télen ezt az idegen vartyogást hallgattam. Szent Isten, fiú, mennyivel idősebbnek tűnsz.

– Öregebbnek is érzem magam – bólintott Thomas. – Hogy érzi magát, Will?

– Életben vagyok, Tom, életben vagyok, bár néha úgy érzem, mégis jobb lett volna meghalni. Gyenge vagyok, akár a nyári légy, úgy bizony. – Alig érthetően ejtette a szavakat, mintha csak felöntött volna a garatra, pedig láthatóan egy kortyot sem ivott.

– Nem is szabadna még mindig Willnek szólítanom – szabadkozott Thomas –, hiszen már régóta Sir William.

– Sir William? Én? – nevetett fel Skeat. – Micsoda egy megátalkodott fattyú vagy te, fiam, amilyen mindig is voltál. Túlságosan is agyafúrt a fajtádhoz képest, nem igaz? – Skeat nem emlékezett a picardiai csatára, nem emlékezett arra sem, hogy a király lovaggá ütötte az első francia roham előtt. Thomas sokszor azon tűnődött, a király talán csak végső kétségbeesésében vállalta a nemesnek szánt

gesztust, hogy ezzel is lelket öntsön az ijászokba, hiszen neki is látnia kellett, milyen nyomasztó fölényrel kell megküzdenie maroknyi seregének, és alighanem úgy gondolta, hogy emberei úgyszem élik túl az ütközetet. Pedig túléltek, mi több, meg is nyerték, noha magának Skeatnek szörnyű árat kellett fizetnie ezért. Amikor levette a sisakját, hogy megvakarja a feje búbját, egy hosszú pillanatra látni engedte a fejbőre egyik felén húzódó rettenetes, betegesen fehér és rózsaszín heget. – Gyenge, akár a nyári légy – csóválta a fejét Skeat –, hetek óta egy íjat se húztam fel.

Mordehai erősködött, hogy Skeatnek pihennie kell, azután üdvözölte Thomast, miközben Villeroy bevonta a *Pentecost* köteleit, és rábízta a hajót a folyó áramlataira. Mordehai zsémbelődött egy sort a hideg miatt, az ostromból fakadó nélkülözés miatt, és amiatt, hogy egy hajó fedélzetén kell utaznia, azután széles mosoly áradt szét bölcsességtől sugárzó arcán. – Jól nézel ki, Thomas. Legalábbis ahhoz képest, hogy egyszer még fel is lógattak. Milyen a vizeleted?

– Tiszta és édes.

– A barátod, Sir William, nos... – Mordehai fejével az elülső kabin felé bökött, ahol báránybőrökből vetettek ágyat Skeatnek – ...az ő vizelete igencsak zavaros. Attól tartok, nem sokat használtál vele, hogy hozzám küldted.

– Életben maradt.

– A nyavalya se tudja, hogyan.

– Azért küldtem magához, mert senkitől sem kaphatott volna külön kezelést.

– Hízelegs. – Mordehai megtántorodott, amint a hajót oldalba kapta egy kisebb hullám, amelyet senki más nem vett észre, ő mégis halálra rémült tőle. Ha kereszténynek születik, bizonyára buzgón hánytva volna magára a keresztet, hogy távol tartsa a veszélyt, ám így csak aggodalmasan meredt a rongyos vitorlára, mintha attól tartana, hogy az bármelyik pillanatban leszakadhat, és maga alá temetheti. – Mennyire gyűlölöm a hajókat – sóhajtott fel. – Természet ellen valók. Szerencsédén Skeat. Bár csakugyan felépülni látszik, meg kell vallanom, hogy nem tettem mást, csak megtisztogattam a sebeit, és távol tartottam azokat akik penészes kenyeret és szentelt vizet akartak hinteni a fejére. Úgy vélem, a vallás és a gyógyítás nemigen fér össze. A barátod talán csak azért maradt életben, mert szerencsédén Eleanor okosan cselekedett, amikor Skeat megsebesült. – Eleanor a koponya kitört csontdarabjával fedte le a védtelen agyvelőt, mohából és pókhálóból borogatást készített, azután bekötözte a sebet. – Igazán sajnálom, ami Eleanorral történt. – Én is – hajtotta le a fejét Thomas. – Várandós volt. Össze akartunk házasodni.

– Szegény, ártatlan kis teremtés.

– Sir Guillaume bizonyosan dühös volt?

Mordehai ingatni kezdte a fejét. – Amikor kézhez vette a leveled? Az még az ostrom előtt történt, természetesen. – A homlokát ráncolva próbált visszaemlékezni. – Dühös? Nem hinném. Morgolódtott, ez minden. Kedvelte persze Eleanort, de hát mégiscsak egy szolga gyereke volt... – Egy pillanatra elhallgatott. – Nos, igazán szomorú. De mint

te is mondtad, a barátod, Sir William életben maradt. Különös dolog az agy, Thomas. Úgy vélem, megért bennünket, csak nem képes emlékezni. A beszéde olykor összefüggéstelen, amint az várható is, de a legfurcsább az egészben mégis az, hogy a szeme után senkit sem képes felismerni. Besétálok a szobába, és ügyet sem vet rám, azután megszólalok és felismer. Valamennyien felvettük azt a szokás, hogy beszélni kezdünk, amint a közelébe kerülünk. Majd te is megszokod. – Mordehai elmosolyodott. – Azért örülök, hogy látlak.

– Eszerint velünk tart Calais-ba? – kérdezte Thomas.

– Édes Istenem, dehogy! Calais-ba? – Megborzongott. – Igaz, Normandiában se maradhatok. Gyanítom, hogy Coutances grófja, miután Sir Guillaume így gúnyt űzött belőle, szívesen példát statuálna egy zsidóval, ezért Dunkirkből újra délnek indulok. Úgy számítom, először is Montpellier-ba. A fiam ott tanulja az orvostudományt. És azután? Talán elmegyek Avignonba.

– Avignonba?

– A pápa szívesen látja a zsidókat – felelte Mordahai, aki megkapaszkodott a mellvédben, amint a *Pentecost* megrándult egy hirtelen szellökéstől –, és igencsak ránk fér egy kis vendégszeretet.

Mordehai beszámolója szerint Sir Guillaume érzékenül fogadta Eleanor halálát, ám ugyanez nem tűnt egyértelműnek, amikor Sir Guillaume elveszett leányáról beszélt Thomasnak, miközben a *Pentecost* elhagyta a folyó torkolatát, és a fagyos hullámok lomhán nyújtóztak a

látóhatár felé. Sir Guillaume, a komor, kérlelhetetlen harcos, közel állt a könnyekhez, amikor meghallotta, hogyan halt meg Eleanor. – Mit tudsz még azokról, akik meggyilkolták? – kérdezte Thomast, miután az ifjú végzett az elbeszéléssel. Thomas nem tehetett mást, mint elismételte mindazt, amit Lord Outhwaite mondott az ütközet után a de Taillebourg nevű francia papról és különös famulusáról.

– De Taillebourg – mormolta a nevet Sir Guillaume –, egy újabb ellenség, akivel végeznünk kell, he? – Keresztet vetett. – Törvénytelen gyermekem volt – beszélt Eleanorról, nem is Thomasnak, csak úgy maga elé –, mégis jóra való leány. Mostanra valamennyi gyermekem elveszett. – Az óceánt kémlelte, hosszú, koszos szőke haja összeborzolódtott a szélben. – Oly sok embert kell megölnünk, neked és nekem – fordult újra Thomashoz –, amíg megtaláljuk a Grált.

– Mások is kutatnak utána – figyelmeztette Thomas.

– Akkor előttük kell megtalálnunk – mordult fel Sir Guillaume. – De elébb még Calais-ba megyünk, szövetséget ajánlok Edwardnak, azután harcolok az oldalán. Istenemre, Thomas, harcolni fogunk! – Elfordult és gúnyos tekintettel mérte végig két megmaradt fegyveresét, mintha csak azon tűnődne, hogy a sors lassan megfosztja mindenétől, azután meglátta Robbie-t és elvigyorodott.

– Kedvemre való ez a skót.

– Harcolni, azt tud – ismerte el Thomas.

– Épp ezért a kedvemre való. És ő is végezni akar de Taillebourggal?

– Mindhárman meg akarjuk ölni.

– Akkor Isten óvja a nyavalyást, mert a kutyáknak fogjuk odavetni a beleit – harsant fel Sir Guillaume. – De előbb még tudatnunk kell vele, hogy a Calais körüli ostromgyűrűben harcolsz, he? Ha azt akarjuk, hogy keressen, tudnia kell, hogy merre található.

Calais eléréséhez a *Pentecostnak* keletre és északra kellett tartania, ám miután eltávolodott a szárazföldről, a hajó inkább csak dagonyázott az árban. Az erődén délnyugati szél a folyótorkolatból még kirepítette, de még mielőtt a normann partok a ködbe veszhettek volna, minden légmozgás megszűnt, így a nagy vitorla ernyedten csüngött és csapkodta az árbocokat. A hajó úgy bucskázott a hosszan elnyúlt hullámokon, akár egy hasas hordó, miközben nyugaton sötét fellegek tornyosultak komor hegységek gyanánt. A téli nap hamar szürkületbe fordult, az utolsó fények komor színekre festették a felhőket. A sötétlő földtömegben távoli tüzek fénye pislákol. – Az ár elvisz egy darabon – sóhajtott fel Villeroy rosszkedvűen –, azután megint ellenünk fordul. Azután csak oda és vissza, oda és vissza, míg csak az Ur vagy Szent Miklós szelet nem küld.

Az ár messze felvitte őket az Angol Csatornában, ahogyan azt Villeroy jósolta, azután visszaűzte őket. Thomas, Robbie és Sir Guillaume két fegyverese egymást váltogatta a hajófenékben, és feladogatta a vízzel teli vödröket. – Még szép, hogy ereszt – közölte Villeroy az aggodalmaskodó Mordehai-jal –, minden hajó ereszt. Olyan, akár a szita, ha minden néhány hónapban egyszer

be nem dugarozzák. Betömködjük a mohát, és imát mondunk Szent Miklóshoz. Egyedül ez tart vissza bennünket a vízbefúlástól.

Koromsötét éjszaka borult rájuk. A nyirkos ködben csak alig néhány part menti fény pislogott. A tenger erőtlenül csapkodta a hajótestet, a vitorla haszontalanul lógott a rúdon. Egyszer a közelükbe került egy halászhajó, fedélzetén egy aprócska lámpással, és Thomas elhallgatta a fojtott kántálást, amint a férfiak nekigyürköztek a hálóknak, azután a halászok evezőt ragadtak, és útnak indultak kelet felé, amíg a kis lámpás fénye bele nem veszett a ködbe. – Nyugati szelet kapunk – jelezte jó előre Villeroy. – Mindig az jön. Nyugati szél az elveszett földekről. – Elveszett földekről? – kérdezte Thomas.

– Amarról – mutatott Villeroy a sötétségbe burkolózó nyugat felé. – Ha olyan messzire hajózik, amennyire csak az ember képes, megtalálhatja az elveszett földeket, és látni fogja az égis éő hegyet, amelynek mélyén Arthur király és a lovagjai nyugszanak. – Villeroy keresztet vetett. – És a hegy alatt, a part menti szirteken láthatja a vízbe fúlt tengerészek lelkeit, amint az asszonynépet szólongatják. Hideg van arrafelé, szüntelen hideg, és mindent beborít a köd.

– Az apám egyszer látta azokat a földeket – vetette közbe Yvette.

– Csak szeretne volna – jegyezte meg Villeroy –, a vén szeszkazán.

– Azt mondta, a tenger teli volt halakkal – folytatta Yvette, mintha meg se hallotta volna a férjét –, és a fák alig nőttek

a föld fölé.

– Almabort, mindig azt ivott – csóválta a fejét kedélyesen Villeroy. – Egész gyümölcsösök csúsztak le a torkán, de a hajóhoz igazán értett a jó öreg. Józanon vagy részegen, de bármit elvezetett.

Thomas belekémlt a nyugati sötétségbe, elképzelte az utat a legendás földre, ahol Arthur király és a lovagjai örök álmukat alusszák a ködben, s ahol a vízbe fúlt szerencsétlenek elveszett kérelmeik után jajognak. – Ideje kimerni a vizet! – jelezte Villeroy, Thomas pedig lemászott a hajófenékre, és addig merte a vizet, amíg a karja bele nem sajdukt a fáradtságba, azután előrement az orra és lefeküdt a birkabőrökre, amelyeket Villeroy halmozott fel odabent, mondván, a tengeren mindig hidegebb van, mint a szárazföldön, és egy férfinak szüksége van a melegségre.

Vonakodva jött el a hajnal, először csak halovány, szürke csík jelent meg a keleti látóhatár felett. A kormánylapát csikorogva, haszontalanul feszült köteleinek, amint a hajó tovább ringatózott a vég nélküli hullámokon. Délen még most is tisztán látszott a normann part, és ahogyan a téli reggel lassan kivilágosodott, Thomas látta a szárazföldről kisorjázó kis evezősöket is. A három kis bárka felfelé tartott a csatornában, amíg keletre nem került a *Pentecosttól*; Thomas halászhajóknak gondolta őket, és azt kívánta, bárcsak Villeroy bárkáját is ellátták volna evezőkkel, hogy legalább némi előrejutást elkönnyvelhetnének. Két hosszú nyelű lapátot ugyan lekötöztek a fedélzetre, ám ezek Yvette szerint csak a kikötőben értek valamit. – Túl nehezek az

evezéshez – magyarázta –, különösen ilyenkor.

– Ilyenkor?

– Ha teli a hajó – bólintott Yvette. Embere a tat felőli kabinban aludt, hortyogásába az egész hajóváz beleremegett. – Fel-le megyünk a part mentén – tette hozzá –, gyapjúval és borral, bronzsal és vassal, építőkövekkel és prémekkel.

– Szereted ezt?

– Egyszerűen imádom. – A lány elmosolyodott, és különös, élesen metszett arca szinte felragyogott. – Az anyám egy püspök cselédjének akart adni. Takarítani és mosni, főzni és tisztogatni, amíg csak el nem kopik az ember keze a munkától, de Pierre azt mondta, hogy a hajóján szabadon élhetek, akár a madár, és így is van, így is van.

– Csak ketten vagytok? – A *Pentecost* túl nagynek tűnt a kétfős legénységhez, még ha az egyikük valódi óriás is volt.

– Senki sem akar velünk hajózni – felelte Yvette. – Balszerencsét jelent, ha asszony van a hajón. Az apám is mindig ezt mondta.

– Halász volt?

– Méghozzá nem is akármilyen – bólintott Yvette –, de ettől még éppúgy vízbe fulladt. Egy sötét éjszakán fennakadt a Casquetsen. – Mélyen Thomas szemébe nézett. – Tudod, ő tényleg látta azokat az elveszett földeket.

– Elhiszem.

– Elhajózott a messzi északra, azután nyugatnak, és azt mondta, az északi emberek jól ismerik az elveszett földek vizeit, és csak úgy hemzsegnek arrafelé a halak, ameddig

a szem ellát. Azt mondta, sétálni lehet a tengeren, annyi ott a hal, sőt egy napon túlmerészkedett a ködön, és meglátta a földet is, látta azokat a bokrokat és a holt lelkeket a parton. Sötétek voltak, azt mondta, mintha csak a pokol tüzei pörkölték volna meg őket, ő pedig megijedt tőlük, visszafordult és hazavitorlázott. Két hónapba telt, amíg odaért, másfélbe, amíg haza, és közben minden hala megromlott, mert nem tudott partra szállni, hogy felfüstölje őket.

– Hiszek neked – bólintott komolyan Thomas, noha nem tudta biztosan, mit higgyen.

– Azt hiszem, ha megfulladok – sóhajtott fel Yvette –, akkor Pierre és én együtt megyünk az elveszett földekre, hogy neki ne kelljen ott üldögelnie a szirteken, és sírni az elveszett kedvese után. – Tárgyilagos hangon közölte mindezt, azután elindult reggeli készíteni az emberének, akinek hortyogása mintha kezdett volna alábbhagyni.

Sir Guillaume lépett ki az elülső kabinból. Hunyorogva nézett fel a téli napfénybe, azután botladozva hátrafelé indult, és átvizelt a tatkorlát felett, miközben elnézte a három bárkát, amelyik az imént hagyta el a folyót, és jó egy mérföldnyire keletre lehetett a *Pentecosttól*. – Felkerested Germain testvért? – kérdezte Thomast.

– Bár ne tettem volna!

– Tudósforma ember – vont a vállát Sir Guillaume, majd felhúzta, és derékban megkötötte a nadrágját –, következésképp hitvány alak. Agyafúrt fickó, azt meg kell adni, de sosem állt a mi oldalunkon, Thomas.

– Azt hittem, a barátja.

– Amikor még volt hatalmam és pénzem, Thomas – felelte Guillaume –, barátom is szép számmal akadt, de Germain testvért sosem soroltam közéjük. Ő mindig is az egyház érdekeit tekinti, és bánom, hogy egyáltalán bemutatlak neki.

– Miért?

– Miután kiderült a származásod, Germain mindent jelentett a püspöknek, a püspök beszélt az érsekkel, az érsek a bíborossal, a bíboros pedig az ő feljebbvalójával, bárkinek is köszönheti a hatalmát, és az egyház egyszeriben érdeklődni kezdett a Vexille-ek, de még inkább a Grál iránt, amely egykor a család tulajdonában volt. Ekkora esett az is, hogy Guy Vexille újra felbukkant, tehát az inkvizíciónak sikerült a maga oldalára állítania őt. – Elnézett a látóhatár felé, azután lassan keresztet vetett. – Közéjük tartozik ez a de Taillebourg is, az életem tenném rá. Dominikánus, ahogy a legtöbb inkvizítor: az Isten kutyája. – Thomas felé sandított. – Vajon miért hívják őket az Isten kutyáinak?

– Csak egy sületlen tréfa – vont a vállát Thomas. – Isten kutyája latinul annyit tesz: *Domini canis*.

– Hát én nem találom mulatságosnak – húzta össze magát a hidegben Sir Guillaume –, amikor egy ilyen nyavalyás izzó vassal vakítja meg a szerencsétleneket. Mint hallom, Guy Vexille-t is a kezükbe kaparintották. Remélem, alaposan helybenhagyták.

– Akkor hát Guy Vexille fogoly? – kérdezte meglepetten Thomas. Germain testvér azt állította, hogy unokatestvére megbékélt az egyházzal.

– Úgy hírlík. Azt hallottam, még zsoldárokat is énekelt az inkvizíció kánpadján. Mindenesetre azt biztosan elmondta, hogy egykor az apád tulajdonában állt a Grál, de hiába dülta fel érte Hookton. És ki járt még akkor Hooktonban? Én, én jártam ott, ezért is parancsolták meg Coutancesnak, hogy fogjon el, és hurcoljon Párizsba. És mindeközben másokat Angliába küldtek, hogy derítsék ki, amit csak lehet.

– És hogy megöljék Eleanort – tette hozzá Thomas komoran.

– Amiért keservesen meg fognak fizetni – toldotta meg Sir Guillaume.

– És most – komorult el még jobban Thomas –, ide is utálunk jöttök.

– Hogyan?! – hördült fel Sir Guillaume.

Thomas a három evezősre mutatott, amely immár egyenesen a *Pentecost* felé tartott. Ahhoz még túlságosan messze jártak, hogy láthassák, ki vagy mi van a fedélzeten, de volt valami az eltökéltségükben, ami megrémítette Thomast. Yvette, aki ekkor érkezett az orr-rekesz felől egy kenyérrel, sonkával és sajttal megrakott tányérral, felfigyelt Thomas és Sir Guillaume mozdulatlanságára, csatlakozott hozzájuk, azután eleresztett egy olyan szitkot, amit csakis halászember lánya ismerhet, majd eliramodott a tat felé, hogy felkiáltsa a fedélzetre az emberét.

Yvette szeme gyakorlottan fürkészte a tengert, és azonnal látta, hogy nem halászbárkák közelednek; ehhez túlságosan is sokan hemzsegtek a fedélzeten. Idővel már Thomas is láthatta ezeket az embereket, és az ő szeme –

amely ahhoz szokott, hogy kiszúrja a sűrű bozótban rejtőzködő ellenséget – azonnal látta, hogy némelyek sodronyvértet viselnek, márpedig senki sem száll a tengerre sodronyvértben, hacsak nem ölni akar.

– Számszerijuk van. – Villeroy csatlakozott hozzájuk a fedélzeten, megkötötte jókora bőrlebernyegének nyakzsinórját, és a közelgő hajókról lassan az égre emelte a tekintetét, mintha csak mennyei közbelépést várna. A tenger felszínét még most is hosszan elnyúlt hullámok szabdalták, de a víz sima maradt, akár a letaposott fű, és a hullámok taróját nem borzolta fel a friss tengeri szél. – Számszerijuk – ismételte Villeroy komor hangon.

– Azt akarja, hogy adjam meg magam? – kérdezte Sir Guillaume Villeroyt fanyar, maróan gúnyos hangon.

– Nem az én tisztem eldönteni, mit tegyen lordságod – felelte Villeroy éppoly gunyorosan –, de az emberei azért felhozhatnának néhány nagyobb követ a fenékből.

– Mire mennénk azzal? – kérdezte Sir Guillaume.

– Rádobom a nyavalyásokra, amikor majd megpróbálnak átszállni. Ezek a csöpp bárkák? Egy nagyobb kő könnyen átüti a fenékdesszkákat, azután a nyavalyások egészen hazáig úszhatnak a páncéljaikban. – Villeroy elvigyorodott.

– Vasba verve nem könnyű ám fennmaradni a vízen.

Összegyűjtötték a köveket, Thomas pedig előkészítette az íját és a nyilait. Robbie magára öltötte a vértjét, és oldalára kötötte nagybátyja kardját. Sir Guillaume két fegyverese felsorakozott mellé a hajó derekában, azon a helyen, ahol az alacsony mellvéd miatt a legvalószínűbben sor kerülhetett az átszállási kísérletekre. Thomas a

magasabban eső tatra húzódott, ahol Will Skeat csatlakozott hozzá, s bár nem ismerte fel Thomast, annál inkább megismerte az íjat, és kinyújtotta felé a kezét.

– Én vagyok az, Will – jelezte Thomas.

– Tudom, hogy te vagy – hazudta Skeat zavarában. – Hadd próbáljam meg azt az íjat, fiam.

Thomas felé nyújtotta a jókora fekete íjat, és szomorúan látta, hogy Skeat félig se képes felajzani. Az ősz íjász szégyenkezve lökte Thomas felé a fegyvert. – Nem vagyok már az, aki voltam – motyogta maga elé.

– Fel fog épülni, Will.

Skeat átköpött a mellvéden. – A király csakugyan lovaggá ütött?

– Úgy bizony.

– Néha olyan, mintha emlékeznék arra a csatára, Tom, máskor meg minden szertefoszlik, mint a köd. – Skeat a három közeledő hajóra meredt, amelyek most szabályos vonalba fejlődtek fel. Az evezősök minden erejüket latba vetették, és Thomas látta, hogy számszeríjasok állnak valamennyi hajó orrán és tatján. – Láttál már olyat, hogy egy hajóról nyilaztak? – kérdezte Skeat.

– Még soha.

– Mi is mozgunk, ők is mozognak. Ez megnehezíti a dolgot. Célozz alaposan, fiam, ne kapkodd el a dolgot.

A legközelebbi hajón felkiáltott valaki, de az üldözők még most is messze jártak, és a férfi hangja elveszett a távolban. – Szent Miklós és Szent Ursula – fohászkodott Villeroy –, küldj nekünk szelet, méghozzá jó kiadósat!

– Az ott szerencsét próbál – mutatott Skeat egy

számszeríjasra, aki a középső hajó orrában rájuk emelte a fegyverét.

A férfi mintha csak a levegőbe akart volna lőni, azután eleresztette a lövedéket, amely döbbenetes erővel fúródott a *Pentecost* tatjába. Sir Guillaume ügyet sem vetett a fenyegetésre, felkapaszkodott a korlátra, és megmarkolta az árbocfeszítő kötelet, hogy megtartsa egyensúlyát. – Coutances emberei – tudatta Thomasszal, aki most már maga is látta, hogy a legközelebbi hajóban a fegyveresek némelyike a zöld-fekete öltözéket, Evecque ostromlónak egyenruháját viseli. Újabb nyilak szisszentek felénk, és kettő a fartükörbe fúródott, míg két másik elsüvített Sir Guillaume mellett, hogy ártlyuggassa a hasznavehetetlen vitorlát, ám a legtöbb lövedék így is a tengerben kötött ki. A számszeríjasoknak láthatóan komoly nehézséget okozott, hogy pontosan célozzanak az imbolygó kis hajók fedélzetén.

Márpedig a támadók csakugyan kis bárkákon érkeztek; valamennyi nyolc-tíz evezőst és ugyanennyi fegyverest vehetett fel a fedélzetére. A három hajót nyilván azért választották, mert az evezők segítségével is fürgén haladhattak, ám méretre valósággal eltörpültek a *Pentecost* mellett, amely így igencsak veszélyessé tett minden átszállási kísérletet, bár a kis bárkák egyike így is eltökélte rá magát, hogy odahúzódik Villeroy hajója mellé. – Úgy fogják csinálni – jelezte előre Sir Guillaume –, hogy a két hajóról elárasztanak bennünket nyilakkal, amíg azok a nyavalyások – mutatott a *Pentecost*hoz vészesen közeledő

harmadik bárkára – fel nem másznak a fedélzetre. Egyre több számszeríjból kilőtt lövedék csapódott a hajótestbe. Két újabb nyíl átjárta a vitorlát, egy másik betalált az árbocba, közvetlenül a szurkos fára erősített viharvert feszület felett. Krisztus csontfehér alakja mostanra elveszítette a bal karját, és Thomas ezt rossz előjelként értékelte, ezért próbált elfeledkezni erről, amint felhúzta nagy íját, és kilőtt egy nyílveszőt. Alig harmincnégy nyílveszője maradt, de nem most jött el az ideje, hogy fukarkodni kezdjen velük, ezért az első nyílvesző még a levegőt szelte, amikor máris útjára indította a másodikat, és a számszeríjasok már nem fejezték be fegyverük felajzását, amint az első nyílvesző megtalálta az egyik evezős karját, a második kihatott egy jókora faszilánkot a bárka orrából, míg a harmadik elszisszent az evezősök feje felett, és becsapódott a vízbe. Az evezősök rémülten lebuktak, azután egyikük felnyögött és előrebukott, hátában egy nyílveszővel, majd a következő pillanatban egy fegyverest ért találat a combján, és a nehéz vértbe öltözött alak rázuhant két evezősre, mire hirtelen káosz tört ki a hajón, amely egymásnak csapódó evezőkkel, éles szögben fordult el reménybeli zsákmányától. Thomas leeresztette a jókora íjat.

– Jól kitanultad a szakmát – szolt Will Skeat elismerően. – Mindig is veszedelmes egy gazember voltál, Tom.

A hajó kapkodva arrébb húzódott. Thomas nyilai messze pontosabbnak bizonyultak, mint a számszeríjak lövedékei, hiszen egy nagyobb hajóról lötték ki őket, nem pedig a keskeny és túlterhelt evezősök valamelyikéről. A kisebb

bárkák fedélzetén csak egyvalakit ért halálos találat, de a nyílveszők gyakorisága istenfélelmet plántált az evezősökbe, akik azt sem látták, honnan érkeznek a nyilak, csak a lúdtollak sziszegését és a sebesültek jajongását hallották. Mostanra a két másik hajó is utolérte a harmadikat, és a számszeríjasok leeresztették fegyverüket. Thomas előhúzott egy nyilat a csomagjából, és aggódott amiatt, mi fog történni, ha nem marad több nyílveszője, ám éppen ekkor örvénylő vízfodrok jelezték, hogy kezd feltámadni a szél, méghozzá a keleti szél, amely mindennél ritkábban tapasztalható a tengeren – ez a szél mégis épp keletről érkezett, a *Pentecost* hatalmas, barna vitorlája pedig feldagadt és elernyed, azután megtelt újra, és a hajó hirtelen elfordult üldözőitől, a víz pedig tajtékozva csapott fel az oldalai mentén. Coutances emberei újból nekiveselkedtek az evezőknek. – Hasra! – kiáltotta Sir Guillaume, és Thomas lebukott a mellvéd mögé, amint a nyilak sortüze belecsapódott a *Pentecost* palánkjába, és megszagatta a viharvert vitorlát. Villeroy ráripakodott Yvette-re, hogy álljon be a kormánylapát mögé, azután lemászott a tatkabimba, ahonnan egy hatalmas és láthatóan öreg számszeríjjal bukkant elő, amelyet egy hosszú fémkarral húzott fel, azután behelyezett egy rég elrozsdált nyilat a vájatba, és rálőtt legközelebb eső üldözőire. – Rohadékok! – bömbölte. – Útszéli szottyadt kóró volt az anyátok, mocskos szukafattyai! Himlőheges, bűzhödtt varangyok! Átkozottak! – Újból felhúzta a fegyvert, majd betöltött még egy rozsdás lövedéket, ám ez is a tengerben kötött ki. A *Pentecost* kitartóan gyorsult, és máris kikerült a

számszeríjak hatósugarából.

A szél egyre erősödött, és *Pentecost* mind távolabb került üldözőitől. A három evezős bárka abban a reményben vágott neki a csatornának, hogy a dagály és a nyugati szél felénk fogja űzni a *Pentecostot*, ám a kelet felől érkező széllel az evezősök képtelenek voltak lépést tartani, így a három bárka fokozatosan elmaradt a tatjuk mögött, míg végül feladta az üldözést. Ám alig maradtak el a bárkák, máris két újabb üldöző bukkant fel az Orne folyó torkolatában – két igazi hajó futott ki a tengerre: mindkettő kellően nagy, és olyan négyszögletes vászakkal felszerelt, mint a *Pentecost* nagyvitorlája. – Az ott elől a *Saint-Esprit* – tudatta Villeroy, aki még ilyen távolságból is meg tudott különböztetni egymástól két árbocost –, a másik meg a *Marie*. Lassú, akár a vemhes koca, de a *Saint-Esprit* be tud fogni.

– A *Saint-Esprit*? – hitetlenkedett Sir Guillaume. – Jean Lapoullier?

– Ki más?

– Azt hittem, a barátom.

– A barátja volt – engedte meg Villeroy –, amíg megvolt a földje és a pénze, de miye van most?

Sir Guillaume egy ideig komoran latolgatta a kijelentés igazságtartalmát. – Akkor maga miért segít?

– Mert sült bolond vagyok – felelte Villeroy vidoran –, és mert átkozottul bőkezűen meg fog fizetni érte.

– Sir Guillaume morgolódva fogadta a vaskos célzást. – Akkor nem, ha rossz irányba haladunk – tette hozzá egy idő

után.

– A helyes irány most az – mutatott rá Villeroy –, amelyik tőinél távolabb visz a *Saint-Esprit*től, és ahol hátszelet kapunk, ezért nyugat felé kell mennünk.

Egész álló nap nyugat felé tartottak. Tisztes sebességet értek *m de* a *Saint-Esprit* így is lassan, de biztosan csökkentette a kettőjüket elválasztó távolságot. Reggel még csak elmosódott foltnak tűnt a horizonton, délre Thomas már láthatta az árboc-csúcsra ültetett kis kosarat, amelybe Villeroy szerint a számszerijasokat helyezték el; délutánra már az orra festett fekete-fehér szemek is előtűntek. A keleti szél egész nap erősödött, míg végül hevesen és fagyosan csapott le, hogy magasra tornyozza a fehéren tajtékozó hullámokat. Sir Guillaume az északi irányt javasolta, akár egészen az angol partokig, ám Villeroy kietartott amellett, hogy nem ismeri a partvonalat, így nem tudja, hol találhatna menedéket a hajónak arra az esetre, ha az idő csakugyan zordra fordulna. – Az évnek ebben a szakában szeszélyes az időjárás, akár az asszonyok kedve – tette hozzá Villeroy, s mintha csak őt akarná igazolni, szakadni kezdett a havas eső, és a szélökések felkorbácsolták a hullámokat, a hajó pedigetetlenül hánykolódni kezdett, és a látótávolság alig néhány méterre zsgorodott. Sir Guillaume továbbra is kietartott az északi irány mellett, és felvetette, hogy most kellene megfordulniuk, amíg a hajó elrejtőzhet az eső- és tajtékfüggönyben, Villeroy azonban konokul visszautasította, és Thomas gyanította, hogy az óriás alighanem retteg az angol hajóktól, amelyek semmit sem

szerettek annyira, mint elfogni a francia vitorlásokat.

Újabb heves szélvihar csapott le rájuk, a hullámok kevés híján áttörtek a mellvéden, míg a hódara síkos, fehér réteget vont minden kötél és vászon keletre eső oldalára. Villeroy attól tartott, hogy a vitorla végig fog hasadni, de nem merte megkurtítani a vásznat, mert valahányszor egy szellőkés elvonult, hogy hátrahagyja maga után a fehér kavargó hullámokat, a *Saint-Esprit* mindig a látóhatáron belül esett, és kitartóan araszolt egyre közelebb. – FÜRGE kis hajó – ismerte el kényszerűen Villeroy –, és Lapoullier tud bánni vele.

A téli nap ugyanakkor hamar kitelt, és az éjszaka lehetőséget kínálhatott arra, hogy a *Pentecost* elmeneküljön. Az üldözők is tudták ezt, és bizonyára buzgón fohászkodtak azért, hogy meg gyorsabban haladjanak. Amint szürkülni kezdett, a hajójuk centiméterről centiméterre került egyre közelebb, ám így sem érhetne utol a *Pentecostot*. Mostanra látóhatáron kívül került a szárazföld, a két hajó a tajtékozó és sötétlő óceánon vitorlázott, azután, amikor szinte tökéletesen sötét éjszaka borult fölējük, a *Saint-Esprit* orrából felszökkent az első gyújtónyíl.

Egy számszeríjból lötték ki. A lángok tüzes ívet rajzoltak az égre, azután a nyíl behullt a *Pentecost* farvizébe. – Küldj vissza nekik egy nyilat! – mordult fel Sir Guillaume.

– Túl messze vannak – rázta a fejét Thomas. Egy jó számszeríj hatótávolságát tekintve bármikor felülmúlta a tiszafa íjat, bár azalatt, amíg egy számszeríjat újratöltöttek,

az angol íjászok a hatósugarán kívül kerülhettek, vagy éppen elereszthettek fél tucat nyílvegyőt. Thomas a sűrűsödő sötétségben nem tehette meg ezt, ahogyan nem merté vesztegetni a nyilakat sem. Nem maradt más, mint várni, és figyelni, amint egy második tüzes nyíl is felkúszik a felhők közé, majd messze mögöttük a vízbe csapódik.

– Nem repülnek túl jól – jegyezte meg Will Skeat.

– Mi az, Will? – Thomas nem hallotta tisztán a szavait.

– Szövetbe kell bugyolálniuk a nyilat, és az lelassítja őket. Lőttél már ilyen tüzes nyíllal, Tom?

– Még soha.

– Vagy ötven lépéssel lerövidül a hatótávolság – magyarázta Skeat, miközben egy harmadik lövedék is a tengerbe hullt –, a pontosságról meg jobb nem is beszélni.

– Azért ez elég közel volt – jegyezte meg Sir Guillaume.

Villeroy egy hordót állított a fedélzetre, és feltöltötte tengervízzel. Yvette mindeközben fürgén felmászott a kötélzetén, hogy megtelepedjen a kereszfán, és most felhúzott magához egy vödör vizet, hogy szükség esetén azzal nedvesítse meg a vitorla anyagát.

– Mi is használhatunk gyújtónyilat? – kérdezte Sir Guillaume. – Azzal biztosan ellőhetünk odáig – biccentett Villeroy ormóttan számszerija felé. Thomas lefordította a kérdést Will Skeatnek, aki csak néhány szót értett franciául.

– Gyújtónyilak? – fintorodott el Skeat. – Ahhoz szurok is kellene, Tom – magyarázta kétkedve –, amivel át kell itatni a gyapjút, azután szorosán rá kell kötözni a gyapjút a nyílra, de még előtte meg kell szaggatni a szélét, hogy jobban égjen.

A szuroknak alaposan át kell járnia az anyagot, mert az olyan tűz, amelyik csak a széleket kapja el, nem tart soká. Amikor pedig rendesen belekapott az anyagba, gyorsan ki kell löni, mielőtt még tönkretenné a vesszőt is.

– Nem – fordított Thomas Sir Guillaume kedvéért –, nem használhatunk gyújtónyilat.

Sir Guillaume keservesen szitkozódott, azután megpördült amint az első nyíl megtalálta a *Pentecostot*, ám a lövedék a tat alsó felébe fúródott, így a következő hullám jól hallható szisszenéssel kioltotta a lángokat. – Muszáj tennünk valamit! – dühöngött Sir Guillaume.

– Gyakorolhatunk például türelmet – bólintott Villeroy, aki odaállt a kormánylapát mellé.

– Használhatom az íját? – kérdezte Sir Guillaume a tengeri óriástól, amikor pedig Villeroy kurtán bólintott, Sir Guillaume felhúzta a hatalmas számszeríjat, és elküldött egy fémnyilat a *Saint-Esprit* felé. Morogva rántotta maga felé a kart, hogy újra felajzza a fegyvert, és elképedten tapasztalta, mekkora erő kell ehhez. A karral felhúzható számszeríjak rendszerint gyengébbek voltak motollával és csörlővel ellátott társaiknál, Villeroy azonban nem véletlenül kedvelte az öreg íjat. Sir Guillaume nyilai bizonyosan betaláltak, ám a sötétben nem lehetett tudni, hogy okoztak-e bármiféle kárt. Thomas szerint aligha, ehhez túl magasnak találta a *Saint-Esprit* orrát és túl masszívnak a mellvéd palánkjait. Sir Guillaume nem tett mást, mint fémtüskéket ütött a vaskos fába, míg a *Saint-Esprit* tüzes nyilai kezdtek komoly fenyegetést jelenteni a *Pentecostra*

nézve. Immár három vagy négy ellenséges számszeríjas is folyamatosan lőtt, Thomas és Robbie megállás nélkül oltotta a lángoló nyilakat, azután egy tüzes lövedék eltalálta a vitorlát, és a lángok sebesen terjedni kezdtek a vásznon, amíg Yvette le nem locsolta őket, miközben Villeroy élesen átfordította a kormánylapátot. Thomas hallotta, ahogyan a kormánylapát hosszú rúdja megcsikordult a terhelés alatt, és érezte, amint a hajó görcsös rángással délnek fordult. – Ellenszélben már a *Saint-Esprit* se olyan fürge – mormolta Villeroy – a kereszt hullámokban meg csak küszködik.

– Így gyorsabbak leszünk? – kérdezte Thomas.

– Az mindjárt elválnak – felelte Villeroy.

– Miért nem próbáltuk ezt korábban? – akarta tudni Sir Guillaume.

– Mert nem volt hozzá elég helyünk – felelte egykedvűen Villeroy, miközben újabb lángoló nyíl röpített át meteorként a taffedélzet felett. – Most már végleg elhagytuk a fokot – utalt arra, hogy tisztos távolságba kerültek a normann félszigettől, délre pedig megnyílt előttük a Normandiát és Bretagne-t elválasztó, szirtekkel teleszórt tengerszakasz. A forduló miatt hirtelen lecsökkent a két hajó távolsága, hiszen a *Saint-Esprit* tovább haladt nyugat felé, és Thomas kilőhetett néhány nyilat az üldöző hajó fedélzetén álló láncvértes katonák homályos alakjaira. Yvette leereszkedett a fedélzetre, és belekapaszkodott a kötelekbe, majd miután megelégedett az új vitorlaállással, épp időben mászott vissza sásfészkébe, amint két újabb gyújtónyíl hasított a vitorlákbá, és Thomas látta a terjengő lángokat, amint Yvette lázas igyekezettel felhúzta a

vizesvödröt. Thomas újabb nyílveszőt lőtt fel a sötét éjszakába, hogy az betaláljon az ellenséges fedélzetre, míg Sir Guillaume olyan fűgén töltötte a számszeriját, amennyire csak telt tőle, ám egyikük sem részesült az elégtételben, hogy hallja a sebesült ellenség jajveszékelését. Azután a két hajó távolsága újra megnőtt, és Thomas leeresztette íját. A *Saint-Esprit* elfordult, hogy kövesse a *Pentecost* nyomát dél felé, és néhány pillanatra mintha beleveszett volna a sötétségbe, azután újabb gyújtónyíl emelkedett fel a fedélzetéről, és a harsány fényben Thomas láthatta, hogy a hajó elvégezte a fordulót, és újra felzárkózott a *Pentecost* mögé. Villeroy vitorlája még mindig lángolt, így a *Saint-Esprit* véletlenül sem téveszthette el a hajó nyomát, és az őket üldöző ijászok egyszerre három nyilat is kilőttek, amelyek lángja mohón hasított bele az éjszakába. Yvette kétségbeesett igyekezettel vonta fel a vödröket, a lángok azonban megállíthatatlanul terjedtek, és a *Pentecost* kezdett lelassulni, amint a vászon veszített az erejéből, azután végre felhangzott a megváltó sistergés, és a keleti szél újult erővel csapott le rájuk.

A havas eső hihetetlen erővel szakadt a nyakukba, hevesen rázta a megperzselődött vitorlát, és kopogva záporozott a fedélzetre, Thomas pedig már azt hitte, sosem áll el, ám a vihar éppoly hirtelen abbamaradt, mint ahogyan feltámadt, és a *Pentecost* fedélzetén mindenki a tat felé fordult, várta a *Saint-Esprit* orrából feltörő újabb gyújtónyílakat, ám amikor azok végül felszöktek az

égboltra, túlságosan távolra kerültek ahhoz, hogy megvilágítsák a hajót, és Villeroy elégedetten mordult fel. – Azt hitték, a széllal visszafordulunk nyugat felé – közölte vidáman –, de ezúttal túltaktikázták magukat. – A *Saint-Esprit* megpróbált a *Pentecost* elé vágni, abban a hiszemben, hogy Villeroy újra hátszélbe fordítja a hajóját, csak hogy az üldözők elszámították magukat, így északnyugati irányban messze lemaradtak mögöttük.

Újabb gyújtónyilak hasítottak a sötétbe, de most már a szélrózsa minden irányában szétreppentek, hátha megcsillan egy erődén fény a *Pentecost* hajótestén, ám Villeroy hajója minden pillanattal távolabb került a megpörkölődött, mégis dagadozó vitorla jóvoltából. Ha nincs az a hirtelen szellőkés, gondolta Thomas, mostanra beérik, és foglyul ejtik őket, és önkéntelenül is eltűnődött azon, hogy az Úr a maga kifürkészhetetlen módján azért segítette ki őket a bajból, mert az ő birtokában van a Grál könyve. Azután hatalmába kerítette a bűntudat, amiért valaha is kételkedett a Grál létezésében; amiért elvesztegette Lord Outhwaite pénzét ahelyett, hogy azt a Grál kutatására fordította volna; de legfőképp, amiért hagyta meghalni Eleanort és Hobbe atyát, és térdre rogyott a fedélzeten, hogy feltekintsen a csonka fészületre. Bocsáss meg nekem, Uram, fohászkodott, bocsáss meg!

– A vitorla nem olcsó mulatság – jegyezte meg Villeroy.

– Veszek magának egy vadonatújat, Pierre – ígérte Sir Guillaume.

– Addig is imádkozzon, hogy a maradékkal eljussunk valahová – csóválta a fejét komoran Villeroy. Messze

északon felgyűlt az utolsó gyújtónyíl, azután nem láttak több fényt, csak a háborgó tenger végtelen sötétjét, amelyben a *Pentecost* viharvert vitorlájával is tovább haladt előre.

A hajnal gomolygó köddel köszöntött rájuk, és heves szellőkések kapaszkodtak a vitorlába, amely olyannyira elgyengült, hogy Villeroy és Yvette kettőbe hajtotta a vásznat, így a szél legalább nem süvített keresztül a kiégett lyukakon, s miután ezzel végeztek, a *Pentecost* tovább döcögött délnyugat felé, miközben a hajón mindenki hálát adott az Úrnak a ködért, amely elrejtette ókét a Normandia és Bretagne között portyázó kalózok elől. Villeroy nem tudta biztosan, hol lehetnek, bár abban nem kételkedett, hogy a normann partok keletre esnek, s hogy arrafelé mindenki Coutances grófjának zsoldjában áll, ezért kitarott a délnyugati irány mellett, miközben a hajóorrban kuporgó Yvette az errefelé gyakori zátonyokat kémlelte a ködben. – Csak úgy terem a kő ezekben a vizekben – zsörtölődött Villeroy.

– Akkor menjünk mélyebb vizekre – vetette fel Sir Guillaume.

Az óriás átköpött a mellvéden. – A mélyebb vizek meg angol kalózokat teremnek.

Dél felé tartottak, miközben a szél elállt, és a tenger lenyugodott. A hideg nem enyhült, de legalább a havas eső abbamaradt, és amikor az erődén napfény kezdett átszüremleni a foszladozó ködön, Thomas letelepedett Mordehai mellé az orrban. – Lenne egy kérdésem – szólította meg a seborvost.

– Apám mindig is mondta, hogy messze kerüljem el a hajókat – jajdult fel Mordehai. Hosszú arca színtelenné sápadt, szakálla, amelyet máskor oly nagy gonddal ápolt, most szerteszét állt. Noha tetőtől talpig birkabőrbe bugyolálta testét, Mordehai jól láthatóan reszketett. – Tudtad – fordult Thomas felé – hogy a flamand tengerészek szerint le lehet csillapítani a vihart, ha egy zsidót a tengerbe vetnek?

– És így is tesznek?

– Azt mondják – vontta meg a vállát Mordehai. – Ha egy flamand hajón utaznék, önként bevetném magam a tengerbe, csak legyen már vége ennek a nyomorúságnak. Hát az?

Thomas kicsomagolta az apjától örökölt könyvet. – Azt szeretném tudni – engedte el a füle mellett Mordehai kérdését –, hogy ki az a Hakália.

– Hakália? – ismételte a nevet Mordehai, azután megrázta a fejét. – Gondolod, hogy a flamandok elővigyázatból zsidókat is magukkal visznek az útjaikra? Hasznos óvintézkedés lehet, ha mégoly kegyetlen is. Miért halnának meg ők, ha meghalhat egy zsidó is?

Thomas felütötte a könyvet az első héber nyelvű oldalon ahol Germain testvér is kibetűzte Hakália nevét. – Itt van – nyújtotta oda a könyvet a doktornak. – Hakália.

Mordehai futó pillantást vetett a lapra. – Hakália unokája – fordított hangosan – és a Satrapa fia. Hát persze! Jónás és a nagy cet miatt van az egész!

– Hakália? – meredt Thomas a különös írásjelekkel teli oldalra.

– Dehogyan, drága fiam! – felelte Mordehai. – A babonáság a zsidókról és a viharról, mindenről Jónás tehet, meg a keresztények tudatlansága. – Újra beleolvasott a szövegbe. – Te lennél a Satrapa fia?

– Egy pap törvénytelen gyermeke vagyok – hajtotta le a fejét Thomas.

– És az apád írta ezt?

– Igen.

– A számodra?

Thomas bólintott. – Az hiszem, igen.

– Akkor te vagy a Satrapa fia és Hakália unokája! – Mordehai szélesen elmosolyodott. – Á! Hát persze! Nehémiás. Az emlékezetem lassan kezd olyan lyukas lenni, mint Skeate. Majdnem elfelejtettem, hogy Hakália volt Nehémiás atyja.

Thomas semmivel sem lett okosabb. – Nehémiás?

– És természetesen ő volt a Satrapa. Nem találsz rendkívülinek, hogy mi zsidók felvirágoztatjuk az idegen országokat, azután egyszeriben ránk unnak, és bennünket hibáztatnak a legapróbb bajokért is? Azután megint eltelik egy kevés idő, és visszaállítanak bennünket a jogainkba. A Satrapa, Thomas, Júdea helytartója volt a perzsák alatt. Nehémiás sem volt király, csakis Satrapa, azaz helytartó Artaxerxes uralma idején. – Mordehai tájékozottsága nagy hatást gyakorolt Thomasra, ám így sem került közelebb a rejtély megoldásához. Miért azonosította magát az apja Nehémiással, aki bizonyosan sok száz évvel Krisztus és a Grál előtt élt? Thomas nem talált erre más magyarázatot, csak amit unalomig ismert: atyját elragadta a téboly.

Mordehai forgatni kezdte a pergameníveket, és összerezsent, amint az egyik berepedt. – Mennyire áhítják az emberek a csodát – sóhajtott fel. Megbökdösött egy lapot csontos ujjával, amelyet az általa porított és kevert gyógyszerek festettek színesre. – „...mert még te rád is kerül a pohár, megrészegedel...”, mi a nyavalyát akarhat ez jelenteni?

– A Grálról beszél – jelezte Thomas.

– Azt én is értem, Thomas – korholta Mordehai gyengéden –, csakhogy ezek a szavak nem a Grálra vonatkoznak. Babilonra utalnak, és Jeremiás siralmi közül valók. – Újabb lapra fordított. – Az emberek élnek-halnak a rejtvényekért. Nem akarnak magyarázatot, mert amikor a dolgokat megmagyarázzák, nem marad többé remény. Sokakat láttam meghalni, és tudtam, hogy nincs számukra remény, mégis elküldtek azzal, hogy nemsokára megérkezik a pap a szenteltvizével, és mindenki a csodáért imádkozott. Ami sosem történik meg. Ha pedig a beteg meghal, engem okolnak érte, nem Istent vagy a papot, csakis engem! – Engedte az ölébe hullni a könyvet, amelynek lapjait forgatni kezdte a lanyha szél. – Ezek csak mesék a Grálról, meg néhány bibliai utalás, amely akár erre is vonatkozhat. Egy hívő ember elmékedései. – Összeráncolta a homlokát. – Apád csakugyan hitt a Grál létezésében?

Thomas legszívesebben rávágta volna a kézenfekvő választ, egy pillanatra mégis elgondolkodott. Ideje java részében apja szikár, józan és tanult férfiúnak tűnt, de akadtak percek, amikor vadul sikoltozó, Istennel viaskodó,

elkárhozott léleké vált, aki kétségbeesetten próbált értelmet találni a szent misztériumokban. – Azt hiszem – felelte óvatosan Thomas –, hogy ő csakugyan hitt benne. – Hát persze! – kiáltott fel hirtelen Mordehai. – Milyen ostoba vagyok! Hát persze, hogy az apád hitt a Grál létezésében, hiszen abban is hitt, hogy az ő birtokában van!

– Valóban? – Thomas kezdett teljesen összezavarodni.

– Nehémiás nem csupán Júdea Satrapája volt – felelte a doktor –, de Artaxerxes pohárnoka is. Itt közli, mindjárt az írás elején. „Én ugyanis a király pohárnoka voltam.” Látod? – Egy héber írásjelekkel telerótt sorra mutatott. „A király pohárnoka voltam.” Ezek az apád szavai, Thomas, amelyeket Nehémiás könyvéből vett.

Thomas az írásra meredt, és tudta, hogy Mordehai-nak igaza van. Apja tanúságtételét látta maga előtt. Pohárnoka volt a leghatalmasabb királynak, magának az Úrnak, Krisztusnak, és a frázis egybecsengett Thomas álmaival. Ralph atya, a király pohárnoka. Akinek birtokában állt a Grál. És az valóban létezik. Thomas megborzongott.

– Úgy vélem – tette hozzá Mordehai –, apád hitt abban, hogy birtokolja a Grált, de ez valószínűtlennek tűnik.

– Valószínűtlennek! – hördült fel Thomas.

– Én csak egy közönséges zsidó vagyok – vontta meg a vállát Mordehai –, ugyan mit tudhatnék az emberiség megváltójáról? Akadnak, akik szerint még a számra se vehetnék ekkora szentséget, de amennyire én tudom, Jézus nem volt gazdag ember. Igazam van?

– Szegény volt – értett egyet Thomas.

– Vagyis igazam van, nem volt gazdag ember, és élete végén részt vett egy *széderen*.

– Egy *széderen*?

– A zsidó húsvét ünnepén, Thomas. És azon a *széderen* kenyeret evett és bort ivott, márpedig a Grál – de javíts ki, ha tévednék – vagy kenyeresztál, vagy boroskehely, nem igaz?

– De.

– De – visszhangozta Mordehai, és balra fordult, amerre egy kis halászbárka lovagolt a hullámokon. A *Saint-Espritnek* egész reggel nyomát sem látták, az errefelé elhaladó kisebb hajók pedig nem mutattak érdeklődést a *Pentecost* iránt. – Ám ha Jézus szegény volt – vette fel újra a fonalat Mordehai –, ugyan miféle *széderre* való edényt használhatott? Amelyik aranyból készült...drágakövekkel rakták ki? Vagy inkább egy közönséges agyagpoharat?

– Akármit is használt – tiltakozott Thomas –, az Úr átforgálhatta.

– Hát igen, erről elfeledkeztem. – Mordehai egy pillanatra csalódottnak tűnt, azután elmosolyodott, és visszaadta Thomasnak a könyvet. – Ha majd elérünk oda, ahová tartunk – mondta –, leírom neked a héber szövegek fordítását. Remélem, a segítségemre leszek.

– Thomas! – kurjantotta el magát Sir Guillaume a tat felől. – Elkelve a friss erő a hajófenékben!

A dugarozással nem végeztek teljesen, és a fenékvíz riasztó mértékben emelkedett, ezért Thomas kényszerűen lemászott a *Pentecost* mélyébe, és feladogatta a teli

vödröket Robbie-nak, aki átborította a vizet a mellvéd túlsó oldalára. Sir Guillaume tovább győzködte Villeroyt, hogy tartson újra északkeletnek, és Caen mellett elhaladva Dunkirkben kössenek ki, ám Villeroyt boldogtalanná tette a szakadozott vitorla, és még boldogtalanabbá a szivárgó hajótest. – Hamarosan ki kell kötnöm valahol – vetette meg a lábát –, és jobban teszi, ha vesz nekem egy új vitorlát.

Normandiában nem mertek kikötni. A tartományban mindenki tudta, hogy Sir Guillaume-ot hitszegőnek kiáltották ki, és ha a *Pentecostot* átkutatják – amire igencsak jó esélyük nyílt a csempészetéről hírhedt partok mentén –, bizonyosan felfedezik Sir Guillaume-ot. Így viszont egyedül Bretagne maradt, és Sir Guillaume legszívesebben Saint-Malót vagy Saint-Brieucöt választotta volna, de Thomas felkiáltott a hajófenékből, hogy őt és Will Skeatet ellenségüknek tekintenék a breton hatóságok, akik ezekben a városokban Károly herceggel szöveterkettek, aki az angolok által támogatott lázadókkal harcolt, akik viszont János herceget tekintették Bretagne törvényes urának. – Akkor hát hová menjünk? – akarta tudni Sir Guillaume. – Angliába?

– Sosem jutnánk el Angliába – nézett fel szomorúan Villefoyt a megtépázott vitorlára.

– És a szigetek? – utalt Thomas Guernseyre és Jerseyre.

– A szigetek! – Sir Guillaume-nak láthatóan tetszett az ötlet. Ezúttal Villeroyon volt a tiltakozás sora. – Azt nem lehet – közölte kurtán, majd elmagyarázta, hogy a *Pentecost* valaha guernsey-hajó volt, és ő maga is részt vett az elrablásában. – Ha elmegyünk a szigetekre – tett pontot a

vita végére –, ott fogják és vele együtt engem is.

– Az isten szerelmére! – csattant fel Sir Guillaume. – Valahová csak mennünk kell!

– Eljuthatunk Tréguier-be? – kérdezte Will Skeat, és a közbevetése annyira megdöbbenett mindenkit, hogy hosszú pillanatig senki sem felelt.

– Tréguier-be? – kérdezte Villeroy egy idő után, majd lassan bólintott. – Megeshet.

– De miért épp Tréguier-be? – akarta tudni Sir Guillaume.

– A legutóbb még az angolok kezén volt – felelte Will Skeat.

– Most is az övék – biztosította őket Villeroy.

– És ott vannak barátaink – tette hozzá Will Skeat.

És ellenségeink, toldotta meg gondolatban Thomas, hiszen Tréguier nemcsak a legközelebbi angol kézben lévő breton kikötő, de olyan kikötő is, amely szinte szomszédos La Roche-Derrienel, ahová Sir Geoffrey Carr, vagyis Madárijesztő indult. És Thomas Germain testvérnek is azt mondta, hogy a kisváros felé tart, ami bizonyossá teszi, hogy de Taillebourg ott fogja először keresni. De talán Jeanette is ott lesz, és Thomas, aki hetek óta mondogatta, hogy nem akar visszatérni a városba, hirtelen alig várta, hogy elérjék La Roche-Derrient.

Mert itt, ebben a bretagne-i városban vártak rá a barátok, a régi szerelmek és az új ellenségek, mely utóbbiakkal végezni akart.

HARMADIK RÉSZ

Bretagne, 1347 tavasza

A király pohámoka

Jeanette Chenier, d'Armorique comtesse-e elvesztette a férjét, a szüleit, a vagyonát, a házat, a fiát és királyi szeretőjét, mielőtt még a huszadik évét betölthette volna.

Férje egy angol nyilvesszőnek esett áldozatul, és gyötrelmek között szenvedett ki, zokogva, akár egy gyermek.

A szüleit vérhas vitte el, és valamennyi ágyneműjüket el kellett égetniük, mielőtt a Szent Renan-templom oltárának közelében végső nyugalomra helyezték őket. Jeanette, az egyetlen életben maradt gyermek megörökölt némi aranyat, egy borkereskedést és egy takaros kalmárházat La Roche-Derrien folyópartján.

Jeanette az örökölt vagyon java részét arra költötte, hogy hajókat és fegyvereseket küldött a gyűlöletes angolok ellen, akik megfosztották a férjétől, ám az angolok győztek, s a vagyon ily módon elúszott.

Jeanette Bretagne hercegétől és elhunyt férje rokonától, Blois Károlytól kért segítséget, és ekkor veszítette el a fiát. A hároméves Károlyt, akit éppen a herceg után neveztek el, egyszerűen elragadták mellőle, őt magát pedig szajhának bélyegezték, amiért egy alantas kalmárcsaládba született, s ily módon ttiéltadan volt egy vérbeli arisztokratához, Blois Károly pedig oly módon adta jelét mély megvetésének, hogy erőszakkal magáévá tette Jeanette-et. Fiát, Armorica újdonsült grófját, immár Blois Károly udvaroncai nevelték, akik gondoskodtak arról, hogy a fiú kiterjedt földbirtokai a

Blois-ház uralma alatt maradjanak, így Jeanette, aki egész vagyonát elvesztegette arra, hogy Károly herceget Bretagne megkérdőjelezhetetlen urává tegye, az emésztő gyűlöletnek adta magát, amíg rá nem talált új szerelmére, Hooktoni Thomasra. Vele együtt menekült északra, egészen a normandiai angol seregig, ahol magára vonzotta Edward of Woodstock walesi herceg tekintetét, ezért elhagyta Thomast ám nem sokkal később – attól való félelmében, hogy Picardiában az angolok vereséget szenvednek a franciáktól, őt pedig árulónak fogják bélyegezni királyi szeretője miatt – megint csak továbbállt. A csata kimenetelét illetően súlyosan elszámította magát: az angolok kiharcolták a győzelmet, és ő már nem fordulhatott vissza. A királyok és a királyok fiai nem értékelték nagyra az efféle ingatagságot, így Jeanette Chenier, Armorica megözvegyült grófnéja visszatért La Roche-Derrienbe, ahol azt kellett találnia, hogy időközben elveszítette a házat is.

Mielőtt elhagyta La Roche-Derrient, számtalan adósságot halmozott fel, és ügyvédje, Monsieur Belas lefoglalta a házat az adósságok fejében. Amikor visszatért, Jeanette elegendő pénzzel rendelkezett, hogy kifizethesse tartozását, minthogy Wales hercege sosem fukarkodott az ékszerekkel, ám Belas megtagadta, hogy kiköltözzék a házból, a törvény pedig az ő oldalán állt. A La Roche-Derrient megszálló angolok némelyike ugyan együttérzését fejezte ki Jeanette-nek, ám a bírói ítélettel egyikük sem szállt szembe, és az sem számított volna, ha megteszik, hiszen mindenki tudta, hogy az angolok nem maradnak

sokáig a kisvárosban. Károly herceg új hadsereget gyűjtött Rennes-ben, La Roche-Derrien pedig Bretagne legelszigeteltebb és legtávolibb angol erősségének számított, így amikor Károly herceg visszafoglalta a várost, nyilvánvalóan megjutalmazta ügynökét, Monsieur Beiast, és még mélyebbre taszította Jeanette Cheniert, akit szajhának bélyegzett, csupán mert nem született nemesi sorba.

Így tehát Jeanette, miután nem kaphatta vissza a házát, vásárolt magának egy másikat, egy jóval kisebbet La Roche-Derrien déli kapujának közelében, és megvallotta bűneit a Szent Renan papjának, aki kijelentette, hogy minden emberi és talán isteni mértéken felül megátalkodott, ezért csakis akkor kaphat feloldozást, ha vele is vétkezik, ezután felhúzta a csuháját, és a nő combja után kapott, majd éles fejhangan felsikoltott, amikor Jeanette belerúgott. Jeanette ezután is a Szent Renanba járt misére, hiszen gyermekora óta ezt tette, és a szüleit is itt temettette el, a festmény alatt, amelyen Krisztus kilép a sírjából, feje körül az aranyló dicsfényel, a pap pedig nem merte megtagadni tőle a szentségeket, ahogyan nem mert a szemébe nézni sem.

Jeanette elvesztette a szolgálit, amikor északnak menekült Thomas oldalán, így fel kellett vennie egy tizennégy éves lánykát cselédnek, s vele együtt annak félkegyelmű fivérét, aki vizet hozott és tűzifát gyűjtött. Jeanette úgy számította, a herceg ékszerei egy évig még kitarthatnak, és addig ki kell találnia valamit. Fiatal volt, csakugyan gyönyörű jelenség, ám eltelt indulattal, hiszen a gyermekét túsul ejtették, és minden gondolatát a gyűlölködése szülte. A városban

sokan azt hitték, hogy megháborodott, miután sokkal véznábban tért vissza, mint ahogyan elment, ám a haja megmaradt hollófeketének, bőre éppoly makulátlan volt, mint a legdrágább selyem, amelyet csak a vagyonos kalmárok engedhettek meg maguknak; szeme tisztán és kéklően fénylett. Férfiak jöttek és könyörögtek a kegyeiért, de ő mindnyájukkal közölte, hogy addig szót sem válthatnak vele, amíg el nem hozzák neki Belas, az ügyvéd kivágott szívét és Blois Károly töről lemetszett férfiasságát. – Mindkettőt ereklyetartóban hozzák elém – rendelkezett –, csak a fiamat szerezzék vissza elevenen. – Kérlelheterden dühe elriasztotta a férfiakat, és némelyikük elterjesztette a szóbeszédet, hogy holdkóros, sőt alighanem boszorkány is. A Szent Renan papja bizalmasan megvallotta rendtársainak, hogy Jeanette megpróbálta őt kísértésbe vinni, és komor hangon felemlgette még az inkvizíciót is, noha Anglia királya sosem engedte Isten kínváltatóinak, hogy a birtokain ténykedjenek. – Van épp elég bajunk anélkül is – jelentette ki Dick Totesham, a La Roche-Derrien-i angol helyőrség parancsnoka –, hogy azok a nyavalyás papok még több zúrt csináljanak.

Totesham és a helyőrség tudta, hogy Blois Károly új sereget gyűjt, amely meg fogja támadni La Roche-Derrient, mielőtt a többi bretagne-i angol erődítmény ellen vonulna, ezért keményen dolgozott azon, hogy megmagasítsa a város falait, és új sáncokat emeljen a régiek előtt. A helybeli béreseket korbáccsal ösztökélték a munkára. A legények taligaszám hordták az agyagot és az építőköveket, cölöpöket vertek le a földbe az új védőművek

számára, és vizesárok sorát ásták ki. Gyűlöltek az angolokat, amiért azok rákényszerítik őket a fizetség nélküli munkára, ám az angolokat ez mit sem érdekelt, hiszen meg kellett védeniük magukat, Totesham pedig azért könyörgött Westminsternek, hogy küldjenek még több embert, és Szent Félix ünnepén, amely január közepére esett, egy csapatnyi walesi íjász ért partot Tréguier alig másfél órányi járásra eső kikötőjében, ám a La Roche-Derrien-i garnizonba már csak alig néhány lovag és fegyveres jutott el, akiktől elpártolt a szerencse, és csupán azért jöttek a kisvárosba, hogy fosztogassanak és foglyokat ejtsenek. A lovagok némelyike egészen Flandriából érkezett, követve a Bretagne gazdagságáról szóló mendemondák hamis ígéretét, és Anglia északi részéből még további hat fegyveres érkezett, élükön egy gonosz jellemű és rossz arcú férfival, aki korbácsot és engesztelhetetlen sérelmeket hordozott – mindössze ennyien erősítették meg La Roche-Derrien védelmét, mielőtt a *Pentecost* elérte a folyót.

La Roche-Derrien helyőrsége alig maroknyi embert számlált, míg Károly herceg serege egyre hatalmasabbra duzzadt. Az angolok kémeik révén arról értesültek, hogy fizetett génuai számszeríjasok sereglenek százas csapatokban Rennes-be, s hogy a Franciaország legkülönfélébb vidékeiről érkezett fegyveresek tömegével esküdnek hűséget Blois Károlynak. A hadsereg egyre erősebb lett, és az angol király, akit láthatóan hidegen hagyott egy kis bretagne-i erődítmény sorsa, csak nem küldött erősítést. Mindez azt jelentette, hogy Bretagne

legkisebb és az ellenséghez legközelebb eső angol erődítményének sorsa megpecsételődött.

Thomas furcsamód nyugtalannak érezte magát, amint a *Pentecost* besiklott a Jaudy folyó torkolatát keretező alacsony szirtek köze. Vajon kudarcot vallott, tűnődött el, amiért visszatért ebbe a kisvárosba? Vagy az Úr vezérelte erre a helyre, ahol a Grál ellenségei először keresni fogják? Thomas legalábbis így gondolt a rejtélyes de Taillebourgra és a szolgájára. Vagy talán csak az nyugtalanítja, hogy újra találkozni fog Jeanette-tel? Kettejük története túlságosan is zavaros volt, szerelmükbe túlon túl sok gyűlölet vegyült, mégis vágyott rá, hogy viszontlássa a lányt, és máris azon aggódott, hogy ő talán nem is akar találkozni vele. Hiába próbálta maga elé képzelni Jeanette arcát, amint a *Pentecosta* közelgő dagály hátán befutott a folyótorkolatba, ahol lummák szárogatták rongyos, fekete szárnyukat a fehér tajtéktól ostromolt sziklákon. Egy fóka kidugta csillogó fejét, méltatlankodó pillantást vetett Thomasra, azután visszabukott a mélybe. A folyópart egyre közelebb került, magával hozta a szárazföld édes illatát. Görgetegkövek, kiszikkadt fűcsomók, széltől meggörnyedt fák sorakoztak a szeme előtt, míg a sekélyesben fűzfaágakból font halcsapdák várakoztak áldozataikra. Egy aprócska, talán hat év körül kislány egy kavicsal fejtegette le a sziklákra tapadt kagylókat. – Szegényes vacsora – jegyezte meg Will Skeat.

– Az bizony, Will.

– A, Tom! – Skeat elmosolyodott, amint felismerte a hangot. – Neked sosem kellett kagylót enned vacsorára!

– Dehogynem! – tiltakozott Thomas. – Sokszor még reggelire is.

– Egy ilyen tanult fickónak, aki beszél franciául és latinul? Közönséges kagylót enni? – Skeat elvigyorodott. – Még írni is tudsz, nem igaz?

– Amennyire egy paptól telik, Will.

– Talán írunk kellene egy levelet őlordtságának – utalt Skeat Northampton earljére –, és megkérünk, hogy küldje át ide az embereimet, bár ez nemigen menne pénz nélkül, igaz?

– Amúgy is tartozik magának, Will.

Skeat értetlenül ráncolta a homlokát. – Csakugyan?

– Az emberei őt szolgálták az elmúlt hónapokban. Azért pedig fizetnie kell.

Skeat megcsóválta a fejét. – Az earl sosem habozott megfizetni a jó katonákat, mindig gondoskodott róla, hogy legyen elég pénz a tarsolyukban, de ha magam mellett akarom tudni az embereimet, előbb meg kell győzőnöm, hogy engedje el őket, és fizetnem kell az útjukért is. – Skeat emberei arra szerződtek, hogy együtt harcolnak Northampton earljével, aki a bretagne-i hadjárat után, Normadiában csatlakozott a királyhoz, és most őt szolgáltatta Calais közelében. – Fizetnem kell az emberek és a lovak utaztatásáért, Tom – magyarázta Skeat –, s hacsak nem változott nagyot a világ mióta kupán vágta, az nem olcsó multság. Egyáltalán nem az. És miért akarná az earl, hogy elhagyják Calais-t? Tavasszal lesz éppen elég dolguk.

Helyénvaló kérdés, gondolta Thomas, hiszen Calais közelében ugyancsak nekikeseredett harcok várhatók,

amint vége lesz a télnek. Amennyire Thomas tudhatta, a város eddig még nem esett el, ám az angolok minden oldalról körülvették, és a francia király állítólag hatalmas sereget gyűjtött, hogy tavasszal hátra támadhassa az ostromlókat.

– Tavasszal itt is lesz épp elég dolog – biccentett Thomas a folyópart felé, amely immár kőhajításnyira került. A partokon túl parlagon hagyott földek terültek el, de a csűrök és lakóházak még álltak, hiszen ezek a földek táplálták La Roche-Derrien helyőrségét, így elkerülhették a fosztogatást, az erőszakot és a pusztítást, amely a hercegség többi részét sújtotta.

– Itt is lesz harc – értett egyet Skeat –, de Calais-nál még több. Talán mégis csak inkább oda kellene mennünk.

Thomas nem válaszolt. Attól tartott, Skeat többé már nem lenne alkalmas a fegyveresek és az íjások vezetésére. Öreg barátja egyre inkább hajlamos lett a feledékenységre, olykor minden átmenet nélkül átadta magát a révedezésnek és a búskomorságnak, és ezek a rohamok csak még szörnyűbbnek tűntek, ha előttük Skeat újra régi önmagának tűnt – noha már sosem lehetett az *igazi* Will Skeat, aki ésszel háborúzott, habozás nélkül döntött, és ádázul küzdött. Egyre többször ismételte magát, összezavarodott, és sokszor egyáltalán nem értette, amit látott: miként ezúttal is, ahogyan látta a *Pentecost* felé közeledő őrhajót, amelynek zászlórúdján Anglia vörös keresztes lobogója repkedett. Skeat összevont szemöldökkel meredt a kis bárkára. – Ellenséges?

– A mi zászlónk alatt hajózik, Will.

– Csakugyan?

Az evezős orrában sodronyvértet viselő férfi állt, aki átkiáltott a *Pentecostra*. – Kik vagytok?

– Sir William Skeat! – kiáltotta vissza Thomas a nevet, amelyet még manapság is jó szível vettek Bretagne-ban.

Rövid szünet állt be, talán a hitetlenség jeleként. – Sir William Skeat? – harsogta a férfi. – Úgy érted, Will Skeat?

– A király lovaggá ütötte – mutatott rá Thomas.

– Magam is el szoktam feledni – jegyezte meg Skeat.

A bal oldali evezősök hátrafelé eveztek, hogy a kis őrhajó befordulhasson a *Pentecost* mellé. – Mit viztek? – kérdezte most a férfi.

– Semmit! – kiáltott vissza Thomas.

A férfi felnézett a rongyos, megperzselődött, kettőbe hajtott vitorlára. – Gondotok akadt?

– Még Normandiában.

– Egyszer örökre leszámolunk azokkal a gazfickókkal – zsörtölődött a férfi, azután felfelé mutatott a folyón, ahol Tréguier házai szürkére fakították az eget füstölgő kéményeikkel. – Kössetek ki az *Edward* mellett – rendelkezett. – Kikötői illeteket kell fizetni. Hat shillinget.

– Hat shillinget! – harsant fel Villeroy, amikor ezt hallotta. – Hat istenverte shillinget! Azt hiszik ezek, hogy fenékhálóval merem a pénzt a tengerből?

Thomas és Will Skeat így tért vissza Tréguier-be, ahol a katedrális elveszítette a tornyát, amikor az előző nyáron a Blois Károlyt támogató bretonok a csúcsáról számszerijakkal kezdtek lövöldözni az angolokra. Az

angolok megtorlásként lerombolták az egész tornyot, és Londonba szállították annak köveit. A kis kikötővárosban alig maradt valaki, miután Tréguier-t nem védték falak, és Blois Károly emberei előszeretettel fosztották ki a parton sorakozó raktárakat. A kisebb hajók a folyón egészen La Roche-Derrienig feljuthattak, a *Pentecost* azonban túlságosan mélyen merült a vízbe, ezért kényszerűen odahúzódott az angol halászbárka mellé, azután tucatnyi vörös keresztes ujjast viselő fegyveres tülekedett a fedélzetre, hogy elszedje a kikötői illeteket, és felkutassa az esetleg és csempészárut, de még inkább megkapja a tisztas kenőpénzt, amely meggyőzte őket arról, hogy nem érdemes túl nagy buzgalommal kutakodni, ám az angolok ezúttal sem csempészárura, sem kenőpénzre nem letek. Prancsnokuk, egy testes férfi, akinek jókora, nedvedző kelés éktelenkedett a homlokán, megerősítette, hogy még mindig Richard Totesham La Roche-Derrien helyőrségének parancsnoka. – Itt ő parancsol – közölte a potrohos parancsnok –, Sir Thomas Dagworth pedig Brestben.

– Dagworth! – Skeat elégedettnek tűnt. – Rendes fickó, az bizony. Akárcsak Dick Totesham – tette hozzá, azután zavartan ráncolta a homlokát, amint Sir Guillaume kilépett a kabinjából.

– Sir Guillaume – tudatta Thomas suttogva.

– Persze, hogy az – bólogatott Skeat.

Sir Guillaume ledobta a fedélzetre nyeregtáskáit, és a pénzcsergés várakozó, mohó pillantást csalt ki a kövér

angolból. Sir Guillaume állta a férfi tekintetét, miközben félig kivonta a kardját.

– Talán megyünk is – jelentette be a testes parancsnok.

– Talán jobb is – kuncogott Skeat.

Robbie küszködve felemelte a fedélzetre a csomagját, azután átkémlelt az *Edward* bárkára, ahol négy fiatal lány éppen heringet belezett, és feldobálta a kivágott zsigereket a levegőbe, ahol a sirályok azonnal lecsaptak rájuk, mielőtt még a folyóba hulltak volna. A lányok hosszú karókba szúrták a kibelezett halakat, amelyek azután a rakpart végében épített füstölőbe vándoroltak. – Mind olyan hetyke és csinos, mint ezek itt? – kérdezte Robbie.

– Még hetykébbek és csinosabbak – felelte Thomas, aki azon tűnődött, miként láthatja a skót a lányok arcát a fokotok alatt.

– Tetszik nekem ez a Bretagne – vigyorodott el Robbie. Mielőtt távoztak, ki kellett egyenlíteniük az adósságokat. Sir Guillaume kifizette Villeroyt, és elegendő pénzt hagyott neki egy új vitorlára. – Talán jobban teszi – tanácsolta az óriásnak –, ha egy időre elkerüli Caent.

– Lemegyünk Gascogne-ba – felelte Villeroy. – Gascogne-ban mindig találni szállítanivalót. Lehet, hogy lehajózunk egészen Portugáliáig?

– Talán – vetette közbe Mordehai félénken – én is magukkal tarthatnék?

– Maga? – fordult Villeroy a doktor felé. – De hiszen utálja a nyavalyás hajókat.

– Délnek kell mennem – sóhajtott fel Mordehai –, először is Montpellier-be. Minél délebben járunk, annál

barátságosabbak az emberek. Inkább gyötrődöm egy hónapot a tengeren és a hidegben, mintsem találkozom Károly herceg embereivel.

– A viteldíj Gascogne-ig – vetett oda Sir Guillaume egy aranyérmét Villeroy-nak –, egy barátom számára.

Villeroy Yvette-re sandított, aki megvonta a vállát, és ezzel el is döntötte a kérdést. – Isten hozta a fedélzeten, doktor!

Így valamennyien búcsút intettek Mordehai-nak, azután Thomas és Robbie, Will Skeat és Sir Guillaume, valamint a két fegyveres partra szállt. Egy hajó felment a folyón La Roche-Derrienig, de csak a nap későbbi részében, ezért a két fegyverest hátrahagyták a csomagokkal, és Thomas végigvezette a többieket a folyó nyugati partján kígyózó szűkös csapáson. Vértet viseltek, és kardot hordoztak, minthogy az itteni parasztok nemigen kedvelték az angolokat, de nem találkoztak mással, csak tucatnyi béressel, akik vasvilláikkal a trágyát rakodták le két nagy szekérről. A férfiak megálltak, hogy végignézzék az elhaladó fegyvereseket, de nem szóltak. – És holnap ilyenkor – jegyezte meg Thomas –, már Blois Károly is tudni fogja, hogy megérkeztünk.

– Teli is pisálja majd a csizmaszárát – vigyorgott Skeat. Esni kezdett, amint elérték a hidat, amely elvezetett La Roche-Derrienbe. Thomas a várossal szemközi parton megállt az őrtorony boltozata alatt, és felfelé mutatott a folyón a düledező rakpart felé, ahonnan ő és Skeat többi ijásza belopakodott La Roche-Derrienbe azon az éjszakán, amikor a város az angolok kezére került. – Emlékszik még arra a helyre, Will? – kérdezte.

– Még szép, hogy emlékszem – bólogatott Skeat, noha határozatlannak tűnt, és Thomas nem is feszegette tovább a kérdést.

Átkeltek a kőből rakott hídon, majd végigsiettek az utcán a kocsmá mellett álló házig, amelyben Richard Totesham mindig is lakott, aki épp akkor ereszkedett le a nyeregből, amikor odaértek. Megfordult és gúnyos pillantással végigmérte a jövevényeket, azután már felismerte Will Skeatet, és úgy meredt öreg barátjára, mintha csak kísértetet látna. Skeat üres tekintettel meredt vissza rá, és ezzel tovább fokozta Totesham zavarát. – Will? – kérdezte a helyőrség parancsnoka. – Will? Te vagy az?

A döbönt felismerés és a határtalan öröm egyszeriben élettélivé varázsolta Skeat arcát. – Dick Totesham! Hogy épp itt kell találkoznunk!

Totesham ugyan nem értette, miért találja Skeat meglepőnek, hogy az általa vezetett helyőrségben találkozzanak, ám azután már látta az ürességet öreg barátja szemében, és összeráncolta a homlokát. – Jól vagy, Will?

– Kaptam egy nagyot a kobakomra – felelte Skeat –, de a doktor valahogy újrafoltozta. Tudod, a dolgok néha csak úgy elmosódnak, ez minden.

A két férfi megrázta egymás kezét. Mindketten nincstelennek születtek, és katonának álltak, azután idővel kiharcolták gazdáik bizalmát, majd annyi nyereségre tettek szert foglyaik váltságdíjából és a kifosztott birtokokból, hogy saját fegyveres csapatot toborozhattak, amelyet azután a király vagy egy vagyonosabb nemesember

rendelkezésére bocsátottak, és csak még gazdagabbá váltak, amint egyre újabb ellenséges földeket dúltak fel. Amikor a trubadúrok megénekeltek a csaták történetét, mindig a királyt kiáltották a harcok hőségévé, a hercegek, earlok, bárók és lovagok tetteiről regéltek, pedig a küzdelem oroszlánrésze mindig is az olyanokra maradt, mint Skeat és Totesham.

Totesham kedélyesen megpaskolta Skeat vállát. – Mondd, hogy az embereidet is elhoztad, Will!

– Isten tudja csak, hol lehetnek! – sóhajtott fel Skeat. – Hónapok óta egyiket se láttam.

– Calais mellett várnak – szúrta közbe Thomas.

– Szentséges Isten! – vetett keresztet Totesham. Zömök, ősz hajú, széles arcú férfi volt, aki tekintélye erejével fogta össze La Roche-Derrien helyőrségét, de ő is tudta, milyen kevesen vannak. Túlságosan is kevesen. – Százharminckét embernek parancsolok – mondta Skeatnek –, és ezek fele beteg. Azután ott van még ötven-hatvan zsoldos, akik vagy maradnak, vagy sem, miután Blois Károly megérkezik. A városiak zöme természetesen a mi oldalunkon harcol majd.

– A mi oldalunkon? – Thomas értetlenül állt a kijelentés előtt. Amikor előző évben az angolok elfoglalták a várost, a helybeliek elkeseredetten küzdöttek a falak védelmében, amikor pedig La Roche-Derrien elesett, a legszörnyűbb erőszak és fosztogatás vette kezdetét – hogyan is támogathatnák ugyanezek az emberek a helyőrséget?

– Szabadon kereskednek – magyarázta Totesham –, és még sosem voltak ilyen gazdagok! Hajók indulnak Gascogne-ba, Portugáliába, Flandriába és Anqliába. Jól

élnék, na. Ezért nem akarják, hogy elmenjünk, vagyis igen, harcolni fognak az oldalunkon, de bármily sokat is tehetnek értünk, mégsem érnek fel a képzett katonákkal.

A többi bretagne-i angol csapat messze nyugaton állomásozott, így amikor Blois Károly megérkezett, Toteshamnek két-három héten keresztül kellett tartania a várost, mielőtt egyáltalán reménykedni kezdhetett a felmentő seregben, és ez a feladat még a helybeliek segítségével együtt is meghaladta az erejét. Ezért küldött levelet Calais-ba a királynak, és esdve könyörgött, hogy küldjön még több embert La Roche-Derrienbe. – Nincs a közelünkben senki – jegyezte le az írnok Totesham szavait –, és ellenségeink egyre inkább fenyegetnek. – Amikor meglátta barátját, Totesham azt hitte, Skeat embereit vezényelték ide a kérvényre válaszul, és most alig tudta leplezni csalódottságát. – Te magad is írni fogsz a királynak? – kérdezte Willtől.

– Tom ír majd a nevemben.

– Akkor kérd meg, hogy küldje ide az embereidet – erősködött Totesham. – Három-négyszáz íjászra lenne szükségem, de ötven vagy hatvan is sokat segítene.

– Tommy Dagworth nem küldhet senkit? – kérdezte Skeat.

– Őt éppúgy fenyegetik, mint engem. Túl nagy területet kell megtartani, túl kevés az ember, és a király hallani sem akar arról hogy akár egy négyzetméternyi földet is átengedjünk Blois Károlynak.

– Akkor miért nem küld erősítést? – tudakolta Sir Guillaume.

– Mert nincs nélkülözhető embere – zárta le a vitát

Totesham –, ezért nincs is értelme kérnünk.

Totesham bekísérte őket a házba, ahol pattogott a tűz az öblös kandallóban, a szolgák pedig forralt borral teli korsókat, kenyérral és hideg disznósülttel megrakott tálakat hoztak. A tűz mellett egy kisgyermek gögicsélt bölcsőjében, és Totesham egészen belepirult, amikor megvallotta, hogy a kicsi az övé. – Nemrég házasodtam – mondta Skeatnek, azután ráripakodott egy cselédre, hogy vigye el a csecsemőt, mielőtt még bömbölni kezdene. Összerezzen, amikor Skeat levette a kalapját, hogy felfedje sebhelyes, rózsaszín hegszövetekkel borított koponyáját, azután hallani akarta Will történetét, s miután annak vége lett, meleg hangon mondott köszönetet Sir Guillaume-nak a segítségért, amelyet a francia nyújtott öreg barátjának. Thomas és Robbie már hűvösebb fogadtatásban részesült; utóbbi skót származása miatt, előbbi pedig azért, mert Totesham most is élénken emlékezett Thomasra az előző nyárról. – Épp elég galibát okoztál – közölte kéretlenül –, te és Armorica grófnéja.

– Ő is itt van? – kérdezte Thomas reménykedve.

– Ajé, visszatért – felelte óvatosan Totesham.

– Akkor megkereshetjük a házában, Will – fordult Thomas Skeathoz.

– Már nem – rázta meg a fejét Totesham. – Elveszítette a házát. Eladták, hogy abból fizessék ki az adósságait, és azóta is emiatt nyafog, pedig tisztességes áron kelt el. Az ügyvéd, aki megvette, még részesedést is fizetett nekünk, csak hogy békén hagyjuk, és nekem nincs is kedvem abajgatni, úgyhogy ti ketten keressetek csak szállást a Két

Rókában. Azután majd megvacsorázunk. – A meghívás egyértelműen Will Skeatnek és Sir Guillaume-nak szólt, hangsúlyosan nem Thomasnak vagy Robbie-nak.

Thomas nem is bánta. Ő és Robbie talált egy alkalmas szobát a Két Rókának nevezett fogadóban, majd azután, hogy Robbie először ízelt meg a jó breton sört, Thomas elment a Szent Renan-templomba, amely La Roche-Derrien legkisebb templomának számított, ám egyben a leggazdagabbnak is, amióta Jeanette apja felékesítette. Ő építette fel a harangtornyot, és fizetett a falakra festett pompás képekért, bár amikor Thomas elérte a Szent Renant, már túlságosan is besötétedett ahhoz, hogy látni lehessen a Megváltót, amint a Genezáret-tavon sétál, vagy az elkárhozott lelkeket, amint alábuknak a pokol tüzes bugyraiba. A templomot egyedül az oltárra állított gyertyák pislákoló fénye világította be, amelyek alatt ezüst ereklyetartóban őrizték Szent Renan nyelvét, ám Thomas egy másik, oltár alá rejtett kincsről is tudott, amely közel olyan ritkaságnak számított, mint a szent örökre elnémult nyelve, és ő épp ehhez akart fordulni. Thomas tudott a könyvről, Jeanette apjának ajándékáról, és annak idején döbbenetesen talált rá; nemcsak mivel a könyv túlélte a város elestét – habár a fosztogató katonák aligha fordítottak figyelmet a könyvekre –, de mert nem sok könyvet lehetett találni a breton kisvárosok templomaiban. A könyvek ritkaságszámba mentek, amiként a Szent Renan kincse is: egy Biblia. Az Újszövetség tekintélyes része hiányzott, kétségkívül a katonák tépkedték ki a lapokat, hogy magukkal vigyék azokat a latrinára, viszont épségben

megmaradt az Ószövetség szövege teljes egészében. Thomas utat tört magának a talpig feketébe öltözött matrónák között, akik ott térdepeltek és fohászkodtak a főhajóban, és az oltár alatt megtalálta a régi kötetet, majd miután lefújta róla a port és a pókhálókat, letette a gyertyák alá. Az egyik vénasszony rászisszent az istentelen cselekedet láttán, de Thomas ügyet sem vetett rá.

Forgatni kezdte a merev lapokat, és helyenként megállt, hogy megcsodáljon egy-egy festett iniciálét. Akadt egy Biblia a dorchesteri Szent Péterben, sőt apja birtokában is, Oxfordban pedig tucatnyi másik példányt is látott, ám azóta egyet sem, és amint az oldalakat pergette, önkéntelenül is azon tűnődött mennyi időbe telhetett lemásolni egy ilyen vaskos kötetet. Az asszonyok közül egyre többen tiltakoztak az oltár kisajátítása ellen, ezért, csak hogy megbékítse őket, Thomas néhány lépésnyit arrébb húzódott, és keresztbe tett lábbal leült, ölében a súlyos könyvvel. Ily módon túlságosan messzire került a gyertyáktól, és csak komoly nehézségek árán tudta kibetűzni a szöveget, amelyben csak úgy hemzsegtek az elírások. A szép kezdőbetűk azt jelezték, hogy hozzáértő kéz festette őket, ám a többi írás olvashatatlan macskakaparásnak tűnt, és Thomas dolgát az is nehezítette, hogy nem tudta, hol üsse fel a hatalmas művet. Az Ószövetség végén kezdte a kutatást, de nem találta, amit keresett, ezért visszafelé lapozott, és a jókora lapok ropogva tiltakoztak a háborgatás ellen. Tudta, hogy amit keres, azt nem a zsoltárok között találja, ezért gyorsan átlapozta azokat az oldalakat, azután újra lelassított,

próbálta kivenni a szavakat a görcsös írásjelek között, azután a nevek hirtelen élesen elváltak a többi szövegtől. „*Neemias Athersath afilius Achetai*”. „Nehémiás, a Helytartó, Hakália fia.” Elolvasta az egész passzust, de nem találta, amit keresett, ezért még hátrébb lapozott, egyik merev lapot a másik után fordította át, miközben tudta, hogy közel jár, és akkor, végre, ott volt előtte.

„*Ego enim eram pincerna regis.*” Meredten nézte a szavakat, azután fennhangon is kimondta őket. – „*Ego enim eram pincerna regis.*”

– „Én ugyanis a király pohárnoka voltam.”

Mordehai úgy gondolta, Ralph atya könyve egyszerű fohász Istenhez, hogy váltsa valóra a Grált, ám Thomas nem értett vele egyet. Az apja soha nem akart pohárnok lenni. Nem, a könyve afféle gyónás, az igazság elkendőzése. Az apja nyomokat hagyott hátra, hogy követhesse őket, hogy eljusson Hakáliától a Satrapáig, és rájöjjön, hogy a helytartó egyben pohárnok is volt: *ego enim eram pincerna regis*. „Voltam”, emelte ki a szót Thomas. Ez azt jelenti, hogy apja elveszítette a Grált? Nem, valószínűbb, hogy előre tudta, fia már csak a halála után fogja kézbe venni a könyvét. Thomas egyet tudott csak biztosan: a szavai megerősítették, hogy a Grál csakugyan létezik, és apja, ha vonakodva is, de vállalta az őrzését. A király pohárnoka voltam; fogadd e kelyhet; a kelyhem megrészegít. A kehely létezik, és Thomas érezte, ahogyan a borzongás végigszalad a gerincén. Az oltáron álló gyertyákra meredt, és tekintete elfelhősödött a könnyektől. Eleanornak igaza

volt. A Grál létezik, és csak arra vár, hogy felleljük, hogy jobbra tegye a világot, hogy elhozza Istent az embereknek és az embereket Istennek, és végre béke legyen a földön. Létezik. Az egyetlen és szent Grál.

– Édesapám – szólalt meg egy nő –, ő adta ezt a könyvet a templomnak.

– Tudom – bólintott Thomas, azután becsukta a könyvet, odafordult Jeanette-hez, és már-már félt ránézni is, hátha kevésbé gyönyörűnek látja majd, mint ahogyan az emlékeiben élt, vagy talán attól rettegett, hogy a látványa feléleszti a gyűlöletét, amiért a lány gondolkodás nélkül elhagyta, ám ehelyett újabb könnyek szöktek a szemébe, amint meglátta az arcot. – *Merk* – suttogta lágyan a becenevét. Feketerigó.

– Thomas – felelte a lány színtelen hangon, azután fejével az egyik feketébe öltözött és lefátyolozott vénasszony felé intett. – Madame Verlon – magyarázta Jeanette –, aki retteg az életéért, szól, hogy egy angol katona el akarja lopni a Bibliát.

– Azért jöttél hát, hogy megküzdj a katonával? – kérdezte Thomas. Egy gyertya lecseppent a jobbán, lángja éppoly fűgén lobbant, akár egy kismadár szíve ver.

Jeanette vállat vont. – Az itteni pap gyáva féreg, sosem merne ellenállni egy angol íjásznak. Mi mást tehettem volna?

– Madame Verlon most már nyugodtan alhat. – Thomas óvatosan visszatette a könyvet az oltár alá.

– Azt is mondta – reszketett meg árnyalatnyit Jeanette hangja –, hogy a férfi, aki el akarja lopni a Bibliát, hosszú,

fekete íjat hordoz. – Ezért is történt, sugallta a lány, hogy ő maga jött ide ahelyett, hogy segítségért küldetett volna. Jeanette tehát gyanította, hogy az angol íjász csakis Thomas lehet.

– Legalább nem jöttél messziről – intett Thomas az oldalsó ajtóra, amely Jeanette régi házának udvarára nyílt. Úgy tett mintha nem tudna arról, hogy a lány elveszítette a házát.

Jeanette felvetette a fejét. – Nem ott lakom – közölte kurtán –, legalábbis egyelőre.

Tucatnyi öregasszony hallgatózott körülöttük, és most valamennyien nyugtalanul húzódtak vissza, amint Thomas feléjük lépett. – Akkor talán megengedi, madame – fordult Jeanette-hez –, hogy hazakísérjem?

A lány azonnal rábólintott, szeme fényesnek és hatalmasnak tűnt a gyertyafényben. Mennyivel vékonyabb, gondolta Thomas, vagy talán csak a templomi sötétben tűnik ennyire beesettnék az arca? Jeanette főköttővel takarta el a haját, testét jókora fekete köpenybe burkolta, amely végigsöpört a főhajó kövein, amint követte Thomast a nyugati kapuhoz. – Emlékszel még Belasra? – kérdezte.

– Ismerős a név – felelte Thomas. – Nem valami ügyvéd?

– Ügyvéd bizony – csattant fel Jeanette –, amellet egy alávaló féreg, egy rothadó húscsapat. Hogy is mondjátok ti angolok? Álnok varangy. Ő egy álnok varangy. Mire hazatértem, eladta a házamat, és azt állította, hogy abból egyenlítette ki az adósságaimat. Amikor ő maga vásárolta fel az adósságaimat! Azt ígérte, hogy továbbviszi az üzletet, kivárta, amíg elmegyek, azután elrabolta a házam. És most, hogy visszatértem, nem engedi megfizetni, amivel

tartoztam. Azt mondja, a követelést már kiegyenlítették. Azt mondtam, hajlandó vagyok többet is adni a házért, mint amennyit ő kifizetett, de csak nevetett rajtam.

Thomas kinyitotta előtte az ajtót. Eső szitált az utcákra. – Nem lesz szükséged arra a házra – mondta a lánynak –, ha Blois Károly is visszatér. Jobban teszed, ha addigra eltűnsz.

– Még mindig meg akarod mondani nekem, hogy mit tegyek, Thomas? – kérdezte a lány, azután, mintha csak lágyítani akarná szavai nyersességét, megragadta Thomas karját. Vagy talán csak azért markolta meg a könyökét, nehogy elcsússzon az esőtől síkos kövezeten. – Úgy vélem, itt fogok maradni.

– Ha akkor nem menekülsz el – emlékeztette Thomas –, Károly habozás nélkül hozzáadott volna valamelyik emberéhez. Ha most itt talál, ugyanez vár rád. Vagy még rosszabb.

– Elragadta tőlem a gyermekem, és meggyalázott. Ugyan mit tehet még velem? Nem – szorongatta meg Thomas karját –, megmaradok az én kis házamban a déli kapunál, és amikor belovagol a városba, beleeresztek a hasába egy nyilat.

– Meglepő, hogy még nem tetted ugyanezt Belasszal is.

– Gondolod, hogy felköttem magam egy nyavalyás ügyvéd miatt? – nevetett fel keserűen Jeanette. – Nem. Én Blois Károlyra tartalékolom a halálomat, hogy egész Bretagne és Franciaország tudja, egy asszony végzett vele.

– Hacsak vissza nem adja a gyermeked?

– Nem fogja! – fakadt ki a lány. – Nem válaszolt egyetlen

kérelemre se. – Ez csak azt jelentheti, gondolta Thomas, hogy Wales hercege, sőt talán maga a király is írt Blois Károlynak, ám ők sem mentek semmire, és miért is mentek volna? Anglia Károly legádázabb ellensége. – Mindez a birtokról szól, Thomas – sóhajtott fáradtan a lány –, a birtokról és a pénzről. – Arra utalt, hogy alig háromesztendős korára gyermeke megörökölte Bretagne nyugati részének egy tekintélyes földdarabját, amely jelenleg angol megszállás alatt állt. Ha a gyermek hűbéresköt tesz János hercegnek, akit Angliai Edward ki akart nevezni a meghódított tartomány urának, azzal igencsak meggyengíti Blois Károly igényét e birtokokra, ezért Károly elragadta a gyermeket, és maga mellett tartotta, amíg fel nem nőtt annyira, hogy hűséget esküdhessen neki.

– Hol van Károly? – kérdezte Thomas, aki a sors gúnyos fíntorának tartotta, hogy Jeanette a gyermek nagybátyja után keresztelte el fiát, abban a reményben, hogy ezáltal megnyerheti a herceg kegyeit.

– A roncelets-i toronyban – felelte Jeanette –, Rennes-től délre. Roncelets urának gondjaira bízták. – Thomas felé fordult. – Már közel egy éve nem láthattam!

– A roncelets-i torony – ráncolta a homlokát Thomas – valamiféle erőd?

– Még sosem voltam ott. Egy torony, úgy gondolom. Egy erőd, igen.

– Biztos vagy benne, hogy ott tartják?

– Nem vagyok biztos semmiben – sóhajtott Jeanette fáradtan –, de kaptam egy levelet, amely szerint ott őrzik,

és nincs okom kételkedni ebben.

– Ki írta azt a levelet?

– Nem tudom. Nem írta alá. – A lány csendben tett meg néhány lépést, meleg kezével Thomas karját szorította. – Belas lehetett – mondta egy idő után. – Nem vagyok benne biztos, de ki más lett volna? Élvezi, hogy kínozhat és gyötörhet. Nem elég neki a házam, s hogy Blois Károly elrabolta a gyermekem, Belas azt szeretné, ha még többet szenvednék. Vagy talán azt, hogy utazzam a roncelts-i toronyhoz, és így Blois Károly kezére adjam magam. Biztos vagyok benne, hogy Belas volt az. Teljes szívéből gyűlöl.

– Miért?

– Mégis, mit gondolsz? – csattant fel a lány. – Van valamim, amire vágyik, amire minden férfi vágyik, és én soha nem fogom nekiadni.

Végigsétáltak a sötét utcákon. Énekhangok szüremlettek ki a fogadókból, valahol egy asszony kiáltozott a férje után. Egy kutya vonított, amíg el nem csendesítették. Esőcseppek hulltak a zsúpszalmára, lecsepegtek az ereszekről, és még síkosabbá tették a latyakos utcákat. Vöröslően izzó fény bukkant fel előttük, amely egyre erősödött, amíg Thomas meg nem látta a déli kapu őreit melegítő tűzserpenyőket, és visszaemlékezett arra az éjszakára, amikor Jake-vel és Sammel kinyitották a kaput, hogy beeresszék az angol sereget. – Egyszer azt ígértem neked – szólalt meg idővel –, hogy visszaszerzem neked Károlyt.

– Te és én, Thomas – csóválta a fejét Jeanette –, túl sok ígéretet tettünk.

– Akkor nem ártana, ha elkezdenénk betartani őket – mondta Thomas. – De ahhoz, hogy Roncelets-ba érjek, lovakra lesz szükségem.

– Megengedhetem magamnak, hogy lovakat vegyek. – Jeanette megtorpant egy sötét kapualjnál. – Itt lakom – tette hozzá, azután végigmérte Thomast. Széles termetű férfit látott maga előtt, bár magasságban ő is csak alig maradt el mögötte. – Roncelets grófja nagynevű harcos. Nincs értelme meghalnod azért, hogy betarts egy ígéretet, amelyet meg sem kellett volna tenned.

– Mindazonáltal megtettem – húzta ki magát Thomas. A lány bólintott. – Ez igaz.

Újabb hosszú szünet állt be. Thomas hallotta az őrszemek lépteit a falakon. – Én... – kezdte volna.

– Ne – szakította félbe a lány.

– Én nem...

– Máskor. Előbb még hozzá kell szoknom, hogy újra a közelemben vagy. Belefáradtam a férfiakba, Thomas. Picardia óta... – Elhallgatott, és Thomas már azt hitte, nem is fogja befejezni a mondatot, ám ekkor a lány megvonta a vállát. – Picardia óta úgy élek, akár egy zárdaszűz.

Thomas megcsókolta a homlokát. – Szeretlek – suttogta, s bár komolyan gondolta, önmagát is megdöbbenetette azzal, hogy ezt fennhangon is kimondta.

A lány egy hosszú pillanatig nem felelt. A lángok rőt fénye ott táncolt a szemében. – Mi történt azzal a lánnyal? – kérdezte végül. – Azzal a kis sápadt virágszállal, aki annyira féltett?

– Én nem féltettem eléggé – felelte Thomas. – Meghalt.

– A férfiak olyan hitványak. – Jeanette elfordult, és meghúzta a zsinórt, amelyik felhúzta a kapu reteszt. Megtorpant egy pillanatra. – Azért örülök, hogy itt vagy – tette hozzá anélkül, hogy visszafordult volna, azután a kapu bezárult, a retesz a helyére hullt, és a lány eltűnt.

Sir Geoffrey Carr már kezdte azt hinni, hogy hiába fáradt el ide, Bretagne-ba. Hosszú ideig nyomát se találta Hooktoni Thomasnak, amikor pedig az íjász végre megérkezett, a legkisebb erőfeszítést sem tette a kincs fellelésére. A dolog egyre rejtélyesebb lett, és mindeközben Sir Geoffrey adósságai csak tovább gyarapodtak, ám ekkor Madárijesztő végül csak rájött, miben mesterkedik Hooktoni Thomas, és ebben a tudatban indult most el Maître Belas házához.

Eső ömlött La Roche-Derrienre. Nem sok ilyen nyirkos télre emlékezett. A megerősített falak mögött húzódó vízvezető úgy feltelt, mintha sáncárok lenne, míg a Jaudy folyó árterülete egybefüggő tóvá változott. A város utcái valósággal úsztak a latyakban; a férfiak csizmáira vastagon tapadt a ragacsos sár, és a piacra tartó asszonyok fura farácsokat hordtak a lábukon, amelyek veszedelmesen csúszkáltak a meredekebb utcákon, de a nyúlós latyak így is összepiszkította a ruháik és köpenyeik szegélyét. Az efféle eső egyedül abból a szempontból kedvezett, hogy védelmet nyújtott a tűz ellen, és az angolokat megnyugtatta a tény, hogy ez alaposan megnehezíti a város ostromát. Az ostromgépeknek, lehetnek azok katapultok, trébuchet-k vagy ágyúk, szilárd alapra van szükségük, nem erre az

ingoványra, és térdig érő sárban a fegyveresek se rohamozhatnak. Richard Totesham állítólag szüntelenül imádkozott az újabb esőkért, és hálát rebegett minden hajnalért, amely ködösen és nyirkosan köszöntött rájuk.

– Esős telünk van, Sir Geoffrey – köszöntötte Belas Madárijesztőt, azután lopva végigmérte látogatóját. Nyers és visszataszító arc, gondolta, s bár Sir Geoffrey jó minőségű ruhadarabokat viselt, az ügyvédnek az is feltűnt, hogy azokat egy testesebb emberre szabták, ami azt jelezte, az angol nemrégiben sokat veszített a testsúlyából, vagy ami még valószínűbb, az öltözetet a csatatéren rángatta le egyik áldozatáról. A férfi derekán összetekert ostor függött, ami különös harci eszköznek tűnt, de hát az ügyvéd soha nem is tett úgy, mint aki érti a katonákat. – Igencsak esős telünk – ment tovább Belas, miközben egy karosszék felé intett.

– Átkozott egy tél – harsant fel Sir Geoffrey, csak hogy leplezze nyugtalanságát –, folyton csak eső, köd és fagy. – Azért nyugtalankodott, mert nem tudhatta biztosan, hogy a szikár és körmönfont ügyvéd csakugyan olyan nagy kegyben áll-e Blois Károlynál, mint azt a fogadós sejtette, s mert Koldust és Dickont odalent kellett hagynia az udvaron, nélkülük pedig védtelennek érezte magát, különösen az ügyvéd tagbaszakadt testőrének jelenlétében, aki óriási bőrmellényt viselt, és hosszú kardot kötött az oldalára.

– Pierre az én védelmem – tudatta B elás, aki felfigyelt rá, hogy Sir Geoffrey idegesen tekinget az óriás felé. – Ő védelmez az ellenségektől, akik sajnos minden tisztességes ügyvédnek kijárnak. Kérem, Sir Geoffrey,

helyezze magát kényelembe. – Újra a szék felé intett. A kandallóban kis tűz lángolt, a füst beleveszett az újonnan rakott kémény kürtőjébe. Az ügyvéd mohó arcával leginkább egy menyétre emlékeztetett; a bőre sápadt volt, akár egy siklókígyó hasa. Fekete inget viselt, hozzá fekete prémmel szegélyezett fekete köntöst és lehajtható fülvédővel ellátott fekete kalpagot, bár most felhajtotta az egyik fülvédőt, hogy hallhassa Madárijesztő hangját. – *Parlez-vous français?* – kérdezte.

– Nem.

– *Brezoneg a ouzit?* – próbálkozott tovább az ügyvéd, majd amikor látta az értetlen kifejezést Madárijesztő arcán, megvonta a vállát. – Nem beszél bretonul?

– Megmondtam, nem? Nem beszélek franciául.

– A francia és a breton nem ugyanaz a nyelv, Sir Geoffrey.

– Egyik se nyavalyás angol, az biztos! – csattant fel Sir Geoffrey.

– Csakugyan nem. Sajna, én magam nem beszélek túl jól angolul, de gyorsan tanulok. Végtére is ez lenne újdonsült uraink nyelve.

– Uraik? – vont a szemöldökét Madárijesztő. – Vagy inkább ellenségeik?

Belas vállat vont. – Én olyasféle ember vagyok, aki... hogy is mondjam csak... az üzletből él. Úgy vélem, egy üzletembernek óhatatlanul is akadnak ellenségei. – Újra megvonta a vállát, mintha semmi jelentősége sem lenne a szavainak, azután kényelmesen hátradőlt a székben. – De hát ön is üzleti ügyben jött, nem igaz, Sir Geoffrey? Egy átruházandó birtok? Egy megkötendő szerződés?

– Jeanette Chenier, Armorica grófnéja – közölte Sir Geoffrey kéretlen egyszerűséggel.

Belas őszintén meglepődött, bár ennek nem adta jelét, csak hegyezni kezdte a fülét. Jól tudta, hogy Jeanette bosszúra szomjazik, és gondos figyelemmel követte minden ténykedését, most mégis közömbösséget színlelt.

– Ismerem a nevezett hölgyet – bólintott.

– Ő is magát. És egyáltalán nem kedveli, *Monsieur* Belas.

– Sir Geoffrey sziszegve ejtette a nevet, mintha kirívóan bántó sértés lenne. – Egy cseppet sem kedveli. A lehető legszívesebben venné, ha valaki kifilézné, és nyáron sütögetné a kiaszott seggét.

Belas forgatni kezdte az asztalon sorakozó papíriveket, mintha csak unalmasnak találná látogatóját. – Mint mondtam, Sir Geoffrey, egy ügyvédnek óhatatlanul vannak ellenségei. Nincs miért aggódnom. A törvény az én oldalamon áll.

– Szarok a törvényre, Belas – közölte nyersen Sir Geoffrey.

Savókék szemével az ügyvédet kémlelte, aki úgy tett, mintha teljesen lefoglalná őt a tollszárak hegyezése. – Tegyük fel, hogy a hölgy vissza akarja kapni a gyermekét?

– ment tovább Madárijesztő. – Tegyük fel, hogy a hölgy el

akarja vinni a fiát Angliai Edwardhoz, és a fiú hűbéresküt tesz János hercegnek? Akkor a törvény se tartaná vissza őket attól, hogy nyársra húzzák a maga seggét, nem igaz? Egy-két vágás, és már foroghatna is a tűzön, ügyvéd úr.

– Egy ilyen eshetőségnek – közölte Belas – aligha lenne káros következménye rám nézve.

– Máris megtanult angolul, he? – gúnvolódott Sir Geoffrey.

– Nem teszek úgy, mintha ismerném a törvényt, monsieur, de annál inkább ismerem az embereket. Ha a grófné visszaszerzi a gyermekét, egyenesen Calais-ba megy, és felkeresi a királyt.

– És? – színlelt teljes érdektelenséget Belas.

– Három hónap – tartotta fel Sir Geoffrey három ujját –, de talán négy is kell, mire Blois Károly visszatér ide. Az a nő négy hét alatt Calais-ban lehet, nyolc héten belül pedig már vissza is tér a király rendelkezésével a tarsolyában, ami igencsak értékesé teszi őt. A fia azzá lesz, amivé a király akarja, a király pedig esetébe magad mindent, amit a nő akar, és a nő a maga seggét akarja. A kis gyöngy fehér fogaival fogja marcangolni a maga húsát, utána még elevenen meg is nyúzza, és a törvény a füle botját se fogja mozdítani. Egy király mindig erősebb, mint a törvény.

Belás eddig úgy tett, mint aki egy pergament olvas, most azonban elengedte a tekercset, amely hangos csattanással sodródott össze. Meredten nézett Madárijesztőre, azután megvonta a vállát. – Kérdem, Sir Geoffrey, hogy amit itt elmondott, az valóban meg fog történni. Végtére is a grófné fia nincs itt.

– De tegyük fel, monsieur, csak tegyük fel, hogy néhány fegyveres kész berontani Roncelets-ba, és elragadni a ki-szarost?

Belas megdermedt. Maga is hallotta a szóbeszédet, hogy terveznek ilyen rajtaütést, de mindeddig kételkedett az igazságtartalmában, hiszen efféle pletykák időről időre szárnyra kaptak, mégsem történt soha semmi. Sir Geoffrey

hangja most mégis azt sugallta, hogy ezúttal másról van szó. – Néhány fegyveres – visszhangozta Belas színtelen hangon.

– Néhány fegyveres – erősítette meg Madárijesztő –, aki ellovagol Roncelets-ba, kivárja a reggelt, amikor a kis aranyost megpipiltetik, azután elragadják a herceget, visszahozzák ide, és feldugják a maga seggébe azt a nyársat.

Belas szétterítette a papírost, és újra belemerült a tetetett olvasásba. – Aligha meglepő, Sir Geoffrey – sóhajtott fel fáradtan –, hogy Madame Chenier a fia visszahozatalában mesterkedik. Mi egyebet várhatnánk tőle? De miért kellene, hogy ez aggasszon? Mi bajom lehet nekem ebből? – Megmártotta a frissen kihegyezett író tollat a tintában. – És honnan tudhatna ön egy ilyen tervezett rajtaütésről?

– Én mindig tudom, kit és miről kell kérdezni – felelte Madárijesztő.

Igazság szerint Madárijesztő azt a szóbeszédet hallotta, hogy Thomas Rostrenen ellen tervez rajtaütést, mások viszont megesküdtek rá: Rostrenent oly sokszor feldúlták már, hogy ott még egy veréb is éhen halna. Akkor hát, tűnődött el Madárijesztő, mégis minden mesterkedik Thomas? Sir Geoffrey biztosan tudta, hogy Thomas a kincset keresi, ugyanazt a kincset, amelyet Durhamben is, de miért tenné ezt Rostrenenben? Mi lehet ott? Sir Geoffrey megszólította Richard Totesham egyik helyettesét a kocsmában, fizetett neki egy jókora adag álé, majd Rostrenenről kérdezte, mire a férfi felnevetett, és megcsóválta a fejét. – Nem kellene felülnie minden

számárságnak – korholta Sir Geoffrey.

– Szamárságnak?

– Nem Rostrenenbe mennek. Roncelets lesz az. Ami azt illeti, semmit se tudunk biztosan – folytatta bizalmas hangon a férfi –, de Armorica grófnéja is benne van ebben az egészben, egészen a csinos kis nyakáig, úgyhogy csakis Roncelets-ről lehet szó. És ha nem bánja, adok egy jó tanácsot, Sir Geoffrey. Maradjon ki ebből. Nem hiába nevezik Roncelets-t darázs-fészeknek.

Sir Geoffrey, aki egyre jobban összezavarodott, újabb kérdéseket tett fel, és lassan kezdte megérteni, hogy a Thomas által keresett *thesaurus* valójában nem arany, ékszer vagy egyéb drágaság, hanem földbirtok: Armorica grófjának breton birtokai, és ha Jeanette kisfia hűbéresküt tesz János hercegnek, azzal Anglia bretagne-i terjeszkedését segíti elő. A maga módján ez is kincsnek számított – talán nem olyan boldogító, mint az arany, ám ettől még nem kevésbé értékes. Hogy ennek a birtoknak mi köze lehetett Durhamhez, azt Madárijesztő még most sem értette; Thomas talán azért utazott oda, hogy megszerezzen valamilyen okiratot? Egy előző herceg adománylevelét esetleg? Valamilyen hasztalan irkafirkát, de ez már különben sem fontos; egyedül az számít, hogy Thomas megpróbálja elrabolni a fiút, aki elősegítheti Anglia királyának törekvéseit. Sir Geoffrey ezután eltűnődött azon, hogyan húzhatna hasznot a gyermekből, és egy ideig még azzal a gondolattal is eljátszott, hogy maga rabolja el és viszi őt Calais-ba, de azután úgy döntött, hogy sokkal biztonságosabb, ha egyszerűen elárulja Thomast. Ezért is

jött most ide, és Belas gyaníthatóan rá is kapott a csalira, még ha el is játszotta, hogy semmi köze a Roncelets elleni rajtaütéshez, Madárijesztő pedig úgy döntött, ideje egyértelmű állásfoglalásra bírni az ügyvédet. Felállt, és magára kerítette átázott köpenyét. – Nem érdekli, monsieur? – kérdezte. – Hát legyen. Jobban tudja, mi áll az érdekében, mint én, bár én pontosan tudom, kik mennek Roncelets-ba, és ki fogja vezetni őket, még szólhatnék is előre, amikor indulnak. – A tolls zár már nem mozgott, a hegyéről aláhulló tintacseppek összemaszatolták a pergament, de Belas még csak észre sem vette, amint Madárijesztő nyers hangját hallgatta. – Természetesen nem bajlódna azzal, hogy értesítsék minderről Mr. Toteshamet, hiszen ő nyilván helytelenítené a dolgot – talán igen, talán nem, ki tudja? –, mindenesetre ők azt fogják mondani, hogy elmennek felégetni néhány birtokot Rostrenen közelében, ami talán el is kélné, de ők nem fogják megtenni, akármit is mondanak vagy hitetnek el Totesham mesterrel. Tudom, hogy Roncelets-ba fognak lovagolni.

– Honnan tudja? – kérdezte Belas csendesen.

– Tudom, és kész! – csattant fel Sir Geoffrey.

Belas letette a tollat. – Üljön vissza – mondta Madárijesztőnek –, és mondja el, mit akar.

– Két dolgot – emelte fel a hangját Sir Geoffrey, miután újra helyet foglalt. – Azért jöttem ebbe az istenverte városba, hogy pénzt szerezzek, de eddig igencsak szegényes a zsákmány, monsieur. – Ami nem is csoda, hiszen az angol csapatok hónapokon át fosztogatták Bretagne-t, így egynapi lovaglásra nem maradt birtok, amit ne égettek

volna fel, míg nagyobb távolságban a portyázók már azt kockáztatták, hogy belefutnak valamelyik ellenséges őrzőparthoz. Az erődítmények falain túl Bretagne csapdákkal, veszélyekkel és romokkal teli rengetegként terült el, és Madárijesztő hamar felismerte, hogy itt nem lesz könnyű vagyont szereznie.

– Vagyis elsősorban pénzt szeretne – jegyezte meg Belas maró gúnnyal. – És másodsorban?

– Menedéket – felelte Sir Geoffrey.

– Menedéket?

– Amikor Blois Károly visszafoglalja ezt a várost – magyarázta Madárijesztő –, azt akarom, hogy az ön házában találjon.

– El nem tudom képzelni, mire lenne ez jó – jegyezte meg Belas szárazon –, de természetesen szívesen látom. Ami pedig a pénzt illeti? – nyalta meg a szája szélét. – Előbb lássuk, mennyire pontos az értesülése.

– És ha az? – kérdezte Madárijesztő.

Belas elgondolkodott egy hosszú pillanatig. – Hetven *écu*?

– vetette fel. – Vagy esetleg nyolcvan?

– Hetven *écu*? – Madárijesztő átszámította az összeget angol fontra, azután kiköpött. – Az alig tíz font! Nem! Száz fontot akarok, még hozzá vert angol érmékben.

Végül megállapodtak hatvan fontban, amelyet Belas akkor fizetett ki, amint meggyőződött arról, hogy Sir Geoffrey igazat mondott, az igazság pedig nem lehetett más, mint hogy Hooktoni Thomas Roncelets-ba vezeti az embereit, és hogy Bálint-ünnep előestéjén indulnak, nem egészen két

hét múlva.

– Miért várnak addig? – akarta tudni Belas.

– Több emberre van szükségük. Csak fél tucatnyian vannak, és még másokat is meg kell győzniük arról, hogy tartsanak velük. Azt mondja nekik, hogy Roncelets-ban aranyat fognak zsákmányolni.

– Ha pénzre van szüksége – vetette fel Belas –, miért nem tart maga is velük?

– Mert inkább vagyok itt, magánál – felelte Sir Geoffrey. Belas hátradőlt a széken, és összefonta hosszú, csontfehér ujjait. – És ez minden, amit akar? – kérdezte az angoltól. – Némi pénz és menedék?

Madárijesztő felállt, és meghajtotta fejét az alacsony helyiség gerendái alatt. – Aki egyszer fizet – felelte –, fizethet máskor is.

– Esetleg – kerülte meg az egyenes választ Belas.

– Én megadom, amit akar – mondta Sir Geoffrey –, maga pedig megfizet érte. – Az ajtóhoz lépett, azután megtorpant, amint Belas utána kiáltott.

– Azt mondta, Hooktoni Thomas? – kérdezte, immár hamisítatlan érdeklődéssel a hangjában.

– Hooktoni Thomas – erősítette meg Madárijesztő.

– Köszönöm! – bólintott Belas, majd lenézett az imént széthajtott tekercsre, és alighanem Thomas nevét látta viszont a pergamenen is, mert elégedetten elmosolyodott.

– Köszönöm! – mondta újra, azután Sir Geoffrey legnagyobb meglepetésére kis erszényt húzott elő az íróasztal melletti szekrényből, és azt Madárijesztő felé lökte. – A hírekért, Sir Geoffrey. És még egyszer köszönöm!

Miután visszatért az udvarra, Sir Geoffrey tíz fontra való angol aranyat talált az erszényben. Tíz font, csak mert megemlítette Thomas nevét? Gyanította, hogy ezek után még többet kell megtudnia Thomas terveiről, de addig is végre pénz csörgött a zsebeiben, tehát az ügyvédnél tett látogatás gyümölcsözőnek bizonyult, ráadásul újabb aranyakkal is kecsegtetett.

Csak az az istenverte eső nem akart elállni.

Thomas meggyőzte Richard Toteshamet arról, hogy a királynak szánt újabb kérelem helyett folyamodjék inkább Northampton earljéhez, aki a Calais-t ostromló angol sereg egyik hadtestét vezette. A levél emlékeztette őlordságát a La Roche-Derriennél elért fényes győzelemre, és rámutatott, hogy ezt a vívmányt lehetetlen lesz megőrizni, ha nem erősítik meg a helyőrséget. A szavak java részét maga Richard Totesham mondta tollba, Will Skeat pedig keresztet tett a neve mellé, és ily módon hitelesítette a levelet, amely joggal hivatkozott arra, hogy Blois Károly új, minden eddiginél nagyobb sereget gyűjt Rennes-ben.

„Totesham mester – írta Thomas –, aki ezúton is jó kívánalmait küldi kegyelmednek, úgy véli, Károly serege máris ezer fegyverest számlál, amellet kétszer annyi számszeríjast és egyéb katonát, míg helyőrségünk alig száz egészséges védőrré számíthat, kegyelmed rokona, Sir Thomas Dagworth pedig, aki innen egyheti járásra állomásozik, maga sem küldhet többet hathétszáz embernél.”

Sir Thomas Dagworth, Bretagne angol parancsnoka,

Northampton earljének nővérét vette feleségül, és Totesham remélni merte, hogy a családi büszkeség önmagában képes lesz elejét venni a bretagne-i vereségnek, ha pedig Northampton elküldte Skeat íjászait – csakis az íjászokat, nem a fegyvereseket – már azzal is megkészszerzte a La Roche-Derrien falait védő íjászcsapatot, és esélyt adott Toteshamnak arra, hogy ellenálljon az ostromnak. Küldjék hát el az íjászokat, esdekelt a levél, az íjaikkal és nyílvevesszőikkel együtt, akár a lovaik nélkül is, és Totesham visszafordítja őket Calais-ba, amint sikerült legyőznie Blois Károlyt. – Úgysem fog hinni nekem – morgolódott Totesham –, tudni fogja, hogy meg akarom majd tartani őket, ezért fordítson rá külön gondot, hogy ünnepélyesnek tűnjék az ígéretem, írja azt, hogy a Szűzanyára és Szent Györgyre esküszöm, az íjászok vissza fognak térni.

Blois Károly seregének leírása a valóságon alapult. Az angol zsoldban álló kémekek meghozták az új híreket, amelyeket igazság szerint maga Károly is szívesen tudatott ellenségeivel, hiszen minél nagyobb számban múlták felül emberei La Roche-Derrien helyőrségét, annál kisebb esély kínálkozott a város megvédésére. Károly máris közel négyezer ember felett rendelkezett, és ez a szám minden héttel csak nőtt, miközben a hadmérnökök kilenc nagy ostromgépet szerkesztettek, hogy azok roppant kövekkel bombázzák a hercegség területére eső városokat és erődítményeket. La Roche-Derrient a legelső célpontként jelölték meg, és kevesen adtak rá esélyt, hogy a város egy hónapnál tovább kitarthat.

– Remélem, nem így lesz – jegyezte meg keserűen Totesham, amint elolvasta a Thomas által írt levelet –, ahogyan azt is remélem, nincs semmilyen terve Roncelets-val kapcsolatban.

– Roncelets? – tett úgy Thomas, mintha életében nem hallotta volna ezt a nevet. – Dehogyan Roncelets, nagyuram, csakis Rostrenen!

Totesham viszolyogva mérte végig Thomast. – Nincs semmi Rostrenenben – jegyezte meg a város parancsnoka fagyosan.

– Én úgy hallottam, van élelmük, nagyuram – próbálkozott Thomas.

– Ugyanakkor – ment tovább Totesham, mintha meg se hallotta volna Thomast –, Armorica grófnéjának fiát állítólag Roncelets-ban tartják fogva.

– Valóban, nagyuram? – színlelt teljes érdektelenséget Thomas.

– Ha csak egy sublintásra vágyik – folytatta Totesham, ügyet sem vetve Thomas otromba hazudozására –, ajánlhatom a bordélyt, Szent Briec kápolnája mögött.

– Rostrenenbe megyünk – vetette meg a lábát Thomas.

– És az embereim közül senki sem tart magukkal – utalt Totesham azokra, akik közvetlenül tőle kapták a fizetségüket, bár így is nyitva hagyta a kérdést az idegen zsoldosok számára.

Sir Guillaume beleegyezett, hogy Thomasszal tart, noha ő maga is borúlátóan tekintett a vállalkozás elébe. Vásárolt ugyan egy-egy lovat magának és két fegyveresének, ám korántsem volt elégedett azok minőségével. – Ha arra kerül

a sor, hogy üldözőbe vesznek – jelezte –, esélyünk se lesz. Úgyhogy sok emberre van szükségünk, akik letörnek minden ellenállást.

Thomas eredetileg úgy tervezte, hogy csak alig maroknyian lovagolnak ki, ám a rossz háttér és a kevés ember könnyű prédát jelentett volna. Minél többen lesznek, annál nagyobb az esélyük a sikerre.

– Különben is, miért mennénk? – akarta tudni Sir Guillaume. – Egy szemrevaló özvegy kegyeiért?

– Azért, mert ígéretet tettem – felelte Thomas az igazsághoz híven, bár Sir Guillaume sem tévedett nagyot. – És azért – tette hozzá Thomas –, hogy tudassuk ellenségeinkkel, merre játunk.

– De Taillebourg gondolsz? – vonta fel a szemöldökét Sir Guillaume. – Máris tudhat rólunk?

– Ön szerint?

– Germain testvér bizonyosan beszélt vele – jelentette ki Sir Guillaume magabiztosan –, amely esetben a dominikánus máris Rennes-ben lehet. A megfelelő időben fel fog bukkanni.

– Ha feldúlom Roncelets-t – bólintott Thomas –, hallani fog róla. És akkor biztosan fel fog bukkanni.

Gyertyaszentelőre Thomas már tudta, hogy nem számíthat másra, csak Robbie-ra, Sir Guillaume-ra és a két fegyveresére valamint hét másik férfira, akiket vagy a Roncelets gazdagságáról terjengő szóbeszéddek, vagy Jeanette esetleges kegyei vonzottak. Robbie azonnal indulni akart, ám Will Skeat Sir Guillaume-hoz hasonlóan egy nagyobb csapat összetoborzását javasolta. – Ez nem

olyan, mint Észak-Anglia – figyelmeztetett –, itt nem menekülhetsz a határ felé. El fognak kapni, Thomas, és akkor szükséged lesz egy tucatnyi jó emberre, hogy pajzsfalat építs, és szétzúzd az ellenséget. Talán nekem is mennem kéne.

– Nem – tiltakozott Thomas sietve. Bár Skeatnek akadtak tiszta pillanatai, túlon túl gyakran ködösült el az elméje. Ugyan Thomas figyelmébe ajánlott néhány jó embert, akik a segítségükre lehettek, ám a legtöbben habozás nélkül visszautasították az ajánlatot: Roncelets tornya túlságosan messze esik, jelentették ki, Roncelets ura pedig túlságosan hatalmas, így az esélyek a támadás ellen szólnak. Akadtak, akik attól tartottak, hogy magukra vonják Totesham haragját, a város parancsnoka ugyanis, rettegven attól, hogy helyőrségének akár egyetlen tagját is elveszítse, megtiltott minden rajtaütést, amely a várostól egynapi lovaglásnál messzebbre irányult. A tiltás egyet jelentett azzal, hogy a fosztogatók nem sok zsákmányra számíthattak, így Thomasnak csakis a legszegényebb zsoldosok ajánlották fel szolgálataikat, akik végső kétségbeesésükben bármivel beérték.

– Tizenkét ember elég – erősködött Robbie. – Krisztusra mondom, épp elég rajtaütést vezettem már az angolok ellen. A fivérem és én egyszer Lord Percy egész csordáját elhajtottuk alig három emberrel, pedig Percy tűvé tette értünk a fél országot. Rohanjuk le őket gyorsan, és tűnjünk onnan még gyorsabban. Tizenkét ember elég.

Thomast kevés híján meggyőzték Robbie lelkes szavai, de továbbra is aggódott az egyenlődén esélyek miatt,

ráadásul a lovak állapota sem tette lehetővé, hogy gyorsan lerohanják az ellenséget, majd még fürgébben kereket oldjanak. – Több ember kell – jelentette ki.

– Ha sokáig habozunk – vonta meg a vállát Robbie –, az ellenség fülébe is eljut, mit tervezünk. És akkor várni fognak bennünket.

– Nem fogják tudni, hol várjanak – erősködött Thomas –, sem azt, hogy mit gondoljanak. – A legkülönfélébb híreket terjesztette el a rajtaütéssel kapcsolatban, és remélni merte, hogy ezzel teljesen összezavarja ellenségeiket. – De nemsokára útra kelünk – fogadta meg Robbie-nak.

– Édes Istenem, hát kit nem kérdeztünk még meg? – sóhajtott fel Robbie. – Nincs kire várni!

Ám még ugyanaznap egy hajó futott be Tréguier-be, és három flamand zsoldos lovagolt be a helyőrségbe. Thomas éjszaka, a folyó melletti fogadóban talált rájuk. A hármas elpanaszolta, hogy eddig az angol sereggel várakozott Calais előtt, ám ott alig akadt dolguk s így lehetőségük, hogy vagyonos foglyokat ejtsenek. A flamandok ezért Bretagne-ban akarták próbára tenni a szerencséjüket, így La Roche-Derrienbe utaztak. Thomas beszélt a vezetőjükkel, egy komor küllemű férfival, aki nyúlszájjal született, és jobb kezének két ujját elveszítette a harcokban, és aki figyelmesen végighallgatta, közben helyeslően morgott, majd végül közölte, hogy meggondolja a dolgot. Másnap reggel mindhárom flamand megjelent a Két Róka fogadóban, hogy közölje, hajlandó részt venni a rajtaütésben. – Harcolni jöttünk – közölte a vezér, akit Lodewijknek hívtak –, úgyhogy ezt is fogjuk tenni.

– Akkor indulhatunk is! – lelkesült fel Robbie.

Thomas szíve szerint még több embert toborzott volna, de tudta, hogy már így is túl soká vártak. – Indulhatunk – bólintott, azután elment megkeresni Will Skeatet, és kicsikarta az öreg íjászból az ígéretet, hogy rajta tartja a szemét Jeanette-en. A lány kedvelte Skeatet, megbízott benne, és Thomas volt olyan magabiztos, hogy rábízta apja feljegyzéseit is. – Hat-hét nap – jelentette ki –, és újra látjuk egymást.

– Isten legyen veled! – Jeanette egy hosszú pillanatra átölelte Thomast. – Isten legyen veled – mondta újra –, és hozd vissza nekem a fiamat!

És másnap hajnalban, a szitáló ködben, amely gyöngyszemekként ékesítette fel hosszú vértjüket, a tizenöt kalandor ellovagolt.

Lodewijk – aki erősködött, hogy Sir Lodewijknak szólítsák, noha két társa kuncogni kezdett, valahányszor így tett – nem volt hajlandó franciául beszélni, és állította, hogy rossz szájíze lesz attól a nyelvtől. – Mocskos emberek – jelentette ki Lodewijk – ezek a franciák. Mocskosak. Így mondjátok? Mocskosak?

– Így mondjuk – értett egyet Thomas.

Jan és Pieter, Sir Lodewijk társai, csupán a krahácsolásra emlékeztető flamandot beszéltek, amelyet olykor a Calais-ban tanult angol szitokszavak némelyikével fűszereztek.

– Mi a helyzet Calais-ban? – kérdezte Thomas Sir Lodewijket, miközben délnek lovagoltak.

– Semmi. A várost... hogy is mondják? – Sir Lodewijk körkörös mozdulatot tett a kezeivel.

– Körülvették.

– *Ja.* A várost körülvették. Az angolok? És... – Itt megint elhallgatott, nem találta a megfelelő szót, végül körbemutatott az úttól keletre elterülő vizenyős földeken. – Mi ez itt?

– Ingovány.

– *Ja!* Istenverte ingovány. Na, ott vannak a franciák, az istenverte ingoványon, a... – Újra elhalt a hangja, és sodronyvértes ujjával a látóhatár felé mutatott.

– A magaslaton? – találgatott Thomas.

– *Ja!* Az istenverte magaslaton. Bár nem is olyan magas, csak épphogy. És csak... – Felemelte a tenyerét, mintha árnyékot akarna vetni a szemére.

– Farkasszemet néznek egymással?

– *Ja!* Farkasszemet néznek egymással. Nem történik semmi, csak bőrig ázunk, ők is, meg mi is. Szarrá ázunk, *ja?*

Aznap reggel ők maguk is eláztak, amint az óceán felől sötét fellegek keltek. A zápor szürke függönyökben ereszkedett alá az elhagyatott földekre és magasabban fekvő hangásokra, ahol valamennyi fa meggörnyedt kelet felé. Amikor Thomas először járt Bretagne-ban, még jól termő földeket és gyümölcsösöket malmokat és legelő jószágokat látott mindenütt, mostanra azonban kárba ment minden. A gyümölcsfákat gondozás híján benőtték a sövények, a földek fuldokoltak a gyomokban, a legelőket ellepte a kúszótarack. Itt-ott a helybeliek tovább küszködtek szegényes megélhetésükért, de őket is szakadatlanul La

Roche-Derrienbe terelték, hogy a sáncokon dolgozzanak, a termést és a jószágokat pedig örökké elrabolták az angol őrzérek. Ha a megmaradt bretonok fel is figyeltek a tizenöt lovas közeledésére, még idejében elrejtöztek előlük, így Thomas és társai számára úgy tűnt, mintha gazdátlan vidéken haladnának keresztül.

Egyetlen tartalék lovat hoztak magukkal, pedig nem ártott volna több, hiszen csak a három flamand ült elfogadható állapotú hátason. A tengeri utak rendszerint megviselték a lovakat, ám Sir Lodewijk egyértelművé tette, hogy az átkelésük szokatlanul gyorsan ment végbe. – Istenverte szelek, *ja?* – Csapkodni kezdett karjával, és süvítő hangot adott hozzá, hogy leírja a szelek erősségét, amelyek ilyen remek állapotban tartották meg lovaikat. – Gyors! Istenverte gyors!

A flamandok remek felszereltsége nemcsak a lovakra korlátozódott. Jan és Pieter pompás sodronyvértet viselt, míg Sir Lodewijk mellkasát, mindkét combját és egyik karját is lemezpáncéllal védte, amelyet szíjakkal rögzített bőrhátú láncvértjéhez. Mindhárom flamand sötét köpenybe burkolózott, amelynek elején és hátán széles fehér csík futott végig, emellett jeltelenül hagyta pajzsát, noha Sir Lodewijk nyeregakaróját jelvény díszítette: egy vértől csöpögő kés. A flamand igyekezett elmagyarázni a jelvény jelentését, de az angolok sehogyan sem értették, és Thomasnak végül be kellett érnie a ködös benyomással, hogy az vélhetően egy bruges-i kereskedőcéh jelképe. – Mészárosok? – kérdezte Robbie-t. – Azt mondta, hogy a mészárosoké?

– A nyavalyás hentesek nem viselnek háborút. Hacsak nem a disznók ellen. – Robbie remek hangulatban volt. A fosztogatás a lételemévé vált, és ő is hallotta a szóbeszédet La Roche-Derrien kocsmáiban, hogy mekkora vagyonra tehet szert az, aki kész megszegni Richard Totesham tiltását, és egy napnál is távolabbra lovagol ki a városból. – Az a gond Észak-Angliával – jegyezte meg –, hogy amit érdemes lenne elrabolni, azt mind a nyavalyás falak mögött őrzik. Olykor elhajtunk néhány jószágot, és tavaly sikerült egy igazán remek lovat zsákmányolnom Lord Percytől, de sehol sem akad arany vagy ezüst. A misézőedények mind fából, bádogból vagy agyagból vannak, a perselyek meg csak úgy konganak az ürességtől. Ha viszont túlságosan messzire megyünk, a nyavalyások visszafelé megvárnak bennünket. Mennyire gyűlölöm az istenverte íjászokat!

– Én is istenverte íjász vagyok.

– Te más vagy – jelentette ki Robbie, és komolyan is gondolta. Thomas még most is zavarba ejtette. A legtöbb íjász vidéken született, a kisbirtokosok, a kovácsok vagy a törvényszolgák, esetleg a napszámosok családjába, ám Robbie tapasztalatai szerint egyik sem nemesi sorba, ahogyan Thomas, aki folyékonyan beszélt franciául és latinul, így éppoly magabiztosan mozgott a nagyurak társaságában, mint az íjászok között. Talán zabolátlan skót harcosnak tűnt, de Robbie maga is egy nemesember fiaként született, és Liddesdale lovagjának unokaöccse volt, ezért joggal tekintette az íjászokat alantas lényeknek, akiket egy igazságosabb világban egyszerűen eltiportak és

levágtak, akár a marhákat, Thomast mégis kedvelte. – Te átkozottul más vagy – bizonygatta. – Bár ha kifizetik a váltságdíjam, és hazatérek, ez se fog visszatartani attól, hogy visszatérjek és megöljelek.

Thomas felnevetett, bár igencsak kényszeredetten. Egyre nyugtalanabb lett, legfőképpen amiatt, mert azelőtt még sosem vezetett ilyen rajtaütést. Pedig az ötlet az ő agyából pattant ki, az ő ígéretei csalták el ezeket a férfiakat erre a hosszú útra; ő állította, hogy Roncelets, minthogy messze esik az angol erősségektől, egy még kifosztatlan vidéken fekszik. Hozzák el a gyermeket, és annyit rabolhatnak, amennyit csak jólesik, de legalábbis amíg az ellenség fel nem ébred, és nem rendezi a sorait – ez az ígéret győzte meg társait arról, hogy kövessék őt, és a döntés felelőssége egyedül Thomas vállát terhelte. S eközben maga a szorongás is bosszúsággal töltötte el. Végtére is az a becsvágya, hogy egy napon olyan válogatott csapat élén álljon, mint Will Skeat a sebesülése előtt, és ugyan miként lehetne belőle jó vezér ha még egy ilyen kis rajtaütés is nyugtalanítja? Pedig ugyancsak nyugtalankodott, és mindennél jobban aggasztotta, hogy talán nem számolt előre minden eshetőséggel. Társai nem nyújtottak sok vigaszt, hiszen barátait és az újonnan érkezett flamandokat leszámítva csak a legszegényebb és legrosszabbul felszerelt kalandorok követték, akik a vagyonszerzés reményében valaha is La Roche-Derrienbe érkeztek. Egyikük – egy szüntelenül civakodó fegyveres Bretagne nyugati feléből – már az első nap leitta magát, és Thomas felfedezte, hogy mindkét iszákját erős

almaszesszel töltötte tele. Kiborította mindkét iszákot, mire a feldühödött breton kivont karddal támadt rá, bár ahhoz is túl részeg volt, hogy a lábán megálljon, így Thomas az ágyékára és a fejére mért rúgásokkal is leteríthette. Ezután elvette a férfi lovát, és hátrahagyta a sárban fetrengő bretont, noha embereinek száma így tizennégyre fogyatkozott. – Ezt ügyesen csináltad – jegyezte meg Sir Guillaume vidáman.

Thomas nem felelt. Megérdemli, hogy gúnyt űzzenek belőle, gondolta.

– Nem, de komolyan! Aki egyik nap leüti az embereit, megteheti másnap is. Tudod, mi tesz rossz vezérré másokat?

– Mi?

– Hogy mindenáron meg akarják kedveltetni magukat.

– És az rossz? – kérdezte Thomas.

– Az emberek csodálják a vezéreket, félni akarnak tőlük, és mindenekelőtt azt várják, hogy sikerre vezessék őket. Mi köze mindennek ahhoz, hogy kedvelnek-e vagy sem? Ha a vezér jó ember, kedvelni fogják, ha nem, hát nem, de ha valaki jó ember és rossz vezér, az jobb, ha elássa magát. Látod? Magam vagyok a bölcsesség kúffője – nevetett fel Sir Guillaume. Talán elhagyd a szerencséje, elvesztette a birtokát és a vagyonát, de most újra harcba indult, és ez jókedvre derítette. – Az a szép az esőben – tette hozzá –, hogy az ellenség nem számít ránk. Más ilyen időben otthon marad.

– Értésülnek róla, hogy elhagytuk La Roche-Derrient. – Thomas biztosan tudta, hogy Blois Károlynak legalább

annyi a kéme a városban, mint ahány az angoloknak Rennes-ben.

– Még nem értesülhet – ellenkezett Sir Guillaume. – Gyorsabban haladunk, mint akármelyik küldönc. De bárhogyan legyen, s ha az ellenség tudja is, hogy elhagytuk La Roche-Derrient, azt nem tudja, merre tartunk.

Délnek lovagoltak, hátha így elhitethetik az ellenséggel, hogy Guingamp környékét akarják háborgatni, azután az első nap vége felé keletnek fordultak, és kapaszkodni kezdtek felfelé az elhagyatott dombok között. Virágba borultak a mogyoróbokrok, és a szilfák tetején vetési varjak szölongatták egymást, annak jelenként, hogy lassan maguk mögött hagyják a telet. Egy gazdátlan birtokon vertek tábor; az alacsony, megperzselődött falak között kerestek menedéket éjszakára, és mielőtt még a szürkület utolsó fényei elfakultak volna, kedvező előjelet láttak abban, hogy Robbie a csűr romjai között, az egyik csorba fal tövénél rátalált egy félig a földbe temetett zsákra. A kitartó esőzés elmosta a földet a zsák fölül, amelyben egy kis ezüstitányér és hárommaroknyi pénzérme lapult. Akárki is temette ide a pénzt, bizonyára azt gondolta, hogy nem tudja magával menekíteni a súlyos érméket, vagy éppen attól tartott, hogy útközben rabolják ki az útonállókat.

– Nem kellene... hogy is mondják? – Sir Lodewijk kezének élével csapkodni kezdte a tenyerét, mintha csak egy almatortát szelne fel.

– Megosztozni?

– *Ja!* Megosztozni?

– Nem – rázta a fejét Thomas. Nem ebben egyeztek meg.

Ő maga szívesebben megosztotta volna a zsákmányt, ahogyan Will Skeat mindig is tette, ám társai valamennyien meg akarták tartani maguknak, amit találtak.

Sir Lodewijk felhúzta az orrát. – Így szokták csinálni, *ja!* Megosztozni.

– Nem osztozunk – közölte Sir Guillaume nyersen –, ebben jó előre megegyeztünk. – Franciául beszélt, és Sir Lodewijk hátrahőkölt, mintha csak arcul ütötték volna, de a szavak értelmét így is felfogta, elfordult és szótlanul távozott.

– Mondd meg a skót barátodnak, hogy jól teszi, ha vigyáz – figyelmeztetett Sir Guillaume.

– Lodewijk nem rossz ember – felelte Thomas. – Csak azért nem kedveli, mert flamand.

– Gyűlölöm a flamandokat – engedte meg Sir Guillaume –, mert valamennyi semmirekellő, hitvány gazember. Akárcsak az angolok.

A kisebb összetűzés nem burjánzott tovább. Másnap reggel Sir Lodewijk és emberei jókedvűen ébredtek, s minthogy lovaik frissebbek és edzettebbek voltak a többiekénél, tört angolsággal és lázas kézmozdulatokkal, de önként jelentkeztek arra, hogy felderítsék a terepet, azután fekete-fehér köpenyük egész nap fel-feltünedezett messze előttük, és a flamandok valahányszor továbbhaladásra intették a többieket, jelezve, hogy nincs veszély. Minél mélyebben hatoltak az ellenséges területre, annál nagyobb kockázatot vállaltak, ám a flamand előőrsnek köszönhetően jól haladtak előre. Kitartóan megmaradtak a Bretagne gerincét alkotó, kelet-nyugati irányú főút két oldalán, a sűrű erdők mélyén, amely elrejtette

a kalandorokat az utat járó kevéske vándor elől. Alig két hajcsárt láttak csak, akik csontsovány gebéiket terelgették, míg egy pap mezítlábas zarándokok csapatát vezette, egy göcsörtös ággal hadonászott, és gyászhimnuszokat énekelt. Szegényes préda.

Másnap újból délnek vették az irányt. Most kezdtek behatolni arra a vidékre, ahol a földeket már elkerülték az angol fosztogatók, így a helybéliek nem riadtak meg a lovasoktól. A legelők megteltek jerkékkel és újszülött báránnyal, amelyek közül sokat véres cafatokra téptek, minthogy Bretagne lakott túlságosan is lekötötte az egymással való háborúzás, így a rókák háborítatlanul garázdálkodtak, és a báránnyal számolatlanul veszttek oda. Juhászok csaholtak a vértés férfiakra, és Thomas immár nem küldte előre a flamandokat, ehelyett ő és Sir Guillaume vezette a lovasokat, ha pedig kérdezték, franciául válaszoltak és Blois Károly híveinek vallották magukat. – Merre van Roncelets? – érdeklődtek szüntelenül, és eleinte senkit sem találtak, aki tudta volna, ám ahogy telt a délelőtt, végül ráakadtak egy férfira, aki legalább már hallott a helyről, azután egy másik azt felelte, hogy az apja egyszer járt ott, és az szerinte túl van a gerincen, az erdőn és a folyón, míg végül egy harmadik helybeli pontosan eligazította őket. A torony, mint mondta, nem lehet messzebb fél napi járásnál, és egy hosszú, erdős gerinc túlsó végében áll, két folyó völgy felett. A férfi azt is megmutatta, hol kelhetnek át a közelebbi folyón, elmondta, hogy csupán követniük kell dél felé a dombgerincet, és alázatosan meghajtott fejjel mondott köszöntet az érméért,

amelyet Thomas odavetett neki.

Átgázoltak a folyón, felkapaszkodtak a gerincre és délnek lovagoltak. Amikor harmadnap éjszaka táborot vertek, Thomas tudta, hogy közel lehetnek Roncelets-hoz, mégsem erőltette a továbbhaladást, és úgy okoskodott, hogy jobb lesz virradatkor a torony alá érni, ezért a bükkfák alatt táboroztak le, és borzongtak a hidegben, mert nem mertek tüzet gyújtani. Thomas egész éjjel nyugtalanul aludt a különös neszeztől és az ágak ropogásától, amelyekből mindegyre a Lord Roncelets által kiküldött őrjárat neszezését vélte kihallani, ám az őrjáratok nem bukkantak rájuk. Thomas kétellte, hogy egyáltalán léteznének őrjáratok a képzeletén kívül, ám ettől még nem tudott elaludni, és a többiek békésen hortyognak, amikor még virradatkor felkelt, átbotorkált a sötét fák között addig a helyig, ahol a dombgerinc falai meredeken zuhantak alá, és belekémlelt az éjszakába abban a reményben, hogy megláthatja a Roncelets sáncairól idáig szüremelő fényeket. Nem látott semmit, viszont a meredély aljában szánalmas hangon bégetett egy kis bárány, és Thomas gyanította, hogy egy róka szabadult el a jószágok között.

– A juhász nem látja el a dolgát – szólalt meg valaki franciául, és Thomas Sir Guillaume valamelyik fegyveresét sejtette a háta mögött, ám amikor megfordult, Sir Lodewijkkal találta magát szemközt.

– Azt hittem, nem szívesen beszél franciául – jegyezte meg Thomas.

– Van alkalom, amikor igen – felelte Sir Lodewijk, azután odalépett Thomas mellé, és mosolyogva beledöfött egy

göcsörtös ággal a gyomrába, amikor pedig Thomas meggörnyedt, a flamand meglendítette feje felett alkalmi furkósbotját, és keményen belerúgott a mellkasába. A támadás hirtelen, készületlenül és megsemmisítő erővel érte. Thomas lélegzet után kapkodott, összegörnyedt és megtántorodott, azután megpróbált kiegyenesedni és begömbített ujjakkal Sir Lodewijk szeme után kapni, de a furkósbot hatalmas csapást mért a koponyájára, és Thomas elterült a földön.

A flamandok a fák között, a többiektől kissé távolabb kötötték ki hátasaikat. Mindezt senki sem találta különösnek, ahogyan az sem tűnt fel senkinek, hogy nem nyergelték le az állatokat, így azonban senki nem is ébredt fel, amikor a lovakat kötőféken elvezették. Egyedül Sir Guillaume kezdett forgolódni, amikor Sir Lodewijk összeszedte vértzetének darabjait. – Már virrad? – kérdezte álmosan.

– Még nem – felelte Sir Lodewijk franciául, azután kivitte vértjét és fegyvereit az erdősáv szélére, ahol Jan és Pieter addigra összekötözte Thomas csuklóját és bokáját. Az öntudatlan ijászt ezután felfektették az egyik ló nyergére, hozzákötözték az állat hevederszíjához, és megindultak vele kelet felé.

Sir Guillaume húsz perccel később ébredt teljes öntudatra. A madarak betöltötték énekükkel az erdőt, és a ködös keleten felsejlettek a pirkadat első fényei.

Thomasnak nyoma vészett. Sodronyvértje, nyíltaskája, kardja, sisakja, köpenye, nyerge és jókora fekete íja hátramaradt, de Thomas és a három flamand nyom nélkül

eltűnt.

Thomast Roncelets tornyába vitték, abba a szögletes, jellegtelen erődbe, amely a folyókanyar fölé kinyúló magas sziklaoromra telepedett. A híd, amelyet ugyanabból a szürke kőből raktak, mint a vártornyot, továbbvitte a Nantes felé haladó országutat a folyó felett, és egyetlen kalmár sem kelhetett át rajta anélkül, hogy ne fizetett volna illő vámot Roncelets urának, akinek zászlaja ott repkedett a vár sáncain, rajta a sárga mezőben ábrázolt két fekete szarufával. Emberei fekete-sárga csíkos öltözéket viseltek egyenruha gyanánt, ezért óhatatlanul is a *guêpe*, darázs nével illették őket. Bretagne e távoli, keleti felében a népek inkább beszéltek franciául, mint bretonul, és a tornyot előszeretettel hívták Guêpiernek, azaz Darázsfészeknek, noha e késő téli reggelen a faluban összegyűlt fegyveresek közül többen viseltek egyszerű fekete öltözéket, mint Roncelets urának darázsra emlékeztető egyenruháját. A jövevények a Guêpier és a híd között sorakozó kis házakban szállásolták el magukat, így Sir Lodewijk és két kísérője is az egyik ilyen kunyhóban találkozott újra bajtársaival. – Fent van a toronyban – bökött Sir Lodewijk fejével a szirt felé –, és Isten legyen irgalmas hozzá.

– Semmi gond? – kérdezte valaki.

– Semmi az égvilágon – felelte Sir Lodewijk. Elővonta kését, és levagdosta a köpenyére varrt fehér sávokat. – Átkozottul ostoba egy angol, még meg is könnyítette a dolgunkat.

– Vajon miért kell nekik?

– Isten tudja, de mit számít? Csak az a fontos, hogy megkapják, és nemsokára a pokolra kerül. – Sir Lodewijk nagyot ásított. – Vannak még vagy tucatnyian a fák között, úgyhogy ki kell lovagolnunk.

Ötven lovas rajzott ki nyugat felé. A paták robajlása, a zabláncok csörgése és a bőrvértek nyikorgása elnyomott minden mást zajt, ám gyorsan elhalkult, amint a katonák beértek a fák közé. Két kéklő jégmadár rebhent fel a folyóról, és veszett bele az árnyakba. Hosszú, zöldellő fűszálak hullámzottak a vízben, ahol ezüstös villanások jelezték a lazacok visszatértét. Egy lány tejescsöbröt cipelt az utcán, és keservesen zokogott, amiért az éjjel meggyalázta őt az egyik fekete köpenyes katona, de tudta, hogy felesleges lenne panaszkodni, úgysem védené meg senki. A falucska papja látta őt, jól tudta, miért zokog, és visszafordította a lépteit, hogy ne kelljen a szemébe néznie. Egy kis szellőkéstől feltámadt a fekete-sárga zászló a Guêpier csúcsán, azután lelankadt újra. Két fiatal férfi, a karjukon csuklyát viselő sólymokkal, kilovagolt a toronyból, és délnek fordult. A súlyos kapuszárnyak bezárultak mögöttük, és a faluban mindenütt hallani lehetett, amint a roppant retesz a helyére hullt.

Thomas is hallotta a hangot, amely végigvisszhangzott a Guêpier sziklabércén, felfelé végig a kanyargó csigalépcsőn egészen a magas, kopár helyiségig, ahová vitték. A kamrát két ablak világította be, ám a falak olyan vastagok voltak, az ablakmélyedések pedig olyannyira mélyek, hogy Thomas, akit a két nyílás közé láncoltak,

semmit sem látott rajtuk keresztül. A szemközi falban üres kandalló nyílt, a kéménykürtő kövei feketére pörkölődtek. A helyiség padlójának széles deszkáit felsértették és elkoptatták a szögekkel kivert csizmák, és Thomas gyanította, hogy itt szokták elszállásolni a katonákat. Talán még most is ezt teszik, csak szükségük nyílt egy tömlőcre, ezért kiharcolták a fegyvereseket, majd behozták őt, hogy odaláncolják a két ablak közé, a falba mélyesztett vaskarikákhoz. Próbára tette a fémgyűrűt, hátha meg tudja mozdítani, vagy talál egy gyenge láncszemet, de csak annyit ért el, hogy megfájdította a csuklóját. Egy asszony kacagott valahol a toronyban. Léptek zaja hallatszott az ajtón túl nyíló csigalépcsőn, de senki sem jött a szobába, és a léptek fokozatosan elhaltak.

Thomas eltűnődött azon, milyen célt szolgálhatnak a falba mélyesztett vaskarikák. Ilyen magasan, a torony tetején egy lovat se szoktak kikötni. Talán még akkor kerültek ide, amikor a tornyot felépítették. Egyszer látta, ahogyan a kőművesek építőköveket vonszoltak fel egy templomtorony tetejére; ők használtak olyan csigasort, amelyik hasonló gyűrűhöz csatlakozott. Még mindig jobb volt a karikákon, az építőköveken és a torony építészein tűnődni, mint belegondolni, mennyire ostobának kellett lennie ahhoz, hogy ilyen könnyen elkaphassák, vagy azt latolgatni, mi fog történni vele – bár természetesen ez sem hagyta nyugodni, és bárhogy kutakodott a képzeletében, nem talált megnyugtató válasza. Újra megrángatta a karikát, abban a reményben, hogy talán már régóta itt rozsdásodik, s eközben elgyengült a vakolat is, amelybe ágyazták, de

csak újfent lenyúzta a bőrt csuklójáról a béklyók éles peremeivel. Az asszony újra felkacagott, és egy kisgyermek hangja hallatszott.

Kismadár röppent be az egyik ablaknyílásba, ahol egy szemvillanásnyi ideig megtelepedett, azután már szárnyalt is tovább; láthatóan nem találta a kamrát alkalmas helynek a fészekrakásra. Thomas lehunyta a szemét, és felidézte magában a Grál imáját, ugyanazokat a szavakat, amelyeket Krisztus mondott a Gesemáne-kertben: „*Pater, si vis, transfer calicem istum a me.*” „Atyám, ha akarsz, távoztasd el tőlem e pohárt;...” Thomas elismételte a fohászt újra meg újra, bár gyanította, hogy csak a levegőt vesztegeti. Ha az Úr nem kímélte meg tulajdon fiát a gyötrelmekről Golgota hegyén, ugyan miért kímélné meg Thomast? És mégis, mi reménye maradna imádság nélkül? Sírni tudott volna, ha ostobaságára gondolt, amikor azt hitte, idelovagolhat és elragadhatja a gyermeket ebből a füsttől, lótrágyától, avas zsírtól bűzlő toronyból. Botorul cselekedett, és még csak nem is Grálért, de egyedül azért, hogy lenyűgözze Jeanette-et. Bolond volt, istenverte bolond, hiszen csak egy bolond sétál bele az ellenség csapdájába, és tudta azt is, hogy nem váltságdíjért vetették fogságba. Ugyan mit kaphatnának érte? Akkor pedig miért van még életben? Mert ki akarnak szedni belőle valamit, és ugyanebben a pillanatban kitárult a kamrába vezető ajtó, Thomas pedig kinyitotta a szemét.

Egy fekete barátcsuhába öltözött férfi két kecskelábat hozott a szobába. Nem viselt tonzúrát, ami arra utalt, hogy a rendház világi szolgája lehet. – Ki vagy? – kérdezte

Thomas.

Az alacsony és alig észrevehetően sántító férfi nem felelt, csak letette a két kecskelábat a padló közepére, majd egy pillanattal később öt palánkkal lefedte a lábak réseit, hogy egyszerű asztalt alkosson. Egy második, szintén tonzúra nélküli és fekete köpenyes férfi is a kamrába lépett, hogy végigmérje Thomast. – Ki vagy? – faggatta Thomas őt is, de a második szolga éppoly szótlannak bizonyult, mint társa. Termetes, beesett arcú férfi állt Thomas előtt, aki csontos szemöldöke alól zord tekintettel méregette Thomast, akár egy leölésre váró tinót.

– Meggyújtod a tüzet? – kérdezte az első szolga.

– Egy perc – felelte társa, majd előhúzott egy rövid pengéjű kést az övéből, és Thomas felé lépett. – Maradj nyugton – mordult rá –, és nem lesz bántódásod.

– Ki vagy te?

– Valaki, akit nem ismersz, és nem is fogsz soha – felelte a férfi, azután megragadta Thomas gyapjúujjasának nyakát, és egyetlen vágással felhasította az elejét. A penge érintette, de nem sértette fel Thomas bőrét. Thomas hátrahúzódott, de a férfi gond nélkül követte, hogy addig hasogassa és szaggassa az anyagot, amíg le nem csupasztotta Thomas mellkasát, azután a penge végigcsusszant az ujjakon, így Thomas deréktől felfelé meztelenné vált. A férfi ezután Thomas jobb lábára mutatott. – Emeld fel – rendelkezett. Thomas habozott, mire a férfi felsóhajtott. – Erővel is rá tudlak venni – közölte színtelen hangon –, de akkor fájni fog, vagy megteszed magadtól, és nem fog fájni.

Lehúzta Thomas mindkét csizmáját, azután bevágta nadrágjának a derekát.

– Ne! – tiltakozott Thomas.

– Ne vesztegeds az erőd – mormolta a férfi, majd addig fűrészelt, repesztett és szaggatott a késsel, amíg Thomas borzongva és csupaszon maradt. Ekkor a férfi összenyalábolta a csizmákat és a szétszaggatott ruhákat, majd távozott velük a szobából.

A másik szolga különféle tárgyakat hozott a kamrába, és letette azokat az asztalra. Akadt köztük egy könyv és egy kis edény, vélhetően a tinta számára, miután a férfi két lúdtollat és egy kis, tollhegyezésre való, gyöngyház nyelű kést is elhelyezett a könyv mellett. Ezután letett az asztalra egy feszületet, két nagy gyertyát, amilyenek a templomok oltárán is világítottak, három piszkavasat, egy fogót és egy különös szerkezetet, amelyet Thomas nem látott rendszeren. Végezetül két széket húzott az asztal mögé, és vödört tett Thomas keze ügyébe. – Tudod, mire való ez, ugye? – rugdosta közelebb hozzá a vödört.

– Kik vagytok? Kérlek!

– Ugye nem akarod összepiszkítani a padlót?

A magasabb szolga tért vissza a kamrába némi gyújtóssal és egy kosárra való tűzifával. – Legalább nem fogsz fázni – közölte látható kárörömmel. Egy kis agyagedényben izzó paraszt hozott, amellyel előbb begyújtotta az aprófát, azután összerendezte a kisebb rönköket, és a lángok fölé tartotta a kezét. – Egy kis melegség – mormolta – valóságos áldás ezen a télen. Még sosem éltem ilyen telet! Folyton esik. Talán építenünk kellene egy bárkát.

Valahol messze kettőt harangoztak. A tűz pattogni kezdett, és a füst egy része utat talált a szobába, talán mert a kémény nem szelelt rendesen. – Ezt szereti igazán – tudatta a férfi, aki a tüzet rakta –, az ilyen tűzserpenyőt.

– Kicsoda? – kérdezte Thomas.

– Mindig is szerette a tűzserpenyőt, bizony, de sosem engedi használni a fapadlón. Nem ám.

– Kicsoda? – követelte a választ Thomas.

– Még csak az hiányzik, hogy felgyújtsuk az egész tornyot. Nem kell a serpenyő se, én mondom, amikor ott a kandalló.

– A magas férfi hosszan gyönyörködött a tűzben. – Szépen lángol, nem igaz? – Féltucatnyi nagyobb rönköt halmozott a lángok fölé, azután elégedetten hátrébb lépett. Érdektelen pillantással végigmérte Thomast, majd megcsóválta a fejét, mintha a foglyon már az Isten se segíthetne, és társával együtt távozott.

A tűzfát tisztességesen kiszárították, így a lángok ádázul csaptak fel a magasba. A füst gomolyogva áradt a szobában, amíg az ablakok magukba nem szippantották. Thomas hirtelen támadt indulattal rángatni kezdte bilincseit, ijászattól izmos karjának minden erejét latba vetette, de csak annyira ment, hogy a vasbéklyók még mélyebben vájtak vérző csuklójába. Felnézett a mennyezetre, ahol a gerendákat egyszerűn fadeszkákkal fedték le, alighanem egy még magasabban fekvő kamra padlójának. Nem hallott lépéseket odafentről, ám ekkor az ajtón túlról csoszogó léptek hallatszottak, és ő visszahátrált egészen a falig.

Egy asszony és egy kisgyermek lépett be. Thomas

lekuporodott, hogy leplezze meztelenségét, az asszony pedig jóízűt kacagott szemérmességén. A gyermek is felnevetett, és Thomas csak néhány pillanat múlva döbbsent rá, hogy Jeanette fiát, Károlyt látja, aki érdeklődve, kíváncsian meredt rá, de nem adta jelét a felismerésnek. Az asszony magas, szőke hajú, rendkívül csinos teremtés volt, láthatóan előrehaladott másállapotban. Fehér csipkével szegélyezett és kis gyöngykarikákkal kivarrt, halványkék ruhát viselt, amelyet övvel fogott át felduzzadt hasa felett. Hosszú, csúcsos kalapjáról rövid fátyol hullt alá, amelyet most félresöpört az arcából, hogy alaposabban is megnézzé Thomast. Thomas felhúzta a térdét, hogy eltakarja férfiasságát, de az asszony még közelebb lépett, hogy felülről tekintszen le rá. – Igazán kár – szólalt meg.

– Kár? – kérdezte Thomas.

A nő nem világosította fel. – Tényleg angol vagy? – tudakolta ehelyett, és indulatosan fogadta, amikor Thomas nem válaszolt. – Egy kínpadot készítenek elő odalent, te angol. Csőrökkel és kötelekkel fognak megfeszíteni. Láttad már, hogy fest az, akit ilyen kínpadra vontak? A lábán se tud többet megállni. Igazán mulatságos látvány, bár nem annak, aki végigszenvedi.

Thomas ügyet sem vetett a fecsegésre, ehelyett a kisfiúra meredt, aki Jeanette kerek arcát, hollófekete haját és sötét szemét örökölte. – Emlékszel rám, Károly? – kérdezte Thomas, de a fiú csak kifejezéstelen tekintettel meredt rá. – Édesanyád az üdvözetét küldi – tette hozzá, és látta az őszinte meglepetést a fiú arcán.

– Mama? – kérdezte Károly, aki még a negyedik évét se

töltötte be.

A nő megragadta Károly kezét és maga felé rántotta, mintha Thomas halálos kórságot terjesztene. – Ki vagy te? – kérdezte dühödten.

– Édesanyád szeret téged, Károly – mosolygott Thomas az elkerekedett szemű kisfiúra.

– Ki vagy te? – erősködött a nő, azután megpördült, amint az ajtó kitárult mögötte.

Egy dominikánus pap lépett be. Az elvadult arcú, ösztövé, ősz hajú férfi a homlokát ráncolta, amikor meglátta a nőt és a gyermeket. – Nem szabadna itt lenned, úrnőm – mordult fel nyersen.

– Ne feledd el, pap, hogy ki uralkodik ezen a helyen – vágott vissza a viselős asszony.

– Az urad – torkolta le a pap –, aki szintúgy nem akarja, hogy itt légy, ezért távoznod kell. – A pap megtartotta az ajtót, és az asszony, akiben Thomas okkal sejtette Roncelets úrnőjét, habozott egy hosszú pillanatig, mielőtt távozott. Károly egyszer még visszanezett, de kirángatták a szobából, mielőtt belépett volna egy második dominikánus, ezúttal egy fiatalabb, alacsony és kopasz férfi, egyik karján összehajtott törülközővel, a másikban egy vizestállal. Őt a két papi köntöst viselő szolga követte, akik lesütött szemmel és összekulcsolt kézzel álltak meg a tűz mellett. Az első, vad küllemű pap betette az ajtót, azután társával együtt az asztalhoz lépett.

– Ki vagy? – kérdezte Thomas az idősebbik papot, noha már előre tudta a választ. Próbált visszaemlékezni arra a ködös durhami reggelre, amikor látta de Taillebourgot

Robbie fivérével harcolni. Ugyanazt a papot látta most maga előtt; ugyanazt, aki megölte Eleanort, de legalábbis elrendelte a megölését, bár ebben sem lehetett biztos.

A két pap ügyet sem vetett rá. Az alacsonyabb dominikánus az asztalra helyezte a törülközőt és az edényt, azután mindkét férfi letérdelt. – Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében – vetett keresztet az idősebb pap –, ámen. – Felállt, kinyitotta a szemét, és lenézett Thomasra, aki még most is ott kuporgott a fapadlón. – Te vagy Hooktoni Thomas – kérdezte színtelen hangon –, törvénytelen fia Ralph atyának, a nevezett hely papjának?

– Ki vagy te?

– Válaszolj, kérlek – mondta a dominikánus.

Thomas felnézett a férfi szemébe, felismerte a papban lappangó kérlelhetetlen erőt, és tudta, hogy nem adhatja meg magát ennek az erőnek. Ellen kell állnia a legelső pillanattól, épp ezért nem, most sem felelt.

A pap fáradt sóhajjal fogadta megátalkodottságát. – Te vagy Hooktoni Thomas – jelentette ki –, Lodewijktől tudom. Ebben az esetben, légy üdvözölve, Thomas! A nevem Bemard de Taillebourg, és a dominikánus rend szerzetese vagyok, amellet Isten kegyelméből és a szentatya rendelkezésére a szent hit inkvizitora. Fivérem Krisztusban – intett de Taillebourg az ifjabb pap felé, aki letelepedett az asztal mellé, hogy felüsse a könyvet, és magához vegye az egyik író tollat – Cailloux atya, aki szintén a hit inkvizitora.

– Te rohadék – nézett Thomas mélyen de Taillebourg szemébe –, te istenverte gyilkos!

Akár meg is takaríthatta volna magának a fáradságot, de

Taillebourg mintha meg se hallotta volna. – Ha lennél szíves felállni – rendelkezett a pap.

– Anyaszomorító hitvány kis pondró – acsarkodott Thomas. De Taillebourg alig észrevehető mozdulatot tett, mire a két szolga előrerontott és megragadta a karjánál, hogy felállítsa, amikor pedig össze akart rogygni, a magasabbik férfi keményen arcul ütötte, hogy újra felsértse a sebet, amelyet Thomas aznap hajnalban szerzett Sir Lodewijktől. De Taillebourg kivárta, amíg szolgálai visszatérnek a tűz két oldalára. – Bessières bíboros bízott meg azzal – közölte kéretlenül –, hogy tudakozódjam egy bizonyos ereklye hollétéről, és úgy tudom, te segédkezhetsz nekem a kutatásban, amely oly nagy fontosságú, hogy az egyház és Mennyei Atyánk minden hatalmát latba vethetem az igazság kiderítése végett. Tisztában vagy azzal, hogy ez mit jelent, Thomas?

– Megölted az asszonyom – sziszegte Thomas –, és egy napon, hitvány féreg, a pokolban fogsz rothadni ezért, és az ördögök fognak táncolni a kiaszott seggeden!

De Taillebourg ezúttal sem reagált. Nem használta a széket, inkább magasan és nyílegyenesen állt az asztal mögött, amelyen csak hosszú, fehér ujjainak végét nyugtatta. – Tudjuk, hogy apád egykor birtokában lehetett a Grálnak, és tudjuk, hogy adott neked egy könyvet, amelyben leírta e kegyes ereklyével kapcsolatos emlékeit. Azért mondom el mindezt, hogy ne vesztegess hiábavaló perceket és gyötrelmeket a tagadásukra. Mindazonáltal, többet kell tudnunk minderről, és épp emiatt vagyunk ma itt. Megértettél engem, Thomas?

– Az ördögök a szádba fognak hugyozni, pap, és az orrlyukadba szarnak majd!

De Taillebourg fájdalmas arckifejezést vágott, mintha Thomas megátalkodottsága csakugyan kezdené fárasztani. – Az egyház minden tekintélyével felruházott bennünket, hogy e kérdésben vizsgálódjunk, Thomas – folytatta kenetteljes hangon –, ám végtelen könyörületében azt is megparancsolta, hogy nem onthatunk vért. Okozhatunk kínokat, mi több, szent kötelességünk is, hogy kínokat okozzunk, ám e kínoknak vér nélkül valóknak kell lenniük. Mindez azt jelenti, hogy folyamodhatunk a tűzhöz – érintette meg hosszú ujjaival az asztalon fekvő piszkavasak egyikét –, sőt összetörhetjük és megfeszíthetjük a tested, az Úr mégis megbocsát nekünk, amiért nevében és legszentebb szolgálatában cselekszünk.

– Ámen – mormolta Cailloux testvér, aki a két szolgálával egyetemben keresztet vetett. De Taillebourg lelökte mindhárom vasat az asztról, mire a kisebbik szolga átszaladt a szobán, felvette a piszkavasakat, és a tűz fölé helyezte őket.

– Nem könnyűszerrel vagy önkényesen alkalmazzuk a kín eszközét – folytatta de Taillebourg –, de könnyes megbánással és nehéz szívvel viseltetvén halhatatlan lelked iránt.

– Rohadt gyilkos! – vicsorogta Thomas. – A poklok kénköves tüzében fogsz égni.

– Most pedig – ment tovább de Taillebourg, aki ügyet sem vetett Thomas szitkaira –, kezdjük a könyvvel. Azt mondtad Germain testvérnek, hogy az apád írta. Igaz ez?

És megkezdődött – eleinte csak a kedélyes faggatózás, Thomas azonban nem adott feleletet, annyira eltelítette a de Taillebourg iránt érzett gyűlölet, a gyűlölet, amelyet Eleanor sápadt és véres testének képe szított fel benne; ám a faggatózás idővel kitartóvá és szüntelenné vált, ahogyan egyre fenyegetőbbé vált a tűzön forrósodó három piszkavas jelenléte is. Így Thomas végül sikeresen győzte meg magát arról, hogy de Taillebourg úgymint sok mindent tud már, így nem okoz kárt azzal, ha elmond még néhány dolgot. Amellett, a dominikánus olyannyira belátónak és türelmesnek tűnt. Szó nélkül viselte Thomas dühkitöréseit, ügyet sem vetett szitkaira, újra és újra kifejezésre juttatta, mennyire szeretné elkerülni a gyötrelmeket, és hogy ő csupán az igazságot akarja, legyen az bármily hiányos is, így egy óra elteltével Thomas elkezdett válaszolni a kérdéseire. Miért szenvedjen, tette fel a kérdést, ha amúgy sincsen a birtokában az, amit a dominikánus akar? Nem tudta, hol található a Grál, még abban sem volt biztos, hogy egyáltalán létezik, ezért előbb vonakodva, majd egyre készségesebben, beszélni kezdett.

Létezik egy könyv, igen, bár annak java részét különös nyelven és még különösebb írásjelekkel jegyezték le, és Thomas kitartott amellett, hogy sejtelve sincs róla, mit jelentenek a rejtélyes passzusok. Ami a többit illeti, elismerte latintudását, s hogy beleolvasott a könyv ama nyelven leírt bekezdéseibe, ám azokat ködösnek, ismétlődőnek és értelmetlennek találta. – Csak mindenféle történetek – tette hozzá.

– Mégis miféle történetek?

- Egy férfi visszanyerte a látását, miután a Grálra tekintett, ám azután, hogy csalódást keltőnek találta a küllemét, újra elvesztette a látását.
- Áldott legyen az Úr neve – szúrta közbe Cailloux barát, azután megmártotta tollát, és gondosan lejegyezte a csodatételt.
- És még? – tudakolta de Taillebourg.
- Mindenféle történetek a katonákról, akik megnyerték a csatákat a Grál miatt, meg mesék a kehely csodálatos gyógyító erejéről.
- És te elhitted ezeket?
- A történeteket? – Thomas úgy tett, mintha elgondolkodna ezen, azután bizonytalanul bólintott. – Ha az Úr adta nekünk a Grált, atyám – felelte –, akkor az bizonyosan képes a csodatételre.
- Apád birtokában volt a Grálnak?
- Nem tudom.
- Így hát de Taillebourg Ralph atyáról kezdett kérdezősködni, Thomas pedig elmondta, hogy atyja Hookton kavicsos partján jajveszékelt bűnei felett, máskor pedig a tenger és az ég vadainak prédikált.
- Azt mondd hát, hogy örült volt? – tette fel a kérdést de Taillebourg.
- Örületbe lovalta a hite – felelte Thomas.
- Örületbe lovalta a hite – ismételte a frázist de Taillebourg, mintha a szavak értelmét keresné. – Azt állítod, hogy szent volt?
- Úgy vélem, a szentek is hasonlófélék lehettek – felelte Thomas óvatosan –, bár ő amellet imádott gúnyt űzni a

babonaságból.

– Hogy érted ezt?

– Igencsak kedvelte Szent Guinefortot – vonta meg a vállát Thomas –, és mindig őt hívta, ha valami apró-cseprő gond adódott.

– Tudom, ki volt Szent Guinefort – bólintott de Taillebourg.

– Te talán azt állítod, az Úr nem használhat egy közönséges kutyát arra, hogy általa nyilvánítsa ki szent akaratát?

– Azt állítom, apám nem hitt abban, hogy egy kutyából is válhat szent, ezért gúnyt űzött belőle.

– Gúnyt űzött a Grálból is?

– Soha – felelte Thomas az igazsághoz híven –, egyetlenegyszer sem.

– És ebben a könyvben – tért vissza de Taillebourg a korábbi témához – az apád nem nyilatkozik arról, hogyan került a Grál a birtokába?

Az elmúlt néhány pillanatban Thomas úgy érezte, mintha valaki ott hallgatózna a fal túloldalán. De Taillebourg betette maga után az ajtót, de a reteszt azóta óvatosan félrehúzták, és az ajtót résnyire megnyitották. Valaki állt odakint, kihallgatta a szavaikat, és Thomas gyanította, hogy az csakis Roncelets úrnője lehet. – Sosem állította, hogy a Grál a birtokában lenne – tiltakozott –, csak annyit mondott, hogy valaha a családjáé volt.

– Ez a család pedig – jegyezte meg de Taillebourg fagyosan –, a Vexille-ek.

– Igen. – Thomas megesküdött volna rá, hogy az ajtó egy hajszálnyit szélesebbre nyílt.

Cailloux barát tolla a pergament szántotta. Amit csak

Thomas kiejtett a száján, az mind lejegyzésre került, és erről eszébe jutott a ferences rendi vándorprédikátor, akit egyszer a dorchesteri vásárban látott; ő azt kiáltozta, hogy a mennyekben minden elkövetett bűnt feljegyeznek egy nagy könyvbe, amikor pedig meghalunk, és az Úr elé járulunk, aki felüti a könyvet, és kiolvassa belőle a bűneinket. George Adyn az egész bámézsereget megnevettette azzal a kijelentésével, hogy nincs annyi tinta a keresztény világban, amennyivel lejegyezhetnék mindazokat a bűnös dolgokat, amiket fivére művelt Dorcas Churchill-lel Puddletownban. A bűnöket, torkolta le indulatosan a ferences rendi, lángoló betűkkel jegyzik le, ugyanazzal a tűzzel, amellyel a bűnösöket megégetik a poklok legmélyebb bugyraiban.

– És ki az a Hakália? – kérdezte most de Taillebourg.

Thomast meglepte a kérdés, habozni kezdett, azután megpróbált értetlennek tűnni. – Kicsoda?

– Hakália – ismételte de Taillebourg türelmesen.

– Nem tudom – felelte Thomas.

– Szerintem tudod – jelentette ki de Taillebourg csendesen. Thomas a pap erőteljes, csontos arcára meredt. Apja arca jutott az eszébe; ugyanazt a komor eltökéltséget, ugyanazt a kérlelhetetlen céltudatosságot látta, ami azt jelezte, hogy ez a férfi fikarcnyit sem törődik azzal, mit gondolnak róla mások, mert úgy gondolja, egyedül az Úrnak tartozik elszámolnivalóval. – Germain testvér említette ezt a nevet – mondta Thomas óvatosan –, de hogy mit jelent, azt nem tudom.

– Nem hiszek neked – közölte de Taillebourg.

– Atyám – emelte fel a hangját Thomas –, csakugyan nem tudom, mit jelent. Kérdeztem róla Germain testvért, de ő nem árulta el. Azt mondta, meghaladja a képességeimet, hogy ilyen dolgokat megértsek.

De Taillebourg némán meredt Thomasra. A lángok ropogva táncoltak a kéménykürtő alatt, és a magas szolga áthelyezte a piszkavasakat, amint a rönkök egyike magába omlott. – A fogoly azt állítja, nem tudja – mondta tollba a jegyzőkönyv szövegét de Taillebourg anélkül, hogy a tekintetét levette volna Thomasról. A szolgák újabb rönköket vetette a tűzre, de Taillebourg pedig engedte, hogy Thomas az izzó vasakra meredjen, és belegondoljon a szörnyű eshetőségekbe, mielőtt tovább folytatta a kérdezősködést. – Akkor hát – emelte fel a hangját a dominikánus –, hol van ez a könyv?

– La Roche-Derrienben – vágta rá Thomas.

– Hogy került oda?

– A csomagjaimmal együtt – felelte Thomas –, amelyeket egy régi barátomnál, Will Skeatnél hagytam. – Ez persze nem volt igaz. A könyvet indulás előtt Jeanette-ra bízta, de nem akarta ilyen veszélynek kitenni a lányt. Will Skeat még jelenkori állapotában is jobban tudott vigyázni magára, mint Feketerigó. – Sir William Skeatnél – tette hozzá Thomas.

– Tud Sir William arról, hogy mi áll a könyvben? – kérdezte de Taillebourg.

– Még csak olvasni sem tud!

Ezután újabb kérdések következtek, még hozzá tucatjával. De Taillebourg tudni akarta Thomas életének történetét, hogy miért hagyta el Oxfordot, miért lett íjász, mikor gyónt

legutoljára, és mit keresett Durhamben? Miért kíváncsi Anglia királya a Grálra? Mennyit tud Durham püspöke? A kérdezősködés tovább folyt, amíg Thomas szédelegni nem kezdett az éhségtől és a sok állástól, de Taillebourg azonban fáradhatatlannak tűnt. Beköszöntött az este, a két ablak mögött elfakultak, majd elsötétültek a fények, és ő csak tovább kérdezett. A két szolga láthatóan béketűrése küszöbén állt, míg Cailloux atya szüntelen a homlokát ráncolta, és kifelé tekingetett az ablakon, mintha azt sugallná, hogy rég elmúlt már az esti étkezés ideje, de Taillebourg azonban nem ismert éhséget. Tovább és tovább erősködött. Kivel utazott Thomas Londonba? Mit keresett Dorsetben? Kutatott a Grál után Hooktonban? Cailloux testvér egyik lapot a másik után írta teljé Thomas válaszaival, s amint besötétedett, meg kellett gyújtani a gyertyákat, hogy lásson. A tűz fénye a falta vetette az asztallábak elnyúlt árnyait, és Thomas alig bírt már állni a kimerültségtől, amikor de Taillebourg végre bólintott. – Ma éjjel gondolkodni fogok a válaszaidon, és imádkozom a lelkedért, Thomas – közölte –, és holnap reggel folytatjuk a kihallgatásodat.

– Vízet – nyögött fel Thomas. – Szomjan halok.

– Kapsz ételt és vizet – nyugtatta meg de Taillebourg.

Az egyik szolga kihúzta a piszkavasakat a tűzből. Cailloux atya becsukta a könyvet, és vetett Thomasra egy pillantást amelyben mintha árnyalatnyi részvét tükröződött volna. Takarót kerítettek, s azzal együtt meghozták a füstölt halból, babból, kenyérből és vízből álló vacsorát, majd eloldozták Thomas egyik csuklóját, hogy enni tudjon. Két fekete

köpenyt viselő őr vigyázott rá, amíg étkezett, amikor pedig végzett, azonnal visszakattintották a csuklójára a bilincset, és Thomas érezte, ahogyan helyére ütötték a biztosítószeget. Ez felélesztette benne a reményt, és amikor egyedül maradt, megpróbálta elérni a szeget az ujjai végével, ám a vaspántokat elég szélesre szabták ahhoz, hogy ne érhesse el a csatot. Reménytelenül csapdába esett.

Hátát a hideg falnak vetette, beburkolózott a takaróba, és a kihunyó tűzre meredt. A szobában semmi melegség nem maradt, és Thomas megállíthatatlanul reszketett. Kicsavarta tagjait, úgy próbálta elérni a bilincs biztosítópeckét, de ez sem segített, és Thomas önkéntelenül is felnyögött, amint belegondolt az előtte álló gyötrelmekbe. Ma ugyan elkerülte a kínpadot, de vajon örökre megmenekült tőle? Megérdemelné, tette hozzá gondolatban, hiszen csakis a színigazat mondta de Taillebourgnak. Elmondta, hogy nem tudja, hol van a Grál, még a létezésében sem biztos, hogy az apja alig beszélt erről, és ő különben is inkább lenne egyszerű íjász az angol király seregében, mintsem a Grál őrzője. Újra eltöltötte a szégyenkezés, amiért ilyen könnyen hagyta elkapni magát. Mostanra már újra úton kellene lennie La Roche-Derrien felé, vissza a fogadókhöz, a nevetéshez, a jó áléhoz és a katonák vidám társaságához. Könnyek csillantak a szemében, és szégyenkeznie kellett emiatt is. A vártorony melyéből nevetés hangjai hallatszottak, és mintha egy hárfa hangja is felcsendült volna.

Azután kinyílt az ajtó.

Csak annyit látott, hogy egy férfi lépett a szobába. A látogató egész testét beburkoló, fekete köpenyt viselt, emiatt baljóslatú árnyak tűnt, amint átsuhant a helyiségen, hogy megálljon az asztalnál és onnan tekintsen le Thomasra. A kihunyó zsarátnok mögötte izzott, a vöröslő fények kirajzolták köpenybe burkolt alakját. – Jól tudom – szólalt meg a férfi –, hogy ma még nem égettek meg?

Thomas nem felelt, csak beburkolózott a takaróiba.

– Pedig szereti megégetni az embereket – folytatta a látogató –, az egyszer biztos. Megfigyeltem. Mindig beleborzong, amikor a lángok megpörkölik a húst. – A tűzhöz lépett, felvette az egyik pizskavasat, és az izzó parazsak közé lökte, mielőtt új rönköket tett a haldokló lángokra. A száraz fa hamar tüzet fogott, és a fellángoló fényekben Thomas most először nézhette meg a férfit. Keskeny, beesett arca volt, hosszú orra, markáns állkapcsa és fekete haja, amelyet hátrafésült magas homlokából. Thomas jóvágású, értelmes és nemesen metszett arcot látott maga előtt, azután ez is árnyékba borult, amint a férfi elfordult a tűztől. – Az unokatestvéred vagyok – közölte a látogató egyszerűen.

A gyűlölet pengeként fúródott Thomas szívébe. – Te vagy Guy Vexille?

– Astarac grófja vagyok – felelte Vexille. Lassan Thomas felé indult. – Ott voltál abban az ütközetben, a Crécy melletti erdőben?

– Igen.

– Íjászként?

– Igen.

– És a csata végén – tette hozzá Guy Vexille – három latin szót kiáltoztál.

– *Calix meus inebrians* – bólintott Thomas.

Guy Vexille felült az asztal szélére, és hosszú ideig némán méregette Thomast. Vonásai árnyékba borultak, így Thomas nem láthatta az arckifejezését, csak szeme fojtott izzását. – „*Calix meus inebrians*” – idézte végül Vexille. – A családunk titkos jelmondata. Nem az, amelyik a címerünkben szerepel. Tudod, mi az?

– Nem.

– „*Pie repone te*” – mondta Guy Vexille.

– „Alázatos hittel” – fordította Thomas.

– Igencsak tanult vagy, legalábbis egy íjászhoz képest – jegyezte meg Vexille. Felállt és sétálgatni kezdett beszéd közben.

– „*Pie repone te*”, ezt mutatjuk a külvilág felé, de a valódi jelmondatunk: „*calix meus inebrians*”. Mi vagyunk a Grál titkos őrzői. A Grál nemzedékek óta a családunk birtokában állt, maga az Úr bízott meg bennünket az őrzésével, és az apád ellopta tőlünk.

– Megölted őt – nézett a szemébe gyűlölködve Thomas.

– És büszke is vagyok rá. – Guy Vexille hirtelen megtorpant, majd Thomas felé fordult. – Aznap, ott a dombon, te voltál az az íjász?

– Igen.

– Remekül célzól, Thomas.

– Aznap öltem először embert – vallotta meg Thomas –, és hibát követtem el.

– Hibát?

– Téged kellett volna megölnöm.

Guy Vexille elmosolyodott, visszasétált a tűzhöz, és kihúzta a piszkavasat, hogy megvizsgálja vörösen izzó hegyét. – Megöltem az apádat – közölte színtelen hangon –, Durhamben megöltem az asszonyodat, és megöltem azt a papot, aki nyilvánvalóan a barátod volt.

– Te vagy de Taillebourg szolgája? – kérdezte Thomas döbbsen. Eddig csak apja halála miatt gyűlölte Guy Vexille-t, de most már két másik halál is az ő lelkén száradt.

– Csakugyan a szolgája vagyok – engedte meg Guy Vexille.

– De Taillebourg ezt a penitenciát róttá ki rám, csak hogy megbüntessen és megalázzon. Ám ugyanakkor katona is vagyok, akinek az a feladata, hogy visszaszerezze a Grált. Thomas átkulcsolta a térdét a takaró alatt. – Ha a Grálnak ekkora a hatalma, akkor hogyan sülyedhetett idáig a családunk?

Guy Vexille egy hosszú pillanatig elgondolkodott a kérdésen, azután megvonta a vállát. – Egymással civódtunk – felelte –, bűnösökké és érdemtelenekké váltunk. De mi változtatni fogunk ezen, Thomas. Visszaszerezzük az erőnket és az érdemeinket. – Guy Vexille a tűz fölé hajolt, kihúzta a piszkavasat a lángok közül, és úgy lendítette meg, akár egy kardot, hogy az sziszegő hangot hallasson, és izzó hegye vörös félkört rajzoljon az elsötétült szobában. – Még sosem gondoltál rá, Thomas – kérdezte –, hogy segíts nekem?

– Segítsek?

Vexille közelebb lépett Thomashoz. Tovább lengette a vasat, és széles, kaszáló mozdulatokat írt le, miközben a fény vékony füstcsíkokat hagyott maga mögött. – Az apád – ment tovább – az idősebb testvér volt. Tudtad ezt? Ha törvényesen születesz, most te lennél Astarac grófja. – Leengedte a pizskavas hegyét, hogy az közel kerüljön Thomas arcához, olyan közel, hogy megérezze perzselő hevét. – Csatlakozz hozzám – csattant fel Guy Vexille hangja –, mondd el, amit tudsz, segíts visszaszerezni a könyvet, és jöjj velem a Grál keresésére! – Lekuporodott, hogy az arca egy vonalba kerüljön Thomaséval. – Hozz dicsőséget a családnkra, Thomas, oly dicsőséget, hogy mi uralhassuk az egész keresztény világot, hogy a Grál hatalmával kereszties hadjáratot indíthassunk a hitedének ellen, és kiirtsuk valamennyit. Te és én, Thomas! Az Úr kiválasztottal vagyunk, a Grál őrzői, és ha egyesítjük az erőinket, az emberek még évszázadok múltán is úgy emlegetnek majd, mint a valaha élt legnagyobb harcos szenteket. – Mélyen, szinte dallamosan zengett a hangja. – Segítesz nekem, Thomas?

– Nem – felelte Thomas.

Az izzó vas közelebb került Thomas jobb szeméhez, oly közel, hogy lángoló napkorongnak tűnt, de Thomas nem hátrált meg előle. Nem gondolta, hogy unokatestvére meg akarná vakítani; Guy Vexille csupán arra vágyott, hogy szűkölni lássa, és ő nem adta meg neki ezt az elégtételt.

– A barátaid ma kereket oldottak – tudatta Vexille. – Ötvenen lovagoltunk ki, hogy elfogjuk őket, de valahogyan

elkerültek bennünket. Bevették magukat az erdőbe.

– Helyes.

– De akkor se tehetnek mást, mint hogy visszatérnek La Roche-Derrienbe, ott pedig végleg csapdába esnek. Idén tavasszal, Thomas, örökre elvesztitek azt a várost. – Thomas nem szólt. A piszkavas lehűlt és elsötétült, Thomas pedig végre pislogni mert. – Mint minden Vexille – vette el a vasat Guy, mielőtt felegyenesedett –, éppoly merész vagy, mint amilyen ostoba. Tudod, hol van a Grál?

– Nem.

Guy Vexille meredten nézte, a választ latolgatta, azután megvonta a vállát. – Szerinted létezik a Grál, Thomas?

Thomas sokáig nem felelt, azután megadta a választ, amelyet de Taillebourgtól egész álló nap megtagadott. – Igen.

– Igazad is van – bólintott Guy Vexille –, igazad is van. Létezik bizony. A birtokunkban volt, az apád ellopta, és te vagy a kulcs a visszaszerzéséhez.

– De én nem tudok róla semmit! – tiltakozott Thomas.

– De Taillebourg nem fogja ezt elhinni neked – dobta le Guy Vexille a piszkavasat az asztalra. – De Taillebourg úgy áhítja a Grált, akár szomjazó a vizet. Arról álmodik. Álmában nyögdécsel és zokog. – Vexille elhallgatott, azután elmosolyodott. – Amikor a fájdalom már elviselheteden lesz, márpedig az lesz, amikor már azt fogod kívánni, bárcsak halott lennél, márpedig ezt fogod kívánni, akkor mondd neki azt, hogy megbántad a bűneidet, és a vazallusom leszel. Akkor majd vége szakad a fájdalomnak, és élni fogsz.

Guy Vexille volt az, döbönt rá Thomas, aki az ajtó előtt hallgatózott. És holnap újra ezt fogja tenni. Thomas lehunyta a szemét. *Pater, imádkozott, si vis, transfer calicem istem a me.* Újra kinyitotta a szemét. – Miért ölted meg Eleanorot? – kérdezte.

– Miért ne tettem volna?

– Micsoda nevetséges válasz – rázta a fejét keserűen Thomas.

Vexille úgy hőkölt vissza, mintha arcul ütötték volna. – Mert tudott a létezésünkről – felelte –, azért.

– A létezésünkről?

– Tudta, hogy Angliában vagyunk, és tudta, hogy mit akarunk – élénkült fel Guy Vexille. – Tudta, hogy beszéltünk Collimore baráttal. Ha Anglia királya is megtudja, hogy a Grált kutatjuk a birodalmában, megállított volna bennünket. Fogságba vetett volna. Azt tette volna, amit most mi teszünk veled.

– Azt hiszed, Eleanor elárult volna a királynak? – kérdezte Thomas hitetlenkedve.

– Azt hiszem, az a legjobb, ha senki sem tudja, hogy ott jártunk – felelte Guy Vexille. – És tudod mit, Thomas? Az öreg szerzetes nem mondott semmi mást, csak hogy te létezel. Minden erőfeszítés, a hosszú utazás, a gyilkosságok, a skót időjárás, mind csak azért volt, hogy értesüljünk rólad! Nem tudta, hol lehet a Grál, el sem tudta képzelni, hová rejthette el az apád, egyedül csak rólad tudott, és azóta kutatunk utánad. De Taillebourg atya ki akar kérdezni, Thomas, azt akarja, hogy addig szenvedj, amíg csak el nem mondod neki, amit szerintem te magad

se tudsz, de én nem akarom, hogy szenvedj. Én csak a barátságodat akarom.

– Én pedig csak a halálodat akarom – közölte Thomas. Vexille szomorúan megcsóválta a fejét, azután előrehajolt, hogy közel kerüljön Thomashoz. – Egy napon, rokon – mondta csendesen –, ott fogsz térdepelni előttem. Egy napon a kezem közé helyezed a kezed, hűbéresküt teszel nekem, s úgy váltunk majd csókot, mint az úr és a vazallusa, azután együtt lovagolunk majd, a kereszt jele alatt, a dicsőség felé. Úgy leszünk majd, mint a fivérek, erre megesküszöm neked. – Megcsókolta a fiatalember ujjait, azután lágyan, szinte cirógatva simított végig Thomas arcán. – Megesküszöm neked, testvér – suttogta Guy Vexille –, és most jó éjt.

– Eredj a pokolba, Guy Vexille! – acsarkodott Thomas.

– *Calix meus inebrians* – mormolta Guy Vexille és távozott.

Thomas borzongva feküdt a hajnali hidegben. A kastélyban felhangzó minden neszre összerándult. A mély ablaknyílásokon túl kakasok kukorékolnak, és madarak énekeltek, Thomasnak pedig – maga sem tudta, miért – az a benyomása támadt, mintha sűrű erdő lenne Roncelets tornyán túl, és azon tűnődött, látni fogja-e még valaha is a zöldellő leveleket. Egy komor szolga kenyérből, kemény sajtból és vízből álló reggelit hozott neki, s amíg evett, kihúzták bilincsből a biztosító peckeket, és darázscsíkos egyenruhát viselő örök vigyázták, akik a csuklójára kattintottak a béklyókat, amint végzett. A vödröt elvitték kiüríteni, és egy másikat hoztak a helyébe.

Bernard de Taillebourg nem sokkal ezután megérkezett, s miközben a szolgák újraélesztették a tüzet, Cailloux atya pedig helyet foglalt a hevenyészett asztal mögött, a dominikánus előzékenyen köszöntötte Thomast. – Jól aludtál? Elégségesnek találtad a reggelid? Ma mintha hidegebb lenne. Még sosem éltem meg ilyen nyirkos telet. Rennes-ben évek óta most először áradt ki a folyó! Minden pince víz alá került.

Thomas, aki átfázott és halálra rémült, nem válaszolt, de Taillebourg pedig nem erőltette a társalgást, ehelyett kivárta, amíg Cailloux atya tintába mártotta a tollát, majd utasította rá a szolgát, hogy vegye el Thomas takaróját. – És most – emelte fel a hangját, amint a foglyot lecsupaszították –, térjünk a lényegre. Beszéljünk még az apád könyvéről. Ki más tud még e könyv létezéséről?

– Senki – felelte Thomas –, leszámítva persze Germain testvért.

De Taillebourg a homlokát ráncolta. – De hát, Thomas, valakitől te is úgy kaptad azt a könyvet! És annak a személynek csak tudnia kellett róla? Ki adta hát neked?

– Egy dorchesteri ügyvéd – hazudott habozás nélkül Thomas.

– A nevét, könyörgöm, a nevét.

– John Rowley – talált ki egy nevet Thomas.

– Betűzd le, kérek. – Miután Thomas eleget tett a kérdésnek, az inkvizítor látható csalódottsággal kezdett fel-alá járkálni. – Ez a Rowley bizonyosan tudott arról, mi áll abban a könyvben, nem?

– Be volt csomagolva apám egyik köpenyébe és néhány

más régi ruhába. Nem nézett bele.

– Megtehetette.

– John Rowley – szőtte tovább a történetet Thomas – öreg és kövér ember. Nem fog a Grál nyomába szegődni. Amellett, örültnek hiszi az apámat, miért érdekelné hát, hogy miket hordott össze? Rowleyt nem érdekli más, csak az ale, a mézsör és az ürühús.

A három piszkavas újra ott hevült a lángok felett. Odakint esni kezdett, és a hirtelen szellökések olykor befújták a hideg vízcseppeket az ablakon át. Thomas visszaemlékezett unokatestvére figyelmeztetésére, miszerint de Taillebourg szeret gyötrelmet okozni, a dominikánus hangja azonban kedélyes és tárgyilagos maradt, és Thomas kezdte úgy érezni, hogy túlélte a nehezét. Átvészelte azt a hosszú napot, amikor de Taillebourg megállás nélkül faggatta, és a válaszai láthatóan kielégítették a zord dominikánust, aki most csak próbálja kitölteni Thomas történetének hézagjait. De Taillebourg tudni akart Szent György lándzsájáról, Thomas pedig beszélt neki a fegyverről, amelyet a hooktoni templom gerendáira függesztettek, majd elrabolnak, és a Crécy melletti ütközetben használtak. Thomas szerint ez volt a valódi lándzsa, kérdezte de Taillebourg, mire Thomas megrázta a fejét. – Nem tudom – felelte –, de az apám úgy hitte.

– És az unokatestvéred elrabolta a lándzsát a hooktoni templomból?

– Igen.

– Talán azért – tűnődött el de Taillebourg –, hogy senki se

sejtse, Angliába hajózik a Grál nyomában. A lándzsát csak álcának használta. – Hosszan elgondolkodott ezen, és Thomas nem érezte szükségét, hogy megjegyzést fűzzön a hallottakhoz. – Volt annak a lándzsának pengéje? – kérdezte végül de Taillebourg.

– Elég hosszú.

– Ha pedig az a lándzsa ölte meg a sárkányt – ment tovább de Taillebourg –, a pengét a bestia vérében kellett megolvasztani.

– Valóban? – kérdezte Thomas.

– Hát persze! – kiáltott fel de Taillebourg, és úgy meredt Thomasra, mintha elment volna az esze. – A sárkányvér tüzesen izzik. – Vállat vont, mintha felismerné, hogy a lándzsának vajmi kevés köze lehet a kutatásához. Cailloux atya pennája sercegve szántotta a pergament, amint próbált lépést tartani a kihallgatással, míg a két szolga a tűz mellett állt, és leplezni sem próbálta unalmát, miközben de Taillebourg új vizekre evezett. Valamilyen okból Will Skeatet választotta, az ő sérüléséről és emlékezetkieséseiről kérdezett. Bizonyos abban Thomas, hogy Skeat nem tud olvasni?

– Nem tud olvasni – válaszolta Thomas újjáéledő magabiztossággal, és olyan hangon, mintha csak meg akarná nyugtatni de Taillebourgot. Az előző napot sértésekkel és gyűlölködéssel kezdte, most azonban alig várta, hogy a dominikánus kedvére tegyen, és mielőbb vége legyen a kihallgatásnak. A nehezét már túlélte.

– Skeat nem tud olvasni – De Taillebourg tovább járkált fel-alá –, bár ez aligha meglepő. Akkor hát nem fog belenézni

a könyvbe, ami a gondjaira lett bízva?

– Már annak is örülni kell, ha a távollétemben nem törli ki a seggét a lapjaival. Will Skeat nem ismeri más értelmét a papírnak és a pergamennek.

De Taillebourg kötelességtudóan elmosolyodott, azután felnézett a mennyezetre. Hosszú ideig néma csendbe burkolózott, azután zavart pillantással nézett le újra Thomasra. – Ki az a Hakália?

A kérdés meglepetésként érte Thomast, és ez bizonyosan meg is látszott. – Nem tudom – sikerült kinyögnie egy idő után.

De Taillebourg átható tekintettel figyelte Thomast. A szobában hirtelen tapintani lehetett a feszültséget: a szolgák ugrásra készen várták a parancsot, és Cailloux atya sem jegyzetelt már, csak meredten nézte Thomast. De Taillebourg elmosolyodott. – Adok neked még egy utolsó esélyt – jelentette ki mélyen zengő hangon. – Ki az a Hakália?

Thomas tudta, hogy most már ki kell tartania. Ezt még tudt le, mondta magában, és vége a kihallgatásnak. – Soha nem hallottam róla – hazudta legjobb képessége szerint –, mielőtt Germain testvér meg nem említette a nevét.

Hogy de Taillebourg miért épp Hakáliát választotta Thomas védekezésének gyenge pontjául, örök rejtély maradt, mindenesetre a dominikánus agyafúrt csapdát állított, hiszen ha igazolta, hogy Thomas tudja, kicsoda Hakália, azzal bebizonyíthatta azt is, hogy Thomas lefordította a könyv héber bekezdéseinek egyikét, vagyis a kihallgatás során mindvégig hazudott, ami mindent egészen más

megvilágításba helyezett. De Taillebourg tehát okkal erőltette a kérdést, és amikor Thomas kitartóan tovább tagadott, a pap intett szolgáinak. Cailloux atya összerezent.

– Mondtam már – kezdett nyugtalankodni Thomas. – Tényleg nem tudom, ki ez a Hakália.

– Nekem pedig szent kötelességem kideríteni – vette el de Taillebourg az egyik izzó piszkavasat a magasabbik szolgától –, hogy az igazat mondod-e. – Amint végigmérte Thomast, pillantásából mintha együttérzés áradt volna. – Nem akarok bántani, Thomas. Csak az igazságot akarom. Mondd hát el, ki ez a Hakália?

Thomas nagyot nyelt. – Nem tudom – felelte, azután hangosabban is megismételte. – Nem tudom!

– Szerintem pedig tudod – közölte de Taillebourg, és megkezdődtek a gyötrelmek.

– Az Atya, a Fú és a Szentlélek nevében – mormolta de Taillebourg, amint nekiértette az izzó vasat Thomas csupasz lábszárának. A két szolga lefogta Thomast, a fájdalom pedig borzalmasabbnak bizonyult, mint valaha is álmodta volna, és megpróbált elhátrálni előle, de moccani sem tudott; az orrlyukát eltelítette a megperzselt hús bűze, és még ekkor sem felelhetett őszintén a kérdésre, mert attól rettegett, hogy a hazugság beismerésével csak újabb kínoknak tenné ki magát. Valahol a gyötrelmek közepette is tovább élt benne a hit, hogy ha kitart a hazugság mellett, akkor de Taillebourg hinni fog neki, és felhagy a kínzásával, ám az inkvizítor és a fogoly lelki erejének vetélkedésében a fogolynak semmi esélye sem lehetett. Egy második vasat

is felizzítottak, és annak hegye végigszántott Thomas bordáin. – Ki az a Hakália? – kérdezte de Taillebourg.

– Mondtam már...

A tűzforró vasat a mellkasára préselték, és végighúzták egészen a hasáig, hogy az maga mögött hagyta a megperzselt, felhólyagosodott, nyers húst, de miután a sebeket azonnal kiégették, azok nem ontottak vért, csak Thomas sikolyai visszhangzottak a vaskos kőfalak között. A harmadik piszkavas már készen várakozott, és újrahevítették az elsőt is, így a fájdalom egy percre sem maradt el, majd amikor a hasára fordították, és a bal kezére csavarták a különös szerkezetet, amelyet korábban nem ismert fel, Thomas már tudta, hogy egy csavaros hüvelykcsorítóval fogják tovább kínozni, azután de Taillebourg meghúzta a csavart, Thomas pedig rázkódni és üvölni kezdett a fájdalomtól. Elveszítette az öntudatát, ám Cailloux atya a törülközővel és vízzel újra eszméletére térítette.

– Ki az a Hakália? – erősködött de Taillebourg.

Micsoda ostoba kérdés, gondolta Thomas. Mintha valamit is számítana! – Nem tudom – nyögött fel, és azért fohászzkodott, hogy de Taillebourg végre higgyen neki, de a kín újra belemart, s azok lettek a legszebb pillanatok, amikor ide-oda lebegett az öntudat ködös hátárai felett, s úgy érezte, a fájdalom csupán álmom – szörnyű lidércnyomás, de mégiscsak álmom –, mígnem a legrosszabb pillanatokban rádöbbsz, hogy nagyon is ébren van, és a világ csak kínszenvedés, merő gyötrelmem, de Taillebourg pedig újabb kínokat mért ki rá: vagy tovább

srófolta a hüvelykszorítót, vagy a tüzes vassal perzselte a testét.

– Mondd el, Thomas – kérte a dominikánus –, csak mondd el, és vége lesz a gyötrelemnek. Vége lesz, amint elmondasz mindent. Kérlek, Thomas, azt hiszed, kedvtelésből teszem ezt? Isten nevére, gyűlölöm, hogy ezt kell tennem, mondd hát el, könyörgöm, vess véget ennek.

Így hát Thomas elmondta. Hakália volt a Satrapa atyja, és a Satrapa volt Nehémiás atyja.

– És Nehémiás – kérdezte de Taillebourg –, ő ki volt?

– A király pohárnoka – zokogta Thomas.

– Miért hazudik az ember Istennek? – tette fel de Taillebourg a kérdést, miközben ledobta az asztalra a hüvelykszorítót, és a piszkavasak is visszakerültek a tűzbe.

– Miért? – kérdezte újra. – Hiszen az igazság mindig napvilágra kerül, az Úrnak gondja van rá. Úgy tűnik tehát, hogy sokkal többet tudsz annál, mint amennyit elismersz, Thomas, ezért napvilágra kell hoznunk további hazugságaidat is, de először is beszéljünk erről a Hakáliáról. Gondolod, hogy Ezsdrás könyvének idézésével apád azt akarta a tudtadra adni, hogy birtokában van a Grál?

– Igen – felelte Thomas –, igen, igen, igen. – Összekuporodott a fal mellett, összetört kezét megbilincseltek a háta mögött, egész teste egyetlen lángoló fájdalommá vált, de talán véget vethet ennek, ha mindent bevall.

– De hát Germain testvér azt mondja, hogy apád könyvében a Hakáliáról szóló passzusokat héberül írták –

ment tovább de Taillebourg. – Ismered a héber nyelvet, Thomas?

– Nem.

– Akkor ki fordította le neked a szöveget?

– Germain testvér.

– És Germain testvér mondta el neked, hogy ki is volt Hakália? – kérdezte de Taillebourg.

– Nem – nyöszörgött Thomas. Nem lett volna értelme hazudnia, hiszen a dominikánus kétségkívül ellenőrizni fogja a szavait, ám a válasz megnyitott egy új kérdést, ez viszont egy olyan ingoványos területekre vezetett, ahol Thomas korábban már hazudott. Thomas is tudta ezt, de már túl késő lett volna ellenkezni.

– Akkor ki mondta el neked? – kérdezte de Taillebourg.

– Egy doktor – felelte Thomas alig hallhatóan.

– Egy doktor – ismételte meg de Taillebourg. – Ez nem sokat segít, Thomas. Azt akarod, hogy újra a tűzhöz folyamodjam? Miféle doktor? Teológus? Seborvos? És amikor megkérted ezt a rejtélyes doktort arra, hogy magyarázza el a passzus értelmét, vajon nem keltetted fel a kíváncsiságát, hogy miért akarod ezt tudni?

Thomas tehát megvallotta Mordehai-t; elismerte, hogy Mordehai belenézett a könyvbe, és de Taillebourg most először adta jelét az indulatnak, amikor öklével nagyot csapott az asztalra. – Te megmutattad a könyvet egy zsidónak? – kérdezte sziszegő, hitetlenkedő hangon. – Egy zsidónak? Isten szent nevére és valamennyi szentjére, hát mit képzeltél? Egy zsidónak! Egy olyan faj gyermekének, amely megölte a mi imádott Megváltónkat! Ha a zsidók

találják meg a Grált, te ostoba, azzal felélesztik az Antikrisztust! Meg fogsz szenvedni ezért a hitszegésért! Elnyered méltó büntetésed! – Átvágott a szobán, kiragadott egy piszkavasat a tűzből, és megindult a falnak lapuló Thomas felé. – Egy zsidónak! – üvöltötte de Taillebourg, miközben végigszántott az izzó vassal Thomas lábán. – Te kis mocskok! – ordította túl Thomas jajveszékelését. – Isten elárulója, Krisztus elárulója, az egyház elárulója! Semmivel sem vagy különb, mint Iskarióti Júdás!

A kínvallatás tovább tartott. Teltek az órák. Thomas számára úgy tűnt, a világon nem maradt más, csak a fájdalom. Hazudott, amikor még nem tapasztalta meg a fájdalmat, ezért most minden korábbi válaszát újra a gyötrelmek mérlegére tették, és addig kínozták, amíg újra meg újra elveszítette az eszméletét.

– Hol van hát a Grál? – követelte a választ de Taillebourg.

– Nem tudom – felelte Thomas, azután hangosabban: – Nem tudom! – Látta, ahogyan a vörösen izzó vas a bőréhez közelít, és most még azelőtt felsikoltott, hogy az hozzá ért volna.

A sikoltozás azonban nem segített, a kínzás tovább folyt. Egyre csak tovább. És Thomas beszélt, elmondott mindent, amit csak tudott, sőt még arra is kísértést érzett, hogy kövesse Guy Vexille tanácsát, és kikönyörögje de Taillebourgtól, hadd esküdjön hűséget unokafivérének, ám a gyötrelmek vörösen izzó fátyla mögül hirtelen elébe villant Eleanor arca, és ő némán összehéberelte az ajkát.

A negyedik napon, amikor már egész testében megállíthatatlanul reszketett, amikor már de Taillebourg

kezének legapróbb mozdulata is elég volt ahhoz, hogy felsikoltson, és kegyelemért könyörögjön, Roncelets ura lépett be a szobába. Magas férfiú volt, kurtára nyírt fekete hajjal, összetört orral és két hiányzó szemfoggal. Tulajdon darázsszerű egyenruháját viselte, sárga alapon a két fekete szarufát, és gúnyos tekintettel mérte végig Thomas hegekkel borított, összetört testét. – Nem hozta fel a kőpadot, atyám. – Csalódottnak tűnt a hangja.

– Nem volt rá szükség – felelte de Taillebourg. Roncelets ura megbökdöste Thomast vértbe bujtatott lábával. – Azt mondja, angol íjász a rohadék?

– Az.

– Akkor le kell vágnunk az ujjait – csattant fel Roncelets bosszúszomjasan.

– Nem onthatunk vért – tiltakozott de Taillebourg.

– Istenemre mondom, én igen! – Roncelets előrántotta kését az övéből.

– Ő az enyém! – rivallt rá de Taillebourg. – Az Úr kezében van, és egy ujjal sem nyúlhat hozzá! Nem engedem, hogy vért ontson.

– Ez az én váram, pap! – mordult fel Roncelets.

– És a lelked az én kezemben van – vágta rá de Taillebourg.

– Egy íjász! Angol íjász! Azért jött, hogy elragadja a Chenier fiút! Ez az én ügyem!

– A hüvelykszorító szilánkokra törte az ujjait – nyugtatta meg de Taillebourg –, úgyhogy nem íjász többé.

A hír Roncelets megelégedésére szolgált. Még egyszer belerúgott Thomasbe. – Egy rohadt kis ganéj, atyám, nem

más. Egy rohadt kis ganéj. – Leköpte Thomast, noha nem magát Thomast gyűlölte, de sokkal inkább magukat az íjászokat, akik megfosztották a lovagokat a trónustól, amely a csatateret vitathatatlan királyainak kijárt. – Mihez kezd vele? – kérdezte.

– Imádkozom a lelkéért – felelte de Taillebourg kurtán, és amikor Roncelets ura távozott, pontosan ezt is tette. Nyilvánvalóan végzett a vallatással, mert elővette egy kis fiolára való szent olajt, és feladta Thomasnak az utolsó kenetet: végigsimított az olajjal a homlokán és összeégetett mellkasán, majd elmondta a haldoklók imáját. – *Sana me, Domine* – kántált de Taillebourg, miközben gyengéden cirógatta Thomas homlokát –, *quoniam conturbata sunt ossa mea*. – Gyógyíts meg engem, Uram, mert megháborodtak csontjaim. S miután ezzel végzett, Thomast levitték a vártorony lépcsőin a föld alatti tömlöcbe, amelyet mélyen belesüllyesztettek a Guèpier sziklaalapjába. A csupasz fekete gránitpadló éppoly nyirkos volt, mint amilyen hideg. A bilincseket levették, mielőtt bezárták a cellájába, és Thomas azt hitte, megháborodik, amiért teste még most is a kínoktól lángolt, az ujjait összezúzták, és többé nem tarthatta magát íjásznak, hiszen törött kézzel hogyan húzta volna hátra az ideget? Azután jött a láz, ő pedig zokogva reszketett és verítékezett, hogy éjjelenként, az ébrenlét és az álom közt lebegve, újraélje legszörnyűbb rémálmait; és újra csak sírva fakadjon, amint felébredt, amiért nem viselte el a kínokat, amiért mindent elmondott de Taillebourgnak. Kudarcot

vallott, eltévedt a sötétben, haldokolt.

Azután egy napon – már nem is tudta, mennyi idővel azután, hogy lehurcolták ide, a Guêpier sziklabörtönébe – de Taillebourg két szolgája jött el érte. Durva gyapjúinget húztak a felsőtestére és mocskos gyapjúnadrágot megperzselt lábszárára, azután felvitték a vár udvarára, és feldobták egy üres trágyaszállító kocsira. A várkapu csikorogva megnyílt, és Thomas, tucatnyi fekete-sárga egyenruhába öltözött katona kíséretében és az erőtlenség napfénytől is vakon, elhagyta Guêpier-t. Alig érzékelte, mi történik vele, csak feküdt a koszos deszkákon, összegörnyedt a fájdalomtól, a szekér bűze maróan hatolt az orrlyukába, és másra se vágyott, csak hogy meghaljon. A láz elmúlt, de még most is reszketett a gyengeségtől. – Hová visztek? – kérdezte, de senki sem felelt; talán meg sem hallották, oly erőtlenné vált a hangja. Esett. A kocsi észak felé dübörgött, a parasztok keresztet vetettek a láttára, Thomas ide-oda sodródott önkívület és ébrenlét között. Azt képzelte, haldoklik, és a temetőbe viszik, ezért oda akarta kiáltani a kocsisnak, hogy még él, ám a kocsis helyett Germain testvér felelt panaszos fejhangján, és közölte vele, hogy Caenben kellett volna hagynia azt a könyvet. – Az egész a te hibád – vádolta az öreg szerzetes, és Thomas úgy döntött, hogy csak álmodja az egészet.

Legközelebb egy trombita hangjára riadt fel. A szekér megállt, ő pedig vaskos vászonanyag verdesését hallotta, és amikor felnézett, az egyik lovast látta maga felett, amint egy fehér zászlót lengetett. Thomas eltűnődött azon, hogy tulajdon halotti leplét látja. Ahogyan a csecsemőt

bebugyolálják, amint a világra jön, úgy a holtakat is lepelbe csomagolják, és ő hangosan felzokogott, mert nem akarta, hogy eltemessék, azután már angol szavakat hallott, és tudta, hogy megint csak álmodik; álmodja azt is, hogy az erős karok leemelik a szekérről. Sikoltani akart, de nem maradt rá ereje, azután minden érzéke cserbenhagyta, és belezuhant az ájulatba.

Mire felébredt, már besötétedett, és ő egy másik, ezúttal tiszta kocsin találta magát, takarót borítottak rá, és szalmával ágyaztak meg alatta. A szekér felett faabroncsokhoz szíjazott bőrponyva feszült, hogy távol tartsa az esőt és a napfényt. – El fogtok temetni? – kérdezte Thomas.

– Most ne beszélj – kérte a férfi, és Thomas felismerte Robbie hangját.

– Robbie?

– Ajé, én vagyok.

– Robbie?

– Te szerencsédén – simított végig Robbie a homlokán. – Te szerencsédén angol fattyú.

– Hol vagyok?

– Hazamegyünk, Thomas – felelte Robbie –, hazamegyünk. La Roche-Derrienbe.

* * *

Váltságdíjért engedték el. Egy héttel az eltűnése után, és rá két napra, hogy a csapat megtért La Roche-Derrienbe, fehér zászlós küldönc érkezett a helyőrségbe, és Bemard de Taillebourgtól hozott levelet, amelyet Sir William Skeatnek címeztek. Adja át Ralph atya könyvét,

követelte a level, és Hooktoni Thomas cserébe visszatérhet a barátaihoz. Will Skeat lefordította és felolvastatta magának az üzenetet, de nem értett belőle egy szót se, ezért Sir Guillaume-hoz fordult, hátha ő tudja, mit akarhat a pap, Sir Guillaume pedig beszélt Robbie-val, aki viszont beszélt Jeanette-tal, így már másnap megküldhették a választ Roncelets-ba.

Azután kétheti késedelmet szenvedett az ügy, amiért Germain testvért el kellett hozatni Normandiából Rennes-be. De Taillebourg ragaszkodott ehhez az elővigyázathoz, minthogy Germain testvér látta a könyvet, így igazolhatta, hogy amit Thomasért cserébe kapnak, az csakugyan Ralph atya kézirata.

– És az volt – fejezte be a történetet Robbie.

Thomas a mennyezetet kémlelte. Valamiért helytelennek érezte, hogy kicserélték őt a könyvre, noha hálás volt, amiért életben maradt, és otthon, a barátai között lehetett.

– Az igazi könyvet kapták – tette hozzá Robbie látható elégtétellel –, bár némi módosítással. – Elvigyorodott. – Először is természetesen lemásoltuk az egészet, azután hozzáadtunk egykét sületlenséget, csak hogy félrevezessük őket. És az az aszott kis barát semmit sem vett észre. Úgy szorította magához a könyvet, mint kiéhezett kutya a csontot.

Thomas megborzongott. Úgy érezte, megfosztották a büszkeségétől, az erejétől, de még a férfiasságától is. A végletekig megalázták, vinnyogó, reszkető, nyáladzó teremtménnyé alacsonyították. Könnyek peregtek végig az arcán, noha egyetlen hangot sem adott ki. Sajgott a keze,

sajgott az egész teste, mindene. Azt sem tudta, hol van; csak annyit tudott, hogy visszahozták La Roche-Derrienbe, és felvitték egy meredek lépcsősoron át ebbe a kis kamrába, a meredek tetőgerendák alá, ahol a falakat csak durván tapasztották be, és az ágy fölé kis feszületet függesztettek. A koszos barna napfény egy szaruhártyával borított apró ablakon át szüremlett be.

Robbie tovább beszélt a félrevezető bejegyzésekről, amelyekkel Ralph atya könyvét gazdagították. Az ő ötlete volt az egész, mesélte lelkesen, és Jeanette végezte el a másolást, bár utóbb Robbie engedte elszaladni a képzelőerejét. – Betettem néhány skót utalást – magyarázta –, miszerint a Grál valójában Skóciában van. Hadd keresgéljenek a nyavalyások a hangásban, he? – Felnevetett, azután látta, hogy Thomas oda sem figyel. Azért tovább beszélt, majd egy másik személy is a szobába lépett, és letörölgette Thomas könnyeit. Jeanette volt az.

– Thomas? – szölongatta a lány. – Thomas?

El akarta mondani neki, hogy látta a gyermekét, beszélt is vele, de nem találta a szavakat. Guy Vexille előre megmondta, hogy meg akar majd halni a kínvallatás közben, ám Thomas meglepve tapasztalta, hogy még most így érez. Ha elveszik egy férfi büszkeségét, gondolta, nem hagynak számára semmit. A legszörnyűbb emléke nem a fájdalomhoz kötődött, nem is a megalázottsághoz, amikor sírva könyörgött a kegyelemért, hanem a hálához, amelyet de Taillebourg iránt érzett, amikor a gyötrelmek végül abbamaradtak. A hálát érezte mind közül a

legszégyenletesebbnek.

– Thomas? – kérdezte újra Jeanette. Az ágy mellett térdelt és a férfi arcát simogatta. – Minden rendben van – nyugtatgatta lány hangján –, most már biztonságban vagy. Ez az én házam. Itt senki sem okozhat neked fájdalmat.

– Én igen – hallatszott egy új hang, és Thomas összerezgett a félelemtől, majd miután megfordult, megkönnyebbülten találta magát szemközt Mordehai-jal. Mordehai? Az öreg doktornak valahol délen kellett volna lennie. – Vissza kell ugrasztanom a helyükre a csontjaidat – mondta a doktor –, és az bizony fájdalmas lesz. – Letette a csomagját a padlóra. – Üdvözöllek, Thomas! Hogy én mennyire gyűlölöm a hajókat! Az új vitorlára várakoztunk, amikor pedig végre sikerült összefércelniük, kitalálták, hogy nincs elég tömítés a pallók között, azután pedig hogy ezt is kijavították, a kötélzetre fért rá a javítás, úgyhogy az a nyavalyás hajó még mindig itt vesztegel. Tengerészek! Csak arra jók, hogy folyton a tengerről ábrándozzanak. Azért nem panaszkodom, legalább volt időm elgondolkodni az apád könyvén, és meglehetősen élveztem a munkát! Úgy hallom, elkélne a segítségem. Drága Thomas, mit műveltek veled?

– Bántottak – szólalt meg Thomas első ízben azóta, hogy Jeanette házába hozták.

– Akkor meg kell gyógyítsalak – közölte Mordehai tárgyilagos hangon. Lehámozta a takarót Thomas sebhelyekkel borított testéről, s bár Jeanette görcsösen összerándult, Mordehai csak mosolygott. – Láttam már rosszabbat is a dominikánus októl – jelentette ki –,

sokkalta rosszabbat.

Így hát Mordehai újra a gondjaiba vette Thomast, aki az időt nem mérte mással, csak az áttetsző ablak mögött haladó felhőkkel, az egyre magasabbra kúszó napkoronggal és a zsúpszalmában fészkelő madarak felhőtlenül vidám énekével. Kétnapi szörnyű kín következett, amikor Mordehai elhozott egy csontkovácsot, hogy az újra eltörje és összeilleszse Thomas ujjait, de a fájdalom egy hét múltával elenyészett, az égési nyomok szépen gyógyultak, és lelohadt a láz is. Mordehai nap mint nap megvizsgálta a vizeletét, és kijelentette, hogy egyre csak tisztul. – Egy ökör ereje lakozik benned, Thomas.

– Meg az ostobasága – jegyezte meg keserűen Thomas.

– Csupán vakmerőség – legyintett Mordehai. – Vakmerőség és fiatalos elbizakodottság.

– Amikor... – kezdte Thomas, és összerezett, amikor arra gondolt, mit tett vele de Taillebourg. – Amikor vallattak – kezdte újból –, beszéltem arról is, hogy látta a könyvet.

– Annak nemigen örülhettek – vigyorodott el Mordehai. Előhúzott egy orsóra való zsinórt a köntöse zsebéből, és felkötötte egyik hurkolt végét a fejük felett húzódó bárdolatlan gerendára. – Aligha tetszett nekik, hogy egy zsidó is érdeklődik a Grál iránt. Nyilván azt hitték, hogy éjjeliedényként szeretnénk használni.

Thomas önkéntelenül is elmosolyodott az istenkáromlás hallatán. – Bocsásson meg, Mordehai.

– Amiért beszéltél rólam? Lett volna más választásod? Mindenki megtörik a kínpadon, Thomas, ezért is alkalmazzák a kínvallatást. S ezért is fogják alkalmazni

mindaddig, amíg csak a Nap a Föld körül kering. Azt hiszed talán, hogy nagyobb veszélybe kevertél, mint amekkorában eddig is voltam? Zsidó vagyok, Thomas, ezen nem változtathatunk. Nos, tudod mi ez? – A zsinórról kérdezett, amely immár a gerendáról függött alá, s amelynek másik végét láthatóan a padlóhoz szerette volna rögzíteni, csak nem talált erre alkalmas helyet.

– Nem, mi ez? – kérdezte Thomas.

– Orvosság. – Mordehai kétségbeesetten tekintett hol a zsinórra, hol a padlóra. – Mindig is ügyetlen voltam az ilyen gyakorlati kérdésekben. Egy kalapács és egy szög segítene?

– Talán egy kapocs – vetette fel Thomas.

Kínos gonddal eligazították Jeanette félkegyelmű szolgáját, és sikerült is szert tenniük egy vaskapocsra, amelyet Mordehai szerint Thomasnak kellett volna belevernie a padlódeszkába, ám Thomas feltartotta jobb kezének eltorzult ujjait, és közölte, hogy képtelen erre, ezért Mordehai rákényszerült, hogy esetlen mozdulatokkal maga szögezze le, azután megfeszítette és rögzítette a zsinórt, hogy az függőlegesen feszüljön a padló és a mennyezet között. – Most már nincs más dolgod – közölte Mordehai, miután elégetten megcsodálta művét –, mint hátrahúzni a zsinórt, akár egy íjhúrt.

– Képtelen lennék rá – tiltakozott Thomas rémulten, és újfent feltartotta sebesült ujjait.

– Ki vagy te? – kérdezte ekkor Mordehai.

– Hogy ki vagyok?

– Nem várok filozofikus eszmefuttatást, Thomas. Annyit

tudok, hogy angol vagy, amellett keresztény is, de ki vagy még?

– Íjász voltam – felelte Thomas keserűen.

– Még most is az vagy – közölte Mordehai nyers hangon –, ha pedig már nem vagy íjász, akkor nem vagy senki. Úgyhogy húzd hátra azt a madzagot! És addig húzogasd, amíg rá nem tudod feszíteni az ujjaid. Gyakorolj és gyakorolj. Mi egyebet kezdhetsz még az időddel?

Thomas tehát gyakorolt, és egy hét elmúltával már rá tudta préselni két ujját a hüvelykjére, hogy megpengesse a zsinórt akár egy hárfa húrját, majd egy újabb hét elteltével már mindkét kezének ujjával meg tudta szorítani a madzagot, és azt oly erővel húzta hátra, hogy végül el is szakította. Kezdett visszatérni az ereje, és az égési sebek ráncos varratokká forrtak össze azokon a helyeken, ahol a tüzes vas megperzselte a bőrét, egyedül a lelki sebei nem gyógyultak. Nem beszélt arról, amit vele műveltek, mert emlékezni sem akart mindarra; ehelyett addig feszítette a zsinórt, amíg az újra és újra elpattant, azután pedig megtanulta markolni a botot, és fájdalmas vívóleckéket vett Robbie-től. Amikor a tél múltával a napok egyre hosszabbak lettek, kiadós sétákra indult a városon is túl. Egy szélmalom állt azon a szelíd lankán, amely a város keleti kapujától nem messze emelkedett, de először még erre is alig tudott felkapaszkodni, hiszen a hüvelykszorító a lábujjait is összezúzta, és a lábfeje egyetlen ormóttan daganattá vált, ám mire az április telehintette kankalinokkal a réteket, már magabiztosan gyalogolt. Will Skeat gyakran vele tartott, s bár az idősebb férfi alig szólalt meg, Thomas

élvezte a társaságát. Ha Skeat meg is szólalt, jobbára az időjárás vagy az étel felett zsörtölődött, és mindennél inkább bántotta, hogy semmit sem hallott Northampton earlje felől. – Nem gondolod, hogy újra írunk kellene ölordtságának, Tom?

– Talán az első levelet meg sem kapta?

– Sosem szerettem leírni a dolgokat – csóválta a fejét Skeat. – Az olyan természet ellen való. Azért írnál neki?

– Megpróbálhatom – felelte Thomas, de bármennyire is hátrafeszítette az íjhúrt, bárhogy szorongatta a vívóbotot, sőt már a kardot is, az íróttal nem boldogult. Mindent megpróbált, de a tollhegy nem engedelmeskedett neki, a betűi olvashatatlanra sikerültek, így végül Totesham íródeákja jegyezte le az üzenetet, noha maga Totesham sem hitte, hogy bármi haszna lenne a levélnek.

– Blois Károly ideér, mielőtt bárkit is küldhetnének. – Totesham továbbra is vegyes érzelmekkel viseltetett Thomas iránt, aki ugyan megszegte a közvetlen parancsát, amikor Roncelets-ba lovagolt, ám ezért messze szörnyűbb büntetést szenvedett el, mint amit Totesham jogosnak tartott volna, ezért leginkább szánakozást érzett a fiatal íjász iránt, – Nem akarod te elvinni a levelet az earlnek? – kérdezte Thomast.

Thomas tudta, hogy a menekülés esélyét ajánlják fel neki, de csak a fejét rázta. – Maradok – közölte, így a levelet egy hajósra bízta, aki másnap reggel vitorlázott ki.

A segélykérés ezzel együtt hamvába holt vállalkozásnak tűnt, és Totesham is jól tudta, hogy a kis helyőrség sorsa megpecsételődött. Minden nappal új hírek érkeztek Charles

de Blois, azaz Blois Károly egyre hatalmasabb seregéről, az ellenség előőrsei pedig már látótávolságon belül megközelítették La Roche-Derrien falait, és egyre nagyobb veszélyt jelentettek az angol csapatokra, amelyek a vidéket járták elterelni való marhák, kecskék és birkák után, hogy lesózott hússal táplálhassák a helyőrséget. Sir Guillaume mindig is élvezte az efféle rajtaütéseket. Amióta elveszítette Evecque-et, fatalistává és halált megvetően vakmerővé vált, és az ellenség rövid úton megtanulta, hogy óvakodjék a kék ujjasra hímzett három sárga sólyomtól. Amikor hazatért egy hosszú portya után, Sir Guillaume vigyorogva lépett be Thomas szobájába, habár aznap mindössze két kecskét sikerült zsákmányolni. – Az ellenségem, Coutances grófja, csatlakozott Károlyhoz – közölte –, hogy az Isten rohasztaná meg a lelkét. Ma reggel megöltem az egyik emberét, és azt kívánom, bárcsak összefutnék magával a gróffal is.

– Miért van itt? – kérdezte Thomas. – Nem is breton.

– Francia Fülöp embereket küld unokaöccse megsegítésére – felelte Sir Guillaume –, akkor az angol király miért nem cselekszik hasonlóképp? Úgy gondolja talán, hogy Calais fontosabb?

– Igen.

– Calais – csóválta a fejét Sir Guillaume utálkozva – Franciaország segglyuka. – Kipiszkált egy beragadt húscsacatot a fogai közül. – És a barátaid ma épp oda lovagoltak – tette hozzá.

– A barátaim?

– A darazsak.

- Roncelets – mormolta Thomas.
- Az egyik félreeső faluban megküzdöttünk hat ilyen nyavalyással – ment tovább Sir Guillaume –, és én átdöfem a lándzsámmal az egyikük sárga csíkos potrohát. A fickó erre köhögni kezdett.
- Köhögni?
- Nyirkos az idő, Thomas – magyarázta Sir Guillaume –, attól szoktak köhögni az emberek. Úgyhogy magára hagytam, felnyársaltam egy másik nyomorultat, azután őt is kigyógyítottam a köhögésből. Levágtam a fejét.
- Robbie Sir Guillaume-mal tartott, és hozzá hasonlóan tekintélyes summát gyűjtött össze az ellenséges járőrök kifosztásából, noha Robbie-t inkább az a vágy fűtötte, hogy rátaláljon Guy Vexille-re. Most már ellensége nevét is tudta, hiszen Thomas elmondta neki, hogy Guy Vexille ölte meg a fivérét a durhami csata kezdete előtt, mire Robbie elment a Szent Renan-templomba, hogy az oltáron álló keresztre tegye a kezét, és úgy esküdjön bosszút. – Megölöm Guy Vexille-t és de Taillebourgot – fogadta.
- Ők az enyéme! – tiltakozott Thomas.
- Csak ha előbb találod meg őket – ígérte Robbie. Robbie talált magának egy barna szemű breton lányt, Oanát, aki egy percre sem tágitott mellőle, és velük tartott, valahányszor Thomas sétára indult Robbie-val. Egy napon, amikor a szélmalom felé vették az irányt, a lány Thomas hosszú fekete íjával az oldalán bukkant fel.
- Nem tudom használni – rémült meg Thomas az íj látványától is.
- Akkor meg mi hasznod van? – kérdezte Robbie, aki

türelmesen batorítgatta Thomast az új felajzására, és szüntelenül dicsérte, amint az ereje kezdett visszatérni. Hármásban sétáltak ki az ijjal a szélmalomhoz, és ott Thomas nyilakat lőtt ki a fából ácsolt toronyra. A lövések először erőtlenségre sikeredtek, hiszen félig se tudta hátrahúzni az ideget, és minél nagyobb erőt alkalmazott, annál jobban belereszkettek az ujjai, így a lövés annál pontatlanabb lett, ám mire a fecskék újra felbukkantak a torony felett, már egészen a füléig sikerült visszahúznia az ideget, és százlépésnyi távolságból is át tudta nyilazni Oana egyik falra akasztott karkötőjét.

– Meggyógyultál – közölte vele Mordehai, amikor Thomas elújságolta neki a hírt.

– Hála magának – mosolyodott el Thomas, noha ő is tudta, hogy nem annyira Mordehai, mint inkább Will Skeat, Sir Guillaume és Robbie Douglas barátsága hozta vissza az élők sorába. Bemard de Taillebourg megsebezte Thomast, és vértelen stigmái nemcsak a testébe, de a lelkébe is beleégtek, ám egy sötét tavaszi éjszakán, amikor keleten villámok cikáztak a távolban, Jeanette is felkapaszkodott a padlásszobába. A lány nem hagyta magára Thomast, amíg a kakasok nem köszöntötték az új hajnalt, és ha Mordehai értette is, miért mosolyog Thomas oly szélesen a reggeli felett, nem szólt semmit, csak feljegyezte magában, hogy Thomas gyógyulása attól a naptól még inkább felgyorsult.

Attól fogva Thomas és Jeanette minden éjjel beszélgetett. Thomas beszélt Károlyról és a fiú arckifejezéséről, amikor megemlítette előtte az édesanyját, Jeanette pedig mindent tudni akart erről, noha aggódott amiatt, hogy a fiú figyelme

semmit sem jelentett, s hogy Károly már elfeledte őt. Végül, ha vonakodva is, de elhitte Thomasnak, hogy a fiú szinte már sírva fakadt, amikor hallott felőle. – Mondtad neki, hogy szeretem? – kérdezte.

– Igen – bólintott Thomas, és Jeanette némán feküdt, könnyekkel a szemében, amikor pedig Thomas próbálta megvigasztalni, csak a fejét rázta, mintha azt jelezné, hogy úgysem tud olyat mondani, amivel elűzhetné a fájdalmát. – Annyira sajnálom – sóhajtott fel Thomas.

– Megpróbáltad – mondta Jeanette.

Belegondoltak abba, honnan tudhatott az ellenség Thomas tervéről, és Jeanette bizton állította, hogy ebben csakis az ügyvéd, Belas keze lehet. – Tudom, hogy kapcsolatban áll Blois Károssal, és az a szörnyű ember... minek is nevezted? *Épouvantail*?

– Madárijesztő.

– Ő – bólintott Jeanette –, az *épouvantail*. Beszél Belasszal.

– Madárijesztő beszélt Belasszal? – kérdezte Thomas meglepetten.

– A házában lakik. Ő és az emberei a kamrákban szálltak meg. – Egy pillanatra szünetet tartott. – Miért maradt itt a városban? Más zsoldosok lassan elszállingóznak, hogy új gazdát keressenek maguknak, aki mellett győzelmet remélhetnek, és eszük ágában sincs megvárni, amíg Blois Károly beveszi a várost.

– Haza nem mehet – magyarázta Thomas –, mert túlságosan sok az adóssága. Addig van védve a hitelezői elől, amíg külhonban harcol.

– De miért épp La Roche-Derrienben?

– Mert én is itt vagyok – felelte Thomas. – Azt hiszi, elvezethetem őt a kincséhez.

– A Grálhoz?

– Azt nem tudja – mosolyodott el Thomas, ám ez egyszer tévedett, mert másnap, amikor egyedül sétált ki a szélmalomhoz, és egy százötven lépésnyire leszúrt karóra lövöldözött, Madárijesztő és hat fegyverese kilovagolt a város keleti kapuján, azután lefordult a pontrieux-i útról, átsorjázott a sövénykerítés egy hasadékán, és felügetett a szelíd lankán a szélmalom felé. Valamennyien vértet viseltek, és kardot kötöttek az oldalukra, leszámítva Koldust, aki ide is elhozta csillagbuzogányát.

Sir Geoffrey visszafogta a lovát Thomas közelében, aki ügyet sem vetett rá, és kilőtte az újabb nyílveesszőt, amely ezúttal is csak súrolta a karót. Madárijesztő lassan kibontotta korbácsát. – Nézz rám! – rivallt Thomasra.

Thomas továbbra sem vett róla tudomást. Előhúzott egy nyilat az övéből és az idegre helyezte, azután félrerántotta a fejét, amint az ostor villámsebessen átszelte a levegőt. A fémtüske érintette a haját, de nem okozott kárt. – Azt mondtam, nézz rám! – acsarkodott Sir Geoffrey.

– Akarsz egy nyilat az arcodba? – kérdezte tőle Thomas.

Sir Geoffrey ráhajolt a nyeregkápára, durva arca még jobban belevörösödött a görcsös indulatba. – Közönséges íjász vagy – mutatott Thomasra az ostor nyelével –, amíg én születtem lovag. Ha itt helyben leváglak, nincs az a bíró, aki elítélne érte.

– Ha én nyilat küldök a szemed közé – felelte Thomas –, az

ördög legalább hálás lesz, amiért küldök neki egy kis társaságot.

Koldus felmordult, és előreugratta lovát, de Madárijesztő visszafogta az óriást. – Jól tudom, mit akarsz – közölte Thomasszal.

Thomas hátrahúzta az ideget, ösztönösen korigált a rét fűvét felborzoló szellőkéseknek megfelelően, azután útjára engedte a nyílveesszőt. A karó jól láthatóan megremegett. – Sejtelned sincs róla, mit akarok – felelte Sir Geoffreynak.

– Először azt hittem, arany – folytatta tovább Madárijesztő –, azután azt, hogy föld, bár sosem értettem, hogy az arany vagy a föld miért vitt el Durhambe. – Elhallgatott, amíg Thomas kilőtt egy újabb nyilat, és az csak hajszálnyira szisszent el a földbe szúrt karó mellett. – De most már tudom – fejezte be a mondatot –, végre tudom.

– Mit tudsz? – kérdezte Thomas gúnyosan.

– Tudom, hogy azért mentél Durhambe, mert beszélni akartál egy szerzetessel, és mert az egyház legnagyobb kincsére fáj a fogad. A Grált keresed.

Thomas lassan visszaengedte az ideget, azután felnézett Sir Geoffreyra. – Mindannyian a Grált keressük – jegyezte meg kitérően.

– Hol van? – mordult fel Sir Geoffrey.

Thomas felnevetett. Meglepte, hogy Madárijesztő egyáltalán hallott a Grálról, bár gyanította, hogy a helyőrségben lábra kapott szóbeszéd mindenkihez eljutott.

– Az egyház legkönyörtelenebb vallatói faggattak – tartotta fel egyik elkínzott kezét –, és nem mondtam el nekik. Gondolod, hogy neked elárulom?

– Azt gondolom – felelte Madárijesztő –, hogy ha valaki a Grált kutatja, az nem zárja be magát egy olyan helyőrségbe, amelynek legfeljebb egy-két hónapja lehet hátra.

– Akkor talán nem is keresem a Grált – vonta meg a vállát Thomas, és kilőtt egy újabb nyilat a karóra, de a nyílveendő elvetemedett a nedvességtől, és most csak imbolyogva repült, így messze elkerülte a célt. Felette a malom hatalmas vászonlapátjai ropogva fordultak el a hirtelen támadt szélben.

Sir Geoffrey összetekerte az ostort. – Amikor legutóbb elmentél, kudarcot vallottál. Mi lesz, hogy újra elmegy? Mi lesz, ha a Grál nyomába indulsz? Iparkodnod kell, mielőtt még Blois Károly ideérne. Vagyis ha legközelebb útra kelsz, segítségre lesz szükséged. – Thomas hitetlenkedve ébredt rá, hogy Madárijesztő felajánlja neki a segítségét, vagy talán éppen hogy tőle kér segítséget. Sir Geoffrey csupán egyetlen dolog miatt jött La Roche-Derrienbe, és jöttányit sem került közelebb hozzá, amióta Durhamben először találkozott Thomasszal. – Ha nem akarsz megint kudarcot vallani – vont le a következtetést Madárijesztő –, legközelebb igazi harcosokat vigyél magaddal.

– Azt mondd, vigyelek téged? – kérdezte döbbenten Thomas.

– Én legalább angol vagyok – méltadankodott Madárijesztő –, és a ha Grál csakugyan létezik, Angliában akarom látni, nem valami idegen koszfészekben.

A hüvelyét karcoló kardpenge hangjára Madárijesztő és emberei megpördültek a nyergükben. Jeanette és Robbie

lovagolt ki a rétre, Robbie mellett az elmaradhatatlan Oanával. Jeanette egy felajzott számszeríjat emelt maga elé, míg Robbie a bogáncsok szárát csapkodta nagybátyja kardjával, mint akinek semmi gondja ezen a világon. Sir Geoffrey visszafordult Thomas felé. – Semmi szükséged erre az átkozott skótra – csattant fel dühödten –, sem a francia lotyóra! Ha csakugyan a Grált keresed, legalább keresd igazi angol harcosok oldalán. A király is ezt akarná, nem?

Thomas ezúttal sem felelt. Sir Geoffrey felakasztotta az ostort az övére függesztett kampóra, azután megrántotta a lóva gyepelőjét. A hét férfi ügetni kezdett lefelé a dombon, és Robbie közelében viharzott el, mintha csak ki akarná provokálni a támadást, Robbie azonban ügyet sem vetett rájuk. – Mit akart a nyavalyás?

Thomas kilőtte nyilát a karóra, és végigsöpört rajta a fehér lúdtollakkal. – Azt hiszem – felelte –, segíteni akart megtalálni a Grált.

– Segíteni! – kiáltott fel Robbie. – Segíteni megtalálni a Grált! Rossebet! El akarja rabolni. Még a tejet is kilopná Szűz Mária csecseből.

– Robbie! – kiáltott fel megbotránkozva Jeanette, azután célba vette számszeríjával a karót.

– Csak figyeld – fordult Thomas Robbie-hoz. – Behunyja a szemét, amikor lő. Mindig így tesz.

– Pokolba veletek – mordult fel Jeanette, azután önkéntelenül is lehunyta a szemét, amint meghúzta a ravaszt. A lövedék átsuhant a mező felett, és csodálatos módon beletalált a karó felső hat hüvelykéjébe. Jeanette

diadalmas pillantást vetett Thomasra. – Még csukott szemmel is különbül lövök nálad – jelentette ki.

Robbie épp a város falait járta, onnan látta meg, hogy Madárijesztő Thomas felé indul, ezért habozás nélkül a segítségére sietett, és most, hogy Sir Geoffrey eltávozott, kiült a napra, és hátát nekivetette a malom fából ácsolt falának. Jeanette elnézett a városfalak felé, amelyeken még most is lehetett látni az angol ostrom nyomait s a világosabb színű kövekkel befoldozott hasadékokat. – Csakugyan nemesi sorba születél? – kérdezte Thomast.

– Törvénytelen gyerekként – felelte Thomas.

– De egy nemesember fiaként?

– Astarac grófja volt – bólintott Thomas, azután elnevette magát, annyira különösnek találta, hogy Ralph atya, a háborodott falusi lelkész, aki a hooktoni parton a sirályoknak prédikált, egykor igazi gróf lehetett.

– És mit ábrázol Astarac jelvénye? – érdeklődött Jeanette.

– Egy griffet – válaszolta Thomas –, aki egy serleget tart a karmai között. – Megmutatta az ij fekete fájára szegezett, elfakult ezüstdarabkát, amelybe a szarvakkal, begömbítette karmokkal, patákkal, agyarakkal és oroslánfarokkal felcicomázott különös bestiát vésték.

– Varrok neked egy zászlót – ajánlkozott Jeanette.

– Egy zászlót? Miért?

– Egy nemesembernek meg kell mutatnia a jelvényét – felelte Jeanette.

– És mielőbb el kellene hagynia La Roche-Derrient – vágta rá Thomas. Szüntelen próbálta meggyőzni a lányt a távozásról, de ő ragaszkodott ahhoz, hogy maradjanak.

Jeanette kételkedett abban, hogy valaha is visszakapja a gyermekét, ezért elszánta rá magát, hogy megöli Blois Károlyt számszeríjának egy lövedékével, amelyet tömör tiszafából faragtak ki, acélheggyel koronáztak meg, és tollak helyett a tiszafa hasítékába ágyazott, majd zsinórral és enyvvel rögzített merev bőrdarabbal egyensúlyozták ki. Jeanette azért is gyakorolt ilyen lelkesen, hogy esélye legyen megölni azt a férfit, aki meggyalázta, és elvette tőle a gyermekét.

A húsvét beköszöntött, mielőtt az ellenség megérkezett volna. Az idő egyre melegebb lett. A sövényeken fészkek sorakoztak, a mezők felett foglyok rikoltozása visszhangzott, és húsvét másnapján, amikor a népek elköltötték a böjti időszakot lezáró lakoma maradványait, a régóta rettegett hír végre megérkezett Rennes-ből.

Charles de Blois, vagyis Blois Károly útra kelt seregével.

Több mint négyezer ember hagyta el Rennes-t Bretagne hercegének fehér hermelines lobogója alatt. Kétezeren közülük számszeríjjal harcoltak: a legtöbben Génua zöld és vörös egyenruháját hordták, és a város jelképét, a Szent Grált viselték a jobb karjukon. Valamennyien zsoldosok voltak, akiket harckészségükért alkalmaztak, és becsültek nagyra. Ezernyi gyalogos tartott velük, akik majdan az árkokat ásták, és az angol erődök csorba falait támadták; a létszámot az ezer, javarészt francia fegyveres lovag tette teljessé, akik Károly herceg seregének harcban edzett magját alkották. Valamennyien La Roche-Derrien felé meneteltek, bár a hadjárat valójában

nem a városka bevételét célozta, hiszen az csak elhanyagolható értékkel bírt, de sokkal inkább azt, hogy általa kicsalogassák és nyílt színi ütközetre bírják Sir Thomas Dagworthöt, majd a páncélozott csatalovakkal és a fegyveresekkel lerohanják a védtelen angol sorokat.

Nehéz társzekerekből álló karaván szállította a kilenc ostromgépet, amely több mint száz hadmérnök figyelmét igényelte, akik pontosan tudták, miként állítsák össze és működtessék az óriási gépeket, hogy azok söröshordó méretű köveket hajítsanak annál is távolabbra, ameddig egy íjjal el lehet löni. Egy firenzei ágyús hat különös gépezetét is felajánlotta Károlynak, de elutasításra talált. Az ágyúk ritkaságszámba mentek, költségesek, de még inkább szeszélyesek voltak, míg a régi mechanikus szerkezetek megbízhatóan működtek, amennyiben faggyúval kellően megkenték őket, és Károly nem látta okát, hogy lemondjon róluk.

Több mint négyezer ember hagyta el Rennes-t, ám ennél messze többen érkeztek el La Roche-Derrien mezejére – az angolokat engesztelhetetlenül gyűlölő falusi népek is hadsereghez csapódtak, hogy bosszút vegyenek minden elrabolt jószágért, termésért, ingóságért és szüzességért, amit csak a családjuk elvesztett. Akadtak, akik fegyver gyanánt csak ásókapákat és fejszéket forgattak, ám ha eljött az ideje a város lerohanásának, az ilyen feldühödött tömeg igencsak kapóra jött.

A hadsereg elérkezett La Roche-Derrien alá, és Blois Károly még hallotta, amint a város utolsó kapuja is becsapódik előtte. Hírnököt küldött, hogy a helyőrség

azonnali megadását követelje, noha tudta, mennyire hiábavaló az erőfeszítés, és miközben felverték a sátrakat, kiküldte lovasait nyugat felé, hogy azok a Finisterre, azaz a világvége felé vezető úton őjáratozzanak. Ezeknek a lovasoknak kellett őt figyelmeztetniük, amikor Sir Thomas Dagworth serege kivonul, hogy felszabadítsa a várost – már ha erre csakugyan sor kerül, a kémei ugyanis tudatták Károllyal, hogy Dagworth ezer embert se tudott összeszedni. – És hányan közülük az ijászok? – kérdezte a herceg.

– Legfeljebb ötszázan, kegyelmességed. – Egy pap válaszolt neki, egyikeként annak a számtalan lelkésznek, akik Károly állandó kíséretét alkották. A herceget mindenki jámbor, istenfélő férfinak ismerte, ezért is szeretett papokat alkalmazni tanácsadóként, titkárként vagy mint ez esetben, kémként.

– Legfeljebb ötszázan – ismételte a pap –, de a valóságban messze kevesebben.

– Kevesebben? Mégis mennyien?

– Láz tört ki Finisterre-ben – mosolyodott el szárazon a pap. – Az Úr kegyes hozzánk.

– Legyen áldott az Úr neve. És hány ijász maradt a városban?

– Hatvan egészséges férfi, kegyelmes uram – továbbította a pap Belas legújabb jelentését –, mindössze hatvan.

Károly elfintorodott. Az angol ijászok korábban is legyőzték már, noha a győzelmük sokszor lehetetlennek tűnt, emiatt kellőképpen tartott a fehér tollas nyílveszőktől, és értelmesen gondolkodó vezérként sokat tűnődött az angol

harcis íjak problémáján. Eddig még egyszer sem tudták legyőzni azt a fegyvert, gondolta, ám ezen a hadjáraton meg fogja mutatni, hogyan is kell ezt csinálni. Az értelem és az előrelátás, amelyeket minden katonai erénynél alantasabbnak tartottak, ezúttal győzelemre viszi őket, márpedig Charles de Blois, azaz Blois Károly, akit a franciák Bretagne urának és hercegének tartottak, tagadhatatlanul értelmes ember volt. Hat nyelven írt és olvasott, a legtöbb papnál különbül beszélte a latint, és mesteri fokra fejlesztette retorikáját, míg vékony, sápadt arcával, tündöklően kék szemével, szőke szakállával és bajszával értelmes ember benyomását is keltette. Felnőtt életének java részében vetélytársai ellen küzdött a hercegségért, de most végre magához ragadta a hatalmat. Anglia királya, aki Calais-t ostromolja, nem fogja megsegíteni bretagne-i helyőrségeit, míg Franciaország királya, Károly unokabátyja nagylelkűen rendelkezésére bocsátotta embereit, így a francia sereg végre nyomasztó túlerőbe került. A nyár végére, gondolta Károly, újra ura lesz ősei birtokainak, hacsak nem esik az elbizakodottság bűnébe. – Még ötszáz íjász – jegyezte meg –, még ötszáz és hatvan íjász is veszedelmes lehet. – Tudálékos és száraz hangon állapította meg a tényeket, a kíséretében lévő papok pedig gyakran eltűnődtek azon, mennyire olyanak tűnik hercegük, mintha maga is közéjük tartozna.

- A génuaiak belefojtják őket a nyilaikba, kegyelmes uram
- biztosította egy pap a herceget.
- Imádkozzunk az Úrhoz, hogy így legyen – hajtotta le a fejét Károly jámboran, noha az Úr segítségével, tette hozzá

gondolatban, néha elkel egy kis emberi fortély is. Másnap reggel, a késő tavaszi nap fényében Károly körbelovagolta La Roche-Derrient, bár tisztes távolságban maradt, nehogy egyetlen angol nyílvesző is elérhesse. A védők kitűzték zászlóikat a falakra. Az angol lobogók némelyike Szent György keresztjét ábrázolta, másokon Montfort herceg fehér hermelinje bukkant fel, amely nagyban hasonlított Károlyéra. Sok zászlóra Károlynak szánt sértéseket írtak. Az egyikben a herceg fehér hermelinjét egy angol nyílvesző fúrta át, a másikon magát Károlyt gázolta le egy óriási fekete csataló, ám a legtöbb csupán az Úr segedelméért fohászkodtak, vagy a kereszt jelével utaltak arra, kinek az oldalán is fognak harcolni az égiek. A legtöbb ostromlott vár ormán elhelyezték a nemesi védők lobogóit is, ám La Roche-Derrienben csak kevés nemesember maradt, de legalábbis kevesen merték kirakni a zászlóikat, és egyikük sem érhetett fel a Károly sorait ékesítő arisztokratákkal. Evecque három sólyma ott repkedett a falon, noha mindenki tudta, hogy Sir Guillaume elveszítette birtokát, és alig maradt három-négy követője. Egy zászlón világos mezőben vöröslő szívet ábrázoltak, és a Károly kíséretében lévő egyik pap felismerte ebben a skóciai Douglas család címerét, ami teljes képtelenségnek tűnt, hiszen egyetlen skót sem harcolhatott az angolok oldalán. A vörös szív mellett egy fényes lobogón, hullámos vonalakkal ábrázolták a kék-fehér tengert.

– Az ott... – kezdte Károly, azután elhallgatott, és csak a homlokát ráncolta.

– Armorica jelvénye, kegyelmes uram – fejezte be a

mondatot Roncelets ura. Amint Károly körbelovagolta a várost, nagyurai is vele tartottak, hogy lobogóikat a védők is láthassák, és rettegjenek tőlük. A legtöbben Bretagne-ból érkeztek: Rohan és Morgat vicomte-ja közvetlenül a herceg mögött ügetett, utánuk következtek Châteaubriant és Roncelets urai, majd Laval, Guingamp, Rougé, Dinan, Redon és Malestroit, valamennyien peckesen lépegető paripákon. Normandiát Coutances grófja, valamint Valognes és Carteret urai képviselték, akik magukkal hozták embereiket, hogy a király unokaöccsének oldalán küzdjenek.

– Azt hittem, Armorica halott – jegyezte meg egy normann nagyúr.

– Van egy fia – morogta Roncelets.

– És egy özvegye – toldotta meg Giungamp grófja. – Az a hitszegő szuka nem átallja kitűzni a zászlaját.

– Azért szemrevaló szuka – tette hozzá Rohan vicomte-ja, mire a nagyurak felnevettek, hiszen valamennyien jól tudták, miként bánjanak a hitszegő, ám szemrevaló özvegyekkel.

Károly elfintorodott az otromba jókedv hallatán. – Ha majd bevesszük a várost – rendelkezett hűvös hangon –, Armorica özvegy grófnéját nem érheti bántódás. Őt haladéktalanul hozzák elem. – Egyszer már kedvét töltötte Jeanette-on, és újra ezt fogja tenni, amikor pedig ráun, hozzáadja egyik fegyvereséhez, aki megtanítja neki a jó modort, s hogy mindig tartsa a száját. Visszafogta lovát, hogy végignézze, amint újabb zászlókat aggatnak ki a sáncokra, valamennyin az őt és a királyai házat szidalmazó sértésekkel. – Elfoglalt egy helyőrség – jegyezte meg

szárazon.

– Elfoglalt helybeliek – acsarkodott Rohan vicomte-ja –, csupa megátalkodott hitszegő.

– Helybeliek? – ráncolta a homlokát Károly. – Miért támogatnák a helybeliek az angolokat?

– Kalmárok – felelte Roncelets kurtán.

– Kalmárok?

– Gazdaggá tették őket – fejtette ki Roncelets –, és ez tetszik nekik.

– Annyira tetszik nekik, hogy uruk ellen lázadnak? – hitetlenkedett Károly.

– Hírből sem ismerik a hűséget – legyintett Roncelets megvetően.

– Hát most koldusbotra juttatjuk mindet. – Károly továbbügetett, és csak akkor fogta vissza megint a lovát, amikor egy újabb nemesi zászlóra lett figyelmes: ezúttal egy kelyhet szorongató griffre. Mindeddig nem látott egyetlen jelvényt sem, amely nagy váltságdíjjal kecsegtetett, amennyiben gazdáját élve fogják el, ám ez a lobogó rejtély maradt a számára. – Kié ez? – kérdezte.

Senki sem tudta, amíg egy magas, fekete lovon ülő, karcsú fiatalember, aki a kíséret végén haladt, meg nem adta a választ. – Astarac jelvénye, kegyelmes uram, és egy imposztor kérkedik vele. – A férfi, aki válaszolt a hercegnek, Franciaországból érkezett, száz talpig feketébe öltözött, komor fegyveressel és egy rémisztő megjelenésű dominikánussal. Blois Károly örült, hogy maga mellett tudhatta a fekete egyenruhás lovasokat, bár valamiért mindig nyugtalanság töltötte el a közelükben. Valahogyan

mind túlságosan harcedzettnek, túl tapasztaltnak tűnt.

– Egy imposztor? – ismételte, mielőtt továbbindult. – Akkor nem kell aggódnunk miatta.

Három kapu nyílt a város szárazföld felőli oldalán, és egy negyedik tekintett a folyó, valamint a felette átívelő híd felé. Károly azt tervezte, hogy ostrom alá veszi valamennyi kaput, így a helyőrség csapdába kerül, akár róka a vackában. – A sereget négy részre osztjuk – jelentette be, miután a nagyurak visszatértek a hercegi sátorba, amelyet a szélmalom közelében, a várostól keletre vonuló lágy lankákon emeltek –, és valamennyi rész egy-egy városkapuval szemközt sorakozik fel. – Az urak figyelmesen hallgattak, egy pap pedig lejegyzett mindent, hogy az utókor is pontos képet alkothasson a herceg stratégiai géniuszáról.

Károly seregének mind a négy hadteste külön-külön is számbeli fölényben lehetett, bármekkora felmentő sereget gyűjtött össze Sir Thomas Dagworth, de hogy még nagyobb biztonságban érezhesse magát, Károly azt is elrendelte, hogy valamennyi táborot földsáncsal vegyenek körül, ily módon a támadó angoloknak árkokon, töltéseken, cölöpkerítéseken és tüskés sövényeken kellett átverekedniük magukat. Az akadályok elrejtették Károly embereit az íjászok elől, ugyanakkor a génuai, azaz genovai számszeríjasok fedezékben lehetettek, amíg újratöltötték fegyvereiket. A négy táborhely közötti területet meg kellett tisztítani minden sövénytől és egyéb akadálytól, hogy ne maradjon ott más, csak a füves-ingoványos mező. – Az angol íjász – magyarázta Károly vezéreinek –, nem

olyasféle harcos, aki szemtől-szembe küzd. Nagy távolságból öl, és sövények mögött bujkál, ezzel zavarja össze lovasainkat. Mi pedig éppen ezt a harci taktikát fordítjuk ellene. – A hatalmas, szellős sátorban az összetaposott fű és az emberi veríték szaga terjengett. A vászonfalakon túlról idáig hallatszottak a tompa kopogások, amint a hadmérnökök fakalapácsaik segítségével összeállították a legnagyobb ostromgépet.

– A mi embereink – rendelkezett tovább Károly – a saját védelmi vonalaikon belül maradnak. Ezáltal négy különálló erődítményt hozunk létre a város négy kapujánál, és ha az angolok küldenek is felmentő sereget, annak a mi erődjeinkét kell majd támadnia. – Elhallgatott, és megbizonyosodott arról, hogy mindenki megértette az egyszerű tervet. – Az íjászok – mutatott rá újból – nem jelentenek veszélyt, ha nem láthatnak bennünket. Ezt ne feledjék el! A számszerijásaink a töltések mögött rejtőznek majd, sövényekkel és cölöpkerítésekkel védjük meg őket, míg az ellenség a nyílt területen fog harcolni, ahol könnyűszerrel leölhetjük.

Valamennyien helyeslően mordultak fel, hiszen a herceg terve csakugyan jól hangzott. Az íjászok nem lőhettek a láthatatlan katonákra. Még a katonákkal érkezett, feketébe öltözött és ádáz küllemű dominikánusra is nagy hatást tett a beszéd.

A városban megkondultak a delet jelző harangok. Egyikük, a leghangosabb, megrepedt és hamisan zengett. – La Roche-Derrien – folytatta a herceg – mit sem számít. Elesik vagy sem, nincs semmilyen következménye. Csak az

számít, hogy magunkra vonjuk az ellenséges sereg támadását. Dagworth alighanem eljön, hogy megvédje La Roche-Derrient. Miután ideér, szétverjük a sorait, és amint ezt megtettük, nem marad más, csak az angol helyőrségek, ezeket pedig egyenként fogjuk bevenni, amíg a nyár végére újra a miénk lesz egész Bretagne. – Lassan és tárgyilagos hangon beszélt, hogy minél hatékonyabban sikerüljön megértetnie a haditervet ezekkel a parancsnokokkal, akik, lehetek bármily kérlelhetetlen harcosok, a gondolkodást nem tekintették nemes katonai erénynek. – És miután Bretagne a miénk lesz – ment tovább Károly –, földek, birtokok és erődök várnak az arra érdemesekre. – A tetszésnyilvánítás minden korábbinál hangosabbra csapott fel, és a férfiak elégedetten vigyorodtak el a hírre, hogy hűségükért cserébe földekre, birtokokra és erősségekre számíthatnak. Lesz elég arany, ezüst és asszony. Rengeteg asszony. A férfiak felnevettek, amint ráeszméltek, hogy mindnyájuknak ugyanaz jár az eszében.

– Ám ez a győzelem itt válik elérhetővé – parancsolt rendet hallgatóságára Károly –, és éppen azáltal, hogy nem kínálunk célpontot az angol íjászoknak. Az íjászok sem ölhetik meg azt, akit nem látnak! – Újabb szünetet tartott, végighordozta tekintetét hallgatóságán, és elégedetten látta, hogy az egyszerű igazság végre utat talált magának a legkonokabb főúri koponyákba is. – Mindnyájan a saját erődjeinkben leszünk, a négy sáncerőd valamelyikében, és amikor megérkezik az angol felmentő sereg, a tulajdon erődjeinkben kell megostromolnia bennünket. Ez a felmentő sereg pedig gyenge lesz. Ezer embernél is

kevesebből áll majd! De tegyük csak fel, hogy ostromolni kezdik az erődömet. Mit fognak ekkor tenni a többiek?

Válaszra várt, és egy idő után Roncelets ura felelt, noha éppoly bátortalanul, akár egy taknyos kölyök a tanítója előtt.

– Kegyelmességed segítségére sietünk?

A többi nagyúr helyeslően és mosolyogva bólogatott.

– Nem! – csattant fel Károly indulatosan. – Nem! Nem!

Nem! – Kivárt, hogy biztos lehessen benne, valamennyien megértik az egyszerű tagadást. – Ha elhagyják az erődöket

– magyarázta –, akkor kiteszik magukat az angol íjászok nyilainak. És ők épp ezt akarják! Ki akarnak majd csalogatni bennünket a falak mögül, hogy ránk zúdíthassák a nyilaikat. Akkor hát, mit kell tennünk? A falak mögött

maradni. *Mindenki a falaink mögött marad.* Megértették?

Ez a győzelmünk kulcsa. Tartsák az embereket a falak mögött, és az angolok nem győzhetnek. – Sir Thomas

Dagworth emberei így arra kényszerülnek, hogy földsáncokat és cölöpkerítéseket támadjanak, eközben a

számszerűsok megritkítják a soraikat, s ha az angolok már annyira elvéreztek hogy legfeljebb csak néhány százan

maradtak talpon, a herceg szabadon ereszi fegyvereseit, hogy azok lemészárolják a maradékot. – Nem hagyhatják

el az erődöket – erősködött Károly – és aki ezt megteszi, ne is számítson a nagylelkűségemre! – A fenyegetés a

legforrófejűbb vezéreket is kijózanította. – Ha akár csak egyetlen emberük is elhagyja a falak szentélyét – folytatta a

herceg –, gondoskodni fogok róla, hogy a hadjárat végén ne részesülhessenek az általunk szétosztott áldásokban.

Érthető voltam, uraim? Érthető?

Érthető volt és világos.

Blois Károly négy sáncerődöt emeltetett a város négy kapuja elé, és az angolok, már ha csakugyan eljönnek, arra kényszerülnek, hogy az újonnan emelt falakat támadják. Márpedig a herceg legkisebb sáncerődjét is többen védték, mint ahányan az angolok összesen lehettek, s ezek a védők fedezékbe húzódtak, halálos fegyvereket használtak és gondoskodtak arról, hogy az angolok mind egy szálig odavesszenek, és Bretagne a Blois-ház kezébe kerüljön.

Értelem és előrelátás. Ez nyerte meg a háborúkat, ez szerezte a hírnevet. És ha Károly megmutatta, miként kell legyőzni az angolokat itt, ugyanezt tehette egész Franciaországban.

Mert Károly súlyosabb koronáról álmodott, mint amilyent Bretagne hercege viselt. Franciaország trónusára függesztette a tekintetét, és minden itt, a La Roche-Derrien körüli mezőkön kezdődött, ahol végre megmutatják az angoloknak, hol a helyük.

A pokolban.

A kilenc nagy ostromgép kivétel nélkül trébuchet volt; közülük a leghatalmasabb egy felnőtt férfi súlyánál kétszerre nehezebb köveket is közel háromszáz lépésnyire hajíthatott el. Valamennyit a bajorországi Regensburgban készítettek, miként az ostromgépeket kísérő rangidős hadmérnökök is mind Bajorországból érkeztek, és jól ismerték a szerkezetek minden csínját-bínját. A két nagyobbik trébuchet vetőkarjának hossza meghaladta a

tizenöt métert, de még a két kisebb ostromgép is – amelyeket a Jaudy túlsó partján állítottak fel, hogy velük a hidat és annak őrtornyát fenyegezzék – tízméteres karral rendelkezett.

A két legnagyobb gépet, amelyet Pokolkeltőnek, illetve Özvegycsinálónak kereszteltek, annak a dombnak a lábánál állították fel, ahol a szélmalom állt. Alapjában véve valamennyi egyszerű elven működött: egy hosszú gerendát forgócsapra erősítettek, akár a mérleghintán, csak itt a mérleg egyik ága háromszor olyan hosszúra nyúlt, mint a másik. A rövidebb ágat hatalmas falárával egyensúlyozták ki, amelyet ólomsúlyokkal töltöttek meg, míg a hosszabbik ágat, amely a lövedék kivetését valójában végezte, csörlők segítségével a földig lehúzták, ily módon több tíz tonnányi ellensúlyt emeltek a levegőbe. A lövedék a hajítókosárba, a parittyáág végére került, amely a hosszabb vetőkarhoz csatlakozott. Amikor a vetőkart kiengedték, hogy az ellensúly elemi erővel lezuhanjon, a hosszú fagerenda fellendült az égre, a parittyáág pedig még nagyobb lendületet vett, s miután kiröppent a hajítókosárból, a lövedék magas ívet írt le az égbolton, azután becsapódott a célpontba. Az alapelv ennyire egyszerű volt – nehézséget csak az okozott, hogy gondoskodni kellett a gép folyamatos kenéséről, olyan erős csörlőket kellett szerkeszteni, amelyek le tudták vonni a hosszú kart a földre, és olyan ellenálló tartórekeszt, amely akkor sem borította ki ólomterhét, ha egymás után több tucatszor is a földre csapódott. S ami a legkörülményesebb, olyan mechanika kellett, amely elég erős ahhoz, hogy megtartsa a hosszú

vetőkart az ólomsúly ellenében, mégis képes biztonságban kioldani. A bajorok épp ezekben a kérdésekben bizonyultak egyedülállóan tehetségesnek, amiért is bőkezű fizetségben részesültek.

Akadtak persze, nem is kevesen, akik szerint a bajorok hozzáértése feleslegessé vált. A kisebb ágyúk sokkalta nagyobb erővel repíthették ki lövedékeiket, ám Károly herceg az észérvek mentén állította egymással szembe a két technológiát, és a régebbi, bevált módszer mellett döntött. Az ágyúk lassan üzemeltek, és hajlamosak voltak felrobbanni, hogy végezzenek a drága tüzerekkel is. A tüzelés fájdalmas lassúságát az okozta, hogy a lőpor erejének megtartása végett a lövedék és az ágyúcső közötti rést ki kellett tölteni, ezért nedves, agyagos földet tuszkoltak az ágyúgolyó köré, ennek pedig idő kellett ahhoz, hogy kiszáradjon, s így lehetővé tegye a lőpor begyűjtését. Még a leggyakorlabb itáliai ágyúk sem tüzelhettek, legfeljebb naponta három-négyszer. És ha az ágyú el is sült, csak egy néhány font súlyú golyóbis röpött ki belőle – igaz, olyan sebesen, hogy látni sem lehetett, ám a jó öreg trébuchet így is húszszor-harmincszor nehezebb köveket hajíthatott el, még hozzá minden órában háromszor-négyszer. La Roche-Derrient, döntötte el a herceg, a bevált módon zúzzák szét, így a kis várost körülvették a kilenc trébuchet-vel. A Pokolkeltő és az Özvegycsináló mellett felsorakozott a Követő, a Csonttörő, a Sírásó, a Kőfakasztó, a Bosszúálló, a Pusztító és a Isten keze is.

Valamennyi trébuchet fagerendákból ácsolt és cölöpkerítéssel védett emelvényre került, amelynek falai

még a nyílzápornak is ellenállhattak. A sereghez csatlakozó parasztok némelyikét megtanították arra, hogy az emelvény közelében tartózkodjon, és készen álljon az oltásra szolgáló vízzel, amennyiben az angolok gyújtónyilakkal próbálnák felégetni a kerítést, hogy ily módon védtelenné tegyék a mérnököket. Más parasztok árkokat ástak, és felépítették a töltéseket, amelyek a herceg négy sáncerődjét védték. Ahol lehetett, felhasználták a már meglévő vizesárkokat, és a sűrű, tövises sövényeket is beleszőtték a védműbe. Kihegyezett karókból emeltek akadályokat, és vermeket ástak, hogy azok kitörjék a lovak lábát. A herceg seregének négy hadteste ilyen sáncokkal vette körül magát, s nap mint nap – miközben a falak egyre nőttek, és a társzekerek során szállított hajítógépek kezdtek alakot öltetni – a herceg az ostromalakzatokat gyakoroltatta embereivel. A génuai – vagy másképpen genovai – számszeríjasok benépesítették a félig kész falakat, míg mögöttük lovagok és fegyveresek parádézta gyalogosan. Sokan zsörtölődtek amiatt, hogy csak az idejüket vesztegetik a gyakorlatozással, míg mások felismerték a herceg választott harcmodorának értékeit. Az angol íjászok tehetetlenek lesznek a falakkal, árkokkal és cölöpkerítésekkel szemben, a számszeríjak pedig egyesével leszedik őket, amíg az ellenség rá nem kényszerül, hogy megostromolja a sáncokat és az elárasztott árkokat, akkor pedig valamennyit lemészárolják a várakozó fegyveresek.

Egy hétig tartó fáradtságos munkával összeszerelték a trébuchet-eket, az ellenség gyanánt szolgáló erős faládákat

feltöltötték az ólomöntecsekkel, ám a hadmérnököknek ezután még nagyobb szakértelemről kellett tanúbizonyságot adniuk, hogy a hatalmas kövek egymás után pontosan ugyanarra a falszakaszra hulljanak, így fokozatosan lerombolják a védművet, és utat nyissanak a város felé. Azután, hogy a felmentő sereget is felőrölték, a herceg emberei betörhettek La Roche-Derrienbe, és kardélre hányhatták annak hitszegő lakóit.

A bajor mérnökök gondosan válogatták meg az első köveket, azután beállították a parittyáák hosszát, hogy azok megfeleljenek a kívánt lő távolságnak. Szép tavaszi reggel köszöntött rájuk. Vörösvércsék szárnyaltak az égen, boglárkák pettyezték a mezőket, pisztrángok buktak fel a kérészekért, fehérén virágzott a medvehagyma, és galambok reppentek a zöldellő erdők új levelei között. Az év legszebb szakát éltek, és Károly herceg, akinek kémei megsúgták, hogy Sir Thomas Dagworth angol serege még nem hagyta el Bretagne nyugati részét, fényes diadalt szimatolt a friss levegőben. – A bajorok – fordult a kíséretében lévő papok egyikéhez – megkezdhetik.

Elsőként a Pokolkeltő névre keresztelt trébuchet lőtt. Hátravonták a szarvat, amely kihúzta a vaskos biztosító pecket a Pokolkeltő hosszú vetőkarjához erősített fémkapocsból. Több tíz tonnányi ólomsúly hullt le akkora robajjal, amit még Tréguier-ben is hallottak, a hosszú vetőkar felcsapódott, a parittyáák egy hirtelen támadt szélvihar suhogásával lendült előre, és a kerek kő magas ívben kúszott fel az égre. Úgy tűnt, mintha odafent egy pillanatra mozdulatlaná merevedne, azután, akár egy

villám, lecsapott a falakra.

Megkezdődött az ostrom.

A Pokolkeltőből kilőtt első kőtömb egy kelmefestő házának a tetejét vitte el Szent Briec templomának közelében, hogy szemvillanás alatt végezzen egy angol fegyveressel és a kelmefestő asszonyával. A helyőrségben tüstént lábra kelt a szóbeszéd, hogy a szikla csak még jobban összepréselte a két testet, amely így az idők végezetéig párizni fog. A kő, amely végzett a házasságtörökkel, és méretre megközelített egy nagyobb söröshordót, alig több mint ötméternyire került el a keleti városfalat. A bajor mérnökök elvégezték a szerkezet finomra hangolását, így a következő kőtömb már a fal közvetlen közelében hullt alá, magasra felcsapta a mocskot és szennyvizet az árokból. A harmadik szikla egyenesen betalált a fal közepébe, aztán mennydörgő robaj jelezte, hogy az Özvegycsináló is kilőtte első kőtömbjét, majd a Követő, a Csonttörő, a Sírásó, a Kőfakasztó, a Bosszúálló, a Pusztító és az Isten keze következett.

Richard Totesham minden tőle telhetőt megtett, hogy enyhítse a trébuchet-k által okozott károkat. Egyértelműen látszott, hogy Károly négy helyen, a város négy oldalán akarja megbontani a védművet, ezért Totesham elrendelte, hogy jókora, szalmával kitömött zsákokat varrjanak, és azokkal párnázzák ki a gyámfákkal is megtámogatott falakat. Ezek az intézkedések ugyan lelassíthatták a falak beomlását, ám a bajorok magát a várost is lőtték, a lakóházakat pedig semmivel sem védhették meg az égből hulló kövekkel ellen. A városiak közül néhányan felvetették,

hogy Totesham maga is építhetné egy hajítógépet, és azzal tönkretethetné az ellenséges trébuchet-eket, ám a városparancsnok szerint erre aligha maradt idő, ezért inkább egy jókora számszeriját építettek a hajófákból, amelyet még ostrom előtt, Tréguier-ből hoztak fel a városba. Tréguier mostanra teljesen elnéptelenedett; védőfalak híján lakói vagy La Roche-Derrien-ben és a tengeren kerestek menedéket, vagy átálltak Károly oldalára.

Totesham hevenyészett ballisztája kilenc méter hosszú volt; a két és fél méteres nyilakat fonott bőrszíjjal repítették ki. A fegyver felajzását hajócsörlővel végezték. Az óriási nyílvető elkészítése négy napot vett igénybe, és a középső tartógerenda már a legelső alkalommal kettétört, amikor megpróbálták használatba venni. A városiak kedvezően előjelet láttak mindebben, majd másnap reggel ennél is bajóslatúbbnak találták, hogy egy trágyahordó szekér elé fogott ló kitört a hámból, és fejbe rúgott egy gyermeket. A gyermek azonnal meghalt. A nap egy későbbi részében a folyó túlszárjáról kilőtt kisebb kövek egyike megtalálta Richard Totesham házát, lerombolta szinte a teljes felső emeletet, és hajszal híján végzett Totesham csecsemőkorú gyermekével is. Aznap éjjel több mint egy tucatra való zsoldos hagyta el az elátkozott helyőrséget, és közülük többen meg sem álltak, amíg maguk mögött nem hagyták Bretagne-t, mások csatlakoztak Károly seregéhez, egy küldöncöt pedig, aki a csizmaszárában csempészte ki a Sir Thomas Dagworthnek szóló üzenetet, elkaptak és lefejezték. Másnap reggel a küldönc fejét a szájába tuszkolt

üzenettel együtt belőtték a várfalak közé az Isten kezének nevezett kisebb hajtógéppel, mire a védők harci kedve még inkább alábbhagyott.

– Nem vagyok benne biztos – jegyezte meg Mordehai Thomasnak –, hogy érdemes hinni az előjeleknek.

– Persze hogy érdemes.

– Akkor szeretném hallani az érveidet. De először is, mutasd a vizeleted.

– Azt mondta, meggyógyultam – tiltakozott Thomas.

– Lankadatlan elővigyázat, Thomas, ez a jó egészség titka. Lássuk azt a vizeletet.

Thomas engedelmeskedett, Mordehai pedig feltartotta a folyadékot a nap felé, azután belemártotta az ujját és a nyelvéhez érintette. – Pompás! – kiáltott fel. – Tiszta, adatszó, és nem túl sós. Ez is jó előjel, nem?

– Ez csak tünet – felelte Thomas –, nem előjel.

– Á! – Mordehai mosolyogva fogadta a kiigazítást. Jeanette konyhája mögött, a kis udvaron ültek, ahol a doktor elnézte ahogyan a molnárfecskék sárral tapasztják be az eresz alá rakott új fészkeiket. – Akkor, ha felvilágosítanál, kedves Thomas – fordult felé mosolyogva Mordehai –, az előjelek természetét illetően.

– Amikor Urunkat megfeszítették – magyarázta Thomas –, nappal is sötétség lett, és egy függöny a templomban kettéhasadt.

– Azt állítod tehát, hogy az előjelek elválaszthatatlan részét alkotják a hitednek?

– Ahogyan mások hitének is – bólintott Thomas.

Mordehai összerezsent, amint egy kötömb becsapódott

valahol a városban. A hang hosszan visszhangzott, azután újabb robaj hallatszott, amint egy meggyengült tetőszerkezet vagy padló megadta magát. Kutyák vonítottak, és egy asszony sikított. – Szántszándékkal csinálják – csóválta a fejét Mordehai.

– Természetesen. – Az ellenség nemcsak célba vette köveivel az egymáshoz préselődő kis házakat, de olykor arra használta a hajítógépeket, hogy marhák, disznók vagy kecskék rothadó tetemeit is városba jutassa, ily módon mocsokkal és bűzzel fertőzze meg a szűkös utcákat.

Mordehai kívárta, amíg az asszony felhagyott a sikoltozással. – Úgy vélem, nincs okom hinni az ómenekben – közölte. – Igaz, hogy balszerencse sújtja a várost, és mindenki úgy tartja, el vagyunk átkozva, de honnan tudhatjuk, hogy ellenségeink nincsenek-e kitéve hasonló szerencsédenségeknek?

Thomas nem válaszolt. Madarak csicseregtek izgatottan a zsúpszalmán, gyanútlanul lestek a tetőgerinc túloldalán lopakodó macskát.

– Mit akarsz, Thomas? – tette fel a kérdést Mordehai.

– Mit akarok?

– Mit akarsz?

Thomas elfintorodott, és feltartotta elgyötört, meggörbült ujjait. – Hogy ezek kiegyenesedjenek.

– Én pedig fiatal akarnék lenni – csattant fel Mordehai türelmetlenül. – Az ujjaid meggyógyultak. Talán görbék maradnak, de gyógyultak. Mondd hát el, mit akarsz.

– Nem akarok mást – felelte Thomas –, mint megölni azt az embert, aki végzett Eleanorral. Vissza akarom hozni

Jeanette fiát. Azután megint ijász akarok lenni. Semmi több. Csak ijász. – A Grálra is vágyott, de ez nem merte felemlíteni Mordehai előtt.

Mordehai elgondolkodva cirógatta a szakállát. – Megölni azt, aki végzett Eleanorral? – tűnődött fennhangon. – Azt hiszem, menni fog. Jeanette fia? Talán az is sikerül, bár továbbra se értem, miért akarsz ennyire a kedvére tenni. Ugye nem akard feleségül venni Jeanette-ot?

– Feleségül venni! – nevetett fel Thomas. – Dehogy.

– Helyes.

– Helyes? – botránkozott meg Thomas.

– Mindig is szívesen társalogtam alkímistákkal – merengett Mordehai –, és gyakran láttam, ahogyan a ként és a higanyt elegyítik. Van egy elmélet, miszerint valamennyi fém e két alkotóelemből áll, tudtad ezt? Az arányok persze változnak, de a lényeg az, drága Thomas, hogy ha higanyt és ként teszel egy edénybe, majd ezt felhevíted, a végeredmény igencsak gyászos lesz. – Robbanást imitált a kezeivel. – Azt hiszem, így van ez veled és Jeanette-tel is. Amellett, nem hinném, hogy egy ijász asszonya lenne. Egy királyé? Bizonyosan. Egy hercegé? Talán. Egy grófé vagy earlé? Feltédenül. Na de egy ijászé? – Határozottan megrázta a fejét. – Nincs abban semmi rossz, ha valaki ijász, Thomas. Igencsak hasznos mesterség egy ilyen megátalkodott világban. – Néhány pillanatra elhallgatott. – Az én fiam doktornak készül.

Thomas elmosolyodott. – Csak nem rosszallást hallok ki a szavaiból?

– Rosszallást?

– A fia életeket ment meg, míg én életeket veszek el. Mordehai megcsóválta a fejét. – Benjámint ugyan doktornak tanítják ki, mégis szívesebben lenne katona. Olyasvalaki, aki életeket vesz el.

– Akkor miért...? – kérdezte volna Thomas, ha a válasz nem lett volna amúgy is egyértelmű.

– A zsidók nem foghatnak fegyvert – felelte Mordehai –, hát ezért. Nem, nincs bennem rosszallás. Azt hiszem, hogy egy katonához képest nagyon is jó ember vagy, Thomas. – Elhallgatott, és a homlokát ráncolta, amint egy nagyobb trébuchet lövedéke csapódott a házak közé, tőlük nem is messzire, és amikor a robajlás visszhangjai elhaltak, tovább várt a sikolyokra. Egyet sem hallott. – A barátod, Will szintén jó ember – ment tovább Mordehai –, bár attól tartok, többé már nem íjász.

Thomas bólintott. Will Skeat meggyógyult, de soha többé nem lesz önmaga. – Néha azt gondolom, mégis jobb lett volna... – kezdte.

– Ha meghal? – fejezte be a gondolatot Mordehai. – Ne kívánd senki emberfia halálát, Thomas, enélkül is épp elegenden hálnak meg. Sir William kétségkívül haza fog térni Angliába, és a te earlöd majd vigyáz rá.

A kiszolgált katonák sorsa, gondolta Thomas keserűen. Hazatérni és bízni az addig szolgált család könyörületében. – Akkor elmegyek Calais-ba, amint vége ennek – bólintott Thomas –, és megnézem, nincs-e szüksége Will íjászáinak új parancsnokra.

Mordehai elmosolyodott. – Nem is kutatod fel a Grált?

– Nem is tudnám, merre keressem – vont vállat Thomas.

– És az apád könyve? – kérdezte Mordehai. – Nem segített? Thomas végignyálazta a Jeanette által készített másolatot, abban a reményben, hogy apja egy fajta titkosírást használt, ám ha megfeszült, akkor se tudta értelmezni a kusza szöveget. Avagy a kuszaság nem is volt egyéb, mint Ralph atya hagymázás képzeletének terméke. Thomas csak egy dolgot tudott biztosan: apja hitt abban, hogy birtokában van a Grál. – Kutatni fogok a Grál után – mondta végül Thomas –, de úgy gondolom, néha csak úgy találhatunk meg valamit, ha *nem* keressük. – Felkapta a tekintetét, amint a tető felől hirtelen kaparászó hang hallatszott. A macska előrevetette magát, és kis híján lecsúszott a szalmáról, amint a madarak szétrebbentek.

– Újabb előjel? – nézett fel Mordehai is a menekülő madarakra. – Talán éppen kedvező?

– Ha már itt tartunk – fordult felé Thomas –, mennyit tud a Grálról?

– Zsidó vagyok. Mit tudhatnék én bármiről is? – kérdezte Mordehai ártatlanul. – Mi fog történni, Thomas, ha megtalálod a Grált? – Nem is várt válaszra. – Azt hiszed – ment tovább –, hogy a világ jobb helyé válik? Hogy csak a Grált szomjúhozza? Ez minden? – Thomas nem felelt. – Ennyi az egész, mint az abrakadabra? – csóválta a fejét Mordehai szomorúan.

– Az ördög? – döbönt meg Thomas.

– Az abrakadabra nem az ördög! – kiáltott fel Mordehai, hasonlóképp megütközve. – Csak egy egyszerű varázsige. Néhány ostoba zsidó azt hiszi, ha beleírja valamilyen háromszögbe, és amulettként a nyakában hordozza, akkor

nem fog szenvedni a láztól! Micsoda ostobaság! Láz ellen nincs más orvosság, mint a tehéntrágyából készült meleg borogatás, de az egyszerű népek azért csak bíznak az amulettekben, és attól tartok, az előjelekben is, pedig nem hinném, hogy az Úr segítséget nyújtana vagy megmutatkozna általuk.

– A maga istene – vélte Thomas – nagyon, nagyon messzire van.

– Attól félek, igen.

– Az enyém közel van – ment tovább Thomas –, és igenis megmutatja magát.

– Akkor te szerencsésebb vagy – sóhajtott fel Mordehai. Jeanette guzsalya és orsója a padon hevert mellette, Mordehai pedig a bal karja alá vette a guzsalyt, és megpróbált legombolyítani egy szálat, de nem járt sikerrel.

– Szerencsésebb vagy – mondta újra –, és remélem, hogy az istened akkor is közel lesz, amikor majd Károly csapatai betörnek a városba. Ami bennünket, többieket illeti, szerinted el vagyunk átkozva?

– Ha betörnek – felelte Thomas –, vagy keressen menedéket a templomban, vagy meneküljön a folyó felé.

– Nem tudok úszni.

– Akkor a templom a legjobb esély.

– Nem hinném – tette le a guzsalyt Mordehai. – Toteshamnak inkább meg kellene adnia magát – csóválta a fejét szomorúan. – Hogy mindnyájan szabadon távozhassunk.

– Ezt nem fogja megtenni.

Mordehai vállat vont. – Akkor mind meghalunk.

Másnap reggel mégis esély nyílt a menekülésre, amikor Totesham bejelentette, hogy aki nem kívánja elszenvedni az ostrom megpróbáltatásait, az a déli kapun keresztül elhagyhatja a várost, ám amint a kaput megnyitották, elálltak az utat Károly fegyveresei, akik valamennyien vértet viseltek, és levonták sisakjuk sűrű rostélyát. Alig százan döntöttek a távozás mellett, jobbra asszonyok és gyermekek, Károly emberei azonban közölték velük, hogy egyetlen teremtett lélek sem hagyhatja el La Roche-Derrient. Az ostromlóknak egyáltalán nem állt érdekükben, hogy a helyőrségben kevesebb éhes szájat kelljen etetni, s miután a sűrű fegyveresek eltorlaszolták az utat, Totesham emberei pedig visszazárták a kaput, az asszonyok és gyermekek egész napra odakint rekedtek.

Aznap este a trébuchet-k először hallgattak el azóta, hogy az első kötőmb megölte a kelmefestő asszonyát és annak szeretőjét, majd a szokatlan csendben küldönc érkezett Károly táborából. Egy trombitás és egy fehér zászló jelezte, hogy a herceg békét akar kötni, Totesham pedig megparancsolta, hogy egy angol trombitás feleljen breton társának, és a fehér zászlót lengessék meg a déli kapu felett. A breton hírhozó kivárta, amíg egy rangidős követ megjelent a falakon, azután a nőkre és gyermekekre mutatott. – Ezek az emberek – jelentette be – nem jutnak át a sorainkon. Itt fognak éhen veszni.

– Hát urad a saját népét se szánja? – kérdezte Totesham követe, egy angol pap, aki bretonul és franciául is beszélt.

– Olyannyira szánja őket – válaszolt a hírhozó –, hogy mindnyájukat megszabadítja az angol rabigából. Mondd

meg uradnak, hogy a ma esti angelusig meg kell adnia magát, s ha ezt megteszi, szabadon elvonulhat minden fegyverével, zászlójával, lovával, családjával, szolgálóival és ingóságjaival egyetemben.

A pap figyelemre sem méltatta a valóban nagylelkű ajánlatot. – Megmondom neki – felelte –, de csak ha te is megmondod uradnak, hogy egy évre elegendő élelmünk van, és annyi fegyverünk, hogy kétszer is megölhetjük mindnyájatokat.

A hírvívő meghajolt, a pap viszonzta előzékenységét, és a tárgyalás véget is ért. A trébuchet-k újra munkához láttak, és napnyugtakor Totesham elrendelte a déli kapu kinyitását, hogy a menekültek a városban maradtak gúnyos kiáltásától kísérten visszatérhessenek.

Thomas, akárcsak az összes La Roche-Derrien-i férfi, a sáncokon maradt, bár a szolgálat nem tartogatott sok izgalmat, miután Blois Károly külön gondot fordított rá, hogy egyetlen embere se közelítse meg nyíllövésnyi távolságon belül a falakat, így jobb híján ő is a nagy hajítógépek működését figyelte. Azokat olyan kínos lassúsággal csörlőzték fel, hogy a roppant vetőkarok szinte mozdulni sem látszottak, azután az ólomsúlyokkal tele ládák fokozatosan, szinte észrevétlenül a védkerítések fölé emelkedtek, és a hosszú karok eltűntek a szemük elől. Ekkor, miután a karokat egészen a földig visszahúzták, hosszú ideig semmi sem történt, minthogy a hadmérnökök ilyenkor töltötték meg a hajítókosarakat, azután, amikor már úgy tűnt, semmi nem is fog történni, az ellensúlyok lezuhantak, a cölöpkerítések megrázkódtak, a megriadt

madarak felreppentek a fákról, majd a hosszú kar felcsapódott, a parittyaaág ostorként hasított a levegőbe, és a kövek sebesen emelkedni kezdtek pályájukon. Csakis ezután ért el hozzájuk a hang, a lezuhanó ellensúlyok mennydörgő robaja, amelyet egy szívdobbanással később a csorba sáncoknak csapódó kövek tompa puffanása követett. Az ásító hasadékokba ezután újabb szalmával kitömött zsákok kerültek, ám a lövedékek már megtették a magukét, ezért Totesham megparancsolta, hogy a rések mögött falazzanak fel újabb védművet.

Sokan, köztük Thomas és Robbie is, a kirohanás mellett érveltek. Szedjünk össze hatvan embert, mondták, és az első fényeknél rontsunk ki velük a várból. Egy-két trébuchett minden gond nélkül lerohanhattak, azután felgyújthatták az olajjal és szurokkal leöntött ostromgépeket, Totesham azonban nem adta áldását a tervre. A helyőrség így is gyenge, érvelt, és ő még fél tucat embert se szívesen veszítene el, mielőtt megkezdődik a közelharc a hasadékoknál.

Pedig az emberek így is hullottak. Az ostrom harmadik hetére Blois Károly befejezte saját erődítményeinek építését, így a sereg négy hadtestét immár falak, sövények, cölöpkerítések és árkok védték. A sáncerődök közt elterülő mezőket lecsupaszították minden akadálytól, hogy ha megérkezik a felmentő sereg, az íjászok sehol se rejtőzhessenek el. És most, hogy saját erősségei készen álltak, és a hajítógépek egyre nagyobb „falatokat” haraptak ki La Roche-Derrien falaiból, Károly előreküldte a számszeríjasokat a védők zaklatására. A génuiaiak

párokban támadtak: egyikük a számszeríjat vitte, a másik a hatalmas pajzsot, amely elég magas, széles és tömör volt ahhoz, hogy menedéket nyújtson mindkét embernek. A pajzsokat ki is festették, néhol bibliai szidalmakkal, de jobbára mégis olyan vaskos sértésekkel, amelyeket a könnyebb érthetőség kedvéért angolul, franciául s néhol – minthogy a számszeríjasok Genuából érkeztek – olaszul is feljegyeztek. A lövedékek becsapódtak a falakba, ott repkedtek a védők feje körül, és betaláltak a falak mögött megbújó lakóházak szalmatetőibe. A genuaiak olykor gyújtónyilakat is kilőttek, és Totesham hatosztagnyi embere egyebet sem tett, csak a fellángoló háztetőket figyelte, amikor pedig a katonák már nem tudták eltaposni a tüzet, vizet vettek a Jaudy folyóból, és eláztatták azokat a zsúpfedeleket, amelyek a sáncokhoz legközelebb estek, s így a legnagyobb veszélyben voltak.

Az angol íjászok vissza-visszalöttek, ám a számszeríjasok ilyenkor elrejtőztek a nagy pajzsok mögé, amikor pedig ők lőttek, alig egy szemvillanásnyi időre mutatkoztak csak. Többen így is odavesztek közülük, ugyanakkor sikerült leszedniük néhány íjászt is a falakról. Jeanette gyakran csatlakozott Thomashoz a déli sáncon, és a kapuhoz közeli fogazat réseiből küldte útjára nyilait. A számszeríjat térdelő állásban is elsüthette, így testének java részét nem tette ki a veszélynek, Thomasnak azonban fel kellett állnia, ha nyilazni akart. – Nem kellene itt lenned – mondta a lánynak minden alkalommal, az pedig némán utánozta a szavait, majd lehajolt felajzani a számszeríjat.

– Emlékszel még – kérdezte egyszer Jeanette – a legelső

ostromra?

– Amikor ránk lőttél?

– Reméljük, ezúttal pontosabb leszek. – Jeanette nekítámasztotta a fegyvert a lőrésnek, célzott, és hátrahúzta a ravaszt. A lövedék belecsapódott egy magas pajzsba, amelyen máris tucatnyi tollas nyílvevő díszelgett. A számszeríjasokon túl húzódott a legközelebbi sáncerőd döngölt földtöltése, amely fölé a két hajtógép hosszú karja nyúlt ki, míg azok mögött ott repkedtek Károly nagyurainak harsány lobogói. Jeanette felismerte Rohan, Laval, Malestroit és Roncelets zászlóit, és a darázsszerű lobogó első látására feltolult benne az indulat, azután tehetetlenül sírva fakadt, amiért a fiát Roncelets távoli tornyában tartották fogva. – Bárcsak már támadnának – zsémbelt –, hogy mielőbb végezhetnék Roncelets-val éppúgy, mint Blois-val!

– Nem fognak támadni, amíg le nem győzték Dagworthöt – rázta a fejét Thomas.

– Gondolod, hogy eljön?

– Szerintem csakis miatta vannak itt – biccentett Thomas az ellenség felé, azután felállt, felhúzta az íját, és kilőtt egy nyilat a számszeríjasra, aki épp ekkor lépett ki pajzsának menedéke mögül. A férfi egy szemvillanással azelőtt bukott le, hogy Thomas nyila elszisszent mellette. Thomas visszahúzódott a fal mögé. – Károly tudja, hogy akármikor visszafoglalhatja a várost – magyarázta –, de neki igazából Dagworth kell.

Mert miután szétzúzta Sir Thomas Dagworth erőit, egyetlen más angol sereg sem maradt Bretagne-ban, így a

végváarak egyenként a franciák ölébe hulltak, és Károly visszanyerhette hercegségét.

Azután, egy hónappal Károly érkezése után, amikor a négy sáncerőd körül valósággal izzottak a sövények a galagonyavirágoktól, a szél elhordta az almafák fehér szirmait, és a folyópartot elborították a nőszirmok meg a vöröslő pipacsok, elmosódott füstcsík tűnt fel a délnyugati látóhatáron. La Roche-Derrien őrszemei láthatták, amint a felderítők kilovagolnak az ellenséges táborokból, és tudták, hogy a füst egyet jelent a tábortüzekkel, ez pedig egyet jelent azzal, hogy egy sereg közeledik. Sokan attól tartottak, hogy az ellenség kap újabb erősítést, amíg meg nem nyugtatták őket a derűlátók, akik jogosan érveltek azzal, hogy délnyugat felől csakis barátok közeledhetnek. Richard Totesham és a többiek, akik tudták az igazat, épp csak azt nem árulták el, hogy a felmentő sereg sokkal kisebb Károly seregénél, s hogy az angolok egyenesen belesétálnak a Károly által állított csapdába.

Hiszen Károly terve fényesen bevált, és Sir Thomas Dagworth ráharapott a csalíra.

Blois Károly a szélmalom melletti nagy sátorba hívta vazallusait és parancsnokait. Szombat volt, az ellenség már csak egy rövid vágványira járt, és a seregben óhatatlanul is akadtak olyan forró-fejűek, akik haladéktalanul felcsatolták volna vértjeiket, hogy előreszegezett lándzsákkal induljanak rohamra, azután pedig az angol ijászok martalékai legyenek. Bolondok mindenütt akadnak, gondolta Károly, aki minden vérmes reménynek egy csapásra véget vetett,

amikor megparancsolta, hogy a felderítőkön kívül senki sem hagyhatja el a négy erődítményt. – Senki! – csapott akkorát az asztalra, hogy kis híján felborította a szavait lejegyző írnok tintatartóját. – Senki sem támadhat! Mindenki megértette? – Lassan végighordozta tekintetét az arcokon, és újfent megállapította magában, hogy vazallusai között nagyon is szép számban akadnak futóbolondok. – Megmaradunk a sáncok mögött – közölte ellentmondást nem tűrően –, és ott várjuk be a támadásukat. Ők fognak támadni, és ők fognak rajtaveszteni.

Az urak némelyike csalódottnak tűnt, mert túlonúl férfiatlannak tartotta, hogy sáncfalak és vizesárkok mögött kuksoljon, amikor csatalován vágta is kiharcolhatta volna magának a dicsőséget, ám Blois Károly szilárdan elhatározta magát, és még a leggazdagabb nagyurak is átértékelték a fenyegetés súlyát, hogy aki nem engedelmeskedik, az Bretagne visszafoglalása után nem részesülhet a felosztott birtokokban és javakban.

Károly felemelt egy pergamenívet. – A felderítőink Sir Thomas Dagworth oszlopának közelébe férkőztek – közölte kínosan tárgyilagos hangnemben –, így pontos becslésekkel rendelkezünk az ellenség haderejét illetően. – Miután bizonyos volt abban, hogy a sátorban tartózkodók alig várják, hogy megtudhassák, mekkora erővel kell megküzdeniük, hosszasan kivárt a drámai hatás kedvéért, de még ő sem tudta megállni mosolygás nélkül, amikor végre felfedte vezérei előtt a számadatokat. – Ellenségünk – jelentette be – háromszáz fegyveressel és négyszáz íjással fenyeget bennünket.

Rövid csend állt be, amíg a jelenlévők megemésztették a hallottakat, azután kirobbant a nevetés, amelyhez a rendszerint unott, visszahúzódó és kimérten józan Károly is csatlakozott. Amikor olyan nevetséges volt! Már-már arcátlanság! Valahol talán vakmerőség, de mégiscsak mérhetetlen ostobaság. Blois Károly négyezer ember és több száz önkéntes paraszt felett rendelkezett; s az utóbbiak, bár nem táboroztak a sáncerődök falain belül, kapóra jöhettek a legyőzött ellenség üldözésekor. Neki szolgált Európa kétezer legrátermettebb számszerijasa és ezernyi páncélos lovag, sokan közülük a tornák bajnokai. Erre Sir Thomas Dagworth ideállít hétszáz emberrel? A városban talán még lehetnek további kétszázötvenen, de az angolok a legnagyobb jóindulattal sem tudnak ezer embernél többet kiállítani, és Károly négyszerre nagyobb erővel rendelkezik. – Eljöttek, uraim – jelentette be az összegyűlt vezéreknek –, és örökre itt is maradnak.

Az ellenség két útvonalon is közelíthetett. Az egyiket nyugatról érkezhették, méghozzá szinte nyílegyenesen, ám az az út a Jaudy túlsó partján vezetett, ezért Károly nem hitte, hogy Dagworth arrafelé vezetné az embereit. A másik út széles ívben megkerülte az ostromlott várost, hogy azt délkelet felől érje el, és ez az út egyenesen elvezetett Károly négy sáncerődje közül a legnagyobbhoz, a keleti erődhöz, amelynek személyesen ő parancsolt, és ahonnan a legnagyobb hajítógépek ostromolták La Roche-Derrien falait.

– Hadd mondjam el önöknek, uram – törte meg Károly az általános lelkesültséget –, véleményem szerint mit is tervez

Sir Thomas. Pontosan azt, amit jómagam is tennék, ha abba a szerencsédén helyzetbe kerülnék, hogy ilyen döntést kelljen hoznom. Azt hiszem, küldeni fog egy kisebb, ám annál hangosabb csapatot a Lannion felőli úton – ez az út vezetett egyenesen nyugat felől –, még hozzá az éjszaka leple alatt, hogy elhitesse velünk, a folyón keresztül fog rátámadni a táborhelyünkre. Arra fog számítani, hogy megerősítjük a nevezett erődöt, azután hajnalban megindítja a valódi támadást kelet felől. Azt reméli, hogy seregünk derékhada megfeneklik a folyónál, így a hajnali rohammal elpusztíthatja az ezen a parton álló három erődöt. Sir Thomas alighanem ezzel próbálkozik majd, de csúfos kudarcot vall. Kudarcot vall, mert felállítottunk egy tiszta és világosan érthető szabályt, amelyet egyikünk sem fog megszegni! Senki sem hagyja el az erődöket! Senki! Mindenki a falak mögött marad! Gyalogosan harcolunk, csatasorba állunk, és engedjük, hogy ők támadjanak. A számszeríjasaink végeznek az íjászokkal, azután pedig mi, uraim, elpusztítjuk a fegyvereseket. De senki sem hagyhatja el az erődöket! Senki! Nem kínálkozhatunk fel célpontként a nyilaiknak. Megértették?

Châteaubriant ura tudni akarta, mégis mit tegyen, ha ő a déli erődben tartózkodik, és harcok robbannak ki egy másik erőd körül. – Csak álljak ott, és nézzem karba tett kézzel? – kérdezte hitetlenkedve.

– Állni fog és karba tett kézzel nézi – felelte Károly herceg fagyos hangon. – Nem hagyja el a táborhelyét. Megértette? Az íjászok nem ölhetik meg azt, akit nem látnak! Maradjanak rejtve!

Roncelts ura felmutatott a tiszta égboltra és a kikerekedett holdra. – Dagworth nem ostoba – vetette fel. – Tudni fogja, hogy erődöket emeltünk, és megtisztítottuk a területet minden fedezéktől. Akkor pedig miért ne támadna éjszaka?

– Éjszaka? – kérdezett vissza Károly.

– Ily módon a számszeríjasaink sem fogják látni a célt, az íjászoknak viszont épp elég lesz a fény ahhoz, hogy utat találjanak maguknak a sáncokon át.

Károly kurta biccentéssel nyugtázta a helyénvaló felvetést.

– Tüzek – bólintott rövid gondolkodás után.

– Tüzek? – kérdezte valaki.

– Rakjanak azonnal tüzeket! Óriási tüzeket! Ha ideértek, gyűjtsák meg őket. Változtassák nappallá az éjszakát!

A férfiak felnevettek, tetszett nekik az elképzelés. Az urak és lovagok nem gyalogos harccal szereztek maguknak hírnevet, mégis valamennyien megértették, miként győzhetik le a rettegett angol íjászokat, és az efféle ötletek célravezetőnek tűntek, még ha nem is kínáltak nagy esélyt a dicsőségre, bár Károly gondolt a lovagok önérzetére is. – Meg fognak törni, uram – csitította le a jókedvet a herceg –, és amikor ez megtörténik, a trombitásom hetet fog fújni. Hetet! Ha pedig meghallják a trombitaszót, elhagyhatják az erődöket, és üldözőbe vehetik őket. – Helyeslő morgás hallatszott, amiért a hét trombitászó végre szabadjára engedi a csatalovakon vágató páncélos lovagokat, hogy azok lemészárolhassák Dagworth erőinek elvérzett maradványát.

– Ne feledjék! – csapott az asztalra Károly, hogy magára

vonja a figyelmet. – Ne feledjék! Nem hagyhatják el a táborhelyüket, amíg a trombitaszót meg nem hallották! Maradjanak a sáncok mögött, maradjanak a falak mögött, engedjék támadni az ellenséget, és győzni fogunk. – Kurta biccentéssel jelezte, hogy a megbeszélés véget ért. – És most, uraim, a papjaink meghallgatják gyónásaikat. Tisztítsuk meg lelkünket, hogy az Úr fényes győzelemmel jutalmazzon meg bennünket.

Tizenöt mérföldnyire onnan, egy kifosztott és elhagyatott kolostor tető nélküli refektóriumában sokkalta kisebb csapat gyülekezett. Parancsnokuk, egy Suffolkba való ősz hajú, zömök és zord férfiú, pontosan tudta, mekkora kihívást vállal, ha meg akarja menteni La Roche-Derrient. Sir Thomas Dagworth egy breton lovagot hallgatott, aki felderítésének eredményéről beszélt, miszerint Blois Károly emberei megmaradnak a város négy kapuja előtt emelt sáncerődökben. A legnagyobb táborhely, amely felett Károly saját, fehér hermelines lobogója repkedett, keleten állt. – A szélmalom köré épült – jelentette a lovag.

– Emlékszem arra a malomra – bólíntott Sir Thomas. Végigfuttatta ujjait kurtára nyírt, ősz szakállán, ahogy szokása szerint mindig tette, amikor elgondolkodott. – Itt kell támadnunk – mormolta olyan halkán, mintha csak magában beszélne.

– Ott a legerősebbek – figyelmeztetett a lovag.

– Akkor elvonjuk a figyelmüket. – Sir Thomas felrázta magát a révedezésből. – John – fordult egy viharvert páncélt viselő férfihoz –, gyűjtsd össze az összes tábori szolgát. A szakácsokat, írnokokat, lovászokat, mindenkit,

aki nem harcol. Azután vidd az összes szekeret, az összes igáslovat, és indulj meg előre a lannioni úton. Ismered?

– Megtalálom.

– Még éjfél előtt indulj. Csapj jó nagy lármát, John! Elviheted a trombitásom, meg néhány dobost is. Hadd higgyék, hogy nyugat felől egy egész hadsereg közelít. Azt akarom, hogy még jóval virradat előtt kiküldjék az embereiket a nyugati erődhez.

– És a többiek? – tudakolta a breton lovag.

– Éjfélkor mi is megindulunk – felelte Sir Thomas –, keletnek tartunk, amíg el nem érjük a guingampi utat. – Ez az út közelítette meg La Roche-Derrient a délkeleti oldalon. Minthogy Sir Thomas maroknyi serege nyugat felől érkezett, Sir Thomas Dagworth remélte, Károly álmában sem gondolna arra, hogy Guingamp felől éri támadás. – Néma menetelés lesz – figyelmeztetett –, és gyalogosan megyünk, méghozzá mindannyian! Az íjászok elől, a fegyveresek mögöttük, és a sötétben a keleti erődöt támadjuk meg elsőként. – Sir Thomas azt remélte, hogy az éjszaka közepén a számszeríjasok nem használhatják majd a fegyvereiket, és ami még jobb, talán álmában érhetik az ellenséget.

Megszületett hát a terv: színlelt támadás nyugat felől, és valódi roham keletről. Minden pontosan úgy alakult, ahogyan Blois Károly számította.

Beköszöntött az éjszaka. Az angolok meneteltek, Károly emberei felfegyverkeztek, és a város lélegzet-visszafojtva várt.

Thomas hallotta a fegyverkovácsokat Károly táborában. Hallotta, ahogyan a kalapácsok elütik a lemezpáncélok szegecseit, és hallotta az acélpengéken sikló fenőkövek reszelős hangját. A négy sáncerőd tüzeit nem hagyták kihunyni, ahogyan máskor, még fel is szították a lángokat, hogy azok fénye megcsillanjon a nagy trébuchet-k fakeretét összefogó vaspántokon. A sáncokról Thomas azt is láthatta, mekkora a mozgolódás a legközelebbi ellenséges sáncerődben. A fények minden perccel csak élénkebben világoltak fel, ahogyan a fegyverkovácsok fújtatói szították a lángokat.

Egy közeli házban kisgyermek sírt fel. Egy kutya vonított. Totesham kis helyőrsége javarészt a sáncokon tolongott, ahogyan azt a helybeliek közül is sokan tették. Senki sem tudta biztosan, mit keresnek a falakon, hiszen a felmentő sereg még fel sem bukkant a látóhatáron, mégsem kívánczolt senki lefeküdni. Mindenki arra számított, hogy történni fog valami, ezért várakozott egyre tovább. Az ítélet napja, gondolta Thomas, az is ilyen lesz majd, amikor férfiak és asszonyok várnak arra, hogy megnyíljon a mennyek boltozata, leereszkedjen az angyalok serege, és feltáruljanak a sírok, hogy az erényesek felemelkedhessenek az égbe. Apja, emlékezett vissza, mindig is azt akarta, hogy arccal nyugat felé, ám a temető keleti oldalán földeljük el, hogy amikor felemelkedik, láthassa a földből előtörő híveit. – Szükségük lesz az útmutatásomra – magyarázta egyszer Ralph atya, és Thomas gondoskodott róla, hogy teljesüljön ez a vágya. Hookton egyházközségének lakói, akiket úgy temettek el,

hogy felülvén pontosan keletre, Krisztus második eljövetele felé tekintsenek, közvetlenül maguk előtt szeretett lelkészüket fogják látni, amint útmutatást nyújt a számukra.

Thomas úgy érezte, hogy ezen az éjjelen az ő számára is elkelve az útmutatás. Sir Guillaume és két fegyverese társaságában figyelte az ellenség készülődését, méghozzá a város délkeleti csücskéből, közel ahhoz a helyhez, ahol a Szent Barnabé-templom tornya remek kilátóhelyet kínált. Totesham roppant ballisztájának maradványait arra használták fel, hogy ingatag hidat építsenek a bástya és a templomtorony egyik ablaka között, míg az ablak után a mellvédre egy létra segítségével lehetett felkapaszkodni, miután az őrszem elhaladt az ásító hasadék mellett, amelyet az Özvegycsináló egyik lövedéke ütött. Éjfél előtt Thomas legalább fél tucatszor megtette már ezt az utat, hiszen a toronyból át lehetett látni Károly legnagyobb táborának cölöpkerítése felett. Akkor is épp a toronyban kémlelt, amikor Robbie megjelent alatta a sáncon. – Szeretném, ha megnéznéd ezt – kiáltott fel neki a skót, majd feltartott egy frissen festett pajzsot. – Hogy tetszik? Thomas lekémlelt, és a holdfényben valami vöröset látott. – Mi az? – kérdezte. – Egy vérfolt? – Te vaksi angol fattyú – kiáltotta vissza Robbie. – Ez a Douglasok vörös szíve! – Innen nézve olyan, mintha valakit kibeleztek volna a pajzsodon.

Robbie mégis elégedett volt a festéssel, és újfent megcsodálta a holdfényben. – Belebotlottam abba a fickóba, aki az ördögöket festi a Szent Goran-templom

falára – magyarázta. – Fizettem neki, hogy elkészítse ezt.

– Remélem, nem fizettél neki túlságosan sokat – csóválta a fejét Thomas.

– Csak irigykedsz. – Robbie nekitámasztotta a pajzsot a mellvédnek, mielőtt átaraszolt a hevenyészett hidon a templomba. Egy időre eltűnt az ablak mögött, azután Thomas oldalán bukkant fel újra. – Mit művelnek? – nézett el kelet felé.

– Jesszusom! – sziszegte Thomas, mert végre csakugyan történt valami. Elkémlelt a Pokolkeltőn és az Özvegycsinálón túlra, a keleti táborhely felé, ahol férfiak, méghozzá több százan, kapkodva csatarendbe álltak. Thomas úgy számította, hogy virradat előtt már biztosan nem kerül sor semmilyen harcra, most mégis úgy tűnt, mintha Blois Károly arra készülne, hogy a koromsötét éjszakában vívja meg ütközetét.

– Szentséges Isten! – szólalt meg váratlanul Thomas háta mögött Sir Guillaume is.

A fattyúk készülnek a csatára – hördült fel Robbie is, amikor Károly emberei egymásnak vetették a vállukat. A katonák hátat fordítottak a városnak; a holdfény fehéren csillant meg a lovagok vállvértjein, a lándzsák és szekercék pengéin.

– Dagworth közeleg – jegyezte meg Sir Guillaume.

– Éjszaka? – kérdezte Robbie.

– Miért ne? – vont a vállát Sir Guillaume, azután odakiáltott az egyik fegyveresének, hogy menjen, és értesítse Toteshamet a fejleményekről. – Keltsétek fel! – rivallt Sir Guillaume a fegyveresre, amikor az azt tudakolta,

hogy mit tegyen, ha álmában éri a helyőrség parancsnokát. – Nem hinném, hogy alszik – fordult vissza Thomashoz. – Talán csak egy nyavalyás angol, de el kell ismerni, hogy érti a dolgát.

Totesham csakugyan nem aludt, de nem tudott arról sem, hogy az ellenség csatarendbe sorakozott, és miután az imbolygó hídon átkelt a Szent Barnabe tornyába, szokottan fanyar arc kifejezésével meredt Károly csapataira. – Alighanem nekünk is segítenünk kell majd – mormolta.

– Azt hittem, nem helyesli, hogy kirohanjunk – jegyezte meg Sir Guillaume, akinek a türelmét teljesen felőrölte a tilalom.

– Ez az ütközet menthet meg bennünket – vélte Totesham.

– Ha elveszítjük, elesik a város is, ezért mindent meg kell tennünk a győzelemért. – Komor, lemondó hangon beszélt, azután vállat vont, és visszafordult a létra felé. – Isten legyen velünk! – mormolta halkán, amint beleereszkedett a sötétségbe.

Jól tudta, milyen csekély erővel érkezett Sir Thomas Dagworth a megmentésükre, és attól félt, a sereg még annál is kisebb lesz, mint amilyennek képzelte, ám ha az rátámad az ellenséges erődökre, a helyőrségnek készen kell állnia arra, hogy segédkezzen neki. Nem akarta, hogy az ellenség felkészülhessen egy esetleg és kirohanásra, ezért nem verette félre a harangokat, hogy így gyűjtse össze az embereit; inkább szétküldte a katonákat az utcákra, hogy minden íjászt és fegyverest tereljének a Szent Briec mögötti piactérre. Thomas visszasietett Jeanette házába, és felöltötte láncvértjét, amelyet Robbie hazamenekített a roncelts-i rajtaütésből, majd felszijazta kardhüvelyét, és sokáig szöszmötölt a csattal, mert az ujjai

még ennyi idő után sem álltakrá a finom mozdulatokra. Bal vállára akasztotta a nyíltáskát, előhúzta fekete iját a vászonborításból, majd sisakjába rejtette a tartalék ijhúrt, és feltette a sisakot a fejére. Immár készen állt.

Ahogy, mint látta, készen állt Jeanette is. A lány szintén vértet és sisakot öltött, Thomas pedig tátott szájjal meredt rá. – Nem vehetsz részt a kitörésben! – kiáltott fel.

– A kitörésben? – Jeanette meglepettnek tűnt. – Ha mindnyájan elhagyjátok a várost, ki marad akkor a falakon? – Ó! – Mennyire ostobának érezte magát.

A lány elmosolyodott, közelebb lépett hozzá, és lágyan megcsókolta. – Most menj – bólintott –, és az Úr legyen veled.

Thomas a piactérre sietett. Itt gyülekezett az egész helyőrség, amely kétségbeejtően kevés harcost számlált. Egy fogadós kigördített a térre egy hordóra való álé, majd csapra verte, és engedte, hogy mindenki kiszolgálja magát. Egy kovács a kardokat és szekercéket élezte a Szent Brieucl tornácán lángoló fáklya fényénél, és a fenőkö csikorogva, gyászos hangon siklott le-fel a hosszú acélpengéken. Meleg volt. Denevérek rebbentek szét a templom körül és vesztek bele a sűrű, szövevényes árnyakba, amelyeket egy közvetlen hajítógép-találattól romba dőlt ház maradványai vetettek. Az asszonyok élelmet hoztak a katonáknak, és Thomas még élénken emlékezett rá, hogyan sikoltoztak ugyanezek az asszonyok egy évvel ezelőtt, amikor az angolok betörték a városba. Aznap éjjel tombolt a városban az erőszak, az ostromlók féktelenül raboltak és fosztogattak, a városiak most

mégsem vágytak a megszállók távozására, és a piactér egyre zsúfoltabb lett, amint a helybeliek is idegyűltek hevenyészett fegyvereikkel, hogy az ostromlottak segítségére siessenek. A legtöbben fejszájukat hozták el, amellyel máskor a tűzifát aprították, bár akadt néhány lándzsa és kard is, sőt a városiak közül többen bőrvérttel vagy sodronypáncéllal is rendelkeztek. A helyiek számban messze felülmúlták a helyőrséget, és annyit mindenképpen tehettek, hogy fenyegető jelenséggé tették a kirohánást.

– Szentséges Krisztus! – csattant fel egy nyers hang Thomas mögött. – Jézus szent nevére, mi akar ez lenni?

Thomas megfordult, és meglátta Sir Geoffrey Carrt, aki Robbie pajzsára meredt, amelyet a piactér közepén álló kereszt lépcsőinek támasztottak. Robbie szintén Madárijesztő felé fordult, aki hat emberével vonult ki a térre.

– Akár egy rakás ganéj – gúnyolódott Madárijesztő. Ködös, elcsukló hangja egyértelművé tette, hogy az estét a város számtalan kocsmájának valamelyikében töltötte.

– Az enyém – húzta ki magát Robbie.

Sir Geoffrey belerúgott a pajzsba. – Ez a Douglasok címere, igaz-e, fiú?

– Az én címerem – felelte Robbie hangsúlyos skót akcentussal –, ha erre gondolsz. – A körülöttük várakozók feléjük fordultak.

– Azt tudtam, hogy skót vagy – mordult fel Madárijesztő bizonytalan hangon –, de azt nem, hogy átkozott Douglas. Mi az ördögöt keres itt egy Douglas? – emelte fel a hangját Madárijesztő, hogy a körülöttük állók is hallják. – Kinek az oldalán állnak az istenverte skótok, mi? Kinek az oldalán?

A nyavalyás Douglasok azóta harcolnak ellenünk, amióta a pokol legmélyebb bugyra felokádta őket. – Madárijesztő megtántorodott, azután előhúzta ostorát, és engedte, hogy a hosszú bőrszíj letekeredjen. – Isten látja lelkem – ordított fel –, de ennek a nyavalyásnak a családja sok jó angolt koldusbotra juttatott! Átkozott tolvaj valamennyi! Tolvajok és kémekek!

Robbie kirántotta kardját, mire a korbács sziszegve szelte át a levegőt, ám Sir Guillaume arrébb lökte Robbie-t, mielőtt még a fémtüske az arcába vájhatott volna, azután már Sir Guillaume kardja is előkerült, és ő és Thomas is nyomban Robbie mellett termett. – Robbie Douglas – kiáltotta el magát Sir Guillaume – a barátom!

– És az enyém is – tette hozzá Thomas.

– Elég legyen! – furakodott át a feldühödött Richard Totesham a tömegben. – Elég!

Madárijesztő Toteshamhoz folyamodott. – De hát ez egy istenverte skót!

– Szentséges Isten, ember – mordult rá Totesham –, az egész helyőrség tele van franciákkal, walesiekkel, flamandokkal, írekkel és bretonokkal! Mi az ördögöt számít ez most?

– Egy rohadt Douglas! – acsarkodott Madárijesztő. – Az ellenségünk!

– Ő a barátom! – bödült el Thomas, és harcra hívott mindenkit, aki úgy gondolta, hogy Sir Geoffrey mellé áll.

– Elég legyen! – Totesham féktelen indulata az egész piacteret betöltötte. – Hát nincs elég ellenségünk anélkül is, hogy egymás közt keresnénk? Te kiállsz mellette? – fordult

Thomashoz.

– Én állok ki mellette. – Ezúttal Will Skeat felelt, aki keresztülfurakodott a tömegben, és most Robbie vállára tette a kezét. – Én állok ki mellette, Dick.

– Akkor ha Douglas, ha sem – döntötte el a kérdést Totesham –, nem az ellenségünk. – Elfordult és kimért léptekkel távozott.

– Jesszusom! – Madárijesztő csak nem tudott megnyugodni. A Douglas-háznak köszönhette, hogy egyetlen penny nélkül maradt, és ezen az sem változtatott, hogy nagy kockázatot vállalva Thomas nyomába eredt, hiszen a kincset nem találta meg, most pedig minden haragját Thomasra és Robbie-ra irányította. Újból megtántorodott, azután Robbie felé köpött. – Én meg szoktam égetni azokat, akik Douglas vörös szívét viselik – sziszegte. – Elevenen megégetem őket!

– Ezt is tette – bólintott Thomas.

– Megégette őket? – ráncolta a homlokát Robbie.

– Durhamben. – Thomas állta Sir Geoffrey tekintetét. – Három foglyot is megégetett.

– Ezt tette? – hördült fel Robbie.

Madárijesztő, lehetett bármennyire részeg, egyszeriben felismerte a Robbie-ból áradó engesztelheteden gyűlöletet, és látta azt is, hogy nem sikerült együttérzést kicsikarnia a piactéren összegyűlt katonákból, akik sokkal inkább Will Skeat pártját fogták. Összetekerte a korbácsot, még egyszer Robbie felé köpött, azután botladozva távozott.

Most már Robbie nem akarta ennyiben hagyni. – Hét, te! – kiáltott utána.

– Hagyd elmenni – avatkozott közbe Thomas. – Ne ma este intézzétek el.

– Megégette három honfitársam? – követelte a választ Robbie.

– Ne ma este – ismételte Thomas, és olyan erővel lökte hátra a skótot, hogy az lehuppant a kereszt elé, a lépcsőkre.

Robbie meredten nézett a távolodó Madárijesztő után. – Halott ember – mormolta –, annyit mondhatok, Thomas. Az a rohadék nem éli meg a holnapot.

– Valamennyien így vagyunk ezzel – vetette közbe Sir Guillaume csendesen, hiszen az ellenség készen állt a harcra, és harcosainak számát tekintve messze felülmúlta őket.

És Sir Thomas Dagworth egyenesen belesétált az ellenfél csapdjába.

John Hammond, Sir Thomas Dagworth helyettese vezette az elterelő támadást, amely nyugatról érkezett, a lannioni úton. Hammond hatvan embert hozott magával, javarészt asszonyokat, amellet tucatnyi szekeret és harminc lovat, amelyek segítségével a lehető legnagyobb lármát kellett csapnia, amint Károly herceg táborának közelébe került.

Tüzek fénye rajzolta ki a sáncerődöket, ez világította meg a cölöpkerítések hasadékait. Úgy tűnt, rengeteg tüzet gyújtottak a táborban, és egyre újabbak gyúltak, amint Hammond kis csapata elkezdte csapkodni az edényeket és a fazekakat, botokkal verte a fák törzsét, megfújta a trombitákat. A dobosok is minden erejüket latba vetették, az ellenséges sáncokon mégsem látszottak a páni rémület

jelei. Kevés francia katona mutatkozott, ők is csak egy pillantást vetettek a holdsütötte útra, amelyen Hammond katonái és asszonyai közeledtek, azután már sarkon is fordultak. Hammond ráparancsolt embereire, hogy üssenek még nagyobb zajt, majd hat íjásza – a szedett-vedett csapat egyetlen ütőképes egysége – kilőtt néhány nyílveesztőt a cölöpkerítésekre, ám ezután sem kapták meg a várt választ. Hammond arra számított, hogy a katonák veszett sietséggel kelnek majd át a folyón, amelyen Sir Thomas kémei szerint csónakokkal közlekedtek, ám az ellenséges erődök között teremtett lélek se mozdult. Úgy tűnt, a megtévesztés csúfos kudarcot vallott.

– Ha itt maradunk – vetette fel valaki –, nem ússzuk meg szárazon.

– Az már biztos – sietett egyetérteni az illetővel Hammond.

– Visszahúzódunk az úton – szolt hátra –, de épp csak egy keveset. Vissza a fák közé!

Az éjszaka rosszul indult a színlelt támadás elbukásával, ám Sir Thomas emberei, a valódi támadók már gyorsabban haladtak, mint számították, így nem sokkal azután érkeztek meg Károly herceg táborának keleti oldalára, hogy három mérföldre nyugatra a megtévesztő támadás kezdetét vette. Sir Thomas emberei az erdőszélen kuporodtak le, és a megtisztított terep felett a legközelebbi sáncerődöt kémlelték. A holdfényben fürdő út kihaltan tört előre egy jókora, fából ácsolt kapuig, hogy beleveessen a hevenyészett erődbe.

Sir Thomas két csapatra osztotta embereit, akik a fakapu két oldaláról rohamoztak. A támadók nem foglalkoztak az

elővigyázattal; csak elő akartak rontani a sötétből, hogy előzönöljék a falakat, és megöljenek mindenkit, akit a túlsó felén találnak. – Leljétek örömtöket a gyilkolásban! – buzdította embereit Sir Thomas, amint végigsietett a soraik előtt, azután elővonta kardját, és megindította a rohamot. Olyan némaságban haladtak, amennyire csak telt tőlük, és Sir Thomas még most is bízott a meglepetés erejében, noha a védőfalak mögött szokatlanul erős fények világítottak, s neki az a szorongató érzése támadt, hogy az ellenség már várja őket. Mégsem mutatkozott senki a sáncfalakon, egyetlen nyíl sem szelte át sziszegve a levegőt, ezért engedte újjáéledni a reményeit, derékig belegázolt a sáncárokba, és taposni kezdte annak iszapos medrét. Az íjászok a két oldalán haladtak, és valamennyien gond nélkül felkapaszkodtak a cölöpfal töltésére. Továbbra sem lőttek rájuk a számszeríjasok, nem harsant trombita, és nem mutatkozott ellenség. Az íjászok immár elérték a kerítésfalat, és az meglepően sérülékenynek bizonyult – miután a cölöpöket nem ágyaszták elég mélyre, azokat a legkisebb erőfeszítéssel kirugdalhatták a helyükből. A védelem nem állított eléjük legyőzhetetlen akadályokat, sőt még azután sem jelent meg, hogy Sir Thomas fegyveresei magasba emelt, holdfényben fürdő kardjaikkal átgázoltak a vízen. Az íjászok végeztek a cölöpfal lebontásával, Sir Thomas pedig átlépett a feldöntött farönkökön, és lerohant a töltésen Károly táborhelyére.

Csak hogy nem a táborhelyen találta magát, de egy újabb nyílt téren, amely újabb töltéshez, újabb vizesárokhoz és újabb cölöpkerítéshez vezetett. Ez a hely felért egy

labirintussal! A számszeríjak lövedékei még most sem szeltek át a sötétséget, így az íjászok továbbhaladtak, bár néhányan keservesen szitkozódtak, amint elbotlottak a lovaknak ásott csapdáknak. A következő cölöpkerítés mögött csak úgy ragyogtak a fények. Hol lehetnek az őrszemek? Sir Thomas megemelte pajzsát, amelyre egy búzakévéket festettek, és amint elnézett balra, láthatta, hogy a másik csapat is átkelt az első töltésen, és most előzönlí a második sánchoz vezető füves térséget. Íjászaí elérték a második kerítést, és az, akárcsak az első, könnyedén megadta magát. Senki sem jelzett, senki sem kiáltozott parancsszavakat, senki sem fohászkozott Szent György segítségéért, egyszerűen csak tették a dolgukat, pedig az ellenségnek csak hallania kellett a leomló rönkök zaját! Ezzel együtt a második kerítés is ledőlt, és Sir Thomas az íjászok élén áthatolt a hasadékra, amely mögött vizenyős rét és egy sövénykerítés várt, a sövény mögött pedig már ott sorakoztak az ellenség sátraí, ott állt a szélmalom, meg a két legnagyobb hajítógép, és valamennyi a lángok fényében fürdött. Olyan közel kerültek! Sir Thomas hirtelen felhődén boldogságot érzett, amiért mégiscsak sikerült meglepnie az ellenséget, amelyet most már az Isten sem menthet meg az angolok haragjától, és abban a pillanatban hirtelen felhangzozt a számszeríjak zaja.

A lövedékek jobbról érkeztek, arról a földtöltésről, amely a második sáncmű és a sövény közé ékelődött. Az íjászok szitkozódva, jajongva buktak fel. Sir Thomas odafordult a számszeríjasokhoz, akik elrejtőztek előle, azután újabb lövedékek érkeztek az előttük húzódo sűrű sövény felől, és

Sir Thomas már tudta, hogy senkit sem lepett meg, hogy az ellenség éberén várakozott rá, és az emberei most már rémülten üvöltöttek, de legalább elkezdtek visszalőni. A hosszú angol nyílveszők megvillantak a holdfényben, csak hogy Sir Thomas nem látott célpontot, és rádöbbsent, hogy íjásza is vakon lövöldöznek. – Hozzám! – üvöltött fel. – Dagworth! Dagworth! A pajzsokat! – Talán ha tucatnyi fegyveres hallotta és engedelmeskedett neki, hogy pajzsfalat vonjon maga köré, majd nehézkesen a sövény felé törjön. Ha azon áttörnek, gondolta Sir Thomas, legalább a számszeríjasok egy része láthatóvá válik. Az ellenséges lövedékektől összezavart íjászok előre és oldalt egyaránt nyilaztak. Sir Thomas vetett egy pillantást oldalra, és látta, hogy a másik támadó csapat is ugyanilyen szorongatott helyzetbe került. – Át kell jutnunk a sövényen – kiáltozta –, át a sövényen! Íjászok! Át a sövényen! – Egy számszeríj lövedéke a pajzsába fúródott, kis híján hátravetette. Egy másik nyíl a feje felett süvített el. Egy íjász görcsösen rázkódott a fűben, a hasát egy lövedék fúrta át. Most már a többiek is kiáltoztak. Akadtak, akik Szent Györgyhez fohászkodtak, mások az ördögöt átkozták, sokan az asszonyukat vagy az anyjukat hívták. Az ellenség szabályos rendben tüzelt, és a lövedékek csak úgy záporoztak rájuk a sötétből. Egy íjász hátratántorodott a vállában egy fémnyíllal; egy másik számalomra méltó hangon sikoltozott, amint egy lövedék az ágyékába fúródott. Az egyik fegyveres térdre zuhant, Jézushoz könyörögött, és Sir Thomas most már azt is hallotta, ahogyan az ellenség gúnyosan szidalmazza őket. – A

sövényhez! – kiáltott fel kétségbeesetten. Csak át kell jutniuk a sövényen, gondolta, és akkor az íjászoknak végre lesz kire lőniük. – Át a sövényen! – ordította, és az íjászok közül néhány valóban találtak olyan hasadékokat, amelyeket egyszerű gyékényfonatokkal zártak le, s miután félrerúgták azokat, átsorjázhattak a réseken. Az éjszaka életre kelt a számtalan fémnyíltól, azután valaki rákiáltott Sir Thomasra, hogy nézzen már a háta mögé, és ő látta, hogy az ellenség tucatszám küldi ki számszerűségeit, azok elvágják a visszavonulás útját, és ezzel óhatatlanul a táborhely közepe felé terelik az embereit. Kelepcébe csalták őket, gondolta keserűen, és ők egyenesen belesétáltak. Károly éppen azt akarta, hogy ostromolja meg a táborhelyét, ő pedig engedelmeskedett, és most Károly emberei összezárják körülötte a csapdát. Akkor hát küzdj, mondta magának, harcolj!

– Át a sövényen! – bömbölte Sir Thomas. – Át azon az istenverte sövényen! – Tovább bukdácsolt az elesettek tetemein, átfurakodott egy hasadékon, és bosszúszomjában kereste a leölésre váró ellenséget, ám ehelyett azt látta, hogy Károly fegyveresei csatasorba álltak; valamennyien tetőtől talpig páncélban, lecsapott sisakrostéllyal és összezárt pajzsokkal sorakoztak fel. Néhány íjásza üvöltve támadt rájuk, a hosszú nyílvegyők belecsapódtak a pajzsokba, a mellkasokba és a lábszárakba, de túlságosan kevesen voltak, és a számszerűségeik, akik továbbra is sövények, falak és pajzsok mögött rejtőztek, őket is lemészárolták. – Irány a malom! – rohant Sir Thomas a legkézenfekvőbb célpont

felé, ahol összegyűjthette és csatasorba rendezhette embereit, hogy végre megkezdődjön az igazi küzdelem, ám mostanra a számszeríjasok is beérték őket, a halálra rémült katonák pedig szétszóródtak, és a sátrakban próbáltak menedéket keresni.

Sir Thomas kétségbeesetten szitkozódott. A másik támadó csapat maradéka időközben felzárkózott mellé, ám emberei minduntalan belegabalyodtak a sátrakba, elestek a rögzítő kötelekben, és a sötétben tovább záporoztak rájuk a nyilak, amelyek felszaggatták a vékony ponyvafalakat. – Körém! Körém! – kiáltozta Sir Thomas, miután három sátor között kiválasztott egy kisebb nyílt területet, és húsz-harminc embere oda is rohant hozzá, de a számszeríjasok észrevették őket, és a sátrakat elválasztó sötét közökre zúdították lövedékeiket, azután az ellenséges fegyveresek indultak feléjük felemelt pajzsokkal, mire az angol íjászok újra szétszóródtak, és igyekeztek egy nyugodt helyet találni, ahol lélegzethez juthattak, fedezékben lehettek és célpontot kereshettek. A francia és breton nagyurak zászlóit mind előhozták, és Sir Thomas, aki keservesen átkozta magát, amiért így belesétált a csapdájukba, már nem érzett mást, csak engesztelhetetlen indulatot. – Öljétek őket! – üvöltötte, és nekivezette embereit a legközelebbi ellenséges csapatnak; a kardok összecsörrentek a sötétben, s most, hogy a katonák összevegyültek, végre a számszeríjasok sem használhatták fegyvereiket. A génuiaiak immár a gyűlölt angol íjászokra vadásztak, bár azok közül sokan találtak egy szekértábor, ahol a járművek mögött fedezéket találhattak, és végre

visszalöhettek.

Sir Thomasnak azonban nem maradt sem fedezéke, sem előnye. Kis erővel merészkedett a hatalmas ellenség táborába, és embereire már csak a számok törvénye alapján is teljes vereség várt. Pajzsok csattantak pajzsoknak, kardok csaptak le a sisakokra, lándzsák furakodtak a pajzsok alá, hogy orvul döfjenek az ellenségbe; egy breton hatalmas szekercéjét lengette, lekaszabolta két angolt, majd átengedett egy csapatnyi fehér hermelines lovagot, akik diadalittasan üvöltöttek, és még több embert vágtak le. Egy fegyveres felsikoltott, amint a szekercék belehasítottak sodronyvértes combjába, azután újabb fejsze csapott le a sisakjára s némította el. Sir Thomas hátrafelé botladozott, hártott egy kardcsapást, és meglátta néhány emberét, amint a sátrak sötét sikátoraiban próbálnak menedékre lelni. Valamennyien lecsapták sisakjuk rostélyát, így nem láthatták, merre tartanak, és nem látták az ellenséget sem, amely lekaszabolta őket. Lecsapott kardja élével egy csőrös sisakot viselő férfira, visszakézből egy fekete-sárga pajzs felé lendítette pengéjét, és hátrább lépett, hogy újra meglendíthesse kardját, azután a lába belegabalyodott egy sátor köteleibe, és háttal nekizuhant a ponyvának.

A csőrös sisakot viselő férfi megállt felette, és a páncélja megcsillant a holdfényben, amint Sir Thomas torkának szegezte a kardját.

– Megadom magam – közölte Sir Thomas sietve, majd elismételte a szavakat franciául is.

– Ki vagy? – akarta tudni a lovag.

– Sir Thomas Dagworth – felelte Sir Thomas keserűen, és feltartotta a kardját ellensége felé, aki elvette a pengét, és felcsapta sisakja ellenzőjét.

– Én Morgat vicomte-ja vagyok – tudatta a lovag –, és elfogadom a megadását. – Fejet hajtott Sir Thomas előtt, visszaadta a kardját, és kinyújtotta a kezét, hogy felsegítse az angolt a földről. A küzdelem tovább zajlott, de már csak néhány kisebb tűzfészekben, miközben a franciák és bretonok lekaszabolták a túlélőket, megölték a sebesülteket, akiktől nem remélhettek váltságdíjat, és számszeríjaikkal ostrom alá vették a szekereket, hogy megöljék az ott rejtőzködő angol íjászokat.

Morgat vicomte-ja elkísérte a malomba Sir Thomast, akit haladéktalanul Blois Károly elé vittek. Alig néhány méternyire hatalmas máglya lángolt, ennek fényében állt meg Blois Károly véres ujjasában, minthogy ő maga is részt vett Sir Thomas embereinek legyőzésében. Még most is véres kardját a hüvelyébe rejtette, azután levette tollas sisakját, és a fogolyra meredt, aki a korábbi ütközetek során kétszer is megverte. – Együtt érzek önnel – közölte fagyos hangon.

– Én pedig gratulálok kegyelmednek – hajolt meg Sir Thomas.

– A győzelem egyedül az Úr érdeme, nem az enyém – közölte Károly, aki mégis kitörő örömet érzett, amiért diadalt aratott. Legyőzte a rettegett angol sereget Bretagne-ban, és ahogyan a legsötétebb éjszaka után is felragyog az áldott hajnal, úgy bizonyosan a hercegség is vissza fog hullni az ő keze közé. – A győzelem egyedül az

Uré – ismételte ájtatosan, s miután eszébe jutott, hogy nemsoká vasárnapra virrad, papjaihoz fordult és megparancsolta, hogy hálája jeleként csendüljön fel a tedeum.

Az egyik pap bólintott, noha Károly még egy szót sem szólt, a szeme kikerekedett és zihálva kapott levegő után, azután Károly meglátta, hogy egy természetellenesen hosszú nyílvesző mered elő a férfi hasából, majd egy újabb fehér tollas nyíl fúródott a malom falába, és a sötétből mély, szinte vadállatias üvöltés harsant.

Jóllehet Sir Thomas fogságba esett, és a serege teljes vereséget szenvedett, úgy tűnt, az ütközet mégsem ért véget.

Richard Totesham a keleti kapu pártázatáról figyelte Sir Thomas és Károly erőinek összeütközését. Ebből a nézőpontból a sáncokat megkoronázó cölöpkerítések, a két trébuchet és a szélmalom miatt nem látott túl sokat, ám az így is egyértelműnek látszott, hogy a másik három sáncerődből senki sem siet Károly táborhelyének segítségére. – Azt gondolnám, hogy segítik egymást – fordult a mellette álló Will Skeat felé.

– Hát itt vagy, Dick! – kiáltott fel Will Skeat.

– Ajé, itt vagyok, Will – bólintott Totesham türelmesen. Látta, hogy Skeat is vértet öltött és kardot kötött az oldalára, ezért barátja vállára tette a kezét. – Ugye nem akarsz te is harcolni, Will?

– Ha lesz egy kis csetepaté – felelte Skeat –, nem szívesen maradnék ki belőle.

– Hagyd ezt az ifjabbakra, Will – kérte Totesham –, hagyd csak az ifjabbakra. Inkább maradj itt, és vigyázz helyettem a városa. Megteszed?

Skeat bólintott, Totesham pedig visszafordult az ellenséges tábor felé. Lehetetlen lett volna megmondani, ki áll nyerésre, hiszen innét csak az ellenséges csapatokat látta, és ők is a hátukat fordították feléje, bár időnként a tüzek fényénél meg-megcsillant egy nyílvevő, ami azt jelezte, hogy Sir Thomas emberei még nem adták fel a küzdelmet. Totesham mindenesetre kedvezően jelként értékelte, hogy a többi erődből senki sem siet Blois Károly segítségére. Ez csakis azt jelenthette, hogy a herceg nem szorult segísége, ami viszont egyet jelentett azzal, hogy Sir Thomas Dagworth nagyon is rászorult, azért Totesham áthajolt a mellvéden. – Kinyitni a kaput! – kiáltott le.

Még bent jártak az éjszakában. A hajnalra még legalább két órát várni kellett, a hold azonban élénken világolt, és az ellenséges tábor tüzei is harsány fényeket vetettek. Totesham lesietett a lépcsőkön a sáncokra, míg emberei félrehúzták a kővel teli hordókat, amelyekkel a keleti kaput eltorlaszolták, és felemelték a jókora reteszrudat, amelyet egy álló hónapja nem háborgatott senki. A kapuszárnyak fülsértő nyikorgással tárultak fel, és a várakozó katonák üdvivalgásban törtek ki. Totesham azt kívánta, bár csak csendben lennének, és ne figyelmeztetnék az ellenséget a helyőrség kirohanására, ám erről már lekésett, ezért megkereste saját fegyvereseit, majd velük együtt csatlakozott a kapun át kiözönlő katonákhoz és helybeliekhez.

Thomas, Robbie, Sir Guillaume, valamint az utóbbi két fegyveresének társaságában indult rohamra. Will Skeat, noha ígéretet tette Toteshamnak, szintén velük akart tartani, Thomas azonban visszavezette a sáncokra, és a lelkére kötötte, hogy onnan figyelje a küzdelmet. – Még nem elég erős a harchoz, Will – erősködött.

– Ha te mondd, Tom – bólintott Skeat jámboran, azután megindult felfelé a lépcsőn. Miután kijutott a kapun, Thomas visszanézett, és csakugyan ott látta Skeatet a kaputornyon. Felemelte a kezét, de Skeat nem látta, vagy ha látta is, nem ismerte fel.

Különös érzés volt kitörni a régóta lezárt kapuk mögül. Frissebbnek érezték idekint a levegőt, nem telítette el orrukat a város csatornáinak a bűze. A támadók követték az utat, amely jó háromszáz lépésnyit nyílegyenesen haladt, mielőtt elveszett a cölöpkerítés alatt, amely a Pokolkeltő és az Özvegycsináló földemelvényét védte. A kerítés a legmagasabb embernél is magasabbra szökött, ezért az ijászok közül sokan létrákat is hoztak, hogy felülkerekedjenek az akadályon, Thomas azonban úgy vélte, hogy a cölöpöket kapkodva verték le, így egy erőteljesebb lökésre talán megadják magukat. Előrerohant, bár még most is nehézkesnek érezte a mozgást kifacsarodott lábujjai miatt. Minden pillanatban várta a számszeríjak lövedékeit, Károly sáncerődje felől azonban senki sem lőtt rájuk; az ellenséget nyilván lefoglalták Dagworth emberei.

Azután Totesham első ijászai már el is érték a cölöpkerítést, és felemelkedtek a létrák, ám ahogyan

Thomas is számította, a kerítés teljes szakaszai omlottak be, amint az emberek súlya a létrákra nehezedett. A partot és a kerítést nem arra építették, hogy távol tartsák az ellenséget, hanem hogy fedezéket nyújtsanak a számszerűsoknak, csak hogy azok még most sem tudtak a kirohanásról, ezért védtelenül hagyták a sáncot.

Négy-öt száz ember kelt át a lerombolt cölöpkerítésen, javarészt olyan helybeliek, akiket eszelős dühbe lovaltak az otthonaikat elpusztító kőhajítók. Asszonyaikat és gyermekeiket megnyomorították, megölték a trébuchet-k, és La Roche-Derrien lakosai bosszúra szomjaztak, ahogyan meg akarták tartani birtokaikat is a jövedelmező angol megszállás alatt, ezért lelkes és diadalmas üvöltéssel özönlötték el az ellenséges tábor. – Íjászok! – kiáltotta el magát Totesham mennydörgő hangján. – Íjászok, hozzám! Íjászok!

Hatvan-hetven íjász engedelmeskedett neki, hogy csatasorba rendeződjön valamivel délebbre attól a helytől, ahol a két roppant kőhajító állt. A támadók többi része egyenesen nekirontott az ellenségnek, amely megtörte a csatarendet, és kisebb csoportokra bomlott, hogy beteljesítse győzelmét Sir Thomas Dagworth emberein, így nem is fordult hátra az utolsó pillanatig, csak amikor meghallotta a helyőrség diadalmas üvöltését. – Öljétek meg a mocskokat! – ordította egy városiak bretonul.

– Öljétek! – mennydörögtek az angolok.

– Ne ejtsetek foglyokat! – kiáltotta másvalaki, s bár Totesham azonnal az ellenkezőjét parancsolta, attól való félelmében, hogy ily módon elvesztegetik a váltságdíjakat,

ám senki sem hallotta őt a támadók ádáz üvöltésétől. Károly fegyveresei ösztönösen csatasorba záródtak, Totesham azonban készen állt erre: összegyűjtötte az íjászokat, és most kiadta a parancsot, hogy lőjenek, az íjak pedig rázendítettek az ördög muzsikájára, és a nyilak átszisszentek a sötétségen, hogy beletemetkezzenek a vértékbe, a húsbá és a csontba. Az íjászok csak kevesen sorakoztak fel, viszont kis távolságból nyilaztak, és Károly emberei rémülten kerestek menedéket pajzsuk mögött, csak hogy a nyilak a pajzsokat is könnyedén átvárták, a fegyveresek pedig szétszóródtak, hogy a sátrak között keressenek fedezéket. – Vadásszátok le őket! Vadásszátok le őket! – eresztette szabadjára Totesham az íjászokat.

Sir Thomas Dagworth emberei közül száznál is kevesebben maradtak talpon; legtöbben az íjászok közül, akik a szekértáborban harcoltak. Sokan fogságba estek, annál is többen veszték oda, zömük mégis menekülni próbált a sáncok felé, és ezek az emberek visszafordultak, amint meghallották maguk mögött a féktelen üvöltést. Károly emberei szétszóródtak; sokan még most is az első támadó csapat maradékát üldözték, és azok, akik megpróbáltak szembefordulni Totesham embereivel, mostanra vagy elestek, vagy bemenekültek az árnyak közé. Totesham emberei egy fagyos téli vihar kíméletlen erejével csaptak le a tábor szívére. A város lakók elteltek gyűlölettel, amint elrohantak a két kőhajító mellett, és már semmire sem vágytak annyira, mint a bosszúra. Elsőként azokkal a

sátrakkal találkoztak, amelyekben a bajor mérnökök laktak, akik nem akartak részt venni a közelharcban és Sir Thomas Dagworth embereinek lemészárlásában, ezért a szálláshelyükön maradtak, és ott is haltak meg. A városlakók nem is sejtették, kik válnak áldozataikká, csak annyit tudtak, hogy az ellenséghez tartoznak, ezért szekercéikkel, csákányaikkal, pörölyeikkel kaszabolták le őket. A mérnökcsapat vezetője megpróbálta megoltalmazni tizenegy esztendő fiát, de vele együtt odaveszett a támadás viharában, miközben az angol és flamand fegyveresek máris továbbrohantak.

Thomas eddig együtt küzdött a többi ijással, de most észrevette Robbie-t, akit legutóbb a két hajtógép mellett látott. Az Özvegycsinálót máris felcsörlőzték, hogy virradatkor útjára indíthassa első lövedékét, és Thomas megbodott a vastos fémtüskében, amely jó egy méternyire felmeredt a fagerendából, és a parittyakosár horgonyaként szolgált. Elkáromkodta magát, amiért a fém felsértette a lábszárát, azután felmászott a trébuchet favázára, és kilőtt egy nyilat a bajorokat lemészároló városiak feje felett. A szélmalom lábánál összevont ellenséges csapatra lőtt, és látott is egy férfit elvágódni, mielőtt a harsány színekre mázolt pajzsok felemelkedtek. Újabb nyilat lőtt ki – miközben rádöbbsent, hogy sebesült keze pontosan azt teszi, amit mindig is tett, ráadásul jól végzi a dolgát –, majd egy harmadik vesszőt is előhúzott a táskájából, és kilőtte azt egy fehér hermelines pajzsra, azután az angol fegyveresek és szövetségeseik már felkapaszkodtak a dombra, eltakarták előle a célt, ezért leugrott a hajtógépről,

és folytatta Robbie keresését.

Az ellenség kitartóan védte a malmot, és Totesham embereinek java része a gazdagabb zsákmány reményében szétszóródott a sátrak között. Miután végeztek bajor kínzóikkal, a véres szekercéket lengető városiak is követték a példájukat. Egy lemezpáncélt viselő férfi kilépett a sátra mögül, és kardjával levágott egy támadót, aki összegörnyedt a lába előtt, Thomas pedig nem gondolkodott, csak egy előhúzott egy nyilat, megfeszítette az ideget és lőtt. A nyílvevő olyan pontosan talált be a sisak-rostély részén, mintha Thomas odahaza lövöldözött volna a céltáblára, és miközben a férfi elvágódott, a rostély mögül felbuzogó vér úgy fénylett a holdfényben, akár egy rubinkő.

Thomas továbbrohant, átugrott a holtakon, és eloldalazott a félig beomlott sátrak mellett. Nem maradt hely nyilazni, ezért vállára vetette a hosszú tiszafa íjat, és előrántotta a kardját. Bekémlelt egy közeli sátorba, átlépett egy felborult padon, amikor pedig hirtelen sikolyt hallott, felemelt pengével pördült meg, hogy szembetalálja magát egy földön fekvő asszonnyal, aki elkerekedett szemmel, rémülten rázta a fejét. Thomas a sorsára hagyta, kilépett a tüzes éjszakába, és meglátta egy ellenségét, aki számszerijával a malmot ostromló angol fegyvereseket vette célba. Megtett két lépést, és beledöfött a férfi hátába, hogy áldozata hátragörbítse sebesült gerincét, és egész testében megrázkódjon. Miután kiszabadította a pengét, Thomas olyan viszolyogtatónak találta a férfi halálhörgését, hogy tovább kaszabolta a testét; újra meg újra lecsapott rá,

csak hogy végre elhallgattassa.

– Meghalt! Krisztusra, ember, halott! – Robbie kiáltott rá, azután megragadta a karját, és a malom felé vonszolta, miközben Thomas levette az ijat a válláról, és lelőtt két fegyverest, akik a fehér hermelines jelvényt viselték ujjasukon. A fegyveresek menekülni próbáltak, lefelé rohantak a dombon, a malom mögött. Egy kutya iramodott végig a domb gerincén, fogai között egy vértől csöpögő végtaggal. Két hatalmas máglya is lángolt a dombon, a malom két oldalán, és egy fegyveres belezuhant az egyikbe, amint hátratántorodott egy angol nyílveszőtől. Szikrák örvénylettek fel a levegőbe, azután a férfi felüvöltött, amint a húsa beleégett a páncélba. A férfi megpróbált kikászálódni a lángok közül, de egy városi visszalökte lándzsájának a végével, és jóízűt nevetett a fegyveres vergődésén. A kardok, a pajzsok és a szekercék csörgése betöltötte az éjszakát, így a káosz után a malom mögötti terület valósággal békésnek tűnt. Robbie látta, amint egy férfi lebukik az épület alacsony kapunyílásában, és arrafelé húzta Thomast. – Vagy elrejtőzik, vagy menekül! – kiáltotta Robbie. – Akárhogy is, biztosan van pénze!

Thomas nem tudta biztosan, miről beszél Robbie, de követte a barátját; épp csak arra maradt ideje, hogy vállára vegye fegyverét, és újra előrántsa a kardját, mielőtt Robbie páncélos öklével bezúzta az ajtót, és elveszett a sötétségben. – Gyere már, te angol kutya! – szólt vissza a skót.

– Meg akarsz halni? – kiáltott utána Thomas. – Most épp az angol kutyák oldalán harcolsz!

Robbie szitkozódva fogadta a kéretlen emlékeztetőt, azután Thomas a jobbán egy árnyékra lett figyelmes, és abba az irányba lendítette a kardját. A penge csörögve csapódott egy másik acélnak, azután Robbie felüvöltött a poros sötétben, egy férfi franciául kiáltott neki vissza, és Thomas hátrébb húzódott, amint Robbie még egyszer lecsapott a kardjával, és a penge átjárta ellenségének vértjét, majd a fegyveres hatalmas robajjal a malomköre zuhant. – Mi az ördögöt akart tőlem? – tudakolta Robbie.

– Meg akarta adni magát – felelt egy hang a malom túlsó feléből. Thomas és Robbie egy emberként pördült abba az irányba, kardjuk nekicsapódott a szövevényesen egybefonódó kereszttartóknak, gerendáknak, fogaskerekeknek és tengelyeknek, majd a láthatatlan férfi újra felkiáltott. – Álljatok meg, fiúk! Én is angol vagyok. – A malom külső falán tompán csapódott be egy nyílveendő. Az összetekert vitorlák kötelei megrepegtek, ettől a fémszerkezet csikorogni és rázkódni kezdett. Újabb nyilak fúródtak a fadeszkákba. – Fogoly vagyok – magyarázta a férfi.

– Most már nem – mondta Thomas.

– Még szerencse! – A férfi átmászott a malomköveken, és amikor kinyitotta az ajtót, Thomas középkorú, ősz hajú lovagot látott maga előtt.

– Kizsigereltük a mocskokat – morogta Robbie még most is bosszúszomjasan.

– Istennek legyen hála! – A férfi felé fordult és a kezét nyújtotta. – Sir Thomas Dagworth vagyok, és hálával tartozom mindkettőtöknek. – Elővonta kardját, és kilépett a

holdfényes éjszakába. Robbie értetlenül meredt Thomasra.

– Hallottad ezt?

– Azt hiszem, megköszönte – vont vállat Thomas.

– Ajé, de azt is mondta, hogy ő Sir Thomas Dagworth.

– Akkor lehet, hogy tényleg ő volt?

– Mi az ördögöt keresett itt? – csattant fel Robbie, mielőtt megragadta az imént leölt lovagot, és nagy erőfeszítéssel kivonszolta páncélos testét az ajtóhoz, ahol a tüzek már jobb megvilágítást kínáltak. A férfi nem viselt sisakot, így Robbie kardja kettéhasította a koponyáját, ám a véres maradványok alatt arany csillant, és Robbie előrángatta a láncot a férfi mellvértje alól. – Fontos valaki lehetett – jegyezte meg, miközben megcsodálta az aranyláncot, azután vigyorogva fordult Thomashoz. – Később megosztozunk, rendben?

– Megosztozunk?

– Barátok vagyunk, nem? – Robbie az ujjasa alá rejtette az aranyat, mielőtt visszalökte a tetemet a malom sötétjébe. – Értékes vért – jegyezte meg. – Később majd visszajövünk érte. Remélem, addig egy nyavalyás angol se találja meg.

A táborhelyen mostanra eluralkodott a rettenet. Sir Thomas Dagworth seregének túlélői még most is harcoltak, főként a szekértábor környékén, s amint a város helyőrsége szétszóródott a sátrak között, magához vonzotta a foglyokat és más túlélőket, akik eddig a sötétben rejtőzködtek. Károly számszeríjasai, akik gátat vethettek volna a helyőrség rohamának, főként a szekértábor körül hadakoztak az angol íjászokkal. A génuaiak hatalmas pajzsok mögé rejtőztek, ám az újabb támadók hátulról

érkeztek, így a számszeríjasok már sehová sem rejtőzhettek, amint a nyílveszők feléjük suhantak a levegőben. A harci íjak az ördög muzsikáját zengték, tíz tollas nyílvesző jutott a számszeríjak minden lövedékére, és a védők nem tarthattak ki sokáig. Menekülőre fogták.

A győztes íjászok, akiket mostanra a szekerek közt rekedt társaik is gyarapították, visszafordultak a sátrak felé, ahol a vászonfalakat elválasztó sötét közökben kezdetét vette a halálos bújócska, míg csak egy walesi íjász fel nem fedezte, hogy kiűzhetik az ellenséget a ponyvasátrakból, ha lángra lobbantják azokat. Hamarosan mindenütt füst- és lángoszlopok törtek fel a táborban, a tüzek elől menekülő ellenséges katonák pedig egyenesen belerohantak a nyilakba és a városiakok pengéibe.

Blois Károly még idejében visszavonult a szélmalomból, amint veszni látta a dombon elfoglalt pozícióját, és megpróbált néhány lovagot összevonni fényűző sátra védelmére, de a nyomasztó fölényben lévő városiak egyszerűen elsöpörték útjukból a lovagokat, és Károly elszörnyülködve nézte, ahogyan a mészárosok, bognárok, kerégyártók és tetőfedők fejszéikkel, bárdjaikkal, sarlóikkal leöldösik legkiválóbb embereit. Akkor kapkodva visszavonult sátrába, most azonban egyik embere minden ceremónia nélkül rángatni kezdte a hátsó kijárat felé. – Erre, kegyelmes uram!

Károly lerázta magáról a férfi kezét. – Hová is mehetnének? – kérdezte kétségbeesetten.

– A déli táborhelyre megyünk, kegyelmességed, és hozunk segítséget.

Károly bólintott. Maga is úgy vélte, hogy ez a leghelyesebb, és szívéből bánta korábbi parancsát, amelynek értelmében senki sem hagyhatta el a helyét. Seregének több mint a fele tétlenül várakozott a másik három táborban, a közvetlen közelükben; közben égett a vágytól, hogy harcolhasson, és készen állt arra, hogy félresöpörje ezt a gyülevészt hadat, mégis követte az utasítását, és a kisujját sem mozdította, miközben a szomszédos tábor kardélre hányták. – Hol van a trombitás? – kérdezte Károly ingerülten.

– Uram? Itt vagyok, kegyelmes uram, itt vagyok. – A trombitás csodával határos módon túlélte az öldöklést, és ura közelében maradt.

– Fújd meg hétszer a trombitád! – parancsolta Károly.

– Ne itt! – tiltakozott egy pap, és amikor Károly sértődötten felhúzta az orrát, még hozzátette. – Idevonzza az ellenségeit, kegyelmes uram. Két trombitászó, és már a nyakunkon is lesznek!

Károly kurta biccentéssel ismerte el a tanács helyénvalóságát. Im már tucatnyi lovagja gyűlt köré, márpedig a szétforgácsolódott erők e csatájában ez is ütőképes egységnek számított. Egyikük kikémlelt a sátor nyílásán, lángokat látott az égre szökni, és tudta, hogy nemsokára felgyújtják a herceg sátrát is. – Indulnunk kell, kegyelmes uram – ösztökélte Károlyt. – Meg kell találnunk a lovakat.

Elhagyták a sátrát, és átsiettek a letaposott fűvön, ahol a herceg őrszemei szoktak állni, aztán nyílve villant elő a sötétből, hogy lepattanjon egy mellvértről. Hirtelen

felerősödtek a kiáltások, és jobbról nagyobb csapat közeledett, Károly ezért balra tartott, így pedig visszajutott a fényekben fürdő malom lankájához, azután újabb kiáltások jelezték, hogy észrevették őt, és az első nyilvesszők máris belefúródtak a domb oldalába. – Trombitás! – kiáltott fel Károly. – Hétszer! Hétszer!

Károly és az emberei nem érhették el a lovakat, így most nekivetették a hátukat a malom fából ácsolt kötényének, amelyet máris tucatnyi fehér tollas nyilvessző lyuggatott át. Egy újabb nyíl a rekeszizmán találta el az egyik lovagot; átjárta a vértjét, a testét és a vért hátsó oldalát, hogy nekiszegezze a férfit a deszkáknak, azután egy nyers hang nyugalomra intette az íjászokat. – A herceg az! – kiáltotta a férfi. – A herceg! Élve akarom őt! Elég a lövöldözésből! Le a nyilakkal!

A hír, hogy Blois Károlyt sarokba szorították a malomnál, elégedett morgást csalt ki a támadókból. Több nyilvessző nem repült a legyőzöttek felé, és Károly elcsigázott, vérző emberei, akik eddig a malmot védték, most végre lenézhetek a domb lába felé, ahol a tüzek fénykörén túl sötét teremtmények hullámozó tömege tört feléjük, akár a farkasok falkája. – Uramatyám! – hördült fel az egyik pap.

– Trombitás! – csattant fel Blois Károly.

– Uram! – húzta ki magát a trombitás, majd azt találta, hogy hangszerének fúvókáját rejtélyes módon eltömítette a föld. Bizonyosan elesett, bár ő maga nem emlékezett rá, hogy így tett volna. Mindenesetre kirázta az utolsó apró rögöt is az ezüsthúvókából, azután szájához emelte a trombitát, hogy az első hang dallamosan és hangosan töltsen be az

éjszakát. A herceg elővonta a kardját. Csak addig kellett megtartaniuk a malmot, amíg az erősítés megérkezik a többi táborból, azután már a pokol fenekére küldhetik ezt a förtelmes csürhét. Felhangzott a második trombitaszó.

Thomas meghallotta a kürtöt, elfordult, és ezüstös villanást látott a malom mellett, azután a tüzek fénye szikrázva verődött vissza a kifényezett hangszerről, amint a trombitás harmadszor is az ajkához emelte azt. Thomas nem hallotta a parancsot, hogy egyetlen nyilat sem szabad kilőni, ezért hátravonta ijának idegét, árnyalatnyit igazított az irányzékon, és eleresztette a nyilat, amely átsuhant az angol fegyveresek felett, és épp abban a pillanatban fúródott a trombitásba, amint az levegőt vett a harmadik kürtszóhoz. A levegő sziszegve, buborékolva távozott a férfi meglőtt tüdejéből. A domb aljában ólálkodó sötét teremtmények látták a trombitás elesését, és tüstént rohamra indultak.

Senki sem sietett Károly segítségére a többi három sáncerődből. A katonák hallották ugyan a két trombitaszót, de csak azt a kettőt, és azt hitték, Károly győzelemre áll; amellet százszor is beléjük verték a szigorú parancsot, hogy maradjanak, ahol vannak, máskülönben kimaradnak az osztozkodásból, amikor majd a visszahódított földek a győztesek tulajdonába kerülnek. A franciák tehát nem mozdultak, rezzenéstelenül figyelték az égre törő füstoszlopot, és magukban azon tűnődtek, mi történhet a keleti táborban.

A táborban pedig eluralkodott a káosz. Ez a harc pontosan olyan, döntötte el magában a kérdést Thomas, amilyen a Caen illeni támadás volt: el nem tervezett, ötletszerű és a

végletekig brutális. Az angolokat és szövetségeseiket felcsigázta a hosszú várakozás, a reménytelenség, míg Károly emberei mindvégig a könnyű győzelemben bíztak – amelyet kezdetben meg is szereztek –, s most az angolokban minden elfojtott félelem kiutat talált a tébolyult, véres és erőszakos rohamban, míg a franciák és a bretonok megadták magukat a páni rémületnek. Hatalmas robaj hallatszott, amint az angol fegyveresek megütköztek a szélmalom védőivel. Thomas is bele akarta vetni magát a küzdelembe, de Robbie hirtelen megrántotta a karját. – Nézd! – mutatott a skót a lángoló sátrak felé.

Robbie három lovast látott éjfékete palástban, és velük, gyalogosan, egy dominikánust. Thomas felismerte a fekete-fehér köntöst, és követte Robbie-t a sátrak között; átgázolt a földre omlott kék-fehér ponyvákon és egy ledől zászlorúd mellett, majd elrohant két hatalmas máglya között, s keresztülvágott egy kis téren, ahol tömör füst és szakadozott, lángoló szövet örvénylett a levegőben. Egy asszony félig letépett ruhájában, sikoltozva elszaladt előttük, és egy férfi csizmájával szétszórta a parazsakat, amint a nyomába eredt, és követte egy nyomorúságos kunyhóba. Egy pillanatra elveszítették szemük elől a papot, azután Robbie újra meglátta a fekete-fehér csuhát: a dominikánus megpróbált felszállni egy nyergeletlen lóra, amelyet a fekete köpenyes katonák tartottak meg neki. Thomas felhúzta íját, útjára indított egy nyilat, és látta, hogy az mélyen az állat oldalába temetkezik; a csataló felágaskodott, sárga patái kétségbeesetten verdestek, és a dominikánus a földre zuhant. A fekete köpenyes férfiak

vágtázva kerültek ki az új fenyegető lőtávólából, a sorsára hagyott pap pedig visszafordult, és meglátta üldözőit, ahogyan azok is felismerték benne Bernard de Taillebourgot, az Úr felkent inkvizítorát. Thomas felüvöltött, és újabb nyilat helyezett az idegre, ám de Taillebourg rohanni kezdett a még álló néhány sátor felé. Hirtelen egy génuai számszeríjas bukkant fel, meglátta őket, és felemelte a fegyverét, mire Thomas habozás nélkül elengedte a nyilat, amely átfúrta a férfi torkát, és kiontotta vérének vörös-zöld tunikájára. Az asszony kétségbeesetten sikoltott a viskóban, amíg hirtelen el nem hallgatták. Thomas követte Robbie-t arrafelé, ahol az inkvizítor eltűnt a sátrak között. Az egyik sátor ponyvalapja még most is lengett, Robbie pedig kivont kardjával lökte félre az útjából és lépett be a helyiségbe, amely egy tábori kápolnának bizonyult.

De Taillebourg a fehér húsvéti terítővel leborított oltárnál imádkozott. Az oltáron, két pislákoló gyertya között, díszes feszület állt. A kinti táborban kaotikus zűrzavarban egyesültek a sikolyok és a gyötrelmek, a nyílvevők suhogása, a sebzett lovak nyihogása és a sarokba szorított katonák üvöltése, ám a kis kápolnában különös nyugalom uralkodott.

– Te mocskok! – vonta elő a kardját Thomas, és indult meg a dominikánus felé. – Te búzhódt pokolfattyá, te trágyadombra való szemét!

Bernard de Taillebourg az oltárra helyezte egyik kezét, míg a másikkal a kereszt jelét rajzolta a levegőbe. – *Dominus vobiscum* – szólalt meg mélyen zengő hangon. Egy

nyilvessző járta át a sátor tetejét éles, sikoltó hangon, míg egy másik átfurakodott az oldalfalon, és pörögve hullt az oltár mögé.

– Vexille is veled van? – kérdezte Thomas.

– Isten áldása legyen rajtad, Thomas – felelte de Taillebourg. Ádáz arccal, komor és kemény tekintettel emelte áldásra a kezét, majd lépett hátra, amint Thomas felemelte a kardját.

– Vexille is veled van? – követelte a választ Thomas.

– Látod őt valahol? – hordozta körbe a tekintetét a dominikánus a sátorban, majd mosolyogva fordult újra felé.

– Nem, Thomas, ő nincs velem. Ellovagolt a sötétbe. Elment segítségért, és te nem ölhetsz meg engem.

– Csak egy okot mondj – mordult rá Robbie –, amikor megölted a fivérem, te átkozott.

De Taillebourg a skót felé fordult. Nem ismerte fel Robbie-t, de látta szemében az indulatot, és ugyanazzal az áldással igyekezett őt megbékíteni, mint Thomast. – Nem ölhetek meg – közölte, miután keresztet vetett –, mert pap vagyok, Isten felkent szolgája, és örök kárhozatra ítélek a lelketeket, ha csak egy ujjal is hozzám értek.

Thomas válaszként de Taillebourg felé lendítette a kardját, a pap pedig hátrébb lépett, és nekitántorodott az oltárnak. Egy férfi sikoltott odakint, azután a hangja fokozatosan elhalt, görcsös zokogásba torkollott. Egy gyermek sírt vigasztalhatatlanul, egy kutya csaholt eszelős igyekezettel. A lángoló sátrak fényei harsányan vetültek a kis kápolna vászonzfalaira. – Te szemét fattyú – vicsorogta Thomas –, már csak azért is megöllek, amit velem tettél!

– Amit tettem! – De Taillebourg haragja úgy izzott fel, akár a kinti tüzek. – Nem tettem semmit! – Immár franciául beszélt.

– A rokonod könyörgött, hogy kíméljelek meg a legszörnyűbb kínoktól, hát így tettem. Egy napon, azt mondta, majd a mi oldalunkra állsz. Egy napon te is csatlakozol a Grál lovagjaihoz. Egy napon csatlakozol az Úrhoz, Thomas, ezért is kíméltelek meg. Meghagytam a szemedet! Nem vakítottalak meg!

– Élvezni fogom, hogy megölhetlek – sziszegte Thomas, noha valójában nagyon is nyugtalanná tette őt a pap fenyegetése. Az Úr mindent lát, és angyalai lángoló betűkkel róják fel minden bűnét az élet nagykönyvébe.

– Az Úr szeret téged, fiam – folytatta de Taillebourg zavartalanul. – Szeret téged. És az Úr próbára teszi azokat, akiket szeret.

– Mi mond? – kérdezett közbe Robbie.

– Azt mondja, hogy ha megöljük, elkárhozunk – fordított Thomas.

– Egy másik pap majd feloldja az átkot – vont vállat Robbie.

– Nincs a földön akkora bűn, amiért ne kaphatnánk feloldozást, ha megfizetjük az árát. Úgyhogy ne társalogj tovább ezzel a nyomorulttal, hanem öld meg. – Felemelt karddal lépett de Taillebourg felé, Thomas azonban visszatartotta.

– Hol az apám könyve? – kérdezte Thomas a papot.

– Az unokatestvérednél – felelte de Taillebourg. – Esküszöm neked, hogy az unokatestvérednél van.

– És hol van most az unokatestvérem?

– Mondtam már, elment segítséget hozni – válaszolt de Taillebourg ingerülten –, és most már neked is menned kell, Thomas. Hagyj imádkozni.

Thomas már-már engedelmeskedett, azután eszébe jutott szálnalmas hálálkodása, amikor de Taillebourg végre felhagyott a kízásával, és olyannyira szégyenletesnek, olyan fájdalmasnak érezte az emléket, hogy összeborzadt, és szinte gondolkodás nélkül lendítette a pap felé pengéjét.

– Ne! – sikoltott fel de Taillebourg, és Thomas pengéje csontig hatolt a bal karjába, amint védeni próbálta magát.

– De igen – mordult fel Thomas, azután az indulat magával ragadta, kitöltötte a bensőjét, és ő újra lecsapott, majd Robbie is mellállt és előredőfött, Thomas pedig harmadszor is lendített, de olyan széles mozdulattal, hogy a penge belehasított a sátor ponyvatetejébe.

De Taillebourg megtántorodott. – Nem ölhetek meg! – sikoltozta. – Pap vagyok! – Még akkor is sikoltott, amikor Robbie megmerítette Sir William Douglas kardját a nyakában. Thomas kiszabadította a maga pengéjét. De Taillebourg, akinek köntöse máris vérben úszott, döbbenet meredt rá, azután a pap szólni próbált és nem tudott, miközben a vér hihetetlen gyorsasággal terjedt szét a csuhája elején. A térdére zuhant, még most is beszélni próbált, azután Thomas pengéje a nyaka másik oldalát találta meg, hogy a kiömlő vér ezúttal a vakítóan fehér oltárterítőre fröccsenjen. De Taillebourg még egyszer felnézett, az arcán teljes értetlenséggel, azután Robbie utolsó kardcsapása végzett a dominikánussal, kiszakította

torkából a légcsovét, és Robbie-nak hátra kellett ugrania, hogy elkerülje a feltörő véráramot. A pap görcsösen összerándult, és haláltusája közben bal kezével lerántotta a terítőt az oltárról, felborította a gyertyákat és a feszületet. Ekkor hörgő hangot hallatott, még egyszer összerándult, és mozdulatlaná dermedt.

– Ez nagyon rám fért! – kiáltott fel Robbie a sátor hirtelen támadt sötétjében. – Ki nem állhatom a papokat. Mindig is vágytam rá, hogy megölhessek egyet.

– Nekem volt egy pap barátom – vetett keresztet Thomas –, de megölték; vagy ez a fattyú, vagy a rokonom. – Megbökte de Taillebourg tetemét a lábával, azután előrehajolt, és tisztára törölte pengéjét a pap köntösében. Robbie a sátor kijárata felé indult. – Apám szerint a pokol teli van ilyesféle papokkal – jegyezte meg.

– Akkor egy nyavalyással máris többen vannak. – Thomas felvette az íját, azután ő és Robbie visszatért a kinti világba, ahol sikolyok és nyílveszők szaggatták szét az éjszakát. Oly sok sátrat és viskót gyújtottak fel, hogy a környék már-már nappali világosságban fürdött, és a harsány fényeknél Thomas tisztán látta a számszeríjast, akik két kipányvázott és halálra rémült ló között térdelt. A fegyver a domb felé irányult, ahol az angolok még most is küzdöttek. Thomas nyilat helyezett az idegre, felajzotta a fegyvert, ám a legutolsó pillanatban, amikor már kis híján útjára indította a nyílveszőt, hirtelen felismerte az íjász ujjasának kék-fehér hullámmintáját, és módosított az irányzékon, hogy a nyíl belefúródjon a számszeríjba, és a fegyver kihulljon Jeanette kezéből. – Majdnem megöltelek! – ripakodott rá dühödten.

– Az ott Károly! – mutatott fel a dombra Jeanette ugyanolyan indulatosan.

– Itt csak az ellenség használ számszeriját – magyarázta kapkodva Thomas. – Azt akarod, hogy egy íjász lelőjön? – Megragadta a lány fegyverét és behajította az árnyak közé.

– Mégis mi az ördögöt keresel itt?

– Azért jöttem, hogy megöljem! – A lány újra Blois Károlyra mutatott, aki követői gyűrűjében éppen visszavert egy újabb bösz rohamot. Alig nyolc lovag maradt mellette, és valamennyien ádázul küzdöttek, noha esélyük sem lehetett a túlerő ellen, hiszen mindnyájan szereztek már kisebb-nagyobb sebesüléseket. Thomas éppen időben vezette fel Jeanette-ot a dombra, hogy lássa, amint egy szálás angol fegyveres lecsap Károlyra, aki pajzsával hárított, majd előredőfött pajzsa alsó pereme alatt, hogy a pengéje belefúródjon támadója combjába. Ekkor egy másik férfi lendült támadásba és lendítette felé a szekercéjét, míg egy harmadik elválasztotta Károly egyik lovagját a többiektől, és lecsapott a sisakjára. Úgy tűnt, egyszerre tucatnyi angol is verseng azért, hogy mielőbb Károlyhoz érjen, és mindnyájan pajzsaikkal fogták fel a védők kardcsapásait, előredőfödtek kardjaikkal vagy hatalmas szekercéket lengettek a fejük felett.

– Adjatok neki helyet! – harsant fel egy tekintélyt parancsoló hang. – Adjatok neki helyet! Hátrébb! Hátrébb! Hadd adja meg magát!

A támadók vonakodva visszahúzódtak. Károly felcsapta sisakja rostélyát, és vér sötétedett fakó arcán, de még több kardjának pengéjén. Egy pap térdre rogyott mellette.

– Add meg magad! – rivallt rá valaki a hercegre, aki nyilván megértette a szavakat, mert ösztönösen rázni kezdte a fejét, ám ekkor Thomas új nyílveszőt húzott elő, hátrafeszítette és egyenesen Károly arcának szegezte az íjat. Károly felismerte a fenyegetést, és habozni kezdett.

– Add meg magad! – kiáltotta másvalaki.

– Csak egy rangbélinek! – válaszolta Károly franciául.

– Ki van itt rangbéli? – kérdezte Thomas angolul, azután franciául. Károly megmaradt embereinek egyike lassan összerogyott; előbb a térdére, azután nagy csörömpölés kíséretében az oldalára.

Egy lovag lépett előre az angol sorokból, méghozzá egy breton lovag, Totesham egyik helyettese, aki fennhangon bejelentette a nevét, hogy igazolja Károly előtt nemesi származását, azután kinyújtott a kezét. Blois Károly, a francia király unokaöccse és a Bretagne-i hercegség várományosa, nehézkesen előrelépett, hogy felé nyújtsa a kardját. Hatalmas üdvrivalgás harsant, azután a domboldalon összegyűlt katonák kettéváltak, hogy utat engedjenek a hercegnek és foglyul ejtőjének. Károly arra számított, hogy visszakapja a kardját, és meglepetten tapasztalta, hogy a breton nem él az előzékenységgel; azután a legyőzött herceg merev léptekkel lefelé indult a domboldalon a diadalittas angolok között, amíg egy sötét hajú alak az útját nem állta.

Jeanette volt az. – Emlékszel rám? – kérdezte.

Károly tetőtől talpig végigmérte, és összerezett, amint felismerte az ujjasra varrt címert. Azután összerezett újból, amint meglátta a lány szemében a hamisítatlan gyűlöletet.

Nem felelt.

Jeanette elmosolyodott. – Erőszaktevő! – köpött ki felnyílt sisakrostélya alól. A herceg félrekapta a fejét, de már elkésett, Jeanette pedig újból arcul köpte. Károly beleremegett az indulatba. A lány ki akarta csikarni, hogy reá támadjon, de ő fékezte magát, és Jeanette, aki képtelen volt ugyanerre, harmadszor is arcul köpte. – *Ver* – sziszegte felé, azután gúnyos kiáltozás közepette távozott.

– Mi az a *ver*? – kérdezte Robbie.

– Féreg – felelte Thomas, azután mosolyogva fordult Jeanette-hoz. – Okosan cselekedtél, úrnőm.

– Először szét akartam rúgni a golyóit – vonta meg a vállát Jeanette –, de azután eszembe jutott, hogy páncélt visel.

Thomas felnevetett, azután félrelépett, amint Richard Totesham kirendelte a fél tucat fegyverest, akiknek La Roche-Derrienbe kellett kísérniük Károlyt. Leszámítva Franciaország királyát, ennél értékesebb foglyot nem ejthettek volna. Thomas némán figyelte, ahogyan a herceget elkísérik. Blois Károly immár osztozott Skócia királyával a hadifoglyoknak kijáró sorson, és mindkét uralkodónak egy egész vagyont kellett összeszednie, ha meg akart szabadulni.

– Még nincs vége! – kiáltott fel Totesham. Látta, ahogyan a gúnyolódó katonák a fogságba vetett herceg nyomába erednek, és közbeavatkozott, mielőtt a sereg szétszóródott volna. – Még nincs vége! Fejezzük be a munkát!

– A lovakat! – kiáltotta el magát Sir Thomas Dagworth. – Hozzátok a lovaikat!

Az angoloknak sikerült megnyerniük a küzdelmet, ám az

még nem ért véget. A városból induló roham szélviharként söpört végig a táboron, és késpengeként hatolt át Károly gondosan felállított csatasorának közepén, ami pedig az ostromlók seregéből maradt, az kisebb csapatokra bomlott szét. A franciák és bretonok tucatjával estek el, társaik elmenekültek a sötétbe. – Íjászok! – harsant egy kiáltás. – Íjászok, ide hozzám! – Tucatnyi íjász rohant a táborhely mögé, ahol a menekülők megpróbálták elérni a többi erődöt, és a nyilak most kíméletlenül lekaszabolták őket.

– Öljétek meg mind! – kiáltozta Totesham. – Öljétek meg mind! – A szervezettség jelei végre kezdtek megmutatkozni, amint a helyőrség és a városiak, kiegészülve Sir Thomas Dagworth seregének maradékával, átfésülték a kiégett táborhelyet, hogy minden túlélőt abba az irányba tereljének, ahol az íjászok várakoztak. A munka csak lassan haladt – nem mintha az ellenség számottevő ellenállást fejtett volna ki, de a támadók szüntelenül megálltak, hogy kifosszák a sátrakat és a kunyhókat. Az asszonyokat és a gyermekeket kivonszolták a holdfénybe, a férfiakkal kíméletlenül végeztek. A kavarodásban és a sötétségben még a zsíros váltságdíjat érő foglyokat is lemészárolták. Rohan vicomte-ja is így veszett oda a csatatéren, akárcsak Laval és Châteaubriant, Dinan és Redon urai.

Keleten már megjelent az első szürke fénypászma, a közelgő hajnal előhírnöke. Gyászos zokogás zengte be a kiégett tábor.

– Végezzünk velük? – kérdezte Richard Totesham, aki végre ráakadt Sir Thomas Dagworthre. A két férfi a

sáncokon állt, onnan nézett a déli ellenséges erődök felé.

– Nem hagyhatjuk, hogy ott ücsörögjenek – felelte Sir Thomas, azután kinyújtotta a kezét. – Köszönöm, Dick!

– Ez a munkám – mormolta Totesham mély zavarában. – Akkor most kergessük ki a nyavalyásokat a többi táborból is, helyes?

Kürtszó hívta egybe az angolokat.

Charles de Blois azt mondta embereinek, hogy az íjászok nem lőhetnek le senkit, akit nem látnak, és ez igaz is volt, csak hogy a déli, sorrendben a második legnagyobb erődítményben szinte tolongtak a katonák a külső sáncokon, hogy jobban lássák, mi történik a keleti táborban, a szélmalom körül. Tüzeket gyújtottak, hogy saját számszerijasaik lássanak valamit, és ezek a tüzek most remekül kirajzolták a bámészkok alakját a földsáncokon, melyet ráadásul cölöpkerítés sem védett; az angol íjászok egy fen célpontot már nem téveszthettek el. Ezek az íjászok most táborhelyek közötti megtisztított területen, a hosszú sáncok árnyékában jártak; nyilaik váratlanul süvítettek elő az éjszakából, hogy megtizedeljék a gyanútlan franciákat és bretonokat. A számszerijasok megpróbálták visszalőni, ám ők nyújtották a legkönnyebb célpontot, minthogy közülük csak kevesen viseltek értet, azután az angol fegyveresek már eget verő kiáltással átverték a védelmet, és újból kezdetét vette a mészárlás. A zsákmányra éhes városiak a fegyveresek nyomában jártak, és miután sáncokat megfosztották a védőktől, az íjászok is próbálták beírni társaikat.

Thomas megájt a töltésen, hogy tucatnyi nyílveesszót lőjön i a pánikba esett ellenségre, amely ugyanott vert tábort, ahol előző évben az angol ostromlók. Mostanra elveszítette szem elől Sir Guillaume-ot, s bár azt kérte Jeanette-tól, hogy menjen issza a városba, a lány ide is követte; igaz, mostanra felfegyverezte magát egy halott breton kardjával is. – Nem kellene itt lenned! – civakodott vele.

– Darazsak! – torkolta le a lány, és a tucatnyi fegyveresre mutatott, akik Roncelets urának fekete-sárga köpenyét viselték.

Az ellenség nem fejtett ki ellenállást. A katonák nem is tudták, milyen katasztrófálisan félresiklott Károly terve, és meglepetéssel tapasztalták a hirtelen rohamot. Az életben maradt számszeríjasok páni rémületben vonultak vissza sátraikba, míg az angolok immár gyakorlottan ragadták meg a lángoló farönköket és vetették azokat a ponyvatetőkre, hogy a sátrak harsány fényekkel lángoljanak fel a pirkadat előtti sötétségben. Az angol s walesi íjászok vállukra vetették íjait, és szekercékkel, kardokkal, furkósbotokkal törtek maguknak utat a sátorkötelek között. Újabb öldöklés vette kezdetét, amelyet ezúttal a zsákmány vérmes reménye tüzelt, a franciák és a bretonok pedig ahelyett, hogy szembefordultak volna a megvadult támadók üvöltő tömegével, felpattantak lovaikra, és kelet felé menekültek a szürke, halottsápadt fényben, amelybe keleten már halvány rózsaszín árnyalat is vegyült.

Thomas és Robbie Roncelets darazsait üldözte, akik megpróbálták védelmi vonalba tömörülni a trébuchet mellett, amelynek hatalmas favázára a Követő nevet

festették, ám az ijászok az oldalukba kerültek, ezért most menekülni akartak, csak a nagy felfordulásban nem tudták, merre induljanak. Közülük ketten Thomasra rontottak, aki kardjával levágta az egyiküket, míg Robbie a másik sisakjára mért hatalmas csapást, azután az ijászok árja már félresöpörte útjából a fekete-sárga katonákat, Thomas pedig hüvelyébe dugta véres kardját, és újból kézbe vette iját, mielőtt berontott egy jókora, még sértetlen sátorba, amely közvetlenül a zászlórúdon lengő fekete-sárga lobogó mellett állt, és ott, az ágy és egy nyitott láda között, rábukkant magára Roncelets urára. Ő és a fegyvernöke éppen a pénzerméket lapátolta át a ládából egy kisebb zsákba, s mindketten megfordultak, amint Thomas és Robbie a sátorba lépett. Roncelets ura abban a pillanatban kapta fel kardját az ágyról, amikor Thomas hátrafesztette az ijhúrt. A fegyvernök Robbie felé lendült, de Thomas eleresztette a nyilat, és a fegyvernök úgy repült hátra, mintha csak erős kötélen rángatnák, azután a homlokából kiömlő vér szétáradt a sátor földpadlóján. A fegyvernök teste még egyszer összerándult, azután megdermedt, és Roncelets ura még háromlépésnyire járt Thomastól, amikor az máris újabb nyilat helyezett az idegre. – Még egy lépés – figyelmeztette Thomas –, és boldogan a pokol fenekére küldöm uraságodat.

Kurtára nyírt hajával, összelapított orrával és hiányzó fogaival Roncelets ura csakugyan úgy festett, mint egy igazi harcos, épp csak a harciasság hiányzott belőle. Maga körül mindenütt a legyőzöttek sikolyait hallotta, a sátrak közt a csapdába esett katonák megpörkölődött húsának bűzét

érezte, és most azt látta, hogy Thomas nyíla egyenesen az arcát veszi célba, ezért habozás nélkül megadásra tartotta a kardját. – Mi a rangod? – kérdezte Robbie-től. Nem ismerte fel Thomast, és feltételezte, hogy az íjat hordozó katona csakis az alantasa lehet.

Robbie nem értette a kérdést, miután azt franciául tették fel, és Thomasra várt a feladat, hogy válaszoljon a nevében. – Ő igazi skót nemes úr – nagyította fel jócskán Robbie rangját.

– Akkor hát, megadom magam neki – csattant fel Roncelets indulatosan, és Robbie lába elé hajította a kardját.

– Istenemre – sóhajtott fel Robbie, aki egy szót sem értett a társalgásból –, hamar beijedt!

Thomas óvatosan visszaeresztette az ideget, és feltartotta jobb kezének kicsavarodott ujjait. – Jól tetted, hogy megadtad magad – mondta Roncelets-nak. – Emlékszel még, hogy le akartad vágni ezeket? – Önkéntelenül is elmosolyodott, amint látta Roncelets szemében a felismerést, majd a hamisítatlan rettegés fényét. – Jeanette! – kiáltotta el magát Thomas. – Jeanette! – Jeanette belépett a sátorba, az oldalán nem mással, mint Will Skeattal. – Mi az ördögöt keres itt? – csattant fel Thomas.

– Az embernek minden alkalmat meg kell ragadnia, hogy verekedhessen egy jót, nem igaz, Tom? – kérdezte Skeat vigyorogva, és Thomas egy pillanatra felismerte a mosolyában a régi Will Skeatet.

– Micsoda vén bolond – csóválta a fejét Thomas, azután

felvette Roncelets urának kardját, és Jeanette felé nyújtotta.
– A mi foglyuk – közölte –, így a tiéd is.
– A miénk? – kérdezte Jeanette értetlenül.
– Ez itt Roncelets ura – magyarázta Thomas, aki ezúttal nem tudta elfojtani elégedett vigyorát –, és nem kédem, hogy tisztes váltságdíjat fogunk kapni érte. És itt nem a pénzre gondolok – mutatott a nyitott ládára –, hiszen az amúgy is a miénk.

Jeanette Roncelets urára meredt, azután hirtelen megértette: ha Roncelets ura a foglya, akár úgy is veheti, hogy máris visszakapta a fiát. Felnevetett és arcon csókolta Thomast. – Hát mégis megtartod, amit ígértél, Thomas!

– És jól teszed, ha nagyon vigyázol rá – tette hozzá Thomas –, mert a váltságdíja gazdaggá fog tenni mindnyájunkat. Robbie-t, engem, téged és Willt. Valamennyien gazdagok leszünk. – Vigyorogva fordult Skeathez. – Vele maradna, Will? Hogy vigyázzon a foglyára?

– Hát persze – bólintott Will.

– Ki ez a nő? – akarta tudni Roncelets ura.

– Armorica grófnéja – felelt helyette Jeanette, és jóízűt nevetett, amint látta a férfi arcán a döbbenetet.

– Most vigyétek vissza a városba. – Thomas kilépett a sátorból, amely előtt két helybelivel találkozott, akik a szomszédos sátor kifosztására indultak. – Ti ketten! – rivallt rájuk. – Segíteni fogtok egy fogoly őrzésében. Kísérjétek őt vissza a városba, és illő jutalmat kaptok érte. De jól őrizzétek! – Thomas bevonszolta a sátorba a két férfit. Úgy számította, hogy Roncelets urának esélye sem lesz a

szökésre, ha Jeanette, Skeat és két másik férfi figyeli minden mozdulatát. – Nagyon vigyázzatok rá, és vigyétek a régi házba. – Ez utóbbi Jeanette-nak szólt.

– A régi házba? – ráncolta a homlokát a lány.

– Úgyis meg akartál ölni valakit ma este – vontja meg a vállát Thomas –, és ha már nem ölheted meg Blois Károlyt, miért nem veszel elégtételt Belason? – Jót nevetett a lány döbbent arckifejezésén, azután ő és Robbie lecsapta a láda fedelét, a látlát pedig elrejtették az egyik ágytakaró alá, és abban a reményben, hogy a rejtekhely kitart még néhány percig, visszatértek a harchoz.

A táncoló lángok fényében Thomas körül mindenütt fekete köpenyt viselő férfiak menekültek, s bár tudta, hogy Guy Vexille-nek is a közelben kell lennie, semerre sem látta őt.

Most kiáltás és kardcsörgés hallatszott a tábor déli oldala felől, Thomas és Robbie pedig rohant, hogy lássa az összetűzés okát. Egy csapatnyi fekete köpenyt viselő lovas épp akkor vert vissza jó tucatnyi angol fegyverest. – Vexille!

– kiáltotta Thomas. – Vexille!

– Ő az? – kérdezte Robbie.

– Az emberei, az biztos. – Thomas gyanította, hogy rokona a keleti sáncerődben várakozott de Taillebourggal együtt, és csak azért lovagolt ide, hogy felmentő sereget vezessen Károly táborhelyére, de miután ezzel elkésett, emberei utóvédküzdelemre és menekülésre kényszerültek.

– Hol lehet? – kérdezte Robbie.

Thomas semerre sem látta unokatestvérét. Újból elkiáltotta magát. – Vexille! Vexille!

És akkor ott állt előtte. Harlequin, Astarac grófja;

lemezpáncélba öltözve, felemelt sisakrostéllyal, fekete csatalova hátán és a karján egyszerű fekete pajzsával. Meglátta Thomast, és gúnyos üdvözlésre emelte a kardját. Thomas levette válláról az íjat, ám Guy Vexille felismerte a fenyegetést, elfordult, és lovasai védőgyűrűt vontak köré. – Vexille! – kiáltotta Thomas, és rohanni kezdett unokatestvére felé. Robbie rémülten kiáltott utána, és Thomas lebukott, amint egy lovas felé lendítette pengéjét, aztán elfurakodott a ló mellett, megérezte a bőr és a veríték bűzét, majd kis híján elterült, amint egy másik lovas nekiugratott. – Vexille! – üvöltötte. Újra meglátta Guy Vexille-t, csak hogy rohanva visszafordult, és most felé vágta. Thomas felajzotta fegyverét, ám Vexille feltartott kézzel jelezte, hogy nem vonta ki fegyverét, és a jelzés láttán Thomas is hagyta elernyedni az íjhúrt.

Guy Vexille, aki felcsapta ellenzőjét, hogy a tüzek vöröslő fénye kirajzolja jó vágású arcát és elmosolyodott. – Nálam van a könyv, Thomas.

Thomas nem felelt, csak újból célzásra emelte az íjat.

Guy Vexille helytelenítően csóválta meg a fejét. – Nincs szükség erre, Thomas. Csatlakozz hozzám.

– Csak a pokolban, te átkozott! – Ez az ember ölte meg az apját, ő ölte meg Eleanort és Hobbe atyát, és Thomas most teljes erejével hátrahúzta az ideget, Vexille azonban elővett egy kis kést, amelyet eddig pajzstartó kezében rejtegetett, a kapkodás legapróbb jele nélkül előrehajolt és elmet szette a húrt. A fegyver görcsösen megrázkódott Thomas keze között, és a nyíl ártalmatlanul röppent félre. Az ideget olyan hirtelenséggel metszették el, hogy

Thomasnak moccanni sem maradt ideje.

– Egy napon csatlakozni fogsz hozzám, Thomas – ígérte Vexille, azután látta, hogy az angolok ijászok végül felfigyeltek embereire, és megkezdték az öldöklésüket, ezért elfordította a lovát, visszavonulásra buzdította embereit és elvágta.

– Jesszusom! – szitkozódott Thomas tehetetlen dühében.

– *Calix meus inebrians* – kiáltotta Guy Vexille búcsúzóul, aztán beleveszett a dél felé vágta lovasok forgatagába. Az angol nyilak még utánuk reppentek, de Vexille-t egyikük sem találta el.

– Rohadék! – átkozta Robbie a távolodó alakot. Egy közeli lángoló sátorban asszonyhang sikoltott.

– Mit mondott neked? – kérdezte Robbie.

– Azt akarta, hogy csatlakozzam hozzá – felelte Thomas keserűen. Félredobta az elmetszett ideget, és előhúzza a tartalékot a sisakja alól. Nehézkes ujjai vonakodva akasztották be az ideget a vájatokba, de második próbálkozásra sikerült elvégeznie a munkát. – És azt is mondta, hogy nála van a könyv.

– Ajé, azzal átkozottul sokra fog menni – jegyezte meg Robbie. A küzdelem abbamaradt, ő pedig egy fekete köpenyes tetem mellett térdelt, és az erszényét kereste. Sir Thomas Dagworth üvöltve hívta az embereket a tábor nyugati pereméhez, hogy támadást indíthasson a soron következő erőd ellen, ahol a védők közül sokan rádöbbenek arra, hogy a csata elveszett, és inkább menekülőre fogták a dolgot. La Roche-Derrienben megkondultak a templomi harangok, így ünnepelték, hogy

Blais Károly hadifogolyként lépte át a város kapuját.

Thomas meredten nézett unokatestvére után. Szégyenkeznie kellett, amiért egy kis része, egy apró és hitszegő része, kísértést érzett arra, hogy elfogadja az ajánlatot – csatlakozik unokatestvéréhez, visszatér a család kebelére, tovább keresi a Grált, és a maga hasznára fordítja hatalmát. A szégyenkezés éppoly keserű volt, mint amikor hálát érzett de Taillebourg iránt, csak mert az felhagyott a kínzásával. – Nyomorult! – kiáltott utána tehetetlen dühvel. – *Szemét fattyú!*

– Szemét fattyú! – visszhangozta a sértést Sir Guillaume, aki két fegyveresével egy foglyot terelt maga előtt. A fogságba esett férfi lemezpáncélt viselt, és a fürgébb haladásra biztató kardlap csikorogva csapódott a fémnek. – Fattyú! – kiáltotta Sir Guillaume újfent, azután meglátta Thomast. – Coutances az! Coutances! – Lerángatta a fogoly sisakját. – Nézd csak meg!

Coutances grófja mélabús küllemű, kopasz férfiúnak bizonyult, aki minden tőle telhetőt megtett, hogy megőrizze méltósága látszatát. Sir Guillaume újra megbökdöste a kardjával. – Én mondom, Thomas – tette hozzá franciául –, még az asszonyának és a lányainak is el kell adniuk magukat, ha ki akarják fizetni váltságdíját! Össze kell feküdniük minden normann férfival, hogy meglegyen! – Újból megbökte Coutances grófját. – Az utolsó fillért is kifacsarom belőle! – kiáltott fel elégedetten, aztán vidám továbbmasírozott.

Az asszony újra felsikoltott.

Számtalan asszony sikoltott azon az éjjelen, mégis volt

valami a hangban, ami felkeltette Thomas éberségét. A sikoly harmadszor is felhangzott, és Thomas ezúttal habozás nélkül rohanni kezdett. – Robbie! – kiáltotta. – Hozzám!

Thomas átviharzott egy leégett sátor maradványain; csizmája elverte a szikrákat és a parazsakat. Élesen megkerült egy tűzserpenyőt, kis híján megbotlott egy sebesültben, aki felfordított sisakjába hányt, és végigiramodott a fegyverkovácsok sátrai között, ahol üllök, fújtatók és fogók, a hordókból kiömlött szegesek és láncszemek heverték a fűben. Kovácskötényt viselő férfi botorkált elé, akinek a fejéből patakokban dőlt a vér, és Thomas félrelökte az útjából, hogy továbbrohanjon a fekete-sárga zászló elé, amely még most is ott lobogott Roncelets urának lángoló sátra mellett. – Jeanette! – kiáltozta. – Jeanette!

Jeanette azonban fogságba esett. Egy tagbaszakadt férfi préselte neki a hátát a Kővetőnek nevezett trébuchet csörlőjének, közvetlen Roncelets urának egykori sátra mögött. A férfi meghallotta Thomas kiáltását, és vigyorogva fordult felé. Koldus olt az, csupa bozont és rothadó fog, aki keményen a favázhoz szorította Jeanette vonagló testét.

– Tartsd meg, Koldus! – üvöltött fel Sir Geoffrey Carr. – Fogd csak le a szukáját!

– Sehová sem megy a kis aranyos – mormolta megigézetten Koldus –, sehová az égvilágon – és megpróbálta felhúzni súlyos odronyvértjét, de nem boldogult a nehéz páncéllal, és Jeanette s eszelősen küzdött ellene.

Roncelets ura, akit továbbra is megfosztottak kardjától, nőst a Követő favázán ült. Arcán jókora bevérzés árulkodott arról, hogy új fogva tartói megütötték, és Sir Geoffrey Carr öt másik fegyveresével fenyegetően állt felette. Madárijesztő dacos pillantást vetett Thomasra. – Ő az én foglyom! – közölte kéretlenül.

– A miénk – tiltakozott Thomas. – Mi ejtettük el.

– Ide figyelj, taknyos – emelte fel még most is ködös hangját Madárijesztő. – Én lovag vagyok, te pedig egy rakás szar. – Megtántorodott, amint Thomas felé lépett. – Lovag vagyok – mondta újra, még hangosabban –, te pedig egy nagy senki! – Szederjes arca, amelyet még vörösebbre festettek lángok, utálkozva torzult el. – Senki vagy! – kiáltotta, azután megpördült, hogy megbizonyosodjon róla, emberei jól őrzik Roncelets urát. Egy ilyen vagyonos fogoly megoldotta minden gondját, ezért Sir Geoffrey elszánta rá magát, hogy az övé lesz, és ő szedi be utána a busás váltságdíjat. – Ez itt nem ejthet foglyot – mutatott a kardjával Jeanette-ra –, mert bögyei vannak, te pedig egy rakás szar vagy. Itt egyedül én vagyok lovag! Igazi lovag. – Úgy köpte a szavakat Thomas felé, aki hirtelen dühében felhúzta az íját. Az új ideg nem feszült megfelelően, és érezte, hogy a fekete íj emiatt elvesztette átütő erejét, de a célnak így is megfelelt. – Koldus! – kiáltotta el magát Madárijesztő. – Ha rám lő, öld meg a szukát.

– Megölöm az aranyost – morogta Koldus. Kicsorduló nyála beleveszett kusza szakállába, amint a sodronyvértet simogatta Jeanette melle felett. A lány lankadatlanul küzdött

ellene, noha háta fájdalmasan nekiszorult a hajtógép csörlőjének, így moccanni is alig tudott.

Thomas nem eresztette le az íjat. Láta, hogy a trébuchet hosszú karját egészen a földig lecsörlőzték, mintha a mérnököket épp akkor zavarták volna meg, mielőtt betölthették volna a hatalmas sziklatömböt a hajtókosárba.

Az ostromgéptől jobbra jókora kőhalom állt, és egy hirtelen mozdulatra Thomas arrafelé fordult, hogy észrevegye a sziklatömböknek támaszkodó sebesültet. A férfi próbált felegyenesedni, de nem tudott. Vér csillant az arcán. – Will? – szólította meg Thomas.

– Tom! – Will Skeat újból megpróbálta feltornászni magát.

– Te vagy az, Tom!

– Mi történt? – kérdezte Thomas.

– Nem vagyok a régi, Tom – sóhajtott fel Skeat. A két városi, aki segédkezett Roncelets urának őrzésében, holtan feküdt Skeat lábánál, és úgy tűnt, maga Skeat is a végét járja. Az arca éhérre fakult, és láthatóan minden lélegzetért meg kellett küzdenie. Könnyek peregtek végig az arcán. – Próbáltam küzdeni – ette hozzá szájalomra méltó hangon. – Próbáltam küzdeni, de nem vagyok a régi.

– Ki támadott meg? – kérdezte Thomas, de Skeat képtelen olt felelni.

– Will csak engem próbált megvédeni – felelt helyette Jeanette, azután felsikoltott, amikor Koldus olyan erővel lökte látra, hogy elterült a csörlő tetején, és Koldus máris feltépte értjének szoknyáját. Még akkor is izgatottan csacsogott, amikor Sir Geoffrey dühödten felkiáltott.

– A Douglas fattyú!

Thomas eleresztette a nyilat. Amikor új ideget használt, szeretett megejteni néhány próbálövést, hogy lássa, miként viselkedik a kenderszál, de ilyen finomságokra most nem maradt idő, ezért egyszerűen útjára küldte a nyilat, és az befurakodott Koldus bozontos szakállába, hogy átjárja a torkát. A széles acélhegy olyan könnyedén hasította fel a nyelvcsövét, akár egy henteskés, Jeanette pedig felsikoltott, amint a vér ráfröccsent az ujjására és az arcára. Madárijesztő dühödten üvöltött fel, és rohant Thomasra, aki hosszú ijának szárával csapott bele vörösülő arcába, aztán engedte földre hullani a fegyvert, hogy elővonhassa a kardját. Robbie elrohant mellette, és a nagybátyja kardjával csapott le Madárijesztő hasára, ám Sir Geoffrey még kábulatában is fürgén mozgott, így sikerült háritania a csapást, amelyet azon nyomban visszonzott is. Két fegyverese máris a segítségére sietett – a többiek Roncelets urát vigyázták –, és Thomas látta, hogyan felé rohannak. Balra tért ki, abban a reményben, hogy beékelheti a Követőt önmaga és Sir Geoffrey fekete szekercét viselő fegyveresei közé, ám így Sir Geoffrey kis híján levágta, mikor pedig megpróbálkozott egy visszakezes csapással, újonnan kivont kardja olyan erővel csörrent Madárijesztő pengéjéhez, hogy az egész karja belesajdult. A csapás hátravetette Madárijesztőt is, aki tüstént összeszedte magát és újból támadt, Thomas pedig kétségbeesetten védekezett, miközben a csapások záporoztak rá. Thomas nem szokott a kardhoz, már a földről sem tudott felkelni, és Robbie sem segíthetett neki, hiszen ő Sir Geoffrey két emberével vívott, azután hirtelen

óriási robaj hallatszott, mintha csak a pokol kapui tárultak volna ki, és a föld is megrázkódott, miközben Madárijesztő végtelen gyötrelmében felsikoltott. Üvöltése, akárcsak kiömlő vére, felszökött az égre.

Jeanette meghúzta a kart, amelyik a helyén tartotta a vetőkart. Többször tíztonnányi ellensúly robajlott le a földre, és a parittyakart tartó vaskos fémpecek a lába között kaptak el Sir Geoffreyt, hogy véres lyukat hasítson az ágyékától a hasáig. A hajítógép karja egészen a városig kilőtte volna, ám a pecek ehelyett beékelődött a zsigereibe, így Sir Geoffrey ott maradt a vetőkar végén, ahol görcsösen rángott kínjában, miközben vére a földre ömlött.

Miután látták uruk kínszenvedését, az emberei hátrébb léptek. Miért harcolnának olyasvalakiért, aki már nem jutalmazhatja meg őket? Robbie döbbenten nézett fel Madárijesztő rángatózó testére, azután a haldoklónak valahogyan sikerült megszabadulnia a fémtüske végéről, és kiontott belekkel, vérben úszót tagokkal a földre zuhant, ahol tompa puffanással becsapódott, élesen megpattant, és még mindig élt, noha szeme elködösült, a szája görcsösen rángott. – Rohadt Douglas – sikerült még kinyögnie, mielőtt Robbie rátaposott, magasba emelte nagybátyja kardját, és beledöfte a pengét Madárijesztőbe, egyenesen a két szeme közé.

Roncelets ura hitetlenkedve nézte végig a jelenetet. Jeanette most kardot szegezett a torkának, arra az esetre, ha menekülni próbálna, ő azonban lemondó fejrázással jelezte, hogy esze ágában sincs kockára tenni az életét a lerészegedett, üvöltöző és állatias katonák között, akik

elpusztították a legnagyobb sereget, amelyet Bretagne valaha is kiállított.

Thomas odasietett Sir William Skeathez, ám öreg barátja mostanra kiszenvedett. A nyakán érte a sebesülés, és egyszerűen elvérzett a kőhalom mellett. Furcsamód békésnek tűnt az arca. Új nap első fénysugarai előbukkantak a világ pereme mögül, hogy vörösen tükröződjenek vissza a Követő karjának vérfoltján, amint Thomas lezárta első parancsnokának szemét. – Ki ölte meg Will Skeatet? – követelte a választ Sir Geoffrey emberei – az ifjú Dickon pedig a sodronyvértből, húsból, zsigerekből csontokból szőtt romhalmaz felé mutatott, amelyet egykor Madárijesztőnek neveztek.

Thomas elnézte kardjának kicsorbult élet. Meg kell tanulnia fegyverforgatást, gondolta, másként kard által vész el, azután végignézett Sir Geoffrey megmaradt emberein. – Menjetekek és segítsetek a következő tábor ostrománál – mordult rájuk. A fegyveresek értetlenül meredtek rá. – Induljatok! – csattant fel, katonák riadtan elfutottak nyugat felé.

Thomas kardjával Roncelets urára mutatott. – Vigyétek vissza városba – mondta Robbie-nak –, és jól vigyázzatok rá.

– Veled mi lesz? – kérdezte Robbie.

– Én eltemetem Willt – felelte Thomas. – A barátom volt. Arra gondolt, hogy könnyeket illene ejtenie Will Skeatért, de a ne száraz maradt. Hüvelyébe dugta a kardját, és fáradt mosollyal fordult Robbie-hoz. – Most már hazamehetsz, Robbie.

– Hazamehetek? – ráncolta a homlokát Robbie.
– De Taillebourg halott. Roncelets megfizeti a váltságdíjad
d Outhwaite-nek. Visszatérhetsz Eskdale-be, az
otthonodba, tovább gyilkolhatod az angolokat.
Robbie megrázta a fejét. – Guy Vexille még él.

– Őt nekem kell megölnöm.

– És nekem – közölte Robbie. – Elfeledded, hogy megölte
a fivérem. Maradok, amíg meg nem hal.

– Már ha valaha is megtalálod – tette hozzá Jeanette.

A nap átszüremlett a lángokban álló táborhelyek füstjén, és
hosszú árnyakat vetett arra a területre, ahol Károly
seregének maradéka is elhagyta a sáncerődöket, hogy
Rennes felé meneküljön. A franciák és a bretonok fényes
pompával vonultak fel, nőst szűkölő kutyaként oldalogtak
haza.

Thomas megkereste a mérnökök sátrát, ahol talált egy
csákányt, egy ásót és egy lapátot. A Követő mellett ásta
meg a sírt, azután gyengéden belefektette Skeatet a
nyirkos földbe, és megpróbált elmondani felette egy
imádságot, de semmi sem jutott az eszébe, egyedül a
révész fizetsége, ezért visszament Roncelets urának
sátrába, felhajtotta az elszenesedett ágytakarót a ládáról,
kivetett belőle egy aranyérmét, és visszatért a sírhoz.
Leereszkedett barátja mellé, és Skeat nyelvére helyezte az
aranyat. Az aranyból a révész is megtudhatta, hogy Skeat
különleges ember volt. – Isten áldása kísérjen utadon, Will!
– mormolta Thomas, azután kimászott a sírból, és
belapátolta a földet, noha időről időre megállt, abban a
reményben, hogy Will szeme talán mégis felnyílik újra, de

persze nem nyitott fel, és Thomas immár valódi könnyeket ontott, amint elborította földdel öreg barátja arcát. A nap már magasan járt, mikorra végzett; asszonyok és gyermekek érkeztek a városból, hogy elvigyék, amit még érdemes. Egy vörösvércse átröppent felettük a magasban, Thomas pedig letelepedett az arannyal teli ládára, és várakozni kezdett Robbie-ra.

Délnek kell mennie, gondolta. Astaracba. Délnek kell mennie, hogy megtalálja apja könyvét, és megoldja a rejtélyt. La Roche-Derrien harangjai diadalmasan kongtak, Thomas pedig ott ült a holtak között, és tudta, hogy nem találhat békére, amíg le nem veti. vállairól a terhet: apja örökségét. *Calix meus inebrians. Transfer calicem istem a me. Ego enim eram pincerna regis.*

Akár akarta, akár nem, a király pohárnoka lett, és délnek kellett mennie.

TÖRTÉNELMI JEGYZET

A regény a Neville's Crossnál vívott csatával kezdődik. Az ütközet nevét arról a kőkeresztről kapta, amelyet Lord Neville állíttatott e győzelem emlékére, bár ezen a helyen feltehetően korábban is állt egy másik kereszt, amelyet lecseréltek Lord Neville emlékművére. A csata, amelyben a skótok erős túlerőben lévő serege küzdött meg York érseke és az északi nagyurak hirtelenjében verbuvált angol erőivel, valóban katasztrófális eredménnyel járt a skótokra

nézve. Királyuk, II. Dávid fogságba esett, méghozzá pontosan úgy, ahogyan a *Vándorban* leírtam – egy híd alatt találtak rá, s bár csakugyan sikerült kiútnie foglyul ejtőjének néhány fogát, a keserű tényen ez sem változtatott. Dávidnak hosszú időt kellett eltöltenie a bamburghi várban, amíg felépült arcsérüléséből, ezután Londonba vitték, és a végzetes csatában fogságba esett többi skót nagyúrral – köztük Sir William Douglasszal, Liddesdale lovagjával – együtt a Towerba zárták. A két skót nagyurat, akik korábban felesküdték Edwardra, lefejezték, majd felnégyelték, testrészeiket pedig országszerte a várfokokra tűzve mutogatták, hogy ezzel tántorítsanak el mindenkit a pártütéstől. Charles de Blois, a francia király unokaöccse és a bretagne-i hercegség várományosa, még ugyanabban az évben követte Dávidot a Towerba. Figyelemre méltó teljesítmény ez az angoloktól, főként annak fényében, hogy egy újabb évtized múltán Franciaország királyával is gazdagíthatták illusztris hadifoglyaik gyűjteményét.

A skótok szövetségeseik, a franciák kérésére özönlöttek Angliába, és II. Dávid alighanem valóban elhitte, hogy Anglia minden erejét Franciaország északi részében állomásoztatja, ha az angolok számiak az invázió eshetőségével, és bizonyoss északi nagyurakat bíztak meg a feladattal, hogy maradjanak hon, és álljanak készen az erőikkel, amennyiben a skótok betörnének. E csapatok derékhadát természetesen itt is az íjászok alkották hiszen az angol – s kisebb mértékben a walesi – íjászat ezekben az időkben élte fénykorát. A katonák választott fegyvere a tiszafábólkészült hosszúj volt (noha ezzel a nével csak

később ruházták fel), amelynek hossza mindenkor elérte a hat hat lábat (száznyolcvan centi), feszítőereje pedig meghaladta száz fontot ami több, mint kétszerese a mai versenyíjakénak, máig rejtély, miért lett Anglia az egyetlen nagyhatalom, amely népes egységeket hozott létre az íjászokból, akik ekkoriban csakugyan a harcterek vitathatatlan királyainak számítottak – a kézenfekvőbb válasz az, hogy az angolok mindig is lelkesen széles körben, telepítsek százaiban gyakorolták az íjászatot, melyet mesteri szinten elsajátítottak. Idővel törvénybe is iktatták az íjászat kötelező gyakorlását, talán mert az említett lelkesedés kezdett alábbhagyni. A fegyver használata csakugyan rendkívüli nehézségeké támasztott, tekintélyes testi erőt követelt és a franciák noha megpróbálták rendszeresíteni a hosszúíjatt sosem váltak annak igazi mestereivé. A skótoknak számtalan alkalma nyílt hozzászokni az íjászokhoz, és megtanulták, hogy soha ne induljanak ellenük lóhátról, ám az íjászok hatásos ellenszerét ők sem találkoztak meg, és a hosszúíj fényes pályafutának csak a harctéri lőfegyverek elterjedése vetett véget.

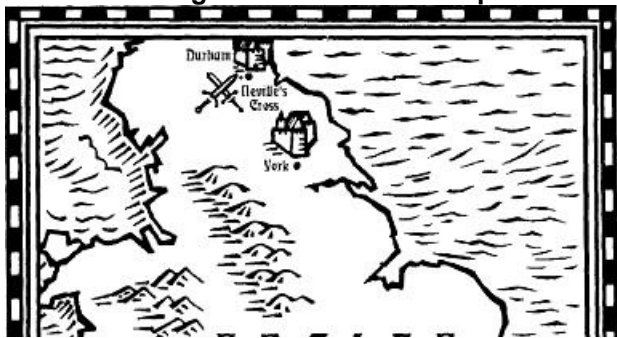
A hadifoglyok kiemelten fontosnak számítottak. Az olyan nagygyurakat mint Sir William Douglast, csak tekintélyes summa ellenében engedték szabadon, noha Sir Williamet idő előtt szabadlábra helyezték, hogy segítsen a skót király váltságdíja körüli szervezkedésben, amikor pedig ebben kudarcot vallott, kötelességtudóan visszatért a londoni Towerba. Az olyan hatalmasságok után, mint Chered de Blois vagy II. Dávid király, hatalmas összeget állapítottak

meg, amelyek kialakítása és megfizetése éveket vett igénybe. David esetében a váltságdíj összege 66 000 fontra rúgott amelyet legalább százzal kell megszoroznunk, ha csak hozzávetőlegesen is meg akarjuk állapítani jelenkori értékét. A skótok annyi engedményt kaptak, hogy az összeget tíz részletben fizethették meg, és húsz nagyuruknak önként kellett vállalniuk a tús szerepét, mielőtt Dávidot 1357-ben végül szabadon engedték, noha ekkorra a király ironikus módon már mindenben az angolokat támogatta. Charles de Blois foglyul ejtője hivatalosan Sir Thomas Dagworth lett, aki viszonylag jelentéktelen összegért, 3500 fontért adta tovább foglyát III. Edwardnak, bár kétségkívül így is jobban járt a pénzzel, mintha éveket várt volna arra, hogy Franciaországban és Bretagne-ban összegyűjtsenek egy tekintélyesebb váltságdíjat. Dávid király elfogója, egy John Coupland nevű angol katona, szintén Edward felé értékesítette hadifoglyát, az ő esetében lovagi címért és földbirtokért cserébe.

Charles de Blois La Roche-Derriennél elszenvedett veresége egyike a korszak kevésbé ismert angol győzelmeinek. Károly korábban is harcolt ijászok ellen, és joggal vélte úgy, hogy csak akkor arathat felettük győzelmet, ha ráveszi őket, hogy jól védett állásokra támadjanak. Amit az ijászok nem láttak, arra nem is lőhettek. A stratégia fényesen bevált Sir Thomas Dagworth ellen, ám ekkor következett Richard Totesham kétségbeesett kirohanása a városból, s miután Károly ragaszkodott ahhoz, hogy seregének négy hadteste mindenképpen maradjon meg a sáncerődök cölöpfalai

között, ő találta magát szembe a túlerővel, amely sorra felőrölte hadseregének többi részét is. Veresége és fogságba esése sokként érte szövetségeseit, a franciákat, akik Calais ostromgyűrűjét sem tudták feloldani. Ezúton kell lerónom az adósságom Jonathan Sumptionnak, akinek *Trial by Battle* című munkája – a százéves háborúról írt monumentális történelmi munkájának első kötete – nagy hasznomra vált. A regényben előforduló hibák kizárólag az enyémeek, bár a lelkemre nehezedő teher csökkentése végett szerényen meg kell jegyeznem, hogy a durhami katedrálisnak 1347-ben valóban csak két tornya volt, s hogy Ezdrás könyvébe azért kerülhetett a Hakáliára vonatkozó utalás (Nehémiás személye helyett), mert a Vulgatát használtam, nem pedig a King James-féle Bibliát.

Anglia és Normandia térképe

ANGLIA

La Manche-csatorna

LONDON

Dorchester

Eborac

Dunquerque

Calais

Abbeville

Soanen

Rouen

Saizy

DARSZ

Caen

Evreque

Darsy

Crevalre

Granitia

La Roche-Derrien

NORMANDIA

Fougères

BRETAGNE

RENNES

Tartalom

- [ELSŐ RÉSZ](#)
- [MÁSODIK RÉSZ](#)
- [HARMADIK RÉSZ](#)
- [TÖRTÉNELMI JEGYZET](#)
- [Anglia és Normandia](#)